

SAHABE HAYATINDAN TABLOLAR

1

Abdurrahman Re'fet el-Başa
Halid Muhammed Halid
Abdülaziz eş-Şennavi

Çeviren:
Prof. Dr. Taceddin Uzun

FİHRİST

✓ SAİD B. ÂMİR EL-CUMAHÎ.....	7
✓ TUFEYL B. AMR ED-DEVSÎ.....	14
✓ ABDULLAH B. HUZAFE ES-SEHMÎ.....	21
✓ UMEYR B. VEHB.....	29
✓ BERÂ B. MALİK EL-ENSARÎ.....	35
✓ "ARABIN DULU" ÜMMÜ SELEME.....	40
✓ SÜMAME B. ÜSÂL.....	46
✓ EBÛ EYYUB EL-ENSARÎ.....	52
✓ AMR B. EL-CEMÛH.....	59
✓ ABDULLAH B. CAHŞ.....	65
✓ EBÛ UBEYDE B. EL-CERRAH.....	70
✓ ABDULLAH B. MES'UD.....	76
✓ SELMAN-I FARİSÎ.....	83
✓ İKRİME B. EBÎ CEHİL.....	90
✓ ZEYDU'L-HAYR.....	98
✓ ADİYY B. HATEM ET-TAÎ.....	104
✓ EBÛ ZER EL-GIFARÎ.....	110
✓ ABDULLAH B. UMMÎ MEKTUM.....	117
MECZEE B. SEVR ES-SEDÛSÎ.....	122
USEYD B. EL-HUZAYR.....	127
ABDULLAH B. ABBAS.....	134
NU'MAN B. EL-MUKARRİN EL-MUZENÎ.....	143
SUHEYB ER-RUMÎ.....	149
EBÛ'D-DERDÂ.....	155
ZEYD B. HARİSE.....	163
USÂME B. ZEYD.....	170
SAİD B. ZEYD.....	176
UMEYR İBN SÂ'D (1).....	181
UMEYR İBN SÂ'D (2).....	187
ABDURRAHMAN B. AVF.....	193
CAFER B. EBÎ TALİB.....	200
EBÛ SUFYAN B. EL-HARİS.....	210
SA'D B. EBÎ VAKKAS.....	217
HUZEYFE B. EL-YEMÂN.....	223
UKBE B. AMİR EL-CUHENÎ.....	230
HABİB B. ZEYD EL-ENSÂRÎ.....	235

EBÛ TALHA EL-ENSÂRÎ ZEYD B. SEHL.....	241
✓ RAMLE BİNT EBÎ SUFYAN.....	247
✓ VAHŞÎ B. HARB.....	253
HÂKİM B. HAZAM.....	258
ABBAD B. BİŞR.....	263
ZEYD B. SÂBÎT.....	267
RABİA B. KÂ'B.....	273
✓ EBÛL-ÂS B. ER-RABÎ.....	280
✓ ASİM B. SÂBÎT.....	286
✓ SAFİYYE BİNT ABDİLMUTTALİB.....	292
✓ UTBE B. GAZEYAN.....	298
✓ NUAYM B. MES'ÛD.....	304
✓ HABBAB B. EL-ERETT.....	312
✓ RABÎ' B. ZİYÂD EL-HÂRİSÎ.....	318
✓ ABDULLAH B. SELÂM.....	324
✓ SURAKA B. MALİK.....	330
✓ FEYRUZ ED-DEYLEMÎ.....	337
✓ SABÎT B. KAYS EL-ENSARÎ.....	342
✓ ESMA BİNT EBÎ BEKİR.....	347
✓ TALHA B. UBEYDİLLAH ET-TEYMÎ.....	353
✓ EBÛ HÜREYRE ED-DEVSÎ.....	359
✓ SELEME B. KAYS EL-EŞCAÎ.....	367
✓ MUAZ B. CEBEL.....	372
✓ MUS'AB B. UMEYR.....	378
✓ BİLÂL B. REBÂH.....	388
✓ ABDULLAH B. ÖMER.....	402
MİKDAD B. AMR.....	416
✓ HAMZA B. ABDİLMUTTALİB.....	422
AMMÂR B. YASÎR.....	438
UBÂDE B. ES-SAMÎT.....	455
OSMAN B. MAZ'ÛN.....	460
✓ ABDULLAH B. RAVAHA.....	468
HALİD B. EL-VELİD.....	474
KAYS B. SA'D B. UBADE.....	498
ZEYD B. EL-HATTAB.....	504
ZÜBEYR B. EL-AVVAM.....	511
HUBEYB B. ADİYY.....	518

Bütün baskı hakları KERVAN YAYIN DAĞITIM'a aittir.

İsteme adresi:

KERVAN YAYIN DAĞITIM
Şükran Mah. Başaralı Cad. 52-B
Tel. 332 – 353 73 84
Meram – Konya

www.kervanyayin.com

editör:

Muammer Uysal

isbn

978 - 975 - 8896 - 72 – 1

Baskı: ŞELELE OFSET

Yeni Matbaacılar Sit. Hacıbayram Cad. No: 22

Tel: 0332 342 07 88 - Karatay/KONYA

Sertifika No: 13361

Nisan 2015

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

YAYINCININ NOTU

Hamd, Alemlerin Rabbi Allah'a (c.c.) mahsustur. Salat ve selamın en güzeli Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.), ailesinin, ashabının ve kıyamet gününe kadar çağrısına uyup onun sünnetine sarılanların üzerine olsun...

Muhterem okuyucu! SAHABE HAYATINDAN TABLolar, ashab-ı kiram efendilerimizin cahiliye dönemindeki önemli olaylarıyla, İslamiyete geçişleri ve müslüman olduktan sonraki hayatlarından akıcı bir üslupla söz eden bir eserdir.

Eser 3 bölümden oluşmaktadır.

1. Bölümde ashab-ı kiram'ın tercüme-i hallerine yer verilmiştir. Bu bölüm Dr. Abdurrahman Re'fet el-Başa'nın "Suverun min Hayatis-Sahabeti" isimli eseri ile, Halid Muhammed Halid'in "Ricalün Havle'r-Rasul" isimli eserinin çevirisinden oluşmaktadır. El-Başa'nın eserinin tamamı çevrilmiş, bu eserde yer almayan bazı sahabelerle ilgili bölümler Halid Muhammed Halid'in eserinden çevrilmiştir. Sahabelerin hayatlarına ilişkin bölümler, 1. cildin tamamı ile 2. cildin bir kısmına kadar ki bölümler arasında yer almaktadır.

2. Bölümde tabiinin hayatından tablolar sunulmaktadır. Bu bölüm, Dr. Abdurrahman Re'fet el-Başa'nın "Suverun min Hayati't-Tabiin" isimli eserinin çevirisinden oluşmaktadır. 2. cildin sonuna kadar devam etmektedir.

3. Bölüm ise, hanım sahabilerin hayatlarından söz etmektedir. Eser, Abdülaziz eş-Şennavi'nin "Nisau's-Sahabeti" isimli eserinin çevirisidir.

Çeviri, Prof. Dr. Taceddin Uzun tarafından yapılmıştır. Hanım Sahabilerle ilgili kitabın bazı yerlerindeki birtakım kapalılıklar, çeviri sırasında çevirmen tarafından yapılan ilavelerle giderilmiştir.

Çalışmak bizden, tevfik ve inayet yüce Allah'tandır.

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Allah'ım! Peygamberin Muhammed'in (s.a.v.) ashabını en samimi ve en derin bir sevgiyle sevdim. Onlardan herhangi biri yüzünden, beni en büyük korku gününde bağışla, çünkü sen biliyorsun ki ben, onları ancak senin için sevdim, ey merhamet edenlerin en merhametlisi!

Abdurrahman Re'fet

SAÎD B. ÂMİR EL-CUMAHÎ

“Saîd b. Amir el-Cumahî, dünya karşılığında ahireti satın almış, Allah ve onun Peygamberini her ikisine tercih etmiş kişidir.”

Tarihçiler

Genç Saîd b. Âmir, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Kureyş tarafından yakalanan sahâbisi Hubeyb b. Adiyy'in öldürüldüğünü görmek için Kureyş ileri gelenlerinin davetiyle Mekke'nin dışındaki Tenîm'e çıkan binlerce kişiden birisiydi.

Genç oluşu ona; başkalarını kenara iterek Ebû Sufyan b. Harb, Safvan b. Umeyye ve merasimlerde ön sıralarda yer alması gereken başka kimseler gibi Kureyş büyükleriyle yanyana durma imkânını verdi.

Bu, Said'e, Hubeyb'in şahsında Hz. Muhammed'den (s.a.v.) intikam almak ve onu öldürmekle Bedir'deki ölülerinin öcünü almak için, kadın, çocuk ve gençlerin zincire vurulu olarak ölüm alanına götürdükleri Kureyş'in esirini görme imkânını da vermişti...

Bu insan yığını, öldürmek için hazırladıkları yere esiri getirdiklerinde, genç Saîd b. Âmir uzun boyuyla Hubeyb'e yaklaşıp darağacının önünde durdu. Kadın ve çocuk çığlıkları arasında onun şöyle dediğini duydu:

— “N’olur, bırakın da ölmeden önce iki rekât namaz kılayım.”

Ve onlar isteğini yerine getirdiler...

Sonra onun Kâbe'ye yönelip iki rekât namaz kılışını seyretti.

Daha sonra onun, Kureyş ileri gelenlerine yaklaşıp:

— "Vallahi, eğer ölümden korktuğum için namazı uzatmış olduğumu düşünmeseydiniz, daha fazla namaz kılmak isterdim" dediğini duydu.

Böylece o, kendi halkının Hubeyb'i diri diri parçaladıklarını bizzat gözleriyle görmüştü. Kavmi, Hubeyb'in vücudunu parçalarken şöyle diyordu:

— "Kendin kurtulup Muhammed'in (s.a.v.) senin yerinde olmasını ister misin?" O da kanlar içinde:

— Vallahi, Muhammed'e (s.a.v.) bir diken batırılması karşılığında kurtulmayı ve çoluk çocuğumun arasında rahat olmayı istemem" diye cevap veriyordu.

Onun bu cevabı üzerine, halkın elleri havaya kalkar:

— "Öldürün onu!... Öldürün onu!..." sesleri yükselir.

Saîd b. Âmir, Hubeyb'in darağacında gözünü semâya dikerek şöyle dediğini de, duymuştu:

— Allah'ım! Onları unutma, onları yok et ve hiçbirini sağ bırakma."

Böylece o, yağdırılan mızrak ve savrulan kılıç darbeleri arasında son nefesini verdi.

Kureyş halkı, Mekke'ye döndü. Günlük problemleri ve sıkıntıları arasında Hubeyb'i ve onun öldürülüşünü çabucak unuttu. Fakat Hubeyb, genç Saîd'in hatırandan bir an bile çıkmadı. Uyuduğunda rüyasında, uyanırken hayalinde onu görüyordu. O, darağacının önünde iki rekât namazını kılıyordu. Onun Kureyş halkına ettiği beddua kulaklarında çınlıyordu. O yüzden, kendisine bir yıldırım çarpmasından veya üzerine gökten bir taş düşmesinden korkuyordu.

Hubeyb, Saîd'e daha önce bilmediği birçok şeyi öğretmişti:

Gerçek hayatın bir inanç ve ölünceye kadar bu inanç uğrunda bir mücâdele olduğunu öğretmişti.

Yine ona köklü bir imanın, olmazları olur hale getirdiğini öğretmişti.

Ona başka birşey daha öğretmişti: Arkadaşlarının tam desteğine sahip tek kişi kendisine yücelerden vahiy gelen Hz. Peygamber (s.a.v.) dir.

İşte böylece, Allah, Saîd b. Âmir'e İslâm'ı sevdirdi. Herkesin içinde kalkıp Kureyş halkının işlediği günahlardan uzak kaldığını, onların putlarını kaldırıp attığını ve Allah'ın dinine girdiğini açıkladı.

Saîd b. Âmir Medine'ye hicret etti. Hayber ve ondan sonraki savaşlarda Rasûlullah'la (s.a.v.) beraber oldu.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) vefatından sonra Saîd, Halife Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'in ellerinde, kınından sıyrılmış bir kılıç oldu ve dünya karşılığında ahireti satın alan, Allah'ın rızasını, onun vereceği sevabı nefsin diğer isteklerine ve bedenın arzularına tercih eden mü'minlerin biricik ve tek örneğı olarak yaşadı.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) bu iki halifesi, Saîd b. Âmir'in doğruluğunu ve dindarlığını bilirler, onun nasihat ve sözlerini dikkate alırlardı.

Halife olduğunda Ömer b. el-Hattab'ın yanına girip şöyle demiştir:

— “Ömer! Halkın işlerini yaparken Allah'tan korkmanı, Allah'ın emirlerini yerine getirirken insanlardan korkmamayı ve sözünün fiiline aykırı olmasını tavsiye ederim. Sözün en hayırlısı, fiilin doğruladığıdır.

Ömer! Uzak yakın işlerini üzerine aldığın müslümanlarla ilgilen. Kendin ve ailen için istediğini onlar için de iste. Kendin ve ailen için istemediğini onlar için de isteme. Hakkı elde edinceye kadar zorluklara göğüs ger. Allah'ın emirlerini yaparken hiçbir dedikodudan ve kınamadan korkma.”

Ömer:

— “Buna kimin gücü yeter, Saîd?” dedi.

Saîd:

— “Allah’ın, Muhammed (s.a.v.) ümmetinin başına getirdiği ve kendisiyle Allah arasında hiç kimse olmayan senin gibi birinin buna gücü yeter.”

Bir ara, Hz. Ömer, Saîd’i kendisine yardımcı olmaya çağırarak şöyle dedi:

— “Saîd! Biz seni Humus’a vali tayin etmek istiyoruz.”

Saîd:

— “Ömer! Allah rızası için, bunu benim başıma bela etmemeni istiyorum” dedi.

Hz. Ömer’in canı sıkıldı ve:

— “Yazıklar olsun size! Bu işi (hilâfeti) benim boynuma geçiriyorsunuz, sonra da beni yalnız bırakıyorsunuz. Vallahi seni bırakmam” dedi. Ve onu Humus’a vali olarak tayin etti. Hz. Ömer: “Sana biraz aylık bağlayayım mı?” dedi.

Saîd:

— “Ben onu ne yapacağım! Bana gelenler zaten ihtiyacımdan fazladır” deyip Humus’a gitti.

Bir müddet sonra, Emirül-Mü’minin’e, Humus halkından güvendiği bazı kişiler geldi. Hz. Ömer onlara: “Bana fakirlerinizin isimlerini yazın da ihtiyaçlarını karşılayayım” dedi. Onlar da bir mektup gönderdiler. İçinde: “Fakirlerimiz falanca, falanca ve Saîd b. Âmir” yazılıydı.

Ömer: “Saîd b. Âmir kimdir?” dedi. Onlar: “Valimizdir” dediler. Hz. Ömer: “Valiniz fakir mi?” dedi. Onlar: “Evet, vallahi o, uzun günlerini evinde hiç ateş yakmadan geçirir.” Hz. Ömer, gözyaşları sakalını ıslatıncaya kadar ağladı. Sonra, ona bin dinâr göndermeye karar verdi. Dinârları bir torbaya koydu ve onlara şöyle dedi:

— “Ona, benden selâm söyleyin. Emirül-Mü’minin, senin ihtiyaçların için şu parayı gönderdi deyin.”

Saîd’e para torbasını getirdiler. Torbanın içine baktı. Bir de ne görsün dinârlar! Paraları kendisinden uzaklaştırmaya ve:

— “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râcı’ûn (Biz Allah’a aidiz ve elbette O’na döneceğiz” demeye başladı. Sanki başına bir felâket gelmiş veya önemli bir meseleyle karşılaşmıştı. Çünkü bu âyet, başa gelen bir musibet anında söylenir. Karısı merakla koşup geldi:

— “Ne oluyor sana, Saîd! Yoksa Emîrül-Mü’minin mi öldü?”

— “Tam tersi, ondan daha büyüğü!”

— “Müslümanların başına bir iş mi geldi?”

— “Yoo, ondan daha büyüğü.”

— “Neymiş ondan büyüğü?”

— “Dünya, âhiretimi bozmak için, benim evime girdi. Fitne benim evime yerleşti.”

— “Öyleyse ondan kurtulmaya bak.” -hanımının dinarlardan haberi yoktu-

— “Bana bu konuda yardım eder misin?”

— “Evet.”

Saîd dinârları alıp torbalara koydu ve müslümanların fakirlerine dağıttı.

Kısa bir müddet sonra, Hz. Ömer incelemelerde bulunmak üzere Şam diyârına gitti. Humus’a geldiğinde, halk -valileri şikâyetleri sebebiyle Humus’a “Küçük Küfe” denilirdi- O’na “hoş geldin” demeye gitti.

Ömer halka sordu: “Valinizi nasıl buluyorsunuz?”

Ömer’e valiyi şikâyet edip, birbirinden büyük dört hareketini söylediler.

Hz. Ömer bizzat kendisi anlatmaktadır:

“Saîd’le şikâyetçileri bir araya getirdim ve Allah’a onun hakkında düşüncelerimde yanılmadığımı göstermesi için duâ ettim. Çünkü ona büyük güvenim vardı. Hepsi bir aradayken şöyle dedim:

— “Valinizden şikâyetiniz nedir?” Onlar:

— “Gün yükselinceye kadar bizim yanımıza çıkmaz” dediler.

— “Bu konuda ne diyorsun Saîd?” dedim.

Saîd biraz sustuktan sonra şöyle konuştu:

— “Vallahi, bunu söylemek istemiyordum. Fakat şimdi mutlaka söylemem gerekiyor. Benim ailemin hizmetçisi yok. Her sabah ben kalkıp, onlara hamur yoğuruyorum. Mayalanıncaya kadar biraz oyala-

nıyorum. Sonra ekmek yapıyorum. Sonra da abdest alıp halkın arasına çıkıyorum."

Ömer anlatmaya devam etmektedir:

Onlara sordum:

— "Bundan başka şikâyetiniz nedir?"

— "Geceleyin hiç birimizin işini görmez."

— "Bu konuda ne dersin Saîd?" dedim.

— "Vallahi, bunu da açıklamak istemiyordum. Ben, gündüzü onların işlerine, geceyi de Aziz ve Celîl olan Allah'a ibadete ayırdım" dedi.

— Başka şikâyetiniz nedir?" dedim.

— "Ayda bir gün bizim aramıza çıkmaz" dediler.

— "Bu nedir Saîd?" dedim.

— "Mü'minlerin Emîri! Benim hizmetçim yok, üzerimdekenden başka elbisem de yok. Ayda bir defa, elbisemi yıkarım ve kuruyunca-ya kadar beklerim. Akşama doğru onların arasına çıkarım." Sonra Humus halkına yine sordum:

— "Daha başka şikâyetiniz nedir?" dedim.

— "Bazan şuurunu kaybeder ve yanındaki kimselerden haberi olmaz."

— "Bu nedir Saîd?" dedim. O da şöyle cevap verdi:

— "Ben müşrikken, Hubeyb b. Adiyy'in şehîd edilmesine şahid oldum. Kureyşlilerin, onun vücudunu paramparça ettiklerini gördüm. Şehîd edilmeden önce, ona şöyle sormuşlardı: "Muhammed'in (s.a.v.) senin yerinde olmasını ister misin?" O da şöyle cevap vermişti: "Vallahi, Muhammed'e (s.a.v.) bir diken batması karşılığında, ailem ve çocuğumla birlikte rahat olmayı istemem..." O güne ait hatırladığım şeyler, Allah'a inanmayan bir müşrik olarak Hubeyb'e o durumda yardım edememem sebepleriyle Allah'ın beni hiç bir zaman affetmeyeceği düşüncesine kapıldım. İşte ben bu yüzden ara sıra şuurumu kaybediyorum" dedi.

Bunun üzerine, Hz. Ömer şöyle dedi:

— "Onun hakkındaki görüşlerimde beni yanıltmayan Allah'a hamd olsun."

Sonra ona ihtiyaçlarına harcaması için bin din r gönderdi.

Karısı bin din r  görünce ona dedi ki:

— Yaptı ın hizmetten dolayı, bizi zenginleştiren Allah'a hamd olsun. Kendimize biraz yiyecek satın al. Bir de hizmetçi tut.

Kocas  da ona:

— "Sana bundan daha iyisini söyleyeyim mi?" dedi. Karısı:

— "O nedir?" dedi. O da:

— "Biz bunları, en çok muhtaç olaca ımız anda (Kıy mette) bize verilmek üzere, şimdi bizden daha muhtaç olanlara verelim" dedi.

Karısı:

— "O nasıl oluyor?" dedi. O da:

— "Onları Allah'a güzel bir  d n   olarak veririz" dedi.

Karısı:

— "Tamam, Allah sana bunun mükâfatını versin" dedi.

Oturdukları yerden kalkınca hemen, din rları keselere koydu. Ailesinden birine şöyle dedi: "Bunları falancanın dullarına, falancanın yetimlerine, falancanın yoksullarına ve falanca ailenin muhta larına götür."

Allah, Sa id b. Âmir'den raz  olsun. O, kendileri fakir olsalar bile başkalarını nefislerine tercih eden kimselerdendi. ¹

1 Sa id b. Âmir el-Cumahî hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Tehzîbu't-Tehzîb, IV/51

2-  bn Asakir, VI/145-147

3- S fetu's-Safve, I/273

4- Hilyetu'l-Evliya, I/244

5- Tarihu'l- sl m, II/35

6- El- sabe, III/326

7- Nesebu Kureyş, s. 399

TUFEYL B. AMR ED-DEVSÎ

“Allah’ım yapmaya niyet ettiği hayırlı işte, ona yardımcı olacak bir kerâmet ver.”

Rasûlullah’ın (s.a.v.) Tufeyl için yaptığı duadan...

Tufeyl b. Amr ed-Devsî, cahiliyyede Devs kabilesinin efendisi, beğenilen Arap eşrafından ve sayılı şahsiyet sahiplerinden birisiydi...

Tenceresi ocaktan hiç inmez, kapısı, gelene her zaman açıktı...

Açları doyurur, kendisine sığınan kimseyi korur ve yardım isteyeneye yardımını esirgemezdi. Aynı zamanda o, zekî ve yetenekli bir edebiyatçıydı. İnce ve yumuşak duygulu, sözün tatlısını ve acısını hatta büyü etkisi yapanını iyi bilen bir şâirdi.

Tufeyl, Mekke’ye gitmek üzere Tihame’den ayrıldı. Rasûlullah’la (s.a.v.) Kureyş kâfirleri arasındaki mücâdele devam etmekteydi. Herkes taraftar kazanmak istiyordu. Rasûlullah (s.a.v.) ise, insanları Rabbine davet ediyordu, onun silâhı, iman ve haktı.

Kureyş kâfirleri onun davetine türlü silahlarla karşı koymakta ve halkı ondan her türlü bahaneyle döndürmekte idiler.

Tufeyl, hiç hazırlığı yokken, bu savaşın içine girmiş ve bu kavgaya başlamış oldu. O, Mekke’ye bu gayeyle gelmemişti. Bundan

önce, Muhammed (s.a.v.) ve Kureyş aklının ucundan bile geçmemişti.

İşte bu kavgada Tufeyl'in unutulmayan bir hikâyesi vardır. Onu dinleyelim. Şüphesiz bu enteresan bir hikâyedir.

Tufeyl şöyle anlatmaktadır:

Mekke'ye geldim. Kureyş'in ileri gelenleri beni görür görmez yanıma geldiler. Beni en iyi şekilde karşılayıp, en güzel evde misafir ettiler.

Bundan sonra, Kureyş'in ileri gelenleri ve büyükleri benimle görüşmek için biraraya gelip dediler ki:

— "Tufeyl! Sen bizim şehrimize geldin. Şu peygamber olduğunu iddia eden adam, bizim işimizi bozdu, bizi parça parça edip, topluluğumuzu dağıttı. Ancak bizim başımıza gelenin; senin ve kavminin başına da gelmesinden korkuyoruz. Bu adamla konuşma ve ondan birşey dinleme. Onun sözleri büyü gibidir. Oğulla babayı, kardeşleri ve karı-kocayı birbirinden ayırır."

Tufeyl anlatmaya devam etmektedir:

"Bana, ona ait tuhaf haberleri anlatıp beni ve kavmimi onun tuhaf hareketlerine karşı uyarıyorlardı. Nihayet, asla ona yaklaşmama, onunla konuşmamaya hatta ondan hiçbir şey dinlememeye karar verdim.

Ertesi gün, Kabe'yi tavaf etmek, her zaman ziyaretine gidip saygı gösterdiğimiz putlardan uğur dilemek üzere Mescid'e gittiğimde, Mu-hammed'in (s.a.v.) sözlerini duymamak için kulaklarıma pamuk tıkadım. Fakat Kabe'ye girdiğimde, onun ayakta, bizim namazımızdan başka bir namaz kıldığını, bizim ibâdetimizden başka bir ibâdet yaptığını gördüm. Onun görünüşü beni etkiledi. İbâdeti beni coşturdu. Ona yaklaşmakta olduğumu farkettim. İstemediğim halde kendimi onun yanında buldum.

Allah (c.c.) nasip etti, bazı sözlerini duydum. Bunlar çok güzel sözlerdi. Kendi kendime dedim ki:

"Yazıklar olsun sana! Sen şiir yazan akli başında birisisin. Sen güzeli çirkinden ayırabilirsin. Niçin bu adamın söylediklerini dinlemiyorsun? Onun söylediği güzelse, kabul edersin, eğer çirkinse kabul etmezsin."

Tufeyl sözlerine devam etmektedir:

“Rasûlullah (s.a.v.) evine dönünceye kadar orada kaldım. Onu takip ettim. Evine girince, ben de girdim ve dedim ki:

— Muhammed! Kavmin bana senin hakkında şöyle şöyle dedi. Vallahi onlar seni bana korkunç gösterdiler. O kadar ki senin sözünü işitmek için kulaklarımı pamukla tıkadım. Fakat Allah’tan olacak senden bir şeyler duydum ve onları güzel buldum. Dinini bana öğret.

O da bana İslâm’ı anlattı. Kur’ân’dan İhlâs ve Felâk sûrelerini okudu. Vallahi ben, bundan daha güzel bir söz duymamış ve onun dininden daha doğru ve âdilini görmemiştım. Hemen, elimi ona uzattım. Allah’tan başka tanrı olmadığına, Muhammed’in (s.a.v.) Allah’ın elçisi olduğuna şehâdet getirdim ve müslüman oldum.”

Yine Tufeyl kendisi anlatmaktadır:

“Bir müddet Mekke’de kaldım. O süre içinde İslâm’ın emirlerini öğrendim ve biraz Kur’ân ezberledim. Kavmimin yanına dönme-ye karar verdiğimde, dedim ki:

— “Allah’ın Rasûlü! Ben kavmim içinde sözü dinlenen birisiyim. Kavmime dönüp onları İslâm’a davet edeceğim. Davetimde benim onlara karşı tesirimi artıracak bir keramet vermesi için Allah’a dua et.”

Rasûlullah (s.a.v.) dua etti:

— “Ya Rabbi! Ona bir keramet ihsan et.”

Kavmime gitmek üzere yola çıktım. Yüksek bir yerdeyken, alnımda, kandile benzer bir ışık belirdi. Şöyle dua ettim: “Allah’ım! Bu ışık, alnımdan başka bir yerde olsun. Halkımın, onların dininden ayrıldığı için, bunu alnımda meydana gelen bir hastalık zannedeceklerinden korkuyorum. Işık yer değiştirip kırbacımın ucuna geldi. Ben tepeden inerken, halk kırbacımdaki bu ışığı asılı kandil gibi görüyorlardı. Tepeden indiğimde babam -kendisi çok yaşlı idi- yanıma geldi:

— “Benden uzak dur, baba! Ben artık senden değilim. Sen de benden değilsin.”

— “Niçin oğlum?” dedi.

— “Ben müslüman oldum, Muhammed’in (s.a.v.) dinine girdim.”

Bunun üzerine babam:

— “Yavrum! Senin dinin benim de dinimdir” dedi. Ben:

— “Öyleyse git, yıkan, elbiselerini temizle. Sonra gel de, bana öğretilenleri sana öğreteyim.”

Gidip yıkandı. Elbiselerini temizledi geldi. Kendisine İslâm’ı anlattım. O da müslüman oldu.

Daha sonra yanıma karım geldi. Dedim ki:

— “Yaklaşma bana artık. Ben senden değilim, sen de benden değilsin.”

— “Niçin kurban olayım, söyle!” dedi. Ben de:

— “İslâm, bizi ayırdı. Ben müslüman oldum. Muhammed’in (s.a.v.) dinine girdim” dedim.

— “Senin dinin benim de dinimdir” dedi.

— Git Züşşera suyunda temizlen -Züşşera, Devs’in bir putudur- onun yanında dağdan gelen bir su vardır” dedim.

— Kurbanın olayım. Sen çocuklara Züşşera’dan bir kötülük gelmesinden korkmuyor musun?” dedi. Ben de dedim ki:

— Allah (c.c.) seni ve Züşşera’yı kahretsin. Git, orada insanların görmeyeceği bir yerde temizlen. Bu sağır taşın hiçbir şey yapamayacağını ben sana garanti ediyorum.

Gidip temizlendi geldi. Ona da İslâm’ı anlattım. Müslüman oldu. Devslileri de İslâm’a davet ettim. Ebu Hüreyre dışında hepsi, İslâm’a girmedi ağır davrandı. Aralarından İslâm’a en erken giren Ebu Hüreyre oldu.

Tufeyl şöyle anlatmaktadır:

“Ebu Hüreyre ile, Mekke’ye Rasûlullah’ın (s.a.v.) yanına geldik. Rasûlullah (s.a.v.) bana:

— “Tufeyl! Geride ne var, ne yok?” dedi.

— “Hakkı göremeyen kalpler ve aşırı bir küfür... Devs’e günahkârlık ve isyankârlık üstün geldi...”

Rasûlullah (s.a.v.) kalkıp, abdest aldı, namaz kıldı ve ellerini semaya kaldırdı.

Ebu Hüreyre demiştir ki: "Onu bu halde görünce, kavmime beddua edeceğinden ve onların helak olacaklarından korkup:

— "Vah kavmime!" dedim. Fakat Rasûlullah (s.a.v.):

— "Allah'ım! Devs kabilesini doğru yola ilet... Allah'ım! Devs kabilesini doğru yola ilet... Allah'ım! Devs kabilesini doğru yola ilet..." diye dua etti.

Sonra, Tufeyl'e dönüp şöyle dedi: "Şimdi kavmine dön, onlara yumuşak davran ve onları İslâm'a davet et."

Yine Tufeyl anlatmıştır:

"Devs'lileri devamlı İslâm'a davet ettim. Nihayet Rasûlullah (s.a.v.) Medine'ye hicret etti. Bedir, Uhud ve Hendek savaşları oldu. Devs'ten İslâm'a giren ve iyi müslüman olan seksen aileyle birlikte Rasûlullah'a (s.a.v.) geldim. Bizden memnun oldu. Diğer müslümanlarla birlikte, bizi de Hayber ganimetlerine ortak etti.

Biz dedik ki: "Yâ Rasûlallah! Yapacağın her savaşta, bize sağ cenahı ver."

Daha sonra, Mekke fethedilinceye kadar Rasûlullah'la (s.a.v.) devamlı bir arada olduk. Ona dedim ki:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Beni, Amr b. Hameme'nin putu Zülkeffeyn'i yakmaya gönder..."

Rasûlullah (s.a.v.), ona izin verdi. O da kendi halkından bir grupla putun yanına gitti.

Putu yakmak istediğinde, Zülkeffeyn'e bir zarar gelirse, Tufeyl'in başına bir kötülük geleceğine ve ona bir yıldırım çarpacağına inanan kadın, erkek ve çocuklar orada toplandılar.

Fakat Tufeyl, onların gözü önünde, bir de şiir söyleyerek putu ateşe verdi:

"Ey Zülkeffeyn! Ben sana tapanlardan değilim.

Bizim doğumumuz seninkinden daha öncedir.

Ben ateşi senin kalbinin içine koydum."

Ateş putu yakarak ortadan kaldırınca, onunla birlikte Devs kabilesindeki şirk kalıntılarını da ortadan kaldırmış oldu. Böylece halkın tümü müslüman oldu.

Bundan sonra, Tufeyl Rasûlullah (s.a.v.) vefat edinceye kadar ondan ayrılmadı.

Hiz. Ebûbekir halife olunca, Tufeyl, kendisini, kılıcını ve oğlunu Rasûlullah'ın halifesinin hizmetine adadı.

Dinden dönenlerle yapılan savaşlar başlayınca Tufeyl, oğlu Amr'la birlikte Müseylimetü'l-Kezzab'la savaşmak için müslüman askerlerinin öncü birlikleri arasında yola çıktı, Yemame yolundayken bir rüya gördü. Arkadaşlarına:

— "Ben bir rüya gördüm. Onu bana yorumlayın!" dedi.

— "Ne gördün?" dediler.

— "Başımın tıraş edildiğini, ağzımdan bir kuş çıktığını, bir kadının beni karnına soktuğunu ve oğlum Amr'ın beni çok arzu ettiğini, aramıza bir engel girip, benimle birlikte oraya giremediğini gördüm" dedi.

— "Hayır olsun..." dediler.

— "Vallahi ben bu rüyayı şöyle yorumladım: Başımın tıraş edilmesi; başımın kesilmesi demektir. Ağzımdan çıkan kuş ise; ruhumdur. Beni karnına sokan kadın ise; benim için kazılan yerd, oraya gömüleceğim. Ve ben şehid edileceğimi umuyorum. Oğlumun beni arzu etmesi ise; benim kavuşacağım şehitliği arzu etmesi manâsına gelmektedir. Fakat o -Allah (c.c.) izin verirse- bundan sonrakinde şehitliğe kavuşacak."

Yemame savaşında, büyük sahâbi Tufeyl, üstün bir kahramanlık gösterdi ve savaş alanında şehid düştü.

Oğlu Amr ise; döğüşmeye devam etti. Aldığı yaralar onu güçsüz bıraktı ve bir de sağ kolu kesildi. Yemame toprağında babasını ve kolunu bırakarak Medine'ye döndü.

*

Tufeyl'in oğlu Amr, bir defasında Hiz. Ömer'in huzuruna girmişti. Halife'nin yanında başkaları da oturuyordu. O ara Hiz. Ömer'e

yemek getirildi. Hz. Ömer oradakilerin hepsini yemeğe buyur etti. Amr bir kenara çekilip sofraya gelmedi.

Hz. Ömer:

— “Neyin var senin?” dedi.

— ...

— “Belki de sen, kolundan utandığın için yemeğe gelmiyorsun” dedi.

Amr:

— “Evet öyle, mü’minlerin emîri!” dedi.

— “Vallahi, sen kesik kolunla bu sofraya katılmadıkça, ben bu yemeğin tadına bakmam... Bu topluluğun içinde, bir parçası Cennet’te olan senden başka hiç kimse yok.”

Bu sözüyle onun kolunu kastediyordu.

Babasından ayrıldığından beri, Amr’a şehidlik rüyası görünüyordu. Yermük savaşı çıktığında, Amr diğer savaşçılarla birlikte hemen koşup geldi. Sürekli döğüştü. En sonunda babasının arzu ettirdiği şehidliğe kavuştu.

Allah (c.c.), Tufeyl’e rahmet etsin. O hem şehiddir. Hem de şehîd babasıdır.¹

1 Tufeyl b. Amr ed-Devsî hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, (es-Seâde baskısı), III/286-288

2- El-İstiâb (Haydarabad baskısı), I/211-213

3- Usdu'l-Çabe, III/54-55

4- Sîretu's-Saîve, I/245-246

5- Siyeru A'lamün-Nubelâ, I/248-250

6- Muhtasar Tarih-i Dimeşk, VII/59-64

7- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VI/337

8- Şuhedau'l-İslâm, s. 138-143

9- Muhammed Zeydan, Sîretu Batal, Hicrî 1386 yılında Daru's-Suûdiyye yayınlamıştır.

ABDULLAH B. HUZAFE ES-SEHMÎ

**“Abdullah b. Huzafe’nin başından öpmek,
her müslümana bir vazifedir.
İşte önce ben öpüyorum.”**

Ömer b. el-Hattab

Bu hikayemizin kahramanı Abdullah b. Huzafe isimli sahabîdir.

İslâm, Abdullah b. Huzafe’ye zamanında dünyanın iki büyük hükümdarı olan İran Kisra’sı ve Bizans’ın büyüğü Kayser’le görüşme imkanı vermiştir. Abdullah’ın, onların her biriyle, zamanın hiç unutamayacağı ve tarihin dilinden düşüremeyeceği bir hikayesi vardır.

*

İran hükümdarı Kisra ile olan hikayesi şöyledir:

Hicretin 6. yılında, Rasûlullah (s.a.v.), ashabından bazılarını, yabancı devlet başkanlarına elçi olarak göndermeye karar verdi. Rasûlullah (s.a.v.) elçilerle gönderdiği mektuplarla, onları İslâm’a davet ediyordu.

Rasûlullah (s.a.v.) bu önemli işin tehlikeli olduğunu biliyordu...

Bu elçiler, daha önce bilmedikleri uzak memleketlere gideceklerdi...

Onlar gittikleri yerlerin ne dillerini, ne de hükümdarların huy ve karakterlerini biliyorlardı...

Bunlardan başka, onlar bu hükümdarları; dinlerini bırakmaya, şeref, itibar ve üstünlüklerini terketmeye ve daha düne kadar bir kısmı onların uyruğu olan bir milletin dinine girmeye davet edeceklerdi.

Bu tehlikeli bir yolculuktu. Böyle bir yolculuğa çıkan; hayatını kaybetmiş, ondan dönen, dünyaya yeniden gelmiş demektir.

Onun için, Rasûlullah (s.a.v.) ashabını topladı ve konuşmak üzere kalktı. Allah'a hamdetti ve övgüde bulundu. Şehadet getirdikten sonra şöyle konuştu:

— "Ben bazılarınızı yabancı devlet başkanlarına göndermek istiyorum. İsrail oğullarının Meryem oğlu İsa'ya karşı çıktıkları gibi bana karşı çıkmayın."

Rasûlullah'ın ashabı:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Biz, senin istediğini senin adına yerine getiririz. Bizi istediğin yere gönder" dediler.

Peygamber (s.a.v.) Arap ve Arap olmayan hükümdarlara yazdığı mektupları götürmeleri için, sahabeden 6 kişiyi seçti. Abdullah b. Huzafe bu altı kişiden birisiydi. Rasûlullah'ın mektubunu, İran hükümdarı Kisra'ya o götürecekti.

Abdullah b. Huzafe binitini hazırladı. Çoluk ve çocuğa veda etti. Dere tepe demeden amacına doğru yürüdü. Hem de Allah'tan başka hiç kimsesi olmadan, tek ve yalnız başına, İran'a vardı. Hükümdarın yanına girmek için izin istedi. Hükümdarın adamlarına, ona getirdiği mektubu hatırlattı.

Kisra, sarayının süslenmesini emretti. Oturumda hazır bulunmaları için, İran'ın büyüklerini çağırdı ve onlar da geldiler. Sonra Abdullah b. Huzafe'nin huzuruna girmesine müsaade etti.

Abdullah b. Huzafe, üzerinde kadife elbiseler olan İran'ın en büyüğünün huzuruna, kaba elbiseleriyle ve bedevilerin basitliğiyle girdi.

Fakat başı dikti. Göğsünde İslâmın şerefi ve gönlünde imanın yüceliği vardı.

Kisra onun geldiğini görünce, hemen adamlarından birine mektubu elinden almasını işaret etti. Abdullah şöyle dedi:

— "Hayır! Rasûlullah, bizzat kendi elimle vermemi emretti. Ben Allah'ın Rasûlünün (s.a.v.) emrine karşı gelemem."

Kisra adamlarına:

— "Bırakın onu benim yanıma gelsin" dedi.

Kisra'ya yaklaştı. Mektubu bizzat kendi eliyle verdi. Kisra, Hîre'li¹ Arap bir kâtibi çağırdı. Mektubu önünde açıp kendisine okumasını emretti. Mektupta şöyle yazılıydı:

"Bismillahirrahmanirrahim.

Allah'ın elçisi Muhammed'den İran'ın büyüğü Kisra'ya...

Selam doğru yolda olanların üzerine olsun..."

Kisra, mektuptan bu kadarını duyar duymaz çok öfkелendi ve yüzü kıpkırmızı oldu. Boynundaki damarlar patlayacak gibi şişti. Çünkü Rasûlullah önce kendi ismiyle başlamıştı. Kâtibin elinden mektubu çekip aldı. Mektubun içindekileri öğrenmeden ve: "O, benim kölem- ken, bana bunu mu yazıyor?" diye bağırarak yırtmaya başladı.

Abdullah'ın salondan çıkarılmasını emretti ve o çıkarıldı.

Abdullah, başına daha neler geleceğinden habersiz, Kisra'nın salonundan çıktı.

Öldürülecek miydi, yoksa serbest mi bırakılacaktı?

Fakat çok geçmeden şöyle dedi:

"Vallahi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) mektubuna bu şekilde zarar verdikten sonra, ne olacağıma aldırıram."

Hayvanına binip oradan ayrıldı.

¹ Hire: Irak'ta Necef ile Kufe arasında bir bölge.

Kisra'nın öfkesi yatışınca, Abdullah'ın yanına gelmesini emretti. Fakat onu bulamadılar. Aradılar, taradılar, onun izine rastlayamadılar. Cezîretü'l-Arab'a giden yolu kontrol ettiler, nihayet sınırı geçtiğini öğrendiler.

Abdullah, Peygamber'in (s.a.v.) yanına geldiğinde Kisra'nın davranışını ve mektubunu yırtma olayını anlattı.

Rasûlullah (s.a.v.):

"Allah da onun devletini parçalasın" sözüne başka birşey eklemedi.

Kisra, Yemen'deki vekili Bâzân'a şöyle bir mektup yazdı:

"Hicaz'da çıkan bu adama, güçlü kuvvetli iki adamını gönder. O adamı bana getirmelerini söyle..."

Bâzân, iki gözde adamını Rasûlullah'a (s.a.v.) gönderdi. Onlara; Rasûlullah'a (s.a.v.) götürmeleri için bir de mektup verdi. Mektubun içinde; Rasûlullah'ın (s.a.v.) hiç gecikmeden Kisra'ya gitmesini emrediyordu...

Ayrıca, Peygambere ait bilgi toplamalarını, onu iyice araştırıp, elde ettikleri bilgileri kendisine ulaştırmalarını istedi.

Bu iki adam hızla yol alıp Taif'e geldiler. Orada Kureyşli tacirlerle karşılaştılar. Muhammed'i (s.a.v.) sordular. Onlar: "O Yesrib'de (Medine'de)" dediler. Tacirler sevinç ve neşe içinde Mekk'e'ye döndüler. Kureyş'i tebrik edip şöyle dediler: "Gözünüz aydın. Kisra, Muhammed'e baş kaldırdı. Sizi onun şerrinden kurtarmış oldu."

Bâzân'ın adamları da Medine'ye doğru yollarına devam ettiler. Oraya vardıklarında, Peygamberle (s.a.v.) görüşüp mektubu verdiler. Şöyle dediler:

"Hükümdarlar hükümdarı Kisra, bizim hükümdarımız Bâzân'a: "Seni, kendisine götürecek adamları buraya göndermesini" yazdı. İşte biz seni Kisra'ya götürmek için geldik. Eğer bizimle gelersen, Kisra senin yararına olanı söyler ve sana kötülük etmez. Eğer kabul etmezsen, onun güçlü olduğunu, seni ve halkını yok edebileceğini biliyorsun."

Rasûlullah (s.a.v.) gülümsedi ve onlara dedi ki:

— "Bugün, siz kaldığınız yerlere dönün ve yarın gelin."

Ertesi gün, Peygamberin (s.a.v.) yanına geldiklerinde, dediler ki:

— “Kisra’nın yanına gitmek için hazır mısınız?”

Peygamber (s.a.v.) onlara:

— “Artık bugünden sonra, Kisra ile hiç görüşmeyeceksiniz... Allah onu öldürdü. Hatta şu ayın, şu gecesinde, oğlu Şîreveyh’i ona musallat etti” dedi.

Rasûlullah’ın yüzüne bakakaldılar ve hayretlerini gizleyemediler.

— “Sen ne söylediğini biliyor musun? Bunu Bâzân’a yazalım mı?” dediler.

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Evet, ona deyin ki: “Benim dinim yakında Kisra’nın devletinin eriştiği yerlere erişecektir. Eğer sen müslüman olursan, Yemen’e hükümdar yaparım” dedi.

Bâzân’ın adamları, Rasûlullah’ın (s.a.v.) yanından çıktılar. Gidip durumu ona haber verdiler. O dedi ki: “Muhammed’in (s.a.v.) söylediği doğruysa o peygamberdir. Eğer öyle değilse, onun hakkında birşeyler düşüneceğiz.”

Bir müddet sonra Bâzân’a Şîreveyh’in mektubu geldi.

Mektupta şöyle yazıyordu: “Kisra’yı öldürdüm. Onu sırf, halkımızın intikamını almak için öldürdüm. Çünkü o, halkın ileri gelenlerinin öldürülmesini, kadınlara saldırılmasını ve malların yağma edilmesini mübah görmüştü. Bu mektubumu aldığı anda, oradakilerin bana itaatlarını sağla.”

Bâzân, Şîreveyh’in mektubunu okur okumaz, yere fırlattı ve müslüman olduğunu açıkladı. Onunla birlikte Yemen’deki İranlılar da müslüman oldular.

İşte bu, Abdullah b. Huzafe’nin, İran hükümdarı Kisra ile görüşme hikayesidir.

*

Bizans’ın büyüğü Kayser’le görüşme hikayesi nasıl, onu görelim:

Kayser'le görüşmesi, Ömer b. el-Hattab'ın halifeliği zamanındadır. Bu da çok enteresan bir hikayedir:

Hicretin 19. senesinde, Ömer b. el-Hattab, Abdullah b. Huzafe'nin de bulunduğu bir orduyu Bizanslılarla savaşmak üzere yola çıkardı.

Bizans'ın büyüğü Kayser'e, müslüman askerlerindeki inanç samimiyeti ve sağlamlığına, Allah ve Rasûlü için canlarına değer vermediklerine dair haberler ulaşmıştı.

Adamlarına -bir müslüman esir yakaladıklarında- onu öldürmemelerini ve kendisine sağ olarak getirmelerini emretti.

Abdullah, Bizanslıların eline esir düştü. Hükümdarlarına götürüp dediler ki: "İşte bu, Muhammed'in dinine ilk girenlerdendir. Onu esir alıp sana getirdik."

Bizans hükümdarı, Abdullah'a uzun uzun baktıktan sonra şöyle dedi:

— "Sana bir şey teklif edeceğim." Abdullah:

— "Neymiş o?" dedi. Hükümdar:

— "Sana hristiyan olmanı teklif ediyorum... Eğer hristiyan olursan, seni serbest bırakırım. Sana ikramda bulunurum."

Esir sert ve kesin bir ifadeyle:

— "Heyhat.. Benim için ölmek, teklif ettiğin şeyden bin defa daha iyidir" dedi.

Kayser dedi ki:

— "Sen zekî bir kişiye benziyorsun. Eğer teklif ettiğimi kabul edersen, seni mülk ve saltanatıma ortak ederim."

İplerle bağlı olan esir gülümseyip:

— "Vallahi, Muhammed'in (s.a.v) dininden bir an bile dönmem karşılık, senin ve Arapların sahip olduğu herşeyi versen yine dönmem" dedi.

Kayser:

— "O halde seni öldüreğim" dedi.

Abdullah:

— “Bunu yapabilirsiniz” diye cevap verdi.

Hükümdar, onun çarmıha gerilmesini emretti.

Okçularına -Rumca-:

— “Ellerinin yakınına atın” dedi. Kendisi de hristiyan olmasını teklif ediyordu. Fakat Abdullah kabul etmiyordu. Bu defa da:

— “Ayaklarının yakınına atın” dedi.

Bu arada müslümanlıktan ayrılması için telkinde bulunuyordu. Abdullah da kabul etmemekte direniyordu.

Kayser, ona ok atılmamasını ve çarmıhtan indirilmesini istedi. Daha sonra, büyük bir kazan getirtti. İçine zeytinyağı doldurulup ocağa konuldu. İçindeki yağ kaynayınca, iki müslüman esir getirtip, birisinin kazana atılmasını emretti. Birisini kazana attılar. Bir de baktılar ki, eti dağılmış, sırf kemikleri görünüyor...

Arkasından Abdullah’a dönüp, hristiyan olmasını teklif etti. Abdullah, öncekilerden daha sert bir şekilde reddetti.

Baktı ki olmuyor, onun da kazana atılmasını emretti. Abdullah kazanın başına getirilince ağladı. Kayser’in adamlarından biri hükümdara:

— “Ağladı...” dedi. Kayser, onun teklifini kabul etmediğine pişman olduğunu zannetti ve:

— “Onu yanıma getirin” dedi. Karşısında durunca, yine hristiyan olmasını teklif etti ve Abdullah yine kabul etmedi.

Kayser:

— “Yazıklar olsun sana! O halde niçin ağladın?” dedi.

Abdullah:

— “Kendi kendime: Şu anda, bu kazana atılıp gideceksin dedim ve istedim ki, vücudumdaki tüylerin sayısınca canım olsa da, böyle kazana atılsın. İşte beni ağlatan budur” dedi.

Hükümdar:

— “Seni serbest bırakırım ama benim başımı öper misin?” dedi.

Abdullah:

— “Bütün müslüman esirleri de serbest bırakır mısın?” dedi.

Hükümdar:

— “Bütün müslüman esirleri de” dedi.

Abdullah anlatmaktadır:

— “Kendi kendime şöyle dedim: Bu Allah’ın düşmanlarından biridir. Beni ve bütün müslüman esirleri serbest bırakması için, onun başını öpeyim. Bundan bana hiçbir zarar gelmez.”

Ona yaklaşıp başını öptü. Bizans hükümdarı, müslüman esirlerin getirtilip, ona verilmesini emretti. Böylece, esirler ona verildiler.

Abdullah, Hz. Ömer’in yanına gelip, başından geçenleri anlattı. Hz. Ömer çok memnun oldu. Kurtarılan esirleri görünce, şöyle dedi:

“Her müslümanın, Abdullah b. Huzafe’nin başını öpmek, vazifesidir. İşte önce ben öpüyorum...”

Sonra kalkıp başını öptü...¹

1 Abdullah İbn Huzafe hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- İbn Hacer, el-İsabe Fi Temyizi’s-Sahabe, II/287-288 (Mustafa Muhammed baskısı).

2- İbn Hişam, es-Siretu’n-Nebeviyye (es-Saka tahkiki), fihristlere bakınız.

3- Muhammed Yusuf el-Kandehlevî, Hayatu’s-Sahabe, (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız).

4- Tehzîbu’t-Tehzîb, V/185.

5- İmtau’l-Esma, I/308-444.

6- Husnu’s-Sahabe, s. 305.

7- el-Muhabber, s. 77.

8- ez-Zehebî, Tarîhu’l-İslâm, II/88.

UMEYR B. VEHB

“Umeyr İbnu Vehb, şimdi bana
çocuklarımdan daha sevimlidir.”

Ömer b. el-Hattab

Umeyr b. Vehb el-Cumahî, Bedir savaşından kendini kurtararak Mekke'ye dönmüş, fakat geride, oğlu Vehb'i müslümanların eline bırakmıştı.

Umeyr, müslümanların; babasının suçu sebebiyle, çocuğunu hesaba çekmelerinden korkuyordu. Kendisinin; Rasûlullah'a ve ashabına yapmış olduğu eza, cefaya karşılık, çocuğuna işkence etmelerinden endişe ediyordu.

Bir kuşluk vakti Umeyr, Kabe'yi tavaf etmek ve putlarından uğur dilemek için Mescid-i Haram'a gitti. Safvan b. Umeyye'yi Hicr'de otururken gördü. Yanına gidip:

— “Hayırlı sabahlar” dedi. Safvan da ona:

— “Otur, biraz konuşalım. Vakit ancak lafla öldürülür” dedi.

Umeyr, Safvan'ın yanına oturdu. İkisi, çeşitli konuları, başlarına gelen büyük felaketi konuşmaya, müslümanların eline düşen esirleri saymaya ve onların öldürölüp de Bedir'deki kuyunun derinliklerinde kaybolup giden Kureyş büyüklerini ah-vah ederek anmaya başladılar.

Safvan, derin derin soluk alıp şöyle dedi:

— “İnan, bundan sonra yaşamaya değmez.”

Umeyr:

— “Gerçekten doğru söyledin” dedi.

Biraz sustuktan sonra:

— “Yemin ederim ki, eğer ödenecek borçlarım olmasa ve benden sonra, perişan olmalarından korktuğum âilem bulunmasaydı, “Muhammed’in üzerine gider, öldürüp işini bitirir ve böylece onun kötülüğünü önlerdim” dedi. Sonra, alçak bir sesle sözüne şunu ekledi: “Yesrib’e gidişim şüphe uyandırmaz. Çünkü oğlum Vehb onların elinde esirdir.”

Safvan, Umeyr’in konuşmasını ganimet bilip, bu fırsatı kaçırmak istemedi. Dönüp şöyle dedi:

— “Umeyr! Bütün borcunu üzerime alıyorum. Ne kadar olursa olsun, ben ederim... Ailene gelince ben ve onlar sağ oldukları müddetçe, onlara kendi âilem gibi bakarım... Malım onların hepsine yeter. Onlara rahat bir geçim sağlarım.”

Umeyr şöyle dedi:

— “Öyleyse bu konuştuklarımız aramızda kalsın, başka birine söyleme.”

Safvan:

— “Tamam, sen de söyleme.”

*

Umeyr, içinde Muhammed’e (s.a.v.) karşı beslediği intikamla Kabe’den çıkıp niyet ettiği şeyi gerçekleştirmek için hazırlanmaya başladı.

Bu yolculuktan herhangi birinin şüphelenebileceğini sanmıyordu. Çünkü Kureys’ten bazıları da esirlerini kurtarmak için, Yesrib’e gidip geliyorlardı.

*

Umeyr, kılıcının bilenmesini ve üzerine zehir sürülmesini emretti. Biniti hazırlanıp getirildi ve bindi.

Kin ve kötülük dolu olarak Medine'ye doğru yola çıktı.

Umeyr, Medine'ye vardı. Rasûlullah'ı (s.a.v.) görmek maksadıyla Mescid'e gitti. Mescidin kapısına yakın bir yerde devesini çöktürüp, orada beklemeye başladı.

*

Ömer b. el-Hattab ve bazı sahabîler -tam o anda- Mescidin kapısına yakın bir yerde oturmuşlar, şu konuları konuşuyorlardı:

Bedir ve ondan sonraki Kureyş'li ölü ve esirler...

Muhacir ve ensarın gösterdiği kahramanlıklar...

Allah'ın kendilerine ikram ettiği zafer ve düşmanlarına verdiği yenilgi...

Böylece, Hz. Ömer, Umeyr'in devesinden inip, kılıcını kuşanmış olarak Mescid'e doğru gittiğini ve ürkek ürkek yürüdüğünü gördü. Dedi ki:

— "Bu köpek, Allah'ın düşmanı Umeyr b. Vehb'dir... Vallahi o, sadece kötülük için gelmiştir. Daha önce, Mekke'de müşrikleri bize kışkırtmıştı ve Bedir'den az önce onların casusu idi."

Arkadaşlarına da:

— "Gidin, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında durun. Dikkatli olun da, bu pis hilekâr, ona bir hainlik etmesin" dedi.

Kendisi de, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gidip:

— "Ey Allah'ın Rasûlü (s.a.v.)! Allah'ın düşmanı Umeyr b. Vehb kılıcını kuşanarak gelmiş. Ben onun sadece kötülük için geldiğini tahmin ediyorum" dedi.

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Onu benim yanıma getir" dedi.

Hz. Ömer, Umeyr b. Vehb'in yanına gitti. Yakasından tuttu ve kılıcının bağını boynuna geçirip, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına götürdü. Peygamber (s.a.v.), onu bu halde görünce, dedi ki:

— "Onu serbest bırak Ömer! Serbest bırak." Sonra da: "Sen geride dur" dedi.

Ömer geri çekildi. Hz. Peygamber (s.a.v.), Umeyr b. Vehb'e yönelip:

— "Yaklaş Umeyr!" dedi. Umeyr yaklaştı ve Rasulullah'a (s.a.v.):

— "Hayırlı sabahlar" dedi. (Cahiliyye devrinde böyle selamlaşır- lardı.)

Rasulullah (s.a.v.):

— "Allah bize, senin selamından daha hayırlısını ikram etti. Umeyr! Allah bize "es-Selam"ı ikram etti. Bu cennettekilerin selamıdır" dedi.

Umeyr şöyle dedi:

— "Sen bizim selamımıza yabancı değilsin. Bunu yeni çıkardın."

Rasulullah (s.a.v.):

— "Umeyr! Buraya niçin geldin?" dedi. Umeyr:

— "Elinizdeki şu esiri kurtarırım ümidiyle geldim. Bana bu konuda iyi davranınız" dedi. Rasûlullah sordu:

— "Boynundaki şu kılıç ne oluyor?" O da cevap verdi:

— "Allah kılıçların belasını versin. Onlar bize Bedir'de bir fayda verdi mi?" Rasulullah (s.a.v.):

— "Doğru söyle, niçin geldin Umeyr?" dedi. Umeyr:

— "Sadece bunun için geldim" dedi. Rasûlullah (s.a.v.):

— "Hayır, sen Safvan b. Umeyye ile Hicr'de oturup, Kureyş büyüklerinden Bedir'deki kuyuya atılanları konuştunuz ve sen dedin ki: "Borcum ve ailem olmasaydı Muhammed'i öldürmek için giderdim..." Safvan b. Umeyye, beni öldürmen karşılığında, senin borcunu ödemeyi ve aileni geçindirmeyi üzerine aldı... Fakat Allah, aramıza girdi ve engel oldu."

Umeyr bir an afalladı. Arkasından şöyle dedi:

— "Şehadet ederim ki; sen Allah'ın elçisisin." Yine sözüne devam etti: "Ey Allah'ın Rasûlü! Biz, senin semadan getirmiş olduğun haberleri ve sana inen vahyi yalanlıyorduk. Fakat bu hadiseyi Safvan'la benden başka hiç kimse bilmiyordu... Vallahi, kesin olarak inandım ki, sana bu haberi ancak Allah bildirmiştir... Müslüman ol-

mam için, benî sana gönderen Allah'a hamdolsun..." Sonra şehadet getirdi: "Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah" diyerek müslüman olmuştu.

Rasûlullah (s.a.v.) ashabına:

— "Kardeşinize dinini ve Kur'an'ı öğretin. Esirini de salıverin" dedi.

Müslümanlar, Umeyr b. Vehb'in İslâm'a girişine çok sevindiler. Hatta Hz. Ömer şöyle demiştir:

— "Umeyr b. Vehb, Rasûlullah'a (s.a.v.) ilk geldiğinde, domuz bana ondan daha sevimli idi. Bugün ise, o oğullarımdan daha sevimlidir."

Umeyr, İslâmdan öğrendikleriyle içini temizleyip, kalbini Kur'an nuruyla doldurmakta ve hayatının en güzel, en verimli günlerini yaşamaktayken, Mekke'yi ve Mekke'dekileri unutmuştu.

Safvan b. Umeyye kendini hayallerle avutuyordu. Kureyş'in toplantı yerlerine uğrayıp şöyle diyordu:

— "Yakında duyacağınız ve size Bedir olayını unutturacak olan büyük habere şimdiden sevinin."

Safvan'ın Umeyr'i beklemesi uzun sürünce, merakı artmaya başladı. O, yolcu kabilelerinden Umeyr'i soruyor, fakat hiçbirisinden derdine derman olacak bir cevap alamıyordu... Ve birisi ona gelip:

— "Umeyr müslüman olmuş..." dedi.

Duyduğu haber, onu yıldırım gibi çarptı. Çünkü o, yeryüzünde herkes müslüman olsa, Umeyr'in müslüman olacağını zannetmiyordu.

Umeyr'in ise, dinini iyice öğrendikten ve biraz Kur'an-ı Kerim ezberledikten sonra, Peygamber'e (s.a.v.) gelip:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Ben şimdiye kadar hep, Allah'ın nurunu söndürmek için çalıştım. Müslümanlara ağır işkenceler ettim. Şimdi Kureyş'i; Allah'a ve Rasûlüne davet etmek için Mekke'ye git-

meme izin verir misin? Eğer benim davetimi kabul ederlerse ne âlâ. Şayet kabul etmeyip, yüz çevirirlerse, daha önce Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabına ettiğim gibi, dinleri yüzünden onlara da eziyet ederim."

Rasûlullah (s.a.v.), ona izin verdi, Mekke'ye gitti ve Safvan b. Umeyye'nin evine varıp dedi ki:

— "Safvan! Sen Mekke'nin efendilerindensin. Sen Kureyş'in akli başında olan kişilerindensin. Bu taşlara tapmanın ve onlara kurban kesmenin din olduğunu mu zannediyorsun? Mantıken bu, doğru mudur? Ben ise; Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in (s.a.v.) onun elçisi olduğuna şahadet ediyorum."

O günden sonra Umeyr, Mekke'de insanları Allah'a davet etmeye başladı.

Onun vasıtasıyla birçok kişi müslüman oldu.

Allah, Umeyr İbnu Vehb'e bol bol sevap versin. Kabrini nur etsin.¹

1- Hayatü's-Sahabe (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.)

2- İbn Hişam, es-Sîre, es-Saka'nın tahkiki (fihristlere bakınız.)

3- El-İsabe, Tercüme: 6060.

4- İbn Sa'd'ın Tabakat'ı, IV/146.

BERÂ B. MALİK EL-ENSARÎ

"Bera'yı müslüman ordularından herhangi birine komutan yapmayın. Atılğanlığı yüzünden askerleri helak etmesinden korkuyorum."

Hz. Ömer (r.a.)

Saçları dağınık, toz toprak içinde, bedeni zayıflıktan, kemikleri görünen birisiydi. Gören ona bakmak istemez, sonra da ondan gözünü kaçırırdı.

Fakat o, katıldığı savaşlarda, arkadaşlarıyla müştereken öldürdüklerinden başka, tek başına müşriklerden yüz kişiyi öldürmüştü.

Bu kahraman, gözünü budaktan sakınmayan kişi ki; Hz. Ömer, onun hakkında valilerine şöyle yazmıştır: "Atılğanlığıyla, askerleri helak edeceğinden korktuğum için, onu müslüman ordularının başına getirmenizi istemiyorum."

İşte bu kişi; Rasûlullah'ın (s.a.v.) hizmetinde bulunan Enes b. Mâlik'in kardeşi Berâ b. Mâlik el-Ensarî'dir.

Berâ'nın gösterdiği kahramanlıklar çoktur. Bu konuda sözü fazla uzatmamak için onun kahramanlık hikâyelerinden sadece bir tanesini sunuyorum.

Bu hikâye, Rasûlullah'ın (s.a.v.) vefat edip, Allah'a kavuştuğu anlardan başlar. Şöyle ki: Arap kabileleri akın akın bu dine girdikleri gibi, yine Allah'ın dininden, o şekilde çıkmaya başlamışlardı. Mekte, Medîne ve Taif halkıyla imanları sağlam kimselerin meydana getirdiği orada buradaki birkaç guruptan başka, İslâm dîninde kimse kalmamıştı.

Hiz. Ebûbekir, bu yıkıcı ve karanlık fitne karşısında dağ gibi dimdik durdu. Muhacirlerden ve Ensar'dan 11 ordu hazırladı. Bu orduların komutanlarına 11 sancak verdi. Dinden dönenleri, doğruluk ve hak yoluna çevirmek, yoldan sapanları kılıç kuvvetiyle yola getirmek için, Arabistan'ın her tarafına bu orduları gönderdi.

Dinden dönenlerin en tehlikelisi ve sayıca en kalabalığı Müseylimetü'l-Kezzab'ın taraftarları olan Hanîfe oğullarıydı.

Müseylime, kendi kavminden ve taraftarlarından 40.000 savaşçı toplamıştı.

Bunların çoğu, Müseylime'ye inandıklarından değil de sırf onu tutmuş olmak için, yanında yer almışlardı. Bazıları şöyle diyordu:

— "Ben Müseylime'nin yalancı, Muhammed'in doğru olduğuna inanıyorum. Fakat Müseylime, bize Muhammed'den daha sevimlidir."

Müseylime, İkrime b. Ebî Cehl'in komutasında, karşısına çıkan ilk müslüman ordusunu yenmiş ve geri püskürtmüştü.

Bunun üzerine, Hiz. Ebûbekir, Halid b. el-Velid komutasında ikinci bir ordu gönderdi. Ensar ve muhacirlerin büyükleri de bu orduda yer almıştı. Bunların öncü kuvvetleri arasında da Berâ ve bir grup müslüman vardı.

İki ordu Necid'de Yemame denilen yerde karşılaştı. Az sonra, Müseylime ve taraftarları ağır bastı. Müslümanlar bozguna uğradılar. Hatta Müseylime'nin taraftarları, Halid'in çadırına kadar gelip, onu yıktılar. Eğer kurtarmasalar, nerdeyse karısını öldüreceklerdi.

İşte o anda, müslümanlar büyük bir felaketin eşiğinde olduklarını anladılar. Eğer Müseylime'ye yenilirlerse, o günden sonra bir daha İslâm bayrağının asla yükselmeyeceğini ve Arabistan'da, tek ve ortağı olmayan Allah'a hiç ibadet edilmeyeceğini farkettiler.

Halid askerlerine koşup, onları yeniden düzene soktu. Muhacirleri Ensar'dan, bedevileri diğerlerinden ayırdı. Oğullarıyla birlikte savaşan babaları bir sancak altında topladı.

İki ordu arasında, benzeri görülmemiş çok şiddetli bir savaş oldu. Müslümanlar olağanüstü kahramanlıklar gösterdiler.

İşte Ensar'ın sancağını taşıyan Sabit b. Kays... Ölüme hazırlanıyor. Kefenini giyiyor. Yere bir çukur kazıyor. Bacaklarının yarısına kadar oraya iniyor. Sancak elinde, orada dikiliyor ve nihayet şehid oluyor... İşte, Hz. Ömer'in kardeşi Zeyd... O, şöyle bağırmaktadır:

— "Ey insanlar! Döğüşürken dişlerinizi sıkın. Düşmanınıza öyle vurun. İleri gidin... Ey insanlar! Vallahi, bundan sonra Müseylime yeni- linceye veya ben Allah'a kavuşuncaya kadar asla konuşmayacağım. Benim öleceğim kesin artık..."

Bu konuşmadan sonra, düşmana hücum etti ve şehid olunca- ya kadar kahramanca dövüştü.

İşte, Ebû Huzafe'nin azadlı kölesi Salim... O da muhacirlerin sancağını taşıyor. Kavmi, onun güçsüz kalıp, dayanamamasından endişe etmektedir. Ona şöyle dediler:

— "Düşmanın sana bir zarar vermesinden korkuyoruz." O da şöyle cevap verdi:

— "Eğer ben sancağı taşıyamayacak olursam en kötü Kur'an hafızı olurum."

O da, Allah'ın düşmanlarına kahramanca bir saldırıda bulundu ve yaralandı.

Fakat bütün bunların kahramanlıkları, Berâ'ninkinin yanında çok basit kalır. Harp kızıştığı sırada, Halid, Berâ'ya dönüp:

— "Onlara yardım et Berâ!" dedi. Berâ da kavmine dönüp:

— "Ey Ensar topluluğu! Hiçbiriniz Medine'ye dönmeyi düşünmesin. Bugünden sonra, sizin Medine diye bir şehriniz yok... Ancak tek olan Allah var... Bir de cennet."

Sonra müşriklere hücum etti. Onunla birlikte müslümanlar da hücum ettiler. Düşman saflarını yarmaya ve Allah'ın düşmanlarının boyunlarını vurmaya başladılar. Müseylime ve taraftarları bozguna uğradılar. Bir bahçeye kaçıp, sığındılar. Bu bahçe o günden sonra; "Ölüm Bahçesi" ismiyle meşhur olmuştur. Çünkü o gün, orada pek çok kişi öldürülmüştür.

Bu "Ölüm Bahçesi" geniş ve yüksek duvarlı idi. Müseylime ve binlerce askeri içeri girdikten sonra, kapıları kapattılar ve duvarların üstüne çıktılar. İçerden, müslümanların üzerine ok yağdırmaya başladılar.

İşte böyle bir sırada, müslümanların gözünü budaktan esirgemeyen kahramanı Berâ ilerleyip şöyle dedi:

— "Arkadaşlar! Beni bir kalkanın üzerine koyun. Kalkanı mızrakların üzerinde kaldırın. Sonra beni bahçenin içine, kapıya yakın bir yere fırlatın. Ya şehid olurum, ya da kapıyı size açarım."

Berâ bir kalkanın üzerine oturdu. Onun vücudu zayıf ve hafifti. Müslümanlar, onun üzerine oturduğu kalkanı mızraklarla yükseltip, binlerce kişinin bulunduğu "Ölüm Bahçesi"ne attılar. Berâ, bir yıldırım gibi onların üzerine indi. Bahçenin kapısı önünde onlarla çarpışmaya ve onların boyunlarını vurmaya başladı. 10 kişiyi öldürdükten sonra kapıyı açtı. Kendisinde 80'den fazla ok ve kılıç yarası vardı... Müslümanlar da duvar ve kapılardan "Ölüm Bahçesi"ne girdiler. Duvarların üstündekilere de saldırdılar. Yaklaşık olarak 20.000 kişi öldürdüler. Müseylime'yi de yere serdiler.

Berâ b. Malik tedavi edilmek için evine götürüldü. Halid b. el-Velid, onun yaralarını iyileştirmek için bir ay orada kaldı. Allah'ın lütfuyla iyileşti. İşte böylece, Berâ'nın vasıtasıyla müslümanlar büyük bir zafer kazanmış oldular.

Berâ "Ölüm Bahçesi"nde kaçırdığı şehidliği arıyordu. En büyük idealini gerçekleştirmek özlemi ve sevgili peygamberine (s.a.v.)

kavuşmak hasretiyle, savaştan savaşa koşuyordu. Nihayet, İran şehirlerinden Tüster'in fethi sırasında, İranlılar sağlam bir kaleye sığınmışlardı. Müslümanlar orayı kuşattılar. Kuşatma uzayıp, İranlılar sıkıştırılınca, surların tepesinden demir zincirler sarkıtılar. Zincirlerin ucunda ateşte kızdırılmış çelik kancalar takılıydı. Bu kancalar, aşağıdaki müslümanların vücutlarına yapışıp, onları ya ölü ya da ölmek üzereyken yukarıya çekiyordu.

Kancalardan birisi, Berâ'nın kardeşi Enes'e takıldı. Berâ onu görür görmez kalenin duvarına tırmandı, kardeşini götüren zinciri tuttu. Kancayı onun vücudundan çıkarmaya uğraşıyordu ki bu defa eli yanıp, duman tütmeğe başladı. Elinin yanmasına aldırmayıp, kardeşini kurtardı. Eli, etsiz bir kemik haline geldikten sonra Berâ yere düştü.

Bu savaşta, Berâ şehid olmak için Allah'a dua etti. Allah da onun duasını kabul etti. Yine bu savaşta şehid düştü.

Allah, Berâ'nın yüzünü cennette güzelleştirsin. Peygamberi Muhammed'le (s.a.v.) sohbetinden dolayı, onun gözünü aydın etsin.¹

1 Berâ İbn Malik el-Ensari hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 620.

2- El-İstiâb (el-İsabe'nin hamisinde), I/137.

3- Et-Tabakatu'l-Kubra, III/441; VII/17, 121.

4- Taberi Tarihi; Onuncu ciltteki fihristlere bakınız.

5- El-Kâmil fi'l-Tarih (Fihristlere bakınız.)

6- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye (Fihristlere bakınız.)

7- Hayatu's-Sahabe: Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.

8- Şit Hattab, Kadetu Fethi Faris.

“ARABIN DULU” ÜMMÜ SELEME

Ümmü Seleme... Ümmü Seleme'nin kim olduğunu biliyor musun?

Babası, Mahzum kabilesinin beğenilen kişilerinden ve Arabların sayılı cömertlerinden birisidir. Öyle ki ona “yolcu doyuran” denilirdi. Çünkü yolcular onun evine gittiklerinde veya onunla yola çıktıklarında, yanlarına yol azığı almazlardı.

Kocası ise, Abdullah b. Abdilesed'dir ve İslâm'a giren ilk on kişiden birisidir. Çünkü ondan önce, sadece Ebûbekir ve sayıları iki elin parmaklarına ulaşmayan birkaç kişi müslüman olmuştu.

Kendi ismine gelince; Hind'dir. Fakat Ümmü Seleme lâkâbını aldıktan sonra, bu lâkâb Hind'den daha çok tutulmuştur.

Ümmü Seleme, kocasıyla birlikte müslüman olmuştur. O da kadınlardan İslâm'a ilk girenlerdendi. Ümmü Seleme ve kocasının İslâm'a girdikleri haberi yayılır yayılmaz, Kureyş allak bullak oldu. Onlara dağların taşların bile dayanamayıp yerinden oynayacağı derecede işkence yapmaya başladılar.

Ama ikisi de hiç gevşeklik göstermediler ve inançlarından vazgeçmediler. Onlara yapılan işkence ve eziyet artınca Rasûlullah (s.a.v.) ashabının Habeşistan'a hicret etmesine izin verdi. Yine onlar hicret edenlerin en ön sıralarında idiler.

Ümmü Seleme ve kocası gurbet diyarına gittiler. Bütün bunların karşılığını Allah'tan bekleyip, onun hoşnutluğu için bunu az bile göre-

rek, evlerini, şan ve şereflerini, köklü soylarını Mekke'de bırakıp gittiler.

Ümmü Seleme ve kocası, Habeşistan kralı Necaşî'den himaye görmelerine rağmen, vahiy yatağı Mekke özlemi ve hidayet kaynağı Rasûlullah (s.a.v.) hasreti, onların ciğerlerini parçalıyordu.

Bir müddet sonra, Habeşistan'daki muhacirlere; Mekke'de müslümanların sayısının arttığı, Hamza b. Abdilmuttalib'le Ömer b. El-Hattab'ın İslâma girmelerinin onları kuvvetlendirip Kureyş'in eziyetine biraz engel olduğuna dair arka arkaya haberler geldi...

Hasret ve özlem içinde olan bir grup Mekke'ye dönmeye karar verdi.

Ümmü Seleme ve kocası, yine ilk önce dönenler arasındaydı.

Fakat Habeşistan'dan dönenler, kendilerine ulaşan haberlerin abartılmış olduğunu, Hamza ile Ömer'in müslüman oluşundan sonra, müslümanların yaptığı hareketin, Kureyş'in daha büyük bir saldırısıyla karşılık gördüğünü anlamakta gecikmediler.

Müşrikler, müslümanlara işkence etme ve onları korkutmada her yolu denediler. Önceden görmedikleri işkence ve eziyetleri de, onlara tattırdılar.

Nihayet, Rasûlullah (s.a.v.), ashabının Medine'ye hicret etmesine izin verdi. Ümmü Seleme ve kocası dinlerini kurtarmak ve Kureyş'in eziyetinden kurtulmak için, muhacirlerin ilki olmaya niyet ettiler.

Fakat Ümmü Seleme ve kocasının hicreti zannettikleri kadar kolay olmadı. Onların hicreti çok zor ve acı oldu. Geride, yanında her trajedinin hafif kaldığı bir trajedi bıraktı.

Bize trajedisinin hikayesini anlatması için sözü, Ümmü Seleme'ye bırakalım.

Ümmü Seleme anlatmaktadır:

— "Kocam Ebû Seleme, Medine'ye hicret etmeye karar verince benim için bir deve hazırladı. Sonra beni bindirip, çocuğumuz Seleme'yi kucağıma verdi. Hızla deveyi çekerek bizi götürmeye başladı. Mekke'den çıkmadan önce, kavmim Mahzum oğullarından bazıları bizi görüp yolumuzu kestiler. Kocam Ebû Seleme'ye:

— "Bunu zorla nereye götürüyorsun? O bizim kızımızdır. Onu bizden alıp, başka diyarlara götürmene neden müsaade edelim?" dediler ve saldırıp beni elinden aldılar. Kocamın sülalesi Abdülesed oğulları

onların beni ve çocuğumu aldıklarını görünce küplere bindiler. Dediler ki:

— “Hayır, vallahi, karısını elinden aldınız ama, çocuğu size bırakmayız. O, bizim oğlumuzdur. Onu almak daha çok bizim hakkımızdır.”

Çocuğum Seleme’yi gözümün önünde, aralarında asılmaya başladılar. Derken onun kolunu çıkardılar ve en sonunda almaya muvaffak oldular.

Birkaç dakika içinde, kalabalık dağılmıştı. Ben de tek başıma kalmıştım. Kocam kurtulmuş ve Medine’ye gitmişti. Oğlumu, Abdülesed oğulları kapıp gitmişti. Beni de sülalem Mahzum oğulları yanlarında alıkoymuşlardı. Bir anda, ben, kocam ve çocuğum, hepimiz birbirimizden ayrılmıştık.

O günden itibaren her sabah, Abtah’a gitmeye başladım. Trajedimin geçtiği yerde oturup, kocam ve çocuğumla orada geçen anıları tekrar yaşıyor ve akşama kadar ağlıyordum.

Bu şekilde, bir yıl veya bir yıla yakın kaldım. Nihayet, amca oğullarımdan birisi yanıma geldi. Hâlîme ve bana acıyıp, kavmimin adamlarına şöyle dedi:

— “Bu zavallıyı daha ne kadar serbest bırakmayacaksınız? Onu kocasından ve çocuğundan da ayırdınız.”

Kalpleri yumuşayıp, merhamete gelince bana dediler ki:

— “İstersen kocanın yanına git.”

Fakat yavrumu, ciğerpâremi Mekke’de Abdülesed oğullarının yanında bırakarak Medine’ye kocamın yanına nasıl giderim?

Mekke’deki küçük yavrumdan habersizken, hicret yurdu olan Medine’de, kalbimin ateşinin sönmesi ve gözyaşlarımın dinmesi nasıl mümkün olurdu?

Bazıları üzüntülerimi giderecek şeyleri düşünüp, hâlîme acıdılar. Durumumu aralarında konuşup onların bana acımalarını istediler. Bunun üzerine oğlum Seleme’yi bana geri verdiler.

Birlikte yolculuk yapacağım birisini buluncaya kadar oylanmak istedim. Hesapta olmayan bir şeyin ortaya çıkmasından ve beni kocama gitmekten alakoymasından korkuyordum... Bunun için acele ettim. Devemi hazırladım. Çocuğumu kucağıma aldım. Allah’tan başka hiç kimsem olmayarak, kocama gitmek üzere Medine’ye doğru yola

koyuldum. Tenim'e ¹ vardığımda, Osman İbnu Talha ile karşılaştım. Osman dedi ki:

— "Nereye ey "yolcu doyuran"ın kızı?"

— "Medine'ye kocamın yanına gitmek istiyorum" dedim. Osman:

— "Yanında hiç kimse yok mu?" dedi.

— "Hayır, Allah'tan ve şu yavrumdan başka kimse yok" dedim. Osman:

— "Vallahî, seni Medine'ye varıncaya kadar yalnız bırakmam" dedi.

Devemin yularından tuttu. Beni, hızla Medine'ye doğru götürmeye başladı. O ana kadar, Araplar içinde bu kadar şerefli ve güzel ahlâklı birisiyle karşılaşmamıştım. Bir konak yerine vardığımızda, devemi çöktürüyor. Geri çekiliyor, ben devemden inince, onu alıp bir ağacın yanına götürüyor ve oraya bağlıyordu... Sonra benim yanımdan ayrılıp başka bir ağacın gölgesinde yatıyordu. Gitme zamanı gelince, kalkıp devemin yanına geliyor, onu hazırlayıp bana veriyor ve kendisi geriye çekilip: "Bin!" diyordu. Deveye binip yerleştiğimde, gelip yularından tutuyor ve çekerek götürüyordu.

Medine'ye kadar hep böyle yaptı. Kuba'da ² Amr b. Avf oğullarının köyünü gördüğünde dedi ki:

— "Kocan buradadır. Haydi Allah'ın lütfuyla yanına git."

Sonra, Mekke'ye dönmek üzere ayrıldı."

Uzun bir ayrılıktan sonra, birbirlerinden ayrı düşenler bir araya geldiler. Ümmü Seleme kocasına kavuştuğu için çok sevindi. Ebû Seleme de karısının ve çocuğunun gelişine çok sevindi... Sonra olaylar, göz açıp kapar gibi hızla geçmeye başladı.

İşte Bedir savaşı... Ebû Seleme de bu savaşa katılıyor ve diğer müslümanlarla birlikte, kesin ve açık bir zafer kazanmış olarak dönüyor.

¹ Tenim: Mekke'den üç mil uzaklıkta bir yer.

² Kuba: Medine'ye iki mil uzaklıkta bir köy.

İşte Uhud savaşı... Ebû Seleme ona da katılıyor. Kahramanca dövüş çıkarıyor. Fakat savaştan büyük bir yara alarak dönüyor. Onu tedavi ederler ve yara iyileşmişe benzer. Aslında yara için için devam etmektedir. Bir müddet sonra, yara açılır ve Ebû Seleme'yi yatağa düşürür.

Ebû Seleme, yarasını tedavi etmekte olan karısına şöyle der:

— Ümmü Seleme! Rasûlullah'ın (s.a.v.) şöyle dediğini duydum: "Bir müslümanın başına bir felaket geldiğinde, o müslüman felaket anında, *innâ lillâhi ve innâ ileyhi raciûn*, ayetini okur ve: Allah'ım bu felaket sebebiyle beni mükafatlandır. Allah'ım, felaketin elimden aldığından daha hayırlısını ver, diye dua ederse Allah onun dileğini yerine getirir."

Ebû Seleme, günlerce hasta yatağında kaldı. Bir sabah, Rasûlullah (s.a.v.) onu ziyaret etmek için yanına geldi. Ziyaretini bitirip, daha evin kapısından çıkmadan, Ebû Seleme hayata veda etti.

Rasûlullah (s.a.v.) mübarek elleriyle, sahabisinin gözlerini yumdu.

Gözünü semaya dikip şöyle dedi:

— "Allah'ım! Ebû Seleme'yi bağışla. Onu kendine yakın, gözde kullarından eyle. Onun çoluk çocuğunu sen gözetle. Bizi ve onu bağışla, ey âlemlerin rabbi, onu kabrinde rahat ve nur içinde kıl."

Ümmü Seleme ise, kendisine Ebû Seleme'nin Rasûlullah'tan (s.a.v.) rivayet ettiği hadisi hatırlatıp:

— "Allah'ım! Başıma gelen bu felaket sebebiyle beni mükafatlandır..."

Fakat onun gönlü:

— "Allah'ım! Bana bu felaketin, elimden aldığından daha hayırlısını ver" demeye razı olmadı. Çünkü o, kendi kendisine sorup duruyordu:

— "Kim Ebû Seleme'den daha hayırlı olabilirdi?"

Fakat çok geçmedi, duayı tamamladı...

Müslümanlar, Ümmü Seleme'nin başına gelene, görülmemiş bir şekilde üzüldüler. Ona: "Arab'ın Dulu" ismini verdiler... Çünkü onun

Medine'de tüyü bitmemiş kuş yavruları gibi küçük çocuklarından başka, hiçbir yakını yoktu.

Muhacirler ve Ensarın hepsi Ümmü Seleme'nin üzerlerindeki hakkını anladılar. İddeti bittiğinde, Ebûbekir onunla evlenmek için geldi. Ümmü Seleme onun isteğini kabul etmedi...

Daha sonra, Hz. Ömer geldi. Hz. Ebûbekir gibi onu da reddetti.

Rasûlullah da (s.a.v.) geldi. Ümmü Seleme ona şöyle dedi:

— “Ey Allah'ın Rasûlü! Benim üç özelliğim var: Ben çok kıskanç bir kadını. Senin hoşuna gitmeyecek birşey yaparım da, bu yüzden Allah'ın beni cezalandırmasından korkarım. Ayrıca, ben yaşı hayli ileri bir kadını. Bir de çocuklarım var...”

Rasûlullah da (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— “İleri sürdüğün kıskançlığı senden gidermesi için Allah'a dua edeceğim. Söylediğin yaş meselesine gelince; benim de yaşım ilerledi. Senin çocukların ise, benim de çocuklarım demektir.”

Böylece, Rasûlullah (s.a.v.) Ümmü Seleme ile evlendi. Allah Ümmü Seleme'nin duasını kabul edip, ona Ebû Seleme'den daha hayırlısını vermişti.

O günden itibaren, Mahzumlu Hind, yalnız Seleme'nin annesi olarak kalmadı. Bütün mü'minlerin annesi oldu.

Allah ondan razı olsun ve onu razı kılsın... ¹

1 Mü'minlerin annesi Ümmü Seleme (r.a.) hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe (es-Seâde baskısı), s. 240-242

2- El-İstiab, II/780 (Haydarabad baskısı)

3- Usdu'l-Ğabe, V/588-589

4- Tehzibu't-Tehzib, XII/455-466

5- Takribu't-Tehzib, II/627

6- Sıfetu's-Safve, II/20-21

7- Şezeratu'z-Zeheb, I/69-70

8- Ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, III/97-98

9- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VIII/214-215

10- El-A'lam, IX/104

SÜMAME B. ÜSÂL

Kureyş'e ekonomik ambargo geliyor...

Artık ekonomik ambargo Kureyş'e geliyor...

Hicret'in yedinci senesinde, Rasûlullah (s.a.v.), Allah'a davet çerçevesini genişletmeye karar vermişti. Arap ve Arap olmayan devlet başkanlarından sekizine mektup yazdı. İslâm'a davet etmek üzere, bu mektupları onlara gönderdi.

Mektup yazdığı kişiler arasında, Sümame b. Üsâl de vardı.

Bu garipsenecek bir şey değildi. Çünkü Sümame, cahiliyyede Arap hükümdarlarından idi.

Hanife oğullarının efendi kişilerindendi.

Emirlerine karşı gelinmeyen Yemâme hükümdarlarından birisiydi.

Sümame, Peygamber'in (s.a.v.) mektubunu küçümseyerek aldı.

İtibar ve şeref sahibi oluşu onu suç işlemeye itmişti. Bu yüzden o, kulaklarını, hak ve hayır çağrısına tıkamıştı.

İçindeki şeytan, onu Allah'ın Rasûlünü (s.a.v.) öldürmeye ve onunla birlikte, davetini de toprağa gömmeye teşvik etti. Peygamber'i (s.a.v.) öldürmek için fırsat kollamaya başladı. Sonunda, onun bir dalgınlığını yakaladı. Eğer Sümame'nin amcalarından birisi, son anda onu kararından vazgeçirip, Allah da Peygamberini (s.a.v.) onun kötü-lüğünden korumasaydı, bu çirkin hareketini nerdeyse tamamlayacaktı.

Fakat Sümame, Rasûlullah'a (s.a.v.) kötülük yapmaktan vazgeçmişse de, ashabından vazgeçmemişti. Onlara kötülük yapmak için fırsat gözetleyip duruyordu. Hatta, Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabından birkaçını yakalayıp onları en kötü biçimde öldürmüştü. Bu sebepten, Rasûlullah (s.a.v.) onun kanını helal kılmış ve bunu, ashabı arasında açıklamıştı.

Bir müddet sonra, Sümame b. Üsâl, umre yapmaya karar verdi. Kabe etrafında tavaf etmek ve putlara kurban kesmek arzusuyla, Mekk'e gitmek üzere yola çıktı...

Sümame, yolda Medine'ye yakın bir yerdeyken, başına hesapta olmayan birşey geldi.

Başına gelen olay şu idi: Rasûlullah'ın (s.a.v.) seriyyelerinden biri, Medine'ye bir baskın tehlikesini ve herhangi bir düşmanın kötülük yapmasını önlemek için etrafta dolaşıyordu.

Seriyye, Sümame'yi -kim olduğunu bilmeden- yakaladı. Onu Medine'ye getirdiler. Hz. Peygamberin (s.a.v.) bizzat kendisinin, esirin durumunu öğrenmesi ve onun hakkında yapılması gerekeni emretmesini beklemek için, onu mescidin bitişiğindeki esirlerin tutulduğu yere bağladılar.

Rasûlullah Mescide gitmek üzere evden çıktı. Esirlerin tutulduğu yerde, Sümame'yi bağlı olarak gördü. Ashabına dedi ki:

- “Kimi yakaladığınızı biliyor musunuz?”
- “Hayır, ya Rasûlallah” dediler. Rasûlullah (s.a.v.):
- “Bu, Sümame b. Üsâl'dir. Ona güzel davranın” buyurdu. Sonra, Rasûlullah (s.a.v.) ailesine dönüp, şöyle dedi:
- “Evdeki yemekleri toplayıp, Sümame'ye gönderiniz.”

Ayrıca, sabah akşam devesinin sağılıp, sütünün ona verilmesini emretti...

Rasûlullah, onunla görüşüp konuşmadan önce, bunların hepsi yerine getirildi.

Rasûlullah (s.a.v.), Sümame'yi İslâma ısındırmayı arzu ederek yanına geldi ve şöyle dedi:

- “Ne düşünüyorsun, görüşün nedir Sümame?”

Sümame şöyle cevap verdi:

— “Ben iyilik düşünüyorum ey Muhammed! Eğer öldürürsen, daha önce, sizden bazılarının kanını akıtmış birini öldürmüş olursun... Eğer affetme lütfunda bulunursan, size teşekkür edecek birine lütufta bulunmuş olursun... Eğer para ve mal istersen istediğin kadar sana verilecektir.”

Rasûlullah (s.a.v.), onu iki gün kendi haline bıraktı. Yiyecek, içecek ve deve sütü götürülmesine devam ediliyordu. Sonra Rasûlullah (s.a.v.) ona gelip dedi ki:

— “Görüşün nedir Sümame?”

Sümame yine şöyle cevap verdi:

— “Benim görüşüm, daha önce söylediğim gibidir. Eğer affetme lütfunda bulunursan, sana teşekkür edecek birine lütufta bulunmuş olursun... Eğer öldürürsen, sizin kanınızı akıtmış birini öldürmüş olursun... Eğer mal ve para istersen, iste, dilediğin kadar verilsin.”

Rasûlullah (s.a.v.) onu yine kendi haline bıraktı ve ertesi gün gelip şöyle dedi:

— “Şimdi ne düşünüyorsun ey Sümame?”

Sümame:

— “Daha önce söylediğim gibi düşünüyorum... Eğer affetmek lütfunu gösterirsen, bunu teşekkürle karşılayacak birine iyilikte bulunmuş olursun... Eğer öldürecek olursan, sizin kanınızı dökmüş birini öldürmüş olursun... Eğer mal ve para istiyorsan sana dilediğin kadar veririm.”

Rasûlullah (s.a.v.) ashabına dönüp dedi ki:

— Sümame'yi serbest bırakın...

İplerini çözüp, serbest bıraktılar.

Sümame, Rasûlullah'ın (s.a.v.) mescidinden ayrılıp gitti. Medine civarındaki Bakî'ye yakın suyu olan bir hurmalığa vardığında, devesini çöktürüp oranın suyuyla güzelce temizlendi. Sonra, aynı yoldan mescide geri döndü. Mescide varınca, müslümanların karşısına geçip:

— “Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in (s.a.v.) onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederim” dedi. Rasûlullah'a yönelip: “Ey Muhammed! Vallahi, önceden, yeryüzünde bana, senin yüzünden daha sevimsiz bir yüz yoktu... Şimdi senin yüzün bana bütün yüzlerin en sevimlisi oldu. Bana göre, senin dininden daha sevimsiz bir

din yoktu. Şimdi senin dinin, benim için dinlerin en sevimlisi oldu. Benim için, senin memleketinden daha kötü bir memleket yoktu. Şimdi ise, senin memleketin, benim için bütün memleketlerden daha hoştur" dedi. Sözüne şunu da ilave etti: "Ben ashabından bazılarını öldürmüştüm. Şimdi bana ne gerekmektedir?"

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— "Sana bu yüzden ceza verilmeyecektir, Sümame! İslâm daha önce işlenmiş küfür ve günahı siler."

Müslüman olması sebebiyle, Allah'ın ona vereceği hayır ve mükafatı müjdeledi. Sümame sevinip dedi ki:

— "Yemin ederim, senin ashabından öldürdüğüm kadar, müşriklerden de öldüreğim. Canımı, kılıcımı ve benimle beraber olanları senin ve dinin üstün gelmesi için ortaya koyacağım." Sonra şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Senin atlıların beni, umre yapmak isterken yakaladılar. Şimdi ne yapmamı uygun görürsün?"

Rasûlullah da (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— "Umreni eda etmek için git, fakat Allah ve Rasûlünün yolu üzere veda et."

Yapacağı umrenin usûlünü ona öğretti.

Sümame niyet ettiği umreye gitti. Mekke'nin içine girdiği zaman gür sesiyle:

— Lebbeyk Allahümme Lebbeyk... (Emrindeyim, Allah'ım! Emrindeyim...)

Lebbeyk, lâ şerike leke lebbeyk... (Emrindeyim, senin ortağın yoktur, ben senin emrindeyim...)

İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk... (Hamd, nimet ve mülk sana aittir.)

Lâ şerîke lek... (Senin hiç ortağın yoktur...) diyerek durdu.

Böylece o, yeryüzünde Mekke'ye telbiyede bulunarak (Lebbeyk diyerek) giren ilk müslüman oldu.

Kureyşliler telbiye sesini duyunca öfke ve dehşetle koştular. Kılıçlarını kınlarından sıyırdılar. Kendilerine ocaklarında sataşan kişiyi yakalamak için sesin geldiği tarafa doğru yürüdüler.

Halk, Sümâme'nin yanına geldiğinde, o telbiyede bulunarak sesini yükseltti. Kureyş gençlerinden biri, onu okla öldürmek istedi. Ellerini tutup, engel oldular ve dediler ki:

— Sen, bunun kim olduğunu biliyor musun?

— Bu Yemame hükümdarı Sümame b. Üsâl'dir.

— Eğer ona bir kötülük yaparsanız onun milleti bizden gıda yardımını keser ve bizi açlıktan öldürürler.

Halk kılıçlarını kınlarına sokup Sümame'ye geldiler ve şöyle dediler:

— Neyin var Sümame?

— Kafayı bozup kendinin ve atalarının dinini mi terkettin?

— Kafayı filan bozmadım ama, en hayırlı dine girdim. Muhammed'in (s.a.v.) dinine girdim, diye cevap verdi. Sonra sözüne şöyle devam etti: "Bu Kabe'nin Rabbine yemin olsun ki, ben Yemame'ye döndükten sonra, en sonuncumuz Muhammed'in (s.a.v.) dinine girinceye kadar, size Yemame'den ne bir buğday tanesi veya ne de başka bir yardım gelir."

Sümame b. Üsâl, Kureyşlilerin gözü önünde, Rasûlullah'ın (s.a.v.) kendisine öğrettiği şekilde umre yaptı...

Putlara değil, Allah'a yaklaşmak için kurban kesti ve ülkesine döndü. Halkına Kureyş'ten erzağı kesmelerini emretti. Onun emrini tutup, Mekke halkına bütün yardımlarını kestiler.

Sümame'nin Kureyş'e koyduğu ambargo gittikçe arttı. Fiyatlar yükseldi. İnsanlar arasında açlık çoğaldı. Sıkıntıları son noktasına geldi. Hatta kendilerinin ve çocuklarının açlıktan ölmelerinden korktular. Bunun üzerine, Rasûlullah'a (s.a.v.) şu mektubu yazdılar:

"Bildiğimize göre sen, yakınlarından ilgiyi kesmez ve böyle olmaya teşvik edersin... İşte sen aramızdaki ilgiyi kestin, babaları kılıçla, çocuklarını açlıktan öldürdün. Sümame b. Üsâl, bizden erzağı kesti ve böylece bize zarar vermiş oldu. Eğer uygun görürsen, ihtiyaç duyduğumuz şeyi, bize göndermesini ona yaz."

Rasûlullah (s.a.v.), Sümame'ye, onların yiyeceklerini kesmemesini yazdı ve o da ambargoyu kaldırdı.

Sümame b. Üsâl -hayatı boyunca- dinine ve Peygamber'inin (s.a.v.) sözüne sadık kaldı. Rasûlullah (s.a.v.) vefat edince, Araplar Allah'ın dininden gruplar halinde tek tek çıkmaya başladılar.

Hanîfe oğulları kabilesi içinde, Müseylimetü'l-Kezzab ayaklandı. Onları kendisine inanmaya davet ediyordu. Sümame, ona karşı gelip halkına şöyle dedi:

— Ey Hanîfe oğulları! Aydınlığı olmayan bu karanlık işten sakınınız. Vallahi, bu, sizden alıp götürdüğü kimseler için, Allah'ın takdir ettiği bir bedbahtlık, alıp götüremediği kimseler için de büyük bir denemedir. Ey Hanîfe oğulları! Aynı anda iki peygamber olmaz. Muhammed Allah'ın elçisidir. Ondan sonra, başka peygamber yoktur ve ona denk bir peygamber de yoktur.

Sonra onlara şu ayetleri okudu:

"Hâ mîm. Kitabın indirilmesi, güçlü ve bilgin olan Allah katındandır. O, günahı bağışlayan, tevbe kabul eden, cezası şiddetli, lütfu bol olandır. O'ndan başka tanrı yoktur, dönüş O'nadır."¹

Sonra sözüne şöyle devam etti: "Şu Allah kelamı nerede, Müseylime'nin uydurup, ayet dediği şu sözler nerede: "Ey kurbağa! Öteceğin kadar öt. Sen ne içecekten mahrum edersin, ne de suyu bulandırırısın."

Sonra, halkından İslâm üzere kalanları topladı. Allah yolunda cihad ve yeryüzünde Allah'ın adını yüceltmek için, dinden dönenlerle dövüşmeye gitti.

Allah, Sümame b. Üsâl'e hayır ihsan etsin.

Ona Allah'tan korkanlara vaad edilen Cennet'i ikram etsin.²

1 Mü'min Sûresi, 1-3.

2 Sümame b. Üsâl hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- İbn Hacer, el-İsabe fi Temyizi's-Sahabe, I/204. (Mustafa Muhammed baskısı)

2- İbn Abdî'l-Berr, el-İstiab fi Esmâ'i'l-Ashab, I/305-309

3- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, es-Saka'nın tahkiki (fihristlere bakınız.)

4- ez-Zirikli, el-A'lâm, III/86

EBÛ EYYUB EL-ENSARÎ

İstanbul surlarının dibine gömülüyor.

Bu büyük sahabî; Neccar oğullarından, Halid b. Zeyd b. Küleyb adını taşımaktadır.

Lakâbı, Ebû Eyyub'tur ve Ensar'a mensuptur.

Biz müslümanlardan Ebû Eyyub el-Ensarî'yi kim tanımaz ki?

Allah onun adını doğuda ve batıda meşhur etmiştir. Yine, onun şeref ve itibarını, halk arasında artırmıştır. Bu, Rasûlullah'ın (s.a.v.) Medine'ye muhacir olarak gelip de, misafir olmak için bütün müslüman evlerinin arasından onun evini seçtiğinde olmuştur. İşte bu, ona övünç olarak yeter.

Rasûlullah'ın (s.a.v.), Ebû Eyyub'un evinde misafir olmasıyla ilgili tekrarı çok zevkli bir hikaye vardır:

Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde, halk onu en güzel şekilde karşıladı. Onun gelip yerleşmesi için kalplerini açtılar. Evlerinin en iyi yerlerini onu misafir etmek için hazırladılar.

Fakat Rasûlullah (s.a.v.) Medine yakınındaki Kuba'da dört gün kalmış ve orada takva üzere kurulan ilk mescidini yapmıştı.

O, devesine binerek yola çıktı. Yesrib (Medine) ileri gelenleri, Rasûlullah'ı (s.a.v.) kendi evlerinde misafir etme şerefine ermek arzusuyla, O'nun geçeceği yolda durup beklediler.

Devenin önüne geçip şöyle diyorlardı:

— “Ya Rasûlallah! Benim evimde kal, seni misafir etmek için her türlü imkanım var.”

Rasûlullah da (s.a.v.) diyordu ki:

— “Bırakın deveyi, o ne yapacağını bilir.”

Deve yürüyor, bütün gözler onu takip ediyordu. Bir evi geçtiğinde, sahipleri üzüлüp artık ümitlerini kesiyorlardı.

Deve böyle yoluna devam ediyor, halk da onun peşinden gidiyordu. Şanslı kimseyi öğrenmek için meraklanıyorlar, bu arada kendilerinin kaçırdığı fırsata üzüлüyorlardı.

En sonunda deve, Ebû Eyyub el-Ensarî'nin evinin önündeki boş arsada çöktü. Fakat Rasûlullah (s.a.v.) deveden inmedi.

Biraz sonra, deve kalkıp yürümeye başladı. Rasûlullah (s.a.v.) yularını gevşetmişti. Çok geçmedi, deve aynı yoldan geri dönüp önceki yere çöktü.

İşte o anda, Ebû Eyyub el-Ensarî'nin kalbini büyük bir sevinç kapladı. Hemen Rasûlullah'a (s.a.v.) koşup “hoş geldin” dedi. Eşyasını yükledi. Sanki o, dünyanın bütün hazinelerini taşıyordu. Böylece, Rasûlullah'ı (s.a.v.) evine götürmüş oldu.

Ebû Eyyub'un evi, üstte bir oda bulunan tek kattan ibaretti. Rasûlullah'ın (s.a.v.) kalması için üstteki odayı boşaltmıştı. Fakat Rasûlullah (s.a.v.) alt katı yukarıya tercih etti. Ebû Eyyub da isteğine uyup, onu arzu ettiği yerde misafir etti.

Gece olunca, Rasûlullah (s.a.v.) odasına çekildi. Ebû Eyyub'la karısı yukarıdaki odalarına çıktılar. Kapıyı kapattıktan sonra, Ebû Eyyub karısına dönüp dedi ki:

— “Yazıklar olsun bize, biz ne yaptık? Biz yukarıda, Rasûlullah (s.a.v.) aşağıda olur mu hiç? Biz Peygamber'le vahyin arasında mıyız? Öyleyse biz mutlaka helâk olacağız.”

Ne yaptıklarını bilmez bir halde, onları bir şaşkınlık, pişmanlık ve üzüntü almıştı.

Biraz kendilerine gelir gelmez, hemen kaldıkları odanın Rasûlullah'ın (s.a.v.) üstüne rastlamayan bir tarafına çekildiler ve odanın ortasına yaklaşmayarak hep kenarlarda dolaştılar.

Sabah olunca, Ebû Eyyub Peygamber'e (s.a.v.):

— "Vallahi, bu gece, ne benim ne de Ümmü Eyyub'un gözlerine uyku girdi" dedi. Rasûlullah (s.a.v.):

— "Neden ey Ebû Eyyub?" dedi. Ebû Eyyub:

— "Düşündüm ki, ben evin üstündeyim, sen altındasın. Ben hareket ettiğimde, senin üzerine toz toprak dökülüp seni rahatsız etmiş, dahası, ben seninle vahyin arasına girmiş oldum."

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Bu kadar büyütme, Ebû Eyyub! Ziyaretçilerin çokluğu sebebiyle, aşağıda kalmamızın daha uygun olacağını düşündük" diye cevap verdi.

Ebû Eyyub anlatmaktadır:

"Bir müddet, Rasûlullah'ın (s.a.v.) orada kalmasına itiraz etmedim. Fakat bir gece, yukarıda testi kırılıp suyu döküldü. Rasûlullah'ın (s.a.v.) üzerine akar korkusuyla, yorgan olarak kullandığımız bir örtüye suyu emdirdik.

Sabah olunca, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gidip dedim ki:

— "Allah'ın Rasûlü! Bizim üstte, senin altta olman benim hoşuma gitmiyor."

Testi meselesini de anlattım. İsteğimi kabul edip, yukarıya çıktı. Biz de aşağıya indik."

Peygamber (s.a.v.), Ebû Eyyub'un evinde yedi aya yakın kaldı. Devenin çöktüğü boş arsaya mescid yapıldı. Rasûlullah da (s.a.v.) kendisi ve hanımları için yapılan odalara taşındı. Böylece o, Ebû Eyyub'a komşu oldu.

Ebû Eyyub, Rasûlullah'ı (s.a.v.) tam anlamıyla sevmiştir. Rasûlullah da (s.a.v.) onu çok sevmiştir. Peygamber (s.a.v.) onun evini adeta kendi eviymiş gibi kabul ediyordu.

İbn Abbas anlatmaktadır:

"Hz. Ebûbekir, öğle sıcağında mescide geldi. Ömer onu görüp dedi ki:

— "Ebûbekir! Niye bu saatte çıkıp geldin?" Ebûbekir:

— "Çok acıktığım için, bu saatte çıktım geldim" dedi. Ömer:

— "İnan, benim çıkmamın sebebi de bundan başka bir şey değil" dedi.

Onlar bu haldeyken, Rasûlullah (s.a.v.) çıkageldi ve onlara sordu:

— "Sizleri bu saatte çıkmaya zorlayan nedir?" Onlar:

— "Bizi bu saatte çıkmaya zorlayan, karınlarımızın açlığıdır" diye cevap verdiler.

Rasûlullah da (s.a.v.) şöyle konuştu:

— "Allah'a yemin ederim ki, beni çıkmaya zorlayan da bundan başkası değildir. Kalkın, gidelim."

Kalkıp gittiler. Ebû Eyyub'un evinin kapısına geldiler. Ebû Eyyub, her gün Rasûlullah (s.a.v.) için yemek ayırırdı. Eğer gecikir de vaktinde gelmezse, ev halkına yedirirdi.

Onları Ümmü Eyyub karşıladı. Rasûlullah (s.a.v.) ve yanındakilere:

— "Hoşgeldiniz" dedi. Rasûlullah (s.a.v.):

— "Ebû Eyyub nerede?" diye sordu.

Ebû Eyyub -yakındaki hurmalıkta çalışıyordu- Rasûlullah'ın (s.a.v.) sesini duyup koşarak geldi ve o da Rasûlullah (s.a.v.) ve yanındakilere:

— "Hoşgeldiniz" deyip sözüne şöyle devam etti: "Ya Rasûlallah! Bu, sizin gelme vaktiniz değil!"

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Doğru söyledin" dedi.

Sonra, Ebû Eyyub hurma ağaçlarının yanına gidip; içinde kuru su, olgunu ve tazeşi bulunan bir hurma salkımı kesti. Rasûlullah (s.a.v.):

— “Bunu kesmeni istemedim. Bize, kuru hurma toptasaydın olurdu” dedi. Ebû Eyyub da şöyle dedi:

— “Ey Allah'ın Rasûlü! Ben hem kuru, hem olgun, hem de taze-sinden yemeni arzu ettim. Daha senin için bir de hayvan keseceğim.”

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Eğer kesersen, sağılanı kesme” dedi.

Ebû Eyyub bir oğlağı tutup kesti. Sonra karısına:

— “Sen hamur yoğurup, bize ekmek yap. Sen iyi ekmek yaparsın” dedi.

Oğlağın yarısını alıp haşladı, yarısını da kızarttı. Yemek pişince, Rasûlullah'la (s.a.v.) arkadaşlarının önlerine konuldu. Hz. Peygamber oğlaktan bir parça alıp ekmeğin arasına koydu ve şöyle dedi:

— “Ebû Eyyub! Çabuk bu parçayı Fatıma'ya götür. Birkaç günden beri o böyle yemek görmedi.”

Yemeği yeyip doydukları zaman Peygamber (s.a.v.):

— “Ekmek, et, kuru, taze ve olgun hurma!” dedi. Gözleri yaşardı ve tekrar dedi ki: “Allah'a yemin ederim ki, işte bunlar, kıyamet gününde hesabını vereceğiniz nimetlerdir. Böyle nimetlere kavuşup onları yerken: Bismillah (Allah'ın ismiyle) deyin. Doyduğunuzda da: Bizi doyuran, bize nimetler veren ve iyilik eden Allah'a hamdolsun, deyin.”

Sonra Rasûlullah (s.a.v.) kalkıp, Ebû Eyyub'a: “Yarın bize gel” dedi.

Birisi Rasûlullah'a (s.a.v.) herhangi bir iyilik yapsa, hemen ona karşılık vermeyi çok severdi. Fakat Ebû Eyyub, Rasûlullah'ın (s.a.v.) bu sözünü duymamıştı. Ömer (r.a.) ona:

— “Peygamber (s.a.v.) yarın senin ona gelmeni istiyor, Ebû Eyyub” dedi.

Ebû Eyyub da:

— “Başüstüne” dedi.

Ertesi gün, Ebû Eyyub, Peygamber'e (s.a.v.) gitti. Rasûlullah (s.a.v.) hizmetindeki küçük bir cariyeyi ona verip dedi ki:

— “Ona iyilik et, ya Ebû Eyyub! Çünkü, yanımızda kaldığı sürece, biz ondan hep iyilik gördük.”

Ebû Eyyub yanında cariyeyle birlikte evine döndü. Ümmü Eyyub onu görünce:

— “Bu kimin Ebû Eyyub?” dedi. Ebû Eyyub:

— “Bizim... Onu, Rasûlullah (s.a.v.) bağışladı” diye cevap verdi.

Ümmü Eyyub:

— “O ne iyi bağışlayıcıdır. Ne güzel bağıştır bu” dedi. Ebû Eyyub:

— “Bizim ona iyilik etmemizi tavsiye etti” dedi. Ümmü Eyyub:

— “Rasûlullah'ın (s.a.v.) tavsiyesini yerine getirmek için, ona nasıl davranalım?” dedi. Ebû Eyyub:

— “Rasûlullah'ın (s.a.v.) tavsiyesini yerine getirmek için onu azâd etmekten daha iyisini göremiyorum” cevabını verdi.

Ümmü Eyyub:

— “Doğru olanı buldun. En iyisi senin dediğin gibi.”

Sonra cariyeyi azâd etti.

Bunlar, Ebû Eyyub el-Ensârî'nin barıştaki hayat sahnelerinden birkaçıdır. Onun savaştaki hayat sahneleri de enteresandır...

Ebû Eyyub, hayatı boyunca savaşarak yaşamıştır. Hatta denilmiştir ki: “O, Rasûlullah (s.a.v.) devrinden başlayarak Muaviye zamanına kadar müslümanların yaptığı hiçbir savaştan geri kalmamıştır. Ancak bir mazereti varsa katılmamıştır.”

Ebû Eyyub el-Ensârî'nin katıldığı son savaş, İstanbul'un fethi içindir. Hz. Muaviye, oğlu Yezîd komutasında bir ordu hazırlamıştı. O sırada, Ebû Eyyub'un yaşı çok ilerlemişti. Hemen hemen seksene yaklaşmıştı. Bu durum, onu Yezîd'in sancağı altına girmekten ve Allah yolunda savaşmak için denizin dalgalarıyla boğuşmaktan alıkoymadı.

Fakat düşmanla savaşa girdikten bir süre sonra, Ebû Eyyub hastalandı. Savaşa devam etmedi. Yezîd ziyaretine geldi ve dedi ki:

— “Bir ihtiyacın var mı Ebû Eyyub?”

O da şöyle cevap verdi:

— “Müslüman askerlerine benden selam söyle ve onlara şöyle de: “Ebû Eyyub size, düşman toprağında ordunun varacağı en ileri noktaya kadar yürümenizi, kendisinin de beraberinizde götürülmesini ve İstanbul surlarının dibine gömülmesini tavsiye ediyor.”

*

Müslüman askerleri, Rasûlullah'ın (s.a.v.) dostunun arzusuna uyarak düşmana üst üste saldırıda bulundular. Ebû Eyyub'u da yanlarında götürerek İstanbul surlarına ulaştılar.

Ebû Eyyub ölünce orada bir mezar kazıp, onu gömdüler.

Allah Ebû Eyyub el-Ensârî'ye rahmet etsin. O, yaşı seksene yaklaştığı halde Allah yolunda savaşmak için, şahlanmış atların sırtlarında ölmekten kaçınmamıştır.¹

1 Ebû Eyyub hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-İsabe (es-Seâde baskısı), II/89-290
- 2- El-İstiab (Haydarabad baskısı), I/152
- 3- Usdu'l-Ğabe, V/143-144
- 4- Tehzîbu't-Tehzib, III/90-91
- 5- Takrîbu't-Tehzib, I/213
- 6- İbn Hayyat, s. 89, 140, 190, 303
- 7- Tecdîdu Esmâ's-Sahabe, I/161
- 8- Hulasatu Tezhîbi Tehzîbi'l-Kemâl, s. 100-101
- 9- El-Cerhu ve't-Ta'dîl, cüz I, kısım II, s. 131
- 10- Sıfetu's-Safve, I/186-187
- 11- Et-Tabakatü'l-Kübra, III/484-485
- 12- El-İber, I/56
- 13- Ez-Zehebî, Tarihü'l-İslâm, II/327-328
- 14- Şezeratu'z-Zeheb, I/57
- 15- Dairetu'l-Maarifi'l-İslâmiyye, I/309-310
- 16- El-Cem'u Beyne Ricalî's-Sahîhayn, I/118-119
- 17- Ebû'l-Futûh et-Tunisî, Min Ebtaline'llezine Sanau't-Tarih, s. 105-110
- 18- Silsiletu A'lemi'l-Müslimîn (no: 4)
- 19- El-A'lam, II/336

AMR B. EL-CEMÛH

Topal bacağıyla Cennet'e girmeye karar vermiş bir ihtiyar...

Amr b. el-Cemûh, câhiliyyede Yesrib ileri gelenlerinden, Seleme oğullarının efendilerinden, Medine cömertlerinden ve karakter sahibi kişilerden biri...

Cahiliyye devrinde soylu kişilerin, evlerinde put bulundurma â- deti vardı. Bunu, her sabah ve akşam o puttan uğur dilemek, törenlerde kurban kesmek ve felaket anlarında ona sığınmak için yaparlardı.

Amr'ın putunun adı "Menât" idi. Onu iyi bir ağaçtan yapmıştı. Ona saygıda hiç kusur etmezdi. Ona en güzel kokuları sürmeyi de ihmal etmezdi.

İman ışıkları, İslâm'ın ilk davetçisi Mus'ab b. Umeyr'in aracılığıyla, tek tek Yesrib'in evlerini kaplamaya başladığında, Amr b. el-Cemûh altmış yaşını geçmişti.

Mus'ab vasıtasıyla, Amr'ın oğulları Muavvez, Muaz, Hallad ve Muaz İbnu Cebel adındaki arkadaşları imana gelmişti.

Oğullarıyla birlikte anneleri Hind de iman etmişti. Amr ise, onların iman ettiklerinden habersizdi.

Amr'ın karısı Hind, Yesrib'te İslâm'ın yayıldığını, soylu kişiler arasında sadece kocasının ve onunla birlikte birkaç kişinin müşrik olarak kaldığını gördü.

Halbuki o, kocasını sevip sayıyor ve onun kafir olarak ölüp Cehennem'e gitmesinden korkuyordu.

Bu arada, Amr da çocuklarının; atalarının dininden dönmelelerinden, az zamanda birçok kişiyi dininden çevirip Muhammed'in dine sokmayı başaran şu davetçi Mus'ab b. Umeyr'e inanmalarından korkuyordu. Karısına dedi ki:

— “Hind! Çocukları, sakın bu adamla (Mus'ab İbnu Umeyr'le) görüşürme.” Hind:

— “Olur ama, bu adamın anlattığı şeyleri oğlun Muaz'dan duymak istemez misin?” dedi. Amr:

— “Vay be... Haberim yokken, Muaz da mı dininden çıktı?” dedi. Kadın, ihtiyardan korkup:

— “Hayır, ama bu davetçinin bazı toplantılarında bulunmuş ve söylediklerinden bazılarını bellemiş” dedi. Amr:

— “Onu benim yanıma çağır” dedi.

Çocuk karşısına geldiğinde: “Bu adamın söylediklerinden biraz anlat” dedi. Çocuk:

— “Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Hamd âlemlerin Rabbi, merhametli olan, merhamet eden ve din gününün sahibi olan Allah'a mahsustur. (Allah'ım!) Ancak sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, nimete erdirdiğin kimselerin, gazaba uğramayanların, sapmayanların yoluna eriştir” 1 dedi.

Amr:

— “Bu söz ne kadar şahâne, ne güzel! Bütün sözleri böyle mi?” dedi. Muaz:

— “Hepsi de birbirinden güzel, babacığım! Sen de ona biat eder misin? Halkın tamamı ona biat etti” dedi.

İhtiyar biraz sustuktan sonra şöyle dedi:

— “Menât'a danışmadıkça birşey yapmam. O ne derse öyle yapacağım.” Genç de ona:

— “Babacığım! Menât konuşamaz ki. Onun dili ve aklı yoktur. O sadece bir ağaç” dedi. İhtiyar -hiddetle-:

— “Sana söyledim, ona danışmadan hiçbir şeyden vazgeçmem” dedi.

Kalkıp Menat'ın yanına geldi. Onunla konuşmak istedikleri zaman arkasına ihtiyar bir kadın geçer, -sözde- putun aklına getirdiklerini onun adına cevaplandırırdı.

Uzun boyuyla putun huzurunda durup sağlam ayağına dayanmıştı. Çünkü öbür ayağı tamamen topaldı. Ona güzel övgülerde bulundu ve dedi ki:

— “Ey Menat! Şüphesiz, Mekke'den gelen bu davetçinin senden başka hiç kimseye kötülük etmek istemediğini ve sadece bizi sana ibadetten alıkoymak için geldiğini öğrenmişsindir... Ben dinlediğim bazı güzel sözlerine rağmen -seninle görüşmeden- ona biat etmek istemedim. Bana yol göster.”

Menat ona hiç cevap vermedi. Amr:

— “Galiba, sen kırgınsın... Ama seni kızdıracak birşey yapmadım ki... Zararı yok, öfken yatışınca kadar, seni birkaç gün rahat bırakacağım” dedi.

Amr b. el-Cemûh'un çocukları, babalarının, putu Menât'ı ne kadar sevdiğini ve zamanla nasıl onun bir parçası haline geldiğini biliyorlardı. Put sevgisini onun içinden atabileceklerinin de farkındaydılar. Böyle bir şeyi gerçekleştirirlerse, bu onun iman etmesi demekti.

Geceleyin Amr b. el-Cemûh'un oğulları, arkadaşları Muaz b. Cebel'le birlikte putu yerinden aldılar. Seleme oğullarının hela çukurlarından birine götürüp attılar. Hiç kimseye görünmeden geri evlerine

döndüler. Sabah olunca Amr, saygıda bulunmak için sessizce putuna gitti. Fakat onu bulamayıp dedi ki:

— “Yazıklar olsun size, bu gece putumuzu kim çaldı?”

Kimse cevap vermedi. Bağıra bağıra ve tehditler savurarak, evin içinde ve dışında putu aramaya başladı. En sonunda onu, çukurun içinde baş aşağı gelmiş olarak buldu. Onu temizleyip, güzel kokular sürdü ve eski yerine koydu. Ona şöyle dedi:

— “Eğer bunu yapanı bilseydim, onu perişan ederdim.”

Ertesi gece, gençler yine Menat'ı çalıp, aynen bir gün önceki gibi yaptılar. Sabah olunca, ihtiyar yine onu aradı ve pisliklere bulanmış olarak buldu. Alıp temizledi, güzel kokular sürdü ve yerine koydu.

Gençler her gün böyle yapıyorlardı. Amr'ın sabrı taşıp, yatmadan önce puta gitti ve kılıcını onun boynuna taktı. Dedi ki:

— “Ey Menat! Bunları sana kimin yaptığını bilmiyorum. Eğer sende hayır varsa, işte kılıç. Kendini kötülükten koru.”

Daha sonra yatağına girdi.

Gençler ihtiyarın derin uykuya daldığını anlayınca, puta koşup boynundan kılıcı aldılar. Evin dışına götürdüler ve iple ölü bir köpeğe bağladılar. İkisini Seleme oğullarının lağımlarının akıp toplandığı kuyuya attılar.

İhtiyar uyanıp putu bulamayınca, başladı aramaya. Yine kuyuda yüz üstü gelmiş ölü bir köpeğe bağlı ve boynundan kılıç alınmış bir vaziyette buldu. Bu defa, onu çukurdan çıkarmadı. Orada bıraktı ve şöyle dedi:

— “Vallahi, sen tanrı olsaydın, bir kuyunun ortasında köpeğe bağlı olmazdın.”

Çok geçmedi, Allah'ın dinine girdi.

Amr, müşrik olarak geçirdiği her dakika için büyük pişmanlık duyarak imanın tadına vardı. Her şeyiyle yeni dine sarıldı. Canını, malını ve çocuğunu, Allah ve Rasûlü'nün (s.a.v.) hizmetine verdi.

Bir müddet sonra, Uhud savaşı oldu. Amr, üç oğlunun Allah'ın düşmanlarıyla karşılaşmak için hazırlandıklarını gördü. Onlar aslanlar gibi gidip gelip duruyorlardı. Şehitlik mertebesine kavuşmak ve Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla yerinde duramıyorlardı. Bu durum onu da heyecana getirdi. Onlarla birlikte Rasûlullah'ın (s.a.v.) sancağı altında cihada gitmeye karar verdi.

Fakat gençler, babalarını verdiği karardan vazgeçirmek için anlaştılar...

O çok yaşlıydı, ayrıca tamamen topaldı. Aziz ve Celil olan Allah (c.c.) onu özürlü saymıştı.

Oğulları dedi ki:

— “Şüphesiz Allah seni özürlü saymıştır. Niye Allah'ın senden istediğini kendine yüklüyorsun.”

İhtiyar onların bu konuşmasına çok öfkелendi. Şikayet etmek üzere Rasûlullah'a (s.a.v.) gitti ve şöyle dedi:

— “Allah'ın Rasûlü! Şu benim oğullarım, topal olduğumu bahane ederek, beni bu hayırlı işten alıkoymak istiyorlar. Vallahi, ben bu topallığımla cennete gitmek istiyorum.”

Rasûlullah (s.a.v.) oğullarına:

— “Ona engel olmayın. Herhalde Allah ona şehidlik verecek” dedi.

Çocuklar Rasûlullah'ın (s.a.v.) emrine boyun eğerek, ona engel olmaktan vazgeçtiler.

Ordunun hareket vakti yaklaşınca, Amr karısına bir daha hiç dönmeyecek kişi gibi veda etti... Kibleye yönelip, ellerini semaya kaldırdı ve şöyle dua etti:

— “Allah'ım! Bana şehidlik ver. Beni, şehidliği kaybetmiş olarak ailemin yanına döndürme.”

Üç oğlu ve Seleme oğullarından kalabalık bir toplulukla yola koyuldu. Savaş kızışıp, herkes Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanından ayrılınca, Amr'ın en önde gittiği ve sağlam ayağının üzerinde zıpladığı görüldü. Bu arada şöyle dediği de işitiliyordu:

— “Ben cenneti istiyorum, ben cenneti istiyorum...”

Oğlu Hallad da arkasındaydı. İhtiyar ve onun genç oğlu, Rasûlullah'ı (s.a.v.) korumak için dövüşüyorlardı. Sonunda, birkaç dakika arayla her ikisi de şehit oldular.

Savaş bitince, Rasûlullah (s.a.v.), gömmek için Uhud şehidlerinin yanına gitti. Ashabına dedi ki:

— “Ben onların şahidi olacağım.” Sonra da şöyle buyurdu: “Allah yolunda yaralanan bir müslüman, kıyamet günü mutlaka kanı akarak gelir. Kanının rengi safran rengi gibidir. Kokusu da misk kokusu gibidir.”

Rasûlullah (s.a.v.) ayrıca buyurmuştur ki:

— “Amr b. el-Cemûh'u, Abdullah b. Amr'la birlikte gömün. Onlar, dünyada birbirlerini seven iki samimi dost idiler.”

*

Allah, Amr b. el-Cemûh ve Uhud'da şehid düşen arkadaşlarından hoşnud olsun. Nur içinde yatsınlar. ¹

1 Amr b. el-Cemûh hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, tercüme: 5799

2- Sıfetu's-Safve, I/265

ABDULLAH B. CAHŞ

İlk defa Emîrü'l-Mü'minîn denilen kimse

Şu anda kendisinden söz ettiğimiz sahabi Rasûlullah'la (s.a.v.) tam bir akrabalığı olan ve İslâm'da önceliğı olan sahabîlerden birisidir.

O, Rasûlullah'ın (s.a.v.) hala oğludur. Çünkü annesi Ümeyme Bint Abdilmuttalib Peygamberin (s.a.v.) halası idi.

O, Rasûlullah'ın (s.a.v.) kayınbiraderidir; çünkü, onun kızkardeşi Zeyneb Bint Cahş, Rasûlullah'ın (s.a.v.) hanımı ve mü'minlerin annelerinden birisiydi.

O, İslâm'da ilk sancak teslim edilen ve bundan sonra da ilk defa Emîrü'l-Mü'minîn = Müminlerin Başkanı denilen kişidir.

İşte bu şahıs, Abdullah b. Cahş el-Esedî'dir.

Abdullah, Hz. Peygamber (s.a.v.), Erkam'ın evine girmeden önce müslüman oldu. O, İslâma ilk girenlerdendi.

Rasûlullah (s.a.v.), Kureyş'in eziyetlerinden kurtulmaları için ashabının Medine'ye hicret etmelerine izin verince, Abdullah b. Cahş muhacirlerin ikincisi olmuştur. Çünkü Ebû Seleme birinci olarak onu geçmiştir.

Allah'a hicret ve O'nun yolunda ailesini ve yurdunu terketmek Abdullah b. Cahş için yeni bir durum değildi. Kendisi ve bazı yakınları bundan önce de Habeşistan'a hicret etmişlerdi.

Fakat bu defa onun hicreti, daha anlamlı idi. Onunla birlikte ailesi, yakınları, kız, erkek, yaşlı, genç ve çocuk öbür kardeşleri de hicret ettiler. Onun evi, İslâm'ın evi, onun topluluğı iman topluluğı haline geldi. Onlar Mekke'den çıktıklarında, evleri üzgün ve solgun bir halde göründü. Sanki daha önce o evlerde hiç canlı yokmuş ve hiç ses çıkmamış gibi bomboş hale geldi.

Abdullah ve beraberindekilerin hicretinden bir müddet sonra, Kureyş ileri gelenleri, göç eden ve etmeyen müslümanları öğrenmek için, Mekke mahallelerinde dolaşmaya başladılar. İçlerinde Ebû Cehil ve Utbe b. Rabia da vardı.

Utbe, Cahş oğullarının, içinde rüzgarların ısıklık çalıp kapılarını gıcırdattığı evlerine baktı ve şöyle dedi:

— “Cahş oğullarının evleri sahiplerine ağlayan ıssız yerler haline geldi.”

Ebû Cehil ona şöyle cevap verdi:

— “Onlar kim oluyor da evleri onların arkasından ağlayacak.”

Ebû Cehil, Abdullah b. Cahş'ın evine el koydu. Çünkü onun evi, çok bakımlı ve güzel idi. Evi ve eşyaları, babasının malı gibi kullanmaya başladı.

Abdullah b. Cahş, Ebû Cehil'in evine el koyma olayını duyunca, durumu Rasûlullah'a (s.a.v.) anlattı.

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Abdullah! Allah'ın şana Mekke'deki evine karşılık cennette bir ev vermesi hoşuna gitmez mi?” buyurdu. Abdullah:

— “Elbette, Allah'ın Rasûlü!” diye cevap verdi. Rasûlullah (s.a.v.):

— “İşte, bu senin için vardır” dedi.

Abdullah'ın içi rahatlayıp neşesi yerine geldi.

Abdullah b. Cahş, birinci ve ikinci hicretindeki sıkıntılara dayandıktan sonra, Medine'ye yerleşmek üzereyken, Kureyş'in eziyetlerini gördükten sonra, Ensar'ın himayesinde rahatın tadını çıkarmaya başlarken, Allah'ın takdiriyle, hayatında tanıdığı en ağır imtihana hedef oldu ve müslüman olduğundan beri karşılaştığı en sert tecrübeye çattı.

Şimdi bu sert ve acı tecrübenin hikayesine kulak verelim:

Rasûlullah (s.a.v.), İslâm'da ilk askerî hareketi yapmak için ashabından 8 kişiyi seçti. Bunların içinde Abdullah b. Cahş ve Sa'd b. Ebî Vakkas da vardı.

Rasûlullah (s.a.v.) dedi ki:

— “Açlığa ve susuzluğa en dayanıklı olanınızı size emir (başkan) yapıyorum.”

Abdullah b. Cahş'a sancağı verip onu emir yaptı. Böylece Abdullah, bir mü'minler topluluğuna emir tayin edilen ilk kişi oldu.

Rasûlullah (s.a.v.) Abdullah b. Cahş'ın gideceği yönü açıkladı. Ona bir mektup verdi. Yalnız mektuba iki gün sonra bakmasını emret-

ti, Yola çıktıktan iki gün sonra, Abdullah mektuba baktı. Şöyle yazıyordu:

“Bu mektubuma baktığında, Taif’le Mekke arasındaki Nahle’ye ulaşınca kadar yürü. Orada Kureyş’i gözetle ve bize onlar hakkında bilgi toplayıp getir...”

Abdullah mektubu okuyunca:

— “Rasûlullah (s.a.v.) ne derse yaparım” dedi. Arkadaşlarına da: “Rasûlullah (s.a.v.) bana, Kureyş’i gözetlemek için Nahle’ye gitmemi ve bilgi toplamamı, sizin hiçbirinizi benimle gitmeye zorlamamı emretti. Kim şehid olmak istiyorsa, benimle gelsin. Kim istemiyorsa geri dönsün. Bu yüzden kınanmayacaktır” dedi.

Arkadaşları:

— “Baş üstüne, Allah’ın Peygamberinin, senin gitmeni istediği yere biz de gideriz” dediler.

Yola koyuldular ve Nahle’ye vardılar. Kureyş’in hareketlerini gözetlemek için yollarda dolaşmaya başladılar.

Bu şekilde dolaşırken uzaktan bir Kureyş kafiləsi gördüler. Kafilede dört kişi vardı. Bunlar; Amr b. el-Hadramî, Hakem b. Keysan, Osman b. Abdillâh ve kardeşi Muğire idi. Yanlarında, deri, kuru üzüm ve buna benzer, Kureyş’in alıp-sattığı ticaret malları vardı. Bu sırada sahabîler, ne yapmaları gerektiğini, aralarında tartışmaya başladılar. O gün haram ayların ¹ son günüydü. Şöyle dediler:

“Eğer onları öldürürsek, haram ayda kan dökmüş oluruz. O zaman da, bu ayın haramlığını bozmuş ve bütün Arapları kızdırmış oluruz... Onlara biraz süre tanısak, bugün geçer, ama onlar da Mekke’ye ulaşmış ve bizden kurtulmuş olurlar.”

Görüşme sonunda; onlara saldırıp, öldürmek ve ellerindeki malları da ganimet olarak almaya karar verdiler... Birkaç dakika içinde, birini öldürdüler, ikisini esir ettiler, dördüncüsü de ellerinden kaçıp kurtuldu.

Abdullah b. Cahş ve arkadaşları, esirleri ve kervandaki malları Medine’ye götürdüler. Rasûlullah’ın (s.a.v.) yanına gelip durumu ona anlattılar. Rasûlullah (s.a.v.) yapılanları son derece çirkin gördü ve onlara:

— “Ben sizin öldürmemenizi söylemiştim. Kureyş’le ilgili bazı bilgiler toplamanızı ve onların hareketlerini gözetlemenizi emretmiştim” dedi.

Haklarında karar verinceye kadar esirleri bekletti... Kervan mallarını da almadı. Abdullah b. Cahş ve arkadaşları çok pişman oldular.

¹ Haram aylar: Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb’dir. Araplar bu aylarda savaş yapmazlardı.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) emrine karşı gelmekle perişan olduklarını anladılar.

Müslüman kardeşlerinin, onları çok ayıplamaları ve onlara her rastladıklarında; Allah'ın Rasûlü'nün emrine karşı geldiler, diyerek yanlarından uzaklaşmaları sıkıntılarını daha da artırdı.

Hele, Kureyş'in bu olaydan dolayı, Rasûlullah'a (s.a.v.) sövmek ve onu kabileler arasında teşhir etmek için bir bahane bulunduğunu öğrendiklerinde, sıkıntıları son derece arttı. Kureyş, Rasûlullah'ı (s.a.v.) şöyle diyerek teşhir ediyordu:

"Muhammed, haram ayı helal kıldı. Haram ayda kan döküp ganimet aldı ve insanları esir etti..."

Artık Abdullah b. Cahş ve arkadaşlarındaki üzüntünün ve zor duruma düşürdükleri için Rasûlullah'tan (s.a.v.) utancın sınırını hiç sorma.

Üzüntü ve sıkıntılarının çok arttığı bir sırada, birisi onlara Allah'ın onların yaptıklarından hoşnut olduğunu ve bu konuda Peygamberine ayet indirdiğini müjdeledi...

Şimdi de onların sevinçlerinin sınırını hiç sorma.

Halk, onları kucaklıyor, tebrik ediyor ve inen ayeti okuyorlardı.

Bu konuda, Rasûlullah'a (s.a.v.) şu ayet inmişti:

"(Ey Muhammed!) Sana haram ayı, o aydaki savaşı sorarlar. De ki: "O ayda savaşmak büyük suçtur. Allah yolundan alıkoymak, onu inkar etmek, Mescid-i Haram'a engel olmak ve halkını oradan çıkarmak Allah katında daha büyük suçtur. Fitne çıkarmak ise öldürmekten daha büyük suçtur." 1

Bu ayet inince, Rasûlullah'ın (s.a.v.) içi rahatladı. Kervan mallarını ganimet olarak kabul etti. Esir alınan iki kişiyi, fidye karşılığında serbest bıraktı. Abdullah b. Cahş ve arkadaşlarının yaptığından hoşnut oldu. Çünkü onların bu savaşları, müslümanların hayatında büyük bir olay idi. Onların aldığı ganimet, ilk ganimettir. Onların öldürdükleri şahıs, müslümanların kanını akıttıkları ilk müşriktir. Aldıkları esirler ise, müslümanların eline düşen ilk esirlerdir. Onların sancakları, Rasûlullah'ın (s.a.v.) eliyle teslim ettiği ilk sancaktır. Emirleri Abdullah b. Cahş, ilk *emîrül-mü'minîn* denilen kişidir.

Bir müddet sonra Bedir savaşı oldu. Abdullah b. Cahş kahramanca bir dövüş çıkardı.

1 Bakara Sûresi, 217.

Daha sonra Uhud savaşı oldu. Abdullah b. Cahş ve arkadaşı Sa'd b. Ebî Vakkas'ın o savaşta da unutulmayan bir hikayesi vardır.

Bize kendisinin ve arkadaşının hikayesini anlatması için sözü Sa'd'a bırakalım.

Sa'd b. Ebî Vakkas anlatmaktadır:

“Uhud savaşında Abdullah b. Cahş'la karşılaştım. Bana dedi ki:

— “Allah'a dua etmiyor musun?”

— “Evet, edeyim” dedim. Bir köşeye çekildik, ben şöyle dua ettim: “Allah'ım! Ben düşmanla karşılaştığımda, benim karşıma güçlü kuvvetli birini çıkar. Onunla çarpışayım. Onu yenip ganimetini alayım.”

Abdullah b. Cahş benim bu duama “âmin” dedi. Sonra kendisi dua etti: “Allah'ım! Beni güçlü, kuvvetli, iyi dövüşen bir adamla karşılaştırsın. Senin yolunda onunla dövüşeyim, o da benimle dövüşsün. Sonra beni yensin, burnumu ve kulağımı kessin. Yarın sana kavuştuğumda, sen bana:

— “Burnun ve kulağın niçin kesildi?” dediğinde, ben:

— “Senin ve peygamberin için” diyeyim. Sen de bana:

— “Doğru söyledin...” diyesin.

Sa'd b. Ebî Vakkas anlatmaya devam etmektedir:

Abdullah b. Cahş'ın duası benim duamdan daha iyi çıktı. Akşama doğru onu şehid edilmiş ve organları kesilmiş bir halde gördüm.

Burnu ve kulağı iple bir ağaca asılmıştı.”

Allah onun duasını kabul etmişti. Dayısı şehidlerin efendisi, Hamza b. Abdilmuttalib'e ikram ettiği şehidliği ona da ikram etti.

Peygamberin (s.a.v.) gözyaşları şehidlik kokan topraklarına dökülerek Hamza ile onu aynı yere defnetti.¹

1 Abdullah b. Cahş hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 4574

2- İmtau'l-Esma', I/55

3- Hilyetü'l-Evliya, I/108

4- Husnu's-Sahabe, s. 300

5- Mecmuatu'l-Vesaiku's-Siyasiyye, s. 8

EBÛ UBEYDE B. EL-CERRAH

**"Her milletin güvenilen bir kişisi vardır.
Bu milletin güvenilen kişisi Ebû Ubeyde'dir."**

Hz. Muhammed (s.a.v.)

O, güzel ve sevimli bir yüze sahipti. Zayıf bedenli, uzun boylu ve ince yüzlüydü. Gözler onu görmekten hoşlanır, karşısındakine güven verir, insan ona karşı bir yakınlık hissedirdi.

Aynı zamanda; kibar, alçak gönüllü ve utangaç idi. Ama ciddî konularda adeta bir arslandı. Hemen kükreyiverirdi.

Güzellik ve kibarlığının yanında sertliği de vardı.

İşte bu zat, Muhammed ümmetinin güvenilen kişisi Âmir b. Abdillâh b. el-Cerrâh el-Fihrî el-Kureşî'dir. Lakabı da Ebû Ubeyde'dir.

Abdullah b. Ömer (r.a.) onu şöyle anlatmaktadır:

Kureyş'ten üç kişi insanların en güzeli, en iyi ahlâklısı ve en utangıcıdır. Onların ağızlarından doğrudan başka söz çıkmaz ve onlar kendilerine birşey söylenince de karşılarındakini yalanlamazlar. Bu üç kişi, Ebû Bekir es-Sıddîk, Osman b. Affan ve Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'tır.

Ebû Ubeyde İslâma ilk girenlerdendi. Hz. Ebû Bekir İslâm'a girdikten bir gün sonra müslüman olmuştur. İslâm'a girişi de Hz. Ebû

Bekir'in aracılığı ile dir. Hz. Ebû Bekir, onu Abdurrahman b. Avf'ı, Osman b. Maz'un'u ve Erkam b. el-Erkam'ı Hz. Peygamber'e götürmüş, onlar Hz. Peygamber'in huzurunda kelime-i şehadeti getirmişler ve böylece yüce İslâm binasının ilk temel taşları olmuşlardır.

Ebû Ubeyde, başlangıcından sonuna kadar Mekke'de müslümanların geçirdiği sıkıntılı hayatı yaşamıştır. İlk müslümanla birlikte yeryüzünde hiçbir din sahibinin karşılaşmadığı şiddet, sıkıntı, acı ve üzüntülere göğüs germiştir. Allah Teala'nın dünyada onlara gösterdiği bu acı tecrübede sebat göstermiş, Allah ve Rasûlü'ne her durumda bağlı kalacağını isbat etmiştir.

Fakat Ebû Ubeyde'nin Bedir'de çektiği sıkıntının şiddeti akılları şaşırtmış, hayallerin üstüne çıkmıştır.

Bedir savaşında Ebû Ubeyde ölümü hiçe sayarak saflar arasında dolaşmaya başlamıştı. Müşrikler ondan korkuyorlardı. O önüne gelen herkese saldırıyordu. Kureyş süvarileri de ondan çekiniyorlar, nerede olursa olsun, onunla karşılaşmamaya çalışıyorlardı. Ama müşriklerden biri her yerde Ebû Ubeyde'nin karşısına çıkıyordu. Ebû Ubeyde ise, onu görünce yolunu değiştirip onunla karşılaşmak istemiyordu. Adam ise, ona saldırmakta ısrar ediyordu. Fakat Ebû Ubeyde devamlı ondan kaçırıyordu. Adam Ebû Ubeyde'nin geçeceği yolları kapatıp Allah düşmanlarıyla savaşmasına engel oluyordu. Ebû Ubeyde'nin sabrı taşınca, kılıçla başına öyle bir vurdu ki, adamın başı ikiye ayrıldı ve adam yere yıkıldı.

Değerli okuyucu! Bu yuvarlanıp düşen adamın kim olduğunu tahmin etmeye çalışma!

Sana, sert ve acı tecrübenin akılları şaşırtıp hayallerin üstüne çıktığını söylememiş miydim?

Yere yuvarlanan adamın Ebû Ubeyde'nin babası Abdullah b. el-Cerrah olduğunu öğrendiğinde belki senin başın da patlayacaktır.

Evet, Ebû Ubeyde babasını öldürmemişti, babasının şahsında şirki öldürmüştü.

Allah Teala, Ebû Ubeyde ve babası hakkında Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: **"Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin -babaları veya oğulları veya kardeşleri ya da akrabaları olsa bile- Allah'a ve pey-**

gamberine karşı gelenlere, sevgi beslediklerini görmezsin. İşte Allah, imanını bunların kalblerine yazmış, katından bir nur ile onları desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyar. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuştur. İşte bunlar Allah'tan yana olanlardır. İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'tan yana olanlardır..." (Mücadele Sûresi, 22)

Ebû Ubeyde için bu garipsenecek birşey değildi. Çünkü o, Allah'a imanının sağlamlığından, dine içtenlikle bağlanışından ve Muhammed ümmeti arasındaki güvenirliliğinden dolayı Allah katında kendisine büyük nefislerin coşkuyla baktığı bir seviyeye gelmişti.

Muhammed b. Ca'fer anlatmıştır: Rasûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna bir grup hristiyan gelip şöyle dediler: "Ey Ebû'l-Kasım! Biz bazı mallarımızın taksiminde anlaşılamadık. Bu konuda bize hakemlik edecek, senin beğendiğin bir sahabîyi bizimle birlikte gönder. Siz müslümanlar bizce makbulsünüz."

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle cevap verdi: "Öğleden sonra gelin. Sizinle birlikte sağlam ve güvenilir birisini göndereyim."

Ömer b. el-Hattab şöyle der: "Erkenden öğle namazına gittim, çünkü Rasûlullah'ın (s.a.v.) nitelediği bu kişi olmayı çok istiyordum... Rasûlullah (s.a.v.) öğle namazını kıldırınca sağına ve soluna bakmaya başladı. Ben de görmesi için ona doğru uzanıp kendimi göstermeye çalışıyordum. O da devamlı göz gezdiriyordu, nihayet Ebû Ubeyde'yi görüp onu çağırdı ve şöyle dedi: "Onlarla birlikte git. Anlaşılamadıkları konularda, aralarında hak ile hükmet." Ve dedim ki: "İşte Ebû Ubeyde o nitelikleri alıp götürdü."

Ebû Ubeyde sadece güvenilir bir kişi değildi. O, güvenilir olmaya güçlülüğü de ilave etmişti. Bu güçlülük birçok yerde görülmüştü.

Rasûlullah bazı sahabîlerini bir Kureyş kafilesini karşılamak üzere göndermiş, Ebû Ubeyde'yi de onlara başkan yapmıştı. Onlara azık olarak bir torba hurma vermişti. Çünkü verecek başka birşey bulamamıştı. Ebû Ubeyde, arkadaşlarından herbirine, günde bir hurma veriyordu. Onlar da bebeğin annesinin memesini emdiği gibi hurmayı emiyorlar, sonra da üzerine su içiyorlardı ve bu hurma o günün akşamına kadar onlara yetiyordu.

Uhud'da müslümanlar yenik durumdayken müşriklerden biri şöyle haykırıyordu:

— “Bana Muhammed'i gösterin... Bana Muhammed'i gösterin.”

Ebû Ubeyde, müşriklerin mızraklarına karşı göğüslerini siper ederek Rasûlullah'ı korumak için onu kuşatan on kişiden biri olmuştu.

Savaş bitince, Rasûlullah'ın dişi kırılmış, alını yarılmış ve yanağına zırhının iki halkası batmıştı. Hz. Ebû Bekir yanağından onları çıkarmak isteyerek Rasûlullah'ın yanına gitti. Ebû Ubeyde ona şöyle dedi:

— “Bu işi bana bırak.”

Ve Ebû Bekir ona bıraktı. Ebû Ubeyde eğer eliyle sökerse, Rasûlullah'a (s.a.v.) ızdırap vereceğinden korktu ve halkanın birini iyice ısırp çıkardı ama kendisinin de bir dişi sökülmüştü.

Sonra öbürünü ikinci dişiyle ısırp çıkardı, bu defa da ikinci dişi sökölüp düştü.

Ebû Bekir şöyle dedi:

— “Ebû Ubeyde dişi kırılan insanların en hayırlısıdır.”

Ebû Ubeyde, Rasûlullah'la beraber oluşundan itibaren vefatına kadar bütün olaylarda onun yanında bulunmuştur.

Sakîfe ¹ günü, Hz. Ömer, Ebû Ubeyde'ye şöyle demiştir:

— “Elini ver, sana bey'at edeyim.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) şöyle dediğini duydum:

— “Her milletin güvendiği birisi vardır. Bu milletin güvendiği kimse de sensin.”

Ebû Ubeyde ise şöyle cevap vermiştir:

— “Rasûlullah'ın (s.a.v.) namazda bize imam olmasını emrettiği ve ölünceye kadar da bize imam olan bir kimsenin asla önüne geçmem.”

¹ Hz. Ebû Bekir'e bey'at edilen gün. Ona bey'at Beni Saide Sakifesinde tamamlanmıştır.

Bundan sonra Ebû Bekir es-Sıddîk'a bey'at edilmiştir. Ebû Ubeyde ona hakkı tavsiye eden ve hayırlı işlerde ona yardımcı olanların en iyisi ve en cömerdi olmuştur.

Ebû Bekir, kendisinden sonra halifelîğe Hz. Ömer'in geçmesini tavsiye etmişti. Ebû Ubeyde yine ona hizmetten geri durmamış, hiç bir emrine karşı gelmemiştir. Sadece bir defa...

Ebû Ubeyde'nin, müslümanların halifesinin hangi emrine karşı geldiğini biliyor musun?

İşte bu karşı gelme olayı, Ebû Ubeyde'nin müslüman ordularını Şam diyarında zaferden zafere koşturduğu ve bütün bu diyarı fethedip doğudan Fırat, kuzeyden Anadolu'ya ulaştığı zamanlarda meydana gelmiştir.

O sıralarda, Şam diyarında o güne kadar insanların benzerini görmediği bir veba salgını ortaya çıkmıştı.

Hız. Ömer hemen Ebû Ubeyde'ye bir elçi gönderdi. Elçi ona bir mektup götürmüştü. O mektubun içinde şöyle yazıyordu:

"Benim sana bir ihtiyacım var. O konuda mutlaka seni görmem gerekiyor. Mektubum sana gece gelirse, sabahı beklemeden yola çıkmanı, eğer gündüz gelirse, akşama kalmadan yola çıkmanı istiyorum."

Ebû Ubeyde, Hız. Ömer'in mektubunu alınca: "Mü'minlerin Emîri'nin bana olan ihtiyacını anladım. O, bir gün mutlaka ölecek olanı yaşatmak istiyor" dedi ve sonra ona şöyle yazdı:

"Ey Mü'minlerin Emîri! Senin bana olan ihtiyacını anladım. Ben müslüman ordusunun başındayım. Onların başına gelecek olan şeyden kendimi kurtarmak istemiyorum. Allah'ın benim ve onlar hakkında hükmünü yerine getirinceye kadar onlardan ayrı kalmayı istemiyorum... Mektubumu aldığı anda eski kararından vazgeç. Burada kalmama izin ver."

Hız. Ömer mektubu okuyunca ağladı. Gözlerinden yaşlar boşandı. Etrafındakiler çok ağladığı için:

— "Ebû Ubeyde öldü mü yoksa ey mü'minlerin emîri!" diye sordular. O da:

— "Hayır, ama onun ölümü yakındır" diye cevap verdi.

Hız. Ömer'in tahmini yanlış çıkmadı. Kısa bir müddet sonra, Ebû Ubeyde de vebaya tutuldu. Ölüm döşegindeyken, askerlerine şu öğütleri verdi:

"Size bazı tavsiyelerim var, eğer kabul ederseniz, daima mutlu olursunuz. Namaz kılın. Ramazan ayında oruç tutun, zekat ve sadaka verin, hac ve umre yapın. Birbirinize iyiliği tavsiye edin. İdarecilerinize nasihati ihmal etmeyin. Onları aldatmayın. Dünya da sizi aldatmasın. Bir insan, bin sene de yaşasa, gördüğünüz gibi, benim bu halime düşmekten kurtulmasına imkan yoktur. Allah'ın selam ve rahmeti üzerinize olsun."

Daha sonra Muaz b. Cebel'e dönüp dedi ki:

— "Muaz! Namazı sen kıldır."

Çok geçmedi, temiz ruhunu teslim etti.

Muaz ayağa kalkıp şöyle konuştu:

— "Ey insanlar! Vallahi, siz öyle bir kişiyi kaybettiniz ki, ondan daha doğru, kötülükten daha uzak, ölümü daha çok arzu eden ve halka daha çok öğüt verip iyilik eden birisini gördüğümü sanmıyorum. Ona rahmet dileyin. Allah da size merhamet etsin." ¹

1 Ebû Ubeyde b. el-Cerrah hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Tabakatu İbn Sa'd (fihristlere bakınız.)

2- El-İsabe, biyografi no: 4400

3- El-İstiab, II/3 (es-Seâde baskısı)

4- Hilyetü'l-Evliya, I/100

5- El-Bed'u ve't-Tarih, V/87

6- İbn Asakir, VI/157

7- Sıfetu's-Safve, I/142

8- Eşheru Meşahirü'l-İslâm, s. 504

9- Tarihu'l-Hamis, II/244

10- Er-Riyazu'n-Nazire, s. 307

ABDULLAH B. MES'UD

"Kim Kur'an-ı Kerim'i indiğı andaki tazeliğıyle okumaktan hoşlanıyorsa, İbn Ümmü Abd gibi okusun."

Hz. Muhammed (s.a.v.)

O, daha ergenlik çağına gelmemiş bir çocuktur. İnsanlardan uzak, Mekke vadilerinde dolaşır dururdu. Kureyş'in efendilerinden Ukbe b. Muayt'ın koyunlarını otlatırdı. Halk onu Ümmü Abd'in oğlu diye çağırırdı. Fakat asıl adı Abdullah, babasının adı da Mes'ud'du.

Bu çocuk, yeni ortaya çıkan peygamberle ilgili haberleri duymuş, fakat hem yaşının küçüklüğü, hem de Mekke halkından uzak oluşu sebebiyle o haberlerle ilgilenememişti. Onun yaptığı tek iş, Ukbe'nin sürüsünü erkenden kıra götürmek ve akşam olunca da geri getirmektir.

Bir gün, Mekke'li çocuk Abdullah b. Mes'ud, vakarlı ve orta yaşlı iki kişinin uzaktan kendisine doğru geldiklerini gördü. Onların yorgun ve bitkin bir halleri vardı. Çok susamışlar, dudakları ve boğazları kurumuştur.

Onun yanına geldiklerinde, selam verip şöyle dediler:

— "Küçük! Bize şu koyunlardan susuzluğumuzu giderecek ve terimizi soğutacak kadar süt sağıver."

Çocuk:

— "Yapamam, koyunlar benim değil. Onlar bana emanettir..." dedi.

Adamlar, onun bu sözünü yadırgamadılar ve yüzlerinde bir memnuniyet ifadesi belirdi. Daha sonra birisi ona:

— "Sen bana kısır bir koyun göster" dedi.

Çocuk yakınındaki küçük bir koyunu gösterdi.

Adam ilerleyip o koyunu yakaladı. Allah'ın adını söyleyerek eliyle koyunun memesini sıvazlamaya başladı. Çocuk hayretle seyrederken kendi kendine şöyle diyordu:

— "Acaba kısır koyunlar ne zamandan beri süt veriyorlar?"

Fakat az sonra koyunun memesi şişip süt akmaya başladı. Öbür adam yerden oyuk bir taş aldı ve içini sütle doldurdu. Kendisi ve arkadaşı ondan içtiler. Gerisini Abdullah kendisi anlatır:

"Sonra bana da içirdiler. Ben neredeyse gördüğüme inanamıyordum. Hepimiz süte doyduğumuzda, mübarek adam koyunun memesine "Dürül!" dedi. Meme hemen dürülüp eski halini aldı."

— "Söylediğin bu sözü bana da öğret." dedim. O da bana şöyle cevap verdi:

— "Sen mutlaka öğrenecek ve âlim olacaksın."

İşte bu, Abdullah b. Mes'ud'un İslâm'daki hikayesinin başlangıcıdır...

Çünkü o mübarek zat Rasûlullah'ın (s.a.v.) ta kendisiydi. Arkadaşı da Hz. Ebû Bekir'den başkası değildi.

İşte o gün, Rasûlullah'la (s.a.v.) Ebû Bekir, Kureyş'in yaptığı eziyetin fazlalığı ve başlarına gelen belanın şiddetinden dolayı Mekke vadilerine çıkmışlardı. Çocuğun Rasûlullah'la (s.a.v.) arkadaşını sevip onların tesiri altında kaldığı gibi, onlar da çocuğu sevmişler, onun güvenilir ve ciddî oluşu hoşlarına gitmiş ve onda iyi şeyler olduğunu sezmişlerdi.

Bir süre sonra Abdullah b. Mes'ud müslüman oldu. Hizmet etmek için kendini Rasûlullah'a (s.a.v.) arzetti. Rasûlullah da (s.a.v.) onu hizmetinde alıyordu.

O günden itibaren bu şanslı çocuk Abdullah b. Mes'ud koyun gütmekten, yaratılmışların ve milletlerin efendisinin hizmetine geçmiş oldu.

Abdullah b. Mes'ud, adeta bir gölge gibi Rasûlullah'tan (s.a.v.) hiç ayrılmaz oldu. Mekke ve Mekke dışında gittiği her yerde onun yanındaydı. Evinin içinde ve dışında da. Hatta Rasûlullah (s.a.v.) uyuduğu zaman onu uyandırır, yıkandığında ona örtü tutar, dışarı çıkmak istediğinde ayakkabılarını giydirir, içeri girmek istediğinde de ayaklarından çıkarırdı. Onun bastonunu ve misvağını taşır, odasına girmek istediğinde, önce o girerdi. Öyle ki Rasûlullah (s.a.v.) ona, istediği zaman yanına girmesine ve sakınmaksızın sırlarını öğrenmesine izin vermişti. Hatta o, "Rasûlullah'ın (s.a.v.) sırdaşı" diye isimlendirilmişti.

Abdullah b. Mes'ud, Rasûlullah'ın (s.a.v.) evinde eğitilmişti. Onunla doğru yolu bulmuş, onun ahlâk ve nitelikleriyle ahlâklanmış ve onun bütün özelliklerini almıştı.

Ondan şöyle de söz edilmektedir:

O, huyu ve şekli Rasûlullah'a (s.a.v.) en yakın olandır.

İbn Mes'ud, Rasûlullah'ın (s.a.v.) okulunda öğrenim görmüştür. O, sahabenin Kur'an'ı en iyi okuyanı, içindeki mânâları en iyi anlayanı ve Allah'ın dinini en iyi bileniydi.

Buna, Arafat'ta dururken Hz. Ömer'e gelen bir kişinin hikayesinden daha iyi delil yoktur. O kişi şöyle dedi:

— "Ey mü'minlerin emîri! Ben Kûfe'den geldim. Orada mushafları ezbere yazdıran birisi var."

Hz. Ömer, benzeri az görülen bir şekilde öfkelenip nerdeyse patlayacak hale geldi ve sordu:

— "Yazıklar olsun sana! Kim o?" Adam:

— "Abdullah b. Mes'ud" diye cevap verdi.

Hz. Ömer'in öfkesi geçip eski haline dönünce:

— "Vallahi, böyle bir şeye ondan daha layık birinin kaldığını zannetmiyorum. Şimdi sana ondan bahsedeceğim" deyip konuşmaya başladı: "Rasûlullah (s.a.v.) bir gece Ebû Bekir'le müslümanların du-

rumunu konuşuyordu. Ben de onların yanındaydım. Sonra hep birlikte dışarı çıktık. Bir de baktık ki tanımadığımız birisi mescidde namaz kılmaktadır. Rasûlullah (s.a.v.) onu dinlemeye başladı. Daha sonra bize dönüp şöyle dedi:

“Kim Kur'an'ı indiği andaki tazeliğiyle okumaktan hoşlanıyorsa, İbn Ümmi Abd gibi okusun.”

Abdullah b. Mes'ud dua etmek için oturunca, Rasûlullah da (s.a.v.) şöyle demeye başladı: “İste, istediğin sana verilecektir.”

Hız. Ömer de şöyle ilave etti:

“İçimden dedim ki: Vallahi yarın erkenden Abdullah b. Mes'ud'a gideceğim ve Rasûlullah'ın (s.a.v.) onun duası için verdiği garantiyi ona müjdeleyeceğim. Erkenden kalkıp gittim ve ona müjdeyi verdim ama anladım ki Ebû Bekir benden önce davranıp ona müjdeyi vermiş. Allah'a yemin ederim ki, şimdiye kadar Ebû Bekir'le giriştiğim hayır yarışlarının hiçbirinde onu geçemedim. O beni daima geçmiştir.”

Allah'ın Kitabı hakkındaki bilgisi Abdullah b. Mes'ud'u şöyle konuşturmuştur:

“Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın Kitabı'ndan hiçbir ayet inmemiştir ki, ben onun nerede ve ne hakkında indiğini bilmeyeyim. Eğer birisi Allah'ın Kitabı'nı benden daha iyi bilir ve ona ulaşmak mümkünse mutlaka yanına giderdim.”

Abdullah b. Mes'ud kendisinin bu özelliği hakkında mübalağa etmiyordu:

Hız. Ömer yolculuklarından birinde bir kabileyle karşılaşır. Gece vakti ve karanlık olduğu için kafilenin adamlarını tanımamaktadır. Kafilde Abdullah b. Mes'ud da vardır. Ömer birisinin onlara şöyle seslenmesini söyler:

- “Bu topluluk neredendir?” Abdullah:
- “Derin vadiden” diye cevap verir. Ömer:
- “Nereye gitmek istiyorsunuz?” der. Abdullah:
- “Beyt-i Atîk'a” der. Ömer:

— "Onların arasında bir âlim var" der. Yine birisinin onlara şöyle seslenmesini emreder:

— "Kur'an'ın en büyük ayeti hangisidir?" Abdullah ona şöyle cevap verir:

— "Allah, ondan başka ilâh olmayan, kendisini uyuklama ve uyku tutmayan, diri, her an yarattıklarını gözetip durandır." (Bakara, 255)

Ömer:

— "Onlara seslen... Kur'an'ın en çok hüküm taşıyan ayeti hangisidir?" der. Abdullah şöyle cevap verir:

— "Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği, akrabaya vermeyi emreder." (Nahl, 90)

Ömer onlara:

— "Kur'an'ın en veciz ayeti hangisidir?" dedi. Abdullah da:

— "Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür." (Zilzal, 7-8)

Ömer şöyle der:

— "Onlara seslen: Kur'an'ın en korkutucu ayeti hangisidir?" Abdullah şöyle cevap verir:

— "Bu, sizin kuruntunuza ve kitab ehlinin kuruntularına göre değildir. Kim fenalık yaparsa cezasını görür, kendisine Allah'tan başka ne dost ve ne de yardımcı bulur." (Nisa, 123)

Ömer:

— "Onlara şunu da sor: Kur'an'ın en çok ümit veren ayeti hangisidir?" Abdullah şöyle cevap verdi:

— "De ki: Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullar! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü o, bağışlayandır, merhametlidir." (Zümer, 53)

Ömer şöyle der:

— "Onlara sor: Aranızda Abdullah b. Mes'ud var mı?" Onlar da:

— "Evet" dediler.

Abdullah b. Mes'ud sadece Kur'an okuyucusu, ilimle uğraşan ve çok ibadet eden birisi değildi. O -bunların yanında- güçlü, sağduyulu, gayretli ve ciddî meselelerde çok atılgan birisiydi.

Bütün bunlara, yeryüzünde Rasûlullah'tan (s.a.v.) sonra Kur'an'ı yüksek sesle okuyan ilk müslüman oluşu ona yeter.

Bir gün Rasûlullah'ın ashabı Mekke'de toplanmıştı. Sayıları çok az idi. Aralarında şöyle konuştular:

— "Kureyşliler Kur'an'ın, şu ana kadar kendilerine yüksek sesle okunduğunu duymadılar. Kur'an'ı onlara duyuracak birisi yok mu?"

Abdullah b. Mes'ud:

— "Onlara Kur'an'ı ben duyuracağım" dedi. Onlar:

— "Biz, Kureyşlilerin sana eziyet etmelerinden korkuyoruz. Ancak akrabası çok olan birisini istiyoruz, eğer ona bir kötülük yapmak isterlerse, akrabaları onu korur ve onların kötülük yapmalarına mani olurlar."

O da şöyle dedi:

— "Beni bırakın, şüphesiz Allah beni korur ve savunur."

Abdullah ertesi gün mescide gidip, kuşluk vakti Makam-ı İbrahim'e geldi. Kureyşliler, Kabe'nin etrafında oturmuşlardı. O, makamın yanında durup şunu okudu:

— "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla." Sesini yükselterek: "Kur'an'ı o çok esirgeyici Allah öğretti. İnsanı o yarattı. Ona konuşmayı öğretti..." (Rahman, 1-4)

Okumaya devam etti. Kureyşliler farkına varıp:

— "İbn Ümmi Abd ne dedi?" diye sordular:

— "Allah kahretsin! Muhammed'in getirdiği bazı şeyleri okuyor."

Ayağa kalktılar, okumakta olan Abdullah'ın yüzüne gözüne vurmaya başladılar. O da bir miktar okumuştı. Daha sonra kanlar içinde arkadaşlarının yanına gitti. Onlar:

— "İşte biz bundan korkuyorduk" dediler. O da şöyle dedi:

— "Vallahî, Allah'ın düşmanları hiçbir zaman yanımda şu andaki durumlarından daha zayıf olmamışlardır. Eğer isterseniz, yarın aynı şekilde onların yanına gideyim." Onlar şöyle cevap verdiler:

— "Hayır, bu kadarı yeter, sen onlara sevmediklerini duyurdun ya."

Abdullah b. Mes'ud, Hz. Osman'ın halifeliğine kadar yaşamıştır. Ölüm döşegindeyken, Hz. Osman ziyaretine geldi ve dedi ki:

— "Şikayetin nedir?"

— "Günahlarım."

— "Canın ne istiyor?"

— "Rabbimin rahmetini."

— "Senelerden beri almaktan çekindiğin maaşının verilmesini emredebim mi?"

— "Artık ona ihtiyacım yok."

— "Hiç olmazsa, senden sonra kızlarına kalır?"

— "Kızlarımın fakir düşmesinden mi korkuyorsun? Ben onlara her gece Vakıa sûresini okumalarını tavsiye ettim. Rasûlullah'ın şöyle dediğini duymuştum: "Kim her gece Vakıa sûresini okursa, o asla darlık görmez."

Gece olunca Abdullah b. Mes'ud Allah'ın adını zikrede zikrede ve onun ayetlerini okuya okuya Rabbine kavuştu. ¹

1 Abdullah b. Mes'ud hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe (es-Seâde baskısı), IV/129-130

2- El-İstiab (Haydarabad baskısı), I/359-362

3- Usdu'l-Gabe, III/256-260

4- Tezkiratu'l-Huffaz, I/12-15

5- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VII/162-163

6- Tabakatu's-Şa'ranî, s. 29-30

7- Şezeratu'z-Zeheb, I/38-39

8- Ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, II/100-104

9- Siyeru A'lâmi'n-Nubela, II/331-357

10- Sifetu's-Safve, I/154-166

SELMAN-I FARİSÎ

“Selman bizden, yani ehl-i beyttendir.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Bu hikayemiz, hakikat peşinde koşup, Allah'ı arayan kimse-
nin hikayesidir...

Selman-ı Farisî'nin hikayesidir...

Bize hikayesini anlatması için sözü Selman'a bırakalım...
Çünkü bu hikayeyi en iyi ve en doğru anlatacak odur.

Selman şöyle anlatmıştı:

“İsfahan'ın Ceyyan köyünden İranlı bir genç idim. Babam bu köyün ağası ve sözü en çok geçen kişisiydi.

Ben doğduğum günden itibaren, babamın dünyada en çok sevdiği kimseydim. Gün geçtikçe, babamın bana olan sevgisi artı-
yordu, benim üzerime titriyor ve beni adeta bir kız gibi eve kapatı-
yordu.

Mecûsiliğe o kadar kendimi vermiştim ki, taptığımız ateşin bakıcısı olmuşum. Gece, gündüz hiç sönmeyen ateşin yakılma işi bana verilmişti.

Babamın büyük bir çiftliği vardı. Devamlı onunla meşgul olur, gelirini toplardı. Bir defasında, meşguliyeti sebebiyle köye gidemedi ve bana şöyle dedi:

— “Oğlum! Görüyorsun çiftliği ihmal ettim. Bari sen git de oranın işiyle ilgilen.”

Çiftliğe gitmek amacıyla yola çıktım. Yolda bir kiliseye rastladım. Orada ibadet eden hristiyanların seslerini duydum ve bu dikkatimi çekti.

Babamın uzun süre beni başkalarıyla görüştürmemesi sebebiyle ne hristiyanlar ne de diğer dinlere inananlar hakkında bilgim vardı.

Seslerini duyunca ne yaptıklarını seyretmek için oraya girdim. Onları iyice anlayıp dinleyince, dua ve ibadetleri hoşuma gitti ve dinlerine girmeyi arzu ettim. Kendi kendime şöyle dedim:

— “Bu din bizimkinden daha iyi.”

Oradan ayrıldığımda, güneş batmıştı. Tabîî, babamın çiftliğine de gitmemiştim. Onlara:

— “Bu dinin asıl yurdu nerededir?” diye sordum. Onlar:

— “Suriye'dedir” diye cevap verdiler.

Akşam olunca eve döndüm. Babam ne yaptığımı sordu:

— “Babacığım! Ben kiliselerinde ibadet eden bazı insanlarla karşılaştım. Onların dinleri hoşuma gitti. Yanlarında güneş batıncaya kadar kaldım” dedim. Babam yaptığımdan korkup dedi ki:

— “Yavrum! Bu din iyi değildir. Senin ve atalarının dini ondan daha iyidir.” Ben de:

— “Hayır, onların dini bizim dinimizden daha iyi” dedim.

Babam söylediklerimden ve dinimden döneceğimden endişelenip beni eve hapsetti ve ayaklarımı bağladı.

Bir fırsatını bulunca hristiyanlara şöyle bir haber gönderdim:

— “Size, Suriye'ye gitmek isteyen bir kafil e geldiğinde bana haber verin.”

Kısa bir süre sonra, onlara Suriye'ye gitmek üzere yola çıkmış bir kafil e uğrayınca bana haber verdiler, bir yolunu bulup ayağımın bağını çözdüm. Gizlice onlarla birlikte yola çıktım ve nihayet Suriye'ye geldik. Suriye'ye varınca, bilgi bakımından bu dinin mensuplarından en kuvvetlisi kimdir diye sordum:

— “Kilisenin idarecisi baş papazdır” dediler. Onun yanına gittim.

— “Ben hristiyan olmayı arzu ediyorum, senin yanında kalmayı, sana hizmet etmeyi, senden bilgi edinmeyi ve burada ibadet etmeyi istiyorum” dedim. O da:

— “Yanımda kal” dedi.

Ben de onun yan ında kaldım ve ona hizmet etmeye başladım. Bir müddet sonra, adamın kötü birisi olduğunu anladım. Adam, din daşlarına sadaka vermelerini istiyor ve onları sevap kazanmaya teşvik ediyordu. Ama o, Allah rızası için verilen sadakaları kendisi için ayırıp saklıyordu. Fakir ve yoksullara hiçbir şey vermiyordu. Tam yedi küp alt ın biriktirmişti. Gördüklerim hiç hoşuma gitmemişti. Adam bir müddet sonra öldü. Hristiyanlar onu defnetmek için toplandılar. Onlara dedim ki:

— “Dostunuz kötü bir kişiydi. Sizin sadaka vermenizi ister ve sizi sevap kazanmaya teşvik ederdi. Fakat ona sadakalarınızı getirdiğinizde kendisi için ayırıp saklar, yoksullara hiçbir şey vermezdi.”

— “Bunu nereden anladın” dediler. Ben de:

— “Verdiklerinizi sakladığı yeri size gösterebilirim” dedim. Onlar:

— “Haydi, orayı göster” dediler. Onların verdiklerini sakladığı yeri gösterdim. Oradan alt ın ve gümüş dolu yedi küp çıkardılar.

— “Biz de bu adamı gömmeyiz” dediler ve onu çarmıha gerip taşıdılar.

Kısa zaman sonra, onun yerine başka birini tayin ettiler. Ben de ona tabi oldum. Dünyada ondan daha dind ar, ahirete ondan daha düşkün, gece gündüz ondan daha çok ibadet eden hiç kimse

görmemiş ve onu çok sevmiştim. Uzun zaman onun yanında kaldım. Ölüm döşegine düşünce, ona dedim ki:

— “Ey Falanca! Beni kime bırakacaksın? Ne yapmamı emrediyorsun.” Bana:

— “Oğlum! Benim gibi sadece Musul'da oturan birisini biliyorum. O dinini değiştirmemiş ve ahlâkını bozmamıştır. Sen ona git” dedi.

O da ölünce, Musul'daki kişiye gittim. Ona başımdan geçenleri anlatıp şöyle dedim:

— “Falan şahıs ölürken bana, senin yanına gelmemi tavsiye etti ve senin hak üzerinde olduğunu söyledi.” O da:

— “Peki yanımda kal” dedi.

Ben de onun yanında kaldım. Onun iyi bir kimse olduğunu anladım ama çok geçmedi. O'da öldü. Ölüm yatağına düştüğünde:

— “Ey Falanca! İşte Allah'ın emri sana geldi. Sen benim durumumu biliyorsun. Beni kime bırakacaksın, ne yapmamı emrediyorsun” dedim. O da:

— “Oğlum! Bizim gibi Nusaybin'de oturan falan şahıs biliyorum. Onun yanına git” dedi.

O da toprağa verilince, Nusaybin'deki şahsın yanına gittim. Başımdan geçenleri ve bundan önceki kişinin tavsiyesini ona anlattım. Bana:

— “Peki, burada kal” dedi. Ben de onun yanına yerleştim. Onun da Suriye'li ve Musul'lu zatlar gibi iyi birisi olduğunu gördüm. Çok geçmedi, o da öldü. Ölmeden önce:

— “Beni tanıyorsun. Bana şimdi kime gitmemi tavsiye edersin?” dedim. O da:

— “Oğlum! Bizim gibi, Ammuriye'deki falanca kimseyi biliyorum” dedi.

Onun yanına gittim ve başımdan geçenleri ona da anlattım. O:

— “Peki, yanımda kal” dedi. Öncekiler gibi doğru yolda olan bu şahsın yanında kaldım. Orada birkaç inek ve küçük bir davar sürüsü edindim.

Çok geçmeden, ötekilerin başına gelen onun da başına geldi. Ölmek üzereyken dedim ki:

— “Benim durumumu biliyorsun. Bana kimi tavsiye edersin, ne yapmamı emredersin?” O da bana şunları söyledi:

— “Oğlum! Yeryüzünde bizim inandığımıza bağlı bir insanın kaldığını zannetmiyorum. Fakat Arabistan'da bir peygamberin çıkacağı zaman yaklaşmıştır. O İbrahim'in diniyle gönderilecek, sonra kendi yurdundan, iki siyah dağ arasında hurmaları bulunan bir yere hicret edecek. Onun gizli olmayan peygamberlik alâmetleri vardır. Hediye kabul eder, sadaka kabul etmez. İki omuzunun arasında da peygamberlik mührü vardır. Eğer bu ülkeye gidebilirsen git.”

Nihayet ecel onu da aldı. Ondan sonra, Kelb kabilesinden bazı Arap tacirler Ammuriye'ye uğrayıncaya kadar orada kaldım. Onlara:

— “Eğer beni de Arabistan'a götürürseniz şu ineklerimi ve şu küçük davar sürümü size veririm” dedim. Onlar da:

— “Tamam, seni götürelim” dediler.

Onlara ineklerimle davarlarımı verdim ve beni de yanlarına aldılar. Vadi'l-Kura ¹ denilen yere geldiğimizde, sözlerinden dönüp beni yahudilerden birine sattılar. Böylece o yahudinin hizmetine geçmiş oldum.

Bir müddet sonra, Kureyza oğullarından olan amca oğlu onun ziyaretine geldi ve beni satın alıp Yesrib'e götürdü. Ammuriye'deki zatın söylediği hurma ağaçlarını gördüm. Anlattığı özellikleriyle Medine'yi tanıdım. Onun yanında kaldım.

O günlerde, Peygamber (s.a.v.) Mekke'de kavmini İslâm'a davet ediyordu. Fakat ben köle olarak bir sürü işte çalıştırıldığımdan onun adını duymamıştım.

Kısa bir süre sonra, Rasûlullah (s.a.v.) Yesrib'e hicret etti. Ben hurma ağacının tepesinde, efendimin emrettiği işleri yapıyor, efendim de ağacın altında oturuyorken ansızın yanına amcasının oğlu geldi ve ona şöyle dedi:

— “Allah Evs'le Hazrec'i kahretsin! Onlar şu anda, peygamber olduğunu iddia eden ve bugün Mekke'den gelen bir adam için Kuba'da toplanıyorlar.”

¹ Medine ile Şam arasında bir vadi.

Bu sözleri duyar duymaz adeta beni sıtma tutmuştu ve öyle sarsıldım ki, efendimin üstüne düşmekten korktum. Hemen hurma ağacından indim ve o adama şöyle dedim:

— “Ne diyorsun? Verdiğin haberi tekrar etsene...”

Efendim kızıp beni sille tokat dövmeye başladı.

— “Bundan sana ne? Haydi işine bak” dedi.

Akşam olunca, topladığım hurmalardan biraz aldım. Rasûlullah'ın (s.a.v.) kaldığı yere götürdüm. Huzuruna girip şöyle dedim:

— “Ben senin dürüst bir kimse olduğunu duydum. Senin muhtaç ve göçmen arkadaşların var. Bendeki şu hurmalar sadakadır. Bu sadakaya en lââyık sizi gördüm.”

Sonra hurmaları ona yaklaştırdım. Ashabına:

— “Sizler yeyin” dedi, ama kendisi elini uzatıp bir lokma bile yemedi. İçimden dedim ki:

— “Bu bir...!”

Yanından ayrılıp yine hurma toplamaya başladım.

Rasûlullah (s.a.v.) Kuba'dan Medine'ye gelince yanına gidip şöyle dedim:

— “Ben senin sadaka yemediğini gördüm. Şu hediyedir. Sana ikram ediyorum.”

Rasûlullah (s.a.v.) bu defa yedi ve ashabına da yemelerini emretti ve hep birlikte yediler. Kendi kendime:

— “Bu ikincisi...” dedim. Bakîu'l-Garkad'dayken¹ Rasûlullah'a (s.a.v.) geldim. Oraya ashabından birini gömüyordu. Baktım ki oturuyor. Üzerinde iki kat elbise vardı. Selam verdim. Ammuriye'deki zatın söylediği peygamberlik mührünü belki görürüm diye sırtına bakarak etrafında dolaşmaya başladım. Peygamber kendisinin sırtına baktığımı görünce ne istediğimi anladı. Sırtından elbisesini attı. Ben de sırtına bakıp mührü gördüm ve tanıdım. Hem

¹ Medine'de bir yer. Mezarlık yapılmıştır.

öperek, hem de ağlayarak üzerine kapandım. Rasûlullah (s.a.v.) dedi ki:

— “Sen nerden biliyorsun?”

Başımдан geçenleri anlattım. Hoşuna gitti ve ashabının da duymasını istedi. Onlara da anlattım. Şaşırdılar ve memnun oldular.”

Her yerde Hakk'ı aramaya başladığı günkü Selman-ı Farisî'ye selam olsun.

Hakkı tanıyıp, ona en sağlam imanla inandığı günkü Selman-ı Farisî'ye selam olsun.

Vefat ettiği günkü ve dirileceği günkü Selman-ı Farisî'ye selam olsun.¹

1- Selman-ı Farisi hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız.

1- El-Isabe III/113-114, (es-Seade baskısı)

2- El-istiab, II/556-558, (Haydarabad baskısı)

3- El-Cerhu ve't-Ta'dil, I. kısım, II. cüz, s. 296-297

4- Usdu'l-Ğabe, II/328-332

5- Tehzibu't-Tehzib, IV/137-139

6- Takribu't-Tehzib, I/315

7- El-Cemu beyne Ricali's-Sahihayn, I/193

8- Tabakatu's-Şa'ranî, s. 30-31

9- Sıfatu's-Safve, I/210-225

10- Şezeratü'z-Zeheb, I/44

11- Ez Zehebi, Tarihül-İslam, II/157-163

İKRİME B. EBÎ CEHİL

**“İkrime mü'min ve muhacir olarak geliyor, sakın babasına sövmeyin.
Çünkü ölüye sövmek ölüye değil de, diriye zarar verir.”**

Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammed (s.a.v.)

“Hicret eden yolcu hoş geldin.”

Hz. Peygamber'in İkrime'ye övgüsünden...

Ömrünün üçüncü onunun sonlarında, rahmet peygamberinin doğru yola ve hakka davet ettiği günlerdeydi.

O, Kureyş'in en soylu, en zengin ve en şerefli kimselerindendi. Eğer babası olmasaydı, akranları Sa'd b. Ebî Vakkas, Mus'ab b. Umeyr ve Mekke'li diğer komşu çocuklarının İslâm'a girdikleri gibi, o da İslâm'a girebilirdi.

Bu baba kim olabilirdi acaba?

O, Mekke'nin en büyük zalimi, şirkin ilk lideri ve belalı kişisiydi. Allah, müminlerin imanını o adamla sınamış ve onlar bunda sebat göstermişlerdi. Yine Allah, inananların samimiyetini onunla denemiş, onlar da samimiyetlerini ispat etmişlerdi.

İşte o Ebû Cehil'dir, o kadar...

Ve onun babasıdır.

O da, İkrime b. Ebî Cehil el-Mahzumî'dir ki Kureyş'in sayılı kahramanlarından birisi ve en iyi dövüşen süvarilerindendir.

İkrime babasının liderlik otoritesiyle kendini Hz. Muhammed'e düşman olarak bulmuştu. O, Peygamber'e en şiddetli düşmanlığı ve onun ashabına en ağır eziyeti yapmış, İslâm'a ve Müslümanlara babasını memnun edecek felaket ve belaları yağdırmıştı.

Babası Bedir'deki şirk savaşına komutanlık etmiş, Muhammed'i yenmedikçe Mekke'ye dönmemeye, Lat ve Uzza adına yemin etmişti. Bedir'de konaklamışlar, develer boğazlanmış, şaraplar içilmiş, cariyelere çalgılar çaldırılmış ve orada üç gün kalmışlardı.

Ebû Cehil'in komutanı olduğu bu savaşta, oğlu İkrime, güvenip dayandığı pazusu ve onunla hücum ettiği kolu idi.

Fakat Lat ile Uzza, Ebû Cehil'in çağrısını işitmediklerinden ona cevap verememişler ve yaptığı savaşta ona yardım edememişlerdi, çünkü onlar âcizdiler. Bedir'de, Ebû Cehil yere yuvarlanıp düştüğünde, oğlu İkrime bunu gözleriyle görmüştü. Müslümanların mızrakları onun kanını içerlerken, dudakları patlamış halde attığı son feryadı da kulaklarıyla duymuştu.

*

İkrime, Kureyş'in efendisinin cesedini Bedir'de bıraktıktan sonra Mekke'ye dönmüştü.

Aldıkları yenilgi sebebiyle Ebû Cehil'in cesedini Mekke'ye defnetmek için götürmekten âciz kalınca onu müslümanlara bırakıp gitmişti. Yetmiş varan müşrik ölüsüyle birlikte o da kuyuya atılıp üzeri kumlarla örtülmüştü.

*

O günden itibaren İkrime'nin İslâm'a karşı tutumu değişti.

Başlangıçta, babasının şerefi için İslâm'a düşmandı. Şimdi ise, ondan öç almak istiyordu.

İşte bu sebeple, İkrime ile babaları Bedir'de öldürülenler, ölülelerinin intikamını almak isteyen Kureyş'lilerin kalplerinde intikam alevlerini tutuşturuyorlardı. Nihayet Uhud savaşı oldu.

*

İkrime, Uhud'a çıktı ve karısı Ümmü Hakîm'i de Bedir'deki ölü-
lerinin intikamını almak isteyen kadınlarla birlikte safların gerisinde
durmak, bu arada Kureyşlileri teşvik etmek ve içlerinden kaçmayı dü-
şünen süvarilerin kalmalarını sağlamak için def çalmak üzere Uhud'a
getirmişti.

Kureyş, süvarilerin sağ cenahına Halid b. el-Velid'i, sol cenahı-
na da İkrime'yi vermişti. O gün, bu iki müşrik süvari Muhammed ve
ashabının başına tam bir bela olup müşriklerin büyük zaferini gerçek-
leştirmişlerdi.

Onun için Ebû Süfyan:

— "Bu, Bedir'in karşılığıdır" diyordu.

Hendek'te de, müşrikler günlerce Medine'yi kuşattılar.
İkrime'nin sabrı tükendi. Kuşatmanın uzamasına canı sıkıldı. Hendeğin
dar bir yerini görüp atını oraya sürdü ve geçti. Daha sonra, Amr b. Abdi
Vudd el-Âmirî'nin aralarında bulunduğu birkaç kişi daha onun peşin-
den hendeği geçti. Amr b. Abdi Vudd canından olmuş, İkrime ise an-
cak kaçmakla kurtulmuştu.

Kureyş, Mekke'nin fethi günü, Muhammed ve ashabını kabul
etmekten başka çare olmadığını anlamış, onun Mekke'ye girmesine
karar vermişti. Onların bu kararı almalarına sebep, Rasûlullah'ın (s.a.v.)
komutanlarına; Mekke halkından ancak kendilerine karşı gelenlere
savaşmalarını emrettiğini öğrenmeleriydi.

Fakat İkrime ile onun beraberindeki bir grup Kureyş'in kararına
uymayıp, peygamber ordusuna kafa tuttular. Ama küçük bir çarpışmay-
la Halid b. el-Velid onları bastırarak, bazıları da bu çarpışmalar esna-
sında öldürülmüştü. İmkan bulanlar çareyi kaçmakta bulmuştu. Kaçan-
ların arasında İkrime de vardı.

İşte o zaman İkrime pişman olmuştu ama...

Mekke müslümanlara baş eğdikten sonra artık ona yer kalma-
mıştı.

Rasûlullah (s.a.v.), Kureyş'ten daha önce kendisine karşı gelenleri affetmişti.

Fakat isimlerini belirttiği bazı kimseleri bundan istisna etmiş ve Kabe'nin örtüsü altında bulunsalar da öldürölmelerini emretmişti.

Bunların başında İkrime geliyordu.

Bu sebeple o, Mekke'den gizlice ayrılıp Yemen tarafına gitti. Çünkü artık o, ancak oralarda barınabilirdi.

O sıralarda, İkrime'nin karısı Ümmü Hakîm ve Hind Bint Utbe, on kadınla birlikte bey'at etmek üzere Hz. Peygamber'in evine gittiler. Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında hanımlarından ikisi, kızı Fatıma ve Abdulmuttalib oğulları sölalesinden bazı kadınlar vardı. Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına girdiler. Hind yüzünü kapayıp kim olduğunu belli etmeden şöyle dedi:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Kendisi için seçtiği dini üstün kılan Allah'a hamdolsun. Aramızdaki yakınlıktan dolayı bana iyi davranmanı istiyorum. Ben inanan ve tasdik eden bir kadınıım." Sonra yüzünü açtı ve şöyle dedi: "Utbe'nin kızı Hind, ey Allah'ın Rasûlü!"

Rasûlullah da (s.a.v.) ona:

— "Hoş geldin" dedi.

Hind konuşmasına şöyle devam etti:

— "Ya Rasûlallah! Yeryüzünde şimdiye kadar hiçbir evin senin evinden daha kötü olmasını istemezdim. Ama şu anda, yeryüzünde hiçbir evin bana, senin evinden daha değerli olmasını istemem."

Sonra İkrime'nin karısı Ümmü Hakîm müslüman oldu ve şöyle dedi:

— "Ya Rasûlallah! İkrime öldüröleceğinden korktuğu için Yemen'e kaçtı. Ona eman ver, Allah da sana eman versin."

Rasûlullah da şöyle dedi:

— "Ona eman verilmiştir."

Ümmü Hakîm o andan itibaren İkrime'yi aramaya çıktı. Yanında Rum bir kölesi vardı. Uzun müddet yol yürüdükten sonra köle onunla cinsel ilişki kurmak istedi. Ümmü Hakîm ona umut verip oyalamaya başladı. Bir Arab obasına geldiklerinde, Ümmü Hakîm oradaki-

lerden yardım istedi. Onlar da köleyi bağlayıp yanlarında alıkoydular. Tekrar yola koyuldu. Tihame sahillerinde İkrime'ye yetişti. İkrime, kendisini götürmesi için müslüman bir kaptanla görüşüyordu. Kaptan ona şöyle dedi:

— "Canını kurtar."

İkrime:

— "Nasıl kurtarayım?"

Kaptan:

— "Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ederim, de."

İkrime:

— "Ben zaten bunun için kaçtım."

Onlar bu şekilde konuşurlarken Ümmü Hakîm çıkageldi. İkrime'ye şöyle dedi:

— "Ey amca oğlu! Ben, insanların en faziletlisinin, en doğru olanının ve en hayırlısının yanından geliyorum... Abdullah'ın oğlu Muhammed'in yanından... Ondan senin için eman istedim, o da sana eman verdi, ne olur canına kıyma!"

İkrime:

— "Sen onunla mı konuştun?"

Ümmü Hakîm:

— "Evet, ben Rasûlullah'la (s.a.v.) konuştum ve o sana eman verdi."

Ümmü Hakîm, dönünceye kadar kocasını, emniyette olduğuna inandırdı. Ona Rum kölenin yaptıklarını da anlattı. İkrime yolda o köleye uğrayıp, daha müslüman olmadan onu öldürdü.

Yolda konakladıkları bir yerde İkrime karısıyla yalnız kalmak istedi. Karısı bu isteğini kesinlikle kabul etmedi ve şöyle dedi:

— "Ben müslümanım, sen ise müşriksin."

İkrime'yi bir şaşkınlık aldı ve şöyle dedi:

— "Seni benden uzaklaştıran gerçekten önemli birşey olsa gerek."

İkrime, Mekke'ye yaklaştığı sırada Rasûlullah (s.a.v.) ashabına şöyle buyurdu:

— "İkrime b. Ebî Cehil size mü'min ve muhacir olarak geliyor. Babasına sövmeyin. Çünkü ölüye sövmek, ölüye değil de diriye zarar verir."

Biraz sonra, İkrime ile karısı Rasûlullah'ın (s.a.v.) bulunduğu yere geldiler.

Hiz. Peygamber, İkrime'yi görünce sevincinden üstüne ridasını ¹ almadan ona doğru koştu. Rasûlullah (s.a.v.) yerine oturunca İkrime önünde durup şöyle dedi:

— "Ey Muhammed! Ümmü Hakîm senin bana eman verdiğini söyledi."

Peygamber:

— "Doğru, sen emniyettesin" dedi.

İkrime:

— "Ey Muhammed! Beni neye davet ediyorsun?"

Peygamber:

— "Seni Allah'tan başka tanrı olmadığına, benim O'nun kulu ve Rasûlü olduğuma şahadet etmeye, namaz kılmaya ve zekat vermeye davet ediyorum" deyip İslâm'ın bütün esaslarını saydı.

İkrime:

— "Vallahi, sen ancak hakka davet ediyor, sadece iyiyi ve güzeli emrediyorsun" deyip şunları da ilave etti: "Sen peygamber olmadan önce de bizim en doğru sözlümüz ve en iyimizdin." Sonra eline yapışıp: "Allah'tan başka ilâh olmadığına, senin Allah'ın kulu ve rasûlü olduğuna şahadet ederim" dedi. Daha sonra, İkrime şöyle dedi: "Ya Rasûlallah! Bana en hayırlı şeyi öğret de onu söyleyeyim."

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Allah'tan başka tanrı olmadığına, Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederim, de."

İkrime:

— "Sonra ne söyleyeyim?"

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Allah ve buradakileri şahit tutarım ki; ben müslümanım, mücahidim ve muhacirim de."

¹ Rida: Elbisenin üzerine giyilen aba, cübbe ve benzeri şeylerdir.

İkrime bunu da söyledi. Bu arada Rasûlullah (s.a.v.) ona şöyle dedi:

— "İşte bugün, sadece sana verdiğim bir şeyi benden isteyeceksin."

İkrime:

— "Sana yaptığım bütün düşmanlıklar, sana karşı attığım her adım, yüzüne veya arkandan söylediğim her söz için mağfiret dilemeni istiyorum."

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Allah'ım! Bana yaptığı her kötülüğün ve senin nurunu söndürmek için attığı her adımın günahını bağışla. Yüzüme karşı veya gıyabımda söylediği sözlerin de günahlarını bağışla."

İkrime:

— "Allah'a yemin olsun! İnsanları Allah yolundan çevirmek için sarfettiğim malın Allah yolunda iki mislini sarfedeceğim. Onları Allah yolundan çevirmek için yaptığım savaşların Allah yolunda iki mislini yapacağım."

O günden itibaren, harp meydanlarındaki davet birliğine yiğit bir süvari, âbid, çok namaz kılan, mescidlerde Allah'ın kitabını sürekli okuyan birisi daha katılmış oldu.

O, mushafı yüzüne sürüp şöyle diyordu:

— "Rabbimin kitabı, Rabbimin kelamı..." Ve Allah korkusundan ağlıyordu.

İşte İkrime Allah'ın Rasûlüne verdiği söze böyle sâdık kalmıştı.

İkrime'nin İslâm'a girişinden sonra, müslümanların yaptığı ilk harbe o da katılmış ve öncü kuvvetler arasında yer almıştı.

Yermük'de İkrime, sıcakı kavurucu bir günde kendini soğuk suya atan susuz bir kimse gibi harbe atıldı.

Bir ara müslümanlar sıkışmıştı. İşte o zaman İkrime atından inip kılıcının kınını kırdı ve Bizans saflarına daldı. Halid b. el-Velîd ona koşup şöyle dedi:

— "Böyle yapma İkrime! Senin ölümün müslümanlar için büyük kayıp olur."

İkrime:

— “Beni bırak Halid! Senin Rasûlullah'la (s.a.v.) güzel bir geçmişin var. Halbuki ben ve babam Rasûlullah'a (s.a.v.) en çok eziyet edenlerdendik. Beni bırak da daha önce yaptıklarımı ödeyeyim. Rasûlullah'a (s.a.v.) karşı birçok yerde savaştım. Bugün Bizanslılara karşı savaşmaktan mı kaçayım? İşte bu asla olmaz.”

Bunun üzerine İkrime, müslümanların içinde şöyle haykırdı:

— “Kim ölünceye kadar savaşmak üzere sözleşecek?”

Dört yüz müslüman arasında amcası el-Haris b. Hişam ve Dırar b. el-Ezver onunla sözleşti. Halid b. el-Velid'in çadırının önünde canla başla çarpışıp onu en güzel şekilde korudular.

Yermük savaşı müslümanların büyük zaferiyle sonuçlandığında, harp meydanında, aldığı yaralar sebebiyle güç ve takati kalmayan üç mücahid uzanıyordu. Bunlar; el-Haris b. Hişam, Ayyaş b. Ebî Rabîa ve İkrime b. Ebî Cehil idi. El-Haris içmek için su istedi. Su getirildiğinde, İkrime ona doğru baktı ve el-Haris:

— “Suyu İkrime'ye verin” dedi.

Suyu İkrime'ye yaklaştırdıklarında, bu defa Ayyaş ona doğru baktı ve İkrime:

— “Suyu Ayyaş'a verin” dedi.

Ayyaş'ın yanına geldiklerinde, onun canını teslim ettiğini gördüler. Diğerlerine döndüklerinde, onların da Hakka kavuşmuş olduklarını gördüler.

Allah (c.c.) onların hepsinden razı olsun...

Allah onlara, Kevser havuzundan bir daha hiç susamayacakları şerbeti içirsin.

Allah onlara, ebediyyen huzur içinde kalacakları firdevs cennetinin yeşilliğini hediye etsin...¹

1 İkrime b. Ebî Cehil hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 5640

2- Tehzibu'l-Esma, I/338

3- Hulasatu't-Tehzib, s. 228

4- Zeylu'l-Müzeyyel, s. 45

5- Rağbetu'l-Âmal, VII/224

6- Ez-Zehebî, Tarîhu'l-İslâm, I/380

ZEYDU'L-HAYR

“Şüphesiz sende Allah ve Rasûlü'nün (s.a.v.) sevdiği iki özellik var. Bunlar; ölçülü davranmak ve halîm olmaktır.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Bazı kişiler var ki İslâmdan önce de sonra da iyi isim bırakmışlardır.

Şimdi büyük bir sahabînin iki portresini ele alıyoruz. Bu portrelerin birincisini cahiliyye eli çizmiş, diğerini de İslâmın parmakları ortaya çıkarmıştır.

Cahiliyye çağında bu sahabeye halk “Zeydu'l-Hayl” derdi. Müslüman olduktan sonra, Rasûlullah (s.a.v.) ona “Zeydu'l-Hayr” ismini vermiştir.

Birinci portreyi edebiyat kitapları şöyle anlatmaktadır:

Eş-Şeybanî, Amiroğullarından bir ihtiyarın ağzından şöyle anlatmıştır:

“Kurak bir yıl geçirmiştik. O yıl ekinler kurumuş, hayvanlar ölmüştü. Bizden birisi ailesiyle birlikte Hîre'ye¹ göç etmiş, ailesini oraya yerleştirdikten sonra onlara şöyle demişti:

— “Dönünceye kadar beni burada bekleyin.”

O adam ailesi için para ve mal elde ederse dönmeye, yoksa ölmeye yemin etmişti.

¹ Irak'ta, Necef'le Kufe arasında bir şehir.

Bunun üzerine yanına yol azığını alıp gün boyunca yol yürüdü. Gece olunca, karşısında bir çadır ve çadırın yanında da bağlı bir tay gördü:

— “Bu ilk ganimet” deyip taya doğru yürüdü ve onun bağını çözdü. Taya biner binmez, arkasından bir ses duydu:

— “Bırak onu. Gönlünü ganimet olarak al.”

Adam onu hemen bırakıp oradan çekip gitti. Yedi gün yürüdükten sonra bir deve ağılına ulaştı. Ağılın yanında, içinde deriden bir çadırın bulunduğu büyük bir çadır vardı ki bu servet ve nimete işaret ediyordu. Adam kendi kendine: “Burada mutlaka develer, bu çadırın içinde de mutlaka sahipleri olması lazım” dedi.

Sonra çadırın içine baktı -ki güneşin batması yakındı- ortasında çok yaşlı birisini gördü. Onun haberi olmadan arkasına oturdu. Biraz sonra, güneş battı. Onun gibisi hiç görülmemiş iri bir atlı geldi. Yüksek bir ata binmişti. Sağında ve solunda iki hizmetçi yürüyordu. Yanlarında yüz kadar da deve vardı. Develerin önünde aygır bir deve vardı. Öndeki aygır deve çökünce, öbür develer de çöktüler.

Bu arada atlı, hizmetçilerden birine:

— “Şunun sütünü sağ ve ihtiyara içir” diyerek bir deveye işaret etti. Hizmetçi elindeki kap doluncaya kadar ondan süt sağıp ihtiyarın önüne koydu ve yanından ayrıldı. İhtiyar bir veya iki yudum süt içip kalanını bıraktı.

Bundan sonrasını onun ağzından dinleyelim:

Gizlice, sürünerek ihtiyarın yanına gittim. Süt kabını aldım ve içindeki sütü hepsini içtim. Hizmetçi dönüp kabı aldı ve şöyle dedi:

— “Efendim! İhtiyar hepsini içmiş.”

Atlı sevindi ve başka bir deveye işaret ederek:

— “Şunu da sağ ve süt kabını ihtiyarın önüne koy” dedi.

Hizmetçi kendisine emredileni yaptı. İhtiyar ondan bir yudum içti ve bıraktı. Yine ben aldım ve yarısını içtim. Atlıyı şüphelendirmek için hepsini bitirmedim.

Daha sonra atlı, öbür hizmetçiye bir koyun kesmesini emretti. Hizmetçi bir koyun kesti. Atlı kalkıp o koyunun etini ihtiyar için kızarttı ve kendi eliyle yedirdi. İhtiyar doyunca, kendisi ve hizmetçileri kalan eti yemeye başladılar.

Bir süre sonra hepsi yataklarına yatıp derin bir uykuya daldılar.

İşte bu esnada aygır devenin yanına gittim, bağını çözüp ona bindim. Deve yerinden fırlayınca, diğerleri de onun peşine düştüler. Geceyi yolda geçirdim. Gün ağarınca etrafa göz gezdirdim. Beni takip

eden hiçbir kimse göremedim. Gün yükselinceye kadar yola devam ettim.

Bir de arkama dönüp baktım ki, sanki bir kartal veya büyük bir kuş geliyor ve gittikçe bana yaklaşıyor. Onun kısırağa binmiş bir atlı olduğunu farkettim. Bana yaklaştığında da, daha önce tanıdığım o kişinin develerini aramaya geldiğini anladım.

Hemen deveyi bağlayıp, sadaktan bir ok çıkardım ve yayıma koydum. Develeri de arkama aldım. Atlı uzakta durup bana şöyle dedi:

— “Deveyi serbest bırak.”

— “Hayır, Hîre'de aç kadınlar bıraktım. Onların yanına erzakla dönmeye, yoksa ölmeye yemin ettim.”

— “Sen zaten öleceksin... Devenin bağını çöz.”

— “Hayır, kesinlikle çözmem.”

— “Vah sana, kendi kendini aldatıyorsun. Devenin yularını göster” dedi.

Yularda üç düğüm vardı. Daha sonra bana, oku hangi düğüme atmasını istediğini sordu. Ortadakini işaret ettim. Oku o düğüme at. Sanki oraya eliyle koymuştu. Daha sonra ikinci ve üçüncü düğümlere... Ben de derhal oku sadağına geri koydum. Teslimiyeti kabul ederek onu beklemeye başladım.

Bana yaklaşıp kılıcımı ve yayımı aldı: “Bin arkama” dedi. Ben de atının arkasına bindim. Adam şöyle dedi:

— “Sana nasıl davranacağımı tahmin ediyorsun?”

— “Çok kötü davranacağımı tahmin ediyorum.”

— “Niçin?”

— “Sana yaptıklarımın dolayısı, çünkü benden üstün olduğun halde, sana itaat etmedim.”

— “Sen Mühelhil ile (yani babasıyla) beraber yeyip içmişken ve bu gece onunla birlikte oturmuşken sana kötülük yapacağımı mı sanıyorsun?”

Mühelhil'in adını duyunca:

— “Sen Zeydu'l-Hayl misin?” dedim. O da:

— “Evet” dedi.

— “Esirine iyi muamele et.”

— “Sana hiçbir zarar gelmeyecektir” deyip beni kaldığı yere götürdü ve bana şöyle dedi:

— “Vallahi, eğer şu develer benim olsaydı, onları sana verirdim. Fakat onlar kız kardeşlerimden birine aittir. Burada birkaç gün kal, yakında ganimet elde edeceğimi umduğum bir baskın yapacağım.

Üç gün sonra, Numeyr Oğullarına baskın yaptı, yüz deveye yakın ganimet elde etti ve hepsini bana verdi. Yanındaki adamlardan birkaçını da beni korumak üzere yanıma verdi ve nihayet Hîre'ye ulaştım.”

İşte bu, Zeydu'l-Hayl'in cahiliye devrindeki portresidir.

Gelelim İslâm'daki portresine, bunu İslâm Tarihi kitapları şöyle anlatmaktadır:

Peygamber'le ilgili haberler Zeydu'l-Hayl'e ulaştınca, onun davet ettiği şeyleri inceleyip araştırdı. Binitini hazırladı. Halktan büyük mevki sahibi olan kimseleri Yesrib'e gitmeye ve Hz. Peygamber'le görüşmeye davet etti. Onunla birlikte Tayy kabilesinden kalabalık bir heyet yola çıktı. İçlerinde Zurr b. Sedûs, Malik b. Cubeyr, Amir b. Cuveyn ve başkaları vardı. Medine'ye vardıklarında, Mescid-i Nebevî'ye gidip binitlerini mescidin önüne çöktürdüler. Mescide girdikleri esnada Rasûlullah (s.a.v.) minberden müslümanlara hitab etmekteydi. Rasûlullah'ın (s.a.v.) konuşması hoşlarına gitti ve müslümanların ona gönülden bağlanmaları, onu can kulağıyla dinleyip söylediklerinden etkilenmeleri onları hayrette bıraktı. Rasûlullah (s.a.v.) da onları görünce, müslümanlara hitap ederek şöyle dedi:

— “Ben sizin için Uzza'dan ve taptığınız herşeyden daha hayırlıyım... Ben sizin için Allah'tan başka kendisine taptığınız siyah deveden daha hayırlıyım.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) konuşması Zeydu'l-Hayl ve beraberindeki-lerin gönüllerinde iki türlü tesir bıraktı. Bazıları hak olanı kabul edip ona yöneldi. Bazıları da haktan yüz çevirip ona burun kıvırdılar. Bazıları cenneti seçti, bazıları da cehennemi.

Zurr b. Sedûs ise, Rasûlullah'a (s.a.v.) inanan gönüllerin çepeçevre kuşattığını ve sevgiyle bakan gözlerin onu sardığını görüverince, içindeki kıskançlık duygusu kabarıp içini bir korku bürüdü. Sonra etrafındakilere şöyle dedi:

— “Şüphesiz ben, Arapların cariyelerine sahip olacak adamı görürüm ama onun benim cariyemi almasına mücadele etmeyeceğim.”

Daha sonra Suriye taraflarına gidip başını kazıttı ¹ ve Hristiyan oldu.

Zeyd'le öbürlerine gelince; onların durumu başkaydı. Rasûlullah (s.a.v.) hutbesini bitirir bitirmez, Zeydu'l-Hayl müslümanların arasında ayağa kalktı. O çok yakışıklı, sağlam yapılı ve çok uzun boyluydu. Ata binince sanki eşeğe binmiş gibi ayakları yerde sürünürdü. Uzun boyuyla dikilip gür sesiyle şöyle dedi:

— “Ey Muhammed! Allah'tan başka ilâh olmadığına ve senin Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet ederim.”

Rasûlullah (s.a.v.) yanına gelip:

— “Sen kimsin?” dedi.

Zeydu'l-Hayl:

— “Ben, Mühelhil oğlu Zeydu'l-Hayl'im.”

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Hayır, sen Zeydu'l-Hayr'sın. Zeydu'l-Hayl değil, seni memleketinden getirip kalbini İslâm'a yumuşatan Allah'a hamdolsun.”

İşte o bundan sonra Zeydu'l-Hayr diye tanındı.

Rasûlullah (s.a.v.) onu evine götürdü. Yanında Ömer b. el-Hattab ve bazı sahabîler vardı. Eve geldiklerinde, Rasûlullah (s.a.v.) Zeyd'e bir yastık verdi. Rasûlullah'ın (s.a.v.) huzurunda yaslanmak Zeyd'e zor geldi ve onu geri verdi. Rasûlullah (s.a.v.) veriyor, o geri çeviriyordu. Bunu üç defa tekrarladılar.

Oturduklarında, Rasûlullah (s.a.v.) Zeydu'l-Hayr'a şöyle dedi:

— “Zeyd! Şimdiye kadar bana anlatılıp da sonra kendisini gördüğüm kimseler, anlatılan niteliklerinin altındaydı. Ancak sen müstesnasın. Zeyd! Şüphesiz sende Allah ve Rasûlü'nün sevdiği iki haslet var.” Zeyd sordu:

— “Nedir onlar? Ya Rasûlallah!”

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— “Ölçülü davranmak ve halim olmak.”

Zeydu'l-Hayr:

¹ Rahipler gibi başını tamamen traş ettirdi.

— “Beni, Allah ve Rasûlû'nün sevdiği gibi yapan Allah'a hamd olsun.” Tekrar Hz. Peygamber'e (s.a.v.) dönüp şöyle dedi: “Ey Allah'ın Rasûlü! Bana üçyüz süvari ver. Ben Bizans ülkesine o üçyüz süvariyle baskın yapıp orayı onların elinden alacağıma söz veriyorum.”

Rasûlullah (s.a.v.), onun bu gayretini beğenip şöyle dedi:

— “Bravo, sen ne yamansın Zeyd! Sen ne adamsın?!”

Zeyd'le beraber olanların hepsi müslüman oldu. Onlar memleketleri Necid'e dönmek istediklerinde, Hz. Peygamber (s.a.v.) uğurlayıp şöyle dedi:

— “Bu ne kişi?!”

Eğer o Medine vebasından kurtulabilseydi, neler yapacaktı neler!

O sıralarda, Medine-i Münevvere'de hummalı veba salgını vardı. Zeydu'l-Hayr oradan ayrıldıktan sonra vebaya yakalandı. Yanındakilere şöyle dedi:

— “Beni, Kays'ın ülkesine yaklaştıran. Aramızda cahiliye ahmaklıklarından bazı sürtüşmeler oldu. Vallahi Aziz ve Celîl olan Allah'a kavuşuncaya kadar hiçbir müslümanla dövüşmeyeceğim.”

Zeydu'l-Hayr'ın tutulduğu humma zaman zaman şiddetlenmesine rağmen Necid'e doğru ilerlemeye devam etti. Kavmine kavuşmayı ve Allah'ın kavmini onun vasıtasıyla müslümanlar grubuna dahil etmesini istiyordu. Adeta ölümle yarışa girişmişlerdi. Çok geçmedi, ölüm onu yendi ve yarı yolda son nefeslerini verdi. Müslüman oluşuyla, ölümü arasında günah işlemek için bir zaman kalmamıştı. ¹

1 Arapça'da Zeydu'l-Hayr “Atların Zeyd'i”, Zeydu'l-Hayr ise “İyiliğin Zeyd'i” anlamına gelmektedir. (Çeviren)

Zeydu'l-Hayr hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 2941.

2- El-İstiâb (es-Seade baskısı), I/563.

3- El-Eğânî (fihristlere bakınız).

4- Tehzibu ibn Asakir (fihristlere bakınız).

5- Semtu'l-Leâlî (fihristlere bakınız).

6- El-Bağdadi, Hızanetu'l-Ebed, II/448

7- Zeylu'l-Muzeyyel, s. 33

8- Simaru'l-Kulub, s. 78

9- Husnu's-Sahabe, s. 248

10- Eş-Şi'ru ve's-Şuâra, s. 95

ADİYY B. HATEM ET-TAÎ

“Onlar küfrettiklerinde sen iman ettin, onlar inkâr ettiklerinde sen itiraf ettin, onlar sözünden döndüklerinde sen sözünü yerine getirdin, onlar geri dönüp gittiklerinde sen geldin.”

Ömer b. el-Hattab

Hicretin 9. yılında, daha önce İslâm'dan, imândan ve Rasûlullah'tan (s.a.v.) yüz çeviren bir arab hükümdarı, İslâm'a, imâna ve Rasûlullah'a (s.a.v.) boyun eğmişti.

İşte bu zat, babasının cömertliği darb-ı mesel haline gelen Adiyy b. Hatim et-Taî'dir.

Tayyi' kabilesi babasından miras kalan başkanlığı Adiyy'e devredip elde ettikleri ganimetlerin dörtte birini ona tahsis etmişler ve böylece idareyi ona vermişlerdi.

Rasûlullah (s.a.v.) doğru ve hak olan yola davete başlayınca, Arablar kabîle kabîle ona koşmuşlardı. Adiyy, Peygamberin (s.a.v.) davetinde kendininkini yok etmek üzere olan bir liderlik ve yine kendi- ninkini giderecek bir başkanlık havası sezdiğinden ona düşman kesilmiş, -tanımadığı halde- ona kin gütmeye başlamıştı. Allah

gönlünü doğru ve hak çağrısına açındaya kadar, yaklaşık 20 yıl İslâm'a düşman olmuştu.

Adiyy'in İslâm'a girişiyle ilgili unutulmayacak bir hikâye vardır. Bırakalım da hikâyeyi bizzat kendisi anlatsın:

Adiyy anlatıyor:

“Adını duyunca Rasûlullah'tan (s.a.v.) tiksinen benden başka hiçbir Arab yoktu.

Ben itibarlı bir kimseydim ve hıristiyanıydım. Halkımın bana tahsis ettiği dörtte bir ganimetlerle geçinip gidiyordum. Rasûlullah'ın (s.a.v.) davası büyüyüp güçlenince, ordu ve seriyyeleri Arab topraklarının her köşesinde dolaşmaya başladılar. Bunun üzerine develerimi otlatan uşağıma:

— “Develerimden semiz ve uysal birkaç tanesini benim için hazırla ve bana yakın bir yerde tut. Eğer Muhammed'in (s.a.v.) ordu veya seriyyelerinden birinin bu ülkeye ayak bastığını duyarsan hemen bana bildir” dedim.

Bir sabah, uşağıma bana gelip şöyle dedi:

— “Efendim! Muhammed'in atlıları senin toprağına ayak bastıklarında yapmak istediğini şimdi yapabilir misin?”

— “Niçin?”

— “Ülkenin içlerinde dolaşan bazı sancaklar gördüm ve bunların Muhammed'in askerleri olduğunu öğrendim.”

— “Daha önce, sana hazırlamanı emrettiğim develeri hazırlayıp bana yakın bir yere getir.”

Bunun üzerine hemen kalkıp, aile ve çocuklarımla, çok sevdiğim bu yerden göç etmelerini istedim. Hıristiyan dindaşlarımla yanına gitmek ve onlarla birlikte oturmak üzere Suriye'ye doğru süratle yol almaya başladım. Durum acele etmeyi gerektirdiğinden ailemin bütün fertlerini toplayamadım. Tehlikeli bölgeleri geçtikten sonra, aile fertlerini tek tek sordum. Meğer Necid'deki Tayyi' kabilesinden orada kalanların yanında, kız kardeşlerimden birini

bırakmışım. Artık oraya tekrar dönmem mümkün değildi. Yanımdakilerle birlikte Suriye'ye varıp dindaşlarımın arasına yerleştim.

Kız kardeşime gelince; aklıma gelen ve korktuğum onun başına gelmişti. Ben Suriye'deyken Muhammed'in süvarilerinin yurdumuza saldırıp aldıkları esirler arasında kız kardeşimi de Yesrîb'e götürdüklerini duydum. Kardeşim orada, öbür esirlerle birlikte mescidin bitişiğindeki esir tutulan yere konulmuş, Peygamber (s.a.v.) oraya gelmiş ve kardeşim onun yanına gidip şöyle demiş:

— “Ey Allah'ın Rasûlü! Babam öldü, velim de yok. Bana bir iyilikte bulun ki, Allah da sana iyilikte bulunsun.”

— “Senin velin kim?”

— “Adiyy b. Hatem.”

— “Allah ve Rasûlü'nden kaçan mı?” deyip yanından ayrılmış.

Ertesi gün, kardeşim Rasûlullah'tan (s.a.v.) ümidini kesmiş bir haldeyken yine yanına gelmiş ve kardeşim ona hiçbir şey söylememiş. Arkasından birisi ona Rasûlullah'la (s.a.v.) konuşmasını işaret etmiş. Kardeşim yine şöyle demiş:

— “Ya Rasûlallah! Babam öldü, velim de ortadan kayboldu. Bana bir iyilikte bulun ki Allah da sana iyilikte bulunsun.”

— “Tamam, isteğini yerine getireceğim.”

— “Ben Suriye'deki ailemin yanına gitmek istiyorum.”

— “Fakat seni Suriye'ye götürmek için kendi kabilene mensup i- timat ettiğin birisini buluncaya kadar yola çıkmakta acele etme. Öyle birisini bulduğunda bana haber ver.”

Rasûlullah (s.a.v.) yanından ayrılınca, onunla konuşmasını işaret eden şahsın kim olduğunu sormuş ve onun Ali b. Ebî Talib olduğunu öğrenmiş. Bir müddet, içlerinde kendisine itimad ettiği birisi bulunan kabile gelinceye kadar kalmış ve Rasûlullah'a (s.a.v.) gidip:

— “Ya Rasûlallah! Kavmimden, aralarında itimad ettiğim ve beni götürebilecek birisi bulunan bir kabile geldi.”

Rasûlullah (s.a.v.) onu giydirip kuşatmış, bir deve ve yetecek kadar yol azığı vermiş. Nihayet kardeşim o kabileyle birlikte yola çıkmış. Biz de arka arkaya kardeşimle ilgili haberler almaya ve onu

beklemeye başladık. Benim yaptıklarımın yanında, bize anlatılanlara göre kardeşimin Muhammed'in (s.a.v.) yanındaki durumuna ve onun kardeşime yaptığı bütün iyiliklere neredeyse inanmıyacaktık.

Bir gün, bütün aile bir arada oturmaktayken deveyle bize doğru gelen bir kadın gördüm.

— “İşte bu kız kardeşim” dedim. Bir de baktık ki gerçekten o. Yanımıza gelince hemen şöyle söyledi:

— “Akrabasını arayıp sormayan zalim! Sen aileni ve çocuklarını alıp götürdün de kız kardeşini ve namusunu koruman gereken kimseleri bıraktın gittin.” Ben de şöyle dedim:

— “Kardeşim! İyi şeylerden bahset.” Onu razı etmek için birçok şey söyledim ve en sonunda razı oldu. Başından geçenleri anlattı. Anlattıklarının aynen duyduklarım gibi olduğunu öğrenince, ona şöyle dedim: -Çünkü zeki ve akıllı bir kadındı.-

— “Bu adamın -yani Muhammed'in (s.a.v.)- durumu hakkında ne dersin?”

— “Ben, senin hemen ona gitmeni tavsiye ederim. Eğer o bir peygamberse, önce giden için fazilet vardır. Eğer bir hükümdarsa, onun yanında asla hor ve küçük görülmezsin.”

“Hazırlığımı tamamlayıp yola çıktım. Benimle ilgili çıkmış bir mücadele veya böyle bir belge olmadığı halde, Medine'ye Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gittim. Benim hakkımda şöyle dediğini duymuştum:

— “Şüphesiz ben, Allah'ın Adiyy'in elini benim elimin içine koyacağını umuyorum.” Mescidde olduğu bir sırada Rasûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna girip selâm verdim. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle dedi:

— “Sen kimsin?”

— “Adiyy b. Hatim'im” dedim. Yerinden kalkıp yanıma geldi. Elimi tutup evine doğru götürmeye başladı. Eve giderken karşısına zayıf, yaşlı ve küçük bir çocuğu olan bir kadın çıktı. Kadın onu durdurup bir ihtiyacı olduğunu söyledi. Ben orada beklerken her ikisinin de ihtiyacını yerine getirdi. Kendi kendime:

— “Bu bir hükümdar olamaz” dedim. Sonra elimi tutup evine götürdü. İçi hurma lifi dolu deri bir minderini eline aldı ve bana verdi.

— “Bunun üzerine otur” dedi. Utanıp:

— “Hayır, ona sen oturacaksın” dedim. O:

— “Hayır, sen!” dedi. İstedigine uyarak minderini üzerine oturdum. Kendisi de kuru yere oturdu. Çünkü evde, o minderden başka bir şey yoktu. Yine kendi kendime:

— “Vallahi, bu bir hükümdar hareketi değil” dedim. Daha sonra, bana dönüp şöyle dedi:

— “Söyle bakalım Adiyy b. Hatim! Sen hıristiyanlıkla sabîlik arasında bir din olan rükusî değil miydin?”

— “Evet, rükusî idim.”

— “Sen halkın içinde ganimetlerin dörtte biriyle geçinmiyor muydun? Halbuki sen; dînine göre sana helal olmayan şeyleri onlardan almıyor muydun?”

— “Evet” dedim ve onun Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu anladım. Bana şunu da söyledi:

— “Adiyy! Belki, şu anda müslümanların ihtiyaç içinde oluşları ve fakirlikleri seni bu dine girmekten alıkoyuyor. Vallahi, yakında onların arasında para ve mal o kadar çoğalacak ki alacak kimse bulunmayacak.

Adiyy! Belki seni bu dine girmekten, şu anda müslümanların azlığı ve düşmanlarının çokluğu alakoyuyor. Vallahi, pek yakında bir kadının devesine binerek Kadisiyye'den çıktığını ve Allah'tan başka hiç kimseden korkmadan bu Beyt'i ziyaret ettiğini duyacaksın.

Belki de, seni bu dine girmekten müslüman olmayanlarda mülk ve saltanat olduğunu görmek alıkoyuyor. Allah'a yemin ederim ki, Babil'deki beyaz köşklerin fethedilmiş ve Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın hazinelerinin taşınmış olduğunu duyman pek yakındır.”

— “Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın hazineleri mi?” dedim.

— “Evet, Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın hazineleri.”

İşte o anda, Hakka şehadet getirdim ve müslüman oldum.

Adiyy b. Hatim uzun müddet yaşamış ve şöyle demiştir:

— “Bunların ikisi gerçekleşti, üçüncüsü kaldı. Vallahi, mutlaka o da gerçekleşecek.

Ben bir kadının devesiyle Kadisiyye'den çıkıp hiçbir şeyden korkmadan bu Beyt'e geldiğini gördüm. Ben, Kisra'nın hazinelerine saldırıp onları ele geçiren ilk süvarilerin arasındaydım. Allah'a yemin ederim ki, üçüncüsü de mutlaka olacak.”

Allah, Peygamberinin (s.a.v.) sözünü gerçekleştirmiştir. Üçüncüsü halife Ömer b. Abdilaziz zamanında oldu. O zaman müslümanların malları öyle çoğaldı ki, Halife'nin görevlendirdiği kimse, zekat alacak yoksul müslümanları aramaya başladı ama hiç kimse bulamadı.

Rasûlullah (s.a.v.) doğru söylemiştir. Adiyy b. Hatim'in yemini de doğru çıkmıştır.¹

1 Adiyy İbn Hatim hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-İsabe (es-Seade baskısı), IV/228-229
- 2- El-İstiab (Haydarabad baskısı), II/502-503
- 3- Usdu'l-Ğabe, III/392-394
- 4- Tehzibu't-Tehzib, VII/166-167
- 5- Takribu't-Tehzib, II/16
- 6- Hulasatu Tezhibi Tehzibi'l-Kemal, s. 263-264
- 7- Tecridu Esmâ's-Sahabe, I/405
- 8- El-Cemu beyne Ricâli's-Sahihayn, I/398
- 9- El-Iber, I/74
- 10- Et-Tarihu'l-Kebir, cüz IV, kısım I, s. 43
- 11- Ez-Zehebi, Tarihu'l-İslâm, III/46-48
- 12- Şezeratu'z-Zehebi, I/74
- 13- El-Maârif, s. 136
- 14- El-Muammerun, s. 46

EBÛ ZER EL-GIFARÎ

**“Yer, Ebû Zerr'den daha doğru hiçbir kimseyi taşımamış,
gök onun gibi hiçbir kimseyi gölgelememiştir.”**

Allah'ın Rasûlü Muhammed (s.a.v.)

Mekke'yi dış dünyaya bağlayan “Veddan” vadisinde “Gıfar” kabilesi oturuyordu.

Gıfar kabilesi Şam'a gidip gelerek Kureyş'in ticaret işleriyle uğraşan kabilelerin kendilerine verdiği basit şeylerle geçimini sağlıyordu.

Bazı zamanlarda da bu kabilelerin yolunu keserek geçimini sağlıyordu. Çünkü onlar, kendilerini memnun edecek şeyleri vermiyorlardı.

Künyesi Ebû Zerr olan “Cündüb b. Cünade” Gıfar kabilesinden birisiydi. Fakat onun, yürekliliği, olgunluğu ve uzak görüşlülüğüyle onlardan farklı bir durumu vardı.

Hatta, kavminin Allah'a inanmayıp putlara tapması onun canını çok sıkıyordu. Araplarda gördüğü din bozukluğu ve inanılan şeylerin, hiç değerinde olması onun hoşuna gitmiyordu. Bu sebeple o, insanların akıl ve gönüllerini dolduracak, onları karanlıklardan aydınlığa çıkaracak yeni bir peygamberin gelmesini bekliyordu.

Bir müddet sonra -köyündeyken- Mekke'de ortaya çıkan yeni peygamberle ilgili haberler Ebû Zerr'e de ulaştı. Kardeşi Enîs'e:

— “Sen Mekke'ye git, peygamber olduğunu ve kendisine gökten vahiy geldiğini söyleyen o adamla ilgili haberleri araştır ve konuşmalarından bir miktar dinle ve bu konuda bana bilgi getir” dedi.

Enîs Mekke'ye gitti. Rasûlullah'la (s.a.v.) görüşüp onun konuşmasını dinledi ve köye döndü. Ebû Zerr üzgün bir şekilde onu karşılayıp yeni peygamberle ilgili haberleri merakla sordu. O da:

— “Ben ahlâkın en güzeline davet eden, şiiirle ilgisi olmayan sözler söyleyen bir adam gördüm.”

Ebû Zerr:

— “Ya insanlar onun hakkında ne diyorlar?”

Enîs:

— “İnsanlar, o büyücü, kâhin ve şairdir” diyorlar.

Ebû Zerr:

— “Vallahi, sen benim susuzluğumu gideremedin, benim derdime derman olamadın. Sen benim çoluk çocuğuma bakabilir misin? Ben de gider onun durumunu incelerim.”

Enîs:

— “Tamam ama Mekke halkından sakın!”

Ebû Zerr kendine yol azığı hazırlayıp yanına bir de küçük su tulumu aldı. Ertesi gün, peygamberle görüşmek ve onunla ilgili haberleri bizzat kendisi araştırmak üzere Mekke'ye doğru yola koyuldu.

Ebû Zerr, Mekke'lilerden korktuğunu belli etmeden heyecanlı bir şekilde Mekke'ye vardı.

Kureyş'in tanrılarına olan kızgınlıkları ve Muhammed'e (s.a.v.) tabi olmayı düşünen herkesi cezalandıracaklarına dair haberler de ona ulaşmıştı. Onun için hiçbir kimseye Muhammed'i (s.a.v.) sormayı uygun görmedi. Çünkü o, soracağı kimsenin Muhammed'in (s.a.v.) taraftarı mı yoksa düşmanı mı olduğunu bilmiyordu.

Gece olunca, mescide girip yattı. Ali b. Ebû Talib oraya geldi ve onun yabancı olduğunu anlayıp:

— “Gel, bize gidelim” dedi. Ebû Zerr onunla gidip geceyi orada geçirdi. Sabahleyin, su tulumunu ve azık çantasını alıp mescide geri döndü. Ali ile hiçbir şey konuşmamışlardı.

Ebû Zerr, ikinci gününü de Hz. Peygamber'e (s.a.v.) kendini tanıtmadan geçirdi. Akşam olunca, mesciddeki yerine gitti. Hz. Ali yine onun yanına uğrayıp şöyle dedi:

— “Niçin mescidde yatıyorsun?”

O gece de Ebû Zerr'i evine götürdü. Yine birbirleriyle hiç konuşmadılar.

Üçüncü gece, Ali ona:

— “Hâlâ, bana Mekke'ye gelme sebebini anlatmayacak mısın?” dedi.

Ebû Zerr:

— “Beni, aradığım şeye götüreceğine söz verersen, sana Mekke'ye gelmemin sebebini anlatırım.”

Ali'den söz alınca Ebû Zerr şöyle konuştu:

— “Ben Mekke'ye yeni peygamberle tanışmak ve anlattıklarından bir miktar dinlemek üzere uzak yerden geldim.”

Hz. Ali'nin yüzünde bir memnuniyet ifadesi belirip şöyle cevap verdi:

— “Vallahi o, gerçekten Allah'ın Rasûlü'dür. O... O... Sabah olunca, nereye gidersem beni takip et, eğer senin için tehlikeli birşey sezersem, sanki su döküyormuş gibi dururum. Şayet yoluma devam edersem, gireceğim yere kadar beni takip et.”

Gece boyunca Ebû Zerr, Peygamber'i görmek ve ona vahyedilenden bir miktar dinlemek heyecanı ile yatağında duramadı. Sabahleyin Hz. Ali misafirini Rasûlullah'ın (s.a.v.) evine götürmek üzere arkasına düşürdü. Ebû Zerr sağına soluna hiç bakmıyordu. Nihayet Hz. Peygamberin (s.a.v.) huzuruna girdiler.

Ebû Zerr:

— “Es-Selamu aleyke (Selam senin üzerine olsun) ey Allah'ın Rasûlü!”

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Ve aleyke selamullahi ve rahmetuhu ve berakâtuhu (Allah'ın selamı rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun).”

Böylece Rasûlullah'a (s.a.v.) İslâmî selamı ilk defa veren Ebû Zerr olmuştur. Bu şekilde selam verip alma bundan sonra yaygınlaşmıştır.

Rasûlullah (s.a.v.), İslâm'a davet etmek ve kendisine Kur'an okumak üzere yerinden kalkıp Ebû Zerr'in yanına geldi. O da hemen kelime-i şehadeti getirdi. Böylece o, daha bulunduğu yerden ayrılmadan yeni dine girmiş oldu. İslâm'a giren ya dördüncü ya da beşinci kişiydi.

Hikayesinin geri kalanını bize bizzat kendisinin anlatması için sözü Ebû Zerr'e bırakalım:

“Bundan sonra, Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte Mekke'de kaldım. O, bana İslâm'ı öğretti ve Kur'an'dan biraz okutturdu. Bana şunu da söyledi:

— “İslâm'a girdiğini Mekke'de hiçbir kimseye söyleme, çünkü onların seni öldürmelerinden korkuyorum.”

Ben de şöyle cevap verdim:

— “Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki ben mescide gelip Kureyş'in ortasında hak davetini haykırıncaya kadar Mekke'den ayrılmam.”

Rasûlullah (s.a.v.) bu sözüme cevap vermedi:

Kureyşliler oturmuş, birbirleriyle konuşurken mescide geldim. Ortalarında durup sesimin çıktığı kadar şöyle haykırdım:

— “Ey Kureyş topluluğu! Ben, Allah'tan başka tanrı olmadığına ve Muhammed'in (s.a.v.) Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ediyorum.”

Onlar, söylediklerimi duyar duymaz hepsi ürperip yerlerinden fırladılar ve şöyle dediler:

— “Koşun şu dininden dönene!”

Yanıma gelip beni öldüresiye dövmeye başladılar. Peygamberin (s.a.v.) amcası Abbas b. Abdülmuttalib yetişip ellerinden kurtarmak için üzerime kapandı. Sonra onlara şöyle dedi:

— “Yazıklar olsun size! Ticaret kabilelerinizin yolları ellerinde olan Gıfar kabilesine mensup birisini mi öldüreceksiniz?”

Bunun üzerine beni serbest bıraktılar. Kendime gelince, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gittim.

Beni o halde görünce:

— “Sana, İslâm'a girdiğini kimseye söyleme demedim mi?” dedi. Ben de:

— “Ya Rasûlallah! Buna ihtiyacım vardı, yerine getirdim” dedim. Rasûlullah (s.a.v.) bana şunları da söyledi:

— “Şimdi sen kavmine git, gördüğünü ve duyduğunu onlara haber ver. Onları Allah'a davet et. Belki Allah, seninle onlara fayda ve onların yüzünden de sana ecir verir. Davetimi açığa vurduğumu duyduğunda bana gel.”

Oradan ayrılıp memleketime geldim. Beni kardeşim Enîs karşıladı:

— “Ne yaptın?” diye sordu. Ben de:

— “İslâm'a girdim ve onun söylediklerini tasdik ettim” dedim.

Çok geçmedi, Allah ona İslâm'ı sevdirdi.

— “Ben senin dininden nefret etmiyorum. Ben de İslâm'a giriyorum ve onu tasdik ediyorum” dedi.

Daha sonra annemize gidip onu da İslâm'a davet ettik. O da:

— “Benim sizin dininize karşı bir nefretim yok, ben de müslüman oluyorum” dedi.

O günden itibaren bu mü'min aile bıkıp usanmadan Gıfar kabilesini Allah'a davet ettiler. Bunun üzerine Gıfarlı birçok kişi müslüman olup namaz kılmaya başladılar. Bir kısmı da:

— “Biz eski dinimizde kalacağız. Peygamber Medine'ye gidince müslüman olacağız” dediler. Onlar da Rasûlullah (s.a.v.) Medine'ye gidince müslüman oldular.

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

— “Allah Gıfar'a mağfiret etmiş, Eslem'i de selamette kılmıştır.”

Ebû Zerr, Bedir, Uhud ve Hendek savaşları geçinceye kadar köyünde ikamet etti, sonra Medine'ye gelip Rasûlullah'la (s.a.v.) beraber olmak istedi. Ona hizmet için izin istedi. Rasûlullah da (s.a.v.) istediği izni ona verdi. Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte olmaktan ve ona hizmet etmekten çok memnun oldu.

Rasûlullah (s.a.v.) onu başkalarına tercih eder ve ikramda bulunurdu. Her karşılaştığında onun elini sıkardı. Ona gülümser, karşılaştığı için memnuniyetini belirtirdi.

Rasûlullah (s.a.v.) vefat edince, Ebû Zerr, Efendisinden ayrı düşüp sohbetlerinden mahrum kaldı ve artık Medine-i Münevvere'de oturmak ona zor geldi. Bunun üzerine Şam tarafına gitti. Hz. Ebû Bekir'le Ömer'in halifelikleri zamanında oralarda kaldı.

Hz. Osman'ın halifeliği sırasında Şam şehrine indi. Kendisinin daima çekinip garipsemesine rağmen, müslümanların dünyaya meyledip rahat ve konfora daldıklarını gördü. Hz. Osman onu Medine'ye davet etti ve oraya geldi. Bir müddet sonra halkın dünyaya düşkünlüğüne canı sıkıldı. Halk da onun kırıcı söz ve tenkitlerinden hoşlanmadı. Bunun üzerine Hz. Osman onun Rabeze'ye gitmesini istedi.

(Rabeze, Medine'nin küçük bir köyüdür) ve oraya gitti. Halktan ve ellerindeki dünya malından uzak bir halde, Rasûlullah (s.a.v.) ve iki arkadaşının (Hz. Ebû Bekir ve Ömer) yaptıkları gibi ahireti dünyaya tercih ederek orada ikamet etti.

Bir defasında yanına birisi gelmişti. O şahıs evin içinde göz gezdirmeye başladı. Evde hiç eşya göremeyince:

— “Hani eşyalarınız Ebû Zerr!” dedi. Ebû Zerr şöyle cevap verdi:

— “Bizim ötede (ahirette) bir evimiz var, eşyalarımızın iyisini oraya gönderiyoruz.”

O kişi, onun ne demek istediğini anlayıp şöyle cevap verdi:

— “Fakat bu evde (dünyada) yaşadığın müddetçe de sana bazı şeyler lazım.” Ebû Zerr ise:

— “Fakat ev sahibi bizi bu evde bırakmıyor” dedi.

*

Şam emiri ona 300 dinarla birlikte şu haberi göndermişti:

— “İhtiyacını karşılamak için gönderdiğim paraları kullan.”

Ebû Zerr de ona, parayla birlikte şu haberi gönderdi:

— “Şam emiri kendince, benden daha düşük Allah'lık bir kul bulamamış mı?”

*

Rasûlullah'ın (s.a.v.) hakkında:

— “Yer Ebû Zerr'den daha doğru hiçbir kimseyi taşımamış, gök de ondan başkasını gölgelememiştir” dediği bu abid ve zahid kişi hicretin 32. senesinde vefat etmiştir.¹

1 Ebu Zerr hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-İsabe (es-Seade baskısı), III/60-63
- 2- El-İstiab (Haydarabad baskısı), II/645-646
- 3- Tehzibu't-Tehzib, II/420
- 4- Tecridu Esmâ's-Sahabe, II/175
- 5- Tezkiratu'l-Huffaz, I/15-16
- 6- Hilyetu'l-Evliya, I/156-170
- 7- Sıfetu's-Safve, I/238-245
- 8- Tabakatu's-Şarani, s. 32
- 9- El-Maarif, s. 110-111
- 10- Şezeratu'z-Zeheb, I/39
- 11- El-Iber, I/33
- 12- Zuamau'l-İslâm, s. 167-173

ABDULLAH B. UMMİ MEKTUM

“Allah Tealâ'nın hakkında, daima okunan ve dünya var oldukça da okunacak 16 ayet indirdiği âmâ bir kişi.”

Müfessirler

Bu kimdir ki, Peygamber (s.a.v.), yedi kat semanın üstünden en ağır ve en acı bir şekilde uyarılmıştır. Kim bu şahıs ki, Cibril-i Emîn onun hakkında, Allah'ın katından Peygamber'in (s.a.v.) kalbine vahiy indirmiştir.

İşte bu, Rasûlullah'ın (s.a.v.) müezzini Abdullah b. Ummi Mektum'dur.

*

Mekke'li ve Kureyş'ten olan Abdullah b. Mektum, Rasûlullah'la (s.a.v.) akraba idi. O, mü'minlerin annesi Hatice Bint Huveylid'in dayı oğlu idi.

Babası Kays b. Zaid, annesi ise Âtike Bint Abdillâh'tır.

Abdullah b. Ummi Mektum, Mekke'de nurun doğuşuna şahit olmuş, Allah ona imanı nasip etmiş ve İslâm'a ilk girenlerden olmuştur.

İbn Ummi Mektum, bütün sebat, kararlılık ve fedakârlığıyla Mekke'deki müslümanların çilesini yaşamıştır...

Arkadaşları gibi, o da Kureyş'in eziyetlerine göğüs germiş ve onların yaptıklarını o da tatmıştır. Ama o, hiç sarsılmamış, gevşememiş, imanında da zayıflama olmamıştır. Ancak bunlar, onun Allah'ın dinine

ve kitabına olan bağlılığını, Allah'ın kanunu hakkındaki bilgi ve anlayışını ve Rasûlullah'a (s.a.v.) olan sevgisini artırmıştır.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) Kureyş'in ileri gelenleriyle sık sık görüştüğü ve onların İslâma girmelerini çok istediği devrelerdeydi. O, bir gün Utbe b. Rabia, kardeşi Şeybe b. Rabia, lakabı Ebû Cehil olan Amr b. Hişam, Umeyye b. Halef ve Allah'ın kılıcı Halid'in babası Velid b. Muğire ile buluşmuş, onlara İslâm'ı telkin etmeye çalışıyordu. Böylece onları ya İslâma girerler ya da ashabına eziyet etmekten vazgeçerler zannediyordu.

İşte tam bu sırada, onların yanına Abdullah b. Umme Mektum, Allah'ın kitabından bir ayeti okuyarak çıkageldi:

— “Ya Rasûlallah! Allah'ın sana öğrettiğinden bana da öğret” dedi.

Rasûlullah (s.a.v.) yüzünü çevirip suratını astı ve konuşmakta olduğu Kureyşlilere doğru döndü. İslâm'a girmelerini ve İslâm'a girerlerse Allah'ın dininin kuvvetleneceğini ve onun Rasûlünün (s.a.v.) davetinin te'yidi olacağını ümid ettiği için onlara yöneldi.

Rasûlullah'ın onlarla yaptığı konuşma sona erer ve evine dönmeye niyet eder etmez, Allah bir müddet onun görme duygusunu aldı ve sanki birşeyin başına vurduğunu hissetti...

Daha sonra Allah şu âyetleri indirdi:

- 1- O (Peygamber) hoşlanmadı ve yüzünü çevirdi.
- 2- Kendisine o âmâ geldi diye...
- 3- Onun halini sana hangi şey bildirdi? Belki o, (senden sormakla cehalet kirinden) temizlenecekti.
- 4- Yahut öğüt alacaktı da, o öğüt kendisine fayda verecekti.
- 5- Amma (malı ile Allah'a) ihtiyaç göstermeyene gelince;
- 6- Sen, ona dönüp sözüne kulak veriyorsun.
- 7- Onun (İslâm'ı kabul etmeyip) temizlenmemesinden sana ne? (Sen ancak tebliğe memursun).
- 8- Amma sana koşarak gelen,
- 9- Allah'tan korkmuş iken,
- 10- Sen ondan yüz çeviriyorsun.
- 11- Hayır, (bir daha böyle yapma) çünkü o Kur'an bir öğüttür.
- 12- Artık dileyen ondan öğüt alır.

13- O Kur'an (Levh-i Mahfûz'da, Allah katında) çok şerefli sahifelerdir.

14- Ki (onların) kıymetleri yüksektir, tertemizdirler.

15- (Meleklerden ibaret) kâtiblerin elleri ile yazılmıştır.

16- Ki onlar, (Allah katında) kerîmdirler, itaatkârdırlar...¹

Cebraîl'in, Abdullah b. Umî Mektum hakkında Hz. Peygamberin (s.a.v.) kalbine indirdiği 16 ayet ki; indikleri andan bugüne kadar okuna gelmiş ve kıyâmete kadar da okunacaktır.

İşte o günden itibaren Rasûlullah (s.a.v.) Abdullah'ın evine ziyarette gittiğinde onlara ikramda bulunur, o geldiğinde de ona yakın oturur, halini hatırını sorar ve ihtiyacını karşılar olmuştur.

Bunda şaşılacak bir şey yoktur, çünkü onun yüzünden Rasûlullah (s.a.v.) yedi kat semânın üstünden en şiddetli ve en sert bir şekilde azarlanmamış mıdır?

Kureyş, Rasûlullah'a (s.a.v.) ve beraberindeki mü'minlere eziyetini artırıp, onlar dayanamaz hale gelince, Allah müslümanların hicret etmesine müsaâde etmişti. Abdullah b. Umî Mektum yurdunu en çabuk terkeden ve dînini en erken kurtaran olmuştu...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashâbı arasında Abdullah'la, Musâb b. Umeyr Medîne'ye ilk gelenlerden olmuştu.

Abdullah b. Umî Mektum, Yesrîb'e varınca, arkadaşı Mus'âb İbn-i Umeyr'le birlikte sık sık halkın arasına girip onlara Kur'an'ı okumaya ve Allah'ın dinini öğretmeye başladılar.

Rasûlullah (s.a.v.) Medîne'ye gelince, Abdullah b. Umî Mektum'la, Bilâl b. Rabah'ı, hergün 5 kere Kelime-i Tevhîd'i yüksek sesle okumak, insanları en hayırlı amele davet etmek ve onları felâha teşvik etmek üzere müslümanların müezzinleri yaptı.

Bilâl ezan okur, İbn Umî Mektum ise kâamet getirirdi. Bazen de İbn Umî Mektum ezan okur, Bilâl kâamet getirirdi.

Ramazan'da Bilâl'le İbn-i Umî Mektum'un farklı bir durumları vardı: Medine'deki müslümanlar, birisinin ezanıyla sahura kalkıyorlar, diğerinin ezanıyla da oruca başlıyorlardı.

Bir gece Bilâl ezan okuyup halkı uyandırıyor, İbn Umî Mektum ise fecri bekliyor ve bunda hiç şaşmıyordu.

¹ Abese Suresi, 1-16.

H. Peygamberin (s.a.v.) İbn Ummi Mektum'a şöyle bir ikramı daha vardır: Birisi Mekke'nin fethinden olmak üzere, on defadan fazla Medîne'den ayrıldıkları zaman yerine onu bırakmıştır.

Bedir gazvesinin sonlarında Allah, peygamberine mücâhidlerin durumunu bildiren Kur'ân âyetlerini indirdi. Bu âyetlerde Allah, cihâda çıkması sebebiyle mücâhidleri cihâda katılmayanlara üstün tutuyordu. Bu durum İbn-i Ummi Mektum'a te'sir etmiş ve böyle bir faziletten mahrum edilmek ona zor gelmişti. Bunun üzerine:

— "Ya Rasûlallah! Cihâda gücüm yetseydi cihâd ederdim" dedi. Daha sonra Allah'tan samimi bir kalple kendisi ve kendisi gibi, özürleri sebebiyle cihâda çıkamayanlar hakkında bir âyet indirilmesini istedi. Boynu bükük bir halde dua etmeye başladı: "Ya Rabbi! Benim mazaretimi kabul et... Ya Rabbi! Benim mazaretimi kabul et."

Allah (c.c.) onun duasına icabet etmede acele etmedi...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) vahiy kâtibi Zeyd b. Sabit şöyle anlatmıştır:

"Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında idim, onu birden bire sekînet kapladı. Dizi, dizimin üzerine düştü. O anda, Rasûlullah'ın (s.a.v.) dizinden daha ağır hiçbir şey görmedim. Sonra açılıp kendine gelince şöyle dedi:

— "Yaz Zeyd!" Ben de yazdım: "İnananlardan yerlerinde oturanlarla Allah yolunda cihad edenler bir olmaz."

İbn Ummi Mektum kalkıp şöyle dedi:

— "Ya Rasûlallah! Cihada gücü yetmeyenin durumu nasıldır?" sorusunu sorar sormaz, Rasûlullah'ı (s.a.v.) yine sekînet kaplayıp dizi dizimin üzerine düştü. Önceki ağırlığını yine hissettim. Rasûlullah (s.a.v.) açıldıktan sonra:

— "Zeyd! Yazdığını oku bakalım!" Okudum:

— "İnananlardan yerlerinde oturanlar bir olmaz..."

Rasûlullah (s.a.v.) ilâve etti:

— "Yaz: "Özür sahipleri hariç..."

İbn Ummi Mektum'un istediği istisna nazil olmuştu.

Allah Tealâ, Abdullah İbn Ummi Mektum ve emsalini cihâddan muaf tutmasına rağmen, onun coşkun gönlü oturanlarla kalmaya razı olmayıp Allah yolunda cihâda karar verdi.

Büyük nefisler ancak büyük işlerle tatmin olabilirlerdi.

O günden itibaren hiçbir gazadan geri kalmayı istemeyip vazifesinin savaş alanlarında olduğuna karar verdi. O şöyle diyordu:

— “Beni saflar arasında durdurun ve sancağı verin, onu sizin için taşıyıp muhafaza edeyim... Nasıl olsa, ben kaçmaya gücü olmayan bir âmâyım.”

Hicretin 14. yılında Hz. Ömer, İranlılar'ın saltanatlarına son veren bir savaşa girmek istedi.

Yetkili memurlarına şöyle yazdı:

“Silâhı, atı, yiğitliği veya görüşü olan herkesi bana gönderin, acele edin.”

Müslüman toplulukları Faruk'un çağrısına cevap vermeye ve her taraftan Medine'ye gelmeye başladılar. Bunların arasında görme duyusundan mahrum olan mücâhid Abdullah b. Umme Mektum da vardı.

Ömer el-Faruk, büyük ordunun başına Sa'd b. Ebî Vakkas'ı tayin etti. Ona bazı tavsiyelerde bulundu ve uğurladı.

Ordu Kadisiyye'ye vardığında, Abdullah b. Umme Mektum zırhını kuşandı ve diğer hazırlıklarını tamamlayıp meydana atıldı. Müslümanların sancağını taşımak, korumak veya onun önünde ölmek için kendini tehlikeye atmıştı.

Araplar fetihler tarihinin bir benzerine şahit olmadığı şekilde, zorlu ve sıkıntılı olarak üç gün savaştılar. Nihayet üçüncü gün kesin zaferin müslümanlara ait olduğu belli oldu. En büyük devletlerden birisi yıkılmış, en eski tahtlardan birisi de yok olmuştu...

Putçuluk toprağında tevhit sancağı yükselmişti.

Bu kesin zaferin bedeli yüzlerce şehid olmuştu.

Bu şehidlerin arasında Abdullah İbni Umme Mektum da vardı... O, kanlar içinde müslümanların sancağını kucaklamış ve yere yıkılmış bir halde bulundu.¹

1 İbn Umme Mektum'un adı hakkında ihtilâf vardır: Medine halkı ona Abdullah, Irak halkı ise Ömer der. Fakat babasının adı ihtilâfsız olarak Kays İbn-i Zaid'dir.

Abdullah İbn Umme Mektum hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 5764

2- Et-Tabakatü'l-Kubra, IV/205

3- Sifetu's-Safve, I/237

4- Zeylu'l-Muzeyyel, s. 36, 47

5- Hayatu's-Sahabe (fihristlere bakınız)

MECZEE B. SEVR ES-SEDÛSİ

“Meczee b. Sevr düello yaparak yüz müşrik öldüren gözü pek bir yiğitti. Harp meydanlarında bu kadar kişiyi öldüren kimse ile kendini nasıl kıyaslayabilirsin?”

Tarihçiler

İşte, Allah'ın lütfettiği zafere sevinerek Kadisiyye'nin tozunu üzerlerinden silken Allah'ın şerefli ve kahraman askerleri.

Onlar şehid olan arkadaşları için yazılan sevaba gıpta etmektedirler.

Onlar Kadisiyye'ye denk başka bir harbi sabırsızlıkla beklemektedirler.

Onlar Kisrâ'nın saltanatını kökünden devirmek için, Halife Ömer b. el-Hattâb'ın harbe devam edilmesine dair emrini beklemektedirler.

Ve onların sabırsızlıkla bekledikleri şey gecikmemiştir.

İşte Ömer el-Faruk'un elçisi Medine'den Kûfe'ye gelmektedir. Halife'den; Kûfe valisi Ebû Musa'l-Eş'arî'nin ordusuyla hareket etmesi, Basra'dan gelen müslüman askerleriyle birleşmesi ve hep birlikte Ehvaz'a gidilmesi emrini getirmektedir. Bundan gâye; Hürmüzan'ın¹ takip edilip ele geçirilmesi ve İran şehirlerinin incisi Tüster'in kurtarılmasıdır.

1 Hürmüzan: İran ordusunun komutanıdır.

Halîfe'nin Ebû Musa'ya gönderdiği emrin içinde; Bekr oğullarının efendisi ve itaat edilen emîri, cesur süvari Meczee b. Sevr es-Sedusî'yi yanına alması da vardır.

Ebû Musa'l-Eş'arî, Halîfe'nin emrini müslümanlara duyurup orduyu harbe hazırladı. Sol cenâha Meczee'yi verdi ve o Basra'dan gelen müslüman askerlerine katıldı. Allah yolunda savaşmak için hep birlikte yola çıktılar.

Müslümanlar, şehirleri kurtarıp kaleleri temizliyorlardı. Hürmüzan da önlerinde oradan oraya kaçıyordu. Nihayet Tüster şehrine ulaşıp orada saklandı. Hürmüzan'ın saklandığı Tüster, İran'ın en güzel, en hoş manzaralı ve en muhkem şehirlerindendi. Bunlardan başka o, tarihin derinliklerine inen eski bir medeniyete sahipti ve yüksek bir yerde kurulmuştu. Oradan Düceyl denilen büyük bir ırmak geçiyordu.

Şehrin üstünde, nehrin suyunu yerin altına kazdırdığı tünellerden yukarıya çıkarmak için Kral Sabur'un yaptırdığı şadırvan vardı.

Tüster şadırvanı ve tünelleri, hayret edilecek yapılardandı. İri ve sağlam taşlarla yapılmış, sert demir sütunlarla takviye edilmiş ve kurşunla kapatılmışlardı.

Tüster'i büyük bir sur da kuşatıyordu.

Tarihçiler ondan şöyle bahsederler:

Bu sur, yeryüzünde yapılan surların ilki ve en büyüğüydü. Daha sonra Hürmüzan, surun etrafına, geçilmesi mümkün olmayan büyük bir hendek kazdırıp gerisine İran'ın seçme askerlerini yerleştirmişti.

Müslümanlar Tüster hendeğinin etrafında ordugâh kurmuşlar ve 18 aydır onu geçememişlerdi.

Bu uzun süre içinde İranlılarla 80 defa çarpışmışlardı. Çarpışmaların her biri iki tarafın süvarileri arasında düello ile başlıyor, sonra şiddetli bir savaşa dönüşüyordu.

Bu düellolara Meczee b. Sevr de katılmış, akıllara durgunluk vermiş ve dost düşman herkesi hayrete düşürmüştü. Yüz düşman süvarisini düello yaparak öldürmeye muvaffak olmuştu. Adı düşman saflarında korku saçıyor, müslümanlara ise gurur ve kuvvet veriyordu.

İşte o zaman daha önce Meczee'yi tanımayanlar, Halîfe'nin bu yiğidin orduda niçin yer almasını istediğini anlamış oldular.

Bu 80 çarpışmadan birisinin sonunda müslümanlar düşmanlarına karşı kahramanca bir saldırıya geçtiler. İranlılar ise hendeğin üzerine kurdukları köprüleri kaldırıp şehre çekildiler ve sağlam kale kapılarını kapattılar. Müslümanlar uzun süre dayandıktan sonra çok kötü bir duruma düştüler. İranlılar burçların tepelerinden onları ok yağmuruna tuttular.

Surların üzerine herbirinin ucunda ateşle kızdırılmış çengeller olan demir zincirleri sarkıtmaya başladılar.

Müslüman askerlerinden birisi sura tırmanmak veya yaklaşmak istediğinde, onu çengele takıp yukarı çekiyorlardı. Böylece vücudu yanıp eti dökülüyor ve yok olup gidiyordu.

Müslümanların sıkıntı ve üzüntüsü artmıştı. Allah'tan samimi olarak sıkıntılarını gidermesini, onun ve kendi düşmanlarına karşı yardım etmesini istemeye başladılar.

Bir ara Ebû Musa'l-Eş'arî zaptetmekten ümidini kesmiş bir halde büyük Tüster surunu düşünürken önüne surun tepesinden atılan bir ok düştü. Bir de ne görsün, okun ucunda bir mektup. Mektupta şöyle yazılıydı:

— “Ey müslümanlar! Ben size güveniyorum. Kendime, malıma, aileme ve benimle beraber bulunanlara karşı da, sizden emin olmak isterim ve size şehre ulaşacağınız bir menfezi gösterebilirim.”

Ebû Musa, oku atan kimseye emniyette olduğuna dair bir mektup yazıp okla ona gönderdi. Adam müslümanların sözlerine sadık olduklarını, ahde vefalılıklarını bildiği için müslümanların verdiği teminata güvendi. Gece karanlığında gizlice onların yanına geldi ve işin hakikatini Ebû Musa'ya anlattı:

— “Biz halk arasında itibarı olan kimselerdik. Hürmüzan ağa-beyimi öldürüp malını yağma etti ve ailesine zulmetti. Bana da kin besledi. Öyle ki kendime ve çocuklarıma karşı ondan emin değildim.

Sizin adaletinizi onun zulmüne, vefanızı onun hiyânetine tercih ettim ve Tüster'e gireceğiniz gizli menfezi size göstermeye karar verdim. Yanıma cesaretli, akıllı ve iyi yüzen kimselerden birisini bana ver ki, ben ona yolu göstereyim.”

Ebû Musa'l-Eş'arî, Meczee b. Sevr'i çağırıttı ve meseleyi ona anlatıp şöyle dedi:

— "Bana kavminden akıllı, zeki ve yüzme bilen birisini bul."

Meczee:

— "Beni kabul etmez misin ey emir?" dedi.

Ebû Musa:

— "Mademki istiyorsun, Allah'ın bereketiyle sen olabilirsin" dedi. Sonra ona yolu bellemesini, kapının yerini öğrenmesini, Hürmüzan'ın yerini tesbit etmesini, şahsını iyice tanımasını ve bunlardan başka bir şey yapmamasını tenbih etti.

Meczee b. Sevr, gece karanlığında İranlı kılavuzuyla birlikte yola çıktı. Adam onu, yerin altında nehirle şehri biribirine bağlayan bir tünele soktu. Tünel bazan genişliyordu, o zaman ayakta yürüyebiliyordu. Bazanda daralıyordu o zamanda yüzmeye mecbur kalıyordu. Böylece bazan eğiliyor bazan da ayakta durabiliyordu. Adam bu şekilde onu şehre varan menfeze götürdü ve ona kardeşinin katili Hürmüzan'ı ve gizlendiği yeri gösterdi.

Meczee, Hürmüzan'ı görünce, göğsünde sakladığı bir okla onu öldürmek istedi. Ama çok geçmedi. Ebû Musa'nın başka bir şey yapmamasını isteyen tenbihini hatırlayıp bu isteğini frenledi ve tan yeri ağarmadan geldiği yerden geri döndü.

Ebû Musa, yürekli, sağlam, dayanıklı, yüzmeyi çok iyi bilen 300 müslüman askerini hazırlayıp başlarına da Meczee b. Sevr'i verdi. Onları uğurlarken bazı tavsiyelerde bulundu. Şehri kuşatmak için müslüman askerleri arasında tekbiri parola yaptı.

Meczee adamlarına, sudan geçebilmeleri için mümkün olduğu kadar, ağırlık yapacak olan elbiselerini hafifletmelerini emretti.

Yanlarına kılıçlarından başka birşey almamalarını da tenbih etti. Kılıçlarını da elbiselerin altında vücutlarına bağlamalarını tavsiye etti ve yatsıdan sonra yola çıktılar. Meczee b. Sevr ve onun cesur askerleri iki saatten bu yana, bu tehlikeli tünelin engelleriyle mücâdele etmekteydiler. Bazen onlar bu yokuşları altediyor, bazen da engeller askerleri altediyordu.

Şehre ulaştıran menfeze vardıklarında Meczee, tünelin adamlarından 220'sini yuttuğunu ve kendisine 80 kişi kaldığını gördü.

Meczee ve arkadaşları şehre ayak basar basmaz kılıçlarını çıkarıp kalenin muhafızlarına saldırdılar. Sonra tekrar kılıçlarını elbiselerinin içlerine gizlediler. Daha sonra kapılara atılıp, tekbir getire getire açtılar. İçerdekilerin tekbirleriyle dışarıdakilerin tekbirleri birleşti.

Sabah vakti müslümanlar şehre saldırdılar. Onlarla, Allah'ın düşmanları arasında şiddetli bir savaş oldu ki, harp tarihi; korku, dehşet ve ölenlerin çokluğu yönünden böylesine pek az şahit olmuştur.

Savaş devam ederken Meczee b. Sevr harp meydanında Hürmüzan'ı görüp ona doğru yürüdü. Kılıcıyla üzerine atıldı. Az sonra savaşırlar dalgası onu içine aldı ve aralarında kaybolup gitti. Son bir defa daha görüldü, tekrar üzerine atıldı.

Meczee ve Hürmüzan kılıçlarıyla birbirlerine saldırdılar. Son darbelerini indirdiler. Ancak Meczee'nin kılıcı isabet etmedi. Ama Hürmüzan'ınki ona isabet etti.

Yiğit, cesur ve kahraman Meczee, Allah'ın onun vasıtasıyla gerçekleştirdiği şeyle gözü aydın olarak harp meydanına yıkıldı. Müslüman ordusu harbe devam etti, tâ ki Allah onları muzaffer kılincaya ve Hürmüzan onların eline esir düşünceye kadar. Müjdeciler fetih müjdesini Ömer el-Faruk'a haber vermek üzere Medine'ye gittiler.

Başında kıymetli taşlarla süslü tacı ve omuzunda altın ipliklerle nakışlı elbisesi olan Hürmüzan'ı Halîfenin görmesi için önlerinde götürüyorlardı.

Bununla birlikte müjdeciler yiğit süvari Meczee b. Sevr için sıcak bir başsağlığı götürüyorlardı.¹

1 Meczee İbn Sevr hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Et-Taberî, Tarihu'l-Umem ve'l-Mulûk, IV/216, onyedinci senenin olayları.

2- Tarihu Halife İbn Hayyat, I/117

3- Ez-Zehabî, Tarihu'l-İslâm, II/30

4- Yakut, Mu'cemu'l-Buldan, Tustar

5- El-İsabe, biyografi no: 773

6- Usdu'l-Ğabe, IV/30

USEYD B. EL-HUZAYR

“Şu melekler seni dinliyorlardı Useyd...”

Hız. Muhammed (s.a.v.)

Mekke'li genç Mus'ab b. Umeyr, İslâm tarihinin tanıdığı ilk davet heyeti içinde Yesrib'e gelmişti.

O, Hazrec eşrafından Es'ad b. Zurare'ye misafir olmuştu. Orada kalıp davet görevine de devam ediyordu.

Yesrib'li genç davetçi Mus'âb b. Umeyr'in sohbetlerine büyük ilgi göstermeye başlamışlardı.

Tatlı dili, açık sözlülüğü, yumuşak başlılığı ve güzel yüzündeki iman parıltısı onları kendisine bağlıyordu.

Bütün bunların üstünde başka bir şey onları kendisine çekiyordu. İşte bu, coşturucu, yumuşak sesiyle ve tatlı büyüleyici vurgularıyla bazı âyetlerini onlara okuduğu Kur'ân'dı. Böylece katı kalpleri yumuşatıyor, akmayan gözyaşlarını coşturuyordu. Onun sohbetlerinde bulunanlar mutlaka İslâm'a girmiş ve iman bölüklerine katılmış olarak kalırlardı.

Birgün, Es'âd b. Zurare, Abdu'l-Eşhel oğullarından bir grupla görüşmek ve onlara İslâmı anlatmak üzere davetçi misafiri Mus'ab b. Umeyr'le birlikte dışarı çıkmıştı. Abdu'l-Eşhel Oğulları'nın bahçelerinden birine girdiler ve hurma ağaçlarının gölgesi altındaki tatlı suyu bulan bir kuyunun yanına oturdular.

Daha önce müslüman olmuş bir grupla, onu dinlemek isteyen başka bir grup Mus'ab'ın başına toplanmıştı. O da hemen onu dinlemek isteyen ve konuşmasının güzelliğine kapılmış insanlara davet görevini yapmaya başlamıştı.

Birisi, Evs ¹ kabilesinin ileri gelenlerinden olan Useyd b. el-Huzayr'la Sa'd b. Muaz'a gelip Mekkeli davetçinin onların evlerine yakın bir yerde konakladığını ve ona bu cesareti verenin de Es'ad b. Zurare olduğunu bildirdi.

Sa'd b. Muaz, Useyd b. el-Huzayr'a şöyle dedi:

— “Bizim zayıf olanlarımızı İslâma girmeye teşvik etmek ve tanrılarımıza sövmek için evlerimize kadar gelen bu Mekkeli delikanlıya git, yaptıklarından vazgeçir ve bugünden sonra bizim yurdumuza ayak basmamasını söyle.”

Sonra şunu da ilave etti:

— “Eğer o, teyze oğlum Es'ad b. Zurare'nin misafiri olmasaydı ve onun himayesinde hareket etmeseydi...”

*

Useyd mızrağını alıp bahçeye gitti. Es'ad b. Zurare onun geldiğini görünce Mus'ab'a şöyle dedi:

“Mus'ab! Bu gelen kavminin efendisi, en akıllı ve en olgun kişisi Useyd b. el-Huzayr'dır. Eğer o müslüman olursa, birçok kişi İslâm'a girer, Allah için ona iyi davran.”

*

Useyd b. el-Huzayr gelip topluluğun yanında durdu ve Mus'ab'la arkadaşına dönüp şöyle dedi:

— “Niçin bizim yurdumuza geldiniz ve niçin bizim zayıf kimselerimizle uğraşıyorsunuz? Eğer sağ kalmak istiyorsanız derhal burayı terkedin.”

Mus'ab, imanın nuru parlayan yüzüyle Useyd'e döndü, düzgün ve büyüleyici lehçesiyle şöyle konuştu:

1 Evs: Yemen kabilelerindendir. Hazrec'le birlikte Medine'ye göç edip oraya yerleşmişlerdir.

— “Ey kavminin efendisi olan kişi! Sen bundan daha iyi bir şey yapmak ister misin?”

— “Nedir o?”

— “Yanımıza otur ve bizi dinle. Eğer söylediklerimizi beğenirsen, bizi kabul edersin. Şayet beğenmezsen bir daha dönmek üzere buradan ayrılırız.”

— “Peki tamam, doğru söyledin” deyip mızrağını yere dikti ve oturdu.

Mus'ab ona, İslâm'ı anlatmaya ve bazı Kur'an ayetlerini okumaya başladı. Useyd'in yüzünün asıklığı gidip neşesi yerine gelmişti. Şöyle konuştu:

— “Söylediğin bu şeyler ne kadar güzel, okudukların ise ne kadar yüce! Müslüman olmak istediğinizde siz ne yaparsınız?”

Mus'ab şu cevabı verdi:

— “Boy abdesti alıp elbiselerini temizlersin. Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in (s.a.v.) Allah'ın elçisi olduğuna şahadet eder ve iki rek'at namaz kılarırsın.”

Useyd kalkıp kuyunun başına gitti ve suyu ile temizlendi. Allah'tan başka tanrı olmadığına, Muhammed'in (s.a.v.) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadet getirdi ve iki rek'at namaz kıldı.

İşte o gün İslâm birliklerine beğenilen Arap süvarilerinden ve Evs'in sayılı efendilerinden birisi daha katılmış oldu.

Akıllılığı, asilzadeliliği, kılıç ve kalem erbabından olması sebebiyle kavmi ona kâmil (olgun) lâkâbını vermişti. Çünkü o, binicilik ve atıcılığının yanında okuyup yazarların ender bulunduğu bir toplumda okuma yazma bilen birisiydi.

Onun İslâm'a girmesi Sa'd b. Muaz'ın da müslüman olmasına, o ikisinin müslüman olmaları Evs kabilesine mensup birçok kişinin müslüman olmalarına sebep oldu.

Bundan sonra Medine, Rasûlullah'ın (s.a.v.) hicret yeri ve yurdu, büyük İslâm devletinin temeli oldu.

*

Useyd b. el-Huzayr, Mus'ab b. Umeyr'in okuyuşunu duyduktan sonra -âşkın mâşukuna tutulduğu gibi- Kur'an'a tutulup, susuz kimse- nin sıcağı kavurucu günde suyu tatlı pınara kendini attığı gibi Kur'an'a sarıldı.

Artık o, Allah yolunda savaşıyor bir mücahid yahut Allah'ın kitabını okuyan bir kul olarak gösteriliyordu.

Onun sesi yumuşak, açık ve tecvidi güzel idi...

Gece olup gözler uykuya dalınca ve gönüller saf bir hale gelince onun en çok sevdiği şey Kur'an okumaktı.

Ashabı kiram adetâ onun Kur'an okuduğu vakitleri bekler, onu dinlemek için birbirleriyle yarış ederlerdi.

Ne mutlu Hz. Muhammed'e (s.a.v.) indirildiği şekliyle ondan taze olarak Kur'an dinleme imkânı bulana!

Yerdekiler gibi, göktekiler de onun Kur'an okuyuşunu beğenmişlerdi.

Bir gece yarısı Useyd b. el-Huzayr evinin avlusunda oturuyordu. Oğlu Yahya da yanında uyumaktaydı. Allah yolunda cihad etmek için hazırladığı kısırağı da biraz ilerde bağlı duruyordu.

Gece sakin, gökyüzü berrak idi. Yıldızların gözleri sessizlik içindeki dünyaya şefkat ve merhametle bakıyorlardı,

Useyd b. el-Huzayr içinde, bu nemli vadilere Kur'an kokularını yayma isteği duydu. Yumuşak ve şefkat dolu sesiyle okumaya başladı.

"Elif, Lâm, Mim. Bu öyle bir kitaptır ki kendisinde (Allah katında gönderilmiş olduğunda) hiç şüphe yoktur. O, takva sahipleri için doğru yolun ta kendisidir.

Onlar sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete ise onlar şüphesiz bir bilgi ve iman beslerler." (Bakara Sûresi, 1-4)

Bu arada kısırağının sesini duyuyordu. Kısarak nerdeyse bağını koparacak şekilde şaha kalkıyordu. Susunca, kısarak da sakinleşiyordu.

Tekrar okumaya başladı:

"İşte onlar Rablerinden (gelen) hidayetini tam üzerindedirler. Asıl muratlarına kavuşanlar da işte onlar." (Bakara Sûresi, 5)

Şimdi ise kısarak, öncekinden de fazla şaha kalkmıştı.

Yine sustu.

Kısrak yine sakinleşti.

Bu birkaç defa böyle tekrarlandı. Okuduğu zaman kısrak ürküp şaha kalkıyor, okumayı kestiği zaman sakinleşip hareketsiz kalıyordu.

Useyd, kısrakın, oğlu Yahya'yı çiğnemesinden korkup uyandırmak için oğlunun başına gitti. O esnada gözü gökyüzüne ilişti. Şimdiye kadar gözünün daha şahanesini ve daha güzelini görmediği paraşüte benzeyen bir bulut gördü. Sanki ona lambalar takılmış, ufukları bir ışıık ve parıltı doldurmuştu. Onlar, gözlerden kayboluncaya kadar yükseldiler. Sabah olunca, Rasûlullah'a (s.a.v.) gidip gördüğünü anlattı.

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle dedi:

“İşte onlar meleklerdi. Seni dinliyorlardı Useyd... Eğer Kur'an okumaya devam etseydin, insanlar da onları görürlerdi.”

Useyd b. el-Huzayr Allah'ın kitabına düşkün olduğu gibi Allah'ın Rasûlü'ne de düşkündü. O -kendi anlattığına göre- kendisi Kur'an okuduğu veya dinlediği zaman içi herşeyden arınır, imanı artardı. Yine Rasûlullah (s.a.v.) hutbe okuduğu veya konuştuğu zaman da gönlü tertemiz bir hal alırdı. Çoğunlukla bedenini Rasûlullah'ın (s.a.v.) bedenine dokundurmak, öpmek için onun vücuduna yüzünü koymak isterdi.

Bir defasında böyle bir şeye imkân bulmuştu. Bir gün, Useyd halka güzel söz ve nüktelerle konuşma yapıyordu. Rasûlullah (s.a.v.), konuşmasını beğendiğini ifade etmek üzere, eliyle onun böğrüne dokundu. Useyd:

— “Canımı yaktın ya Rasûlallah!” dedi.

Rasûlullah da (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— “Öyleyse benden hakkını al Useyd!”

— “Ama senin üstünde gömlek var. Halbuki sen dokunduğunda benim üzerimde gömlek yoktu” dedi.

Allah'ın Rasûlü vücudundan gömleğini çıkardı. Useyd onu bağrına basıp koltuğuyla böğrü arasındaki yerleri öpmeye başladı. Bir taraftan da şöyle diyordu:

— “Ya Rasûlallah! Bu, seni tanıdığımın beri en büyük arzumdur. Şimdi bu arzuma nail olmuş bulunuyorum.”

Rasûlullah (s.a.v.), Useyd'in sevgisine sevgiyle karşılık verir, onun İslâm'a girmedi gecikmediğini ve Uhud'da öldürücü yedi darbe alıncaya kadar kendisini savunduğunu unutmazdı.

Onun kabilesi arasındaki değer ve mevkiini bilir, birisi hakkında, aracılık yaparsa onunkini kabul ederdi.

Useyd kendisi şöyle anlatmıştır:

“Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip ona; içlerinde muhtaç ve yoksul kimselerin bulunduğu ve çoğunluğu da kadın olan bir aileden söz ettim. Bana:

— “Useyd! Sen bize, elimizdekini avucumuzdakini harcadıktan sonra geldin. Bize birşey geldiğini duyarsan bu aileyi hatırlat” dedi.

Bir müddet sonra, Rasûlullah'a (s.a.v.) Hayber'den bir miktar mal geldi. O malı müslümanlar arasında taksim ettiğinde Ensar'a daha çok verdi. Aynı şekilde bu aileye de fazlaca verdi.

Useyd şöyle anlattı:

Rasûlullah'a (s.a.v.):

— “Allah onlar sebebiyle sana hayır ihsan etsin” dedim.

O da şöyle dedi:

— “Ensarlılar! Allah size en iyisini verdi. Siz -uzun süredir bildiğim kadarıyla- iffetli ve sabırlı kimselersiniz. Benden sonra bencil davranışlarla karşılaşacaksınız. Bana kavuşuncaya kadar sabredin. Sizin buluşacağınız yer havuzdur.

Ömer İbnu'l-Hattab halife olunca, bazı mal ve eşyayı müslümanlar arasında taksim etmiş bana da bir elbise göndermişti. Fakat elbise bana dar gelmişti...

Mescid'de oturduğum bir sırada, Ömer'in bana gönderdiği elbiselerden uzun ve geniş olanını giymiş Kureyşli bir genç yanımdan geçti. Yere sarkan elbisesini çekiyordu. Yanımdakine Rasûlullah'ın (s.a.v.) şu sözünü söyledim: “Benden sonra bazı bencil davranışlarla karşılaşacaksınız.”

Arkasından şöyle ilave ettim: "Rasûlullah (s.a.v.) doğru söylemiş."

Birisi Ömer'e gidip söylediğimi ona haber vermiş. Namaz kılar-ken Ömer hızla yanıma geldi ve şöyle dedi:

— "Namazı kıl Useyd!"

Namazını bitirince yanıma gelip:

— "Sen ne dedin?" dedi. Ben de gördüğümü ve söylediğimi ona anlattım. Bunun üzerine şöyle konuştu: "Allah seni affetsin. O, benim falan kimseye gönderdiğim elbisedir, o kişi de Ensar'dandır. Akabe beyatında, Bedir ve Uhud savaşlarında bulunmuştur. İşte o elbiseyi ondan bu Kureyş'li genç satın almış ve giymiştir. Rasûlullah'ın (s.a.v.) haber verdiği şeyin benim zamanımda mı olacağını zannediyorsun!?"

Ben de şöyle cevap verdim:

— "Hayır vallahi Mü'minlerin Emiri! Hiç şüphesiz bunun, senin zamanında olmayacağını biliyordum."

Useyd b. el-Huzayr, bundan sonra çok yaşamayıp Hz. Ömer zamanında vefat etmiştir.

Dört bin dirhem kadar borcu olduğu anlaşıldı. Mirasçıları borç-larını ödemek için ona ait bir araziye satmak istediler. Hz. Ömer bunu duyunca:

— "Useyd'in kardeşinin oğullarını halka muhtaç halde bırakamam..." dedi.

Daha sonra alacaklılarla konuştu. Onlar, her bir senesi bin dirhem karşılığında dört sene arazinin ürününü ondan satın almaya razı oldular.¹

1 İslâm'da böyle bir satış yoktur. Buradaki satışın tarlanın kiralanması şeklinde anlaşılması uygundur.

Useyd İbnu'l-Huzayr hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-Buharî ve Müslim (Fezailu's-Sahabe babı)
- 2- Camiu'l-Usul, IX/378
- 3- Tabakatu İbn Sa'd, III/603
- 4- Tehzibu't-Tehzib, I/347
- 5- Usdu'l-Ğabe, I/92
- 6- Hayatu's-Sahabe (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız)
- 7- El-A'lâm.

ABDULLAH B. ABBAS

**“Şüphesiz o, olgun yaşta bir gençtir.
Onun çok soran bir dili ve çok anlayışlı bir yüreği vardır.”**

Ömer b. el-Hattab

Bu büyük sahabî birçok şerefe sahiptir. Hiçbir şereften mahrum kalmamıştır.

O, Rasûlullah'la (s.a.v.) sohbet etme şerefine nail olmuştur. Eğer dünyaya biraz daha geç gelseydi, Rasûlullah'la (s.a.v.) sohbet şerefinden mahrum kalacaktı.

Akrabalık şerefini de elde etmişti. Çünkü o, Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğludur.

İlim şerefi ki o; Muhammed (s.a.v.) ümmetinin âlimi ve o ümmetin coşkun ilim denizidir.

Takva şerefine de sahiptir, çünkü o, gündüzleri oruçlu, geceleri namazla geçiren, seherlerde istiğfar eden ve Allah korkusundan dolayı gözyaşları yanaklarında iz yapıncaya kadar ağlayan birisiydi.

İşte bu, Muhammed (s.a.v.) ümmetinin âlim ve ârif kişisi Abdullah b. Abbas'tır. O, Allah'ın kitabını en iyi bilen, onun te'vilini en iyi anlayan, onun derinliklerine inmeye, onun meram ve sırlarına ermeye pek güçlü birisiydi.

*

İbn Abbas, hicretten 3 sene önce doğmuştur. Rasûlullah (s.a.v.) vefat ettiği zaman 13 yaşındaydı.

Buna rağmen o, Peygamber'den (s.a.v.) müslümanlar için, Buharî ile Müslim'in Sahihlerinde tesbit ettikleri 1660 hadis bellemiştir.

Annesi onu dünyaya getirince, Rasûlullah'a (s.a.v.) götürdü. Hz. Peygamber (s.a.v.) onun ağzına tükürüğünü koydu ve böylece onun karnına ilk giren şey, Peygamber'in (s.a.v.) mübarek ve temiz tükürüğü oldu. Tabîî, o tükürükle birlikte takva ve hikmet de girmiş oldu.

"Kime hikmet verilirse, ona birçok da hayır verilmiş olur."

Haşim oğullarına mensup çocuğun nazar boncukları üzerinden atılıp yedi yaşına girince, Rasûlullah'tan (s.a.v.) hiç ayrılmaz oldu. Rasûlullah (s.a.v.) abdest almak istediğinde, onun abdest suyunu hazırlar, namaza durduğunda arkasında namaz kılar, yolculuğa çıktığında bineğinin terkinde olurdu. Öyle ki gittiği yere onunla birlikte giden, o nasıl dönüyorsa yürüncesinde öylece dönen gölgesi gibiydi.

O bütün bu durumlarda, Rasûlullah'ın (s.a.v.) iki yanında anlayışlı bir yürek, saf bir zihin ve modern asrın tanıdığı bütün kayıt cihazlarının geride kaldığı bir hafızaya sahipti.

Kendisi şöyle anlatmıştır:

"Bir defasında, Rasûlullah (s.a.v.) abdest almak istemişti. Hemen suyunu hazırladım ve o yaptığımdan memnun olmuştu..."

Namaz kılmak istediğinde bana, yan tarafına durmamı işaret etti. Ben de arkasına durdum.

Namaz bitince, bana eğilip şöyle dedi:

— "Abdullah! Niçin benim yanıma durmadın?"

Ben de şöyle cevap verdim:

— "Benim gözümde sen, seninle yanyana olmaktan daha üstün ve daha değerlisin, ey Allah'ın Rasûlü!"

Ellerini gökyüzüne kaldırıp şöyle dedi:

— "Allah'ım ona hikmet (bilgi) ver."

Allah Peygamberinin duasını kabul edip, Haşim oğullarına mensup bu çocuğa, büyük hikmet sahiplerine üstünlük sağlayan hikmeti vermiştir.

Şüphe yok ki siz Abdullah b. Abbas'ın hikmet tablolarından birini öğrenmeyi çok istersiniz değil mi?

*

Hiz. Ali'nin taraftarları Hiz. Muaviye ile olan anlaşmazlığı sebebiyle onu terkettiklerinde Abdullah b. Abbas şöyle dedi:

— "Mü'minlerin Emiri! Bana izin ver de gidip onlarla konuşayım."

— "Onların sana bir kötülük yapmalarından korkuyorum."

— "Hayır, inşallah bir şey olmaz."

Abdullah daha sonra onların yanına gitti. O güne kadar onlardan daha çok ibadet eden bir topluluk görmemişti. Onlar şöyle dediler:

— "Hoş geldin, İbn Abbas... Niçin geldin?"

— "Sizinle konuşmaya geldim." Bir kısmı:

— "Onunla konuşmayın." Diğer bir kısmı da:

— "Söyle, seni dinliyoruz" dediler. Abdullah:

— "Söyleyin bakalım. Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğlu, damadı ve ona iman edenlerin ilki olan kişiye niçin kıızıyorsunuz?!" dedi.

— "Üç şeyden dolayı ona kıızıyoruz" dediler.

— "Onlar nedir?"

— "Birincisi: Allah'ın dininde, kişileri hakem tayin etmesidir. İkincisi: Âişe ve Muaviye ile savaşıp ganimet ve esir almamasıdır. Üçüncüsü: Müslümanların ona bey'at edip kendilerine emir yapmalarına rağmen emîru'l-mü'minîn lâkabını kullanmamasıdır."

— "Eğer size Allah'ın kitabından ayet ve Rasûlullah'ın (s.a.v.) hadisinden inkâr edemeyeceğiniz deliller getirsem, şu anda ileri sürdüğünüz görüşlerinizden vazgeçer misiniz? Ne dersiniz?"

— "Peki, tamam" dediler.

— "Gelelim; Ali Allah'ın dininde kişileri hakem kıldı sözünüze... Allah Teala şöyle buyurmaktadır: "Ey iman edenler! Siz (hac veya umre için) ihramlı bulunurken av öldürmeyiniz. İçinizden kim onu bilerek öldürürse (üzerine) öldürdüğü o hayvanın benzeri bir ceza vardır ki, Kabe'ye ulaşmış bir kurbanlık olmak üzere buna içinizden adâlet sahibi iki adam hükmedecektir." (Mâide Sûresi, 95) Söyleyin Allah aşkına, kişilerin; onların kanlarını, canlarını korumak ve aralarını

bulmak için yaptıkları hakemlikler mi daha doğrudur? Yoksa değeri dört dirhem olan tavşan için yaptıkları hakemlikler mi?"

— "Tabii ki müslömanların kanlarını korumak ve aralarını düzeltmek için yapacakları..."

— "Bu tamam mı?"

— "Evet."

— "Gelelim; Ali harp yaptı ama Rasûlullah (s.a.v.) gibi esir almadı, sözünüze: Anneniz Âişe'yi esir alıp diğer esirler gibi onu kendinize helal kılmak ister miydiniz? Eğer evet derseniz, kâfir olursunuz. Şayet onun anneniz olmadığını söylerseniz yine kâfir olursunuz. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: "O Peygamber, mü'minlere öz nefislerinden evladır. Zevceleri mü'minlerin anneleridirler." (Ahzab Sûresi, 6) Şimdi kendiniz için dilediğinizi seçiniz. Bu da tamam mı?"

— "Evet."

— "Ali kendinden mü'minlerin emîri lâkabını kaldırdı iddianıza gelince; Rasûlullah da (s.a.v.) Hudeybiye'de müşriklerle yaptığı sulh anlaşmasına; "Bu, Allah'ın Rasûlü Muhammed'in (s.a.v.) yaptığı anlaşmadır" yazmalarını istediğinde onlar şöyle demişlerdi: "Biz senin Allah'ın elçisi olduğuna inansaydık, seni Kabe'yi ziyaretten alıkoymaz ve seninle harbetmezdik. Ancak "Abdullah'ın oğlu Muhammed" yazabilirsin." Rasûlullah da: "Vallahi siz beni yalanlasanız da şüphesiz ben Allah'ın elçisiyim" diyerek isteklerini kabul etti. Bu da tamam mı?"

— "Evet" diye cevap verdiler.

Bu görüşme neticesinde, Abdullah b. Abbas'ın derin bilgi ve etkili konuşmasıyla 2000 kişi tekrar Ali'nin saflarına geçti. 4000 kişi de inad ederek ve haktan yüz çevirerek düşmanlıklarına devam ettiler.

Genç Abdullah b. Abbas, ilim elde etmek için her yolu deneyip her türlü gayreti sarfetmiştir. Rasûlullah'ın (s.a.v.) hayatında, onun çağlayanından içiyordu. O Rabbine kavuşunca âlim sahabenin hayatıta kalanlarına koştı, onların ilimlerinden faydalanmaya başladı.

Abdullah kendisi şöyle anlatmıştır:

— "Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabından birinde hadis olduğunu duyarsam, o öğle uykusuna yattığı sırada evinin kapısına gelir, eşikte elbisemi başımın altına yastık yaparak beklerdim. Rüzgar da üzerime

savurabildiği kadar toz savururdu. Halbuki ondan izin istemiş olsaydım, bana izin verirdi.

Ama ben bunu, onun değerini yükseltmek için yapıyordum. Evinden çıktığında beni bu halde görünce şöyle derdi:

— “Ey Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğlu! Niçin geldin, haber verseydin ben sana gelirdim.”

Ben de şöyle cevap verirdim:

— “Benim sana gelmem daha münasiptir. İlmin ayağına gidilir. İlim ayağa gelmez.”

Bundan sonra öğrenmek istediğim hadisi sorardım.

İbn Abbas, ilim elde etmek için nefsinin ayaklar altına aldığı gibi, âlimlerin değerini yüceltirdi.

İşte, vahiy kâtibi olan, hüküm vermede, fıkıhta, kıraatta ve feraizde ¹ Medine halkının başı Zeyd b. Sabit hayvanına binmek istiyor, Haşim oğullarına mensup genç Abdullah b. Abbas onun huzurunda, kölenin efendisinin huzurunda durduğu gibi duruyor, özengisini ve hayvanın yularını tutuyor.

Zeyd ona:

— “Vazgeç Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğlu!” diyor.

İbn Abbas cevap veriyor:

— “Biz âlimlerimize böyle davranmakla emrolunduk.”

Zeyd:

— “Elini göster bana” dedi.

İbn Abbas elini çıkardı. Zeyd onun elinin üzerine eğilip öptü ve şöyle dedi:

— “Biz de, Peygamberimizin ehl-i beytine böyle davranmakla emrolunduk.”

Onun hakkında Tabiîn'in büyüklerinden Mesruk b. el-Ecda' şöyle demiştir: “İbn Abbas'ı gördüğümde; insanların en güzeli, konuştuğunda; insanların en güzel konuşanı, sohbet ettiğinde; insanların en âlimi demiştim.”

İbn Abbas'ın elde etmek istediği ilim tamam olunca, kendisi halka ilim öğreten bir öğretmen, evi de müslümanların üniversitesi olmuştu.

Evet, kelimenin tam anlamıyla modern çağımızdaki bir üniversite olmuştu.

¹ Miras taksimiyle ilgili ilim.

İbn Abbas'la bizim şimdiki üniversitelerimiz arasındaki fark şudur: Bugünün üniversitelerinde yüze yakın, bazen da yüzlerce profesör bir araya gelir. İbn Abbas üniversitesi ise, bir tek profesörün omuzları üzerinde durmaktadır. O da İbn Abbas'ın kendisidir.

Arkadaşlarından birisi şöyle anlatmaktadır:

“İbn Abbas'ın bir toplantısını gördüm. Eğer bütün Kureyş, onunla övünmüş olsaydı, övünç vesilesi olarak onlara yeterdi.”

Halkın onun evine giden yollarda toplanmış olduğunu, hattâ yolların onlara dar geldiğini gördüm. Yanına girip kapısında insanların toplandığını ona haber verdim. Şöyle dedi:

— “Bana abdest suyu hazırla.”

Abdest aldıktan sonra oturup şöyle dedi: “Dışarı çık ve onlara de ki: Kim Kur'an lehçeleriyle ilgili bir soru sormak istiyorsa içeri girsin.”

Dışarı çıktım ve onlara söyledim. İçeri girenler evi ve odaları doldurmuştu. Birisi ona bir konuda sorar sormaz; hemen, tam olarak ve daha fazlasıyla cevap veriyordu. Arkasından da:

— “Kardeşlerinize yol açın” dedi. Onlar da çıktılar. Bana şöyle dedi: “Dışarı çık ve şöyle söyle: Kim Kur'an'ın tefsirini ve tevilini sormak istiyorsa içeri girsin.”

Çıkıp onlara söyledim. Yine evi ve odaları doldurdular. Kendisine sorulara hemen, tam olarak ve fazlasıyla cevap veriyordu. Arkasından da:

— “Kardeşlerinize yol açın” dedi. Onlar da dışarı çıktılar. Bana da şöyle dedi: “Dışarı çık ve şöyle söyle: Kim helal, haram ve fıkıhtan sormak istiyorsa içeri girsin.”

Dışarı çıktım ve onlara söyledim. Yine içeri girip evi ve odaları doldurdular. Kendisine sorulara hemen tam olarak cevap veriyordu. Sonra:

— “Kardeşlerinize yol açın” dedi. Onlar çıktılar. Bana tekrar şöyle dedi: “Dışarı çık. Kim feraiz ve benzeri şeyleri sormak istiyorsa içeri girsin.”

Çıkıp onlara söyledim. Yine evi doldurdular. Her hangi birşey sorduklarında, sorularını hemen ve tam olarak cevaplandırıyor. Sonra onlara:

— “Kardeşlerinize yol açın” dedi ve onlar da dışarı çıktılar. Arkasından bana şöyle dedi: “Şimdi çık ve kim; dil, şiir ve Arabların kelimeleri garîblerine ait bir soru sormak isterse içeri girsin.”

İçeri girdiler ve evi doldurdular. Ona herhangi birşey sorulduğunda hemen ve tam olarak cevap veriyordu.

Bu haberi nakleden kimse şöyle demiştir: “Kureyş'in tümü bunlarla övünmüş olsaydı, onlara övünç vesilesi olarak yeterdi.”

İbn Abbas, sanki kapısında bu kalabalığın meydana gelmemesi için, ilmi, günlere dağıtmayı düşünmüştü:

Haftada bir gün, sadece tefsir anlatmak için, bir gün sadece fıkıh anlatmak için, bir gün sadece mağazî¹ anlatmak için, birgün sadece şiir anlatmak için, birgün sadece eyyam-ı arab² anlatmak için otururdu. Onunla ilim meclisine oturup da ona boyun eğmeyen hiç bir âlim yoktu. Birisinin soru sorup da ondan cevap alamaması vâki değildi.

İbn Abbas yaşının küçüklüğüne rağmen ilim ve anlayışının fazlalığı sebebiyle Hulefâ-i Râşidin'in danışmanı olmuştu.

Ömer b. el-Hattab'ın bir işi çıktığında veya bir problemle karşılaştığında, sahabenin büyüklerini ve onlarla birlikte Abdullah b. Abbas'ı çağırırdı. Abdullah geldiği zaman ona büyük değer verir, kendine yakın bir yere oturtur ve şöyle derdi:

— “Halledilecek bir meselemiz var, onu halledecek olan sen ve senin gibilerdir.”

Bir defasında, Abdullah'ı kendine tercih etmesi, genç olmasına rağmen onu yaşlılarla bir tutması sebebiyle tenkid edilmiş ve bunun üzerine şöyle demişti:

— “Şüphesiz o, olgun yaşta bir gençtir. Onun çok soran bir dili, çok anlayışlı bir yüreği vardır.”

İbn Abbas, yüksek tabakaya ilim öğretirken, halkın kendi üzerinde hakkı olduğunu unutmamıştı. Onlara da vaaz ve irşad toplantıları düzenlerdi. Onun şu sözleri günahkârlara hitab eden vaazlarındandır:

1 Mağazi: Rasûlullah'ın savaşları.

2 Arabların önemli günlerini anlatan ilim. Arap Tarihi denilebilir. (Çeviren)

— “Ey günahkâr! Günahının akıbetinden emin olma. Günah-tan sonrakinin, günahın kendisinden daha büyük olduğunu bil.

Günah işlerken, sağındakiler ve solundakilerden utanmaman günah-tan az değildir.

Allah'ın sana ne yapacağını bilmeden, günah işlerken gülmen, günah-tan daha büyüktür.

Günah kazandığında sevinmen günah-tan daha büyüktür.

Kazanamadığın günaha üzülmen günah-tan daha büyüktür.

Allah'ın seni gördüğüne hiç aldırış etmeyip bütün varlığıyla günah işlerken elbiseni kımıldatan rüzgârdan korkman günah-tan daha büyüktür.

Ey günahkâr! Allah Teâlâ; Eyyub'un (a.s.) vücuduna hastalık verip malını yok ettiği zamanki günahının ne olduğunu biliyor mu-sun?

Onun günahı, sadece ve sadece bir zavallının kendisine yapı-lan zulmü gidermesi için yardım istemesi ve onun da yardım etmemesi- di.”

İbn Abbas yapmadıklarını söyleyen, kendileri sakınmadıkları halde başkalarına yasaklayanlardan değildi. O çok oruç tutar ve çok namaz kılardı.

Abdullah b. Muleyke ondan şöyle bahsetmektedir:

— “Mekke'den Medine'ye kadar Abdullah b. Abbas'la birlikte yolculuk etmiştim. Konakladığımız bir yerde, herkes aşırı yorgunluk-tan dolayı derin bir uyku çekerken, o gecenin yarısında kalkıp namaz kılmıştı.

Bir gece de, onun şu ayeti okuduğunu görmüştüm: “Ölüm baygınlığı, gerçek olarak gelmiştir. İşte bu, senin kaçıp durduğun şey-dir.” (Kaf Sûresi, 19)

Bu ayeti sabah oluncaya kadar defalarca okuyup ağlamıştı.”

Bütün bunlardan başka Abdullah b. Abbas'ın şöyle bir özelliği vardı:

O, güzel ve parlak yüzlü bir kimseydi. Allah (c.c.) korkusun-dan gece yarılarında kalkıp ağlardı. Öyle ki, yumuşak yanaklarına akan yaşlar kalın kalın izler yapardı.

İbn Abbas, ilmin son noktasına ulaşmıştı. İşte buna bir delil:

Halife Muaviye b. Ebî Sufyan bir sene hacca gitmek üzere yola çıkmıştı. Abdullah b. Abbas da hacca gitmek üzere yola çıkmıştı. Abdullah ne bir komutan ne de bir başkan idi.

Muaviye'nin maiyetinde devlet adamları vardı.

Abdullah b. Abbas'ın maiyetinde ise halifeninkinden üstün olan ilim öğrencileri vardı.

İbn Abbas 70 yıl yaşamıştır. Bu süre içinde dünya; ilim, anlayış, hikmet ve takva ile dolmuştur.

Öldüğünde namazını Muhammed b. el-Hanefiyye, ¹ hayatta kalan sahabîler ve büyük tabîler kılmıştır.

Toprağa verdikleri sırada, birisinin şu ayeti okuduğunu duydu-
lar:

“Ey emin ve mutmain ruh! Birbirinizden razı olarak Rabbine dön. Haydi kullarımın içine gir. Cennetime gir.” (Fecr Sûresi, 30) ²

1 Muhammed İbnü'l-Hanefiyye: Ali İbn Ebi Talib'in oğlu Muhammed'dir. Hasan ve Hüseyin'den ayırt etmek için annesine nisbet edilir. Hasan'la Hüseyin'in annesi Rasulullah'ın (s.a.v.) kızı Fatıma'dır. Muhammed'in annesi ise, Benî Hanefiyye'den bir kadındır.

2 Abdullah b. Abbas hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Camiu'l-Usul, (10. cüz, fezailu's-sahabe babı)

2- El-İsabe, biyografi no: 4781

3- El-İstiab (El-İsabe'nin hamışinde), II/350

4- Usdu'l-Ğabe, III/192

5- Sıfetu's-Safve, 1/746 (Haleb baskısı)

6 - Hayatu's-Sahabe (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız)

7- El-A'lâm.

NU'MAN B. EL-MUKARRİN EL-MUZENÎ

**“İman ve nifakın evleri vardır.
Mukarrin oğullarının evi iman evlerindendir.”**

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)

Muzeyne kabilesi evlerini Mekke'yle Medîne arasında uzanan yolda Yesrib'e yakın olarak yapıyordu.

Rasûlullah (s.a.v.) Medine'ye hicret etmiş, onunla ilgili haberler gidip gelenler vasıtasıyla Muzeyne'ye ulaşmaya başlamıştı. Ondan sadece hayra dair haberler geliyordu.

Bir akşam, kavminin efendisi Numan b. Mukarrin el-Müzeni, dostlarıyla ve kabilesinin yaşlılarıyla birlikte her zamanki toplantı yerinde oturup onlara şöyle konuştu:

— “Ey kavmim! Vallahi biz Muhammed'den ancak iyi şeyler öğrendik. Onun davetinden; merhamet, iyilik ve adâletten başkasını duymadık. Başkaları ona koşarken, biz niçin yavaş davranıyoruz?”

Daha sonra sözüne şöyle devam etti:

— “Ben, yarın erkenden ona gitmeye karar verdim. İçinizden kim benimle beraber olmak istiyorsa, hazırlansın.”

Numan'ın sözleri kavmine çok te'sir etmişti. Sabahleyin, on kardeşini ve 400 Muzeyne'li süvariye Rasûlullah'la (s.a.v.) görüşmek ve Allah'ın dinine girmek üzere, kendisiyle birlikte Yesrib'e gitmek için hazır vaziyette buldu.

Ancak Numan, bu kalabalık toplulukla, müslümanlara bir şeyler götürmeden Peygamber'in yanına gitmeye utandı.

Ama geçirdikleri kıtlık yüzünden ellerinde avuçlarında fazla bir şey kalmamaştı.

Numan kendisinin ve kardeşlerinin evlerini dolaştı, kıtlıktan arta kalan birkaç koyunu toplayıp Rasûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna getirdi. Hepsini İslâm'a girdiklerini açıkladılar.

Numan b. Mukarrin'le beraberindekilerin müslüman oluşuna sevinmekten dolayı, Yesrib bir uçtan bir uca çalkalandı. Çünkü daha önce hiçbir Arabin evinden, baba bir on bir kardeşin ve onlarla birlikte 400 süvarinin müslüman olduğu vâki değildi.

Rasûlullah (s.a.v.) da Numan'ın müslüman oluşuna çok sevindi. Allah Teâlâ onun getirdiği koyunları kabul edip onun hakkında şöyle buyurdu:

"Bedevilerden öyle kimse vardır ki, Allah'a ve ahiret gününe inanır, intak edeceğini Allah yanında yakınlıklara ve o Peygamberin dualarına (vesîle) edinir. Haberinizi olsun ki, bu onlar için gerçek bir yakınlıktır. Allah, onları rahmetine koyacaktır. Şüphesiz ki Allah, çok yarlıgayıcıdır, çok esirgeyicidir." (Tevbe Sûresi, 99)

Numan b. Mukarrin, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sancağı altına girmiş ve hiç aksatmaksızın onun bütün savaşlarında bulunmuştu.

Hiz. Ebû Bekir halife olunca, Numan, kavmi Muzeyne oğullarıyla birlikte irtidat (dinden dönme) olaylarının bastırılmasında kesin bir tavır takınmış ve bu çok etkili olmuştu.

Hiz. Ömer'in halifeliği zamanında Numan İbn-i Mukarrin'e ait, tarihin dilinden düşürmeyip övgüyle bahsettiği, daima taptaze kalan bir hatıra vardır.

Kadisiyye'den az önce, müslüman ordularının komutanı Sa'd b. Ebî Vakkas, İslâm'a davet için Numan b. Mukarrin başkanlığındaki bir heyeti Kisra Yezdücird'e göndermişti.

Heyet, Kisra'nın Medain'deki sarayına vardığında, huzuruna girmek için izin istediler ve o da girmelerine izin verdi. Bir tercüman çağırıp ona şöyle dedi:

— "Onlara sor: Sizi buraya gelip bizimle savaşmaya teşvik eden sebep nedir? Belki siz, sırf bizimle savaşmayı arzu edip bize karşı

cesaret gösterdiniz. Çünkü biz hep sizinle uğraştık ama, sizi yenemedik."

Numan yanındakilere dönüp şöyle dedi:

— "İsterseniz ona sizin namınıza ben cevap vereyim. Eğer içinizde onunla konuşmak isteyen varsa, onun konuşmasına izin veririm."

— "Yok, sen konuş" dediler. Oradakiler Kisra'ya dönüp:

— "Bu adam bizim dilimizle konuşur, söylediğini dinle" dediler.

Numan, Allah'a hamd ve senâda bulunup Peygamberine salât ve selâm getirdikten sonra şöyle konuştu:

— "Şüphesiz Allah bize acıdı ve bize iyiyi gösterip onu emreden, kötüyü tanıtip bizi ondan yasaklayan bir peygamber gönderdi. Bize -eğer davet ettiği şeyi kabul edersek- Allah'ın dünya ve ahiret iyiliklerini vereceğini vadetti.

Kısa bir zamanda Allah darlığımızı genişliğe, zilletimizi izzete, aramızdaki düşmanlığı da kardeşlik ve merhamete çevirdi.

Bize, insanları hayırlı şeylere davet etmemizi ve önce yakınlarımızdan başlamamızı emretti.

Biz sizi dinimize girmeye davet ediyoruz. Bizim dinimiz; güzelin tümünü güzel gören ve ona teşvik eden, çirkinin tümünü çirkin gören ve ondan sakındıran bir dindir. Bu din, inananları küfrün karanlık ve zulmünden, imanın aydınlık ve adâletine götürür.

Eğer İslâm'ı kabul ederseniz; aranızda Allah'ın Kitabını koyar, onun hükümleriyle hükmetmek üzere, bazı zevatı bırakır, sonra çıkar gider ve sizi kendi halinize bırakırız.

Şayet Allah'ın dinine girmeyi kabul etmezseniz, sizden cizye alırız ve sizi himâye ederiz. Cizye vermeyi de kabul etmezseniz sizinle savaşıyoruz."

Yezdücerd bunları duyunca küplere bindi ve şöyle cevap verdi:

— "Dünyada sizden daha bedbaht, sayıca sizden daha az, daha dağınık ve hali daha perişan bir millet bilmiyorum. Biz, sizin durumunuzu bölge valilerine havale ediyorduk, onlar sizin bize itaatinizi sağlıyorlardı..."

Hiddeti biraz geçip sözüne şöyle devam etti.

— "Eğer bir ihtiyaçtan dolayı bize geliyorsanız, memleketiniz bolluğa kavuşuncaya kadar size erzak verelim, sizin ve kavminizin

ileri gelenlerini giydirelim ve bizim tarafımızdan, size yumuşak davranacak bir hükümdar tayin edelim.”

Heyettekilerden birisi, yeniden onun hiddet ve öfkesini artıracak şekilde bu teklifi reddetti. O da tekrar şöyle konuştu:

— “Eğer elçiye zeval yoktur kaidesi olmasaydı, sizi öldürürdüm. Kalkın, benim size verecek hiçbir şeyim yok. Komutanınıza şöyle haber verin: “Ona, hepinizi Kadisiyye 1 hendeğine gömecek olan Rüstem'i 2 gönderiyorum.”

Daha sonra Kisra, kendisine bir yük toprak getirilmesini emretti ve getirdiler. Adamlarına:

— “Toprağı bunların en şereflişine yükleyin, onu halkın göreceği şekilde bizim taht merkezimizin kapılarından çıkıncaya kadar önünüzde sürün...”

Heyettekilere sordular:

— “Sizin en şerefliş kimdir?”

Âsım b. Umer öne çıkıp:

— “Benim” dedi.

Medain'den çıkıncaya kadar toprağı onun sırtına yüklediler. Daha sonra Âsım, toprağı kendi devesine yükleyip Sa'd b. Ebî Vakkas'a götürdü. Sa'd, Allah'ın İran'ın fethini müslümanlara nasîb edeceğini ve onların toprağına müslümanların sahip olacağını müjdeledi.

Nihayet Kadisiyye harbi oldu. Hendek binlerce ölünün cesediyle doldu ama bunlar müslüman askerlerinininki değildi, Kisra'nın askerlerinin cesetleri idi.

*

İranlılar Kadisiyye yenilgisini bir türlü hazmedemediler. En iyilerinden toplayabildikleri kadar asker topladılar. Sayıları 150 bine ulaştı. Hz. Ömer bu büyük topluluğun haberini alınca, böyle büyük bir tehlikeyi bizzat kendisi halletmeye karar verdi.

Fakat müslümanların ileri gelenleri onu bu kararından vazgeçirdiler. Bu büyük meselede kendisine güvenilen bir komutanı göndermesini tavsiye ettiler.

Ömer şöyle dedi:

1 Irak'da Necef'in batısında bulunan bir yerdir. Orada “Kadisiyye Savaşı” denilen büyük savaş yapılmıştır.

2 İran ordusunun komutanı.

— “Bana bu cepheye gönderebileceğim birisini tavsiye edin.”

— “Askerlerini sen daha iyi bilirsin, Müminlerin Emîri!” dediler.

— “Müslüman ordusunun başına -iki ordu karşılaştığında- mızrakların dişlerinden daha ilerde olan birisini getirmek istiyorum. O da Numan b. Mukarrin el-Muzenî'dir” dedi.

— “Buna, o lâyıktır” diye cevap verdiler.

Hız. Ömer ona şu mektubu yazdı:

“Allah'ın kulu Ömer b. el-Hattab'dan Numan b. Mukarrin'e: Kalabalık bir İran ordusunun sizinle savaşmak için Nihavend şehrinde toplandığını haber aldım. Bu mektubumu aldığı anda, Allah'ın emri, yardımı ve desteğiyle maiyyetindeki müslümanlarla birlikte yola çık. Onları sarp yerlerden yürütme, çünkü eziyet etmiş olursun... Bir müslüman bana yüzbin dinardan daha iyidir. Selâm senin üzerine olsun.”

Numan, düşmanla karşılaşmak için ordusunu getirdi. Yolu keşfetmeleri için, önce süvari keşif kuvvetlerini öne sürdü. Süvariler Nihavend'e yaklaşıncaya, atları yürümedi, ileri sürdüler ama atlar bir türlü yürümüyordu. Atlarından inip durumu anlamak istediler. Atların ayaklarında, çivi başına benzeyen demir kıymıkları gördüler. Yerleri araştırdılar, bir de ne görsünler! İranlılar, Nihavend'e gidecek atlı ve yayaları engellemek için yollara demir dikenler dökmüşler.

Süvariler durumu Numan'a haber verip bu konuda onun görüşünü sordular. Numan onlara, bulundukları yerden ayrılmamalarını ve düşmanın görmesi için geceleyin ateş yakmalarını emretti. Böylece korkmuş ve yenik düşmüş numarası yapacaklar, düşman da onlara yetişmek için harekete geçerek yollara döktükleri demir dikenleri temizleyecekti.

İranlılara oynadıkları bu oyun tutmuştu. Düşman, müslüman ordusunun öncü birliğinin yenik bir halde geri döndüğünü görünce, hemen işçilerini gönderip yollardaki dikenleri temizletti. Müslümanlar da tekrar hücumla geçip bu yolları ele geçirdiler.

*

Numan b. Mukarrin, askerini Nihavend'in yüksek tepelerinde toplayıp düşmana ânî bir baskın yapmaya karar verdi. Askerlerine şöyle konuştu:

— “Ben üç defa tekbir getireceğim, birinci tekbirde, herkes hazırlansın, ikincide herkes silâha sarılsın. Üçüncüde Allah'ın düşmanlarına saldıracağım. Siz de benimle birlikte saldırın.”

Numan b. Mukarrin üç tekbiri de getirdi. Kükremiş bir aslan gibi düşman saflarına daldı. Onun arkasından da müslüman askerleri sel gibi coştular. Taraflar arasında, tarihin benzerine az rastladığı çok şiddetli bir savaş oldu. İran ordusu dağılıp gitti. Ölülerini dağı taşı doldurdu. Her yerden düşman kanı aktı. Numan b. Mukarrin'in atı bu kanlardan kayıp yere yıkıldı. Numan da öldü. Kardeşi sancağı elinden alıp üzerine bir örtüyle kapattı. Öldüğünü de müslümanlardan gizli tuttu.

Müslümanların “Fetihler Fethi” diye isimlendirdiği büyük zafer tamam olup galip gelen askerler kahraman komutanları Numan b. Mukarrin'i sorunca, kardeşi üzerindeki örtüyü kaldırıp şöyle dedi:

— “İşte komutanınız, Allah, verdiği fetihle, onun gözünü aydın etmiş ve onu şehîdlik mertebesine kavuşturmuştur.”¹

1 Numan b. Mukarrin hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-Isabe, biyografi no: 8745

2- İbnu'l-Esir, 11/211, III/7

3- Tehzibu't-Tehzib, X/456

4- Futuhu'l-Buldan, s. 311

5- Şerhu Elfiyeti'l-Irakî, III/76

6- El-A'lam, IX/9

7- El-Kadisiyye, s. 66-73 (Beyrut, Darun-Nefais yayınlarından)

SUHEYB ER-RUMÎ

“Alış-veriş kârlı oldu Ebû Yahya, alış-veriş kârlı oldu...”

Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammed (s.a.v.)

Suheyb er-Rûmî...

Biz müslümanlardan bazıları Suheyb er-Rûmî'yi tanımayıp, onun bazı yönlerini ve hayatının bir bölümünü iyi bilmezler!

Fakat çoğumuzun bilmediği, Suheyb'in, Rûmî (Bizanslı) olmadığıdır. Onun; babası Benî Numeyr, anası Benî Temîm kabîlesine mensup halis bir Arap olduğudur.

Suheyb'in Rûm'a (Bizans'a) nisbetine dair tarihin devamlı hafızasında tutup sayfalarının söyleyip durduğu bir hikâyeye vardır.

Bi'setten ¹ yirmi yıl kadar önce, İran hükümdarı Kisra tarafından tayin edilen Sinan b. Malik en-Numeyri Ubulle'yi ² idare ediyordu.

Onun, Suheyb isimli 5 yaşlarında çok sevdiği bir çocuğu vardı.

Suheyb, parlak yüzlü, kızıl saçlı, gözlerinden zekâ fışkıran, hareketli ve üstün kabiliyetli bir çocuktur.

¹ Bi'set: Peygamberliğin başlangıç zamanı.

² Ubulle: Sonradan Basra'ya katılmış eski bir şehir.

Ayrıca o, neş'eli ve iyi kalbli idi. Babasına neş'e verir, saltanatının sıkıntı ve kederlerini alır götürürdü.

Suheyb'in anası; küçük oğlu, bazı akraba ve hizmetçileriyle birlikte dinlenmek için Irak'ta bulunan Seniyy köyüne gitmişti. Rum (Bizans) ordusundaki bazı küçük birlikler köye baskın yapıp bekçileri öldürmüşler, malları yağmalamışlar ve köylüleri esir almışlardı.

Esir aldıkları kimseler arasında Suheyb de vardı.

Suheyb, Rum ülkesindeki köle pazarlarında satışa çıkarılmış ve elden ele dolaşmaya başlamıştı. Bir efendinin hizmetinden diğerine geçiyordu. Onun bu hali, Rum ülkesinin saraylarını dolduran binlerce köleden farklı değildi.

Bu durum Suheyb'e Rum toplumunun derinliklerine inmek ve iç durumuna vakıf olmak imkânını vermişti. O, Rum saraylarında yuvalanan pislik ve ahlâksızlıkları gözleriyle görmüş, orada işlenen zulüm ve günahları kulaklarıyla duymuş ve bu toplumdan tiksiniyordu.

Kendi kendine şöyle diyordu:

— “Böyle bir topluluğu ancak tufan temizler.”

Suheyb, Rum ülkesinde büyüyüp ve ora halkının arasında, yetişmesine, Arapçayı unutmak üzere olmasına rağmen, halinden çöl çocuğu bir Arab olduğu kaybolmamıştı.

Kölelikten kurtulup soydaşlarına kavuştuğu güne kadar hiç ümitsizliğe kapılmamıştı.

Bir hristiyan kâhini efendisine:

— “Arap yarımadasındaki Mekke'den, Meryem oğlu İsa'nın peygamberliğini tasdik edecek ve insanları karanlıklardan aydınlığa çıkaracak bir peygamberin çıkacağı zaman yaklaşmıştır” dediğini duyunca

Suheyb'in Arap ülkesine dönme arzusu çok artmıştı.

Suheyb bir fırsatını bulup kölelikten kaçmış ve şehirlerin anası, Arapların sığınağı ve beklenen peygamberin gönderildiğı yer olan Mekke'ye yönelmişti.

Mekke'ye gelip yerleştğinde, Arapçayı iyi konuşamadığından ve saçlarının kızıl renkte olmasından dolayı halk ona Rûmî (Bizanslı) Suheyb ismini vermişti.

Suheyb, Mekke'nin ileri gelenlerinden Abdullah b. Cüdan ile anlaşip beraber ticaret yapmaya başladı. Yaptıkları bu ticaret sebebiyle bol para kazandılar.

Ancak Suheyb'in ticaret yapıp bol para kazanması ona hıristiyan kâhinin sözünü unutturmadı.

Ne zaman hatırına gelse, hemen kendi kendine soruyordu:

— "Bu ne zaman olacak?"

Çok geçmedi ona cevap geldi:

Bir gün Suheyb, bir yolculuktan Mekke'ye dönmüştü. Ona, Abdullah oğlu Muhammed'in peygamber olarak gönderilip, onun insanları tek olan Allah'a imana davet etmeye, adaletli olmaya, iyilik yapmaya teşvik etmeye, insanları kötülüklerden alakoymaya başladığı anlatıldı. O da:

— "Bu, Emîn lâkabı verilen kimse değil mi?" dedi.

— "Evet" dediler.

— "Kaldığı yer neresi?"

— "Safa'da Erkam'ın oğlu Erkam'ın evi... Yalnız Kureyş'lilerden birinin seni görmemesine dikkat et. Eğer görürlerse, sana yapacaklarını yaparlar... Sen kimsesiz birisisin. Seni koruyacak ne hısımin, sana yardım edecek ne de akrabaları var."

Suheyb dikkatlice, Erkam'ın evine gitti. Oraya vardığında kapıda Ammar b. Yasir'i gördü. Önceden onu tanıyordu. Bir an tereddüt etti. Sonra ona yaklaşıp:

— "Ne istiyorsun Ammar?" dedi. Ammar da:

— "Ya sen ne istiyorsun?" diye cevap verdi. Suheyb:

— “Bu zatın yanına girip söylediklerini bizzat kendisinden duymak istiyorum” dedi.

— “Ben de bunu istiyorum.”

— “Öyleyse Allah'ın bereketi üzere birlikte girelim.”

Suheyb b. Sinan er-Rumî ile Ammar b. Yasir, Rasûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna girip söylediklerini dinlediler. Göğüslerinde imanın nuru parladı ve ona ellerini uzatmak için yarışa girdiler. “Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed onun kulu ve elçisidir” diye şehâdet getirdiler. Günün tamamını içerde, onun hidâyet pınarından içerek ve onunla sohbet ederek geçirdiler. Gece olup ortalık sakinleşince, karanlıkta her biri; kalbine bütün dünyayı aydınlatmaya yetecek kadar ışığı koyarak onun yanından ayrıldı.

Bilâl, Ammar, Sumeyye, Habbâb ve birçok mü'minle birlikte Suheyb de Kureyş'in eziyetlerinden payına düşeni almıştı, Dağa inse, onu paramparça edecek olan Kureyş'in işkencelerine göğüs germişti.

Bütün bunları sakin ve sabırlı bir gönülle kabul etmişti, çünkü o Cennet'in yolunun sıkıntılarla kuşatılmış olduğunu biliyordu.

Rasûlullah (s.a.v.) ahabına Medine'ye hicret izni verdiğinde Suheyb, Rasûlullah (s.a.v.) ve Ebû Bekir'le birlikte gitmeye karar verdi ama Kureyş onun hicret kararını anlayıp onu amacından alıkoymuştu. Elllerinden kurtulmaması ve ticaretten kazandığı altın ve gümüşleri yanında götürmemesi için ona gözcüler dikmişti.

Suheyb, Rasûlullah'la (s.a.v.) arkadaşının hicretinden sonra onlara kavuşmak için fırsat bekliyordu. Fakat istediği olmamıştı. Çünkü gözcülerin gözleri hiç kapanmıyor, devamlı uyanık duruyordu. Onun için hile yapmaktan başka çare bulamamıştı.

Soğuk bir gecede Suheyb, sanki ihtiyacını gideriyormuş gibi birkaç defa helâya çıktı. Helâdan çıkıyor arkasından tekrar gidiyordu.

Gözcüler birbirlerine:

— “İçiniz rahat olsun. Lât ve Uzza onu karnındakilerle uğraştırıyor” dediler. Daha sonra yataklarına çekilip gözlerini uykuya teslim ettiler.

Suheyb böylece aralarından sıyrılıp Medine'nin yolunu tuttu.

Suheyb yola çıktıktan biraz sonra, gözcüler için farkına varıp ürpertiyle uykularından fırladılar. Yarış atlarına binip dolu dizgin yola koyuldular ve ona yetiştiler.

Suheyb onların yaklaştığını anlayınca, yüksek bir yerde durdu. Sadağından okları çıkarıp yayına koydu ve şöyle dedi:

— “Kureyşliler! Vallahi siz benim çok iyi ok attığımı ve isabet ettirdiğimi bilirsiniz.

Ben yanımdaki okların her biriyle birinizi öldürmedikçe bana ulaşamazsınız.

Daha sonra da sizinle elimde kalan tek şeyim kılıcımla dövüşürüm.”

Birisi ona şöyle dedi:

— “Vallahi, seni hem canınla hem de malınla bizden üstün bir halde bırakamayız...

Sen Mekke'ye zayıf ve yoksul olarak geldin, zenginleştin ve şimdiki haline ulaştın.”

O da şöyle cevap verdi:

— “Malımı size bırakırsam, beni serbest bırakmaya ne dersiniz?”

Onlar:

— “Tamam” dediler.

Böylece onlara Mekke'deki evinde parasını koyduğu yeri tarif etti. Onlar Mekke'ye gidip oradan parayı aldılar ve sonra onu serbest bıraktılar.

Suheyb dinini kurtararak Medîne'ye doğru hızla yürümeye başladı. Öyle ki toplamak için ömür çiçeğini tükettiği malına hiç üzülmeyen. Her yorgunluk ve bitkinlik hissedişinde, Rasûlullah'a (s.a.v.) olan özlemi artıyor, ona tekrar canlılık geliyor ve yürümeye devam ediyordu.

Kuba'ya ¹ vardığında, Rasûlullah (s.a.v.) onun geldiğini gördü ve sevinçle onu karşılayıp şöyle dedi:

— “Alış-veriş kârlı oldu. Ebû Yahya, alış-veriş kârlı oldu.”

Bu sözü üç defa tekrarladı.

Suheyb'in yüzünde bir sevinç görüldü ve şöyle dedi:

— “Vallahi, benden önce sana hiç kimse gelmedi, ya Rasûlallah! Bunu sana ancak Cebrail haber vermiştir.”

Gerçekten alış-veriş kârlı olmuştu... Bunu gökten gelen vahiy de doğrulamıştı.

Buna Cebrâil de şahit olmuştu... Suheyb hakkında şu âyet nâzil olmuştu:

“İnsanlardan bir kısmı da vardır ki, Allah'ın rızasını isteyerek nefsinin Allah'a ibadet yolunda sarfeder. Allah ise kullarına çok merhamet edicidir.” (Bakara Sûresi, 207)

Ne mutlu Suheyb b. Sinan er-Rûmî'ye...

Onun sonu ne güzel olmuştur... ²

1 Kuba: Medine'nin iki mil uzağında bir köy.

2 Suheyb er-Rumi hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 4104

2- Tabakatu İbn Sa'd, III/226

3- Usdu'l-Ğabe, II/30

4- El-İstiab (el-İsabenin hamışinde), II/174

5- Sıfetu's-Saife, I/169

6- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VII/318-319

7- Hayatu's-Sahabe, (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.)

8- El-A'lâm.

EBÛ'D-DERDÂ

**“Ebû'd-Derdâ dünyayı, elleri ve göğsüyle
kendinden uzaklaştırdı...”**

Abdurrahmân b. Avf (r.a.)

Künyesi Ebud-Derdâ olan Uveymir b. Malik el-Hazrecî, erke-
den uykudan kalkıp evinin en yüksek yerine diktiği putuna gitti. Onu
saygıyla selâmladıktan sonra, büyük ticarethanesinden getirdiği en
güzel kokulardan sürdü ve üzerine has ipekten yeni bir örtü örttü. Bu
ipek örtüyü dün ona, Yemen'den gelen tacirlerden birisi hediye etmiş-
ti.

Güneş yükselince Ebûd-Derdâ, ticarethanesine gitmek üzere
evinden çıktı. Bir de ne görsün! Yesrib'in cadde ve sokakları, Be-
dir'den dönmekte olan ve önlerinde de Kureyş'li esirler bulunan Mu-
hammed'in taraftarlarıyla dolup taşmıştı. Onlara hiç bakmadan çekip
gitti. Fakat az sonra, onların arasındaki Hazrecli bir gence yönelip
Abdullah b. Ravaha'yı sordu.

Hazrecli genç ona şöyle cevap verdi:

— “Abdullah harpte güzel bir döğüş çıkardı. Sağ-salim ve ga-
nimet kazanarak döndü.”

Genç onu böyle savuşturmuştu.

O gence, Ebûd-Derdâ'nın Abdullah b. Ravaha'yı sorması garip
gelmemişti. Çünkü onları birbirlerine bağlayan kardeşlik ilgisinden
herkesin haberi vardı. Ebû'd-Derdâ ile Abdullah b. Ravaha cahiliyye
çağında birbirlerini kardeşlik edindikleri için Ebû'd-Derdâ onu sor-

muştı. İslâm gelince, İbn Ravaha onu (İslâm'ı) kabul etmiş, Ebûd-Derdâ ise reddetmişti.

Ancak bu durum aralarındaki sıkı ilişkiyi bozmamıştı. Çünkü Abdullah b. Ravaha, zaman zaman onu ziyarete gelir, İslâm'a davet eder ve ömründen müşrik olarak geçirdiği her güne üzüldü.

Ebûd-Derdâ ticarethanesine girip yüksek koltuğuna kuruldu. Alıp-satmaya, kölelerine şöyle yapın, böyle yapmayın diye bağırıp çağırmaya başladı...

Ama evinde cereyan eden olaylardan haberi yoktu...

O saatlerde Abdullah b. Ravaha birşey yapmaya niyet ederek, arkadaşı Ebû'd-Derdâ'nın evine gidiyordu.

Eve varınca kapıyı açık buldu ve Ebû'd-Derdâ'nın karısı Ümmü'd-Derdâ'yı avluda gördü ve ona şöyle dedi:

— "Es-Selamu aleyki." Kadın şöyle cevap verdi:

— "Ve aleyke's-Selam Ebû'd-Derda'nın kardeşi!"

— "Ebû'd-Derda nerede?"

— "Ticarethaneye gitti, az sonra döner."

— "İçeri girmeme izin verir misiniz?"

— "Tabîî, memnuniyetle" deyip ona yol gösterdi ve odaya götürdü.

Kadın, işi ve çocuklarıyla meşgul olmaya başladı."

Abdullah b. Ravaha, Ebû'd-Derda'nın put koyduğu odaya girdi ve yanında getirdiği keseri çıkarıp putun üzerine eğildi ve keserle onu parçalamaya başladı. Bir taraftan da şöyle diyordu:

— "Allah'ın ismi yanında herşey batıldır... Allah'ın ismi yanında herşey batıldır..."

Putu parçaladıktan sonra evden ayrıldı.

Ümmü'd-Derda putun bulunduğu odaya girdi, onu kırık ve parçalarını dağınık bir halde görünce şöyle diyerek dövünmeye başladı:

— "Mahvettin beni İbn Ravaha... Mahvettin beni İbn Ravaha..."

Az sonra Ebû'd-Derda evine döndü. Karısını putun bulunduğu odanın kapısına oturmuş, ağlayıp sızlanırken gördü. Yüzünde de kendisinden çekindiğini gösteren belirtiler vardı. Ebû'd-Derda:

— "Ne bu hal?" dedi. Karısı:

— "Sen yokken Abdullah b. Ravaha evimize gelip putunu gördüğün hale getirdi.

Ebû'd-Derda putu parça parça görünce öfkesinden ateş püskürdü ve ondan öc almaya niyet etti. Fakat az sonra öfkesi dağıldı. Olanları düşündü ve şöyle dedi:

— "Eğer bu putta bir hayır olsaydı, bu kötülüğü kendinden defederdi."

Hemen Abdullah b. Ravaha'nın yanına gidip beraberce Rasûlullah'a (s.a.v.) vardılar. Ebû'd-Derda, Allah'ın dinine girdiğini açıkladı. Böylece o, kabilesinden İslâma en son giren oldu.

Ebû'd-Derda -ilk andan itibaren- vücudunun her zerresine karışmış bir şekilde Allah'a ve Rasûlüne iman etti.

Kaçırdığı iyi işlere çok pişman oldu. Arkadaşlarının Allah'ın dinini anlama, Kur'an'ı ezberleme ve Allah katında kendileri için ayırdıkları ibadet ve takvada onu geçmelerine derin bir anlayış gösterdi.

Kaçırdıklarını, çok çalışmak suretiyle telafi etmeye ve onlara yetişip öne geçinceye kadar gece-gündüz hiç durmadan çalışmaya karar verdi.

Dünyadan el etek çekercesine ibadete sarılıp, susamış gibi ilme atıldı. Sözlerini ezberlemek, ayetlerini derinliğine incelemek üzere Allah'ın kitabına yöneldi.

Ticaretin kendisinde ibadetin tadını bulandırıp, ilim meclislerini kaçırttığını görünce, hiç tereddüt etmeden ve üzülmeden onu bıraktı.

Birisi ona bunu sormuş, o da şöyle cevap vermişti:

— "Allah'ın Rasûlü'ne inanmadan önce tacir idim. Müslüman olduğumda, hem ticaret hem de ibadet etmek istedim. Ama benim için istediğim şey gerçekleşmedi. Ben de ticareti bırakıp ibadete yöneldim."

Daha sonra bu soruyu soran kişiye bakıp şöyle dedi:

— "Ben aziz ve celil olan Allah, alış-verişi haram kıldı demiyorum. Fakat ben, ticaret ve alış-verişin kendilerini Allah'ın zikrinden alıkoymayan kimselerden olmak istiyorum."

Ebû'd-Derda sadece ticareti terketmedi. O dünyayı terketti. Dünyanın süs ve zinetlerinden yüz çevirdi. Dünyalık şeyler arasında neslini meydana getirecek katı bir lokma, vücudunu örtecek kaba bir elbiseyle yetindi. Soğuğu şiddetli, dondurucu bir gecede bir topluluk ona misafir oldu. Onlara sıcak bir yemek ikram etti. Fakat yorgan vermedi. Yatmak istediklerinde, yorgan isteyelim mi istemeyelim mi? diye aralarında tartışmaya başladılar. Birisi:

— “Ben gidip söyleyeceğim” dedi. Bir başkası:

— “Bırak gitme” dedi ama o gitti.

Ebû'd-Derda'nın kaldığı odanın kapısına vardığında; onun yatmış karısının da yanında oturmakta olduğunu gördü. Fakat karısının üzerinde sığağa ve soğuğa faydası olmayan hafif bir elbise vardı. Adam Ebû'd-Derda'ya şöyle dedi:

— “Senin de geceyi bizim gibi geçirdiğini görüyorum.”

— “Eşyalarınız nerede?” Ebû'd-Derda şöyle cevap verdi:

— “Bizim, ötede bir evimiz var, kazandığımızın hepsini hemen oraya gönderiyoruz. Eğer onların bir kısmını buradaki evimizde bırakmış olsaydık, mutlaka verirdik. Ayrıca, bizim ötedeki evimize gideceğimiz yolda, hafifin ağırdan daha iyi olduğu çetin bir yokuş var. Biz ağırlıklarımızı atmak istedik ki belki geçeriz.”

Arkasından adama: “Anladın mı?” dedi.

Adam:

— “Evet, anladım. Allah sana iyilikle mukabele etsin.”

Halifeliği sırasında Hz. Ömer, Ebû'd-Derda'nın Şam valisi olmasını istedi. Ama o, kabul etmedi. Ömer'in ısrarı üzerine:

— “Onlara Rablerinin kitabını, peygamberlerinin sünnetini öğretmek ve onlara namaz kıldırmak için gitmeme razı olursan, giderim.”

Ömer buna razı oldu ve o Şam'a gitti. Oraya varınca halkın konfora merak sardığını ve refaha daldıklarını gördü. Bu durum onu endişelendirdi. Halkı mescide çağırdı. Orada toplandılar, aralarında ayağa kalkıp şöyle dedi:

— “Ey Şamlılar! Siz din kardeşlerisiniz, yurt komşularısınız. Düşmanlara karşı birbirlerinizin yardımcılarısınız.

Ey Şamlılar! Beni sevmekten ve nasihatimi kabul etmekten alı-koyan nedir? Halbuki ben sizden hiçbir şey ummuyorum. Nasihatim sizedir. Benim geçimimi sağlayan da siz değilsiniz.

Bu ne hal böyle! Âlimlerinizin öte dünyaya göç ettiklerini ve cahillerinizin ise hâlâ ders almadıklarını görüyorum. Allah'ın sizin için tekeffül ettiklerine yöneldiğinizi ama size emredileni yapmadığınızı görüyorum.

Yiyemeyeceğiniz şeyleri topladığınızı,

Oturamayacaklarınızı bina ettiğinizi,

Erişemeyeceklerinizi düşündüğünüzü görüyorum.

Sizden önceki kavimler topladılar ve ümitlendiler. Çok geçme-di onların toplulukları yok oldu. Ümitleri aldanmaya, evleri kabirlere dönüştü.

İşte dünyayı para ve çocukla dolduran Âd kavmi. ¹ Bugün benden Âd'ın mirasını iki dirhem karşılığında kim satın almak ister?"

Halk ağlamaya başladı, öyle ki hıçkırıkları mescidin dışından duyuluyordu. O günden itibaren Ebû'd-Derda, Şam halkı arasında ve çarşılarda dolaşmaya başlamıştı.

Her münasebetten istifade ederek ve her fırsatı ganimet bilerek soru soranlara cevap veriyor, bilmeyenlere öğretiyor ve gafilleri uyandırıyor.

Bir defasında birkaç kişiyle karşılaşmıştı. Onlar bir adamın başına toplanmışlar, ona hem vuruyorlar, hem de hakaret ediyorlardı. Yanlarına gelip sordu:

— "Ne oluyor?"

— "Bu adam büyük bir günaha düşmüş" dediler.

— "Ne dersiniz? Eğer bir kuyuya düşmüş olsaydı oradan çıkarmaz mıydınız?"

— "Evet çıkarırdık."

— "Ona kötü söz söylemeyin, onu dövmeyin. Ona ancak öğüt verip öğretin ve sizi onun günahına düşmekten koruyan Allah'a hamdedin."

— "Sen ona kızmıyor musun?"

— "Ben sadece onun yaptığı işe kızıyorum. Eğer onu terkederse, o benim kardeşimdir."

Bunun üzerine adam tevbe ettiğini açıklayarak ağlamaya başladı.

¹ Hüd Peygamber'in kavmidir. Peygamberlerine isyan ettikleri için, Allah helâk etmiştir.

İşte bir genç Ebû'd-Derda'ya gelip şöyle diyor:

— “Bana tavsiyede bulun, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sahabisi!”

Ebû'd-Derda da ona şöyle diyor:

“Oğlum! Bolluk zamanında Allah'ı an ki, sıkıntıda o da seni ansın. Ya alim, ya öğrenci, ya da dinleyici ol, dördüncüsü olma, ¹ çünkü helak olursun. Yavrum! Mescid evin olsun. Rasûlullah'ın (s.a.v.) şöyle buyurduğunu duymuştum: “Mescidler her Allah'tan korkanın evidir. Aziz ve Celil olan Allah, mescidleri evleri haline getiren kimseler için, rahatlık ve rahmet vermeye, sıratı da Allah'ın hoşnutluğuyla geçmeye kefil olmuştur.”

Birkaç genç yol kenarına oturmuş, hem sohbet etmekte, hem de gelip geçenlere bakmaktadırlar. Ebû'd-Derda yanlarına gelip şöyle dedi:

— “Çocuklarım! Müslüman kişinin oturacağı yer evidir. Orada kendini ve gözünü kötülüklerden korur. Çarşı ve pazarlarda oturmak-tan sakının. Çünkü böyle bir hareket insanı boş şeylerle meşgul edip oyalar.”

Ebû'd-Derda, Şam'da oturduğu sıralarda, Muaviye b. Ebû Sufyan onun kızı Derda'yı oğlu Yezid'le evlendirmek istedi. Ebû'd-Derda kızını Yezid'e vermeyi kabul etmedi. Dinini ve ahlâkını beğendiği, halktan müslüman bir gence verdi. Bu halk içinde yayıldı. Şöyle konuşulmaya başlandı:

— “Muaviye'nin oğlu Yezid, Ebû'd-Derda'nın kızıyla nişanlanmış, kızın babası kabul etmeyip, onu halktan bir müslümanla evlendirmiş.”

Birisi Ebû'd-Derda'ya böyle yapmasının sebebini sorduğunda şöyle cevap verdi:

— “Bu davranışımın sadece Derda'nın iyiliğini düşündüm.”

— “Nasıl?”

— “Derda'nın huzurunda hizmet eden köleler beklerse ve o parıltıları göz kamaştıran saraylarda oturursa siz onun hakkında ne düşünürsünüz...? O zaman dini nerede olur?!”

¹ Dördüncü ile cahil'i kastetmektedir.

Yine Ebû'd-Derda, Şam diyarındayken, durumlarını araştırmak üzere Mü'minlerin Emîri Ömer b. el-Hattab onların yanına geldi. Arkadaşı, Ebû'd-Derda'yı geceleyin evinde ziyaret etti. Kapıya gitti. Gördü ki, kapı kapalı değil, evin ışığı da yoktu. Ebû'd-Derda, Ömer'in sesini duyunca, kalkıp yanına geldi, hoş geldin dedi ve onu bir yere oturttu.

Karanlıkta birbirlerini görmeksizin, karşılıklı konuşmaya başladılar.

Hız. Ömer araştırdı ki, Ebû'd-Derdâ'nın yastığının bir eğerden, yatağının çakıl taşlarından, elbisenin ise Şam'ın soğukunda hiçbir faydası olmayan ince bir elbiseden ibaret olduğunu anladı. Ömer:

— "Allah iyiliğini versin, sana geçimini sağlamak için maaş bağlamadım mı? Sana göndermedim mi?" dedi.

— "Ömer! Rasûlullah'ın (s.a.v.) bize söylediği bir hadisi hatırlamıyor musun?"

— "Hangisi o?"

— "Rasûlullah: "Sizin dünyadaki malınız bir yolcunun azığı kadar olsun" demedi mi?"

— "Evet."

— "Ondan sonra biz ne yaptık ya?"

Ömer ağladı, Ebû'd-Derdâ ağladı. Sabaha kadar hiç durmadan ağladılar...

Ebû'd-Derdâ ölünceye kadar, Şam'da halka vaaz vermeye ve onlara Kitab'la hikmeti öğretmeye devam etti. Ölmeden önce, hastalandığında arkadaşları yanına girip şöyle sordular:

— "Şikayetin nedir?"

— "Günahlarım."

— "Canın bir şey istiyor mu?"

— "Rabbimin affını."

Sonra etrafındakilere:

— "Bana lâ ilâhe illallah, Muhammedün Rasûlullah, deyiniz" dedi. Bunu tekrar ede ede hayata gözlerini yumdu.

Ebû'd-Derdâ, Rabbine kavuşunca, Avf b. Malik el-Eşcaî ¹ rüyasında, yeşil, geniş ve gölgeli bir çayırılık gördü. Çayırılıkta deriden yapılmış büyük bir çadır vardı. Çadırın etrafında da gözün öylesini asla görmediği yatan bir koyun sürüsü.

— "Bu kimin?" dedi. Ona:

— "Abdurrahman b. Avf'ın" denildi.

Abdurrahman b. Avf çadırdan çıkıp yanına geldi ve şöyle dedi:

— "Ey İbn Malik! Bu, Azîz ve Celîl olan Allah'ın Kur'ân'da bize vadettiği şeylerdir. Eğer bu yolun üzerine çıkıp baksaydın, gözünün görmediğini görür, kulağının duymadığını duyar, aklından geçirmediğin şeyleri görürdün."

İbn Malik sordu:

— "Bütün bunlar kime ait Ebû Muhammed!"

Abdurrahman b. Avf şöyle cevap verdi:

— "Azîz ve Celîl olan Allah, bunları Ebû'd-Derdâ için hazırlamıştır. Çünkü o, dünya sıkıntılarını elleriyle (sadakayla) ve göğsüyle (kurbanla) defederdi. ²

1- Kahramanlığıyla meşhur bir sahâbidir.

2- Ebû'd-Derda hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 6117

2- El-İstîab (El-İsabe'nin hamîşinde), III/15, IV/159

3- Üsdu'l-Ğabe, IV/159

4- Hilyetu'l-Evliya, I/308

5- Husnu's-Sahabe, s. 218

6- Sıfetu's-Safve, I/257

7- Ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, II/107

8- Hayatu's-Sahabe (fihristlere bakınız).

9- El-Kevakibu'd-Durriyye, I/45

10- Ez-Zirikli, el-Â'lâm, V/281

ZEYD B. HARİSE

**“Allah'a yemin ederim ki,
Zeyd b. Harise emirlîğe lâıık ve
insanların bana en sevimlisidir.”**

Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammed (s.a.v.)

Salebe kızı Su'da, kavmi Ma'n oğullarını ziyarete gitmişti. Yanında kölesi Zeyd b. Harise el-Ka'bî de vardı.

Kavminin bulunduğu diyara ayak basmak üzereyken, Kayn oğullarının süvarileri onlara baskın yapıp mallarını yağmaladılar. Develerini sürüp götürdüler, kadın ve çocukları da esir aldılar.

Alıp götürdükleri kimseler arasında Zeyd b. Harise de vardı.

İşte bu Zeyd, daha sekizine yeni basmış küçük bir çocuktı. Onu Ukaz ¹ pazarına getirip satışa arzettiler. Kureyş ileri gelenlerinden bir zengin -Hakîm b. Hazam b. Huveylid- onu dört yüz dirheme satın aldı.

Hakîm ondan başka köleler de satın almıştı ve hepsini Mekke'ye götürdü.

Halası Hatice Bint Huveylid, Hakîm'in geldiğini öğrenince, ona hoş geldin demek ve halini hatırını sormak üzere ziyaretine gitti.

Hakîm halasına şöyle dedi:

¹ Eskiden Arapların toplanıp şiir ve övünme yarışları yaptıkları bir pazardır.

— “Hala! Ukaz pazarından birçok köle satın aldım. Onlardan istediğini seç, benim sana hediye olsun.”

Hatice hanımefendi, kölelerin yüzlerini iyice inceledikten sonra, yüzünde gördüğü zekâ ve kabiliyet belirtileri sebebiyle Zeyd b. Harise'yi seçip götürdü.

Bir müddet sonra Hatice Bint Huveylid, Hz. Muhammed'le evlendi. Hatice ona yeni birşey vermek ve hediye etmek istedi. Kıymetli kölesi Zeyd b. Harise'den daha iyisini bulamadı ve onu Muhammed'e hediye etti.

Bu şanslı köle, Hz. Muhammed'in gözetiminde istediği gibi hareket ediyor, onun yanında itibar kazanıyor ve onun güzel ahlâk ve vasıflarını alarak yetişiyordu.

Onu kaybettğine çok üzülen annesinin ise gözyaşı kurumuyor, içindeki yangın sönmüyor ve hiç huzur bulamıyordu.

Annesinin ümit içinde yaşamak için onun diri mi, yoksa ümidini kesmek için ölü mü olduğunu bilmemesi, üzüntüsüne üzüntü katıyordu.

Ancak babası, her yerde onu aramaya ve her kafileden onu sormaya devam ediyordu. Ona olan özlemini, ciğerleri parçalayan hazine bir şiir haline getirerek şöyle diyordu:

“Ne yaptığımı bilmeden, Zeyd için ağladım.

Diri midir? Ümitle yaşayayım mı?

Yoksa onun karşısına ecel mi çıktı?

Vallahi, ben bilmiyorum ve soruyorum.

Seni benden sonra ova mı çaldı, yoksa dağ mı?

Güneş doğduğu zaman bana onu hatırlatıyor.

Battığı zaman hatırası gözümün önüne geliyor.

Develeri yeryüzüne salıvereceğim.

Develer usansa da ben dolaşmaktan usanmayacağım.

Hayattayım veya ölüm bana gelecek.

Her insan fânîdir, emel onu aldatrsa bile.”

Hac vakitlerinden birinde, ¹ Zeyd'in kavminden bazı kimseler Kâbe'ye geldi. Kâbe'yi tavaf ederlerken birden bire Zeyd'le karşılaştılar. Zeyd onları, onlar da Zeyd'i tanıdılar ve birbirlerine hâl hatır sordular. Onlar Hac ibâdetlerini yerine getirince memleketlerine dönüp, gördüklerini ve duyduklarını babası Harise'ye anlattılar.

Harise hemen bineğini hazırladı. Ciğerpâresini ve gözbebeğini kurtarmak için yanına bir miktar fidye parası aldı. Kardeşi Ka'b ile birlikte, Mekke'ye doğru hızla yol almaya başladı.

Mekke'ye varınca Muhammed b. Abdillâh'ın huzuruna girdiler ve şöyle dediler:

— “Abdumuttalib'in torunu! Siz Allah'ın komşularısınız, zayıf olanı kurtarınız. Aç olanı doyurursunuz ve muhtaç olana yardım edersiniz. Sana yanındaki oğlumuz için geldik. Yetecek kadar para getirdik. Lütfet de istediğin kadar fidye mukabilinde bize oğlumuzu geri ver.”

H. Muhammed şöyle sordu:

— “Sizin kastedtiğiniz çocuk kim?”

— “Senin kölen Zeyd b. Harise.”

— “Fidyeden daha iyisine var mısınız?”

— “O nedir?”

— “Oğlunuzu çağıracağım. Beni veya sizi seçmede onu serbest bırakın. Eğer sizi seçerse, fidyesiz sizin olsun. Eğer beni seçerse, vallahi ben kendisini seçen kimselerden vazgeçen değilim.”

— “Sen adaletli davrandın, Hattâ adâletli olmakta çok ileri gittin.”

H. Muhammed Zeyd'i çağırdı ve şöyle dedi:

— “Bunlar kim?” Zeyd şöyle cevap verdi:

— “Bu, babam Şurahbil oğlu Harise, şu da amcam Ka'b'dır.”

— “Seni, seçme hususunda serbest bıraktım. Dilersen onlarla gidersin, dilersen benimle kalırsın.”

Zeyd -hiç beklemeden ve tereddüt etmeden- şöyle cevap verdi:

— “Evet, seninle kalıyorum.” Babası:

¹ Bu hacc, Cahiliye devrinde de vardı.

— “Yazıklar olsun sana Zeyd! Babana ve annene karşılık köleliği mi seçiyorsun?” dedi. Zeyd de şöyle cevap verdi:

— “Ben bu zattan bir şey gördüm. Ondan asla ayrılamam.”

Hız. Muhammed, Zeyd'in bu durumunu görünce, elinden tutup Kâbe'ye çıkardı ve Kureyşlilerin önünde Hicr'de durarak şöyle dedi:

— “Ey Kureyş topluluğu! Şahid olun. Bu, benim oğlumdur. O benim mirasçımıdır, ben de onun mirasçısıyım...”

Böylece babasının ve amcasının içleri rahatladı. Onu Hız. Muhammed'in yanında bıraktılar ve içleri rahat ve huzur içinde memleketlerine döndüler.

O günden sonra Zeyd b. Harise, Zeyd b. Muhammed diye çağırılmıştır.

Rasûlullah (s.a.v.) peygamber oluncaya ve İslâm, evlat edinmeyi kaldırmıncaya kadar Zeyd böyle çağırılmıştı. Bu konuda şu ayet nazil olmuştu: **“Onları (çocukları), babalarının isimleriyle çağırınız.”** (Ahzab Sûresi, 5) ve tekrar Zeyd b. Harise diye çağırılmaya başlandı.

Zeyd -anne ve babasına karşılık Muhammed'i seçtiğinde- nasıl bir ganimete konduğunu bilmiyordu.

Ailesine ve akrabasına tercih ettiği efendisinin öncekilerin ve sonrakilerin efendisi ve Allah'ın bütün yaratıklarına gönderdiği elçisi olduğunu bilmiyordu.

Semâdan gelen devletin yeryüzünde kurulup doğuyla batının arasını iyilik ve adaletle dolduracağı ve bizzat kendisinin de bu büyük devletin yapısında ilk temel taşı olacağı hiçbir zaman aklına gelmemişti.

Bunların hiçbiri Zeyd'in zihninde dolaşmıyordu.

Bu, Allah'ın sadece dilediğine vereceği bir lütuftu...

Allah (c.c.) büyük lütuf sahibidir.

Bu seçme hadisesinin üzerinden birkaç sene geçmişti ki, Allah (c.c.), peygamberi Muhammed'i hidayet ve hak diniyle gönderdi ve Zeyd b. Harise erkekler arasında ona ilk iman eden kimse oldu.

Bu şampiyonanın üstünde, yarışmacıların yarışacağı başka bir şampiyona var mıdır?

Zeyd İbn-i Harise, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sırdaşı, onun gönderdiği heyet ve seriyyelerin komutanı ve Hz. Peygamber Medine'den ayrıldığı zaman Medine'deki vekillerinden birisi olmuştu.

Zeyd'in Rasûlullah'ı (s.a.v.) sevip onu anne ve babasına tercih ettiği gibi, Rasûlullah da (s.a.v.) onu sevmiş ve ailesine karıştırmıştı. Zeyd yokken onu özler, geldiği zaman onu, benzeri başkasına nasip olmayacak bir şekilde karşılardı.

Hiz. Âişe, Zeyd'le karşılaştığı için Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevinç duyduğu sahnelerden birini bize şöyle tasvir etmektedir:

— “Rasûlullah (s.a.v.) benim odamdayken Zeyd b. Harise Medine'ye gelmişti. Kapıyı çaldı. Rasûlullah (s.a.v.) çıplak olarak kalkıp onun yanına gitti. -Öyle ki üzerinde sadece göbeğiyle dizi arasını örten birşey vardı- Elbisesini çeke çeke kapıya kadar gitti. Onu kucaklayıp öptü. Vallahi Rasûlullah'ı (s.a.v.) ne bundan önce, ne de bundan sonra çıplak olarak gördüm.”

Müslümanlar arasında Hiz. Peygamber'in Zeyd'e karşı gösterdiği sevgi belli olmuş ve yayılmıştı. Onu “Zeydül-Hûbb” diye isimlendirdiler ve ona Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevgilisi lakabını verdiler. Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevgilisinin kendisinden sonra oğlu Üsame'ye de “Sevgilisinin oğlu” diye lakab taktılar.

Hicretin 8. senesinde Allah, sevgiliyi, sevgiliden ayırmak suretiyle imtihan etmek istedi.

Rasûlullah (s.a.v.) el-Haris b. Umeyr el-Ezdî'yi, İslama davet etmek üzere Busra hükümdarına bir mektupla göndermişti. El-Haris; Ürdün'ün doğusundaki Mute'ye vardığında Gassan emirlerinden Şurahbil

b. Amr önüne geçip onu yakaladı. İple bağladı ve daha sonra boynunu vurdu.

Bu, Rasûlullah'ın (s.a.v.) zoruna gitti, çünkü ondan başka hiçbir elçisi öldürülmemişti.

Rasûlullah (s.a.v.) Mu'te harbi için üç bin kişilik bir ordu hazırladı. Ordunun başına sevgilisi, Zeyd b. Harise'yi tayin edip şöyle buyurdu:

— “Eğer Zeyd yaralanır veya şehid edilirse, komutanlığı Cafer b. Ebî Talib alsın. Eğer o da yaralanır veya şehid edilirse, komutanlığı Abdullah b. Ravaha alsın. Şayet Abdullah da yaralanır veya şehid edilirse, müslümanlar birisini kendilerine komutan olarak seçsinler.”

*

Ordu yola çıktı ve Ürdün'ün doğusundaki Maan'a vardı. Bizans hükümdarı Herakliyüs yüzbin kişinin başında Gassanileri savunmak için harekete geçti. Onlara müşrik Araplardan yüzbin kişi daha katıldı. Bu kalabalık ordu müslüman mevkilerine uzak olmayan bir yerde konakladı.

*

Müslümanlar iki geceyi aralarında ne yapacaklarını tartışarak Maan'da geçirdiler. Birisi şöyle dedi:

— “Rasûlullah'a (s.a.v.) mektup yazalım. Düşmanımızın sayısını bildirelim ve onun emrini bekleyelim.”

Bir başkası da şöyle konuştu:

— “Arkadaşlar! Vallahi biz ne sayı, ne kuvvet ve ne de çokluk için harbederiz. Biz ancak bu din için dövüşürüz. Hangi niyetle çıktırırsanız ona doğru yürüyünüz. Allah (c.c.) size iki güzel şeyden birini kazanmayı garantilemiştir. Ya zafer... Ya da şehid olmak...”

*

İki ordu Mute'de karşılaştı. Müslümanlar Bizanslıları şaşırtan ve iki yüz bine varan ordusuna kafa tutan bu üç bin kişiden dolayı kalplerine korku dolduran bir şekilde dövüştüler. Zeyd b. Harise Allah Rasûlü'nün sancağı için kahramanlar tarihinin bir benzerini daha bil-

mediği bir şekilde dövüştü. Nihayet yüzlerce mızrak vücudunu parça parça etti. Kanlar içinde yüzerek yere yıkıldı. Cafer b. Ebi Talib sancağı ondan aldı. En iyi bir şekilde korumaya başladı. En sonunda o da arkadaşına kavuştu.

Sancağı ondan Abdullah b. Ravaha aldı. O da kendini korumak için kahramanca dövüştü. En sonunda, o da arkadaşlarının kavuştuklarına kavuştu.

Müslümanlar kendilerine Halid b. el-Velid'i komutan olarak seçtiler -ki yeni müslüman olmuştu- Halid askerlerin yerini değiştirdi ve orduyu kaçınılmaz bir yenilgiden kurtarmış oldu.

Rasûlullah'a (s.a.v.) Mute ile ilgili haberler ve üç komutanın yere yıkılışı ulaştı. Onlara çok üzüldü. O güne kadar hiç öyle üzülmemişti. Onların ailelerine baş sağlığı ve sabır dilemeye gitti.

Zeyd b. Harise'nin evine vardığı zaman, küçük kızı ağlamaya başlayarak kucağına atıldı. Rasûlullah da (s.a.v.) yüksek sesle hıçkıra hıçkıra ağladı:

Sa'd b. Ubade ona şöyle dedi:

— “Bu nedir, ya Rasûlallah!”

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— “Bu sevgilinin sevgilisine ağlamasıdır...”¹

¹ Zeyd İbn Harise hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Sahihu Muslim, VII/131, Fezailu's-Sahabe babı

2- Camiu'l-Usul min Ehadisi'r-Rasul, X/25,26

3- El-Isabe, biyografi no: 290

4- El-İstîab (El-Isabe'nin hamişinde), I/514

5- İbn Hişam, es-Sîretu'n-Nebevviyye, (dört cildin fihristlerine bakınız)

6- Sıfatu's-Saife, I/147

7- El-Bağdadî, Hızanetu'l-Edeb, I/363

8- El-Bidaye ve'n-Nihaye (Hicrî sekizinci yılın haberleri)

9- Hayatu's-Sahabe, (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız)

USÂME B. ZEYD

“Usame'nin babasını Rasûlullah (s.a.v.) senin babandan daha çok severdi. Usame'yi ise senden daha çok severdi.”

Hz. Ömer'in oğluna söylediği söz

Şimdi, hicretten yedi yıl önce Mekke'deyiz.

Rasûlullah (s.a.v.) Kureyş'in kendisine ve ashabına yaptığı eziyetlere dayanabildiği kadar dayanmaktadır.

O, hayatını devamlı üzüntü ve felaketler dizisi haline getiren davet endişesi ve yüklerini taşımaktadır.

İşte o böyle bir haldeyken hayatında sevinç şimşeği çıktı. Müjdeci ona, Ümmü Eymen'in bir çocuk dünyaya getirdiğini müjdelemeye geldi.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) yüzünde sevinç belirip güzel yüzü memnuniyetten parladı. Rasûlullah'a bütün bu sevinci getiren mutlu çocuk kimdi acaba?

Evet o, Zeyd'in oğlu Usame idi.

Ashabdan hiçbiri Rasûlullah'ın (s.a.v.) yeni doğan çocuğa duyduğu sevinci yadırgamadı. Çünkü onlar, Usame'nin anne ve babasının Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanındaki yerlerini ve mertebelerini biliyorlardı.

Çocuğun annesi, Ümmü Eymen lâkablı Habeşli Bereke idi.

Ümmü Eymen, Peygamberimizin annesi Âmine Bint Vehb'in cariyesi idi. Âmine'nin sağlığında ve vefatından sonra Rasûlullah'a (s.a.v.) bakmış ve büyüttü. Rasûlullah (s.a.v.) kendisinin başka bir annesi daha olduğundan habersiz olarak dünyaya gözlerini açmıştı.

Onu çok derin ve içten bir sevgiyle sevmişti. Çok defa şöyle derdi:

— “O benim annemden sonra annemdir, benim ailemden hatıradır.”

İşte bu kadın, şanslı çocuğun annesiydi. Babası ise; Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevgilisi, Zeyd b. Harise idi ki o, İslâm'dan önce evlat edindiği oğluydu. Onun dostu, sırdaşı, ailesinin bir ferdi ve İslâm'dan sonra da en çok sevdiği kimseydi.

Müslümanlar başka hiçbir çocuğun doğumuna sevinmedikleri kadar Usame b. Zeyd'in doğumuna sevinmişlerdi. Bunun sebebi Peygamberi sevindiren herşeyin onları da sevindirmesi, onun kalbine memnuniyet veren her şeyin onları da memnun etmesiydi.

Şanslı çocuğa; “Sevgilinin Oğlu” lakabını vermişlerdi. Müslümanlar küçük Usame'ye bu lakabı vermekte mübalağa etmemişlerdi. Çünkü Rasûlullah (s.a.v.) onu bütün dünyanın gıpta edeceği bir şekilde seviyordu. Usame'nin yaşı, Rasûlullah'ın (s.a.v.) torunu, Fatıma'nın oğlu Hasan'ın yaşına yakındı.

Hasan; beyaz, parlak yüzlü ve son derece güzeldi. Dedesi Rasûlullah'a (s.a.v.) çok benzerdi.

Usame ise; siyah derili ve yassı burunluydu. Habeşli annesine çok benzerdi.

Fakat Rasûlullah (s.a.v.) sevgi yönünden ikisini ayırdetmezdi. Usame'yi alır bir dizine, Hasan'ı alır diğer dizine koyar, sonra ikisini göğsüne basar, şöyle derdi:

— “Ya Rabbi! Ben bunları seviyorum, sen de sev.”

Şu da Rasûlullah'ın (s.a.v.) Usame'yi sevdiğine delildir:

Bir defasında, Usame'nin ayağı kapının eşiğine takılıp düştü. Alnı yarılmış ve yarısından kan akmıştı. Hz. Peygamber, Âişe'den onun yarasının kanını temizlemesini istedi ama Âişe temizlemek istemedi.

Rasûlullah (s.a.v.) kalkıp çocuğun yanına gitti. Alnındaki yarığı emmeye başladı, tatlı ve şefkatli kelimelerle gönlünü alarak kanı tükürdü.

Rasûlullah (s.a.v.) Usame'yi küçükken sevdiği gibi gençken de sevmiştir.

Kureyş eşrafından Hakîm b. Hazam, Rasûlullah'a (s.a.v.) Yemen hükümdarlarından Zuyezen'e ait, Yemen'den elli altın dinara satın aldığı kıymetli bir elbiseyi hediye etmek istemişti. O sırada Hakîm müslüman olmadığı için, Rasûlullah (s.a.v.) onun hediyesini kabul etmemiş, elbiseyi ondan parasıyla satın almıştı.

Hız. Peygamber o elbiseyi sadece bir Cuma günü giymiş, sonra Usame b. Zeyd'e vermişti. Usame o elbiseyle, muhacir ve ensara mensup akranları arasında dolaşmaya başlamıştı.

Ergenlik çağına gelince, Usame'de Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevgisini hakeden güzel davranışlar ve yüce hasletler görüldü.

Onun keskin bir zekası, olağan üstü bir cesareti, işleri yoluna koyacak tam bir bilgisi vardı. Bayağı şeylerden tiksinen, temiz, namuslu, insanlar tarafından sevilen, dost edinilen ve dostluk kurulabilen, Allah'ın sevdiği dindar ve takvalı birisiydi.

Uhud harbinde, Usame ve bazı sahabe çocukları Allah yolunda cihad etmek isteyerek Rasûlullah'a (s.a.v.) geldiler. Rasûlullah (s.a.v.) onların bir kısmını kabul etti. Yaşları küçük olduğu için bir kısmını da geri çevirdi. Usame de geri çevrilenler arasında idi. O, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sancağı altında savaşamamanın üzüntüsüyle küçük gözlerinden yaş akıta akıta geri dönmüştü.

Hendek savaşında Usame, yine bir grup sahabe çocuğuyla birlikte gelip Rasûlullah'ın (s.a.v.) kendisine izin vermesi için boyunu yüksek göstermeye çalışıyordu. Peygamber acıdığı için ona izin verdi.

İşte Usame, daha on beş yaşındayken Allah yolunda cihad için kılıç kuşanmış oldu.

Hunein'de müslümanlar mağlup olduğunda Usame, Rasûlullah'ın (s.a.v.) amcası Abbas, amcasının oğlu Ebû Sufyan ve altı sahabî ile birlikte olduğu yerde kalmıştı. Rasûlullah (s.a.v.) bu kahraman ve imanlı küçük toplulukla ashabının yenilgisini zafere çevirmeye, müşrikler öldürür diye korkup kaçan müslümanları durdurmaya muvaffak olmuştu.

Mu'te'de yaşı onsekizin altında olmakla beraber Usame, babası Zeyd b. Harise'nin sancağı altında savaştı. Babasının yere yıkılışını gözleriyle gördü. Metanetinden hiçbir şey kaybetmedi. Arkasından Cafer b. Ebi Talib'in sancağı altında dövüşmeye devam etti. O da yere yıkılınca, Abdullah b. Ravaha'nın sancağı altında dövüşmeye devam etti. O da iki arkadaşına kavuşunca, Halid b. el-Velid'in sancağı altında dövüştü. Nihayet o (Halid b. el-Velid), küçük orduyu Bizanslılar'ın pençelerinden kurtardı.

Usame, babası için Allah'tan ecir dileyerek, pâk cesedini Suriye hududunda bırakıp, onun üzerinde şehid düştüğü atına binerek Medine'ye döndü.

Hicretin 11. yılında, Rasûlullah (s.a.v.) Bizanslılarla harbetmek için bir ordu hazırlanmasını emretti. O orduya Hz. Ebû Bekir, Ömer, Sa'd İbn-i Ebî Vakkas, Ebû Ubeyde b. el-Cerrah ve diğer büyük sahabîleri verdi. Usame'yi de henüz yaşı yirmiyi geçmediği halde bu orduya komutan tayin etti. Ona, atlarla Belka sınırlarına ve Bizans ülkesinden Gazze'nin yakınındaki Darum kalesine ayak basmalarını emretti.

Ordu hazırlandığı sırada Rasûlullah (s.a.v.) hastalandı. Hastalığı artınca, Rasûlullah'ın (s.a.v.) durumunun açığa kavuşmasını bekleyerek ordu hareket etmekten vazgeçti.

Usame şöyle anlatır:

“Peygamber'in hastalığı artınca, yanına gitmiştim. Benimle birlikte başkaları da vardı. Yanına girdiğimde, hastalığın şiddetinden susmuş olduğunu ve konuşmadığını gördüm. Rasûlullah (s.a.v.) elini semaya kaldırdı, sonra benim üzerime koydu. Anladım ki, benim için dua ediyordu.”

Çok geçmedi, Rasûlullah (s.a.v.) hayattan ayrıldı. Ebû Bekir'e beyat edildi. Ebû Bekir, Usame'nin ordusunun hareket etmesini emretti. Ancak Ensardan bir grup Usame'nin hemen hareket etmemesi görüşünü ileri sürdü. Ömer b. el-Hattab'ın bu konuda Ebû Bekir'le konuşmasını isteyerek şöyle dediler:

— “Hemen bizim tarafımızdan ona ulaştır: Bu işe, yaşı Usame'den daha büyük birisini tayin etsin.”

Ebû Bekir, Ömer'den Ensar'ın görüşünü duyar duymaz oturuyordu- yerinden fırladı ve Ömer'in sakalından tutup hiddetle:

— “Ey Hattab oğlu!... Onu Rasûlullah (s.a.v.) tayin etti ve sen benden, onu görevden almamı mı istiyorsun. Vallahi böyle bir şey olamaz” dedi.

Ömer halkın yanına dönünce ona ne yaptığını sordular. O da şöyle cevap verdi:

— “Çekilin başımdan, sizin yüzünüzden Rasûlullah'ın (s.a.v.) halifesinden azar işittim.”

Ordu, genç komutanın idaresi altında hareket ettiğinde hayvan üzerindeki Usame'yi Rasûlullah'ın (s.a.v.) halifesi yaya olarak uğurladı. Usame ona şöyle dedi:

— “Ey Rasûlullah'ın (s.a.v.) halifesi! Vallahi ya sen hayvana bineceksin ya da ben ineceğim.”

Ebû Bekir şöyle cevap verdi:

— “Vallahi, ne sen ineceksin, ne de ben hayvana bineceğim. Allah yolunda bir müddet ayaklarım tozlanırsa ne çıkar?”

Daha sonra şunları söyledi:

— “Dinini, üzerine aldığı emanetini ve işinin sonuçlarını Allah'a havale ediyorum. Sana Rasûlullah'ın (s.a.v.) emrettiğini yerine getirmeni tavsiye ediyorum.” Kulağına eğilip: “Eğer bana Ömer'in yardım etmesini uygun görürsen, ona benim yanımda kalması için izin ver” dedi.

Bunun üzerine Usame, Ömer'in kalmasına müsaade etti.

Usame b. Zeyd orduyla yola çıktı. Rasûlullah'ın (s.a.v.) kendisine emrettiği her şeyi yerine getirdi. Müslümanların atlarını Belka sınırlarına ve Filistin'deki Darum kalesine sürdü. Böylece müslümanların kalplerinden Bizanslı korkusunu attı.

Suriye'yi, Mısır'ı ve Atlas okyanusuna kadar bütün Kuzey Afrika'yı fetih için yol açmış oldu.

Usame babasının üzerinde şehid edildiği atına binerek, miktarını tahmin edenlerinkinden fazla ganimet elde ederek döndü. Hatta şöyle denilmiştir:

“Usame b. Zeyd'in ordusundan daha sağlam ve daha çok ganimet getiren ordu görülmemiştir.”

Usame -hayatı boyunca- Rasûlullah'a (s.a.v.) karşı vefa ve onun şahsına duyulan saygıdan dolayı müslümanların saygı ve sevgisini görmüştür.

Hız. Ömer ona, oğlu Abdullah'a bağladığı aylıktan daha fazlasını bağlamıştı. Abdullah babasına şöyle dedi:

— "Babacığım! Sen Usame'ye dört bin, bana da üç bin aylık bağladın. Onun babası senden daha üstün değildi ve o da benden üstün değildir." Ömer:

— "Heyhat... Rasûlullah (s.a.v.) onun babasını seninkinden daha çok severdi. Onu da senden daha çok severdi..."

Bunun üzerine Abdullah b. Ömer kendisine bağlanan aylığa razı oldu.

Ömer b. el-Hattab, Usame b. Zeyd'le karşılaştığında şöyle dedi:

— "Merhaba komutanım..."

Buna hayret eden birisini görürse şöyle derdi: "Rasûlullah (s.a.v.) onu bana komutan tayin etmişti."

Allah bu büyük zatlara rahmet etsin. Tarih; Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabından daha büyük, daha olgun ve daha faziletlisini tanımamıştır.

1 Usâme İbn Zeyd hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe (Mustafa Muhammed baskısı), I/46

2- El-İstıab (El-İsabe'nin haşiyesi), I/34-36

3- Takribu't-Tehzib, I/53

4- Ez-Zehbî, Tarihu'l-İslâm, II/270-272

5- Et-Tabakatu'l-Kubra, IV/61-72

6- El-İber, I/95

7- Ebu'l-Futuh et-Tunisi, Min Ebtalı'na'llezîne Sanau't-Tarih, s. 33-39

8- Kadetu Fethi's-Şam ve Mısır, s. 33-51

9- El-A'lâm, s. 281,282

SAİD B. ZEYD

"Ya Rabbi! Beni bu hayırlı şeyden mahrum ettiysen, oğlum Said'i ondan mahrum etme."

Saîd'in babası Zeyd

Zeyd b. Amr b. Nufeyl, bayramlardan birini kutlarken gördüğü Kureyş topluluğundan uzak durdu. Erkeklerin kıymetli atlas sarıklar sardıklarını ve değerli Yemen malı elbiselerle çalım sattıklarını, kadın ve çocukları da en güzel, en yeni elbiselerini giymiş olarak gördü. Zenginlerin çeşitli süsler yaptıktan sonra, putların önünde kesmek için sürdükleri koyunlara baktı ve sırtını Kâbe'nin duvarına dayayarak şöyle dedi:

— "Ey Kureyş topluluğu! Allah koyunu yarattı ve onun için gökten yağmur yağdırdı. Koyun, suyu içti. Allah o koyun için yerden yeşil ot bitirdi de o koyun doydu. Ama siz onu başkasının adına kesiyorsunuz. Ben sizi cahil bir millet olarak görüyorum."

Hız. Ömer'in babası ve onun amcası olan Hattab yanına geldi, onu tokatlayarak şöyle dedi:

— "Kahrolasıca! Bu çirkin sözleri senden devamlı dinliyoruz ve sabrediyoruz. Artık sabrımız tükendi."

Daha sonra kavminin ayak takımını onun üzerine kışkırttı. Onlar Zeyd'e devamlı eziyet ettiler. Bunun üzerine Mekke'den uzaklaşıp Hira dağına kaçtı. Hattab, onun Mekke'ye girmesini önlemek için

bazı Kureyş gençlerini görevlendirdi. O Mekke'ye ancak gizlice girebiliyordu.

Zeyd b. Amr, -Kureyş'ten habersiz- Varaka b. Nevfel, Abdullah b. Cahş, Osman b. el-Harîs, Muhammed b. Abdillâh'ın halası Umeyme Bint Abdilmuttalib'le ayrı ayrı buluştu. Arapların battıkları sapıklığı aralarında konuşmaya başladılar. Zeyd arkadaşlarına şöyle dedi:

— “Vallahi! Siz kavminizin hiçbir dine mensup olmadığını, İbrahim'in dininden çıkıp onu kabul etmediklerini biliyorsunuz. Kendiniz için gireceğiniz bir din arayın, tabii eğer kurtuluşu arzu ediyorsanız.”

Dört kişi, İbrahim'in dini Hanifliği aramak üzere, yahudi, hristiyan ve diğer milletlerin âlimlerine gittiler.

Bunun neticesinde Varaka b. Nevfel hristiyan oldu.

Abdullah b. Cahş ve Osman b. Haris hiçbir şeye ilgi duymadılar.

Zeyd b. Amr'a gelince; onun hikâyesi vardır. Anlatması için sözü ona bırakalım. Zeyd şöyle anlatır:

“Yahudilik ve hristiyanlığı inceledim. Onları kabul etmedim. Çünkü ikisinde de içimi rahatlatacak bir şey bulamadım. Orada burada İbrahim'in dinini aramaya başladım. Nihayet Şam diyarına geçtim. Bana kitaptan bilgisi olan bir rahipten söz edildi. Ona gidip durumu anlattım. O şöyle konuştu:

— “Ey Mekke'li! Senin, İbrahim'in dinini aradığını zannediyorum.”

— “Evet, onu arıyorum” dedim. Konuşmasına şöyle devam etti:

— “Sen bugün mevcut olmayan bir dini arıyorsun. Fakat sen memleketine git. Allah senin kavminden İbrahim'in dinini yenileyecek kimseyi gönderecektir. Eğer yetişirsen, ondan ayrılma.”

Zeyd va'dedilen peygamberi aramak için adımlarını hızlı hızlı atarak Mekke'ye doğru yola çıktı.

O yoldayken Allah, peygamberi Muhammed'i doğruluk ve hak diniyle gönderdi. Fakat Zeyd ona yetişemedi. Çünkü bazı bedevîler ona saldırıp Mekke'ye varmadan öldürdüler. Zeyd Rasûlullah'ı (s.a.v.) görmek için gözleri açık gitti. Zeyd son nefeslerini verirken gözlerini semâya dikip şöyle dedi:

— “Ya Rabbî! Beni bu hayırlı şeyden mahrûm ettiysen, oğlum Saîd'i ondan mahrum etme.”

Allah Teâlâ, Zeyd'in duasını kabul buyurdu. Rasûlullah (s.a.v.) insanları İslâm'a davet etmeye başladığında, Saîd b. Zeyd Allah'a iman eden ve peygamberinin elçiliğini tasdik edenlerin öncüleri arasındaydı.

Bunda şaşılacak bir şey yoktu. Saîd, Kureyş'in içinde bulunduğu sapıklığı beğenmeyen bir evde büyüyüp, hayatını hakkı arayarak geçiren ve hak peşinde soluk soluğa koşarken ölmüş olan bir babanın kucağında terbiye edilmişti. Saîd tek başına müslüman olmamış, karısı, Ömer b. el-Hattab'ın kızkardeşi Fatıma Bint Hattab'la birlikte müslüman olmuştu.

Kureyşli genç, kavminden; kendini dininden döndürebilecek eziyetlerle karşılaşmıştı.

Saîd b. Amr delikanlılık ve gençlik çağlarındaki bütün enerjisini İslâm'ın hizmetine harcadı. Çünkü o henüz yaşı yirmiye geçmeden müslüman olmuştu. Bedir hariç, bütün olaylarda Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikteydi. Bedir'de yoktu, çünkü Peygamber onu önemli bir işte görevlendirmişti.

Diğer müslümanlarla birlikte, Kisra'nın ele geçirilmesi ve Roma İmparatorluğunun yıkılmasına iştirak etmişti. Müslümanların giriştiği her olayda önemli rolü olmuştu.

Yermuk'ta kaydettiği kahramanlıklar pek müthıştır. Yermuk günüyle ilgili haberlerin bir kısmını bize anlatması için sözü ona bırakalım:

Saîd şöyle anlatır:

“Yermuk'ta 24 bin kişi veya ona yakındık. Bizanslılar ise 120 bin kişiyle bizim karşımıza çıktılar. Sanki gizli ellerin hareket ettirdiği dağlar gibi ağır adımlarla bize yöneldiler. Önlerinde piskoposlar, patrikler ve papazlar, ellerinde haçlarla, yüksek sesle dualar okuyarak yürüyorlardı. Onların arkasında da askerler gök gürültüsüne benzer bir şekilde, onların okuduğu duaları tekrar ediyorlardı.

Müslümanlar onları bu halde görünce, kalabalık oluşları kalplerine biraz korku verdi.

O anda Ebû Ubeyde b. el-Cerrah müslümanları savaşa teşvik edip şöyle dedi:

— "Ey Allah'ın kulları! Allah'a yardım edin ki, O da size yardım etsin ve ayaklarınızı sabit kılsın. Allah'ın kulları! Sabredin. Sabır küfürden kurtuluştur. Rabbinin rızasını kazanmaya ve hayâya sevkedicidir. Mızraklarınızı düşmana doğru tutup kalkanlarınızı kendinize siper edin. Sükûta sarılın. İçinizden sadece Azîz ve Celîl olan Allah'ı zikredin. Ta ki Allah'ın izniyle ben size emredinceye kadar."

Sâîd anlatmaya devam etmektedir:

"O anda müslüman saflarından birisi çıktı ve Ebû Ubeyde'ye şöyle dedi:

— "Ben şu anda ölmeye karar verdim. Senin Rasûlullah'a (s.a.v.) göndereceğin bir mesajın var mı?"

Ebû Ubeyde şöyle dedi:

— "Benden ve müslümanlardan ona selâm söyle ve ayrıca de ki: Ya Rasûlallah! Biz Rabbimizin va'dettiğini gerçek olarak gördük."

Onun bu sözünü işitip, Allah düşmanlarıyla karşılaşmak üzere kılıcını sıyırır sıyırmaz kendimi şiddetle yere attım ve diz üstü çöküp mızrağımı ileri uzattım ve bize doğru gelen ilk süvariye dürttüm. Daha sonra Allah kalbimdeki bütün korkuyu çekip almış olarak düşmana atıldım. Diğerleri de Bizanslılar'ın üzerine atıldı. Allah mü'minleri muzaffer kılincaya kadar onlarla savaştık."

Sâîd b. Zeyd, bundan sonra Şâm diyarının fethinde bulundu. Onlar müslümanlara itaat edince, Ebû Ubeyde onu oraya vali yaptı.

Müslümanlardan ilk Şam valiliği yapan Sâîd olmuştur.

Ümeyye Oğulları zamanında, Sâîd b. Zeyd'in başından, uzun zaman Medîne halkının konuştuğu bir olay geçti.

Bu olay şöyledir:

Uveys kızı Erva arazisinin bir kısmını Sâîd b. Zeyd'in gasbedip kendi arazisine kattığını iddia etti.

Bunu müslümanlar arasında yaymaya ve anlatmaya başladı. Daha sonra da Medîne valisi Mervan b. el-Hakem'e şikâyet etti. Mervan, Sâîd'le konuşmaları için bazılarını ona gönderdi. Böyle bir şey Rasûlullah'ın (s.a.v.) sahâbisinin ağırına gitti ve şöyle dedi:

— “Benim ona haksızlık yaptığımı mı zannediyorlar? Ben ona nasıl haksızlık ederim? Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu duymuştum. “Her kim (başkasına ait) araziden haksız olarak bir karış yer alırsa, Kıyâmet gününde yedi kat yere kadar o arazi boynuna halka yapılır.” Ya Rabbi! O kadın benim kendisine zulmettiğimi iddia etti. Eğer bu kadın yalan söylüyorsa, onun gözünü kör et, onu benimle kavgasını yaptığı yerdeki kuyusuna at ve benim ona zulmetmediğimi, müslümanlara açıklayan bir ışığı benim hakkım olarak ortaya çıkar.”

Bu olayın üzerinden çok geçmeden Medine'deki Akik deresinden benzeri görülmemiş bir şekilde sel aktı. Anlaşmazlığa düştükleri sınır ortaya çıktı. Müslümanlar tarafından Sâîd'in haklı olduğu görüldü. Bundan bir ay sonra da kadın kör oldu ve aynı arazide dolaşırken, oradaki bir kuyuya düştü.

Abdullah b. Ömer şöyle anlatır:

— “Biz çocukken bir kimsenin başka birisine şöyle dediğini duyardık; “Erva'yı kör ettiği gibi, Allah seni de kör etsin.”

Bunun şaşılacak bir yanı yoktur. Çünkü Rasûlullah şöyle buyurmuştur:

— “Mazlûmun (haksızlığa uğrayanın) duasından sakının. Çünkü o duâ ile Allah arasında hiçbir engel yoktur.”

Hele mazlûm Said b. Zeyd gibi Cennetle müjdelenen on kişiden birisi olursa?...¹

1 Said b. Zeyd hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Tabakat-ı İbn Sa'd, III/275

2- Tehzîbu İbn Asakir, VI/127

3- Sıfetu's-Safve, I/141

4- Hilyetu'l-Evliya, I/95

5- Er-Riyazu'n-Nazîre, II/302

6- Hayatu's-Sahabe (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız)

UMEYR İBN SÂ'D (1)

"Umeyr b. Sa'd'ın eşi yoktur."

Ömer İbnu'l-Hattab

Umeyr b. Sa'd el-Ensârî yetimlik ve fakirlik kâsesini daha bebekken yudumlamıştı.

Babası ona mal ve akraba bırakmadan Rabbine kavuşmuştu.

Ancak annesi çok geçmeden Culas b. Suveyd adında Evs kabilesine mensup bir zenginle evlenmişti. O zat, kadının oğlu Umeyr'e de bakmayı kabul etmiş ve onu ailesine katmıştı.

Umeyr, Culas'ın kendisine güzel davranmasından ve şefkat göstermesinden dolayı yetim olduğunu unutmuştu bile.

Oğul babasını nasıl severse, Umeyr, Culas'ı öyle seviyordu. Baba oğula nasıl düşkünse Culas da Umeyr'e karşı öyleydi.

Nihayet Umeyr büyüdü. Culas, onun iş ve hareketlerinde görülen zekâ ve üstünlük belirtileriyle, doğruluk ve dürüstlük huylarını görünce onu daha çok sevmeye başlamıştı.

*

Umeyr b. Sa'd, 10 yaşını biraz geçince müslüman oldu. İman onun taze yüreğinde boş bir yer, İslâm da onun saf ve berrak gönlünde verimli bir toprak bulmuş, oraya girip yerleşmişlerdi. Yaşının küçük olmasına rağmen Rasûlullah'ın (s.a.v.) arkasında namaz kılmaktan geri kalmazdı. Oğlunu bazen kocasıyla, bazen da tek başına mescide giderken veya oradan dönerken görünce annesini bir sevinç alırdı.

Küçük Umeyr'in hayatı sakin ve huzur içinde geçiyordu. Huzurunu ve sükûnetini bozan bir şey yoktu. Nihayet ergenlik çağına yaklaşan bu çocuğu Allah, o yaştaki birisinin benzeriyle pek az karşılaştığı bir imtihan ve pek sert bir tecrübeyle karşılaştırdı.

Hicretin 9. yılında Rasûlullah (s.a.v.) Tebûk'te ¹ Bizanslılarla savaşmaya karar verdiğini açıklayıp müslümanların buna hazırlanmalarını emretmişti.

Rasûlullah (s.a.v.) bir harp yapmak istediğinde bunu açıkça belirtmez, asıl gitmek istediği yönden başka bir yöne gitmek istediği havasını verirdi. Tebûk seferinde ise böyle olmamıştı. Halkın durumu açıkça bilip, madden ve mânen buna hazır olmaları için, ayrıca mesafenin uzaklığı, meşakkatin büyüklüğü ve düşmanın güçlü oluşu sebebiyle nereye gideceğini halka açıklamıştı.

Yaz mevsiminin gelmiş, sıcakların artmış, meyvelerin olgunlaşmış ve gölgenin daha hoş olmasına, nefislerin gevşeklik ve tembelliğe eğilim göstermesine rağmen, müslümanlar peygamberlerinin davetini kabul edip harbe hazırlanmaya başladılar.

Ancak bazı münâfıklar, azimleri kırmaya, gayretleri azaltmaya, şüpheler doğurmaya, Rasûlullah'ın (s.a.v.) aleyhinde konuşmaya ve özel oturumlarında kendilerine küfür damgasını vurduran sözler sarfetmeye başladılar.

Ordunun hareketinden önceki günlerden birinde, küçük Umeyr b. Sa'd mescidde namazı edâ ettikten sonra evine dönmüştü. Gönlü, gözleriyle görüp, kulaklarıyla işittiği müslümanların gayret ve fedakârlık tablolarıyla dolup taşıyordu.

¹ Suriye hududunda bir yer. Orada Müslümanlarla Bizanslılar arasında meşhur harp meydana gelmiştir.

Muhacir ve Ensar kadınlarının Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip zinetlerini çıkardıklarını, parasıyla Allah yolunda savaşan orduyu donatmak için onun önüne attıklarını görmüştü.

Osman b. Affan'ın içinde bin dînar bulunan bir çığın getirip onu Rasûlullah'a (s.a.v.) takdim ettiğini gözleriyle görmüştü.

Abdurrahman b. Avf'ın iki bin dört yüz dirhem altını omuzunda getirip Hz. Peygamberin önüne koyduğuna da şahid olmuştu.

Hatta o, bir zatın, parasıyla Allah yolunda dövüşeceği kılıcı satın almak için yatağını satışa çıkardığını da görmüştü.

Umeyr, bu nadide ve şahâne tabloları tekrar etmeye, Culas'ın Rasûlullah'la (s.a.v.) gitmek için hazırlanma konusunda ağır davranmasına, güçlü olmasına ve zenginliğine rağmen yardım etmede gecikmesine hayret etmeye başlamıştı.

Umeyr sanki Culas'ın gayret göstermesini, içindeki hâmiyyeti ortaya çıkarmasını istiyordu. Ona duyduğu ve gördüğü haberleri, özellikle Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip hararetle ondan, Allah yolunda savaşacak orduya kendilerini de almasını isteyen müslümanlarla ilgili haberleri anlatmaya başlıyordu. Rasûlullah (s.a.v.) onları götürecektik kadar binitini bulunmadığı için isteklerini kabul edemiyor, onlar da cihâda çıkma arzularına ulaşamamalarına ve şehid olma özlemlerini gerçekleştiremediklerine üzüldükleri için gözlerinden yaşlar akıtarak geri dönüyorlardı.

Ancak bunları Umeyr'den dinledikten sonra Culas'ın ağzından mü'min gencin aklını başından alan bir cümle çıktı:

Culas şöyle demişti:

— “Eğer Muhammed'in peygamber olduğu doğru ise, biz eşeklerden daha kötü olalım.”

Umeyr, duyduklarından dolayı hayret ve dehşet içinde kalmıştı. Culas gibi akıllı ve yaşlı birisinin ağzından, sahibini bir defada imandan çıkaran böyle bir sözün çıkacağını ve onu en geniş kapısından küfre sokacağını tahmin etmiyordu.

İnce hesap makinalarının kendilerine verilen problemlerin hesabına başladıkları gibi, Umeyr b. Sa'd da ne yapması gerektiğini düşünmeye başladı.

Umeyr düşündü ki; Culas hakkında konuşmamak, onun durumunu örtbas etmek; Allah ve Rasûlüne hiyânet etmek, münâfıkların hile ve entrikalar düzenledikleri İslâm'a zarar vermek demektir.

Bir de şöyle düşündü: Culas'tan duyduğunu yaymak, babası yerine koyduğu adama isyân etmek, kendisine iyilik yapana kötülükle karşılık vermek demektir. Çünkü kendisini yetimlikten ve fakirlikten kurtaran ve babasının yokluğunu unutturan oydu.

Umeyr'in en tatlısı acı olan iki şey arasında tercihte bulunması gerekiyordu ve hemen tercihini yaptı... Culas'a dönüp şöyle dedi:

— “Culas! Yeryüzünde Abdullah oğlu Muhammed'den sonra hiçbir kimseyi senden daha çok sevmem. Bana en çok iyilik eden de sensin. Şüphesiz sen bir söz söyledin. Eğer onu söylersem seni ifşâ etmiş olurum. Şâyet gizlersem emanetimi gizlemiş, kendimi ve dinimi mahvetmiş olurum. Şimdi ben Rasûlullah'a (s.a.v.) gitmeye ve söylediğin şeyi ona bildirmeye karar verdim. Senin de haberin ola...”

Umeyr b. Sa'd mescide gidip Culas b. Suveyd'den duyduklarını Peygamber'e haber verdi.

Rasûlullah (s.a.v.) onu yanında alıkoyup Culas'ı çağırması için ashabından birini ona gönderdi.

Az sonra Culas gelip Rasûlullah'ı (s.a.v.) selâmladı ve yanına oturdu. Peygamber ona:

— “Umeyr b. Sa'd'ın senden duyduğu söz nedir?!” dedi ve dediğini ona tekrar etti. Culas:

— “O benim hakkımda yalan söyleyip iftira etmiş, ben böyle birşey söylemedim” dedi.

Sahabîler gözlerini Culas'la onun genç oğlu Umeyr arasında gezdiriyorlardı. Sanki onlar, ikisinin içini yüzlerinden okumak istiyorlardı. Birbirleriyle fısıldaşmaya başladılar ve kaplerinde hastalık bulunanlardan biri ¹ şöyle dedi:

— “Bu, kendisine iyilik edene kötülükle karşılık veren isyankâr bir gençtir.”

¹ Münâfıklardan biri.

Diğerleri de şöyle dedi:

— “Hayır, aksine o, Allah'a itaat içinde büyümüş bir çocuktur. Onun yüz hatları doğru olduğunu söylüyor.”

Rasûlullah (s.a.v.) Umeyr'e dönüp baktı ki, bütün kanı yüzünde toplanmış, gözlerinden de yaşlar coşmuş, yanaklarına ve göğsüne düşmektedir. Bir taraftan da şöyle diyordu:

— “Ya Rabbi! Söylediğimi doğrulamak için peygamberine vahiy indir...”

Ya Rabbi! Söylediğimi açıklamak için peygamberine vahiy indir...”

Culas atılıp:

— “Ya Rasûlallah! Sana söylediğim doğrudur. Eğer istersen senin huzurunda yemin edelim. Allah'a yemin ederim ki, Umeyr'in sana aktardıklarından hiçbirini söylemedim.”

Yemin biter bitmez oradakilerin bakışları Umeyr'e dikildi ve Rasûlullah'ı (s.a.v.) sekînet aldı. Sahâbe anladı ki, bu vahiydir. Yerlerinde çakılıp kaldılar, hiç konuşamadılar, bu defa gözler Rasûlullah'a (s.a.v.) dikildi.

Bu arada Culas'ta korku ve endişe, Umeyr'de ise telâş ve merak görüldü. Rasûlullah'tan (s.a.v.) vahyin tesiri kayboluncaya kadar herkes böyle kaldı. Rasûlullah (s.a.v.) Allah Teâlâ'nın şu âyetini okudu:

“Küfrü gerektiren sözü söylemediklerine Allah ile yemîn ediyorlar. And olsun ki, o küfür sözünü söylediler; İslâm'dan sonra küfre saptılar. Erişemedikleri (büyük bir cinâyet) işine de kastedip yöneldiler. Onların kin ve intikamı, sadece Allah ve Peygamberinin kendi fazl-u keremiyle mü'minleri doygun kılmalarından ileri geliyordu. Eğer tevbe ederlerse kendileri için hayırlı olur, yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada da, âhirette de elem verici bir azâbla azablandıracak...” (Tevbe sûresi, âyet: 74)

Culas işittiğinin korkusundan irkildi. Nerdeyse korkudan dili tutulacaktı. Daha sonra Rasûlullah'a (s.a.v.) dönüp şöyle dedi:

— “Yâ Rasûlallah! Tövbe ediyorum... Tövbe ediyorum... Umeyr doğrudur. Yâ Rasûlallah! Asıl ben yalan söyledim. Allah'tan tövbemi kabul etmesini iste. Senin yoluna fedâ olayım ey Allah'ın elçisi!...”

Bu arada Peygamber, Umeyr'e döndü. Bir de ne görsün, sevinç gözyaşları iman nuruyla parlayan yüzünü ıslatmıştı. Rasûlullah (s.a.v.) mübârek elini onun kulağına uzatıp, yumuşak bir şekilde tuttu ve şöyle dedi:

— “Çocuk! Kulağın duyduğunu tam duymuş. Rabbin seni doğruladı.”

Culas İslâm topluluğuna dönüp iyi bir müslüman oldu. Sahabe, Umeyr'e yaptığı iyiliklerden onun halinin düzeldiğini farkettiler. O, ne zaman Umeyr anılsa şöyle derdi:

— “Allah benden dolayı ona hayırla karşılık versin. Beni küfürden, boynumu da ateşten kurtardı.”

Bu çocuk sahabe Umeyr b. Sa'd'ın hayatındaki en parlak tablo değil. Onun hayatında daha parlak ve daha güzel tablolar var.

Bir başka defada Umeyr b. Sa'd'ın gençliğinde beraber olmak üzere...¹

1 Umeyr İbn Sa'd hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 6036

2- El-İstiab (El-İsabe'nin hamisinde), II/487

3- Usdu'l-Ğabe, I/293

4- Siyeru A'lami'n-Nubelâ, I/86 ve devamı

5- Hayatu's-Sahabe (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız)

6- Kadetu Fethi'l-Irak ve'l-Cezîre; s. 513 ve devamı

7- El-A'lâm, V/264

UMEYR İBN SÂ'D (2)

"Müslümanların meseleleri hakkında kendilerinden yardımlarını isteyeceğim. Umeyr b. Sa'd gibi bazı adamlarımın olmasını ne kadar isterdim."

Ömer b. el-Hattab

Biraz önce, büyük sahabî Umeyr b. Sa'd'ın çocukluk hayatından nefis ve nâdide bir tabloyu öğrendik. Geliniz şimdi de büyüdükten sonraki hayatından şahâne bir tabloyu öğrenelim. İkinci tablonun büyüklük ve güzelliğinin birincisinden daha az olmadığını göreceksiniz.

Humus ¹ halkı valilerini hiç beğenmez, onları devamlı şikâyet ederlerdi. Kendilerine bir vali gelir gelmez, hemen ona kusurlar bulurlar, günâhlarını sayar dökerler, onu müslümanların halifesine bildirirler ve o valinin daha iyi birisiyle değiştirilmesini isterlerdi.

Hız. Ömer onlara, kusurunu bulamıyacakları ve hayatlarında göremeyecekleri bir vali göndermeye karar verdi.

Adamlarını tek tek gözden geçirdi ve Umeyr İbn-i Sa'd'dan daha iyisini bulamadı.

¹ Humus: Suriye'nin ortalarında Şam'la Haleb arasında bir şehirdir. Halid İbnü'l-Velid'in kabri oradadır.

Halbuki Umeyr, Suriye topraklarında Allah yolunda savaşılan ordunun başında yürüyor, şehirleri kurtarıyor, kaleleri yıkıyor, kabîleleri itaat altına alıyor ve ayak bastığı her yerde camiler yaptırıyordu.

Bütün bunlara rağmen Emîrul-mü'minin onu çağırırdı. Humus vilâyetini onun uhdesine verdi ve oraya gitmesini emretti. Umeyr istemiye istemiye emri kabul etti, Çünkü o hiçbir şeyi cihada tercih etmezdi.

Umeyr, Humus'a varıp halkı cemaatla namaz kılmaya davet etti. Namaz kılınıncı halka bir konuşma yaptı. Allah'a hamdedip Peygamber'i Muhammed'e salât getirdikten sonra şöyle konuştu:

— “Ey cemaat! Şüphesiz İslâm, muhkem bir kale ve metin bir kapıdır. İslâm'ın kalesi adalet, kapısı ise haktır.

Kale yıkılıp kapı kırıldığı zaman bu dinin yurdu harap edilir.

Sultan sert olduğu sürece, İslâm daima muhkem kalacaktır. Sultanın sertliği kamçıyla vurmaktır, kılıçla öldürmek değildir. Ancak adaletle hükmetmek ve hakkı yerine getirmektir.”

Bu kısa konuşmadan sonra, onlara çizdiği düsturu uygulamak için işinin başına döndü.

Umeyr b. Sa'd, Humus'ta tam bir yılını doldurmuştu. Bu süre içinde halîfeye mektup yazmamış ve müslümanların beytul-maline bir dirhem veya bir dînar olsun vergi göndermemişti. Ömer şüphelenmeye başlamıştı. Çünkü başkan olması sebebiyle valileri hakkında çok korkardı. Ona göre Rasûlullah'tan (s.a.v.) başka hiç kimse masum (günahsız) değildi.

Kâtibine:

— “Umeyr b. Sa'd'a şöyle bir mektup yaz: Mü'minlerin Emîrinin mektubunu alır almaz, hemen Humus'u terket ve onun yanına gel, müslümanlardan topladığın vergileri de getir” dedi.

Umeyr b. Sa'd, Ömer'in mektubunu alınca azık çantasını, yemek tenceresini, su tulumunu ve mızrağını yükledi, Humus'u ve valiliği bırakıp yaya olarak Medîne'nin yolunu tuttu.

Medîne'ye vardığında, Umeyr'in rengi solmuş, bedeni zayıflamış, saçları da uzamıştı. Üzerinde yolculuğun perişan hali görünüyordu.

Umeyr, Emîrul-müminin'in huzuruna girdiğinde, Ömer onun haline şaşırıp kaldı ve şöyle dedi:

— “Ne bu hal Umeyr?”

— “Benim birşeyim yok Emîrul-müminin. Allah'a hamdolsun, sıhhat ve afiyetteyim. Bütün dünyalığımı yanımda taşıyorum.”

— “Yanında dünyalık olarak neler var?” (Ömer, onun müslümanların Beytu'l-malına (hazinesine) para getirdiğini zannediyordu.)

— “İçine erzağımı koyduğum bir azık torbam, içinde yemeğimi yediğim, başımı ve elbiselerimi yıkadığım bir tencerem ve abdest suyuyla içecek suyumı koyduğum bir su tulumum var. Aslında bütün dünyalık bu eşyalardan ibarettir. Benim ve başkalarının bunlardan fazlasına ihtiyacı yoktur.”

— “Yürüyerek mi geldin?”

— “Evet, Müminlerin Emîri!”

— “Valilikten sana bir binek hayvanı verilmedi mi?”

— “Onlar vermediler. Ben de istemedim.”

— “Hani Beytu'l-mal için getirdiklerin?”

— “Birşey getirmedi ki.”

— “Niçin?”

— “Humus'a vardığımda, halktan dürüst kimseleri topladım ve onları vergi toplamakla görevlendirdim. Bir miktar vergi toplandıktan sonra, oturup onlarla konuştum. Gerekli yerlere ve muhtaçlara dağıttım.”

Ömer kâtibine:

— “Umeyr'in Humus valiliği sözleşmesini yenile” dedi.

Umeyr ise:

— “Heyhat... Bunu hiç istemiyorum. Artık ne senin için, ne de senden sonra gelecek kimse için bunu asla yapmıyacağım.”

Daha sonra, Medine civarında, ailesinin oturduğu bir köye gitmek için izin istedi. Ömer ona izin verdi.

Umeyr'in köyüne dönmesinin üzerinden uzun bir zaman geçmeden, Ömer arkadaşını yoklamak ve onun durumundan emin olmak istedi. Haris isimli güvenilir birisine:

— "Haris! Umeyr b. Sa'd'ın yanına git ve sanki misafiriymiş gibi onun evinde kal. Eğer üzerinde bolluk ve nimet belirtileri görürsen, geldiğin gibi dön. Şayet onu sıkıntı içinde bulursan şu dînarları ona ver" deyip içinde yüz dînar bulunan bir keseyi ona teslim etti.

Haris, Umeyr'in köyüne vardı. Onu sordu ve gösterdiler.

Umeyr'le karşılaştığında:

— "Es-Selâmu aleyke ve rahmetullah."

— "Ve aleyke's-selâmu ve rahmetullahi ve berakâtuh. Sen nereden geldin?"

— "Medîne'den."

— "Müslümanlar ne haldeler?"

— "İyidirler."

— "Emîril-müminin nasıl?"

— "Sıhhati yerinde ve iyi."

— "Hadleri uyguluyor mu?"

— "Uyguluyor. Kötü bir iş yaptığı için bir oğlunu dövdü ve sopadan öldü."

— "Allah'ım! Ömer'e yardım et. Onun seni çok sevdiğini biliyorum."

Haris üç gece Umeyr b. Sa'd'ın misafiri olarak kaldı. Umeyr her gece, ona bir arpa ekmeği getiriyordu.

Üçüncü gün, halktan birisi Haris'e şöyle dedi:

— "Umeyr ve ailesini perişan ettin. Onların, seni kendilerine tercih ettiren bu arpa ekmeklerinden başka bir şeyleri yoktur. Açlık ve sıkıntı onlara zarar verdi. Onlara misafir olmaktan vazgeç. Benim misafirim ol bari."

Haris hemen dînarları çıkarıp Ümeyr'e verdi. Ümeyr:

— “Bunlar ne?!”

— “Bunları sana Emîrul-müminin gönderdi.”

— “Onları Ömer'e geri götür. Selâm söyle. Şunu da söyle: Ümeyr'in bunlara ihtiyacı yokmuş.”

Karısı bağırarak -kocasıyla misafiri arasında geçenleri duyuyordu- şöyle dedi:

— “Al onları Ümeyr! Eğer ihtiyaç duyarsan harcarsın. Değilse gereken yerlere verirsin. Burada muhtaçlar çok.”

Haris, kadının sözlerini duyunca dînarları Ümeyr'in önüne attı ve oradan ayrıldı. Ümeyr onları alıp küçük keselere koydu. O geceyi geçirince, hemen onları ihtiyaç sahipleri arasında dağıttı. Özellikle de şehid çocuklarına verdi.

Haris Medîne'ye dönünce Ömer sordu:

— “Nasıl buldun onu, Haris?”

— “Sıkıntı içinde Emîrul-müminin!”

— “Dinarları ona verdin mi?”

— “Evet, Müminlerin Emîri!”

— “Ne yaptı onları!”

— “Bilmiyorum ama kendine bir dirhem bile bıraktığını zan etmiyorum.”

Ömer'ul-Faruk, Ümeyr'e şöyle yazdı:

— “Bu mektubumu alınca hemen benim yanıma gel.”

Ümeyr b. Sa'd Medîne'ye geldi ve Müminlerin Emîrinin yanına girdi. Ömer onu buyur edip yanı başına oturttu. Daha sonra sordu:

— “Dînarları ne yaptın Ümeyr?!”

— “Elinden çıkardıktan sonra, niye onlarla ilgileniyorsun?!”

— “Onları ne yaptığını öğrenmek istedim.”

— “Para ve çocukların fayda vermiyeceği bir günde yararlanmak için onları kendime sakladım.”

Ömer'in gözlerinden yaşlar boşandı ve:

— “Görüyorum ki sen, ihtiyaçların olsa bile başkalarını kendine tercih eden kimselerdensin” dedi. Ona bir vesak ¹ yiyecek ve iki takım elbise verilmesini emretti.

— “Bizim yiyeceğe ihtiyacımız yok. Ailemin yanında iki sa' arpa bıraktım. Onları yiyip bitirinceye kadar Allah bize başka rızıklar gönderir.

Elbiseleri ise hanımım için alacağım. Çünkü elbiseleri eskimişti.”

Ömer'le arkadaşı arasındaki bu görüşmenin üzerinden uzun zaman geçmedi, Allah; Umeyr b. Sa'd'ın Peygamber'e, gözünün bebeği Muhammed'e kavuşmasına izin verdi.

Umeyr ahiret yolunda, gönlü rahat ve emin adımlarla, dünya yük ve ağırlıklarından hiçbir şey sırtına ağırlık yapmadan yürüdü.

Beraberinde nuru, hidayeti, ibadeti ve takvasını götürdü.

Ölüm haberi gelince Ömer'in yüzünü üzüntü kapladı, içini bir sıkıntı bastı ve şöyle dedi:

— “Müslümanların işlerinde yardımlarını isteyeceğim Umeyr b. Sa'd gibi bazı adamlarımın olmasını arzu ederdim.”

Allah Umeyr b. Sa'd'dan razı olsun ve onu razı etsin...

O, erkekler arasında güzîde bir örnek.

Hiz. Muhammed'in medresesinde yetişmiş bir öğrenci idi...

¹ Vesak: 60 sa'lık bir ölçüdür. Bir sa' ise 2.917 kg'dır.

ABDURRAHMAN B. AVF

**“Allah, senin verdiklerini de bereketli kılsın.
Vermediklerini de bereketli kılsın.”**

Rasûlullah'ın Abdurrahman'a duasından

O, İslâm'a ilk giren sekiz kişiden biridir...

Cennetle müjdelenen on kişiden biridir...

Sonra Hz. Ömer'in halîfe seçimi sırasında şûra heyetindeki altı kişiden biridir...

Daha Rasûlullah (s.a.v.) sağken ve müslümanların arasındayken Medîne'de fetva verenlerden biridir...

Onun cahiliyye devrindeki adı; Abduamr idi. Müslüman olunca Rasûlullah (s.a.v.) ona; Abdurrahman ismini vermiştir.

İşte bu Abdurrahman b. Avf'tır. Allah ondan razı olsun ve onu razı etsin.

Abdurrahman b. Avf, Rasûlullah (s.a.v.) Daru'l-Erkam'a ¹ yerleşmeden önce, yani Ebû Bekir'in müslüman olmasından sonraki iki gün içinde müslüman olmuştu.

¹ Daru'l-Erkam: Mekke'de bir evdir. Hz. Peygamber orada İslâm'a davet görevini yapıyordu. Bu ev, el-Erkam ibnu Abd Menaf el-Mahzumi'ye aitti.

İlk müslümanların Allah yolunda karşılaştıkları işkencelerle o da karşılaşmış, onlarla birlikte sabır ve sebat göstermiş, onlardan birçoğunun dinlerini kurtardıkları gibi, o da Habeşistan'a göç ederek dinini kurtarmıştı.

Peygamber ve ashabına Medîne'ye hicret izni verilince, Allah'a ve Rasûlüne hicret eden muhacirler kafillesi arasındaydı.

Rasûlullah (s.a.v.) muhacirlerle ensarı kardeş yaptığında, onunla Sa'd b. er-Rabî el-Ensarî'yi kardeş yapmıştı. Sa'd kardeşi Abdurrahman b. Avf'a şöyle demişti:

— "Kardeşim! Ben Medîne'nin en zenginiyim. Benim iki bahçem ve iki hanımım var. Bak, bahçelerimden hangisini beğenirsen, onu sana vereyim. Hanımlarımdan hangisi senin yanında kalmaya razı olursa, onu senin için boşayayım."

Abdurrahman, Ensarlı kardeşine şöyle cevap verdi:

— "Allah senin aileni ve malını mübarek kılsın. Sen bana sadece pazar yerini göster, yeter..."

Abdurrahman'a pazarı gösterdi. Abdurrahman ticaretle uğraşmaya, kazanmaya ve para biriktirmeye başladı.

Kısa bir süre sonra, bir kadına verecek kadar mehir parası biriktirdi ve evlendi. Kokular sürünerek Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına geldi.

Rasûlullah (s.a.v.) Yemen diliyle ona:

— "Hayrola Abdurrahman?"

— "Evlendim..."

— "Hanımına mehir olarak ne verdin?"

— "Bir çekirdek (beş dirhem) ağırlığında altın..."

— "Bir koyunla olsa bile ziyafet ver, Allah senin malına bereket verir..."

— "Dünya yüzüme güldü. Öyle ki, bir taş kaldırısam, onun altında mutlaka altın veya gümüş bulacağıma inanıyorum."

*

Bedir'de Abdurrahman b. Avf hakkıyla dövüşmüş ve Allah'ın düşmanı Umeyr b. Osman b. Ka'b et-Teymî'yi öldürmüştü.

Uhud'da bozgun olup bazıları savaş meydanından kaçtığında o, sebât göstermiş ve çarpışmadan yirmi kûsûr yarayla çıkmıştı. Bu yaralarının bazıları erkek eli girecek kadar derindi...

Ancak Abdurrahman b. Avf'ın canıyla yaptığı cihâd, malıyla yaptığıyla kıyaslandığı zaman çok küçük kalır.

İşte Rasûlullah (s.a.v.) bir seriyye hazırlamak istiyor. Ashabı içinde kalkarak şöyle diyor:

— "Sadaka verin. Çünkü ben bir müfreze çıkarmak istiyorum."

Abdurrahman b. Avf hemen evine gider, koşarak geri döner ve şöyle der:

— "Yâ Rasûlallah! Bende dört bin var. İki binini Rabbime borç verdim. İki binini de aileme bıraktım."

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— "Allah senin verdiklerini de bereketli kılsın..."

Allah senin vermediklerini de bereketli kılsın..."

Rasûlullah (s.a.v.) Tebûk ¹ seferine karar verdiğinde -bu Rasûlullah'ın (s.a.v.) hayatında yaptığı son seferidir- paraya olan ihtiyaç, adama olandan az değildi. Bizans ordusu çok kalabalık ve tam hazırlıklı idi. Medîne'de kıtlık vardı. Yolculuk uzun, erzak az idi. Binek hayvanları ise daha az idi. Hattâ bazı mü'minler, hararetle, kendilerini götürmesi için Rasûlullah'a (s.a.v.) geldiler. O da binek hayvanı bulunmaması sebebiyle onları geri çevirdi. Bağışlayacak bir şey bulamadıklarına üzülererek gözleri yaş dolu geri döndüler.

Onlara "çok ağlayanlar" denildi. Bu orduya da "Ceyşu'l-Usre = Güçlük Ordusu" adı verilmiştir.

O sırada Rasûlullah (s.a.v.) ashabına Allah rızası için bağışta bulunmalarını ve bunun sevabını Allah'tan beklemelerini emretti. Müslümanlar devamlı Rasûlullah'ın (s.a.v.) davetine cevap veriyorlardı. İlk bağışta bulunanlar arasında Abdurrahman b. Avf vardı. O iki yüz okıyye altın vermişti. Bunun üzerine Ömer b. e-Hattab, Hz. Peygam-ber'e şöyle dedi:

¹ Tebuk: Suriye sınırında bir şehirdir. Daha önce Bizanslıların ellerinde idi. Bugün Suudi Arabistan'ıdadır.

— “Ben Abdurrahman'ı bir suç işlemiş olarak görüyorum. Ailesine hiçbir şey bırakmadı...”

Rasûlullah (s.a.v.) sordu:

— “Abdurrahman! Ailene birşey bıraktın mı?”

— “Evet... Onlara, dağıttıklarımın daha çoğunu ve daha iyisini bıraktım.”

— “Ne kadar?”

— “Allah ve Resûlü'nün vadettiği rızık, hayır ve ecirleri.”

Ordu Tebûk'a gitti... Allah burada Abdurrahman b. Avf'a müslümanlardan hiçbirine ikram etmediğini ikram etti. Namaz vakti gelmişti. Rasûlullah (s.a.v.) ortada yoktu. Müslümanlara Abdurrahman b. Avf imam oldu. Birinci rekat tamamlanınca Rasûlullah (s.a.v.) namazdakilere yetişti. Abdurrahman b. Avf'a uyup onun arkasında namaz kıldı. İşte bir kimse için yaratıkların efendisi ve peygamberlerin önderi Muhammed İbn Abdullah'a imam olmasından daha değerli ve daha fazîletli birşey var mıydı!

Rasûlullah (s.a.v.) vefat edince, Abdurrahman b. Avf mü'minlerin annelerinin işlerini görmeye başladı. Onların ihtiyaçlarını yerine getirir, çıktıkları zaman onlarla birlikte çıkardı. Onlar hac-cettiklerinde, yanlarında gider ve develerini hazırlardı. Onları beğendikleri yerlerde konaklatırdı.

Abdurrahman b. Avf müslümanlara ve mü'minlerin annelerine şöyle bir iyilikte bulunmuştu:

Bir arazisini kırk bin dînara satıp hepsini Zuhre oğulları, fakir müslümanlar, muhacirler ve Hz. Peygamber'in hanımları arasında paylaştırdı. Payını Âişe'ye gönderdiğinde Âişe sordu:

— “Bu parayı kim gönderdi?”

— “Abdurrahman b. Avf.”

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu: “Benden sonra size ancak sabırlı olanlar merhamet eder.”

Hız. Peygamber hayattayken Allah'ın, malına bereket vermesi için Abdurrahman b. Avf'a yaptığı dua gerçekleşmiştir. Sahabenin en zengini olmuştu. Kazancı artmaya, kervanı Medîne'den başka yerlere gidip gelmeye başlamıştı. Gittiği yerlerden dönerken Medîne'lilere buğday, un, yağ, elbise, kap-kacak ve ihtiyaç duyulan herşeyi getiriyordu.

Bir gün Abdurrahman b. Avf'ın kervanı Medîne'ye geldi. Kervanda yedi yüz deve vardı...

Evet yedi yüz deve.. Sırtlarında yiyecek, eşya ve halkın ihtiyaç duyduğu her şeyi taşıyorlardı.

Medîne'ye girer girmez yer yerinden oynadı. Onların gürültüsü duyuldu...

Âişe:

— "Bu gürültü nedir?" diye sordu.

— "Bu, Abdurrahman b. Avf'ın kervanıdır... Yedi yüz deve, buğday, un ve yiyecek taşıyor" denildi.

Âişe sözüne şöyle devam etti:

— "Allah onun verdiklerini dünyada bereketlendirdi. Ahiretteki sevabı ise daha büyüktür." Rasûlullah'ın (s.a.v.) şöyle dediğini duydum: "Abdurrahman b. Avf emekleyerek cennete girecektir."

Daha develer çökmeden, müjdecî Abdurrahman b. Avf'a mü'minlerin annesinin sözünü götürüyor ve ona cenneti müjdeliyordu.

Bu müjdeyi duyar duymaz hemen Âişe'ye uçtu ve şöyle dedi:

— "Anne! Bunu Rasûlullah'tan (s.a.v.) sen mi duydun?!"

— "Evet."

Sevincinden adeta uçuyor ve şöyle diyordu:

— “Eğer hayattayken oraya girebiliyorsam... Şahit ol anne! Bu kervan devesiyle ve yüküyle, herşeyiyle Allah yolunda fedadır.”

Cennete girmekle müjdelendiği o günden sonra Abdurrahman İbn Avf'ın para dağıtma arzusu artmıştı. Parayı sağ ve sol eliyle, gizlice ve açıkça dağıtmaya başlamıştı. Öyle ki önce kırk bin dirhem gümüş, arkasından kırk bin dinar altın bağışladı. Daha sonra da iki bin dört yüz dirhem altın bağışladı.

Allah yolunda savaşanlara beş yüz kısırak, diğerlerine de bin beş yüz deve verdi.

Vefatı yaklaştığında da kölelerinden birçoğunu azat etti.

Bedir harbine katılanlardan geride kalanların her birine dört yüz dinar altın vasiyet etti. Sayıları yüz kadar olan bu kişiler o parayı almışlardır.

Mü'minlerin annelerinden her birine bol para vasiyet etti. Hatta mü'minlerin annesi Âişe çoğu defa onun için şöyle dua ederdi:

— “Allah ona Selsebîl¹ suyundan içsin.”

Bunlardan başka varislerine sayısını hesap edemeyecekleri kadar mal bırakmıştır... Bin deve, yüz kısırak, üç bin koyun. Onun dört hanımı vardı. Her birine ayırdığı 1/32 lik hisse seksen bine ulaşmıştı. Varisleri arasında baltalarla taksim edilen altın ve gümüş bırakmıştır ki parçalamaktan adamların elleri yoruldu.

Bütün bunlar Rasûlullah'ın (s.a.v.) onun malına bereket verilmesi için yaptığı duanın hürmetine olmuştur.

Ancak bütün bu mallar, Abdurrahman b. Avf'ı azdırmadı ve değiştirmede. İnsanlar, köleleri arasında gördükleri zaman onu tanıyamazlardı.

Bir gün -oruçluyken- ona bir yemek getirilmişti. Yemeğe bakıp şöyle dedi:

— “Mus'ab b. Umeyr öldürülmüştü. Ona bir kefen bulduk ama başı örtülse ayakları açık, ayakları örtülse başı açık kalıyordu. Daha sonra Allah, bize dünyadan vereceğini verdi... Ben sevabımızın peşin verilmiş olmasından korkuyorum...”

¹ Selsebîl: Cennet'te bir pınardır.

Arkasından boğazı tıkanırcasına ağlamaya başladı ve yemeği yiyemedi.

Ne mutlu Abdurrahman b. Avf'a. Ona binlerce gıpta...

Hz. Muhammed ona cennet'i müjdelemişti.

Cenazesini son konağına kadar Rasûlullah'ın (s.a.v.) dayısı Sa'd b. Ebî Vakkas taşımıştı.

Osman Zinnûreyn namazını kılmıştı.

Müminlerin Emîri Ali b. Ebî Talib onu şöyle diyerek uğurlamıştı.

— “Dünyanın iyi şeylerini elde ettin. Değersizlerine önem vermedin. Allah sana rahmet etsin.”¹

¹ Abdurrahman b. Avf hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Sıfetu's-Safve, I/135

2- Hılyetu'l-Evliya, I/98

3- Tarihu'l-Hamis, II/257

4- El-Bed'u ve'l-Tarih, V/86

5- Er-Riyazu'n-Nazire, II/281

6- El-Cem'u Beyne Ricalü's-Sahihayn, s. 281

7- El-Isabe, biyografi no: 5171

8- İbn Hişam, Es-Siretu'n-Nebeviyye (fihristlere bakınız).

9- Hayatu's-Sahabe (fihristlere bakınız).

10- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VI/163

11- Et-Tabakatu'l-Kubra, II/340

12- Tehzibu't-Tehzib, VI/242

CAFER B. EBÎ TALİB

**"Cafer'i Cennette gördüm.
Onun kana boyanmış kanatları vardı."**

Hadis-i Şerif

Abdumenaf oğulları içinde Rasûlullah'a (s.a.v.) benzeyen beş kişi vardı. İyi göremeyenler çoğunlukla Rasûlullah'la bunları karıştırırlardı.

Peygamberine benzeyen bu beş kişiyi öğrenmek istersiniz herhalde.

Geliniz, bunların kim olduğunu öğrenelim.

Bunlar:

- 1- Rasûlullah'ın amca oğlu ve süt kardeşi Ebû Sufyan b. Haris.
- 2- Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğlu Kuşem b. Abbas.
- 3- İmam Şafiî'nin dedesi Es-Saib b. Ubeyd.
- 4- Rasûlullah'ın (s.a.v.) torunu Hasan... Hasan bu beş kişinin Peygamber'e en çok benzeyeniydi.
- 5- Hz. Ali'nin kardeşi Cafer b. Ebî Talib.

Şimdi de gel, sana Cafer'in hayatından bazı tablolar anlatayım.

Ebû Talib -Kureyş içindeki yüksek şeref ve mevkisine rağmen fakir ve ailesi kalabalık bir zat idi.

Kureyş'in geçirdiği kıtlık sebebiyle, onun durumu daha da kötüleşmişti. Kıtlık hayvanları kırıp geçirmiş, insanları, çürümüş kemikleri yemeye mecbur etmişti.

O sırada Haşim oğulları arasında Hz. Muhammed b. Abdillâh ve amcası Abbas'tan daha zengini yoktu.

Muhammed, Abbas'a:

— “Amca! Kardeşin Ebû Talib'in ailesi kalabalık. Halkın başına şu şiddetli kıtlık ve açlık belası geldi. Gidelim de onun çocuklarından ikisini alıp bakalım” dedi. Abbas:

— “Sen beni hayırlı bir işe davet ve iyilik yapmaya teşvik ettin” diye cevap verdi.

Ebû Talib'e varıp şöyle dediler:

— “Biz, halkın başına gelen bu bela ortadan kalkıncaya kadar, senin ailenin yükünü biraz hafifletmek istiyoruz.” O da:

— “Akıl'ı bana bırakın da ne yaparsanız yapın...” dedi.

Muhammed, Ali'yi aldı. Abbas da Cafer'i alıp çocukları arasına kattı.

Allah, dinini gönderinceye kadar, Ali devamlı Hz. Muhammed'in yanında kaldı ve çocuklardan ilk iman eden oldu.

Cafer de büyüyüp müslüman oluncaya ve kendi kendini idare edecek duruma gelinceye kadar amcası Abbas'ın yanında kaldı.

Cafer b. Ebi Talib ve karısı Esmâ daha yolun başında nur kafilesine katılmışlardı.

Rasûlullah (s.a.v.) Daru'l-Erkam'a girmeden önce, Hz. Ebû Bekir'in aracılığıyla müslüman olmuşlardı.

Haşim oğullarına mensup delikanlıyla genç karısı ilk müslümanların karşılaştığı eza ve cefalarla karşılaşmışlar ve bunlara sabretmişlerdi. Çünkü onlar cennet yolunun dikenlerle döşeli ve sıkıntılarla çevrili olduğunu biliyorlardı. Ancak onların ve kardeşlerinin canlarını sıkan şey; Kureyş'in onlara İslâm'ın emirlerini yerine getirmeye mani olması, onları ibadet lezzetini tatmaktan mahrum etme-

siydi. Kureyş her yerde onları gözetliyor, adeta onların nefeslerini sayıyordu.

Bunun üzerine Cafer, karısı ve bir grup sahabeyle birlikte Habeşistan'a hicret etmek için Rasûlullah'tan izin istedi. Üzgün ve kederli bir halde Rasûlullah (s.a.v.) onlara izin verdi.

Bu temiz ve iyi kimselerin öz vatanlarından, çocukluklarının ve gençliklerinin geçtiği yerlerden hiçbir günahları olmadığı; sadece "Rabbimiz Allah'tır" demekten başka işledikleri hiçbir suçları olmadığı halde ayrılmaya zorlanmaları Rasûlullah'a (s.a.v.) zor geliyordu.

Fakat henüz o, Kureyş'in eziyetlerini önleyecek güç ve kuvvete sahip değildi.

İlk muhacir kafilesi Habeşistan'a gitti. Başlarında Cafer vardı. Onlar âdil ve iyi bir kimse olan Habeşistan kralının himayesine girdiler. Müslüman olduklarından beri ilk defa emniyette olmanın ve huzurlarını bozan birşey olmaksızın ibadet etmenin zevkini tattılar.

Ancak Kureyş bu müslüman grubun Habeşistan'a göçünü, kralın himayesinde elde ettikleri din ve inanç emniyetlerini öğrenir öğrenmez birbirlerine onların öldürülmeleri ve büyük hapishaneye geri getirilmeleri için emirler yağdırmaya başladılar.

Gözleriyle gören, kulaklarıyla işiten biri olarak bu hadiseyi anlatması için sözü Ümmü Seleme'ye bırakalım:

Ümmü Seleme anlatmaktadır:

"Habeşistan'a vardığımız zaman orada çok hayırlı bir komşuya tesadüf etmiştik. Din işlerinde tam bir huzura kavuşmuştuk. Rabbimiz Allah'a ibadet ediyor, eziyet görmüyorduk. Hoşumuza gitmeyecek bir söz de duymuyorduk. Kureyş bundan haberdar olunca toplanmış, güçlü iki adamını Necaşî'ye göndermeye karar vermiş. Bunlar Amr b. el-Âs ile Abdullah b. Ebî Rabia idi. Onlarla, Hicaz yöresinin hoş giden şeylerinden Necaşî ve patriklere hediyeler gönderdiler. O ikisine şöyle tenbih ettiler: Bizim hakkımızda Habeşistan kralıyla konuşmadan önce patriklerden her birine hediye veriniz."

“Habeşistan'a gelince Necaşî'nin patrikleriyle görüştüler. Her birine hediyesini verdiler. Hediye vermedikleri kimse kalmadı. Patriklere şöyle dediler:

— “Kralın topraklarına bizim bazı beyinsiz çocuklarımız yerleşti. Bunlar atalarının dininden döndüler. Onlar hakkında kralla konuştuğunuzda ona; bunların dinlerini sormadan bize teslim etmesini tavsiye edin. Çünkü kendi kavimleri, onları daha iyi tanır ve inandıklarını daha iyi bilir.”

Patrikler:

— “Tamam” dediler.

Ümmü Seleme sözüne şunu ilâve eder:

“O sırada Amr'la arkadaşı için, Necaşî'nin bizden birini çağırıp onun konuşmasını dinlemesinden daha kötü birşey yoktu.”

Daha sonra Necaşî'ye gidip ona hediyeler sundular. Necaşî hediyeleri çok beğendi. Ona şunları söylediler:

— “Ey Kral! İçimizden birtakım kötü çocuklar senin memleketine sığınmıştır. Bunlar bizim de, sizin de tanımadığınız yeni bir din uydurmuşlardır. Kendi milletlerinin dinini terkettikleri gibi, sizin dininize de girmemişlerdir. Bizi, bunların mensup oldukları milletin eşrafı size gönderdi. Bunlar sizin memleketinize iltica eden adamların babaları, amcaları ve kendi öz akrabalarıdır. Çünkü onlar, bunların ortaya çıkardıkları fitneyi daha iyi bilirler.”

Necaşî patriklerine baktı ve patrikler:

— “Bunlar çok doğru söylediler. Çünkü milletleri, onları daha iyi tanır ve yaptıklarını daha iyi bilirler. Haklarında düşündüklerini yerine getirebilmeleri için bunları elçilere teslim edin.”

Kral patriklerinin bu sözüne kızıp şöyle dedi:

— “Hayır, çağırıp kendileri hakkında söylenilen şeyleri sormadıkça, onları hiçbir kimseye teslim etmem. Eğer bu iki şahsın söylediği gibilerse, onları bu iki şahsa teslim ederim. Eğer öyle değilse, onları korur ve benim memleketimde kaldıkları müddetçe iyilik ederim.”

Bunun üzerine Necaşî, görüşmek için bizi çağırtmıştı. Ona gitmeden önce toplanıp şöyle konuştuk:

— “Kral mutlaka dinimizi soracak. Biz, inandığımız dini açıklayalım. Bizim sözcümüz Cafer olsun. Ondan başka hiç kimse konuşmasın.

Necaşî'nin yanına gittik. Patriklerini de çağırtmıştı. Onlar kralın sağında ve solunda oturuyorlardı. Taylesan denen elbiselerini giymişler, başlıklarını takmışlar ve önlerine de kitaplarını yaymışlardı.

Kralın yanında Amr b. el-As ve Abdullah b. Ebi Rabîa'yı da gördük.

Biz de oturuma katılınca, Necaşî bize şöyle dedi:

— “Bu ortaya çıkardığınız yeni din nedir? Bu din yüzünden, madem ki hemşehrilerinizden ayrıldınız, niçin bizim dinimize girmediniz? Yahut başka bir milletin dinine girmediniz?”

Cafer ona yaklaşıp şöyle cevap verdi:

— “Ey kral! Biz cahilce yaşayan bir millettik. Putlara tapar, ölüleri yerdik. Kötülüklerin hepsini yapar, akrabalarından ilgiyi keserdik. Komşuluğu kötü görür, kuvvetli olanımız zayıfımızı ezerdi. İçimizden; soyunu, doğruluğunu, dürüstlüğü, namusluluğunu tanıdığımız bir peygamber gönderilinceye kadar bu hal üzere kaldık. Bu Allah elçisi, bizi Allah'ın bir olduğuna inanmaya ve yalnız Allah'a ibadet etmeye, bizim ve babalarımızın taptığı taşlardan, putlardan vazgeçmeye davet etti. Bize sözün doğrusunu söylemeyi, emaneti yerine getirmeyi, akrabalara ilgi göstermeyi, güzel komşuluğu, haram şeylerden uzaklaşmayı, kan dökmekten sakınmayı emretti. Bizi bütün kötülüklerden uzaklaştırdı. Yalan şahitliği menetti. Öksüzün malını yemeyi haram kıldı. Namuslu kadınlara iftira etmeyi kaldırdı. Bizim yalnız Allah'a ibadet etmemizi, O'na ortak koşmamamızı, namaz kılmamızı, zekat vermemizi ve Ramazan'da oruç tutmamızı emretti...”

Biz bu peygambere inandık, iman ettik. O'nun gösterdiği yolda yürüdük. Peygamberin helal tanıttığını helal bildik. Haram olarak bildirdiğini de haram bildik.

Ey kral! Buna karşılık kavmimiz bize saldırdı. Bize her türlü işkenceyi uyguladı. Bizi dinimizden çevirmek ve tekrar putlara taptırmak için çalıştı.

Onlar, bize kahredip zulmedince, bizi dayanılmaz hale düşürünce, bizimle dinimiz arasına girilince, yurdumuzu bıraktık, sizin diyarınızı başka diyara tercih ettik, senin komşun olmayı istedik ve senin memleketinde zulme uğramamayı ümit ettik.”

Necaşî, Cafer'e dönüp:

— “Peygamberinizin aldığı vahiyden ezberinizde tuttuğunuz var mı?” dedi. Cafer:

— “Evet, var” diye cevap verdi. Necaşî:

— “Öyleyse onu bana oku” dedi. Cafer şunu okudu:

— **“Kâf-Ha-Yâ-Ayn-Sad. Bu, Rabbinin, rahmetini kulu Zekerîyya'ya anmasıdır. Hani bir zaman, Rabbine gizli bir seslenişle seslenmişti de, ey Rabbim! demişti, kemiklerim gerçekten iyice zayıfladı ve başımdaki saçlarım da (aklaşıp alev alev tutuşurcasına) ağardı. Rabbim! Sana yalvarıp yakarmakta hiç de bedbaht olmadım.”** (Meryem Sûresi, 1-4)

Necaşî bu ayetleri dinlerken ağladı. O kadar ki sakalı gözyaşları ile ıslandı. Patrikleri de ağladılar. Onların da gözyaşları önlerindeki sayfalara aktı...

Necaşî bize şöyle dedi:

— “Sizin Peygamberinizle İsa'nın getirdiği aynı lambadan çıkıyor.”

Amr'la arkadaşına dönüp şöyle dedi:

— “Kalkın gidin. Ben bunları size, asla teslim etmem.”

Biz Necaşî'nin yanından çıktığımızda Amr bizi tehdit ederek arkadaşına şöyle dedi:

— “Vallahi, yarın krala gelip, bunlara kin besleyeceği kötü bir hareketlerini söyleyeceğim. Onu, bunları kökünden kazımaya teşvik edeceğim.”

Abdullah b. Ebi Rabia ona:

— “Amr! Bunu yapma. Bunlar her ne kadar bize muhalefet etseler de yine bizdendirler. Bizim öz akrabalarımızdır” dedi. Amr:

— “Sen bu işe karışma... Onların işlerini bitirecek şeyi mutlaka Necaşî'ye söyleyeceğim. Ona şöyle diyeceğim: Bunlar Meryem oğlu İsa'nın kul olduğunu iddia ediyorlar.”

Ertesi gün Amr, Necaşî'nin huzuruna girdi. Ona:

— “Ey kral! Sana sığınan ve senin himayendeki bu kimseler Meryem oğlu İsa hakkında ağır bir söz söylüyorlar. Onları çağır da İsa hakkında ne dediklerini dinle” dedi.

Bunu öğrendiğimizde bizi, benzeriyle karşılaşmadığımız bir üzüntü ve keder aldı. Kral bize sorduğunda Meryem oğlu İsa hakkında ne diyeceğimizi aramızda konuştuk. Şöyle cevap verelim dedik: “Onun hakkında sadece Allah'ın dediğini söyleriz. O konuda Peygamberimizin getirdiğinden parmak başı kadar dışarı çıkmayız. Böylece olacak olan olur.”

Yine Cafer'in sözcülüğümüzü yapmasını kararlaştırdık.

Necaşî bizi çağırttığında huzuruna girdik. Patrikleri de daha önce gördüğümüz gibi etrafında yer almışlardı. Amr ile arkadaşı da yanındaydı.

Necaşî şöyle sordu:

— “Siz Meryem oğlu İsa hakkında ne diyorsunuz?”

Cafer şöyle cevap verdi:

— “Biz onun hakkında ancak Peygamberimizin getirdiğini söyleriz.”

Necaşî:

— “Bu konuda o ne diyor?” dedi.

Cafer şöyle cevap verdi:

— “Onun, Allah'ın kulu, peygamberi, ruhu, bakire ve namuslu Meryem'e ilka ettiği (attığı) kelimesi olduğunu söylüyor.”

Necaşî, Cafer'in sözünü duyunca eliyle yere vurup:

— “Vallahi, Meryem oğlu İsa, peygamberinizin getirdiğinden bir kıl kadar farklı değildir...”

Necaşî'nin etrafındaki patrikler duyduklarından memnun olmadıkları için homurdandılar. Necaşî:

— “Homurdansanız da...” deyip bize döndü ve: “Gidiniz, siz emniyettesiniz... Size söven ve saldırıda bulunan mutlaka cezalandırılacaktır. Bana, sizin birinize kötülük etmem için altından bir dağ verseler de kabul etmem...” dedi.

Daha sonra Amr'la arkadaşına dönerek şöyle dedi:

— “Bunların hediyelerini geri verin. Benim onlara ihtiyacım yok.”

Amr'la arkadaşı mahcup ve perişan bir halde yanından çıktılar.

Biz de Necaşî'nin memleketinde huzur içinde yaşadık.

Cafer'le karısı on seneyi Necaşî'nin himayesinde, güven ve huzur içinde geçirdiler.

Onlar, hicretin 7. senesinde diğer müslümanlarla birlikte Yesrib'e gitmek üzere Habeşistan'ı terkettiler. Oraya vardıklarında Rasûlullah (s.a.v.) fethettiği Hayber'den yeni dönmüştü.

Rasûlullah (s.a.v.) Cafer'le karşılaşmasına o kadar sevindi ki şöyle dedi:

— “Hangisine daha çok sevineceğimi bilmiyorum. Hayber'in fethine mi Cafer'in gelişine mi?”

Umumiyetle müslümanların, özellikle fakirlerin Cafer'in gelişine sevinmesi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevincinden daha az değildi. Çünkü Cafer zayıflara karşı aşırı şefkatli ve iyilik severdi. Hatta ona “Yoksulların Babası” lâkabı verilmişti.

Ebû Hureyre ondan şöyle bahseder:

“Biz fakirlere karşı, en hayırsever kimse Cafer'di. Bizi alır evine götürür, ne varsa yedirirdi. Hatta yiyeceği tükendiği zaman, içinde hiçbir şey olmayan yağ tulumunu getirir, biz de onu koklar ve içine yapışıp kalanları yalardık.”

Cafer, Medine'de uzun süre kalmadı.

Hicretin 8. senesinin başlarında Rasûlullah (s.a.v.) Kuzey Arabistan'daki Bizanslılarla savaşmak için bir ordu hazırladı. Ordunun başına Zeyd b. Harise'yi getirdi ve şöyle dedi:

— “Eğer Zeyd öldürülür veya yaralanırsa, Cafer b. Ebû Talib komutayı alsın, şayet Cafer de öldürülür veya yaralanırsa bu defa komutayı Abdullah b. Ravaha alsın. Abdullah b. Ravaha da öldürülür

veya yaralanırsa müslümanlar kendilerine birini komutan olarak seçsin."

Müslümanlar Mute'ye varınca -Mute, Ürdün'de bir köydür-gördüler ki Bizanslılar onlara karşı yüzbin kişi hazırlamışlar. Ayrıca onları Lahm, Cüzam, Kuzaa ve başka hristiyan Araplardan yüzbin kişi destekliyordu.

Müslüman ordusu ise üç bin kişiydi...

İki ordu karşılaşp harp başlar başlamaz, Zeyd b. Harise bir daha ayağa kalkamayacak şekilde yere yıkıldı.

Cafer hemen doru renkli kısırağının sırtından yere atlayıp kendisinden sonra düşmanlar faydalanmasın diye kılıcıyla ayaklarını kestti. Sancağı alıp Bizans saflarına daldı. Bir taraftan da şu şiiri okuyordu:

"Cennet ne güzeldir. Ona yaklaşmak hoş ve onun içecekleri soğuktur.

Bizanslılara azab yaklaşmıştır. Onlar kafir ve soysuzdurlar.

Öyleyse karşılaştığım zaman onlarla dövüşmek boynumun borcudur."

O, kılıcıyla düşman saflarında devamlı dolaşıp saldırılarda bulunuyordu. Nihayet ona sağ elini koparan bir darbe isabet etti. Sancağı sol eliyle tuttu. Çok geçmedi, solunu da koparan başka bir darbe isabet etti. Sancağı göğsüyle ve pazılarıyla tuttu. Biraz sonra da bir üçüncü darbe onu ikiye böldü. Sancağı ondan Abdullah b. Ravaha aldı, arkadaşına kavuşuncaya kadar o da devamlı dövüştü.

Rasûlullah'a üç komutanının yere yıkılışı ulaştı. Onlara çok üzüldü. Amca oğlu Cafer'in evine gitti. Hanımı Esmâ'yı kocasını karşılamaya hazırlanırken buldu.

O, ekmek yapmış, çocukları yıkayıp koku sürmüş ve elbiselelerini giydirmişti...

Esmâ şöyle anlatır:

"Rasûlullah (s.a.v.) bize geldiğinde, yüzünde bir üzüntü ifadesi gördüm. İçimden korkmaya başladım. Ancak istemediğim şeyi duyurım korkusuyla, ona Cafer'i sormadım. Selam verdi ve şöyle dedi:

— "Bana Cafer'in çocuklarını getir."

Çocukları çağırdım. Sevinerek ve şarkı söyleyerek ona doğru koştular. Etrafında toplandılar, her biri onun kendisiyle ilgilenmesini istiyordu. Rasûlullah (s.a.v.) onlara eğilip koklamaya başladı. Gözle-
rinden de yaşlar akıyordu. Dedim ki:

— “Allah'ın Rasûlü! Niçin ağlıyorsun? Yoksa sana Cafer ve ar-
kadaşlarıyla ilgili bir haber mi geldi?”

— “Evet... Bugün şehit oldular...”

Çocuklar annelerinin hıçkıra hıçkıra ağladığını duyunca, yüz-
le- rindeki gülümseme gitti ve sanki başlarına taş düşmüş gibi yerle-
rinde çakılıp kaldılar.

Rasûlullah (s.a.v.) ise gözyaşlarının izlerini sildi ve şöyle diye-
rek ayrıldı:

— “Allah'ım onun soyundan bir Cafer ver. Allah'ım onun aile-
sinden bir Cafer ver.”

Daha sonra da şöyle buyurdu: “Cafer'i Cennette gördüm. O-
nun kana boyanmış kanatları vardı.”¹

1 Ca'fer b. Ebî Talib hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, I/237

2- Sıfetu's-Safve, I/205

3- Hılyetu'l-Evliya, I/114

4- Tabakatu İbn Sa'd, IV/22

5- Mu'cemu'l-Buldan, Mu'te maddesi

6- Tehzibu't-Tehzib, II/98

7- El-Bidaye ve'n-Nihaye, IV/241

8- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, I/357; IV/3, 20

9- İbn Abdî'l-Berr, ed-Durer fi'htisari'l-Meğazî ve's-Siyer, s, 50, 222

10- Hayatu's-Sahabe (fihristlere bakınız)

11- İbnu'l-Esir, el-Kamil, II/30,96

EBÛ SUFYAN B. EL-HARİS

“Ebû Sufyan b. el-Haris cennetteki gençlerin efendisidir.”

Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammed (s.a.v.)

Hız. Muhammed'le Ebû Sufyan b. el-Haris arasındaki gibi, iki şahıs arasında sağlam ilgi ve bağlar bulunması pek azdır.

Ebû Sufyan, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yaşıt ve akranlarındandı. Onlar birbirine yakın bir zamanda doğmuşlar ve aynı aile içinde büyümüşlerdi.

Ebû Sufyan, Peygamber'in öz amca oğluydu. Ebû Sufyan'ın babası Haris'le Rasûlullah'ın (s.a.v.) babası Abdullah; Abdulmuttalib'in soyundan gelen iki kardeşiler.

Ayrıca Ebû Sufyan, Hız. Peygamber'in süt kardeşiydi. Sa'd kabilesine mensup Hız. Halime onları birlikte emzirmişti.

Bütün bunlardan başka o peygamberlik gelmeden önce Rasûlullah'ın (s.a.v.) samimi dostuydu ve ona en çok benzeyen kimseydi.

Bu duruma göre, siz Muhammed'le Ebû Sufyan b. el-Haris arasındaki daha sağlam ve daha yakın bir ilgi gördünüz mü veya duydunuz mu?

Onun için, Ebû Sufyan hakkında zannedilen; onun, Rasûlullah'ın (s.a.v.) davetini en önce kabul edenlerden ve onun yoluna en çabuk uyanlardan olmasıdır.

Halbuki durum, umulanın tam tersine olmuştur.

Çünkü Rasûlullah (s.a.v.) davetini açıklayıp yakınlarını uyarınca, Ebû Sufyan'ın içinde, Rasûlullah'a (s.a.v.) karşı intikam ve kötülük ateşleri parladı. Dostluk, düşmanlığa; ilgi ilgisizliğe; kardeşlik, yüz çevirmeye dönüştü.

Rasûlullah (s.a.v.) Rabbinin emrini açıkladığı sırada Ebû Sufyan b. el-Haris, Kureyş süvarilerinin en meşhuru ve şairlerinin en önemli- siydi.

Mızrağını ve dilini, Rasûlullah'la (s.a.v.) kavga ve onun davet ettiğine düşmanlık için ortaya koymuştu. Bütün enerjisini İslâm ve müslümanlarla mücadeleye vermişti.

Kureyş, Peygamber'e karşı harp açmışsa, mutlaka onun tutuş-turucusu Ebû Sufyan olurdu. Müslümanlara bir kötülük gelmişse, ondaki büyük pay yine Ebû Sufyan'a ait olurdu.

Ebû Sufyan şiiir şeytanını harekete geçirmiş ve dilini Rasûlullah'ı (s.a.v.) yerip kötülemeye kullanmıştı. Onun hakkında kötü ve incitici sözler söylemişti.

Ebû Sufyan'ın Peygamber'e düşmanlığı yirmi seneye yakın sürdü. Bu süre içinde, Rasûlullah'a (s.a.v.) kurmadığı tuzak, müslümanlara karşı işlemediği günah çeşidi kalmamıştı.

Mekke'nin fethinden az önce, Ebû Sufyan'a müslüman olmak nasib oldu. Onun İslâma girişine dair, siyer kitaplarının hafızasında tuttuğu ve tarih kitaplarının naklettiği enteresan bir hikaye vardır.

İslâma giriş hikayesini anlatmasını o şahsın kendisine bırakalım... Çünkü bunu en iyi anlatacak olan odur...

Ebû Sufyan anlatmaktadır:

"İslâmın durumu düzeliş kuvvetlenince; Rasûlullah'ın (s.a.v.) fethetmek için Mekke'ye yürüdüğüne dair haberler yayılmıştı. Genişliğine rağmen yeryüzü artık bana dar gelmişti. Şöyle dedim: "Nereye gideyim? Kiminle arkadaşlık edeyim? Kiminle beraber olayım?"

Daha sonra karıma ve çocuklarıma gelip:

— “Mekke'den çıkmaya hazırlanın, Muhammed'in gelmesi yakın. Onlar beni yakalarlarsa, mutlaka öldürürler” dedim.

Bana şöyle cevap verdiler:

— “Senin için, Arap ve Arap olmayanların Muhammed'e boyun eğmiş olduklarını ve onun dinine kucak açtıklarını görme vakti geldi. Onun kuvvetlenmesine ve muzaffer olmasına en çok senin sevinmen gerektiği halde, hâlâ sen ona düşmanlıkta ısrar ediyorsun.”

Böylece beni devamlı Muhammed'in dinine girmeye teşvik ediyorlardı.

Nihayet Allah İslâm'ı bana sevdirdi.

Hemen kalktım. Kölem Mezkur'a bana birkaç deve ve bir at hazırlamasını söyledim. Oğlum Cafer'i de yanıma aldım. Mekke ile Medine arasındaki Ebva'ya doğru hızla ilerlemeye başladık.

Oraya yaklaştığımda, hiç kimsenin tanımaması için ve Peygam-ber'e ulaşmadan ve müslüman olduğumu huzurunda açıklamadan öldürülmeyeyim diye kılık değiştirdim.

Bir mil kadar yaya yürüdüm. Çünkü müslümanların öncü kuvvetleri grup grup Mekke'ye doğru gidiyorlardı. Onlardan korktumdan ve Hz. Muhammed'in taraftarlarından birinin beni tanımaması için yoldan ayrı yerlerden gidiyordum.

Ben bu haldeyken, Hz. Peygamberin askerleri çıkageldi. Ben de ortaya çıkıp ona doğru yürüdüm. Yüzümü açtım. Beni görüp tanıyınca hemen yüzünü başka tarafa çevirdi. Ben de yüzünü çevirdiği tarafa geçtim. Yine benden yüzünü çevirdi. Ben yine yüzünü çevirdiği tarafa geçtim. Birkaç defa böyle yaptı.”

“Peygamber'in yanına geldiğimde, onun benim müslüman olmama sevineceğinden, dolayısıyla ashabının da memnun olacağından şüphe etmiyordum.

Fakat müslümanlar Rasûlullah'ın (s.a.v.) yüz çevirdiğini görünce, onlar da surat asıp benden yüz çevirdiler.

Ebû Bekir'le karşılaştım, sert bir şekilde benden yüz çevirdi. Kalbinin yumuşamasını ister bir şekilde Ömer b. el-Hattab'a baktım, onun da arkadaşından daha sert bir şekilde yüz çevirdiğini gördüm.

Üstelik Ensar'dan birini benim üzerime kışkırtmıştı. Ensar'lı şöyle dedi:

— “Ey Allah'ın düşmanı! Sen Allah'ın Rasûlüne ve sahabilerine eziyet ediyordun. Peygamber'e düşmanlıkta ünün dünyanın her yerine ulaştı.”

Bana devamlı hakaret ediyor ve sesini yükseltiyordu. Müslümanlar da bana dik dik bakıp karşılaştığım muameleye memnun oluyorlardı.

Bu sırada amcam Abbas'ı gördüm. Hemen ona sığındım ve şöyle dedim:

— “Amca! Akrabası olduğum için ve kavmim içindeki şerefli mevkimden dolayı, Rasûlullah'ın benim müslüman oluşuma sevineceğini umuyordum. Benden hoşnut olması için onunla konuş.”

Amcam şöyle cevap verdi:

— “Hayır vallahi! Onun senden yüz çevirdiğini gördükten sonra bir fırsat doğmadıkça, onunla asla konuşmam. Çünkü ben Rasûlullah'a (s.a.v.) saygı gösterir ve ondan korkarım.”

Dedim ki:

— “Amca! Öyleyse beni kime bırakıyorsun?!”

O da şöyle cevap verdi:

— “Sana söylediklerimin dışında yapabileceğim birşey yok.”

Beni bir üzüntü ve keder almıştı. Az sonra amca oğlum Ali b. Ebî Talib'i gördüm. Durumumu ona da anlattım. O da amcamız Abbas'ın sözünü tekrarladi. Yine amcam Abbas'a gittim. Ona:

— “Amcacığım! Madem Rasûlullah'ın kalbinde bana karşı bir yumuşama uyandıramıyorsun, bari bana hakaretler yağdıran ve herkesi bana hakarete teşvik eden şu adama mani ol” dedim.

— “Bana o adamı tarif et” dedi. Adamı ona tarif edince: “Bu, Nuayman b. el-Haris'tir” dedi ve ona şu haberi gönderdi: “Nuayman! Ebû Sufyan, Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğludur, benim de kardeşimin oğludur. Her ne kadar, bugün, Rasûlullah (s.a.v.) ona kızgınsa da, bir gün ona olan kızgınlığı geçecektir. Ona hakaret etmekten vazgeç.”

Bu konuda ısrar edince, bana hakaret etmekten vazgeçip şöyle dedi:

— “Artık onun karşısına çıkmayacağım.”

Rasûlullah (s.a.v.) Cahfe'de konakladığında, kaldığı yerin kapısının önüne oturdum. Oğlum Cafer de yanımda ayakta duruyordu. Rasûlullah (s.a.v.) -dışarda- beni görünce, yine benden yüzünü çevirdi. Onun gönlünü yapmaktan ümidimi kesmemiştim. Her ne zaman bir yerde konaklasa, kapısının önünde oturuyordum. Oğlum Cafer'i de önümde durduruyordum. Ama o, beni görünce yüz çeviriyordu. Bir müddet böyle yaptım. Bu hal bana zor gelip canım sıkılınca karıma şöyle dedim:

— “Vallahi, Rasûlullah (s.a.v.) mutlaka benden hoşnut olacak, yoksa şu oğlumun ellerinden tutup açlık ve susuzluktan ölünceye kadar toprakta yüz üstü sürüneceğim.”

Rasûlullah (s.a.v.) bunu duyunca bana acıdı. Konakladığı yerden çıktığında, öncekinden daha yumuşak bir şekilde baktı. Onun gülümsemesini beklemeye başladım.

Rasûlullah (s.a.v.) Mekke'ye girdiği sırada, ben de onun yanındaydım. Mescide gittiğinde, ben de önünde koşuyordum.

Huneyn savaşında Araplar Peygamber'le savaşmak için o güne kadar hiç görülmemiş bir ordu topladılar. Onunla karşılaşmak için daha önce öylesini yapmadıkları bir hazırlık yaptılar. Onlar İslâm'ın ve müslümanların işini bitirmeye karar vermişlerdi.

Rasûlullah (s.a.v.) onlarla karşılaşmak için ashabıyla birlikte çıktı. Müşrik topluluğunu görünce kendi kendime şöyle dedim:

— “İşte bugün geçmişte Rasûlullah'a (s.a.v.) yaptığım bütün düşmanlıkların keffaretini ödeyeceğim. Peygamber benden; Allah'ın ve kendisinin hoşnut olacağı şeyleri görecektir.”

İki topluluk karşılaştı ve müşrikler müslümanları bozguna uğrattılar. Müslümanlar Peygamber'in etrafından dağılmaya başladılar. Nerdeyse yenilmek üzereydik.

Peygamber ise, doru denkli katırının üzerinde, sanki yıkılmayan bir dağ gibi savaş alanının ortasında kalmıştı. Kılıcını kınından çıkararak, kendini ve kükremiş aslanlar gibi etrafında çarpışmakta

olanları müdafaa ediyordu. İşte o anda kısırağımdan atlayıp kılıcımın kınını kırdım. Allah biliyor, Rasûlullah'ın (s.a.v.) önünde ölmek istiyordum. Amcam Abbas, Peygamberin katırının yularını tutmuş, yanında duruyordu.

Ben de öbür tarafta yerimi aldım. Sağ elimdeki kılıcımla Rasûlullah'ı (s.a.v.) koruyor, solumla da özengisini tutuyordum.

Peygamber gösterdiğim gayreti görünce, amcam Abbas'a:

— “Bu kim?” dedi. O da:

— “Bu senin kardeşin ve amca oğlun Ebû Sufyan b. el-Haris'tir. Ona kızma artık ya Rasûlallah!” dedi.

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Tamam. Allah onun bana yaptığı bütün kötülükleri affetsin” dedi.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) benimle barışmasından dolayı adeta uçuyordum. Özengideki ayağını öptüm. Bundan sonra bana dönüp şöyle dedi:

— “Kardeşim! Yürü, döğüşmeye devam et.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) sözleri beni daha da coşturdu. Müşrikleri yerlerinden oynatan bir saldırıya geçtim. Diğer müslümanlar da benimle birlikte saldırıya geçtiler. Nihayet onları bir fersah kadar geri püskürtüp her tarafa dağıttık.

Ebû Sufyan, Huneyn'den itibaren Peygamber'in onunla barışması ve konuşması sebebiyle hayatını memnun bir şekilde geçirdi. Ama Rasûlullah'la (s.a.v.) olan geçmişinden utandığı için bir daha gözlerini kaldırıp onun yüzüne bakamadı.

Ebû Sufyan cahiliye devrinde, Allah'ın nurundan uzak ve O'nun kitabından mahrum olarak geçirdiği kara günlerden dolayı pişmanlık duyuyordu. Bunun üzerine, ayetlerini gece gündüz okumak, hükümlerini anlamak ve öğütlerinden ders almak üzere Kur'an'a sarıldı. Dünyadan ve çiçeklerinden yüz çevirip, bütün organlarıyla Allah'a yöneldi. Bir defasında Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) onu mescide girerken gördü ve Âişe'ye:

— “Bunun kim olduğunu biliyor musun, Âişe?” dedi. Âişe:

— “Hayır” dedi.

— “O, amca oğlum Ebû Sufyan b. el-Haris'tir. Bak, mescide ilk defa o giriyor ve en son o çıkıyor. Gözünü de ayağının ucundan ayırmıyor.”

Rasûlullah (s.a.v.) vefat edince, Ebû Sufyan b. el-Haris ona, annenin biricik yavrusuna üzüldüğü gibi üzüldü. Sevgilinin sevgiliye ağladığı gibi ağladı. Üzüntü, tasa, hasret ve inleme dolu güzel bir mersiye söyledi.

Hız. Ömer'in halifeliğı zamanında Ebû Sufyan ecelinin yaklaştığını farkedip kabrini kendi eliyle kazdı.

Bunun üzerinden üç günden fazla geçmeden ruhunu teslim etme anı geldi. Sanki o, ölümle randevulaşmıştı. Hanımı ve çocuklarına dönüp şöyle dedi:

— “Benim için ağlamayın. Vallahi, müslüman olduğumdan beri hiç günah işlemedim...”

Bundan sonra temiz ruhunu teslim etti. Namazını Hız. Ömer kıldırıldı. Hız. Ömer ve sahabe-i kiram onun ölümüne çok üzüldüler. Ölümünü, islâmın ve müslümanların başına gelen büyük bir bela saydılar.¹

¹ Ebu Sufyan İbnu'l-Haris hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İstiab, IV/83

2- El-İsabe, IV/90

3- Sıfetu's-Safve, I/519 (Haleb baskısı)

4- İbnu'l-Esir, el-Kâmil, II/164

5- İbn Hişam, es-Sıretu'n-Nebeviyye, II/268 ve fihristlere bakınız

6- Tarihü't-Taberî, II/329

7- El-Bidaye ve'n-Nihaye, IV/287

8- Et-Tabakatu'l-Kubra, IV/51

9- Tabakatu Futuhi's-Şuara, s. 2-6

10- Nihayetu'l-Ereb, XVII/298

11- Siyeru A'lami'n-Nubela, I/137

12- Duvelu'l-İslâm, II/36

13- Maa'r-Raî'l-Evvel, s. 104

SA'D B. EBÎ VAKKAS

“At Sa'd, at... Anam, babam sana feda olsun.”

*Allah'ın Rasûlü Muhammed (s.a.v.),
Uhud harbinde, Sa'd'ı bu sözüyle
teşvik etmiştir.*

Eûzü billahi mine'ş-şeytani'r-racîm.

Bismillahi'r-rahmani'r-rahîm.

“Biz insana, ana ve babasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Annesi onu, güçsüzlükten güçsüzlüğe uğrayarak karnında taşımıştı. Çocuğun sütten kesilmesi iki yıl içinde olur. Bana ve ana babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş banadır. Ana baba seni, körü körüne, bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme; dünya işlerinde onlarla güzel geçin; bana yönelen kimsenin yoluna uy; sonunda dönüşünüz banadır. O zaman, yaptıklarınızı size bildiririm.” (Lokman Sûresi, 14-15)

Bu ayet-i kerimelerin eşsiz ve şahane bir hikayesi vardır.

Delikanlının gönlünde birbirini tutmayan birçok duygu çarpıyordu. Ama en sonunda hayır şerre, iman da küfre galip geldi.

Gelelim hikayenin kahramanına; bu, Mekke gençlerinin en soylularından ve ana-babası en itibarlı kimselerden olan bir gençtir.

İşte bu genç Sa'd b. Ebî Vakkas'tır.

Mekke'de peygamberlik nûru doğduğu zaman Sa'd; nazik, ana babasına karşı çok itaatkâr ve özellikle annesini çok seven bir delikanlıydı.

O gün Sa'd, onyedinci baharını karşılamış olmasına rağmen olgun yaştakilerle yaşlıların akıl ve bilgisine sahipti.

Mesela o, yaşlılarının ilgi duyduğu çeşitli eğlencelere gitmezdi. Onun işi gücü ok ve yay yapmak, atıcılık talimleriyle uğraşmaktı. Sanki o, kendini büyük bir şeye hazırlıyordu.

Yine o, halkı arasında gördüğü inanç bozukluğunu ve kötü hali beğenmiyordu. Sanki içinde bulundukları karanlıklardan kurtarması için, güçlü, sağlam ve şefkatli bir elin onlara uzanmasını bekliyordu.

İşte böyle bir haldeyken Aziz ve Celil olan Allah, bütün insanlığa bu şefkatli ve yapıcı eli ikram buyurdu.

Bu, yaratıkların efendisi, Hz. Muhammed'in eliydi. O elin içinde sönmeyen ilahî yıldız Allah'ın kitabı vardı... Sa'd b. Ebî Vakkas hidayet ve hakka yapılan daveti kabul ettiğinde, müslüman erkeklerin üçüncüsü veya dördüncüsü olmuştu. O bununla öğrenerek şöyle der dururdu:

— “İslâmın üçte biri olarak yedi gün kaldım.”

Rasûlullah (s.a.v.), Sa'd'ın müslüman oluşuna çok sevinmişti. Çünkü Sa'd'da bu hilalin yakın bir zamanda dolunay olacağını müjdeleyen üstünlük ve mertlik alâmetleri vardı.

Sa'd da, Mekke gençlerini onun yolunda gitmeye ve onun gibi müslüman olmaya teşvik eden soy sop üstünlüğü vardı.

Bütün bunların üstünde Sa'd, Hz. Peygamber'in dayılarından-
dı. O Zuhre oğullarındandı. Zuhre oğulları ise Rasûlullah'ın (s.a.v.) annesi Amine Bint Vehb'in ailesiydi. Rasûlullah (s.a.v.) böyle bir dayıya sahip olmaktan şeref duyardı.

Şöyle rivayet edilir:

Rasûlullah (s.a.v.) bazı sahabilerle otururken Sa'd b. Ebî Vakkas'ın geldiğini görünce yanındakilere şöyle dedi:

— “Bu benim dayımdır. Böyle bir dayısı olan var mı?”

Ancak Sa'd b. Ebî Vakkas'ın müslümanlığı pek kolay geçmemiştir. Bu mü'min genç, acı ve ağır bir imtihanla karşılaşmıştır. Bu sert ve çetin imtihandan dolayı, onun hakkında ayet gelmiştir.

Bu benzersiz imtihanı anlatması için sözü Sa'd'a bırakalım.

Sa'd anlatmaktadır:

“İslâma girmeden üç gün önce rüyada kendimi kapkara bir yerde gördüm. Birşey göremiyordum. Derken ay doğdu. Onun aydınlattığı yolu takip ettim. Benden önce bu ayın peşinden giden kimseleri gördüm. Bunlar Zeyd b. Harise, Ali b. Ebi Talib ve Ebû Bekir idi. Onlara:

— “Buraya ne zaman geldiniz?” dedim.

— “Şimdi” dediler.

Sabah olunca, Rasûlullah'ın (s.a.v.) gizli gizli İslâma davette bulunduğunu öğrendim. Anladım ki Allah benim iyiliğimi murad etmiş ve beni onunla karanlıklardan aydınlığa çıkarmayı istemişti.

Koşa koşa Rasûlullah'a (s.a.v.) gittim. Onu, Ceyad mahallesinde buldum. İkinci namazını kılmaktaydı. Hemen müslüman oldum. Rüyamda gördüklerimden başkası benden önce müslüman olmamıştı.

Annem müslüman olduğumu duyunca küplere bindi. Çünkü ben ona çok itaat eden ve onu seven birisiydim. Bana gelip şöyle dedi:

— “Sa'd! Girdiğin bu din nedir böyle? Seni, anne ve babanın dininden çevirdi... Kesinlikle yeni dinini terkedeceksin. Yoksa ölünceye kadar yemek yemeyeceğim ve su içmeyeceğim. O zaman da sen çok üzülürsün, yaptığına pişman olursun. Ebediyete kadar da insanlar seni ayıplar.”

— “N'olur anneciğim! Bunu yapma. Ben herhangi bir şeyden dolayı dinimi terkedemem.”

Fakat annem dediğini tuttu. Yemeyi içmeyi bıraktı. Günlerce yemeden içmeden durdu. Zayıf düşüp halsiz kaldı.

Hayatını devam ettirecek kadar biraz yiyip içmesini istemek için sık sık yanına gidiyordum. O da şiddetle karşı çıkıyor, kendisi ö-

lünceye veya ben yeni dinimi terkedinceye kadar yememeye yemin ediyordu.

Bu arada ona şöyle dedim:

— “Anneciğim! Allah'ı ve onun elçisini senden daha çok seviyorum... Vallahi, senin bin canın olsa ve bunları birer birer teslim etsen, ben yine dinimden dönmem.”

Benim ciddi olduğumu görünce, durumu kabullenip istemeye istemeye yemek yedi ve su içti.

Allah Teala bizim hakkımızda şu ayet-i kerimeyi indirdi:

“Ana baba, seni körü körüne bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme; dünya işlerinde onlarla güzel geçin.”

Sa'd b. Ebî Vakkas'ın müslüman olduğu gün, müslümanların en iyi günü ve İslâmın en hayırlı günü olmuştu.

Bedir'de Sa'd ve kardeşi Umeyr'in önemli bir durumları vardı. Umeyr o gün ergenlik çağını birazcık geçmiş bir delikanlıydı. Rasûlullah (s.a.v.) harpten önce müslüman ordusunu kontrole çıktığında, Sa'd'ın kardeşi Umeyr; Peygamberin onu görüp yaşının küçüklüğü sebebiyle kabul etmemesinden korktuğu için gizlendi ama, Rasûlullah (s.a.v.) onu gördü ve kabul etmedi. Umeyr ağlamaya başladı. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) ona acıyıp harbe katılmasına izin verdi.

Sa'd sevinerek yanına geldi. Küçük olduğu için, kılıcının bağını bağlayıverdi. İki kardeş Allah yolunda tam manasıyla dövüşmeye başladılar.

Çarpışma sona erdiği zaman Sa'd, Medine'ye tek başına döndü.

Umeyr'i Bedir toprağında şehid olarak bırakmıştı.

Uhud'da müslümanlar bozguna uğrayıp dağıldıkları ve Hz. Peygamber, sayıları onu bulmayan birkaç kişi arasında kaldığı zaman,

Sa'd b. Ebî Vakkas ok ve yayıyla onu korumak için savaş alanında kalmıştı. Attığı her ok bir müşriği yere seriyordu.

Rasûlullah (s.a.v.) onun ok atışını görünce şu sözlerle onu ok atmaya teşvik ediyordu:

— “At Sa'd!... At... Anam babam sana feda olsun.”

Sa'd hayatı boyunca bu sözlerle övünmüştü.

Bu konuda şöyle derdi:

“Rasûlullah (s.a.v.) “anam babam feda olsun” sözlerini benden başka hiç kimseye söylememiştir.”¹

Ancak Sa'd; Hz. Ömer'in İranlıların üstünlüklerine ve saltanatlarına son veren ve yeryüzünde putperestliğin kökünü kazıyan bir harbe karar verip ülkedeki bütün valilerine; silahı, atı, yiğitliği, fikri, şiir ve hitabette meziyeti ve harp için faydalı birşeyi olan herkesi bana gönder diye mektuplar yazdığında şerefin doruğuna ulaşmıştır.

Medine'ye her taraftan akın akın mücahidler gelmeye başladı. Hepsi toplandığı zaman, Ömer, ileri gelenlere büyük orduya kimi komutan tayin edeceğini danıştı. Onlar hep bir ağızdan kükremiş aslan Sa'd b. Ebî Vakkas'ı tavsiye ettiler. Bunun üzerine Ömer sancağı ona teslim etti.

Büyük ordu Medine'den ayrılmaya karar verdiğinde, Hz. Ömer b. el-Hattab onu uğurlarken komutanına şu tavsiyeleri yaptı:

— “Sa'd! Rasûlullah'ın (s.a.v.) dayısı ve sahabisi denilmesi seni gururlandırmasın. Çünkü Allah, kötülüğü kötülükle silmez. Kötülüğü ancak iyilikle siler.

Sa'd! Şüphesiz Allah'ın kimseyle akrabalığı yoktur. Ancak Allah'a itaat vardır. İnsanların asil olanı da olmayanı da, Allah katında eşittir. Allah insanların Rabbi'dir. Onlar da Allah'ın kullarıdır. İnsanlar takva ile birbirlerine üstün gelirler. Allah katındakilere Allah'a itaatla erişirler. Peygamber'in yaptığı işe bak ve ona sarıl. Çünkü o yapılması gerekli olandır.”

Mübarek ordu hareket etti. Orduda 99 Bedir harbine katılan, 310 kûsur Rıdvan bey'atine kadar Rasûlullah'la (s.a.v.) sohbet etmek şerefine nail olan, 300 Mekke'nin fethinde Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte bulunan ve 700 sahabe çocuğu vardı.

¹ “Anam babam feda olsun” sözlerinin asıl manâsı kastedilmemektedir. Bunlarla memnuniyet ifade olunmaktadır. (Çeviren)

Sa'd ordusunu Kadisiyye'de topladı. Müslümanlar son gün öldürücü darbeyi vurmaya karar verip düşmanlarını çepeçevre sardılar. La ilahe illallah ve Allahu ekber sesleriyle her yönden düşman saflarına saldırdılar. İran ordusunun komutanı Rüstem'in başı müslümanların mızraklarının ucunda havaya kalkınca, düşmanların kalplerinde korku ve heyecan uyandı. Öyle ki bir müslüman, İranlı bir askere yanına gelmesi için işaret ediyor ve o da çıkıp geliyordu ve onu öldürüyordu. Çoğunlukla düşman kendi silahıyla öldürülüyordu.

Ganimetler sayılamayacak kadar çoktu.

Düşmanlardan 30 bin asker ölmüştü.

Allah Sa'd'a uzun ömür ve zenginlik vermiştir.

Ölümü yaklaştığında Sa'd eski yün cübbesini getirtip şöyle demiştir:

— "Beni bununla kefenleyiniz. Çünkü ben Bedir'de müşriklerle bu cübbeyle karşılaştım... Allah Teala ile de bununla karşılaşmak istiyorum..."¹

1 Sa'd b. Ebî Vakkas hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-İstiab, II/18
- 2- El-İsabe, II/30
- 3- El-Milel ve'n-Nihal, I/20
- 4- Eşheru Meşahîri'l-İslam, III/525
- 5- Et-Tabakatu'l-Kubra, I/21
- 6- Tuhfetu'l-Ahvezi, X/253
- 7- Siyeru A'lami'n-Nubela, I/62
- 8- Zuamau'l-İslâm, s. 114
- 9- Ricalun Havle'r-Rasul, s. 141
- 10- Es-Sehhar, Sa'd İbn Ebî Vakkas ve Ebtalu'l-Kadisiyye
- 11- Er-Riyazu'n-Nazire, II/292
- 12- Sıfetu's-Safve, I/138
- 13- Tehzibu İbn Asakir, VI/93
- 14- El-Maârif, s. 106
- 15- En-Nucumu'z-Zahire (fihristlere bakınız).
- 16- Usdu'l-Ğabe, II/290
- 17- Cemheratu Ensabi'l-Arab, s. 71
- 18- Tarihu'l-İslâm, I/79
- 19- Futuhu Mısır ve Ahbaruha, s. 318
- 20- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VIII/72

HUZEYFE B. EL-YEMÂN

**“Huzeyfe size ne anlatırsa onu doğrulayın.
Abdullah b. Mes'ud da size ne okutursa onu okuyun.”**

Hadis-i Şerif

“Dilersen Muhacirlerden olursun, dilersen, Ensardan olursun. İsteddiğini seç.”

Rasûlullah (s.a.v.) Mekke'de Huzeyfe b. el-Yeman'la ilk defa karşılaştığında bu sözleri söylemişti.

Huzeyfe'nin bu iki topluluğun en güzelini ve müslümanlarca en sevilenini seçmesine dair bir hikaye vardır:

Huzeyfe'nin babası el-Yeman, Abs oğulları kabilesine mensup Mekke'li bir zattı. Ancak birisini öldürdüğü için, Mekke'den Yesrib'e göç etmeye mecbur kalmıştı. Orada Abdüleşhel oğullarıyla anlaşıp onlardan bir kızla evlenmiş ve o kadından da oğlu Huzeyfe doğmuştu.

Daha sonra el-Yeman'ın Mekke'ye girmesine engel olan sebepler ortadan kalkmış, Yesrib'den Mekke'ye gidip gelmeye başlamıştı. Ancak o, daha çok Medine'de kalıyordu.

Arap Yarımadası'nın üzerine İslâm nuru doğunca, Huzeyfe'nin babası el-Yeman ve Abs oğullarından 11 kişi Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip müslüman olduklarını açıkladılar. Bu, Medine'ye hicretten önce olmuştu. Bu sebeple Huzeyfe Mekke asıllı, Medine doğumlu idi.

Huzeyfe müslüman bir evde yetişmiş, Allah'ın dinine girmede çabuk davranan anne babanın kollarında terbiye edilmişti. O, gözleri Rasûlullah'ı (s.a.v.) görmeden müslüman olmuştu.

Huzeyfe, Rasûlullah'ı (s.a.v.) görme arzusuyla dolup taşıyordu. Müslüman olduğundan beri devamlı onunla ilgili haberleri takip ediyor, onun özelliklerini sorup duruyordu. Bunu, ona olan düşkünlüğünden ve sevgisinden yapıyordu.

O'nu görmek için Mekke'ye gitti. Peygamber'i görünce hemen şöyle dedi:

— “Ya Rasûlallah! Ben Muhacir miyim? Yoksa Ensardan mıyım?”

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— “Dilersen Muhacirlerden, dilersen Ensardan olursun. Kendin için istediğini seç.”

— “Ben Ensardanım ya Rasûlallah!”

Rasûlullah (s.a.v.) Medine'ye hicret edince, Huzeyfe iki gözün birbirinden ayrılmadığı gibi Rasûlullah'tan ayrılmaz oldu. Bedir hariç bütün olaylarda onun yanındaydı. Bedir'de bulunmayışının hikayesini bizzat kendisi anlatmaktadır:

“Bedir'de bulunmayışımın sebebi şudur: Babamla ben Medine dışındaydık. Bizi Kureyş kafirleri yakalayıp:

— “Nereye gidiyorsunuz?” dediler.

— “Medine'ye” dedik.

— “Siz mutlaka Muhammed'e gitmek istiyorsunuz” dediler.

— “Hayır, biz sadece Medine'ye gitmek istiyoruz” diye cevap verdik.

Muhammed'e yardım etmemek, onunla birlikte savaşmamak üzere söz aldıktan sonra bizi serbest bıraktılar.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına geldiğimizde, Kureyş'e verdiğimiz sözü ona söyleyip ne yapmamız gerektiğini sorduk. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— “Onlara verdiğiniz sözü yerine getireceğiz ama, bizi onlara karşı üstün kılması için Allah'tan yardım dileyeceğiz.”

*

Huzeyfe, babası el-Yeman'la birlikte Uhud harbine katıldı. Huzeyfe en güzel şekilde çarpışıp harpten sapasağlam çıktı. Babası ise şehid oldu. Ancak o, müslümanların kılıçlarıyla şehid edildi. Müşriklerinkiyle değil. Bunun hikayesi de şöyledir:

Uhud'da Rasûlullah (s.a.v.) el-Yeman ve Sabit b. Kays'ı kadın ve çocuklarla birlikte surların içinde bırakmıştı. Çünkü onların yaşları hayli ilerlemişti. Çarpışma şiddetlenince el-Yeman arkadaşına:

— “Biz ne bekliyoruz? İkimizin de az bir ömrü kaldı. Bir ayağımız çukurda. Niçin kılıçlarımızı alıp Rasûlullah'a (s.a.v.) katılmıyoruz. Belki Allah, Peygamberinin yanında şehid olmayı nasib eder” dedi.

Arkasından kılıçlarını alıp savaşanların arasına girdiler ve çarpışmaya başladılar...

Sabit b. Kays müşrikler tarafından şehid edildi. Huzeyfe'nin babası el-Yeman'ı ise kim olduğunu bilmeden müslümanların kılıçları takip etmeye başladı. Huzeyfe:

— “O benim babam, o benim babam...” diye bağıırıyordu. Ama onu kimse duymuyordu. İhtiyar, arkadaşlarının kılıçlarıyla yere yıkıldı. Huzeyfe onlara şundan başka söz söylemedi:

— “Allah sizi bağışlasın. O merhamet edenlerin en merhametlisidir.”

Rasûlullah (s.a.v.), babasının diyetini oğluna vermek istedi, ama Huzeyfe şöyle dedi:

— “O zaten şehid olmayı istiyordu ve istediğine kavuştu. Allah'ım! Şahid ol. Ben onun diyetini diğer müslümanlara bağışladım.”

Böylece Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanındaki değeri de artmış oldu.

Rasûlullah (s.a.v.) Huzeyfe'yi araştırdığında onun üç özelliği olduğu ortaya çıktı: Problemleri çözebilen, benzeri bulunmayan bir zekaya sahip oluşu. Hemen kavrayabilen zihin açıklığı. Hiç kimseye duyurmadan sır saklaması.

Ashabının meziyetlerini anlamak ve cevherlerindeki gizli güçlerden faydalanmak Rasûlullah'ın (s.a.v.) siyaseti idi. Bundan maksat uygun kimseyi uygun yerde görevlendirmektir.

Medine'de müslümanların karşılaştığı en büyük problem; yahudiler ve onların yandaşları olan münafıkların mevcudiyeti ve onların Peygambere karşı düzenledikleri entrikalardı.

Rasûlullah (s.a.v.), Huzeyfe'ye münafıkların isimlerini açıkladı. - Bu, ashabdan hiçbirinin bilmediği bir sırdı- Onların hareketlerinin ve güçlerinin nasıl kontrol edildiğini, İslâma ve müslümanlara karşı zararlarının nasıl giderileceğini de izah etti.

O günden itibaren Huzeyfe'ye "Rasûlullah'ın (s.a.v.) sırdaşı" denilmiştir.

Rasûlullah (s.a.v.), çok tehlikeli olup da üstün ve pratik bir zeka gerektiren meselelerde Huzeyfe'nin kabiliyetlerinden istifade etmiştir. Hendek savaşının öncesinde böyle bir şey olmuştu: Düşman, müslümanları her taraftan kuşatmış ve kuşatma hayli uzamıştı. Bu imtihan müslümanlara ağır gelmiş, şiddet ve sıkıntı son noktasına ulaşmıştı.

Halbuki bu sıkıntılı anlarda, Kureyş ve müşrik yandaşlarının durumu müslümanlarınkinden daha iyiydi.

Allah, onların güçlerini zayıflatıp azimlerini kırarak gazabını indirdi. Onların üzerine, çadırlarını söken, kazanlarını ters çeviren, ateşlerini söndüren, yüzlerine kumlar savuran, gözlerini ve genizlerini toprakla dolduran bir fırtına gönderdi.

Savaşlarda hemen telaşa kapılanın kaybettiği, gözünü düşmanın üzerinden hiç ayırmayanın da kazandığı muhakkaktır.

Askerler vasıtasıyla alınan haberlerle durumu değerlendirmek ve istişare yapmak harbin sonucunu etkiler.

Bundan dolayı Rasûlullah (s.a.v.) Huzeyfe'nin kabiliyet ve tecrübelerine ihtiyaç duydu. Kesin bir karar vermeden önce bilgi toplaması için onu, gece karanlığında düşman ordusunun içine göndermek istedi.

Bu ölüm yolculuğunu bize anlatması için sözü Huzeyfe'ye bıraktım.

Huzeyfe anlatmaktadır:

"O gece, saflar halinde oturuyorduk. Ebû Sufyan ve yanındaki Mekke müşrikleri üst tarafımızda. Benû Kureyza'lı yahudiler de alt tarafımızdaydılar. Onların kadın ve çocuklarımıza zarar vermelerinden korkuyorduk. Biz o güne kadar böylesine karanlık bir gece ve böylesine şiddetli bir rüzgar görmemiştik. Rüzgarın sesi sanki gök gürültüsüne benziyordu. Karanlık ise parmağımızı göstermiyordu...

Münafıklar şöyle diyerek Rasûlullah'tan (s.a.v.) izin istiyorlardı:

— “Bizim evlerimiz düşmana açıktır.”

Halbuki açık değildi. Rasûlullah (s.a.v.) izin isteyen her münafığa izin veriyordu. O da hemen çekip gidiyordu. Nihayet üçyüz veya o civarda kişi kaldık.

O sırada Rasûlullah (s.a.v.) kalkıp tek tek bizim yanımızdan geçmeye başladı. Benim yanıma geldi. Üzerimde soğuktan koruyucu olarak, karıma ait, dizlerimi geçmeyen bir peştemaldan başkası yoktu.

Yanıma yaklaştı. Ben yere diz çökmüştüm.

— “Bu kim?” diye sordu.

— “Huzeyfe” dedim.

— “Huzeyfe mi?” dedi.

Açlığın ve soğuğun şiddetinden kalkmak istemeyerek yere büzülmüştüm.

— “Evet ya Rasûlallah!” dedim. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— “Halk arasında bir haber dolaşüyor. Onların ordugâhına git ve bana onlarla ilgili bilgi getir...”

Dışarı çıktım ama hem çok korkuyor hem de üşüyordum. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— “Allah'ım! Bunu önünden, arkasından, sağından, solundan, üstünden ve altından koru!”

Vallahi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) duası biter bitmez Allah, içimden korku namına ve varsa çekip aldı ve vücudumdan da üşüme hissini kaldırdı.

Yola koyulup giderken, Rasûlullah (s.a.v.) beni çağırıp şöyle dedi:

— “Huzeyfe! Bana gelinceye kadar hiçbir şey yapma!”

— “Tamam” dedim.

Gece karanlığında gizlice yola çıktım. Müşrik ordusunun içine girdim. Artık sanki onlardan birisiydim.

Az sonra Ebû Sufyan ayağa kalkarak şöyle konuştu:

— “Ey Kureyş topluluğu! Şimdi ben size Muhammed'e ulaşmasından çekindiğim bir söz söyleyeceğim. Onun için her biriniz, yanındaki arkadaşının kim olduğuna dikkat etsin!

Hemen yanımdakinin elini tutup:

— “Sen kimsin?” diye sordum. O da:

— “Ben falanım” diye cevap verdi.

Bu arada Ebû Sufyan konuşmasına şöyle devam etti:

— “Ey Kureyş topluluğu! Siz burada kendi evlerinizde değilsiniz. Bizim hayvanlarımız kırıldı. Benî Kureyza da bizi terketti. Gördüğünüz gibi şiddetli fırtınaya tutulduk. Şimdi burayı terkedin. Ben de terkediyorum.”

Bundan sonra kalkıp devesinin yanına gitti, bağını çözdü. Üzerine oturdu. Deveye vurdu ve deve ayağa fırladı. Eğer Rasûlullah (s.a.v.) bana, gelinceye kadar hiçbir şey yapmamamı emretmeseydi, onu bir okla mutlaka öldürürdüm.

Rasûlullah'a (s.a.v.) döndüğümde onu, hanımlarından birine ait bir peştemale bürünmüş halde namaz kılariken buldum.

Beni görünce ayaklarına yaklaştırıp peştemalin ucunu üzerime attı. Ona elde ettiğim bilgileri aktardım. Buna son derece memnun oldu. Allah'a hamdetti.”

Huzeyfe, hayatı boyunca münafıklarla ilgili gizli konularda güvenilen birisi olmuştur. Halifeler münafıklarla ilgili konularda ona başvururlardı. Hatta Hz. Ömer müslümanlardan birisi öldüğün zaman:

— “Huzeyfe onun namazında bulundu mu?” diye sorar:

— “Evet, Huzeyfe onun namazını kıldı” diye cevap verirlerse, o kimsenin namazını kılardı.

— “Hayır, onun hakkında şüphesi var” derlerse, onun namazını kılmazdı.

Bir defasında Huzeyfe'ye sordu:

— “Memurlarım arasında hiç münafık var mı?” O da:

— “Bir kişi var” dedi.

— “Kim olduğunu söyler misin?”

— “Hayır, bunu yapamam” diye cevap verdi.

Huzeyfe anlatır:

“Ancak çok geçmedi, Ömer onu vazifesinden uzaklaştırdı. San-ki doğrudan doğruya o, kendisine bildirilmişti.”

Belki bazıları Huzeyfe'nin müslümanlara Nihavend, Deynever, Hemedan ve Rey'i kazandırdığını, Allah'ın kitabında ayrılığa düşme durumuna geldikten sonra, müslümanların tek mushafta birleşmesine sebep olduğunu bilmezler.

Bütün bunlara rağmen, Huzeyfe kendisi hakkında Allah'tan ve onun vereceği cezadan çok korkardı.

Ölüm yatağında hastalığı ağırlaştığı zaman geceleyin bazı sahabîler onun yanına geldiler. Onlara sordu:

— “Vakit nerelerde?”

— “Sabah olmak üzere” dediler.

— “Beni ateşe ulaştıran sabahtan Allah'a sığınırım... Beni ateşe ulaştıran sabahtan Allah'a sığınırım...” dedi. Daha sonra da:

— “Kefen getirdiniz mi?” dedi.

— “Evet” diye cevap verdiler.

— “Kefenlerken haddi aşmayınız. Eğer Allah katında benim bir iyiliğim varsa, onun yüzünden iyiliğe değiştirilirim. Şayet öbürü varsa, o da benden sorulur...” Daha sonra da şöyle diyordu: “Allah'ım! Sen biliyorsun ki ben fakirliği, zenginliğe; zilleti, izzete; ölümü, yaşamaya tercih etmişim.”

Ruhu çıkarken de şöyle demişti:

“Özlenerek gelen sevgili, pişman olan kimse umduğuna kavuşamaz.”

Allah, Huzeyfe b. el-Yeman'a rahmet etsin. O insanlar için de eşsiz bir örnekti.¹

1 Huzeyfe İbnu'l-Yeman hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İstîab, I/276

2- El-İsabe, I/317

3- Et-Tabakatul-Kubra, I/25

4- Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ, II/260

5- Tehzîbü't-Tehzîb, II/219

6- Sıfatu's-Safve, I/249

7- Usdu'l-Ğabe, I/290

8- Tarihu'l-İslâm, II/152

9- El-Maârif, s. 114

10- En-Nucumu'z-Zahire, I/76, 85, 102

UKBE B. AMİR EL-CUHENÎ

İşte Allah'ın Rasûlü, uzun bir hasret ve bekleyişten sonra Yesrib tepelerine ulaşıyor.

İşte bunlar temiz Medine halkı. Rahmet Peygamberini ve arkadaşları Sıddîk'ı karşılama sevinciyle la ilahe illallah ve Allahu ekber diyerek yollarda ve evlerin damlarında toplanıyorlar...

İşte bunlar da Medine'nin küçük kız çocukları. Elllerinde defler, gözlerinde özlem olduğu halde şu ezgiyi söyleyerek ve tekrar ederek yollara çıkıyorlar:

"Seniyyetu'l-Veda' dağından

Bizim üzerimize ay doğdu

Davetçi bizi Allah'a davet etti de,

Bizim üzerimize şükür vacip oldu."

İşte Rasûlullah'ın (s.a.v.) devesi, saflar arasında yavaş yavaş yürüyor. Onu, özlem duyan gönüller ve kalbler çevreliyor. Onların etrafında sevinç gözyaşları ve gülümsemeleri yayılıyor.

Ancak Ukbe Rasûlullah'ın (s.a.v.) devesini görememiş ve onu diğerleriyle birlikte karşılama mutluluğuna erişememişti.

Çünkü o, uzun süre aç kalan ve ölmelerinden korktuğu, dünyada tek sahip olduğu şey olan küçük sürüsünü otlatmak için çöllere çıkmıştı.

Medine-i Münevvere'yi kaplamış olan sevinç, çok geçmedi yakın ve uzak köylerine de yayıldı. Çöllerde insanlardan uzak, küçük sürüsüyle birlikteyken Ukbe'ye o sevinçli haberin müjdesi ulaşmıştı.

Rasûlullah'la (s.a.v.) karşılaşma hikayesini bize anlatması için sözü Ukbe'ye bırakalım.

Ukbe şöyle anlatır:

“Otlatmakta olduğum küçük sürümün arasındayken Rasûlullah (s.a.v.) Medine'ye geldi. Onun geldiğini haber alınca hemen küçük sürümü bıraktım. Durup dinlenmeksizin O'na gitmek için yol yürüdüm. O'nunla karşılaştığımda:

— “Ben size bey'at edeceğim, ya Rasûlallah” dedim.

— “Sen kimsin?”

— “Ukbe b. Amir el-Cuhenî'yim.”

— “Sence hangisi daha iyi: Bedevî bey'atı mı yoksa hicret bey'atı mı yapacaksın?”

— “Hicret bey'atı yapmak istiyorum.”

Rasûlullah'a (s.a.v.) muhacirler gibi bey'at edip yanında bir gece kaldım ve küçük sürümün yanına döndüm.”

“Biz, on iki müslüman arkadaş sürülerimizi otlatmak için Medine'den uzakta kalıyorduk.”

Aramızda şöyle konuştuk:

— “Bizde hiç iş yok, çünkü dinimizi anlatması için ve kendisine vahyedileni duyurması için hiçbir gün Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gitmedik. Her birimiz Yesrib'e gitsin ve giden, sürüsünü burada kalanlara bıraksın.” Ben şöyle dedim:

— “Her gün biriniz, Rasûlullah'a (s.a.v.) gitsin. Gidecek olan sürüsünü bana bıraksın.”

Ben sürümü başkasına bırakmaktan çok korktuğum için böyle yapıyordum.

Her gün birisi Rasûlullah'a (s.a.v.) gidiyordu. Otlatmam için sürülerini de bana bırakıyorlardı. Geldikleri zaman duyduklarını ve

öğrendiklerini ben onlardan alıyordum. Ancak çok geçmedi, kendime geldim ve şöyle dedim:

— “Yazıklar olsun sana! Sen, semiz olmayan faydası da dokunmayan koyunların yüzünden mi kendini Rasûlullah'la (s.a.v.) sohbetten ve aracısız, yüz yüze ondan almaktan alıkoyuyorsun?”

Daha sonra koyunlarımı bırakıp Mescid'de Rasûlullah'ın (s.a.v.) yakınında ikamet etmek için Medine'ye gittim.”

Ukbe -bu kesin kararı verdiğinde- on sene sonra sahabenin büyük alimlerinden, kurra üstadlarından, ünlü fetih komutanlarından ve İslâmın sayılı valilerinden birisi olacağı hiç hatırına gelmemişti. Koyunlarından ayrılıp Allah ve Rasûlû'ne giderken, dünyanın anası Şam'ı fetheden ordunun öncü kuvvetlerinden olacağını, Şam'ın Turna kapısı yanındaki güzel bahçeler arasında kendisinin bir evi olacağını hiç tahayyül etmemişti.

Dünyanın yeşil zümrüdü Mısır'ı fethedecek komutanlardan birisi ve orada vali olacağını, Mukattam dağının eteğinde kendisine bir ev yaptıracağını hiç tasavvur etmemişti. Bütün bunlar gaybın derinliklerindeki gizli şeylerdi. Bunları ancak Allah biliyordu.

Ukbe gölge gibi Rasûlullah'a (s.a.v.) yapışmıştı. Yürüdüğü zaman katırının yularını tutar, nereye gitse önünde giderdi. Çoğunlukla Rasûlullah (s.a.v.) onu tergisine alırdı. Hatta o, Rasûlullah'ın (s.a.v.) redîfı (tergisine binen) diye isimlendirilmişti.

Çoğu defa da Rasûlullah (s.a.v.) katırından indiğinde o biner, Peygamber de yürürdü.

Ukbe şöyle anlatır:

“Bir defasında Medine koruluğunda Rasûlullah'ın (s.a.v.) katırının yularını tutuyordum. Bana şöyle dedi:

— “Ukbe, sen binsene!”

— “Hayır” demeye niyet ettim. Fakat bunda Rasûlullah'a (s.a.v.) hürmetsizlik olduğundan korkup: “Bineyim, ya Rasûlallah!” dedim.

Rasûlullah (s.a.v.) katırından indi, emrini yerine getirmek için ben bindim. Biraz sonra katırdan indim. Rasûlullah (s.a.v.) bindi. Arkasından bana şöyle dedi:

— “Ukbe! Sana, şimdiye kadar benzeri görülmeyen iki sûreyi öğreteyim mi?”

— “Evet ya Rasûlallah (s.a.v.)” dedim.

Bana, Felak ve Nas sûrelerini okudu. Namaz vakti girince, imam oldu ve o iki sûreyle namazı kıldırıp şöyle dedi:

— “Yatıp kalkarken bu sûreleri daima oku.”

Ukbe: “Hayatım boyunca bu iki sûreyi devamlı okudum” der.

Ukbe ilim ve cihada çok önem vermiştir. Ruhuyla ve bedeniyle onlara yönelmiş, kendini tam mânâsıyla onlara vermiştir.

İlmi Rasûlullah'ın (s.a.v.) bol ve tatlı kaynaklarından alıyordu. Sonunda; kurra, muhaddis, fakih, feraiz âlimi, edip ve şair oldu.

Kur'an-ı Kerim'i çok güzel okuyanlardandı. Gece olup ortalık sakinleşince Allah'ın Kitabını okurdu. Sahabe onun tane tane okuyuşunu dinler, kalpleri huşû duyar ve Allah korkusundan gözleri yaşlarla dolardı.

Bir gün Hz. Ömer onu çağırıp şöyle dedi:

— “Bana biraz Kur'an oku, Ukbe!”

— “Hay hay, emîru'l-müminîn” dedi.

Ona bir miktar Kur'an okudu. Hz. Ömer gözyaşlarından sakalı ıslanıncaya kadar ağladı.

Ukbe kendi elleriyle yazdığı bir Kur'an bırakmıştı. Bu Kur'an yakın zamana kadar Mısır'da Ukbe b. Amir Camii adıyla bilinen camide kalmıştı. Bu Kur'an'ın sonunda: “Bu Kur'an'ı Ukbe b. Amir yazmıştır” cümlesi yer alıyordu. Ukbe'nin bu mushafı yeryüzündeki en eski mushaflardan birisiydi. Fakat kaybolan değerli kültür hazinelerimiz arasında o da kayıplara karışmıştır. Bunlardan haberimiz yok tabii.

Ukbe'nin yaptığı cihadlara gelince; onun Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte Uhud'da ve ondan sonraki gazalarda bulunduğunu bilmemiz yeterlidir. O, kahraman, yiğit ve cesur bir kimseydi. Şam'ın fethinde büyük yararlıklar göstermiş, bunun üzerine Ebû Ubeyde b. el-Cerrah mükafat olarak onu Medine'deki Hz. Ömer'e fetih haberini müjdelemeye göndermişti. Sekiz gün yani bir cumadan diğer cumaya kadar durup dinlenmeksizin yol yürümüş ve büyük fethi Ömeru'l-Faruk'a müjdelemişti.

Bundan başka o, Mısır'ı fetheden müslüman ordusunun komutanlarındandı. Bunun mükafatı olarak da mü'minlerin emiri Muaviye b. Ebi Sufyan onu üç yıl Mısır'da vali olarak görevlendirmişti. Hz. Muaviye onu Akdeniz'deki Rodos adasında savaşmaya göndermişti. Ukbe cihada çok düşküdü. Hatta cihadla ilgili hadisleri ezberlemiş ve onları müslümanlara rivayet etmekle meşgul olurdu. Ok atmakta maharet kazanmaya çalışırdı. Hatta eğlenmek istediğinde ok atarak eğlenirdi.

Ukbe b. Amir -Mısır'da ölüm yatağına düştüğünde- oğullarını toplayıp onlara şu tavsiyeleri yapmıştır:

“Yavrularım! Sizi üç şeyden sakındırırım. Bunları iyi belleyin:

1- Ancak sika (güvenilir) kimsenin Rasûlullah'tan (s.a.v.) rivayet ettiği hadisi kabul edin.

2- Aba giyseniz bile borç istemeyiniz.

3- Kalplerinizi Kur'an'dan alıkoymaması için şiir yazmayın.”

Onu vefat ettiğinde Mukattam dağının eteğine defnettiler. Mirasını araştırdılar, geriye 70 kûsur yay bırakmıştı. Her yayın bir kuburu ve okları vardı. Bunların Allah yolunda kullanılmasını tavsiye etmişti.

Allah; kurra, âlim ve gazi Ukbe'nin yüzünü ak etsin.

Ona en iyi mükafatı versin.”¹

1 Ukbe b. Amir el-Cuhenî hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İstiab, III/106

2- Usdu'l-Ğabe, III/417

3- El-İsabe, II/482

4- Siyeru A'lami'n-Nubela, II/334

5- Cemheretu'l-Ensab, s. 416

6- El-Maarif, s. 121

7- Kalaidu'l-Cuman, s. 41

8- En-Nucumu'z-Zahire, I/19, 21, 26 vd.

9- Tabakatu Ulemai İfrikiyye ve Tunis, s. 58-70

10- Futuhu Mısır ve Ahbaruha, s. 287

11- Tehzibu't-Tehzib, VII/242

12- Tezkiratu'l-Huffaz, I/42

HABİB B. ZEYD EL-ENSÂRİ

**“Allah sizin aileyi mübarek kılsın.
Allah sizin aileye rahmet etsin.”**

Rasûlullah'ın Habib'i ve ailesini övmesi

Habib b. Zeyd, her köşesinden iman kokuları yayılan, içinde o- turanların her birinin alnında fedakârlık tabloları parlayan bir evde doğup büyümüştür.

Babası; Yesrib'deki müslümanların önde gelenlerinden, Akabe'de karısı ve iki oğluyla birlikte, Rasûlullah'a (s.a.v.) yardım etmek üzere bey'at eden 70 kişiden birisi olan Zeyd b. Âsım'dır.

Annesi; Allah'ın dinini ve elçisi Muhammed'i korumak için silah kuşanan ilk kadın Ümmü Amara Nesibe el-Maziniyye'dir.

Kardeşi; Uhud'da Peygamber için kendini feda eden Abdullah b. Zeyd'dir.

Rasûlullah (s.a.v.) onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

— “Allah, sizin aileyi mübarek kılsın...

Allah, sizin aileye rahmet etsin...”

*

Daha tazecikken ilahî nur Habib'in kalbine girip yerleşmişti. O- na; meşhur, mübarek yetmiş kişilik toplulukla birlikte İslâm tarihinde yer almak için, annesi, babası, teyzesi ve erkek kardeşiyle birlikte Mekke'ye gitmek nasib olmuştu. Orada küçük elini uzatıp gece karanlığında Akabe'de Rasûlullah'a (s.a.v.) bey'at etmişti.

O günden itibaren Rasûlullah (s.a.v.) ona, annesinden babasından daha sevimli; İslâm, ona canından daha kıymetli hale gelmişti.

Habib, Bedir'de bulunmamıştı. Çünkü o zamanlar çok küçüktü. Uhud'a katılma şerefine de nail olamamıştı. Çünkü daha silah taşıyamıyordu.

Fakat bunlardan sonraki bütün olaylarda Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında yer almıştı.

Bu olayların her birinde ona ait bir izzet sancağı, bir şeref sayfası ve bir fedakârlık durumu vardı.

Ancak büyüklük ve dehşeti bakımından bu olaylar; gerçekte, Peygamber'in gelişinden içinde bulunduğumuz şu ana kadar milyonlarca müslümanın içini sızlattığı gibi, şiddeti sizin vicdanınızı da sızlatacak, hikayesi asırlar boyunca müslümanları hayrete düşürdüğü gibi, sizi de hayrete düşürecek, sözünü edeceğimiz büyük olaya ait büyük bir hazırlıktan başka bir şey değildi.

Gelin, başlangıcından itibaren bu acı hikayeye kulak verelim:

Hicretin 9. senesinde, İslâm kuvvetlenip temelleri sağlamlaşmış- tı. Arap heyetleri Rasûlullah'ı (s.a.v.) görmek, İslâma girdiklerini huzurunda ilan etmek ve ona itaat ettiklerine dair bey'at etmek için yarımadanın her tarafından Yesrib'e geliyorlardı.

Bu heyetler arasında Necid bölgesinden gelen Benî Hanife heyeti de vardı:

Heyet, Medine civarında develerini çöktürdü ve Museylime b. Habib isimli birisini eşyaların başına bırakıp Peygamber'e gittiler. Kendilerinin ve kavimlerinin İslâma girdiğini onun huzurunda açıkladılar. Rasûlullah (s.a.v.) onları, güzel bir şekilde ağırlayıp her birine ve eşyaların yanında kalan kimseye hediye verilmesini emretti.

Heyettekiler Necid'deki evlerine dönünce Müseylime b. Habib İslâm'dan çıktı. Halkın arasına girip onlara:

Muhammed b. Abdillâh'ın Kureyş kabilesine peygamber olarak gönderildiği gibi, kendisinin de, Allah'ın Hanife oğullarına gönderdiği bir peygamber olduğunu ilan etti.

Müseylime'nin kavmi çeşitli sebepler ileri sürerek etrafında toplanmaya başladılar. Bu sebeplerden en önemlisi taraf tutma idi. Mesela, onlardan birisi şöyle diyordu:

— “Muhammed'in doğru, Müseylime'nin yalancı olduğunu kabul ediyorum ama Rabîa'nın ¹ yalancısı bence, Muzar'ın ² doğru-sundan daha iyidir.

Müseylime'nin bileği kuvvetlenip taraftarları çoğalınca Rasûlullah'a (s.a.v.) şöyle bir mektup yazdı:

“Allah'ın Rasûlü Müseylime'den, Allah'ın Rasûlü Muhammed'e:

Selam senin üzerine olsun.

Artık ben seninle ortak durumdayım. Yeryüzünün yarısı bizim, diğer yarısı da Kureyş'indir. Ancak Kureyş, zulmeden bir kavimdir.”

Mektubu iki adamıyla göndermişti. Mektup Rasûlullah'a (s.a.v.) okununca, onlara sordu:

— “Siz ne diyorsunuz?”

— “Biz de, onun dediği gibi diyoruz” dediler.

— “Vallahi, eğer elçiye zeval yoktur kaidesi olmasaydı, sizin boynunuzu vururdum.”

Daha sonra Rasûlullah (s.a.v.) Müseylime'ye şöyle bir mektup yazdı:

“Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Allah'ın Rasûlü Muhammed'den yalancı Müseylime'ye.

Selam doğru yolda olanların üzerine olsun. Yeryüzü şüphesiz Allah'ındır. Kullarından dilediğini ona mirasçı kılar. Sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır.”

Mektubu iki kişiyle ona gönderdi.

Yalancı Müseylime'nin şerri ve bozgunculuğu artıp yayılmıştı. Rasûlullah (s.a.v.) ona, düştüğü sapıklıktan alıkoyan bir mektup gön-

1 Rabia: Müseylime'nin nisbet edildiği büyük bir Arap kabilesidir.

2 Muzar: Rasûlullah'ın (s.a.v.) kabilesidir.

dermeyi tasarlamış ve mektubu götürmek için de hikayemizin kahramanı Habib b. Zeyd'i seçmişti.

O sırada Habib, akli başında bir delikanlı ve tepeden tırnağa mü'min bir gençti.

Habib b. Zeyd, hiç gecikmeden, tepeler aşarak, ovalar geçerek Rasûlullah'ın (s.a.v.) emrini yerine getirmek için yol aldı. Necid'deki Hanife oğulları diyarına vardığında mektubu Müseylime'ye verdi.

Mektubun içindekileri okur okumaz, Müseylime'nin göğsü öfke ve kinden kabardı. Çirkin ve sarı yüzünden kötülük ve zulüm ifadesi belirdi. Habib b. Zeyd'in bağlanıp ertesi gün kuşluk vaktinde kendisine getirilmesini emretti. Ertesi gün Müseylime toplantıyı açtı. Yandaşlarından büyük zorbaları da etrafına oturtmuştu. Herkesin oraya gitmesine izin verdi. Arkasından Habib b. Zeyd'in getirilmesini emretti.

Habib ayakları bağlı bir halde yürüyerek geldi.

Habib b. Zeyd, sert, başı dik ve gururlu bir şekilde bu kindar kalabalığın ortasında son derece düzgün, sert bir mızrak gibi dikildi.

Müseylime ona dönüp:

— "Muhammed'in, Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ediyormusun?" dedi.

Habib:

— "Evet, Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ediyorum" diye cevap verdi. Müseylime'nin öfkeden adeta organları parça parça oldu ve şöyle dedi:

— "Peki benim de Allah'ın Rasûlü olduğuma şehadet ediyormusun?"

Habib kahredici bir alayla:

— "Kulağında, söylediğini duymama engel olan bir sağırılık var" şeklinde cevap verdi.

Müseylime'nin rengi değişip öfkeden dudakları titredi. Cella-dına:

— "Onun vücudundan bir parça kes" dedi.

Cellad kılıcını Habib'e indirdi. Vücudundan bir parça kesti ve parça yere yuvarlandı... Daha sonra Müseylime ona aynı soruyu tekrar etti:

— “Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ediyor musun?”

— “Evet. Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ediyorum.”

— “Peki benim de Allah'ın Rasûlü olduğuma şehadet ediyor musun?”

— “Sana söylemiştim. Kulağımda söylediğini duymama engel olan bir sağırılık var.”

Müseylime, vücudundan bir parça daha kesilmesini emretti. Parça kesildiğinde yere yuvarlandı ve Müseylime'nin kız kardeşinin yanına kadar gitti. Oradakiler gözlerini Habib'e dikmişler, onun azim ve kararlılığından hayrete düşmüşlerdi.

Müseylime sormaya, cellad kesmeye, Habib de:

— “Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadet ediyorum” demeye devam ediyordu.

Yarisına yakın bir kısmı doğranmış ve yere yayılmış parçalar halinde, diğer bir yarısı da konuşan bir kütle haline gelmişti.

Daha sonra, temiz dudaklarında Akabe gecesi bey'at ettiği peygamberinin ismiyle...

Allah'ın Rasûlü Muhammed'in ismiyle ruhunu teslim etti.

Annesi Nesibe el-Maziniyye'ye, Habib b. Zeyd'in ölüm haberini verdikleri zaman şundan başka birşey söylemedi:

— “Onu bu günler için doğurdum. Allah'tan onun için ecir diliyorum. O küçükken Akabe gecesi ¹ Rasûlullah'a (s.a.v.) bey'at etmişti. Büyüyünce ona verdiği sözü tam olarak yerine getirdi. Eğer Allah, Müseylime'ye karşı bana bir imkan verirse, arkasından kızlarını mutlaka ağlatacağım.”

Nesibe'nin istediği gün çok gecikmedi...

1 Akabe gecesi: Akabe bey'atının yapıldığı gece.

Günler geçti... Ebû Bekr'in halifelik günlerinde, halifenin tellalı Medine'de: "Haydi peygamberlik iddia eden yalancı Müseylime ile savaşa..." diye seslendi...

Müslümanlar onunla karşılaşmak için hızla yürüdüler. Orduda Nesibe ve oğlu Abdullah da vardı.

Meşhur Yemame savaşında Nesibe'nin:

— "Nerede Allah'ın düşmanı? Bana Allah'ın düşmanını gösterin..." diyerek kükremiş aslan gibi safları yardığı görüldü.

Yanına varıp, onu müslümanların kılıçlarıyla yere yuvarlanmış halde görünce, içi rahatladı ve sevindi...

Niçin olmasın?!

Allah; azgın, sapık katilden onun iyi ve müttaki oğlunun intikamını almamış mıydı?

Tabii... Her ikisi de Rabbine kavuşmuştu ama...

Birisi cennetteydi...

Diğeri de cehennemdeydi... ¹

1 Habîb b. Zeyd hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Usdu'l-Ğabe, I/443 veya biyografi no: 1049.

2- Ensabu'l-Eşraf, s. 250, 325

3- Et-Tabakatu'l-Kubra, IV/316

4- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye (fihristlere bakınız).

5- El-İsabe, I/306 veya biyografi no: 1584

6- Şuhedau'l-İslâm fi Ahdi'n-Nubuvveti (naşire aitt)

EBÛ TALHA EL-ENSÂRÎ ZEYD B. SEHL

“Ebû Talha'nın Ümmü Süleym'e verdiği mehirden daha kıymetlisini görmedik... Çünkü Ümmü Süleym'in mehri İslâm idi...”

Medine kadınları

Künyesi Ebû Talha olan Zeyd b. Sehl en-Neccarî, Ümmü Süleym künyeli er-Rumeysa Bint Milhan en-Neccariyye'nin, kocası öldükten sonra evlenmediğini öğrenince sevinçten uçuyordu.

Bunda bir tuhafılık yoktu. Çünkü Ümmü Süleym namuslu, iffetli, akıllı ve üstün nitelikte bir hanımefendiydi.

Böyle bir kadın arayanlardan önce, onunla söz kesmeye karar verdi...

Ebû Talha, Ümmü Süleym'in taliplilerinin hiçbirini kendisine tercih etmeyeceğinden emindi.

Çünkü o, herkesin beğendiği, zengin ve mükemmel bir kişiydi... Bunlara ilaveten o, Neccar kabilesinin süvarisi ve Yesrib'in sayılı okçularından birisiydi.

*

Ebû Talha, Ümmü Süleym'in evine doğru hareket etti...

Yolda giderken Ümmü Süleym'in Mekke'li davetçi Mus'ab b. Umeyr'in konuşmasını dinleyip Muhammed'e iman ettiğini ve O'nun dinine girdiğini hatırladı.

Fakat hemen kendi kendine şöyle dedi:

— “Bunda ne var? Ümmü Süleym'in ölen kocası atalarının dinine bağlı, Muhammed'den ve Muhammed'in çağrısından yüz çeviren birisi değil miydi?”

Ebû Talha, Ümmü Süleym'in evine vardı, eve girmek için izin istedi. Ümmü Süleym onu buyur etti. Oğlu Enes de yanındaydı. Ebû Talha, kendisini onlara tanıttı...

Ümmü Süleym şöyle cevap verdi:

— “Ebû Talha! Senin gibisi reddedilmez ama ben, kafir olduğun sürece seninle asla evlenmem...”

Ebû Talha, Ümmü Süleym'in bu sözüyle sudan sebepler ileri sürdüğünü, daha zengin ve daha soylu başka bir kişiyi kendisine tercih ettiğini zannetti ve şöyle dedi:

— “Ümmü Süleym! Senin benimle evlenmene engel olan şey, bu değil.”

— “Öyleyse, benim seninle evlenmeme engel olan nedir?”

— “Sarı ve beyaz... Altın ve gümüş.”

— “Altın ve gümüş mü?”

— “Evet.”

— “Ebû Talha sen şahit ol. Allah ve Rasûlü de şahit olsun. Eğer müslüman olursan, altınsız ve gümüşsüz senin karın olmayı kabul ederim ve senin müslüman olmanı da kendime mehir yaparım.”

Ümmü Süleym'in sözünü duyunca Ebû Talha'nın aklı; hemen kıymetli ağaçtan yaptığı ve kavminin ileri gelenlerinin yaptığı gibi kendisine ayırdığı putuna gitti.

Ancak Ümmü Süleym ondan, demiri tavında dövmesini istemiş ve şöyle ilave etmişti:

— “Ebû Talha! Allah'tan başka taptığın ilahın yerden bitmiş olduğunu bilmiyor musun?”

— “Biliyorum.”

— “Bir parçasını kendine tanrı yaptığın diğer parçasıyla da başkalarının yakıp ısındığı veya üzerinde ekmeğini yaptığı bir ağaç dalına taparken utanç duymuyor musun?... Eğer müslüman olursan, senin karın olmayı kabul ederim. Senden müslüman olmaktan başka mehir istemiyorum.”

— “Benim müslüman olmama kim yardımcı olur?”

— “Ben.”

— “Nasıl müslüman olurum?”

— “Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet edeceksin, sonra evine gidip putunu kırarsın ve atacaksın.”

Ebû Talha'nın yüzü güldü ve şöyle dedi:

— “Allah'tan başka tanrı olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet ederim.”

Ve Ümmü Süleym'le evlendi.

Müslümanlar:

— “Şimdiye kadar Ümmü Süleym'in mehrinden daha kıymetlisini duymadık... O, mehir olarak İslâm'ı aldı...” dediler.

O günden itibaren Ebû Talha, İslâm sancağının altına girmiş ve bütün enerjisini ona hizmette harcamıştır.

Akabe bey'atında hanımı Ümmü Süleym'le beraber Rasûlullah'a (s.a.v.) bey'at eden 70 kişiden birisi de o idi.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) o gece Yesrib müslümanlarına başkan yaptığı 12 kişiden birisi yine o idi.

Daha sonra bütün gazalarda Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında yer almış, şerefle savaşmıştı.

Fakat Ebû Talha'nın Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanındaki günlerinin en önemlisi Uhud günüdür.

Şimdi bununla ilgili bilgiyi alıyoruz.

Ebû Talha, Rasûlullah'ı (s.a.v.) yüreğinin zarlarına kadar si-
nen, kan gibi damarlarında dolaşan bir sevgiyle severdi. Ona bak-
maya doyamaz, onun tatlı konuşmasına kanmazdı.

Onun yanında kaldığı zaman önünde diz çöker şöyle derdi:

— “Canım, canın için fedadır. Yüzüm, yüzün için kalkandır.”

Uhud'da müslümanlar Rasûlullah'tan (s.a.v.) uzaklaşınca, müşrikler her taraftan ona saldırmışlar, dişini kırmışlar, alnını yar-
mışlar, dudağını yaralamışlar ve yüzünü kanatmışlardı.

Hatta yalancılar, Muhammed'in öldürüldüğünü uydurmuşlar, bunun üzerine müslümanlar güç duruma düşmüşler ve bozulmuş-
lardı.

O sırada Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında, içlerinde Ebû Talha'nın da bulunduğu bir gruptan başkası kalmamıştı.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) korunmak üzere arkasında durduğunda, Ebû Talha onun önünde dağ gibi dikilmiş, daha sonra yenilmeyen yayını çekmiş, üzerine yamulmayan oklarını koymuş ve Rasûlullah'ı (s.a.v.) korumaya ve okları müşrik askerlerine birer birer atmaya baş-
lamıştı.

Rasûlullah (s.a.v.), okların düştüğü yerleri görmek için Ebû Talha'nın arkasından ayağa kalkıyordu. Bunun üzerine Ebû Talha, bir zarar gelmesin diye ona mani oluyor ve şöyle diyordu:

— “Anam babam sana feda olsun, sen onların karşısında a-
yakta durma, çünkü sana isabet ettirebilirler... Benim boynum senin
boynun için fedadır. Benim göğsüm senin göğsün için fedadır. Ben
senin yolunda fedayım...”

Müslüman askerlerinden birisi ok kuburu ile birlikte kaçır-
ken, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanından geçiyor, Peygamber de ona ses-
lenip şöyle diyordu:

— “Okları Ebû Talha'nın önüne at, kaçarken onları götürme.”

Ebû Talha, üç yay kırıncaya, birçok müşrik askerini öldürün-
ceye kadar Rasûlullah'ı (s.a.v.) savunmaya devam etti.

Nihayet savaş bitti. Allah peygamberini kurtarıp korudu.

Ebû Talha, savaş zamanlarında Allah yolunda canıyla cömert olduğu gibi, bağış yapılacak yerlerde de malıyla pek cömertti.

İşte bunlardan biri:

O, hurma ağaçları ve asmaları olan bir bahçeye sahipti. Yesrib onunkinden daha büyük ağaçlı, güzel meyveli ve daha tatlı suyu olan başka bir bahçeyi bilmezdi.

Bahçesindeki ağaçların gölgesinde namaz kılarken; yeşil renkli, gagası kırmızı, ayakları boyalı ve ötmekte olan bir kuş Ebû Talha'nın dikkatini çekti.

Kuş, ağaçların dallarında cıvıldıyor ve daldan dala konuyordu. Manzara hoşuna gitti ve onu düşünmeye daldı.

Biraz sonra kendine geldi ama kaç rekat namaz kıldığını hatırlayamıyordu.

İki mi... Üç mü... Bilemiyordu.

Namazı bitirince, hemen Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gitti. Bahçenin, gölgeli ağaçlarının ve cıvılayan kuşlarının namazdan alıkoyduğu nefsinin ona şikayet etti.

Sonra da şöyle dedi:

— “Ya Rasûlallah! Şahid ol. Allah rızası için, bu bahçeyi bağışladım... Onu Allah ve Rasûlünün istediği şekilde kullan...”

Ebû Talha, hayatını oruçlu olarak ve cihad ederek geçirmiştir.

Yine o, oruçlu bir halde ve cihad ederken ölmüştür...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) vefatından sonra 30 yıla yakın oruçlu kaldığı, sadece oruç tutmanın haram olduğu bayram günlerinde oruç tutmadığı kendisinden nakledilmiştir. Pir-i fanî oluncaya kadar yaşamıştır. Fakat Allah yolunda cihada devam etmesine, Allah'ın adını yüceltmek ve dinini aziz kılmak için yol yürümesine hiçbir şey engel olamamıştır.

İşte buna bir misal:

Müslümanlar Osman b. Affan'ın halifeliğı zamanında bir deniz harbine karar vermişlerdi.

Ebû Talha kendini müslüman ordusuyla harbe çıkanların arasında sayıyordu. Oğulları ona:

— “Baba! Allah sana rahmetini esirgemesin. Sen artık çok yaşlandın. Hem sen Rasûlullah (s.a.v.), Ebû Bekr ve Ömer'le birlikte savaştın. Şimdi ise, istirahat e çekildin. Savaştık için yerine bizi bıraktın” dediler.

O da şöyle cevap verdi:

— “Aziz ve Celil olan Allah şöyle buyuruyor: “Hangi hal üzere olursanız olun, harbe çıkınız.” (Tevbe Suresi, 41). Allah hepimizi harbe çağırmaaktadır... Yaşlıları da gençleri de... Bize bir yaş sınırlaması getirmedir ki...”

Ve harbe çıktı.

Yaşlı Ebû Talha, denizin ortasında, müslüman askerleriyle birlikte gemideyken ağır bir hastalığa tutuldu. Çok geçmeden hayata veda etti.

Müslümanlar onu defnetmek için bir ada aradılar. Ebû Talha aralarında kefenlenmiş bir halde, aradıklarını ancak bir hafta sonra bulabildiler. Sanki uyuyormuş gibi hiç değişmemişti.

Ebû Talha ailesinden ve yurdundan,

Eş ve dostlarından uzakta,

Denizin ortasına,

Gömüldü...

Aziz ve Celil olan Allah'a yakın olduğu müddetçe, insanlardan uzakta olmasının ona ne zararı dokunur ki... ¹

1 Ebu Talha el-Ensari hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, I/566

2- Usdu'l-Ğabe, biyografi no; 1843

3- El-İstıab (el-İsabe'nin hamisinde), I/549

4- Et-Tabakatu'l-Kubra, III/504

5- Sıfetu's-Safve, I/190

6- Tehzibu't-Tehzib, III/414

7- Tarihu't-Taberî, II/619; III/124,181; IV/192. (Darul-Maarif baskısı), Ayrıca onuncu cüzün fihristlerine bakınız).

8- Tehzibu İbn Asakir, VI/4

9- İbn Hışam, es-Sıre (fihristlere bakınız).

10- Hayatu's-Sahabe, (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.)

RAMLE BİNT EBÎ SUFYAN

“Ümmü Habibe, Allah'ı ve Rasûlünü başka şeylere tercih etmiştir. Kişinin ateşe atılmayı istemediği gibi, o da küfre dönmeyi istememiştir.”

Tarihçiler

Ebû Sufyan b. Harb; Kureyş'ten birinin, otoritesine karşı çıkabileceğini hatırlıdan geçirmemişti. Çünkü o, Mekke'nin efendisi ve itaat edilmesi gereken lideriydi.

Ancak Ümmü Habibe künyeli kızı Ramle bu liderliği yıkmıştı. O babasının putlarını inkar etmiş, kendisi ve kocası Ubeydullah b. Cahş'la birlikte tek ve ortağı olmayan Allah'a iman etmiş, elçisi Muhammed'in peygamberliğini tasdik etmişti.

Ebû Sufyan elindeki bütün güç ve kuvvetiyle kızıyla kocasını, kendisinin ve atalarının dinine çevirmeye uğraşmış ama başaramamıştı.

Ramle'nin müslüman olması sebebiyle Ebû Sufyan kederlere boğulmuştu. Kızına istediğini yaptıramadıktan ve Muhammed'e uymasına engel olamadıktan sonra, Kureyş'e hangi yüzle bakacağını bilemiyordu.

*

Kureyş, Ebû Sufyan'ın Ramle'ye ve kocasına karşı kızgın olduğunu anlayınca, bundan cesaret alıp onları sıkıştırmaya ve işkence etmeye başladılar. Artık onlar Mekke'de yaşamaya tahammül edemez hale gelmişlerdi.

Rasûlullah (s.a.v.); müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerine izin verdiğinde, Ebû Sufyan'ın kızı Ramle, kocası Ubeydullah ve küçük kızı Habibe; dinleri için Allah'a hicret edenler, imanları için Necaşî'nin memleketine kaçanlar kafilesi içindeydiler.

Ancak Ebû Sufyan'la yanındaki Kureyş ileri gelenlerine, bu müslüman grubunu ellerinden kaçırmaları ve onların Habeşistan'da rahat içinde olmaları zorlarına gitti.

Necâşî'yi üzerlerine kışkırtmak, ondan müslümanları kendilerine teslim etmesini istemek ve bunların İsa ile annesi Meryem hakkında hoşuna gitmeyen bir söz sarfettiklerini söylemek üzere Necaşî'ye adamlarını gönderdiler.

Necâşî, muhacirlerin liderlerine dinlerinin aslını ve İsa ile annesi Meryem hakkında söylediklerini sordu. Onlardan peygamberlerinin kalbine inen Kur'an'dan biraz kendisine okumalarını istedi. Onlar İslâm'ın aslını anlatıp bazı Kur'an ayetlerini ona okuyunca, Necâşî sakalı ıslanınca kadar ağladı ve onlara:

— “Şüphesiz Peygamberiniz Muhammed'e indirilen, Meryem oğlu İsa'nın getirdiği aynı lambadan çıkıyor” dedi.

Necaşî patriklerinin müslüman olmayı kabul etmemelerine ve hıristiyanlıkta kalmalarına rağmen, hem yurduna hicret eden müslümanları himaye edeceğini, hem de; tek ve ortağı olmayan Allah'a îman ettiğini ve Muhammed'in peygamberliğini tasdik ettiğini açıkladı...

*

Ümmü Habîbe artık sıkıntılı günlerinin geride kaldığını, acılar içinde yaptığı zorlu yolculuğunun onu huzura kavuşturduğunu zannediyordu. Çünkü kaderin onun için neler gizlediğini bilmiyordu...

*

Hikmeti yüce olan Allah, Ümmü Habîbe'yi akılları şaşırtan ve fikirleri durduran zorlu bir imtihandan, hem galip bir şekilde hem de bu galibiyetin zirvesine çıkararak kurtardı.

Ümmü Habîbe bir gece, rüyasında; kocasını kat kat karanlıkların bürüdüğü dalgalı bir denize düşmüş ve çok kötü bir halde gördü.

Korku ve ürpertiyle uyandı.

Gördüklerini, kocasına veya bir başkasına söylemek istemedi.

Fakat uzun süre geçmeden rüyası gerçekleşti. Bu uğursuz gecenin gündüzü geçmeden Ubeydullah dininden ayrılıp hıristiyan olmuştu...

Daha sonra kötülüklerin anası içkiye alışarak meyhanelerden çıkmaz oldu. Artık içkiye doyup kanmıyordu.

Ümmü Habîbe en tatlısı acı olan iki şeyden birini seçmek zorundaydı.

Ya boşanacaktı...

Ya da hıristiyan olacaktı...

Ümmü Habîbe ansızın kendini şu üç şey arasında buldu:

Ya devamlı hıristiyan olması için ısrar eden kocasının istediğini kabul edecekti. Böylece -Allah korusun- dîninden dönecek, dünya belâsına ve ahiret azabında uğrayacaktı.

Bu, eti taraklarla kemiğinden ayrılrsa bile yapamayacağı birşeydi.

Ya Mekke'deki babasının evine dönecekti. Bu da daima şirk kalesiydi. Çünkü orada dinine yenik olarak yaşayacak demekti.

Ya da tek başına, ailesiz, yurtsuz ve yardımcısız Habeşistan'da kalacaktı.

O, içinde bulunduğu durumu başkasına tercih etti.

Allah, ona bir ferahlık verinceye kadar Habeşistan'da kalmaya karar verdi. Ümmü Habîbe'nin beklemesi uzun sürmedi.

Hıristiyan olduktan sonra çok az yaşayan kocasından iddeti ¹ tamam olunca, Allah ona ferahlık verdi... Saadet ona, randevusu olmadığı halde, hüzünlü evinin üstünde yeşil zümrüten kanatlarını çırparak geldi...

Berrak, gümüş renkli bir kuşluk vakti kapısı çalındı. Kapıyı açınca Habeşistan kralı Necaşî'nin nedîmesi Ebrehe'yle karşılaştı.

Ebrehe saygıyla ve güler yüzle onu selâmladı. Girmek için izin istedi ve şöyle konuştu:

— “Kral sana selâm edip şöyle diyor: Allah'ın Rasûlü Muhammed sana evlenme teklif etti...”

Gönderdiği mektupta senin evlenme akdini yapma konusunda onu vekîl tayin etmiş. Sen de istediğin birisini kendi adına vekîl tayin et.”

Ümmü Habîbe sevinçten uçuyordu ve şöyle diyordu:

— “Allah sana da hayırlı olanı müjdelesin, Allah sana da hayırlı olanı müjdelesin...”

Bileziklerini çıkarıp Ebrehe'ye verdi... Arkasından halhallerini... küpelerini ve yüzüklerini de verdi... Dünyanın bütün hazinelerine sahip olsa, o anda hepsini Ebrehe'ye verirdi. Daha sonra şöyle dedi:

— “Vekîlim olarak Halid b. Saîd'i tayin ettim. Çünkü bana en yakın kimse odur.”

Necaşî'nin, Habeşistan'ın güzel bahçelerinden birine bakan ağaçlık bir tepe üzerindeki sarayında, güzel nakışlarla süslü, parlak lambalarla ışıklandırılmış ve lüks eşyalarla döşeli geniş salonlardan birinde, başlarında Cafer b. Ebî Talib, Halid b. Saîd, Abdullah b. Huzafe ve başkaları olmak üzere, sahabenin Habeşistan'daki büyük zatları Ümmü Habîbe'nin Rasûlullah'a (s.a.v.) nikah akdine şahitlik

¹ İddet: Kadının, kocasının vefatından sonra veya boşandıktan sonra beklemesi gereken süre.

yapmak için toplandılar. Herkes toplanınca Necaşî toplantıyı açtı ve onlara şu konuşmayı yaptı:

— “Kuddûs, Mü'min ve Cebbar olan Allah'a hamd ederim. Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in (s.a.v.) onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim. Şüphesiz o Meryem oğlu İsa'nın müjdelediği kimsedir. Rasûlullah (s.a.v.) benden Ümmü Habîbe Bint Ebî Sufyan'ı kendisiyle evlendirmemi istedi. Ben de onun isteğini kabul ettim. Ben, onun namına Ümmü Habîbe'ye dört yüz dinar altını mehir olarak verdim...”

Allah'ın emri ve Peygamber'in sünneti üzerine... Dinarları Halid'in önüne döktü. Bu arada Halid kalkıp şöyle konuştu:

— “Hamd Allah'adır, O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dilerim. O'na tövbe ederim. Muhammed'in (s.a.v.) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim. Kâfirler hoşlanmasa da dinini bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamber'ini doğru yol ve hak dinle göndermiştir. Rasûlullah'ın (s.a.v.) istediğini kabul ettim ve vekili olduğum Ümmü Habîbe'yi onunla evlendirdim.

Allah, Rasûlüne zevcesini mübarek kılsın. Allah'ın Ümmü Habîbe'ye takdir ettiği hayırlı olsun...”

Bundan sonra paraları aldı ve ona götürmeye niyet etti. O kalkınca arkadaşları da kalktılar. Necaşî onlara şöyle dedi:

— “Oturun. Evlendikleri zaman peygamberlerin yemek yedirmeleri sünnettir.”

Onlara yemek getirtti ve yemeği yediler. Daha sonra dağıldılar.

Ümmü Habîbe anlatmaktadır:

— “Paralar bana gelince, daha önce, müjdeyi getiren Ebrehe'ye elli miskal altın gönderdim ve şöyle dedim:

— “Bana müjdeyi getirdiğinde sana bu parayı verecektim. Ama o gün hiç param yoktu...”

Az sonra Ebrehe yanıma geldi. Altınları geri verdi. İçinde ona verdiğim zînetlerin bulunduğu bir kap çıkardı ve onu da geri verdi ve şöyle dedi:

— “Kral senden hiçbir şey almamamı istiyor. Kadınlarına da bütün parfümlerini sana göndermelerini emretti.”

Ertesi gün, bana vers ¹, öd ² ve anber getirdi ve şöyle dedi:

— "Benim senden bir isteğim var..."

— "Nedir o?" dedim.

— "Ben müslüman oldum. Muhammed'in dinine girdim. Peygamber'e benden selâm söyle ve ona; benim Allah'a ve elçisine iman ettiğimi haber ver, bunu unutma."

Sonra benim çeyizimi o hazırladı. Rasûlullah'a (s.a.v.) götürüldüm.

Onunla buluştuğumda nikâh merasimini ve Ebrehe'yle aramızda geçenleri anlattım, onun selâmını da söyledim. Rasûlullah (s.a.v.) bu habere sevinip şöyle dedi:

— "Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketleri de onun üzerine olsun." ³

1 Vers: Safranın elde edildiği sarı bir bitki.

2 Öd: Bir koku çeşidi.

3 Ramle b. Ebî Süfyan hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, IV/441.

2- El-İstiab, IV/303.

3- Usdu'l-Ğabe, V/457.

4- Sıfetu's-Safve, II/22.

5- İbn Kuteybe, el-Maarif, s. 136, 344.

6- Siyeru A'İami'n-Nubela.

7- El-Yaffi, Mirâtu'l-Cinan.

8- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye (fihristlere bakınız.)

9- Tarihu't-Taberî, (10. ciltteki fihristlere bakınız.)

10- Tabakatu İbn Sa'd, (sekizinci ciltteki fihristlere bakınız.)

11- İbn Hacer, Tehzibu't-Tehzib.

12- Hayatu's-Sahabe, (fihristlere bakınız.)

13- El-Kehhale, A'İamu'n-Nisa, I/464.

VAHŞÎ B. HARB

“Muhammed'den (s.a.v.) sonra en hayırlı kimseyi o öldürmüştür... İnsanların en kötüsünü de o öldürmüştür.”

Tarihçiler

Uhud'da amcası Hamza'yı öldürdüğünde Rasûlullah'ın (s.a.v.) içini kan ağlatan,

Yemâme'de yalancı Müseylime'yi öldürdüğünde müslümanların kalplerine şifa veren adam kimdir?

Bu adam, künyesi Ebû Deseme olan Vahşî b. Harb el-Habeşî'dir...

Onun sert, hüznü ve kanlı bir hikâyesi vardır.

Acıklı hikâyesini bizzat kendisinin anlatması için ona kulak verelim.

Vahşî anlatmaktadır:

“Ben, Kureyş'in ileri gelenlerinden Cubeyr b. Mut'im'in kölesi idim. Cubeyr'in amcası Tuayme, Bedir'de Hamza tarafından öldürülmüştü. Buna çok üzülmüş, amcasının öcünü almak ve katilini mutlaka öldürmek için Lât'la Uzza'ya yemin etmişti...

Hamza için fırsat gözetliyordu.

Bunun üzerinden uzun zaman geçmedi. Kureyş, Hz. Muhammed'in işini bitirmek ve Bedir'deki ölümlerin intikamını almak için Uhud

harbine karar vermişti. Kureyş birliklerini teşkil etmiş, yandaşlarını toplamış ve hazırlıklarını tamamlamıştı. Komutayı da Ebû Sufyan'a vermişti.

Ebû Sufyan, askerleri harbe teşvik etmek ve kaçmalarına engel olmak için Bedir'de babaları, oğulları, kardeşleri veya yakınlarından birisi öldürülen bazı Kureyş kadınlarının da orduda bulunmasını istiyordu. Karısı Hind Bint Utbe orduda yer alan kadınlar arasındaydı...

Hind'in babası, amcası ve kardeşi Bedir'de öldürülmüştü.

Ordu hareket etmek üzereyken Cubeyr b. Mut'im bana gelip şöyle dedi:

— "Ebû Deseme! Kendini kölelikten kurtarmak ister misin?"

— "Bana bu konuda kim yardım eder?" dedim.

— "Ben yardım ederim."

— "Nasıl?"

— "Eğer Tuayme b. Adiyy'in karşılığı olarak Muhammed'in (s.a.v.) amcası Hamza'yı öldürürsen hürsün."

— "Bu konuda bana kim teminat verir?"

— "İstediğin kimse. Bunun için herkes şahidim olsun."

— "Tamam, bu işte varım..."

Ben Habeşistanlıydım. Habeşistanlılar gibi mızrak atar, attığını daima isabet ettiririm.

Mızrağımı alıp orduyla yola çıktım. Ordunun gerisinde kadınlara yakın olarak yürüyordum. Benim harbetme isteğim yoktu.

Ebû Sufyan'ın karısı Hind'e her rastlayışında veya o bana rastladığında, güneşin altında, elimde mızrağın parladığını görünce şöyle diyordu:

— "Haydi Ebû Deseme!... Haydi yüreğimize su serp... intikamımızı al."

Uhud'a vardığımızda ve iki taraf karşılaştığında, Hamza'yı aramaya çıktım. Onu önceden tanıyordum. Zaten Hamza'yı tanımayan yoktu. Arap savaşçılarından önemli şahsiyetlerin yaptığı gibi, akranlarının onu tanıması için tepesine devekuşu tüyü takardı.

Az sonra Hamza'nın kalabalığın arasında boz deve ¹ gibi nara attığını gördüm. Kılıcıyla insanları biçiyordu. Önünde kimse duramıyor ve ona hiçbir şey dayanmıyordu...

¹ Boz deve, çok kuvvetli olduğu için, ona benzetilmiştir.

Onu öldürmeye hazırlandığım ve bana yaklaşmasını bekleyerek bir ağaç veya taşı kendime siper yaptığım sırada Siba' b. Abdiluzza isimli bir Kureyş süvarisi:

— “Çık karşıma Hamza... Çık karşıma” diyerek önüne geçti.

Hamza:

— “Gel yanıma müşriğin oğlu... Gel yanıma” diyerek onun karşısına çıktı. Hamza öyle hızlı vurdu ki, adam önündeki kan birikintisinin içine yığıldı...

O sırada Hamza'ya karşı uygun bir pozisyon elde ettim. Mızrağımı sallamaya başladım. İsabet edeceğinden emin olunca, mızrağımı Hamza'ya fırlattım. Mızrak karnının altına saplanıp ayaklarının arasından çıktı. Bana doğru yavaş yavaş iki adım attı ve düştü. Mızrak vücudunda saplı kalmıştı. Mızrağı öldüğünden emin oluncaya kadar vücudunda bıraktım. Daha sonra gelip mızrağımı vücudundan çıkarıp aldım, çadırlara döndüm ve orada oturdum. Çünkü benim başka bir isteğim yoktu. Onu sadece kölelikten kurtulmak için öldürmüştüm...”

*

Çarpışma kızışmıştı, kimisi saldırıyor, kimisi da kaçıyor. Ancak kısa süre sonra Muhammed'in tarafı yenildi ve onlardan ölen çok oldu.

Bu sırada Hind, arkasında bir grup kadınla müslüman ölülerinin yanına geldi. Onların karınlarını deşmeye, gözlerini oymaya, burun ve kulaklarını koparmaya başladı.

Burun ve kulaklardan gerdanlık ve küpeler yaptı. Onları takındı. Kendinin gerdanlık ve altın küpelerini bana verip şöyle dedi:

— “Ebû Deseme! Bunlar senin olsun... Senin olsun... Onları iyi sakla, çok değerlidirler.”

Çarpışma durunca, orduyla birlikte Mekke'ye döndüm. Cubeyr sözünü tutup beni kölelikten azâd etti ve ben de hürriyetime kavuştum...

Ancak Muhammed'in durumu gün gün büyüyor ve müslümanlar her an artıyordu. Muhammed'in durumu büyüdükçe benim de kederim büyüyor, beni bir telaş ve korku alıyordu. Muhammed ordusuyla Mekke'ye girinceye kadar böyle kaldım.

Canımı kurtarmak için Taif'e kaçtım.

Fakat kısa bir süre sonra Taif halkı da müslüman oldu. Onlar, Muhammed'le (s.a.v.) görüşmek ve İslâm'a girdiklerini açıklamak için bir heyet hazırladılar.

Artık ne yapacağımı bilemiyordum. Bütün genişliğine rağmen yeryüzü bana dar gelmiş, bütün yollar bana kapanmıştı. Kendi kendime şöyle dedim:

— “Suriye'ye, Yemen'e ya da diğer ülkelerden birine gideyim.”

Son derece üzgün olduğum bir sırada, sözünde samimi olan birisi bana:

— “Yazık sana Vahşi! Bir kimse Muhammed'in dinine girer ve kelime-i şehadeti getirirse, o kimseyi öldürmez.”

Adamın bu sözünü işitince, hemen Muhammed'i aramak üzere Yesrib'in yolunu tuttum. Oraya varınca, araştırdım ve onun mescidde olduğunu öğrendim. Silahsız ve dikkatli bir şekilde içeri girdim. Yanına vardım ve baş ucunda durdum:

— “Eşhedü en lâ ilâhê illâ'llah ve eşhedü enne Muhammeden Abduhu ve Rasûlüh” dedim.

Rasûlullah (s.a.v.) kelime-i şehadeti duyunca, gözünü kaldırıp baktı. Beni tanıdı ve gözünü indirdi:

— “Sen Vahşî misin?!” dedi.

— “Evet, ya Rasûlallah!”

— “Otur bakalım. Hamza'yı nasıl öldürdüğünü bana anlat.”

Oturup anlattım. Konuşmam bitince yüzünü çevirip:

— “Yazıklar olsun sana Vahşî! Gözümün önünden kaybol. Bugünden sonra seni kat'iyyen görmeyeyim!”

O günden itibaren Rasûlullah'ın (s.a.v.) gözünün bana ilişmesinden çekinir oldum. Sahabiler onun önünde oturdukları zaman ben arkasına geçtim.

Rasûlullah (s.a.v.) Rabbine kavuşuncaya kadar böyle yaptım.”

Vahşî sözüne şöyle devam eder:

“İslâm'ın önceki günahları sildiğini bilmeme rağmen, işlediğim fiilin büyüklüğünü kabul ediyor ve İslâm'la müslümanların başına getirdiğim büyük belâyı çirkin görüyordum. Geçmişte yaptığımı kefarete olacak bir fırsat kollamaya başladım.

Rasûlullah (s.a.v.) vefat edip Ebû Bekir halife olunca, yalancı Müseylime'nin kabilesi Benî Hanîfe dinden döndü. Rasûlullah'ın (s.a.v.) halîfesi, Müseylime'yle savaşmak ve Benî Hanife'yi Allah'ın dinine çevirmek için bir ordu hazırladı. Kendi kendime şöyle dedim: "Vahşi! İşte bu sana bir fırsat, ondan faydalan. Elinden kaçırmamaya bak."

Müslüman ordusuyla birlikte çıktım.

Yanıma şehidlerin efendisi, Hamza'yı öldürdüğüm mızrağımı aldım. Müseylime'yi öldürmedikçe, yahut şehidliği elde etmedikçe dönmemeye karar verdim.

Müslümanlar "Ölüm Bahçesinde" Müseylime'yle ordusuna saldırdıkları ve savaş iyice kızıştığı zaman Müseylime'yi gözetlemeye başladım.

Onu elinde kılıcı, ayakta dikilirken gördüm. Benim gibi, Ensar'dan birinin de onu gözetlediğini gördüm. İkimiz de onu öldürmek istiyorduk.

Uygun bir pozisyon yakalayınca mızrağımı salladım.

Elimde düzgün bir hale gelince, ona doğru fırlattım. Mızrak isabet etmişti. Müseylime'ye mızrağımı fırlattığım anda, ensarlı kişi onun üzerine atılmış ve kılıçla ona bir darbe indirmişti. Onu hangimizin öldürdüğünü Allah bilir?

Şayet onu öldüren bensem, Muhammed'den (s.a.v.) sonra insanların en hayırlısını ve yine insanların en kötüsünü öldürmüş oluyordum..."¹

1 Vahşi b. Harb hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-İsabe (es-Seade baskısı), VI/315
- 2- Usdu'l-Ğabe, V/83-84
- 3- El-İstîab (Haydarabad baskısı), II/608-609
- 4- Et-Tarihü'l-Kebîr, cilt IV, Kısım II/180
- 5- El-Cem'u Beyne Camii's-Sahihayn, II/516
- 6- Tecriciu Esmâ's-Sahabe, II/136
- 7- Tehzîbu'l-Tehzîb, XI/113
- 8- İbn Hişâm, es-Sîre, fihristlere bakınız.
- 9- Musnedu Ebî Davud, s. 186
- 10- İbnu'l-Esîr, el-Kamil, II/108
- 11- Tarihü'l-Taberî, (onuncu ciltteki fihristlere bakınız)
- 12- İmtau'l-Esma, I/152-153
- 13- Siyeru A'fami'n-Nubela, I/129-130
- 14- İbn Kuteybe, el-Maarif, s. 144
- 15- Ez-Zehebi, Tarihü'l-İslam, I/252

HÂKİM B. HAZAM

“Mekke'de müşrik olarak kalmalarına razı olmadığım ve İslâm'a girmelerini arzu ettiğim dört kişi var... Bunlardan birisi Hakim b. Hazam'dır.”

Hız. Muhammed (s.a.v.)

Sizin bu sahabîden haberiniz var mı?!

Tarih onun; Kâbe-i Muazzama'nın içinde doğan tek kişi olduğunu kaydetmektedir...

Bu doğum hikâyesi öz olarak şöyledir: Hakîm'in annesi, akranı bazı kadınlarla birlikte, oyalanmak için Kâbe'nin içine girmişti.

O gün her nasılsa Kâbe açıldı. Annesi de o sırada hamileydi. Kâbe'nin içindeyken ansızın doğum sancısı geldi ve oradan çıkamadı...

Ona doğumlarda kullanılan deri bir örtü getirildi ve çocuğu onun üzerine doğurdu...

Bu doğan çocuk Hakim b. Hazam'dı.

O, Mü'minlerin annesi Hatice Bint Huveylid hanımefendinin de erkek kardeşinin oğlu idi.

Hakim b. Hazam; soylu, mevkisi yüksek ve zengin bir aile içinde büyümüştür.

Bunlardan başka o, akıllı, şerefli ve faziletli birisiydi. Kavmi onu başkanlığa getirmiş, ona rifade¹ görevini vermişti.

O, cahiliyye devrinde, Kâbe'yi ziyarette gelen hacılara malından belli bir pay ayırırdı.

Hakim, peygamber olmadan önce Rasûlullah'ın (s.a.v.) samimi dostuydu.

Peygamber'den beş yaş büyük olmasına rağmen, onunla arkadaşlık eder, onunla sohbet etmekten ve oturup kalkmaktan hoşlanırdı.

Rasûlullah da (s.a.v.) onun sevgisine sevgiyle, dostluğuna da dostlukla karşılık verirdi.

Daha sonra akraba oldular ve aralarındaki bağ daha da kuvvetlendi. Bu da; Rasûlullah (s.a.v.) onun halası Hatice'yle evlendiğinde olmuştu.

Hakim'in Rasûlullah'la (s.a.v.) olan bütün bağlarını size açıkladıktan sonra, onun; Rasûlullah'a (s.a.v.) peygamberlik gelmesinin üzerinden 20 küsur yıl geçtiği halde, ancak Mekke'nin fethedildiği gün müslüman olduğunu öğrenirseniz hayretten kendinizi alamazsınız!

Allah'ın akıl nimetini verdiği ve Peygamber'le akrabalığı lütfettiği Hakim b. Hazam gibi bir kimse hakkında sanılan: Onun Rasûlullah'a (s.a.v.) ilk inananlardan, davetini ilk tasdik edenlerden ve onun gösterdiği yola ilk uyanlardan olmasıydı...

Ancak Allah'ın dilediği oldu...

Bizim Hakim b. Hazam'ın müslüman olmakta gecikmesine şaştıgımız gibi bizzat kendisi de buna şaşmaktaydı.

İslâm'a girip imanın tadını alınca, ömründen Allah'a ortak koşarak ve Peygamber'ini yalanlayarak geçirdiği her ana pişmanlık duymaya başladı.

Oğlu, onu müslüman olduktan sonra ağlarken gördü ve sordu:

— "Seni ağlatan nedir baba?"

— "Oğlum! Beni ağlatan birçok şey var. Birincisi: Müslüman olmakta geç kalmamdır. Bu sebeple birçok iyi şeyde öncelik hakkına sahip olamadım.

Bedir ve Uhud harplerinde Allah beni kurtarmıştı. O zaman kendi kendime şöyle dedim: "Bundan sonra, Rasûlullah'a (s.a.v.) karşı Kureyş'e yardım etmeyeceğim ve Mekke'den çıkmayacağım." Ama kısa

¹ Rifade: Cahiliyye'de Kureyş'in verdiği görevlerden birisidir. Bu görevi alan, yoksul ve düşkün hacılara yardım ederdi.

bir süre sonra Kureyş'in zaferine ben de iştirak ettim. Her müslüman olmaya niyetlenişimde hâlâ cahiliyye âdetleriyle hareket eden yaşlı ve itibarlı erkeklerden sağ kalanlara bakıp onları örnek alıyor ve onlar gibi hareket ediyordum.

Keşke böyle yapmasaydım...

Bizi sırf, atalarımıza ve büyüklerimize uymak mahvetti.

İşte ben niçin ağlamayayım oğlum?!"

*

Hakim b. Hazam'ın müslüman olmakta geç kalmasına bizim ve kendisinin hayret ettiği gibi, Peygamber de Hakim b. Hazam gibi akıllı ve anlayışlı birisi için buna hayret ediyordu. İslâm ona nasıl kapalı kalırdı. Rasûlullah (s.a.v.) onun ve onun gibi bazı kimselerin Allah'ın dine girmede acele etmelerini istiyordu.

Mekke'nin fethinden önceki gece, Rasûlullah (s.a.v.) ashabına şöyle demişti:

— "Mekke'de müşrik olarak kalmalarına razı olmadığım ve İslâm'a girmelerini arzu ettiğim dört kişi var."

— "Onlar kimlerdir ya Rasûlallah?" denildi.

— "Bunlar: Attab b. Useyd, Cubeyr b. Mut'im, Hakîm b. Hazam ve Süheyl b. Amr'dır."

Allah'ın lûtfuyla, bunların hepsi müslüman olmuşlardır.

Rasûlullah (s.a.v.) Mekke'ye girdiğinde Hakim b. Hazam'a lûtufta bulunup şöyle seslenilmesini emretmiştir:

— "Kim, tek ve ortağı olmayan Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederse, emniyettedir..."

Kim Kâbe'de oturup silâhını bırakırsa, emniyettedir.

Kim kapısını kapar, evinde oturursa, emniyettedir...

Kim Ebû Sufyan'ın evine girerse, emniyettedir...

Kim Hakim b. Hazam'ın evine girerse, emniyettedir."

Hakim b. Hazam'ın evi Mekke'nin en aşağısında, Ebû Sufyan'ın evi ise en üstündeydi.

Hakim b. Hazam, aklını alacak şekilde müslüman olup kanına ve kalbine karışacak şekilde iman etti...

Cahiliyyede yaptığı her şeyi veya Rasûlullah'a (s.a.v.) düşmanlıkta sarfettiği her şeyi misli misline ödemeye söz verdi.

Ve sözünü yerine getirdi.

İşte bunlardan birisi:

Tarihî bir ev olan Dâru'n-Nedve ona aitti.

Kureyş, cahiliyye devrindeki toplantılarını orada yapardı. Yine Kureyş'in ileri gelenleri ve büyükleri Rasûlullah'ın (s.a.v.) öldürülmesi için orada toplanmışlardı.

Hakim b. Hazam ondan kurtulmak istedi. Sanki bu iğrenç geçmişin üzerine bir unutma perdesi çekmek istiyordu ve onu yüzbin dirheme sattı.

Kureyş, gençlerinden birisi ona şöyle dedi:

— "Kureyş'ten kalan en iyi mirası sattın amca!"

Hakim şöyle cevap verdi:

— "Heyhat yavrum. Bütün iyi şeyler gitti. Sadece takva kaldı. Ben onu sadece; bedeliyle Cennet'te bir ev almak için sattım... Sen şahidim ol. Ben onun bedelini Allah rızası için bağışladım."

Hakim b. Hazam müslüman olduktan sonra hacca gitti. Güzel örtüleri olan yüz deveyi de yanında götürdü ve onların hepsini Allah rızası için kesti...

Bir başka haccında Arafat'ta durdu. Yanında yüz köle vardı. Her birinin boynunda gümüş birer halka vardı. Halkaların üzerine şöyle yazdırmıştı:

"Bunlar, Hakim b. Hazam tarafından Allah rızası için azâd edilmişlerdir."

Sonra hepsini azad etti...

Üçüncü haccında bin koyun -evet bin koyun- götürüp Mina'da hepsinin kanını akıttı. Etleriyle Allah rızası için yoksul müslümanları doyurdu.

Huneyn gazasından sonra Hakim b. Hazam Rasûlullah'tan (s.a.v.) ganîmet istedi ve Rasûlullah (s.a.v.) ona verdi. Daha sonra yine istedi. Rasûlullah (s.a.v.) ona yine verdi. Nihayet aldığı develerin sayısı yüze ulaştı. O zamanlar yeni müslüman olmuştu. Rasûlullah (s.a.v.) ona şöyle dedi:

— “Hakim! Bu, dünya malı tatlıdır, yeşildir, (yani nefse hoş gelir)... Kim tokgözlülükle alırsa, o kimsenin malına bereket verilir, kim açgözlülükle alırsa, o malın bereketi yoktur. Yüksekteki el, aşağıdaki elden daha hayırlıdır (veren el, alan elden daha üstündür).”

Hakim, Rasûlullah'tan (s.a.v.) bunu duyunca:

— “Ya Rasûlallah! Seni hak ile gönderene yemin olsun! Senden sonra kimseden bir şey istemeyeceğim...”

Dünya'dan ayrılıncaya kadar kimseden bir şey almayacağım...”

Hakim, yemininde durdu.

Halifelîği zamanında Ebû Bekir onu birkaç defa beytu'l-mal'dan verilen maaşını alması için çağırttı ama, o almamakta direndi. Halifelik Hz. Ömer'e geçtiğinde, maaşını alması için çağırttı ama, ondan da bir şey almamakta ısrar etti.

Hz. Ömer halkın içinde ayağa kalkıp şöyle dedi:

— “Sizler şahit olun ey müslümanlar! Ben Hakim'i maaşını almaya çağırıyorum ama, o almamakta ısrar ediyor.”

Böylece Hakim, ölünceye kadar kimseden bir şey almamış oldu...¹

1 Hakim b. Hazam hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İstîab, I/368

2- El-Isabe, I/327

3- El-Milel ve'n-Nihal, I/27

4- Et-Tabakatü'l-Kubra, I/26

5- Siyeru A'lami'n-Nubela, III/164

6- Zuamau'l-İslâm, s. 190-196

7- Humatu'l-İslâm, I/121

8- Tarihu'l-Hulefa, s. 126

9- Sıfetu's-Safve, I/319

10- El-Maarif, s. 92-93

11- Usdu'l-Ğabe, II/9-10

12- Muhazaratu'l-Udeba, IV/478

13- Murucu'z-Zeheb, II/302

ABBAD B. BİŞR

“Ensardan üç kişi vardır ki fazilette hiç kimse onların üstüne çıkamamıştır. Hepsi de Abdüleşhel kabilesinden olan bu şahıslar: Sa'd b. Muaz, Useyd b. el-Huzayr ve Abbad b. Bişr'dir.”

Mü'minlerin Annesi Aişe

Abbad b. Bişr, İslâmî davet tarihinde parlak bir isimdir.

Eğer onu âbidler (çok ibadet edenler) arasında ararsan, onu; muttaki, temiz ve geceyi Kur'ân cüzleriyle geçiren bir kimse olarak görürsün...

Eğer onu kahramanlar arasında ararsan, onu; cesur, dövüşken ve müslümanların malları konusunda güvenilen bir kimse olarak görürsün...

Hatta Aişe, onun ve onun kavminden iki kişi hakkında şöyle demişti:

— “Ensar'dan üç kişi vardır ki fazilette hiç kimse onların üstüne çıkamamıştır. Hepsi de Abdüleşhel oğullarından olan bu şahıslar: Sa'd b. Muaz, Useyd b. el-Huzayr ve Abbad b. Bişr'dir.”

*

Abbad b. Bişr, Yesrib ufuklarında Muhammed'in ilk hidayet ışıkları belirlediğinde, taptaze yüzünde namuslu ve temiz olmanın parlaklığı

farkedilen, yaşı yirmi beşi geçmemiş olmasına rağmen hareketlerinde olgun kimselerin ağırbaşlılığı görülen mükemmel bir gençti.

Abbad, Mekkeli genç davetçi Mus'ab b. Umeyr'e katılmıştı. İman bağlarının iki kalbi birleştirmesi, güzel huy ve hasletlerin iki gönlü bir araya getirmesi pek çabuk olmuştu.

O, Mus'ab'ı sıcak ve gümüş gibi sesiyle, çekici ve düşündürücü vurgularıyla Kur'ân okurken dinlemiş ve Allah'ın kelâmına aşık olmuştu. Kur'ân'a kalbinin ortasında geniş bir yer açmış, onu kendisinin devamlı meşguliyeti haline getirmişti. Gecesinde, gündüzünde, hazarda ve seferde, devamlı onu okurdu. Hatta o sahabe arasında "İmam" ve Kur'ân'ın dostu" diye tanınmıştı.

Rasûlullah (s.a.v.) bir gece, Aişe'nin mescide bitişik odasında namaz kılıyordu. Cebrail'in kalbine indirdiği şekliyle Kur'an'ı taptaze onlara okuyan Abbad b. Bişr'in sesini işitti:

— "Aişe! Bu, Abbad b. Bişr'in sesi mi?"

— "Evet, ya Rasûlallah!"

— "Allah'ım ona mağfiret et."

Abbad b. Bişr bütün olaylarda Rasûlullah'la (s.a.v.) beraberdi. Bunların her birinde Kur'an hafızı Abbad'ın bir rolü vardı.

İşte bunlardan biri:

Rasûlullah (s.a.v.) Zatu'r-Rika' gazasından dönerken, geceyi geçirmeleri için müslümanları bir vadide konaklatmıştı.

Bu arada müslümanlardan biri -harp esnasında- kocası yokken bir müşrik kadını esir almıştı. Kocasını dönünce -karısını bulamadı- Muhammed'le ashabına yetismeye ve onların kanını akıtmadıkça dönmemeye Lât ile Uzza adına yemin etmişti.

Müslümanlar develerini çöktürünce Rasûlullah (s.a.v.) onlara:

— "Bu gece bizi kim bekleyecek?" dedi.

Abbad b. Bişr'le Ammar b. Yasir kalkıp yanına gittiler:

— "Biz bekleyeceğiz ya Rasûlallah!" dediler.

Muhacirler Medine'ye geldiğinde, Peygamber ikisini kardeş yapmıştı.

Vadinin ağzına varınca, Abbad kardeşi Ammar'a:

— "Gece, ne zaman uyumak istersin, önce mi, sonra mı?" dedi,

Ammar:

— “Ben önce uyumak istiyorum” dedi ve ondan uzak olmayan bir yere yattı.

Gece sakindi. Yıldızlar, ağaçlar ve taşlar Rablerine hamdederek tesbih çekiyorlar ve ona şükrediyorlardı. Abbad'ın gönlü ibadet etmeyi arzu etmiş ve kalbi Kur'an'ı özlemişti.

Ona göre en tatlı şey Kur'an'dı. Namaz kılarken onu okuduğunda, namazdan elde edilen sevabı, Kur'an okuma sevabına ilave ederdi.

Kibleye yönelip namaza durdu. Düşündürücü, taze ve tatlı sesiyle Kehf suresinden okumaya başladı. Bu parlak ilahî nurun içinde yüzüp ışıklarının parıltısında boğulurken, hızla birisi geldi. Vadinin ağzında ayakta dikilen Abbad'ı uzaktan gördü. Peygamberle ashabının içerde; onunsa oradakilerin bekçisi olduğunu anladı. Yayının kirişini bağladı. Sadağından bir ok alıp attı ve ona isabet ettirdi.

Abbad vücudundan oku çıkardı ve Kur'an okuyuşunda coşarak namazına devam etti.

Adam ona başka bir ok attı ve onu da isabet ettirdi. Abbad önceki gibi onu da çıkardı. Adamın attığı üçüncü oku da öncekiler gibi çıkardı. Abbad sürüne sürüne arkadaşının yanına gitti:

— “Kalk, yaralar bende güç kuvvet bırakmadı” dedi.

Adam ikisini görünce, kaçıp gitmişti.

Ammar, Abbad'a dikkatli bakınca, yaraları sebebiyle çok fazla kan kaybetmekte olduğunu gördü.

— “Subhanellah! Adam sana ilk oku attığında beni uyandırsaydın ya?!” dedi. Abbad:

— “Sûreyi bitirmeden Kur'an okumayı kesmek istemedim. Allah'a yemin ederim ki, Rasûlullah'ın (s.a.v.) bana korumayı emrettiği mevziyi kaybetme korkum olmasaydı, canımın kesilmesini onun kesilmesinden daha çok severdim.”

Ebû Bekr zamanında, dinden dönenlerle bazı harpler yapılmıştı. Ebû Bekir yalancı Müseylime fitnesini yok etmek ve ona yardım eden mürtedleri yola getirmek ve onları yeniden İslâm dairesine sokmak için büyük bir ordu hazırlamıştı.

Abbad da orduya katılanlar arasındaydı.

Abbad -müslümanların kayda değer bir başarı elde edemedikleri bu savaşlar esnasında- Ensar'la Muhacirlerin işi birbirlerinin üzerine atmaları yüzünden üzünelecek şeyler görüp yine onların birbirlerini suçlamaları yüzünden bazı kötü şeyler duymuştu. Bunun üzerine şu kanaata varmıştı:

Herbirinin tek başına sorumluluk taşıması ve gerçek sabırlı mücahidlerin bilinmesi için, taraflar birbirlerinden ayrılırlarsa ancak, müslümanlar bu savaşlarda başarıya ulaşabilirlerdi.

Son çarpışmadan önceki gece, Abbad rüyasında; semanın onun için açıldığını, içine girince, onu çekip aldığını ve kapısını üzerine kapattığını gördü...

Sabah olunca, Ebû Said el-Hudrî'ye rüyasını anlatıp şöyle dedi:

— "Vallahi bu; şehit olmak demektir, Ebû Said!"

Gündüz olup savaşa başlanınca, Abbad yüksek bir yere çıktı ve haykırmaya başladı:

— "Ey Ensar topluluğu! Siz diğerlerinden ayrılın... Kılıçlarınızın kınlarını kırın. Sizin yüzünüzden İslâm'a bir zarar gelmesin."

Bunu devamlı tekrar etti. Nihayet; başlarında Sabit b. Kays, Bera' b. Malik ve Ebû Ducane'nin bulunduğu dört yüz kadar Ensarlı yanında toplandı.

Abbad yanındakileri, kılıçlarıyla safları yarmaya ve göğüsleriyle tehlikeleri karşılamaya götürdü.

Nihayet yalancı Müseylime'nin ve etrafındakilerin gücü kırılıp "Ölüm Bahçesi"ne sığındılar.

Abbad, kanlar içinde bahçe duvarının dibine şehit düşmüştü.

Vücudunda birçok kılıç darbesi, mızrak ve ok yarası vardı.

Onu ancak vücudundaki bir ben'den tanıyabilmişlerdi.¹

1 Abbad b. Bîşr hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, I/370

2- Tehzîbu't-Tehzîb, V/90

3- İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kubra, III/440

4- El-Muhabber fi't-Tarih, s. 282

5- Siyeru A'lâmi'n-Nubela, I/243

6- Hayatu's-Sahabe, I/716 ve fihristlere bakınız.

ZEYD B. SÂBÎT

**“Hassan ve oğlundan sonra kafiyelerden kim anlar?
Zeyd İbn-i Sabit'ten sonra mânâlardan kim anlar?”**

Hassan İbn-i Sabit

Hicretin ikinci senesindeyiz.

Medine o gün Bedir harbine hazırlanan insanlarla dolup taşmaktaydı.

Peygamber, Allah yolunda cihat ve Allah'ın adını yeryüzünde kökleştirmek için hareket eden ilk orduya son defa göz atmaktaydı.

Tam bu sırada safların yanına daha onüçünü tamamlamamış, parlak zekalı küçük bir çocuk geldi...

Elinde, boyuna denk veya boyundan biraz daha uzun bir kılıçla Rasûlullah'a (s.a.v.) yaklaşıp:

— “Ya Rasûlallah! Senin için canım feda olsun. Seninle beraber olmama ve senin sancağının altında Allah'ın düşmanlarıyla savaşmama izin ver” dedi.

Rasûlullah (s.a.v.) memnun ve hoşlanmış bir şekilde ona baktı, şefkat ve sevgiyle omzuna vurdu. Onun hatırını aldı ve yaşı küçük olduğu için onu geri çevirdi.

Küçük çocuk üzgün bir halde, kılıcını yere vura vura geri dönmüştü. Çünkü Rasûlullah'ın (s.a.v.) yapacağı ilk gazada onunla beraber olma şerefinden mahrum kalmıştı.

Arkasından annesi en-Nevvar Bint Malik de geri dönmüştü. Annesinin üzüntüsü oğlununkinden daha az değildi.

Annesi, oğlunun, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sancağı altında büyük adamlarla birlikte savaşıma gittiğini gözleriyle görmeyi temenni ediyordu. Eğer hayatta olsaydı, babasının Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında olması beklenen yeri onun almasını istiyordu.

Ancak Ensarlı çocuk, yaşının küçüklüğü sebebiyle bu alanda Rasûlullah'a (s.a.v.) yaklaşmayı beceremeyince, kendini Peygamber'e yaklaştırmak için aklını başka bir alana kaydırды...

İşte bu, ilim ve Kur'an ezberleme alanıydı...

Çocuk düşüncesini annesine açtı. Annesi buna çok sevindi ve onu gerçekleştirmek için çaba göstermeye başladı.

En-Nevvar, çocuğun arzu ve düşüncesini kavminden bazı kimselere anlattı.

Onu Rasûlullah'a (s.a.v.) götürüp şöyle dediler:

— “Ya Rasûlallah! Bu, oğlumuz Zeyd b. Sabit'tir. Kur'an-ı Kerim'den 17 sure ezberlemiştir. Bu sureleri sana indirildiği şekilde düzgün bir şekilde okumaktadır.

Bunlardan başka o, beceriklidir. İyi okuma yazma bilir. Bunlarla sana yakın olmayı ve seninle beraber olmayı istiyor. İstersen kendisini bir dinle.”

Rasûlullah (s.a.v.) küçük Zeyd b. Sabit'ten ezberlediklerinin bir kısmını dinlediğinde, tecvid'inin güzel ve dilinin düzgün olduğunu gördü. Gökyüzünde yıldızların parladığı gibi, Kur'an kelimeleri

dudaklarında parlıyordu. Okuyuşu, okuduğunu daha etkili hale getiriyordu...

Kelimeler üzerinde duruşu, okuduğu şeylere dikkat ettiğine ve manasını iyi anladığına işaret ediyordu...

Rasûlullah (s.a.v.) ondan çok memnun olmuştu. Çünkü Zeyd'i anlatılanın üstünde bulmuştu. Hele onun güzel yazı yazması memnuniyetini daha da artırmıştı.

Rasûlullah (s.a.v.) ona dönüp:

— “Zeyd! Benim için yahudilerin yazısını öğren, çünkü ben söylediğim şeylerde onlardan emin olamıyorum” dedi. Zeyd:

— “Başüstüne ya Rasûlallah!” diye cevap verdi.

Zeyd hemen İbranî dilini öğrenmeye sarıldı. Kısa bir sürede onu öğrendi. Rasûlullah (s.a.v.) yahudilere mektup yazmak istediğinde, İbranî diliyle yazmaya, yahudiler Rasûlullah'a (s.a.v.) yazdıklarında da onları okumaya başladı.

İbranî dilini öğrendiği gibi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) emriyle süryanî dilini de öğrendi. Böylece Zeyd b. Sabit Rasûlullah'ın (s.a.v.) tercümanı olmuştu.

Rasûlullah (s.a.v.) Zeyd'in sağlam ve güvenilir, dikkatli ve anlayışlı olduğundan emin olunca, gökten yere gönderilende de ona güvenmiş ve onu vahiy katibi yapmıştı...

Kur'an'dan bir ayet nazil olduğu zaman, Zeyd'i çağırır ve:

— “Yaz Zeyd!” derdi ve Zeyd de yazardı.

Zeyd b. Sabit Rasûlullah'tan (s.a.v.) Kur'an'ı azar azar alıyor ve onun ayetleriyle büyüüp geliyordu...

Kur'an'ı Rasûlullah'ın (s.a.v.) ağzından taptaze ve nüzul sebepleriyle bağlantılı olarak alıyor ve gönlü onun hidayet nurlarıyla parlıyor, akli onun gösterdiği yolun sırlarıyla aydınlanıyordu...

Şanslı çocuk Kur'an konusunda ihtisas yapıyor ve bu hususta Rasûlullah'ın (s.a.v.) vefatından sonra Muhammed ümmetinin ilk mercii oluyordu.

Ebû Bekir zamanında Allah'ın Kitabını cemedanların (toplayanların) başı o idi. Osman zamanında mushafları tek nüshada birleştirenlerin önde gelenleri arasındaydı.

Bu makamdan sonra, arzu edilen başka bir makam var mıydı?

Akıl sahiplerinin şaşırıp kaldığı durumlarda Kur'an, Zeyd b. Sa-bit'e doğruluk yollarını aydınlatmak suretiyle lütufta bulunmuştur. Bunlardan birisi şöyledir:

Sakîfe günü müslümanlar, Rasûlullah'ın (s.a.v.) halifesinin kim olacağı konusunda ihtilafa düşmüşlerdi. Muhacirler:

— "Rasûlullah'ın (s.a.v.) halifesi olmak bize aittir. Biz ona daha layığız" dediler.

Ensar'dan bazıları:

— "Hayır, aksine halifelik bize aittir. Biz ona daha layığız" dediler.

Bazıları da:

— "Hayır, hilafet hem bize hem de size aittir... Rasûlullah (s.a.v.) sizden birini herhangi bir işe tayin ettiği zaman, yanına bizden birisini de verirdi" dediler.

Nerdeyse daha Peygamber defnedilmeden, aralarında kefenlenmiş bir halde dururken büyük bir fitne çıkıyordu.

İşte bu anda fitneyi büyümeden yok edecek ve şaşırانların yolunu aydınlatacak, Kur'an'ın gösterdiği doğru yola uygun kesin bir söz gerekiyordu. Bu söz, Ensarlı Zeyd b. Sabit'in ağzından çıktı. Kavmine dönüp:

— "Ey Ensar topluluğu! Şüphesiz Rasûlullah (s.a.v.) Muhacirlerdendi. Halifesi de onun gibi muhacir olacaktır. Biz ise Rasûlullah'ın (s.a.v.) yardımcıları (Ensar) olduk ve ondan sonraki halifesinin de yardımcıları (Ensar) ve hak olan şeylerde destekçileri olacağız."

Daha sonra elini Ebû Bekir es-Sıddîk'a uzattı ve şöyle dedi:

— "İşte bu, sizin halifenizdir. Ona bey'at edin."

Zeyd b. Sabit, Kur'an'ın lütfuyla, Kur'an konusunda derin bir bilgiye sahip olmakla ve uzun zaman Rasûlullah'la (s.a.v.) bir arada kalmakla müslümanların yol göstericisi haline gelmişti. Halifeler, çözülmesi güç meselelerde ona danışır, halk da problemleri konusunda ondan fetva isterdi. Özellikle miras konularında ona müracaat ederlerdi. Müslümanlar arasında mirasla ilgili hükümleri ondan daha iyi bilen ve miras taksimini ondan daha iyi beceren birisi yoktu. Ömer, Cabiye'de halka hitaben şu konuşmayı yapmıştı:

— “Ey insanlar! Kim Kur'an'la ilgili birşey sormak isterse, Zeyd b. Sabit'e gelsin... Kim fıkıhla ilgili birşey sormak isterse Muaz b. Cebel'e gelsin... Kim malla ilgili bir soru sormak isterse, bana gelsin. Allah beni mallara sahip olan ve onları taksim eden kişi yapmıştır.”

Sahabe ve Tabiîn arasındaki ilim talebeleri Zeyd b. Sabit'in değerini anlamışlar, ilminden dolayı ona hürmet etmişlerdir.

İşte ilim denizi Abdullah b. Abbas, Zeyd b. Sabit'i hayvanına binmek isterken görüyor ve onun için özengiye ve yuları tutuyor. Zeyd b. Sabit:

— “Bunu yapmaktan vazgeç. Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğlu!” diyor.

İbn-i Abbas:

— “Biz âlimlerimize böyle davranmakla emrolunduk...” şeklinde cevap veriyor ve Zeyd, İbn-i Abbas'a:

— “Bana elini göster” diyor.

İbn-i Abbas elini çıkarıyor ve Zeyd eğilip öperek şöyle diyor: “Biz de Peygamberimizin âl-i beytine böyle davranmakla emrolunduk.”

Zeyd b. Sabit vefat edince müslümanlar onun ölümüyle toprağa gömülen ilme ağladılar.

Ebû Hüreyre şöyle demiştir:

— “Bugün, bu ümmetin derin bir âlimi ölmüştür. Umulur ki Allah İbn-i Abbas'ı onun yerine geçirir.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) şairi Hassan b. Sabit de onun hakkında ve kendisi hakkında şu mersiye yazmıştır:

“Hassan ve oğlundan sonra kafiyelerden kim anlar?

Zeyd b. Sabit'ten sonra mânâlardan kim anlar?”¹

¹ Zeyd b. Sabit hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- El-İsabe, biyografi no: 2880
- 2- El-İstîab (El-İsabe'nin hamışinde), I/551
- 3- Gayetu'n-Nihaye, I/296
- 4- Sıfatu's-Safve, I/249 (Hind baskısı).
- 5- Usdu'l-Ğabe, biyografi no: 1824
- 6- Tehzibu't-Tehzib, III/399
- 7- Takrîbu't-Tehzib, I/272
- 8- İbn Sa'd, et-Tabakat, fihristlere bakınız.
- 9- El-Maarif, s, 260
- 10- Hayatu's-Sahabe, fihristlere bakınız.
- 11- İbn Hişam, es-Sire, fihristlere bakınız.
- 12- Tarihu't-Taberî, fihristlere bakınız.
- 13- El-Vekî, Ahbaru'l-Kuzat, I/107-110

RABİA B. KÂ'B

Rabia b. Ka'b kendisi anlatmaktadır:

"Gönlüm iman nuruyla aydınlandığında ve kalbim İslâmın mânâlarıyla dolduğunda taze bir gençtim.

Gözlerim Rasûlullah'ı (s.a.v.) ilk görüşünde, onu bütün organlarımı saran bir sevgiyle sevdim ve beni her şeyden alakoyacak şekilde ona tutuldum. Bir gün kendi kendime şöyle dedim:

— "Yazıklar olsun sana Rabia! Niçin kendini tamamen Rasûlullah'ın (s.a.v.) hizmetine vermiyorsun?

Git, kendini ona arzet... Eğer seni kabul ederse ona yakın olma saadetine erer, sevgisini kazanır, dünya ve ahiretin en iyisini elde edersin."

Kendimi Rasûlullah'a (s.a.v.) arzetmekte ve beni hizmetine kabul etmesini rica etmekte gecikmedim. Rasûlullah (s.a.v.) ricamı geri çevirmedi ve benim ona hizmet etmeme razı oldu. O günden itibaren, Rasûlullah'ı gölgesinden daha iyi takip eden birisi olmuştum.

Nereye gitse, onunla beraber yürür, nasıl dönse, çevresinde öyle dönerdim. Benim bulunduğum tarafa göz ucuyla bir defa baksa hemen, önüne dururdum.

O da bir ihtiyacı olunca, hemen onu yapmam için beni bulurdu. Gün boyunca O'na hizmet ederdim. Gün bitince O, yatsıyı kılıp evine çekilirdi. Ben de gitmeye niyet ederdim. Ama kendi kendime şöyle derdim:

“Nereye gidiyorsun Rabia?

Belki geceleyin Rasûlullah'ın (s.a.v.) bir ihtiyacı olur.”

Evinin eşiğinden ayrılmamak üzere kapıda oturdum.

Rasûlullah (s.a.v.) geceyi namaz kılarak geçirirdi. Çok defa Fatiha'yı okuduğunu duyardım. Gece yarısına kadar onu okur dururdu.

Çok uzun sürdüğü için oradan ayrılırdım veya uyku bastığı için uyur kalırdım.

Çok defa “semiallahu limen hamideh” dediğini duyardım. Onu da Fatiha'yı okuduğundan daha uzun süre okurdu.

Rasûlullah (s.a.v.) kendisine iyilikte bulunan kimseye onunkinden daha büyük bir iyilikle karşılık vermeyi isterdi.

Ona yaptığım hizmetten dolayı, bana karşılık vermeyi istemişti. Bir gün yanıma gelip:

— “Rabia!” dedi.

— “Buyur ya Rasûlallah! Allah sana saadet versin.”

— “Benden birşey iste, onu sana vereyim.”

Biraz düşünüp şöyle dedim:

— “Ya Rasûlallah! İsteyeceğimi düşünüp sana bildirmem için bana mühlet ver.”

— “Tamam, zararı yok.”

O sırada ben; ailesiz, parasız ve evsiz-barksız yoksul bir gençtim. Benim gibi yoksul müslümanlarla birlikte mescidin sofasında¹ kalıyordum.

Halk bize “İslâm'ın misafirleri” derdi.

Müslümanlardan biri Rasûlullah'a (s.a.v.) bir sadaka getirdiği zaman, o sadakanın tamamını bize gönderirdi.

¹ Sofa (Suffe): Rasûlullah'ın (s.a.v.) mescidinde bir yerdir. Evleri olmayan yoksul müslümanlar orada kalırlardı ve bunlara Ehlu's-Suffe denilirdi.

Yine birisi ona hediye verdiğinde, Rasûlullah (s.a.v.) bir kısmını kendisi alır, geri kalanını da bize verirdi.

İçimden şöyle geçirdim: Fakirlikten kurtulup zenginleşeceğim, başkaları gibi, mal, hanım ve çocuk sahibi olacağım dünya nîmetlerinden birini isteyeyim.

Ancak şöyle demekle gecikmedim.

“Yazıklar olsun sana Rabîa b. Ka'b! Dünya gelip geçicidir, fanidir. Azîz ve Celîl olan Allah, senin dünyadaki rızkına kefildir. O dünya rızkı sana mutlaka gelecektir. Peygamber'in Rabbi katında, isteği geri çevrilmeyen bir derecesi vardır. Ondan, senin için ahiret nimeti olan bir şeyi talep et.”

Böylece içim rahatlamıştı.

Daha sonra Rasûlullah'a geldim.

— “Ne diyorsun Rabîa!”

— “Ya Rasûlullah! Benim için Allah Teâlâ'ya; beni cennette sana arkadaş etmesi için dua etmeni istiyorum.”

— “Bunu sana kim tavsiye etti?”

— “Hiç kimse tavsiye etmedi. Fakat sen bana: “Benden bir şey iste, onu sana vereyim” dediğinde içimden; dünya nimetlerinden olan bir şeyi senden istemeyi geçirmiştım. Bakî olan (ahireti) fanî olana tercih etmekte gecikmedim. Senden, benim cennette senin arkadaşın olmam için Allah'a dua etmeni istedim.”

Rasûlullah (s.a.v.) uzun süre sustuktan sonra:

— “Bundan başka bir isteğin var mı?” dedi.

— “Hayır, Ya Rasûlallah! Ben senden bir şey isteyecek durumda değilim.”

— “Öyleyse çok secde etmek suretiyle nefesine yardım et. (Çok ibâdet ederek nefsinı koru).”

Dünyada kendisine hizmet etmek ve sohbetinde bulunmak şerefine nâil olduğum gibi, Cennet'te de Rasûlullah'la (s.a.v.) arkadaş olmak bahtıyarlığına nâil olmak için çok ibâdet etmeye başladım.”

Bu hadisenin üzerinden uzun bir zaman geçmeden Rasûlullah (s.a.v.) beni çağırıp:

— “Evlenmek istemez misin Rabîa?!” dedi.

— “Hiçbir şeyin beni sana hizmetten alıkoymasını istemem ya Rasûlallah!”

Hem benim evleneceğim kadına verebileceğim ne mehir param, ne de onu geçindirecek param var.”

Rasûlullah (s.a.v.) bunun üzerine sustu.

İkinci defa beni gördü:

— “Evlenmek istemez misin Rabîa!” dedi.

Ben yine önceki gibi cevap verdim. Fakat yalnız başıma kalınca, yaptığıma pişman oldum:

— “Yazıklar olsun sana Rabîa!...” dedim. “Vallahi, Peygamber senin dinin ve dünyanın için sana uygun olanı senden daha iyi bilir. Eğer bundan sonra bir daha Rasûlullah (s.a.v.) beni evlenmeye davet ederse, kabul edeceğim.”

Bunun üzerine uzun bir zaman geçmeden Rasûlullah (s.a.v.) bana:

— “Evlenmek istemez misin Rabîa!” dedi. Ben de:

— “İsterim ya Rasûlallah! Ama beni kim evlendirecek? Benim durumumu biliyorsun!”

Falancalara git ve onlara şöyle söyle: “Rasûlullah (s.a.v.) size kızınız falanı bana vermenizi emrediyor.”

Utana utana onlara geldim:

— “Rasûlullah (s.a.v.) kızınız falanı benimle evlendirmeniz için beni size gönderdi.”

— “Falan kızı mı?”

— “Evet.”

— “Rasûlullah'ın (s.a.v.) ve Rasûlullah'ın elçisinin başımızın üzerinde yeri vardır. Vallahi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) elçisi ancak isteği yerine geldikten sonra döner...” dediler ve beni o kızla nikâhladılar.

Bunun üzerine Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip:

— “Ya Rasûlallah! En hayırlı evden geliyorum. Onlar benim doğruluğuma inandılar, bana ikramda bulundular ve kızlarını bana nikâhladılar. Onlara mehri nereden vereceğim?!”

Rasûlullah, (s.a.v.) Bureyde b. Hasîb'i -kavmim Benî Eslem'in ileri gelenlerindendi- çağırıp şöyle dedi:

— “Bureyde! Rabîa için bir çekirdek ağırlığında altın toplama.”

Benim için o kadar altını topladılar.

Rasûlullah (s.a.v.) bana:

— “Bunu onlara götür: Bu, kızınızın mehidir de.”

Onlara geldim, mehri verdim. Kabul edip beğendiler ve şöyle dediler:

— “Bu, çok ve iyidir.”

Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip:

— “Şimdiye kadar onlardan daha cömert ve iyi kimseler görmedim. Verdiğimi -az olmasına rağmen- beğenip şöyle dediler: “Bu çok iyidir.” Ya Rasûlallah! Dügün ziyafeti için nereden para bulacağım?”

Rasûlullah (s.a.v.) yine Bureyde'ye:

— “Rabîa için koç parası toplayın” dedi ve benim için besili, büyük bir koç aldılar.

Rasûlullah (s.a.v.) bana:

— “Aişe'ye git ve ona, evdeki arpayı vermesini söyle” dedi.

Ona gittim. Aişe bana:

— “Şu zenbili al. İçinde yedi sa' arpa var. Ondan başka da hiç yiyeceğimiz yok” dedi.

Koçu ve arpayı karımın ailesine götürdüm. Onlar:

— “Arpayı biz hazırlarız. Arkadaşlarına koçu hazırlamalarını söyle” dediler.

Koçu alıp, -Eslem kabilesinden bazılarıyla- kestik. Derisini yüzüp etlerini pişirdik. Artık bizim de ekmek ve etimiz vardı. Düşün ziyafetine Rasûlullah'ı (s.a.v.) davet ettim ve o davete icâbet etti.

Daha sonra Rasûlullah (s.a.v.) Ebû Bekir'in arazisine konmuş bir yeri bana bağışladı. Böylece dünyalık malım da olmuştu. Hatta bir hurma ağacı yüzünden Ebû Bekir'le anlaşmazlığa düştüm.

Ben:

— “O hurma ağacı benim arazimin içindedir” diyordum. O da:

— “Hayır, aksine benim arazimdedir” diyordu.

Yaptığımız münakaşa sonunda Ebû Bekir bana, kötü bir söz söyledi. Sonra pişman olup:

— “Rabia! Ödeşmemiz için, o sözü aynen sen de bana söyle” dedi.

— “Hayır vallahi, ben bunu yapamam” dedim.

— “Öyleyse gidip senin benimle ödeşmediğini Rasûlullah'a (s.a.v.) şikayet edeceğim” dedi.

Peygamber'e gitti, ben de peşinden gittim. Kavmim Eslemoğulları da benim peşime düşüp, şöyle dediler:

— “Hem önce sana hakaret eden o, hem de senden önce gidip Rasûlullah'a (s.a.v.) şikayet eden o, olur mu öyle şey.”

Onlara dönüp:

— “Yazıklar olsun size, bunun kim olduğunu biliyor musunuz? Bu, Ebû Bekir es-Sıddîk'tır. Bu, müslümanların şeyhidir... Gelip sizi görmeden dönünüz. Çünkü o, sizin sırf bana yardım etmek için geldiğinizi zannedip öfkelenecek, sonra Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gidecek, o öfkelendiği için Peygamber de öfkelenecek. O ikisi öfkelendiği için Allah da öfkelenecek ve Rabîa da mahvolacak.”

Bunun üzerine geri döndüler.

Ebû Bekir Peygamber'e gidip olayı olduğu gibi anlattı... Rasûlullah (s.a.v.) başını kaldırıp bana:

— “Rabia! Sıddîk'la aranızdaki mesele nedir?”

— “Ya Rasûlallah! Ebû Bekir kendisinin bana söylediği sözü, benim de ona söylememi istedi ve ben de isteğini yerine getirmedim.”

— “Evet, onun sana söylediğini, sen ona söylememelisin. Fakat sen şöyle söyle: Allah, Ebû Bekir'i bağışlasın.”

Ebû Bekir'e:

— “Allah seni bağışlasın Ebû Bekir!” dedim.

Ebû Bekir, gözleri yaş dolu:

— “Allah, benim yüzümden sana hayırla karşılık versin, ey Rabîa b. Ka'b. Allah, benim yüzümden sana hayırla karşılık versin, ey Rabîa b. Ka'b” diyerek ayrıldı. ¹

1 Rabîa b. Ka'b hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Usdul-Ğabe, II/171

2- El-İsabe, I/511

3- El-İstîab (el-İsabe'nin hamisinde), I/506

4- El-Bidaye ve'n-Nihaye, s. 335-336

5- Kenzu'l-Ummal, VII/36

6- Et-Tabakatu'l-Kubra, IV/313

7- Musnedu Ebî Davud, s. 161-162

8- Tarihu'l-Hulefa, s. 56

EBÛ'L-AS B. ER-RABÎ

**“Ebu'l-As bana doğruyu söyledi.
Verdiği sözü de yerine getirdi.”**

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Ebû'l-As b. er-Rabî el-Abşemî, yakışıklı, hiçbir eksiği olmayan mükemmel bir gençti. Güzel huy ve özelliklerin hepsini kendisinde toplamış örnek bir gençti.

Kış yaz seferler düzenleyen Kureyş'in ticaret sevgisi Ebû'l-As'a da geçmişti. Develeri Mekke'yle Suriye arasında gidip geliyordu. Onun kervanında yüz deve ve ikiyüz kişi bulunurdu. Halk, ticaret için mallarını ona verirlerdi. Çünkü onun becerikli, dürüst ve emin birisi olduğunu anlamışlardı.

Ebû'l-As'ın teyzesi, Muhammed'in hanımı olan Hadice Bint Huveylid, onu kendi oğlu yerine koyuyor, ona kalbinde ve evinde seve seve oturabileceği bir yer ayırıyordu.

Hz. Muhammed'in Ebû'l-As'a olan sevgisi ise Hadice'ninkinden daha az ve daha aşağı değildi.

Hz. Muhammed'in evinde yıllar süratle ve kolayca geçmişti. En büyük kızı Zeyneb büyümüştü. Mekke eşrafının oğulları gönüllerinden onu geçirmişlerdi.

Bu neden olmasındı?! Çünkü o, Kureyş kızlarının soyu en köklü, anası babası en şerefli, ahlâkı ve terbiyesi en güzel olanıydı.

Fakat onu nasıl elde edebilirlerdi?!

Onların arasına kızın teyze oğlu Ebû'l-As b. er-Rabî girmişti.

Zeyneb Binti Muhammed'in Ebû'l-As'la evlenmesinin üzerinden sadece birkaç yıl geçmişti ki, Mekke ilâhi ve yüce nûrla aydınlanmıştı. Allah, Peygamber'i Hz. Muhammed'i (s.a.v.) doğru ve hak dinle göndermiş, ona, en yakın akrabalarını uyarmayı emretmişti. Kadınlardan ona ilk iman eden, hanımı Hadîce Bint Huveylid, kızları Zeyneb, Rukiyye, Ümmü Kulsûm ve o sırada küçük olmasına rağmen Fâtıma olmuştu.

Ancak damadı, Ebû'l-As, baba ve dedelerinin dininden ayrılmayı istememiş, hanımını candan ve içten sevmesine rağmen, onun girdiği dine girmeyi kabul etmemişti.

Rasûlullah'la (s.a.v.) Kureyş arasındaki kavga artınca, Kureyşliler aralarında şöyle konuştular:

— “Yazıklar olsun size!... Gençlerinizi, kızlarıyla evlendirmekle Muhammed'in dert ve tasalarını siz yüklenmiş oldunuz. Eğer kızlarını ona geri verseydiniz, şimdi sizin yerinize onlarla uğraşırdı...”

— “İyi düşündünüz” deyip Ebû'l-As'a gittiler. Ona: “Hanımını terket Ebû'l-Âs! Onu babasının evine geri gönder. Biz seni Kureyş kadınlarının en güzellerinden dilediğinle evlendiririz” dediler.

Ebû'l-As:

— “Hayır, ben hanımımı terkedemem. Üstelik bütün dünya kadınlarının ona denk olmasını istemem” dedi.

Fakat Rukiyye ile Ümmü Kulsûm kocaları tarafından boşanıp babasının evine gönderildiler. Rasûlullah (s.a.v.) onların geri gönderilmelerine memnun olmuştu. Ebû'l-As'ın da diğerleri gibi yapmasını istiyordu. Fakat henüz hem buna zorlayacak kuvvete sahip değildi, hem de -henüz- mü'min kadının müşrikle evlenmesi haram kılınmıştı.

Rasûlullah (s.a.v.) Medine'ye hicret edip oradaki durumu güçlenince ve Kureyş Bedir'de onunla savaşmaya çıkınca, Ebû'l-As da onlarla birlikte çıkmaya mecbur kalmıştı...

Çünkü onun müslümanlarla çarpışma arzusu ve onlara dil u-zatma gayesi yoktu. Fakat kavmi içindeki mevkisi, onu birlikte gitmeye sevketmişti. Bedir, şirkin burnunu sürten, elebeşlerinin sırtını yere geti-ren, Kureyş'in kötü yenilgisiyle sona ermişti. Kimisi öldürülmüş, kimisi esir edilmiş, kimisi de kaçarak kurtulmuştu. Esirlerin arasında Zeyneb Bint Muhammed'in kocası Ebû'l-As da vardı.

Hız. Peygamber esirlere, kendilerini esirlikten kurtaracak bir fid-ye vermelerini şart koşmuş, esirin kavmi içindeki durumuna ve zen-ginliğine göre fidyeyi, bin dirhemle dörtbin dirhem arasında takdir et-mişti.

Esirlerin fidye paralarını götürmek üzere Mekke'yle Medine ara-sında elçiler gidip gelmeye başlamıştı...

Zeyneb, kocası Ebû'l-As'ın fidyesini götürmek üzere adamını Medine'ye gönderdi.

O, Ebû'l-As'ın gelin gittiği gün annesi Hadice Bint Huveylid'in kendisine hediye ettiği bir gerdanlığı fidye olarak göndermişti. Gerdan-lığı görünce Peygamberin yüzünü derin bir hüznün kapladı ve kızına acıdı. Ashabına dönüp:

— “Zeyneb, Ebû'l-As'ın kurtulması için bunu göndermiş, müm-künse onun esirini serbest bırakıp, fidyesini geri gönderin” dedi.

— “Tamam ya Rasûlallah! Seni memnun etmek için arzu edileni yapacağız” dediler.

Ancak Rasûlullah (s.a.v.) serbest bırakılmadan önce Ebû'l-As'a kızı Zeyneb'i gecikmeden kendisine getirmesini şart koştu.

Ebû'l-As, Mekke'ye varır varmaz sözünü yerine getirmeye koş-tu...

Karısından gitmek için hazırlanmasını istedi. Ona; babasının adamlarının Mekke yakınlarında bir yerde onu bekleyeceklerini söyle-di. Karısına yol azığı ve bir binek hazırladı. Kardeşi Amr b. er- Rabî'dan yengesiyle birlikte gitmesini ve onu götürecektik olanlara bizzat kendisi-nin teslim etmesini istedi.

Amr b. er-Rabî yayını omuzuna aldı, ok kuburunu da yükledi. Zeyneb'i hevdecine ¹ bindirdi. Gündüz açıkça Kureyş'in gözleri önünde, onu Mekke'den çıkardı. Halk bunun üzerine galeyana geldi. Peşlerine düştüler. Pek uzaklaşmadan yetiştiler.

Bu sırada Amr yayını gerdi, oklarını da önüne yaydı:

— “Kim Zeyneb'e yaklaşacak olursa, boynuna bir ok saplarım” dedi. Çünkü attığı her oku hedefine isabet ettiren iyi bir atıcıydı.

Ebû Sufyan b. Harb, Amr'ın yanına gelip şöyle dedi:

— “Yeğenim! Bize ok atmaktan vazgeç de seninle konuşalım.”

Amr ok atmaktan vazgeçince:

— “Senin yaptığın doğru değil. Bütün Araplar, babası Muhammed karşısında başlarına gelen felâketi unutmamışken, sen Zeyneb'i halkın gözleri önünde açıkça Mekke'den çıkardın.

Eğer onun kızını açıkça çıkarırsan -ki öyle yaptın- kabileler bizi korkaklık, beceriksizlik ve aşağılıkla suçlarlar. Onu geri götür ve birkaç gün kocasının evinde tut. Halk bizim onu geri aldığımızdan söz etmeye başlayınca, tekrar onu gizlice aramızdan götür ve babasına ver. Bizim onu babasından ayrı tutma isteğimiz falan yok...”

Amr bunu kabul etti ve Zeyneb'i Mekke'ye geri götürdü...

Birkaç gün sonra geceleyin onu Mekke'den çıkarıp kardeşinin dediği gibi, bizzat babasının elçilerine teslim etti.

Ebû'l-As, hanımı ayrıldıktan sonra bir müddet Mekke'de kaldı. Fetihden biraz önce, ticaret için Suriye'ye gitmişti. Yüz deveye varan kervanıyla ve yüzyetmiştenden fazla adamıyla Mekke'ye dönerken Rasûlullah'ın (s.a.v.) bir seriyyesi onu yakalamak için Medine yakınlarına çıkmıştı. Seriyelerdekiler kervana el koyup, adamlarını yakaladılar. Fakat Ebû'l-As ellerinden kurtulduğu için onu ele geçiremediler.

Ebû'l-As gece karanlığında gizlice ve korka korka Medine'ye girdi. Zeyneb'in evine gitti. Ondandır sığınma hakkı istedi. Zeyneb de ona sığınma hakkı verdi.

¹ Hevdec: Kadınların binmesi için devenin sırtına konulan küçük mahfel.

Rasûlullah (s.a.v.) sabah namazına gitmişti. Mihraba durdu, tekbir getirdi. Cemaat da tekbir getirdi. O sırada Zeyneb kadınlar sofasından şöyle haykırdı:

— “Ey cemaat! Ben Muhammed'in kızı Zeyneb'im. Ben Ebû'l-As'a eman verdim. Siz de eman veriniz.”

Rasûlullah (s.a.v.) selâm verince, cemaate dönüp:

— “Benim duyduğumu siz de duydunuz mu?” dedi.

— “Evet! ya Rasûlallah” dediler.

— “Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki; bu konuda başka birşey bilmiyorum. Ben de sizin duyduğunuzu duydum. Şüphesiz müslümanların en zayıfı bile eman verebilir.”

Rasûlullah (s.a.v.) daha sonra evine gitti ve kızına şöyle dedi:

— “Ebû'l-As'ı evinde ağırla, ama artık senin ona helâl olmadığını bil.”

Daha sonra kervanı ele geçiren ve adamlarını esir eden seriyye mensuplarını çağırıp:

— “Biliyorsunuz, malına el koyduğunuz bu adam bizdendir. Eğer iyi davranıp malını ona geri vererseniz arzu ettiğimiz şey olur. Şayet geri vermeyi kabul etmezseniz, o mal, Allah'ın size gönderdiği ganimettir, sizin en tabîî hakkınızdır” dedi.

Ebû'l-As malını almaya gelince:

— “Ebû'l-As! Rasûlullah'ın (s.a.v.) amca oğlu ve damadı olarak, senin Kureyş içinde şerefli bir yerin var. Müslüman olmak istemez misin? Eğer müslüman olursan, biz de sana bütün malları geri veriz. Böylece Medine'de bizim yanımızda, Mekkeliler'in sendeki mallarıyla refah içinde yaşarsın.”

— “Beni yeni dinime zulümle başlamaya davet etmeniz ne kötü!” diye cevap verdi.

Ebû'l-As kervanı ve mallarını Mekke'ye götürdü. Oraya varınca, her hak sahibinin hakkını verdi ve şöyle dedi:

— “Ey Kureyşliler! Herhangi birinizin benden alacağı var mı?”

— “Hayır, biz senin sözüne sadık ve iyi bir kimse olduğunu gördük” dediler.

— “Mademki hakkınız olan şeyleri size ödedim. Şimdi ben, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet ediyorum...”

Vallahi, Medîne'de Muhammed'in yanında müslüman olmama, sadece, sizin mallarınızı yemek istediğimi zannetmenizden korkmam engel olmuştur...

Allah o malları size geri gönderince ve ben de emaneti üzerimden atınca, müslüman oldum.”

Ebû'l-As Mekke'den ayrılıp Rasûlullah'a (s.a.v.) geldi. Rasûlullah (s.a.v.) onu iyi bir şekilde karşıladı ve hanımını ona geri verdi. Ondan şöyle bahsediyordu:

— “O bana doğruyu söyledi ve sözünü yerine getirdi.”¹

1 Ebû'l-As b. Rabî hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Ez-Zehabî, Siyerü A'lami'n-Nubela, I/239

2- Usdu'l-Ğabe, VI/185 veya biyografi no: 6035

3- Ensabu'l-Eşraf, s. 397 ve devamı.

4- El-İsabe, IV/121 veya biyografi no: 692

5- El-İstiab (el-İsabe'nin hamisinde), IV/125

6- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, II/306-314

7- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VI/354

8- Hayatu's-Sahabe, dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.

ASIM B. SÂBİT

**"Kim düşmanla savaşırsa,
Asım b. Sâbit gibi savaşınsın."**

Hız. Muhammed

Kureyş'in hepsi Uhud'da, Hız. Muhammed'le karşılaşmaya çıkmıştı.

İçleri kinle doluydu. Bedir'deki ölülerinin öçleri kanlarında alev alev yanıyordu.

Bunlar da yetmemiş, erkekleri harbe teşvik etmesi ve kahramanların içindeki hamiyeti alevlendirmesi ve gevşedikleri zaman azimlerini artırmaları için yanlarında kadınlarını da çıkarmışlardı.

Harbe katılan kadınlar arasında: Ebû Sufyan'ın eşi Hind Bint Utbe, Amr b. el-As'ın eşi Rayta Bint Münebbih ve Sulâfe Bint Sa'd da vardı. Sulâfe kocası Talha ve çocukları Musafi', El-Culas ve Kilâb'la beraberdi. Bunlardan başka birçok kadın vardı.

*

İki ordu Uhud'da karşılaşp harbe tutuşunca, Hind Bint Utbe ve beraberindeki kadınlar safların gerisinde durup ellerine defleri aldılar ve çalıp söylemeye başladılar:

"Eğer harbederseniz, sizi kucaklar ve arkanıza yastıklar koyarız.

Eğer harpten kaçarsanız, sizi sevmeyiz, terkederiz."

Kadınlarının bu şarkıyı söylemeleri savaşanların hamiyetini coşturuyor ve kocalarının gönüllerini büyülüyordu.

Daha sonra harp Kureyş'in müslümanlara galip gelmesiyle sonuçlandı. Kadınlar ortaya çıkıp -zafer sarhoşluğuyla- şarkı söyleyerek, savaş alanında dolaşmaya başladılar...

Bu arada, iğrenç bir şekilde ölülerin organlarını koparmaya başladılar. Karınlarını deştiler, gözlerini oydular, kulaklarını ve burunlarını kopardılar.

Hattâ birisi öfkesini alamayıp burun ve kulaklardan, gerdanlık ve halhallar yaptı. Bedir'de öldürülen babasının, kardeşinin ve amcasının intikamını almak için onlarla süslendi...

Ancak Sulâfe bint Sa'd'ın, akranı olan diğer Kureyş kadınlarından farklı bir durumu vardı...

Onun endişeli ve sıkıntılı bir halî vardı. Ne yaptıklarını öğrenmek, zafer şenliğinde diğer kadınlara katılmak için, kocasının veya üç oğlundan birinin yanına gelmesini bekliyordu.

Ama beklemesi boş yere uzamıştı. Savaş alanının biraz daha içine girdi ve ölülerin yüzlerini incelemeye başladı. Kocasını kanlar içinde yere yıkılmış bir halde buldu. Ürkmüş dişi arslan gibi koşuyor ve her yerde çocukları Musafi', Kilâb ve el-Culâs'ı arıyordu.

Çok geçmedi, onların da Uhud'un eteklerine uzandıklarını gördü.

Musafi ile Kilâb hayata veda etmişlerdi.

El-Culas'a da son nefeslerini verirken yetişmişti.

Sulâfe can çekişmekte olan oğlunun üzerine eğildi ve başını kucağına koydu. Alnından ve ağzından akan kanları silmeye başladı.

Başına gelen korkunç felâketten dolayı kendi gözlerindeki yaşlar kurumuştur. Tekrar oğlunun üzerine eğildi:

— “Seni kim yıktı yavrum?”

Oğlu cevap vermeye niyetlendi ama ölüm hırıltısı ona engel oldu. Sorusunu birkaç defa tekrar etti. Nihayet oğlu:

— “Beni Asım b. Sabit yıktı ve kardeşim Musafi'i de o yıktı ve” dedi ve son nefesini verdi.

Sulâfe bint Sa'd çılgına dönmüştü. Feryâd ederek ağlamaya başladı. Kureyş, Asım b. Sabit'ten Sulâfe namına oğlunun öcünü almadıkça ve içinde şarap içmek için Asım'ın kafatasını ona vermedikçe, üzüntüsünün geçmeyeceğine, göz yaşlarının kurumayacağına dair Lât ile Uzza'ya yemin etti.

Daha sonra Asım'ı esir edecek veya onu öldürüp kellesini getirecek olana, onun dilediği kadar çok para vereceğine dair söz verdi.

Onun bu sözü Kureyş içinde yayıldı. Mekke gençlerinin her biri Asım b. Sabit'i ele geçirmeyi ve Sulâfe'ye onun kellesini sunmayı arzu etmeye başladı. Kim bilir, belki mükâfatı kazanan kendisi olabilir.

Uhud harbinden sonra müslümanlar Medine'ye döndüler. Harbi ve orada olanları aralarında konuşmaya başladılar, Şehîd olan kahramanlara Allah'tan rahmet diliyorlar, iyi savaşan yiğitleri de övüyorlardı. Konuştukları kimseler arasında Asım b. Sabit'i de hatırladılar. Öldürdüğü kimseler arasında aynı evden üç kardeşi öldürmesinin nasıl ona nasîp olduğuna şaşırdılar. Birisi: “Bunda şaşılacak bir şey yok? Hatırlamıyor musunuz? Bedir'den biraz önce Rasûlullah (s.a.v.) bize: “Nasıl savaşıyorsunuz?” diye sormuştu da, Asım b. Sabit kalkıp eline yayını alarak şöyle demişti:

— “Düşmanlar yüz arşın kadar yakınımızda olurlarsa, savaş ok atarak yaparız.

Mızraklar onlara ulaşacak kadar yaklaşırlarsa harb, mızraklar kırılıncaya kadar, mızraklarla dövüş şeklinde olur.

Mızraklar kırılırsa, onları bırakır, kılıçları alırız ve öyle savaşırız...”

Rasûlullah (s.a.v.) da şöyle buyurmuştu:

— "İşte harb böyle olur... Kim düşmanla savaşırsa, Asım gibi savaşınsın..."

Uhud'un üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra, Rasûlullah (s.a.v.) sahâbeden altı kişiyi bir iş için görevlendirmişti. Asım b. Sabit'i de onlara başkan yapmıştı.

En hayırlı kişilerin meydana getirdiği bu grup, Peygamber'in kendilerine verdiği emri yerine getirmek için yola çıktılar. Onlar, Mekke yakınlarındaki bir yoldayken bazı Huzeyl'liler haberdar olup hızla peşlerine düştüler ve onları sardılar.

Asım'la beraberindekiler kılıçlarını çektiler ve kendilerini sarımlarla döğüşmeye niyetlendiler.

Huzeyl'liler onlara:

— "Sizin bizimle uğraşacak güç ve kuvvetiniz yok. Eğer teslim olursanız, size kötülük yapmak istemiyoruz. Bu konuda Allah adına söz veriyoruz..."

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabı ne yapacakları konusunda aralarında konuşuyorlarmış gibi birbirlerine bakmaya başladılar.

Asım arkadaşlarına dönüp:

— "Ben bir müşriğin sözüne güvenemem" dedi. Arkasından Sulâfe'nin verdiği sözü hatırladı ve şöyle diyerek kılıcını çekti: "Allah'ım! Senin dinin için dövüşüyorum ve onu koruyorum. Sen de benim etimi ve kemiğimi koru. Allah'ın düşmanlarından hiçbiri onları ele geçiremesin..."

Asım, Huzeyllilere hücum etti, onu diğer iki arkadaşı takip etti. Üçü devamlı dövüşüler ama arka arkaya yere yıkıldılar.

Geri kalan arkadaşları Huzeyllilere teslim oldular. Fakat Huzeylliler verdikleri sözü en kötü şekilde bozmakta gecikmediler.

*

Huzeylliler işin başlangıcında öldürdüklerinden birisinin Asım b. Sabit olduğunu bilmiyorlardı. Bunu öğrenince çok sevindiler ve büyük mükafatı alma umuduna kapıldılar.

Bunda bir gariplik yoktu... Sulâfe Bint Sa'd, eğer Asım b. Sabit'i ele geçirirse kafatasıyla şarap içeceğine söz vermemiş miydi?

Onu, diri veya ölü olarak getirene istediği kadar para vereceğini vadetmemiş miydi?

Asım b. Sabit'in yere yıkılışından birkaç saat sonra Kureyş onun öldürüldüğünü haber aldı. Huzeyl kabilesi Mekke'ye yakın bir yerde ikamet ediyordu.

Kureyş ileri gelenleri, kellesini istemek üzere Asım'ı öldürenlere birisini gönderdiler. Çünkü Sulâfe Bint Sa'd'ın hararetini söndürmek, yemininin doğruluğunu göstermek ve Asım b. Sabit'in bizzat yere serdiği üç çocuğuna duyduğu üzüntüyü biraz hafifletmek istiyorlardı...

Gönderdikleri adama bol para verip Asım'ın kellesine kavuşmak için o parayı cömertçe Huzeyllilere dağıtmasını söylediler.

Huzeylliler başını koparmak için Asım b. Sabit'in cesedinin yanına gittiler. Ansızın, onun üzerine konmuş eşek arılarıyla karşılaştılar. Her taraftan Asım'ın cesedini sarmışlardı...

Ne zaman cesede yaklaşmak isteseler, arılar yüzlerine doğru uçuşup yüzlerini, alınlarını ve vücutlarının her yerini sokuyorlardı.

Böylece cesede kimseyi yaklaştırmıyorlardı.

Birkaç defa denediler ama ona yaklaştırmaktan ümitlerini kestiler.

Birbirlerine: "Akşam karanlığı çökünceye kadar onunla uğraşmayalım. Karanlık çökünce eşek arıları gider, o da bize kalır" dediler.

Uzak olmayan bir yerde beklemek üzere oturdular.

Gün bitip gece olmak üzereyken, gökyüzü kara koyu bulutlarla kaplandı...

Gök gürlemeye başladı...

Yaşayanların dünyaya geldiklerinden beri, böylesine şahit olmadıkları şekilde bir yağmur yağdı...

Bir anda derelerden seller aktı ve vadiler suyla doldu...

Arim seli gibi bir sel bölgeyi süpürüp götürdü.

Gün ağarınca Huzeylliler Asım'ın cesedini her yerde aradılar ama ona ait hiçbir iz bulamadılar...

Sel onu alıp bilmedikleri çok uzak yerlere götürmüştü...

Azîz ve Celîl olan Allah Asım b. Sabit'in duasını kabul etmiş, temiz cesedinden organlarını başkalarına kopartmamıştı...

Değerli başını, kafatasında içki içilmekten korumuştı...

Müşriklere, mü'minlere karşı imkân vermemişti... ¹

1 Asım b. Sabit hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 4340

2- El-İstîab (el-İsabe'nin hamisinde), III/132

3- Usdu'l-Ğabe, biyografi no: 2663

4- Et-Tabakatu'l-Kubra, II/41, 43, 55, 79; III/90

5- Hilyetu'l-Evliya, I/110

6- Sıfatu's-Safve, fihristlere bakınız.

7- Tarihu't-Taberî, (Onuncu ciltteki fihristlere bakınız).

8- El-Bidaye ve'n-Nihaye, III/62-69

9- Tarihu Halife İbn Hayyat; s, 27, 36

10- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, fihristlere bakınız.

11- El-Muhabber fi't-Tarih, s, 118

12- Divanu Hassan İbn Sabit ve Şuruhuhu (Bu kitapta Asım İbn Sabit hakkında söylenilen mersiye vardır).

13- Hayatu's-Sahabe (Dördüncü ciltteki fihristlere bakınız).

SAFİYYE BİNT ABDİLMUTTALİB

“Safiyye, Allah'ın dinini korumak için müşrik bir erkeği öldüren ilk müslüman kadındır.”

Erkeklerin, onun hakkında binlerce hesap yaptığı bu doğru düşünceli ve ağırbaşlı hanım sahabe kimdir?

İslâm'da müşrik bir erkeği öldüren ilk kadın olan bu kahraman hanım sahabe kimdir?

Müslümanlara, Allah yolunda kılıç kuşanan ilk süvariye yetiştiren bu kararlı kadın kimdir?

Evet, bu kadın; Kureyş'in Haşim oğulları sülâlesinden,
Rasûlullah'ın (s.a.v.) halası Safiyye Bint Abdilmuttalib'tir.

Safiyye Bint Abdilmuttalib'i şeref her yönden sarmıştı:

Babası: Peygamber'in dedesi, Kureyş'in lider ve efendisi Abdilmuttalib b. Haşim'dir. Annesi: Rasûlullah'ın (s.a.v.) annesi Amine Bint Vehb'in kızkardeşi Hale Bint Vehb'dir. İlk kocası: Umeyye oğullarının lideri Ebû Sufyan b. Harb'ın kardeşi el-Haris b. Harb'dir. O vefat etmişti.

İkinci kocası: Cahiliyyede Arap kadınlarının hanımefendisi, İslâm'da mü'minlerin annelerinin birincisi olan Hadice Bint Huveylid'in kardeşi el-Avvam b. Huveylid'dir.

Oğlu: Rasûlullah'ın (s.a.v.) yardımcısı ez-Zubeyr b. el-Avvâm'dır.

Bu kadar şereften sonra gönüllerin iman şerefine dışında arzu ettiği bir şeref var mıdır?

Kocası el-Avvam b. Huveylid vefat ettiğinde ona, küçük bir çocuk -oğlu Zübeyr'i- bırakmıştı. Çocuğunu güçlükler içinde büyüttü. Ona ata binmeyi ve harb etmeyi öğretti. Oyun oynatmak yerine, ok ve yayları düzelttirdi. Onu her türlü korku ve tehlikenin içine sokmaya çalıştı. Korktuğunu ve tereddüt ettiğini görünce, onu canı yanacak şekilde dövdü. Hatta kendisi bu konuda amcalarının birisi tarafından azarlanmıştı.

Amcası ona şöyle demişti:

— Çocuk böyle dövülmez... Sen onu bir anne gibi değil de, kızgın bir kimse gibi dövüyorsun. O da bunun üzerine şu şiiri söylemişti:

“Kim ona kızdığını söylerse, yalan söylemiştir.

Ben onu sadece akıllansın, askerleri yensin ve ganimet getirsin diye dövüyorum.”

Allah, Peygamberini hidayet ve hak diniyle gönderip insanlara onu korkutucu ve müjdecî olarak yollayınca ve ona, önce akrabalarından başlamasını emredince, Rasûlullah (s.a.v.) Abdülmuttalib oğullarının kadını ve erkeğini, büyüğünü ve küçüğünü toplayıp şu konuşmayı yaptı:

— Ey Muhammed'in kızı Fatıma! Ey Abdülmuttalib'in kızı Safiyye! Ey Abdülmuttalib oğulları! Ben Allah katında, sizin için hiçbir şey yapamam.

Daha sonra onları Allah'a iman etmeye davet etti ve peygamberliğini tasdik etmelerini istedi...

Onlardan bir kısmı ilâhi nura yöneldi, bir kısmı da yüz çevirdi. Safiyye Bint Abdülmuttalib inananların ve tasdik edenlerin ilk kafilesi içindeydi.

Böylece Safiyye bütün şerefleri kendisinde toplamıştı.

Safiyye Bint Abdilmuttalib oğlu ez-Zubeyr b. el-Avvam'la birlikte nûr kafilesine katıldı. İlk müslümanların Kureyş'ten gördükleri eziyet ve zulümleri o da gördü. Allah, Peygamberi'ne ve onunla birlikte mü'minlere Medine'ye hicret izni verince, Haşimi sülâlesine mensup bu hanımefendi bütün iyi hatıralarıyla ve birçok övünecek durumlarıyla Mekke'yi geride bırakıp Allah'a ve Rasûlullah'a (s.a.v.) diniyle hicret etmek üzere Medine'ye yönelmişti.

Bu büyük hanımefendinin uzun ve bereketli ömrü o günlerde altmışa doğru ilerlemekte olmasına rağmen, savaş meydanlarında, tarihin daima hayret ve övgüyle taptaze bir dille zikrettiği önemli davranışları vardır. Bunlardan sadece ikisi bize yeter. Birincisi Uhud'da, diğeri de Hendek'te.

Uhud'da, Allah yolunda savaşmak için müslüman askerleriyle birlikte bazı kadınlar da harbe katılmıştı. Safiyye su taşıyıp susayanlara veriyor, ok ve yayları düzeltiyordu.

Bunların yanında onun başka bir gayesi vardı. Bütün teferruatıyla harbi görmektir.

Bunun hayret edilecek bir tarafı yoktu! Çünkü harp meydanında kardeşinin oğlu Allah'ın Rasûlü Muhammed vardı.

Kardeşi, Allah'ın aslanı Hamza b. Abdilmuttalib vardı...

Allah'ın Peygamberi'nin yardımcısı, oğlu, ez-Zübeyr b. el-Avvam vardı...

Ve harpte -bunların hepsinden önce ve üstünde- seve seve sarıldığı...

Ecrini Allah'tan dileyerek yolunda hicret ettiği...

Arasından cennetin yolunu gördüğü İslâm'ın sonu vardı.

Müslümanların Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanından dağılıp etrafında birkaç kişinin kaldığını...

Ve müşriklerin Peygamber'e ulaştıklarını, öldürmek üzere olduklarını görünce, su tulumunu yere attı...

Avına saldıran dişi aslan gibi yerinden fırlayıp kaçmakta olanlardan birinin elinden mızrağını kaptı, onunla safları yararak ve yüzlerine vura vura ilerledi. Müslümanların arasında şöyle kükrüyordu:

— Yazıklar olsun size! Rasûlullah'ı (s.a.v.) yalnız mı bıraktınız?

Rasûlullah (s.a.v.) onun gelmekte olduğunu görünce, kardeşi Hamza'yı yere serilmiş bir halde ve müşriklerin iğrenç şekilde onun organlarını koparmış olduklarını görmesinden çekindi. Oğlu ez-Zübeyr'e işaret etti:

— Annene koş... Annene koş... Ez-Zübeyr!

Ez-Zübeyr annesine koştu ve şöyle dedi:

— Anne! Oradan uzaklaş... Anne! Oradan uzaklaş!

— Çekil! Annesiz kalasica.

— Rasûlullah (s.a.v.) senin geri dönmeni emrediyor.

— Niçin? Kardeşimin organlarının koparıldığını haber aldım. Bunlar Allah yolunda olmuştur.

Rasûlullah (s.a.v.) ez-Zübeyr'e:

— Ez-Zübeyr! Onu serbest bırak, serbest bırak, dedi.

Çarpışma durunca, Safiyye kardeşi Hamza'nın başında durdu. Onun karnının değilip ciğerinin çıkarıldığını, burnunun ve kulaklarının koparıldığını, yüzünün biçimsiz bir hale sokulduğunu gördü ve onun için mağfiret diledi. Şöyle diyordu:

— "Bunlar Allah yolunda oldu.

Allah'ın takdirine razı oldum.

Vallahi sabredeceğim, Allah'tan onun için ecir dileyeceğim."

Bu, Safiyye Bint Abdilmuttalib'in Uhud'daki davranışıdır.

Hendek'teki davranışının, mayası, deha, zekâ, kahramanlık ve ihtiyat olan enteresan bir hikâyesi vardır...

Geliniz, tarih kitaplarının anlattığı şekilde onu öğrenelim.

Rasûlullahın (s.a.v.) şöyle bir âdeti vardı: Bir harbe karar verdiğinde, koruyucuları yokken Medine'den birisinin kötülük etmesinden çekindiği için kadın ve çocukları kalelere bırakırdı.

Hendek harbinde hanımlarını, halasını ve bazı müslüman kadınlarını Hassan b. Sabit'in atalarından miras kalan kalesine bırakmıştı. Bu kale, Medine'nin en sağlam ve alınması en güç kalelerinden birisiydi.

Müslümanlar hendeğin etrafında, Kureyş ve yandaşlarıyla karşılaşmaya hazırlandığı ve düşmanla savaş sebebiyle kadın ve çocuklarla meşgul olamadıkları sırada Safiyye Bint Abdilmuttalib sabah karanlığında hareket halinde bir karaltı gördü. İyice kontrol ettiğinde, bir yahudinin kaleye gelip bilgi toplamak ve kaledekileri araştırmak için oralarda dolaştığını gördü.

Safiyye onun; kalenin içindeki kadın ve çocukları koruyacak erkek bulunup bulunmadığını öğrenmek için gelen bir yahudi casusu olduğunu anladı. Kendi kendisine şöyle dedi:

"Kureyza oğulları Yahudileri, Rasulullah'la yaptıkları antlaşmayı bozdular ve müslümanlara karşı Kureyş ve yandaşlarına yardım ettiler. Bizi onlara karşı savunacak hiç müslüman erkeği yok. Rasulullah'la yanındakiler ise düşmana karşı savaşmaktadırlar.

Eğer Allah'ın düşmanı bizim gerçek durumumuzu kavmine götürebilirse, yahudiler kadınları ve çocukları esir alırlar ve böylece müslümanların başına bela olurlar."

Safiyye hemen eşarbını başına sardı. Elbiselerini beline topladı. Omuzuna bir direk aldı. Kalenin kapısına kadar indi. Sabır ve ustalıkla kapıyı araladı. Kapının aralığından dikkat ve temkinle Allah'ın düşmanına bakmaya başladı. Onun, işini bitirebileceği bir pozisyonda olduğuna kanaat getirince, kesin ve ihtiyatlı bir saldırıda bulundu. Başına

direkle vurdu ve onu yere fırlattı... Arkasından birinci darbeyi, ikincisi ve üçüncüsüyle destekledi ve nihayet işini bitirdi, onu öldürdü.

Bundan sonra yanına gidip bıçağıyla başını kesti ve kalenin tepesinden fırlattı. Adamın başı kalenin eteklerinden yuvarlandı ve aşağıda beklemekte olan yahudilerin önünde durdu.

Yahudiler arkadaşlarının başını görünce, birbirlerine şöyle dediler:

— Muhammed'in kadın ve çocukları koruyucusuz bırakmadığını kesin olarak öğrendik.

Geldikleri yoldan geri döndüler...

Allah, Safiyye Bint Abdilmuttalib'den razı olsun.

O, müslüman kadının nadide bir örneği idi.

O, kendi kendini eğitti ve eğitimini sağlam yaptı.

Öz kardeşinin öldürölme felaketi ile karşı karşıya geldi de ona güzelce sabretti.

Musibetler onu sınıadığında, karşısında ihtiyatlı, akıllı ve cesur kadını gördü...

Tarih temiz sayfalarında şöyle yazmıştır:

Safiyye Bint Abdilmuttalib, İslâm'da müşrik bir erkeği öldüren ilk kadındır.¹

1 Safiyye b. Abdilmuttalib hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

- 1- Usdu'l-Ğabe, VII/174
- 2- Et-Tabakatu'l-Kubra, 8/41
- 3- Siyeru A'lâmi'n-Nubela, II/193
- 4- El-İsabe, s. 348
- 5- El-İstiab, IV/345
- 6- Semtu'l-Leâli, I/18
- 7- Hayatu's-Sahabe, I/154 ve fihristlere bakınız.
- 8- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, fihristlere bakınız.
- 9- Zeylu Tarîhi't-Taberi, fihristlere bakınız.
- 10- El-Kâmil fi't-Tarih, fihristlere bakınız.
- 11- El-Kehhale, A'lamu'n-Nisa, II/341-346
- 12- El-Belâzuri, Futuhu'l-Buldan.
- 13- Ebu'l-Ferac, el-Eğani, fihristlere bakınız.
- 14- El-Ebşîhi, el-Mustatraf, fihristlere bakınız.
- 15- İbn Kuteybe, el-Maarif, fihristlere bakınız.

UTBE B. GAZEVAN

“Utbe b. Gazevan'ın İslâm'da ayrı bir yeri vardır.”

Ömer b. el-Hattab

Halife Ömer b. el-Hattâb yatısı namazından sonra evine çekilmişti. Geceleyin dolaşmak için biraz istirahat etmek istiyordu.

Fakat, Halife'nin gözlerinden uyku kaçmıştı. Çünkü posta ona şu haberi getirmişti: Ordusu, ne zaman, müslümanlar önünde bozguna uğrayan İran askerlerinin işini bitirmek üzere olsa, onlara ordan burdan takviye geliyordu. Ömer kuvvet hazırlamakta ve harbe başlamakta gecikmemeliydi.

Ona şöyle de denilmişti: Ubulle şehri bozguna uğrayan İran askerlerine malzeme ve asker yardımı yapan en önemli kaynaklardan sayılmaktaydı.

Ömer, Ubulle'yi fethetmek ve İranlıların takviyelerini kesmek için bir ordu göndermeye karar verdi. Fakat bu defa da yanındaki insanların azlığı meselesiyle karşılaştı.

Çünkü müslümanların genci ve yaşlısı Allah yolunda savaşmak üzere gitmişlerdi. Medine'de, yanında pek az kimse kalmıştı.

Yine o bilinen metoduna başvurdu...

Güçlü komutan ama, az asker...

Adamlarını tek tek gözden geçirdikten sonra:

— Buldum onu... Evet buldum onu... demekte gecikmedi.

Daha sonra şunları söyleyerek yatağına girdi:

— O Bedir, Uhud, Hendek ve diğer savaşların tanıdığı bir mücahiddir. Yemâme ve oradaki mevkiller ona şahid olmuştur. Hiçbir kılıç ona isabet etmemiş ve hiçbir ok ona saplanmamıştır. O iki defa hicret etmiş ve yeryüzünde yedinci müslümandır.

Sabah olunca:

— Bana Utbe b. Gazevan'ı çağırın, dedi.

Üçyüz on küsur kişinin başkanı olarak ona sancağı teslim etti.

Adamları çoğaldığı takdirde arkasından takviye göndereceğine de söz verdi.

Küçük ordu harekete karar verince Ömer'ul-Faruk komutanı Utbe'ye şunları tavsiye etti:

— Utbe! Ben seni Ubulle diyarına gönderiyorum. Orası düşmanların kalesidir. Allah'tan onlara karşı sana yardımcı olmasını dilerim.

Oraya indiğin zaman, halkı Allah yoluna davet et. Davetine icabet edeninkini kabul et. Kabul etmeyenlerden cizye al. Cizye veremeyi kabul etmezlerse, onlarla harbet.

Utbe! Üzerine aldığın vazifede Allah'tan kork. Nefsinin seni, ahiretini mahveden kibre davet etmesinden sakın. Bil ki, sen Rasûlullah'la (s.a.v.) arkadaşlık ettin. Allah o arkadaşlık sayesinde sana zilletten sonra izzet verdi. Zayıflıktan sonra seni kuvvetlendirdi ve nihayet sen, hükmeden bir emir, itaat edilen bir komutan oldun. Söylediğin söz dinleniyor, emrine itaat ediliyor. Bunca nimet seni azdırıp aldatmasın ve Cehennem'e düşürmesin. Allah seni ve beni ondan korusun."

Utbe b. Gazevan beraberinde kendi karısı ve askerlerin karısı veya kardeşi olan beş kadın olduğu halde adamlarıyla yola çıktı.

Ubulle şehrine yakın sazlık bir yerde konakladılar. Yanlarında yiyecek hiçbir şey yoktu...

Açlıkları artınca Utbe birkaç kişiye:

— “Buralardan bizim için yiyecek bir şeyler bulun” dedi.

Onlar açlıklarını giderecek birşeyler aramaya başladılar.

Bu yiyeceklerle ilgili hikâyeleri vardır. Onlardan birisi şöyle anlatmaktadır:

— Yiyecek birşeyler aradığımız sırada bir çalılığa girdik. Ansızın iki küfeyle karşılaştık. Birinde hurma, diğerinde de sarı kabuklarla kaplı küçük beyaz taneler vardı. Onları konakladığımız yere götürdük.

Askerlerden birisi içinde tanelerin bulunduğu küfeye baktı ve şöyle dedi:

— Bu, düşmanın sizin için hazırladığı bir zehirdir. Ona yaklaşmayın.

Biz de hurmanın başına biriktik ve ondan yemeye başladık...

Biz bu haldeyken, bağını koparmış bir at çıkageldi. Tanelerin bulunduğu küfeye yanaşıp ondan yemeye başladı. Etinden istifade etmek için, ölmeden önce onu kesmeye niyet etmiştik.

Sahibi kalkıp:

— Bırakın onu, bu gece bekleyeceğim, eğer öleceğini hissedersen onu keserim, dedi.

Sabah olunca atı sapasağlam bulduk. Kızkardeşim:

— Ağabey! Ben babamdan duymuştum. Zehir ateşe konulduğunda ve pişirildiğinde zarar vermezmiş.

Kızkardeşim bir miktar tane alıp tencereye koydu ve ateşte pişirdi.

Biraz sonra şöyle dedi:

— Gelin, bakın, rengi nasıl kızardı.

Arkasından kabukları ayrılıp beyaz taneleri ortaya çıkmaya başladı. Onları yemek için büyük bir tabağa döktük.

Utbe bize:

— Onları besmele çekerek yeyiniz, dedi.

Taneleri yediğimizde son derece lezzetli olduklarını gördük.

Daha sonra öğrendik ki, bu tanelerin adı pirinçmiş.

Utbe b. Gazevan'ın küçük ordusuyla gittiği Ubulle, Dicle kenarında kurulmuş girilmesi imkânsız bir şehirdi.

İranlılar orayı silah deposu haline getirmişlerdi. Kalelerin burçlarına, düşmanlarını gözetleme yerleri yapmışlardı.

Adamlarının az ve silahlarının zayıf olmasına rağmen bu durum, Utbe'nin onlarla savaşmasına engel olmadı.

Çünkü yanında kendilerine az bir kadın topluluğunun da beraberlik ettiği ve mızraklardan başka silah yoktu.

Öyleyse kafasını kullanması gerekiyordu.

Utbe mızrakların saplarına astığı sancakları kadınlara verdi... Onların ordunun gerisinde yürümelerini emretti ve şöyle dedi:

— Biz şehre yaklaştığımız sırada, siz geride bir toz bulutu kaldırın.

Ubulle'ye yaklaştıklarından, İran askerleri dışarı çıktılar ve onların kendilerine doğru geldiklerini anladılar. Arkalarında dalgalanan sancaklara baktılar ve havaya bir toz bulutunun yükselmekte olduğunu gördüler.

Birbirlerine:

— Bunlar, ordunun öncü birlikleridir. Gerilerinde toz kaldıran büyük bir ordu var. Halbuki bizim sayımız az, dediler.

Bunun üzerine onları korku ve telâş aldı. Yükte hafif, pahada ağır eşyalarını toplamaya, Dicle'de demir atmış gemilere binmek için koşuşmaya ve kaçmaya başladılar.

Utbe, hiçbir adamını kaybetmeden Ubulle'ye girmiş oldu. Daha sonra o civardaki şehir ve köyleri fethetti.

Sayılamayacak kadar da ganimet elde etti.

Adamlarından biri Medine'ye döndüğünde ona sordular:

— Ubulle'de müslümanlar nasıl?

— Neyi soruyorsunuz? Vallahi, ben onları altın ve gümüş tartarlarken bıraktım geldim... diye cevap verdi.

Bunun üzerine halk Ubulle'ye akın etmeye başladı.

Utbe b. Gazevan askerlerinin fethedilen şehirlerde kalmalarının onları rahat yaşamaya alıştıracağını bu şehirlerdeki halkın ahlâkının onlara da geçeceğini ve onların savaşa devam etme azimlerini kıracağını düşünerek Basra şehrini kurmasına izin vermesi için Hz. Ömer'e mektup yazdı. Şehri kurmak için seçtiği yeri ona anlattı. Ömer de bu konuda ona izin verdi.

Utbe yeni şehrin plânını çizdi...

İlkin büyük bir cami yaptı.

Tuhaf değildi.

Çünkü kendisi ve arkadaşları cami için Allah yolunda savaşmaya çıkmışlardı...

Kendisi ve arkadaşları cami sayesinde Allah'ın düşmanlarına üstün gelmişlerdi...

Daha sonra askerler toprak sahibi olma ve ev yapma yarışına girdiler...

Fakat Utbe, kendisi için bir ev yapmadı.

O ancak örtülerden yapılmış bir çadırdaki kalıyordu.

Çünkü onun gönlünde birşey yatıyordu.

Utbe, Basra'daki müslümanların talihlerinin kendilerini unutturacak şekilde açıldığını gördü.

Kısa bir süre sonra, kabuğu soyulmuş pirinçten daha güzel bir yemek bilmeyen adamlarının İranlı'ların pelte ve kadayıf gibi yemeklerini tattıklarını ve onları beğendiklerini gördü.

Böylece dini için dünyasından korktu...

Ahireti için dünyadan korktu...

Halkı Kufe camiinde toplayıp onlara şu konuşmayı yaptı:

— “Ey insanlar! Dünya bir gün yok olacaktır. Siz de oradan sonra ermesi olmayan bir yurda gideceksiniz. Oraya en iyi amellerinizi

götürün. Ben kendimi Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında yedinin yedincisi olarak görmüştüm. Bizim ağaç yapraklarından başka yiyeceğimiz yoktu da onları yemekten dudaklarımız yara olmuştu. Bir gün bir hırka bulmuştum. Onu ikiye bölmüş, yarısını ben diğer yarısını da Sa'd bürünmüştü.

Bugün içimizde bir kimse yoktur ki, emir olmasın, İslâm merkezlerinden birinin idaresini üzerine almış olmasın.

Allah'ın yanında küçük, kendi yanımda büyük olmaktan Allah'a sığınırım."

Sonra, birisini yerine bırakıp Medine'ye gitti.

Ömeru'l-Faruk'un yanına varınca, kendisinin valilikten affını istedi. Ömer kabul etmedi. O halife'ye ısrar etti. Halife de ona ısrar etti. Nihayet Ömer ona Basra'ya dönmesini emretti. İstemiye istemiye Ömer'in emrine uydu.

Devesine binerken şöyle diyordu:

— Allah'ım! Beni oraya tekrar döndürme... Allah'ım! Beni oraya tekrar gönderme...

Allah duasını kabul etti.

Daha Medine'den uzaklaşmadan devesi tökezledi ve yere yuvarlandı...

Böylece hayata veda etti... ¹

1 Utbe b. Gazevan hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 5411

2- El-İstiab (el-İsabe'nin hamişinde) III/113

3- Ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, II/7

4- Usdu'l-Ğabe, III/363

5- Tarihu Halife İbn Hayyat, I/95-98

6- El-Bidaye ve'n-Nihaye, VII/48

7- Mu'cemu'l-Buldan (Basra hakkındaki konuşmada), X/430

8- İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kubra, VII/1

9- Tarihu't-Taberî, onuncu ciltteki fihristlere bakınız.

10- Siyeru Alami'n-Nubela, I/221-222

11- Hayatu's-Sahabe, dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.

NUAYM B. MES'ÛD

“Nuaym b. Mes'ud, harbin hile olduğunu bilen bir kişidir.”

Nuaym b. Mes'ud; uyanık, zekî bir gençti. Herhangi bir problemi çözmede hiç güçlük çekmezdi.

Allah'ın ona verdiği, iyi tahmin etme, çabuk anlama ve aşırı zekâ ile tam bir çöl çocuğunu temsil ediyordu.

Fakat o, parayla eğlenceye düşkün bir kimseydi. Halbuki böyleleri daha çok Yesrib yahudileri arasında bulunuyordu.

Nuaym'ın canı bir cariye arzu etse veya kulağı bir çalgı sesi duymak istese, ta Necid'den çıkar, Medine yolunu tutardı. Orada daha sonra ona fazlasıyla vermeleri için malını yahudilere sarfederdi...

Bundan dolayı Nuaym, Yesrib'e çok gelir giderdi. Oradaki yahudilerle, bilhassa Beni Kureyza ile sıkı ilişki içindeydi.

Allah insanlığa peygamberini hak ve hidayet diniyle gönderip Mekke vadileri İslâm nuruyla aydınlandığında Nuaym b. Mes'ud gününü gün etmekteydi.

Para ve eğlencelerine engel olmasından korktuğu için yeni din-den şiddetle yüz çevirdi.

Kısa bir süre sonra da kendini İslâm düşmanlarına katılmış ve İslâm'a kılıç çekmiş kimseler arasında buldu.

Ancak Nuaym, Hendek harbi esnasında, davet tarihinde kendisine yeni bir sayfa açtı.

Bu sayfa harp hilesiyle ilgili şaheser bir hikâye...

Tarihin daima dehşetle, zeki ve becerikli kahramanını övgüyle anlattığı bir hikâye yazdı...

Nuaym'ın hikâyesini öğrenmek için biraz geriye gitmek lâzım.

Hendek harbinden önce, Yesrib'deki Beni'n-Nadir yahudilerinden bazıları gözden kayboldu. Onların ileri gelenleri, Rasûlullah'la (s.a.v.) savaşmak ve onun dinini ortadan kaldırmak gayesiyle çeşitli kabileleri biraraya getirmek için çalışmaya başladılar.

Mekke'deki Kureyş kabilesine gidip onları müslümanlarla harbe kışkırttılar. Medine'ye geldikleri zaman onlarla birleşmek üzere anlaştılar. Bunun için bir de zaman tayin ettiler.

Sonra, onlardan ayrılıp Necid'deki Gatafan kabilesine gittiler. Onları da İslâm'a ve Peygamberine karşı kışkırttılar. Onları, yeni dini, kökünden kazımaya davet ettiler. Kureyş'le aralarında olup bitenleri ve yaptıkları anlaşmayı anlatıp o iş için tayin edilen vakti onlara bildirdiler.

Kureyş, atlısıyla yayasıyla toptan, liderleri Ebû Sufyan b. Harb'in komutasında Necid'den çıktı.

Gatafan da her şeyiyle Uyeyne b. Hisn'ın komutasında Necid'den çıktı.

Gatafanlıların arasında hikâyemizin kahramanı Nuaym b. Mes'ud da vardı...

Rasûlullah (s.a.v.) onların yola çıktığını haber alınca, ashabını toplayıp durumu onlara açtı. Bu büyük ordunun Medine'ye girmesine engel olmak için şehrin etrafında bir hendek kazmaya karar verdiler.

Mekke ve Necid'den gelen ordular Medine yamaçlarına yaklaştınca, Beni'n-Nadir yahudilerinin liderleri hemen, Medine'de oturan Beni Kureyza yahudilerinin ileri gelenlerine gittiler ve onları Peygamber'le savaşa, Mekke ve Necid'den gelen ordulara yardım etmeye kışkırttılar.

Beni Kureyza'nın ileri gelenleri onlara:

— Siz, bizi arzu ettiğimiz şeye davet ettiniz ama biliyorsunuz, biz Muhammed'e aramızda barış yaptığımızı, Medine'de rahat ve güvenli içinde yaşamamız karşılığında onunla iyi geçineceğimize dair söz verdik. Yine biliyorsunuz, onunla yaptığımız anlaşmanın daha mürekkebi kurumadı bile...

Hem Muhammed bu harpte galip gelirse, bizi kısı kıvrak yakalamasından ve ona hiyânetimizin cezası olarak Medine'den bizim kökümüzü kazımasından korkuyoruz, dediler.

Fakat Beni'n-Nadir'in ileri gelenleri, sürekli olarak onları anlaşmayı bozmaya teşvik ediyorlar, Muhammed'e ihanet etmelerini ve bu defa felaketin, mutlaka müslümanların başına geleceğini söylüyorlardı.

İki ordunun gelmesiyle de ordunun azimlerini artırıyorlardı.

Beni Kureyza yahudileri onlara uymakta, Rasûlullah'la (s.a.v.) olan anlaşmalarını bozmakta ve aralarındaki sayfayı yırtmakta gecikmediler... Böylece onunla harbetmek için kabilelere katıldıklarını açıkladılar...

Bu haber müslümanların tepesine yıldırım gibi indi.

Kabilelerin orduları Medine'yi kuşatmışlar ve halka gelen erzağı da kesmişlerdi.

Rasûlullah (s.a.v.) kendilerinin düşmanın avucuna düştüğünü anlamıştı...

Kureyş'le Gatafan, Medine'nin dışına müslümanların karşısına ordugâh kurmuşlardı...

Beni Kureyza da Medine'nin içinde müslümanların arkasında bekliyor ve hazırlık yapıyordu...

Münafıklar ve kalplerinde hastalık olanlar, içlerinde gizlediklerini açığa vurup şöyle diyorlardı:

“Muhammed bize, Kisra ve Kayser'in hazinelerine sahip olacağımızı vadediyordu. İşte bugünkü durumumuz. Bizler ihtiyaç için tuvalete gitmekten korkuyoruz!”

Daha sonra harp çıktığında Beni Kureyza'nın yapacağı baskında kadınlarına, çocuklarına ve evlerine bir zarar geleceği iddiasıyla gruplar halinde Peygamber'in yanından ayrılmaya başladılar. En sonunda Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında birkaç yüz gerçek mü'min kalmıştı.

Yirmi güne yakın süren kuşatma gecelerinden birinde Rasûlullah (s.a.v.) Rabbine sığınarak dua etmeye başladı. Duasında şu sözünü tekrar edip duruyordu:

— Allah'ım! Senden, bana va'dettiğin yardımı istiyorum... Allah'ım! Senden, bana va'dettiğin yardımı istiyorum.

Nuaym, o gece uyku tutmadığı için yatağında dönüp duruyordu. Gözleri bir türlü uyumak istemiyordu. Berrak gökyüzünde yıldızlara bakarken, uzun uzun düşünmeye ve kendi kendine şu soruları sormaya başladı:

— Yazıklar olsun sana Nuaym!

Seni Necid gibi uzak yerlerden, şu adam ve beraberlerindekiyle harbetmek için getiren sebep nedir?!

Halbuki sen onunla, ne gasbedilmiş bir hakkı geri almak için, ne de tecavüze uğramış bir ırzı korumak için savaşıyorsun. Sen sırf bilinmeyen sebeple onunla harbetmeye geldin.

Yazıklar olsun sana Nuaym!..

Sana, kendine uyanlara âdil olmayı, iyilik etmeyi ve akrabaya vermeyi emreden bu dürüst adama karşı kılıç çektiren sebep nedir?! Seni, getirdiği hidâyet ve hakka uyan ashabının kanlarını dökmek için mızrağını kullanmaya iten sebep nedir?!

Nuaym'ın içindeki bu sert konuşmayı, onu hemen yerine getirme kararı durdurdu.

Nuaym gece karanlığında kavminin ordugâhından çıkıp hızla Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gitti...

Rasûlullah (s.a.v.), Nuaym'ın önünde durduğunu görünce:

— Nuaym b. Mes'ud? Sen misin? dedi.

— Evet, benim, yâ Rasûlallah.

— Bu saatte gelmene sebep nedir?

— Allah'tan başka tanrı olmadığına, senin Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğuna, getirdiğinin hak olduğuna şehâdet etmek için geldim...

Sonra şöyle ilâve etti:

— Yâ Rasûlallah! Ben müslüman oldum. Yalnız kavmimin İslâm'a girdiğimden haberi yok. Şimdi bana dilediğini emret...

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— Sen artık bizdensin. Kavmine git ve eğer yapabilirsen, düşmanımızın gayret ve gücünü zayıflat. Çünkü harp hiledir...

— Tamam, yâ Rasûlallah! İnşallah, seni memnun edecek olan şeyi yakında göreceksin.

Nuaym hemen Beni Kureyza'ya gitti. Onlarla -önceden- dostluğu vardı. Nuaym onlara:

— Beni Kureyza! Benim size olan sevgimi ve sözümdeki samimiyetimi bilirsiniz.

— Evet, biz senden şüphe etmeyiz...

— Kureyş'le Gatafan'ın bu harpte sizinkinden farklı durumları var!

— Nasıl?

— Burası sizin memleketiniz. Sizin burada mallarınız, çocuk ve kadınlarınız var. Sizin başka bir yere gidecek haliniz yok. Ama Kureyş'le Gatafan'ın memleketleri burası değil. Onlar Muhammed'le harbetmek için geldiler ve sizi onunla olan anlaşmanızı bozmaya, ken-

dilerine de ona karşı yardım etmeye çağırdılar. Siz de kabul ettiniz. Eğer onlar harbi kazanırlarsa bunu bir ganimet bilirler. Şayet kazanamazlarsa güven içinde memleketlerine dönerler ve sizi de Muhammed'in eline bırakırlar. Böylece Muhammed pek kötü bir şekilde sizden intikamını alır... Biliyorsunuz, başbaşa kaldığınızda sizin Muhammed'e gücünüz yetmez.

— Doğrusun ama senin fikrin nedir?

— Benim fikrim: Onların eşrafından bazı adamları alıp yanınızda rehin olarak tutmadıkça, onlarla birlikte harbetmemenizdir. Muhammed'i yeninceye veya en son adamınız ölünceye kadar onları sizinle beraber Muhammed'le savaşa götürmenizdir.

— Tamam. Sen bize doğru olanı tavsiye ettin.

Nuaym onların yanından çıkıp Kureyş'in komutanı Ebû Sufyan b. Harb'e geldi ve onlara:

— Ey Kureyş topluluğu! Benim size olan sevgimi ve Muhammed'e olan düşmanlığımı bilirsiniz... Ben birşey duydum. Onu size de duyurmayı kendime vazife saydım. Bunu gizli tutmamızı ve benden duyduğunuzu başkalarına yaymamanızı tavsiye ederim...

— Tamam. Bu bizim sana karşı vazifemizdir...

— Beni Kureyza Muhammed'le olan anlaşmalarını bozduklarına pişman olup birisiyle ona şu haberi göndermişler. Biz yaptığımıza pişman olduk... Seninle olan anlaşmamıza ve barışımıza dönmeye karar verdik. Kureyş ve Gatafan eşrafından birçok adamı alıp boyunlarını vurman için sana teslim etmemize razı olur musun?...

Daha sonra onlara, bunu kabul ettiğini bildirmek üzere adam göndermiş...

Eğer yahudiler adamlarınızdan bazılarını rehine olarak sizden isterlerse, sakın onlara kimseyi vermeyiniz.

Ebû Sufyan:

— Sen ne iyi dostsun... Bunun mükâfatını göreceksin, dedi.

Nuaym, Ebû Sufyan'ın yanından çıkıp kavmi Gatafan'a geldi.

Ebû Sufyan'a anlattığının aynısını onlara da anlatıp Ebû Sufyan'a yapma diye tembih ettiklerini onların da yapmamalarını söyledi.

Ebû Sufyan, Beni Kureyza'yı denemek isteyip oğlunu onlara gönderdi. Ebû Sufyan'ın oğlu:

— Babamın size selamı var. Şöyle diyor: Muhammed ve ashabına uyguladığınız kuşatma uzadı. Artık biz de usandık... Muhammed'le harbedip ondan kurtulmaya karar verdik... Babam beni, size, yarın onunla savaşmaya davet etmek için gönderdi.

Onlar şöyle cevap verdiler:

— Yarın cumartesidir. Biz o gün hiçbir şey yapmayız. Sonra, yanımızda rehin kalmaları için sizin ve Gatafan eşrafından yetmiş kişiyi bize vermedikçe sizinle birlikte harbetmeyiz.

Biz, savaşmak zor gelince sizin hemen memleketlerinize gitmenizden ve bizi Muhammed'le yalnız başımıza bırakmanızdan korkuyoruz. Hem biliyorsunuz, bizim onunla uğraşacak gücümüz yok...

Ebû Sufyan'ın oğlu kavmine dönüp Beni Kureyza'dan duyduklarını onlara anlatınca, hep bir ağızdan:

— Vay aşağılık maymunlar ve domuzlar! Vallahi bizden rehine olarak bir koyun isteseler yine vermeyiz...

Nuaym b. Mes'ud kabilelerin saflarını parçalamada ve onların anlaşmalarını bozmada başarılı olmuştu.

Allah, Kureyş'le yandaşlarına çadırlarını söken, kazanlarını deviren, ateşleri söndüren, yüzlerine şamar atan ve gözlerine toprak dol-duran şiddetli bir fırtına gönderdi.

Onlar çekip gitmekten başka çare bulamadılar... Ve karanlıkta çekip gittiler...

Sabah olunca müslümanlar, Allah'ın düşmanlarının kaçıp gittiklerini gördüler. Onlar şöyle demeye başladılar:

Kuluna yardım eden...

Askerini aziz kılan...

Kabileleri tek başına yenen Allah'a haldolsun...

O günden sonra Nuaym, Rasûlullah'ın (s.a.v.) güven kaynağı oldu. Rasûlullah'ın (s.a.v.) verdiği vazifeleri yerine getirdi. Onunla birlikte harplere katıldı ve onun önünde sancaklar taşıdı.

Mekke'nin fethi günü Ebû Sufyan b. Harb, müslüman askerlerini seyretmek üzere durduğunda, Gatafan'ın sancağını taşıyan bir adamı gördü ve yanındakilere:

— Bu kim? diye sordu:

— Nuaym b. Mes'ud... dediler.

— Hendek savaşında bize yaptığı hile ne kötüydü... Vallahi o, Muhammed'in en büyük düşmanıydı. İşte şimdi o, Muhammed'in önünde kavminin sancağını taşıyor ve onun sancağı altında bizimle harbetmeye geliyor... ¹

1 Nuaym b. Mesud hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 8779

2- El-İstiab (el-İsabe'nin hamışinde), V/584

3- Usdu'l-Ğabe, V/348 veya biyografi no; 5274

4- Ensabu'l-Eşraf, s. 340,345

5- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye (fihristlere bakınız)

6- Hayatu's-Sahabe, dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.

HABBAB B. EL-ERETT

**"Allah, Habbab'a rahmet etsin.
O, isteyerek müslüman olmuş,
boyun eğerek hicret etmiş ve
cihad ederek yaşamıştır."**

Ali b. Ebi Talib

Ümmü Enmar el-Huza'ıyye, Mekke'deki köle pazarına gitti. O, kendisine hizmet edecek ve aynı zamanda elindeki işini ilerletecek bir köle satın almak istiyordu. Satışa arzedilmiş kölelerin yüzlerine bakmaya başladı. Yüzünden sağlıklı ve zeki olduğunu anladığı küçük bir çocuğu seçti. Kölenin parasını ödedi ve yola koyuldular. Yolda giderlerken Ümmü Enmar çocuğa:

- Adın ne senin çocuk? dedi.
- Habbab.
- Babanın adı ne?
- El-Erett.
- Nerelisin?
- Necid'liyim.
- O halde sen Arapsın.
- Evet, hem de Benî Temim kabilesindenim.

— Peki, neden Mekke'deki köle tacirlerinin eline düştün?!

— Arap kabilelerinden birisi bizim obamıza baskın yaptı. Hayvanları alıp götürdüler. Kadın ve çocukları da esir aldılar. Ben de esir alınan çocuklar arasındaydım. Ondan sonra çeşitli kimselerin eline düştüm. Mekke'ye getirildim ve işte şimdi de senin kölen oldum.

Ümmü Enmar kılıç yapma sanatını öğrenmesi için kölesini, Mekke demircilerinden birinin yanına verdi. Köle, sanatını pek çabuk öğrenip ustalaştı.

Habbab'ın bileği güçlenince, Ümmü Enmar ona bir dükkan kiralayıp bazı malzemeler satın aldı. O da kılıç yapmadaki ustalığını git-tikçe ilerletiyordu.

Kısa bir müddet sonra Habbab, Mekke'de meşhur oldu. Halk onun yaptığı kılıçları satın almak için yarışa girmişlerdi. Çünkü o, emin, dürüst, yaptığı işte sağlam birisiydi.

Habbab genç olmasına rağmen olgun kimseler gibi akıllı ve bilgiliydi. İşini bitirip tek başına kaldığında ekseriya, baştan ayağa kadar fesada boğulan bu cahiliyye toplumunu düşünür, Arapların hayatına hakim olan kara cahillik ve kör sapıklık ona endişe verirdi. Çünkü kendisi de onun kurbanlarından idi.

O şöyle derdi:

— Bu gecenin başka bir gecesi olması gerek...

Karanlığın batıp nurun doğuşunu gözleriyle görmek için ömrünün uzamasını temenni ederdi.

Habbab'ın bekleyişi uzun sürmedi. Nurdan bir ipin; Muhamed isimli Haşim oğullarına mensup bir gencin ağzında parladığı haberini aldı.

Muhammed'in yanına gidip onu dinledi. Ondaki parıltı ve ışıktan etkilenip elini ona uzattı. Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehadet etti.

Böylece o, yeryüzündeki müslümanların altıncısı oldu. Hatta şöyle denilmiştir:

“Habbab, İslâm'ın altıda birlik bir süresini yaşamıştır...”

Habbab, İslâm'a girdiğini kimseden gizlememişti. Bu haber, Ümmü Enmar'a ulaşmakta gecikmedi. Ümmü Enmar öfkeden kudurdu. Kardeşi Siba b. Abduluzza'yı yanına aldı. Onlara bazı gençler de katıldı. Hep birlikte Habbab'ın yanına gittiler. Onu işine dalmış, çalışır bir vaziyette buldular...

Siba' yanına varıp:

— Bize seninle ilgili, inanmadığımız bir haber geldi.

— Nedir o?

— Senin dininden çıkıp Haşim oğullarının çocuğuna uyduğun haberi dolaşıyor.

Habbab -istifini bozmadan- şöyle cevap verdi:

— Dinimden çıkmadım. Sadece tek olan ve ortağı olmayan Allah'a inandım... Putlarınızı attım. Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehadet ettim...

Siba' ve beraberindekiler Habbab'ın sözlerini duyar duymaz, üzerine üşüşüp tokat ve tekme atmaya, çekiç ve demir parçalarıyla onu dövmeye başladılar.

Nihayet Habbab bayılarak kanlar içinde yere yıkıldı...

Habbab'la hanımefendisi arasında geçenler hemen yayıldı!

Halk, Habbab'ın cesaretine şaşı, çünkü -daha önce- Muhammed'e uyan birisinin herkesin içinde böyle açıkça ve meydan okurcasına müslümanlığını ilan ettiğini duymamışlardı.

Kureyş'in yaşlıları Habbab'ın haline acıdılar. Habbab gibi kendisini koruyacak sülâlesi ve sığınacağı hısımları olmayan bir demircinin Ümmü Enmar'ın otoritesine karşı çıkmaya cesaret edebileceği, açıkça onun putlarına sövebileceği ve onun atalarının dinine hakaret edebileceği akıllarının köşesinden bile geçmemişti...

Artık bugünü başka günlerin takip edeceğine kesinlikle kanaat getirdiler.

Kureyş'in korktuğu başına gelmişti. Habbab'ın cesareti arkadaşlarından birçoğunu İslâm'a girdiklerini açıklamaya teşvik etmişti. Onlar da birer birer kelime-i şehâdeti açıktan söylemeye başladılar...

Başlarında Ebû Sufyan b. Harb, el-Velid b. el-Muğîre ve Ebû Cehil olmak üzere Kureyş'in ileri gelenleri, Kabe'de toplanıp Muhammed'in durumunu görüştüler. Gördüler ki, onun durumu gün gün ve her an gelişip büyümektedir.

Hastalığı ilerlemeden kökünden kesmeye karar verdiler. Her kabile, aralarındaki Muhammed taraftarlarına saldırarak, onlar dinlerinden dönünceye veya ölünceye kadar onlara işkence edeceklerdi.

Habbab'a işkence etme görevi Siba' b. Abduluzza ve kabilesine düşmüştü...

Öğle sıcağı şiddetlenip güneş ışınları toprağı ısıtınca onu Mekke kumlarına çıkarırlar, elbiselerini soyarlar ve demir zırhlar giydirebilirler. Su da vermezlerdi. Nihayet onun sıkıntısı son haddine varınca yanına gelip şöyle derlerdi:

— Muhammed hakkında ne diyorsun?

O da şöyle cevap verirdi:

— O, Allah'ın kulu ve elçisidir. Bizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için, hidayet ve hak dinini getirmiştir.

Tokat ve yumruklar savrulur ve tekrar şöyle sorarlardı:

— Lât ve Uzza hakkında ne diyorsun?

— Onlar sağır-dilsiz, fayda ve zararları olmayan putlardır.

Bunun üzerine kızgın taşları getirirler, sırtına yapıştırırlar ve omuzlarının yağı akıncaya kadar üzerine bırakırlardı...

Ümmü Enmar, Habbab'a, kardeşi Siba'dan daha az katı değildi. Rasûlullah'ın (s.a.v.) Habbab'ın dükkânına uğradığını ve onunla konuştuğunu görünce deliye dönmüştü.

Bunun üzerine her gün Habbab'ın yanına gelir, körüğünden kızgın bir demir alıp duman tütünceye ve bayılıncaya kadar başının üzerine koyardı.

Habbab ise, ona ve kardeşi Siba'ya bedduâ ederdi.

Rasûlullah (s.a.v.), ashabının Medine'ye hicret etmesine izin verince, Habbab şehirden çıkmak için hazırlandı.

Ancak Mekke'yi, Ümmü Enmar için yaptığı bedduânın Allah tarafından kabul edildiğini gördükten sonra terketti...

Ümmü Enmar o güne kadar öylesi duyulmamış bir baş ağrısına tutulmuştu... Ağrının şiddetinden köpekler gibi uluyordu...

Oğulları her yerde onun derdine derman aradılar. Onlara şöyle denildi:

— “Onun ağrıları başını ateşle dağlarsa geçer.”

Başını kızgın demirle dağlamaya başladı. Dağlamanın verdiği acılardan baş ağrılarını unutmuş oluyordu.

Habbab, Ensar'ın gözetiminde Medine'de uzun zaman mahrum edildiği rahatın tadını çıkardı. Huzurunu bozan birşey olmadan peygamberine yakın olmak mutluluğuna erdi.

Peygamber'le birlikte Uhud harbine de katıldı. Allah ona, Ümmü Enmar'ın kardeşi Siba' b. Abdiluzza'yı, Allah'ın aslanı Hamza tarafından yere serilmiş halde görmek saadetini de verdi.

Habbab uzun süre yaşamıştır. Hatta Rasûlullah'ın (s.a.v.) dört halifesini de görmüştür.

Bir gün, Halife Ömer b. el-Hattab'ın yanına girdi. Ömer onu en yüksek ve kendine en yakın yere oturtup şöyle dedi:

— Buraya, Bilâl dışında senden başka hiç kimse lâıyk değildir...

Daha sonra ona müşriklerden gördüğü en ağır işkenceyi sordu. Habbab ona cevap vermekten utandı.

Ömer ısrar edince sırtından ridâsını çıkardı ve Ömer gördüğünden tiksindi.

— Bu nasıl oldu? diye sordu.

Habbab:

— Müşrikler bana işkence etmek için odun ateşi yaktilar. Odunlar kor haline gelince, elbiselerimi soydular ve üzerinde yürüttüler. Nihayet etim sırtımın kemiklerinden ayrıldı ve ateşi vücudumdan sızan su söndürebildi...

Hayatının son zamanlarında Habbab fakirlikten kurtulup zenginleştı. Hayalinden geçirmedığı altın ve gümüşlere sahip oldu. Ancak

parasını hiç kimsenin hatırına gelmeyecek şekilde harcadı... Paralarını, evinde fakir ve düşkünlerin bildiği bir yere koymuştu.

Onları ne gizlemiş, ne de kilitlemişti. Onlar evine gelirler, sormadan ve izin istemeden diledikleri kadar para alırlardı...

Bununla beraber o, bu para yüzünden hesaba çekilmekten ve azaba uğramaktan korkardı.

Arkadaşlarından bazıları şöyle anlatmışlardır:

“Ölüm hastalığında Habbab'ın yanına girdik. O da şöyle dedi:

— Burada 80 bin dirhem var. Vallahi şimdiye kadar onları saklamadım. İsteyen hiç kimseye de vermemelik etmedim. Arkasından ağladı.

— Niçin ağlıyorsun? dediler. Şöyle cevap verdi:

— Ağlıyorum, çünkü benim arkadaşlarım gittiler. Bu dünya ecirlerinden hiçbirine nail olamadılar. Ben ise kaldım ve yaptığım amelilerin karşılığı olmasından korktuğum bu paraya kavuştum.

Habbab Rabbine kavuşunca Emîrul-mü'minin, Ali b. Ebi Talib kabri başında durup şunları söyledi:

— Allah Habbab'a rahmet etsin. O, isteyerek müslüman olmuş, boyun eğerek hicret etmiş ve cihad ederek yaşamıştır... Allah iyi işler yapanların ecrini asla boşa gidermeyecektir.¹

1 Habbab b. El-Erett hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 2210

2- Usdu'l-Ğabe, II/98-100

3- El-İstiab, I/423

4- Tehzîbu't-Tehzîb, III/133

5- Hilyetu'l-Evliya, I/143

6- Sıfetu's-Safve, I/168

7- El-Cemu beyne Ricali's-Sahihayn, s. 124

8- İbn Kuteybe, el-Maarif, no; 316

9- Hayatu's-Sahabe (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız).

RABÎ' B. ZİYÂD EL-HÂRİSÎ

"Halife olduğumdan beri, Rabî' b. Ziyad gibi kimse bana doğruyu söylemedi."

Ömer b. El-Hattab

İşte Medine! Ebû Bekir'in kaybına duyduğu üzüntüyü gizlemeye çalışmaktadır.

İşte şunlar da, darlıkta ve bollukta Halife Ömer'e, itaat ettiğine dair bey'at etmek için, her gün vilayetlerden Yesrib'e gelen heyetler...

Bir gün Emîrul-mü'minin'e başka heyetlerle birlikte Bahreyn heyeti gelmişti. Ömer gelen heyetlerin konuşmalarını dinlemeye çok önem verirdi. Belki onların konuşmalarında iyi bir ders, faydalı bir görüş veya Allah'a, kitaplarına ve müslümanların umumuna ait bir nasihat bulabilirdi.

Gelenlerden bazılarının konuşmalarını dinledi ama onlar önemli bir şey söylemediler. İyi bir kimse olduğunu tahmin ettiği birisine işaret edip:

— "Haydi konuş bakalım" dedi.

Adam Allah'a hamd ve senada bulunduktan sonra:

— "Ey mü'minlerin emiri! Allah senin başına bir belâ verdi. Seni denemek için bu ümmetin işini sana verdi. Üzerine aldığın vazi-

fede Allah'tan kork. Fırat kenarında bir koyun kaybolursa, kıyamet günü senden onun mutlaka sorulacağını bil."

Ömer ağladı:

— "Halife olduğumdan beri, senin gibi, kimse bana doğruyu söylemedi. Sen kimsin?" dedi.

— "Ben, Rabî' b. Ziyad'ım."

— "Muhacir b. Ziyad'ın kardeşi misin?"

— "Evet."

Heyet dağılınca Hz. Ömer, Ebû Musa'l-Eş'arî'yi çağırıp şöyle dedi:

— "Rabî' b. Ziyad'ın durumunu araştır. Eğer dürüstse, onun bize yardımı dokunur. Ona görev ver ve bana mektupla bildir."

Kısa bir süre sonra Ebû Musa'l-Eş'arî Halife'nin emrine uyarak Ehvaz sınırları içindeki Menazir'i fethetmek için ordu hazırladı. Orduya Rabî' b. Ziyad ve kardeşi Muhacir'i de aldı.

Ebû Musa'l-Eş'arî Menazir'i kuşattı. Oranın halkıyla benzeri az görülen çarpışmalar yaptı. Müşrikler de iyi bir savunma yaptılar. Müslümanlar tahminin üstünde kayıplar verdiler.

Müslümanlar Ramazan olduğu için o gün oruçlu olarak savaşıyorlardı. Rabî' b. Ziyad'ın kardeşi el-Muhacir, müslüman saflarında ölenlerin çok olduğunu görünce nefsinin Allah rızası için satmaya karar verdi. Kefen giyip kardeşine vasiyetini yaptı...

Rabî', Ebû Musa'ya gidip şöyle dedi:

— "El-Muhacir, kendini oruçlu olarak satmaya karar vermiş, müslümanlar da harbin şiddeti ve orucun sıkıntısı azimlerini kırdığı için ona katılmışlar. Oruçlarını bozmayı da kabul etmiyorlar. Sen uygun gördüğünü yap."

Ebû Musa'l-Eş'arî ordunun içinde şöyle haykırdı:

— "Ey müslümanlar! Bütün oruçluların orucunu bozmasına veya harpten vazgeçmesine karar verdim."

Arkasından başkaları da içsin diye matarasından su içti. El-Muhacir onun konuşmasını duyunca bir yudum su içti ve şöyle dedi:

— “Vallahi ben, susadığım için içmedim. Ancak komutanımın emrini yerine getirdim.”

Arkasından kılıcını çekti ve safları yarmaya, hiçbir korku ve ürperti duymadan adamları yıkmaya başladı. Düşman ordusunun içine dalınca, her taraftan onu sardılar. Düşman kılıçları önden ve arkadan onu ele geçirdiler ve nihayet o yere yıkıldı.

Düşmanlar onun başını kesip savaş alanına bakan yüksek bir yere astılar. Rabî' ona bakıp:

— “Senin için hoş bir hayat ve dönülecek güzel bir yer var. Vallahi, inşallah senin ve diğer şehidlerin intikamını alacağım” dedi.

Ebû Musa, Rabî'in başına gelen kardeşinin başının koparılması belasını görünce ve onun içinde Allah'ın düşmanlarına karşı uyanan kini farkedince, ordu komutanlığını ona bırakıp kendisi Sus'u fethetmeye gitti.

Rabî' ve ordusu müşriklere karşı fırtına gibi esti, sel gibi coştı. Düşman kalelerini sardılar. Onların saflarını parçalayıp güçlerini kırdılar. Allah, Menazir'in fethini Rabî' b. Ziyad'a nasib etti. Rabî', askerler öldürdü, esirler aldı. Birçok da ganîmet elde etti.

Menazir'in fethinden sonra Rabî' b. Ziyad'ın yıldızı parladı ve adı dilden dile yayıldı.

O, büyük işler için aranan ve çok sevilen bir komutan olmuştu... Müslümanlar, Sicistan'ın fethine karar verdikleri zaman ordu komutanlığına onun getirilmesini ve onun vasıtasıyla zafere ulaşmayı arzu ettiler.

Rabî' b. Ziyad, Allah yolunda savaşan ordusuyla uzunluğu 75 fersah olan ve çöldeki yırtıcı hayvanların bile geçemediği bir çölü

aşarak Sicistan'a vardı. Karşısına ilk çıkan yer Sicistan hududundaki Rustakzalik oldu. Rustakzalik lüks köşklerle mamûr, yüksek surlarla çevrili, iyi şeyleri ve meyveleri bol olan bir şehirdi.

*

Zekî komutan, girmeden önce casuslarını Rustakzalik'e gönderdi. Halkın, yakında bir şenlik yapacağını öğrendi. Şenlik gecesi onlara, beklenmeyen anî bir baskın yaptı. Onların kılıçlarını boyunlarına koydurup hepsini teslim aldı. On bin kişiyi esir almıştı. Önderleri de esir olmuştu. Esirler arasında liderlerinin kölesi de vardı. Kölenin üzerinde, efendisine götürmek üzere yanına aldığı 300.000 dinarı buldular. Er-Rabî' ona sordu.

— “Bu paralar nereden geldi?”

— “Efendimin köylerinin birinden.”

— “Her sene ona bu kadar parayı bir köy mü verir?”

— “Evet...”

— “Bu kadar parayı nasıl temin edersiniz?”

— “Baltalarımızla, oraklarımızla ve alın terimizle.”

Savaş sona erince onların lideri, kendisinin ve ailesinin fidyesini sunmak üzere Rabî'ye geldi. Rabî' ona:

— “Çok fidye verirken seni serbest bırakırım?”

— “Ne kadar istersen?”

— “Ben şu mızrağı yere dikeceğim. Sen de görünmez olunca ya kadar üzerine altın ve gümüş dökceksin.”

— “Tamam, kabul ettim” dedi.

Hazinelerdeki altın ve gümüşleri mızrağın üzerine dökmeye başladı. Nihayet mızrak görünmez oldu.

*

Rabî' b. Ziyad muzaffer ordusuyla Sicistan topraklarının içlerine kadar girdi. Sonbahar rüzgarları esince, ağaçların yaprakları altlarına düştüğü gibi, kaleler de Rabî'nin atlarının ayakları altına düşmeye başladılar. Şehir ve köylerin halkları, kendilerine kılıç çekilmeden,

aman dileyerek ve boyun eğerek onu karşılıyorlardı. Rabî' en sonunda Sicistan'ın başkenti Zerenc şehrine vardı. Anladı ki, düşman onunla savaş yapmak için hazırlık yapmıştı. Birlikler düzenlenmiş, fedailer çıkarılmış, kendilerine pahalıya mal olsa da Rabî'in ordusunu Sicistan'da durdurmaya karar verilmişti.

Rabî' ile düşmanları arasında, istenen kurbanlara her iki tarafın da pek cimri davrandığı bir harp oldu.

Müslümanların galibiyetine dair bir belirti ortaya çıkınca Perviz isimli Merzuban (hudut muhafızı) biraz kuvveti varken, Rabî' ile barış yapma gayretine girdi. Belki kendisi ve milleti için daha iyi bazı şartlar koparabilirdi. Rabî'e, görüşme teklifinde yani barış anlaşması teklifinde bulunmak üzere bir adamını gönderdi. Rabî' onun teklifini kabul etti.

Rabî' adamlarına, Perviz'i karşılamak için bir yer hazırlamalarını emredip görüşme yerinin etrafında İran ölülerinin cesetlerinden bir yığın yapmalarını ve onun geçeceği yolun iki yanına dağınık halde cesetler koymalarını istedi...

Rabî' uzun boylu, iri kafalı ve çok esmerdi. Karşısındakine dehşet veren iri bir gövdesi vardı.

Perviz onun huzuruna girince ondan ve ölülerin görünüşünden çok korkup titremeye başladı. Ona yaklaşmaya cesaret edemedi... Onunla kekeleye kekeleye konuştu. Rabî'a bin köle ve her köle başına altın bir kâse vermeye söz verdi. Rabî' bunu kabul etti. Perviz'le bu şekilde anlaşmış oldu.

Ertesi gün, Rabî' b. Ziyad, müslümanların, "Lâ ilahe illallah" ve "Allahü Ekber" sesleri arasında ve etrafındaki bin köleyle birlikte şehre girdi.

O gün Allah'ın günlerinden önemli bir gün oldu...

Rabî' b. Ziyad, müslümanların elinde, Allah'ın düşmanlarına karşı çekilmiş bir kılıç oldu. Müslümanlar için şehirler fethetmiş ve valiliklerde bulunmuştu. Ümeyye oğulları işbaşına geçince, Muâviye b. Ebî Sufyan onu Horasan'a vali yaptı... Ancak onun bu valiliğe gönlü yatmamıştı...

Ümeyye oğullarının en büyük valilerinden birisi olan Ziyad b. Ebîh'in, ona bir mektup göndermesi, onun bu valilikten tiksinimesini artırdı. Mektupta şöyle diyordu:

"Emîrul-mü'minin, Muâviye b. Ebî Sufyan sana harp ganîmeti o- lan altın ve gümüşleri müslümanların beytül-mal'ine bırakmanı ve bunların dışındakileri mücahidler arasında taksim etmeni emrediyor..."

O da şu cevabı verdi:

"Azîz ve Celîl olan Allah'ın; Emîrul-mü'minîn'in diliyle bana emrettiğinden başka şekilde emrettiğini gördüm."

Daha sonra halka şöyle seslendi: "Ben ganimetlerinizin yanına gidiyorum. Gelip onları alın..."

Ganimetlerin humusunu (beşte birini) de Şam'daki hilafet merkezine gönderdi.

Bu mektup geldikten sonraki Cuma gününde Rabî' b. Ziyad, beyaz elbiseler içinde namaza gitti. Halka Cuma hutbesini okuduktan sonra şöyle dedi:

— "Ey cemaat! Ben artık yaşamaktan bıktım. Ben bir dua edeceğim. Benim duama amîn deyin."

Arkasından şu duayı yaptı: "Allah'ım! Eğer benim iyiliğimi istiyorsan, beni hemen kendine kavuştur..."

Halk onun duasına, amîn dedi.

O gün daha güneş batmadan Rabî' b. Ziyad, Rabbine kavuştu. ¹

1 Rabî' b. Ziyad el-Harisi hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Usdu'l-Ğabe, II/206

2- Tarîhu't-Taberî, IV/183-185; V/226, 285, 286, 291

3- El-İsabe, I/405

4- El-Kamil fi't-Tarih, fihristlere bakınız.

5- Cemheratu'l-Ensab, s. 391

6- Tehzibu't-Tehzib, III/244

7- Hayatu's-Sahabe, II/168, 268

ABDULLAH B. SELÂM

**"Cennetlik bir adama bakmak kimin hoşuna giderse,
Abdullah b. Selâm'a baksın."**

Husayn b. Selâm, Yezrîb'deki yahudi alimlerinden birisiydi. Millet ve dinleri değişik olmasına rağmen Medîne halkı ona saygı gösterirdi.

O, halk arasında takva, doğruluk ve dürüstlüğüyle tanınırdı.

Husayn sakin ve rahat bir hayat yaşayan, fakat o nisbette faydalı ve önemli şeyler de yapan birisiydi.

O, zamanını üç şeyle geçirirdi:

Havra'da vaaz ve ibadette...

Bahçesinde hurma ağaçlarını budama ve aşılama...

Tevrat'ı incelemede...

Tevrat'ı her okuyuşunda; Mekke'de önceki peygamberlerin peygamberliklerini tamamlayan ve onlara son veren bir peygamberin çıkacağını müjdeleyen haberleri uzun uzun düşünürdü.

Bu beklenen peygamberin niteliklerini ve alâmetlerini araştırır, bundan sevinç duyardı. Çünkü o, peygamber olarak gönderildiği

memleketini terkedecek ve Yesrîb'li kendine hicret yurdu ve ikâmet yeri edinecekti.

Bu haberleri ne zaman okusa veya hatırandan geçirse Allah'tan, bu beklenen peygamberin ortaya çıkışını görmek, onunla karşılaşmak saadetine erinceye ve ona ilk inananlardan oluncaya kadar kendisine uzun ömürler vermesini dilerdi.

Azîz ve Celîl olan Allah, Husayn b. Selâm'ın duasını kabul etmiş, ecelini, hidayet ve rahmet peygamberi gönderilinceye kadar geciktirmişti.,.

Peygamberle görüşüp sohbet etmek, ona indirilen hakka iman etmek Husayn'a nasip olmuştu.

Bize İslâm'a giriş hikayesini anlatması için sözü Husayn'a bırakalım. Çünkü bunu en iyi anlatacak olan kendisidir:

Husayn b. Selâm anlatmaktadır:

“Rasûlullah'ın (s.a.v.) ortaya çıktığını duyunca; onun ismini, soyunu, niteliklerini, zamanını ve yerini araştırmaya, onlarla bizim kitaplarımızda yazılı olanları karşılaştırmaya başladım. En sonunda onun peygamber olduğuna ve davetinin doğru olduğuna kesin kanaat getirdim. Bunu yahudilerden gizledim ve Medine'ye gitmek üzere Mekke'den çıktığım güne kadar Rasûlullah (s.a.v.) hakkında konuşmadım.

O, Yesrib'e gelip Kuba'da konakladığı zaman bize bir adam geldi ve onun geldiğini haber vermek üzere halkın içinde haykırmaya başladı. O anda ben hurma ağaçlarımla uğraşıyordum. Halam, Halîde Bint el-Harîs de ağaçların altında oturuyordu. Haberi duyar duymaz:

— “Allahu Ekber... Allahu Ekber...” diye bağırdım.

Tekbir getirdiğimi duyunca halam bana şöyle dedi:

— “Kahrolasica... Eğer sen İmran oğlu Musa'nın geldiğini duysaydın, bundan daha fazla bir şey yapamazdın...”

— “Hala! O, İmran oğlu Musa'nın kardeşidir. Onun dîni üzeredir. Ona gönderilen, buna da gönderilmiştir.”

Halam sustu ve sonra şöyle dedi:

— “Kendinden öncekileri tasdik edici ve Rabbinin peygamberlerini tamamlayıcı olarak gönderildiğini söylediğiniz peygamber bu mu?”

— "Evet."

— "Öyleyse iyi..."

Hemen Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına gittim. Halkın onun kapısında toplandığını gördüm. Zorla aralarına girip ona yaklaştım. On-
dan işittiğim ilk söz şu oldu:

— "Ey insanlar! Selâmı yayınız... Yemek yediriniz. Geceleyin insanlar uyurken namaz kılınız ki, cennete selâmetle giresiniz."

Artık onun hakkında olumlu bir kanaate sahip olmaya ve on-
dan hoşlanmaya başlamıştım. Onun yüzünün yalancı bir yüz olmadığına da inanmıştım. Yanına varıp Allah'tan başka ilah olmadığına, Mu-
hammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet getirdim.

Bana döndü:

— "Senin adın ne?" dedi.

— "Husayn b. Selâm" dedim.

— "Hayır. Abdulah b. Selâm" dedi.

— "Evet. Abdullah b. Selâm. Seni hak ile gönderene yemin ol-
sun ki, bugünden sonra, başka bir isminin olmasını istemem."

Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanından ayrılıp evime geldim. Karımı, çocuklarımı ve akrabamı İslâm'a davet ettim. Hepsi müslüman oldu-
lar. Yaşlı olduğu halde, halam Halîde de onlarla birlikte müslüman oldu...

Onlara:

— "Müslüman olduğumuzu, size bildirinceye kadar yahudilerden gizleyin" dedim.

— "Tamam" dediler. Rasûlullah'a (s.a.v.) gidip:

— "Ya Rasûlallah! Yahudiler iftiracı ve batılla uğraşan bir mil-
lettir. Yahudilerin ileri gelenlerini evine davet etmeni ve beni odala-
rından birinde saklamayı, sonra onlar müslüman olduğumu öğrenme-
den önce onların yanındaki itibarımı sormanı ve daha sonra da onları
İslâm'a davet etmeni rica ediyorum. Çünkü onlar müslüman olduğu-
mu öğrenirlerse, beni kusurlu bulurlar ve bana yapmadıkları iftira
kalmaz..."

Rasûlullah (s.a.v.) beni odalarından birine aldı. Yahudi ileri ge-
lenlerini de evine davet etti. Onları İslâm'a davet etmeye, imanı sev-

dirmeye, kendi kitaplarından bildikleri durumunu onlara hatırlatmaya başladı...

Onlar da batıl (asılsız) şeylerle ona karşılık vermeye ve hak konusunda onunla münakaşa etmeye başladılar. Ben de dinliyordum.

Rasûlullah (s.a.v.) onların iman etmelerinden ümidini kesince şöyle sordu:

— "Husayn b. Selâm'ın aranızdaki itibarı nasıldır?"

— "O efendi, çok efendi bir kimsedir. Âlimdir, çok âlimdir."

— "Eğer o müslüman olursa ne dersiniz? Siz de müslüman olur musunuz?"

— "Allah korusun. O asla müslüman olmaz... Allah onu müslüman olmaktan korusun."

Bu esnada ben de odadan çıkıp yanlarına vardım:

— "Yahudiler! Allah'tan korkun. Muhammed'in size getirdiğini kabul edin. Siz onun Allah'ın elçisi olduğunu biliyorsunuz ve onun kitabınız Tevrat'ta adıyla ve sıfatıyla yazılı olduğunu görüyorsunuz..."

Ben onun Allah'ın elçisi olduğuna şahadet ediyorum."

— "Sen yalan söylüyorsun. Sen kötüsün, çok kötüsün. Cahilsin çok cahilsin" dediler.

Böylece bana yakıştırmadıkları kusur kalmadı.

Rasûlullah'a (a.s.) şöyle dedim:

— "Ben sana demedim mi? Yahudiler iftiracı ve batıl şeylerle uğraşan bir millettir. Onlar hain ve yalancı kimselerdir."

Abdullah b. Selâm, pınardan ayrılmak istemeyen susuz kimse gibi İslâm'a ve Kur'an'a sarıldı. Dili, devamlı Kur'an'ın ayetlerini okurdu...

Peygamberi gölgesinden daha iyi takip ederdi. Kendini cennet için çalışmaya adadı. Çünkü Rasûlullah (s.a.v.) onu Sahabe-i Kiram arasında yayılacak bir şekilde cennetle müjdelemişti...

Bu müjdenin bir hikayesi vardır: Kays b. Ubade ve başkaları rivayet etmektedir.

Hikayeyi nakleden şöyle der:

“Medîne'de Rasûlullah'ın (s.a.v.) mescidindeki ilim halkalarından birinde oturuyordum. Halkada cana yakın bir ihtiyar vardı. İnsanlara tatlı ve etkili bir konuşma yapmaktaydı. Ayağa kalktığında cemaat şöyle dedi:

— “Cennetlik bir adama bakmak kimin hoşuna giderse, şuna baksın.”

Ben:

— “Şu dediğiniz kim?” dedim.

— “Abdullah b. Selâm” dediler. Kendi kendime:

— “Vallahi, bunun peşinden gideceğim” dedim ve peşine düştüm.

Yoluna devam ediyordu. Neredeyse Medine'den çıkmak üzereydi, nihayet evine girdi. Evine girmek için izin istedim, girmeme izin verdi ve şöyle sordu:

— “İsteğin nedir, kardeşimin oğlu?”

— “Mescidden çıktığında insanların senin hakkında şöyle dediklerini duydum: “Kim cennetlik bir adama bakmaktan hoşlanıyorsa, şuna baksın.” Seninle ilgili bu haberi incelemek ve insanların senin cennetlik olduğunu nasıl anladığını öğrenmek için peşine düştüm.”

Bana şöyle dedi:

— “Cennetlik olanı Allah daha iyi bilir yavrum!”

— “Evet. Ama onların söylediklerinin bir sebebi olması gerek.”

— “Sana bunun sebebini söyleyeyim.”

— “Haydi... Allah sana mükâfatını versin.”

— “Rasûlullah (s.a.v.) zamanında bir gece uyurken rüyamda birisi bana geldi: “Kalk” dedi. Kaktım. Elimden tuttu. Bir de baktım ki sol tarafta bir yol var. O yoldan yürümek istedim.

Bana:

— Bırak onu. Bu, senin yolun değildir... Sağ tarafımda da açık bir yol olduğunu gördüm. Bana: İşte o yolda yürü... dedi. O yoldan yürüdüm. Sonunda yemyeşil, çok güzel, ağaçları gür bir bahçeye gel-

dim. Bahçenin ortasında kökü yerde, ucu gökyüzünde olan demir bir direk, tepesinde altından bir halka vardı.

Bana:

— Onun tepesine çık, dedi.

— Çıkamam, dedim.

Bir hizmetçi gelip beni direğin tepesine çıkardı. Ellerimle halkayı tuttum. Sabaha kadar ona tutunarak kaldım.

Ertesi gün Rasûlullah'a (s.a.v.) gelip rüyamı anlattım.

Bana şöyle dedi: "Sol tarafında gördüğün yol, cehennemliklerden amel defteri sol tarafından verilecek olanların yoludur. Sağ tarafında gördüğün yol cennetliklerden amel defteri sağ tarafından verilecek olanların yoludur... Yeşil ve güzelliğine tutulduğün bahçe ise İslâm'dır. Bahçenin ortasındaki direk, dinin direğidir... Halka ise, el-Urvetu'l-Vuska (en sağlam kulp)tur. Sen ölünceye kadar daima ona tutunacaksın." ¹

1 Abdullah b. Selâm hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe (es-Seade baskısı), IV/80-81

2- Usdu'l-Ğabe, III/176-177

3- El-İstîab (Haydarabad baskısı), I/383-384

4- El-Cerhu ve'l-Ta'dîl, cilt: II, kısım II, II/62-63

5- Tecridu Esmâi's-Sahabe, I/338-339

6- Sıfetu's-Safve, I/301-303

7- Tarihu Halife İbn Hayyat, s. 8

8- El-İber, I/15-32

9- Şezeratu'z-Zeheb, I/53

10 - Ez-Zehebî, Tarihu'l-felâm, II/230-231

11- İbn Âsakir, Tarihu Dimeşk, VII/443-448

12- Tezkiratu'l-Huffaz, I/22-23

13- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, fihristlere bakınız.

14- El-Bidaye ve'n-Nihaye, III/211-212

15 - Hayatu's-Sahabe, dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.

SURAKA B. MALİK

“Suraka! Kisra'nın bileziklerini takındığın zaman kim bilir nasıl keyiflenirsin?”

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Kureyş kabilesi bir sabah korkuyla uyandı. Çünkü her yerde, Muhammed'in gece karanlığında gizlice Mekke'den ayrılmış olduğu haberi dolaşıyordu. Kureyş ileri gelenleri bu habere inanamadılar.

Haşim oğullarının bütün evlerinde Peygamberi aramaya koştu-lar... Onu bütün arkadaşlarının evlerine sordular. Ebû Bekir'in evine geldiler. Kapıya Ebû Bekir'in kızı Esmâ çıktı.

Ebû Cehil ona:

— “Baban nerede kız?” dedi.

— “Şu anda nerede olduğunu bilmiyorum” diye cevap verdi.

Ebû Cehil elini kaldırıp çocuğun yüzüne bir tokat attı ve onun küpesi yere düştü.

Kureyş ileri gelenleri Muhammed'in Mekke'den ayrıldığını öğ-renince çılgına döndüler. Oradaki bütün iz sürenlere Muhammed'in gittiği yolu bulma görevi verip kendileri de onlarla birlikte Muhammed'i aramaya gittiler.

Sevr mağarasına vardıklarında iz sürücüler:

— “Adamınız bu mağaradan ileri geçmemiştir” dediler.

Onlar, Kureyş'e söylediklerinde gerçekten yanılmıyorlardı. Çünkü Muhammed'le arkadaşı mağaranın içindeydi. Kureyş onların tepesinde durmaktaydı. Hatta Ebû Bekir gelenlerin ayaklarının mağaranın üstünde hareket ettiklerini görünce, gözleri yaşardı. Rasûlullah (s.a.v.) ona, sevgiyle ve acıyarak baktı. Ebû Bekir es-Siddîk şöyle fısıldadı:

— “Vallahi, kendim için ağlamıyorum... Ancak sana bir kötülük gelmesinden korktuğum için ağlıyorum ya Rasûlallah!”

Rasûlullah (s.a.v.) ona rahat bir şekilde:

— “Üzülme Ebû Bekir, Allah bizimledir” dedi.

Allah, Ebû Bekir'in gönlüne bir rahatlık verdi ve gelenlerin ayaklarına bakmaya başladı. Sonra şöyle dedi:

— “Ya Rasûlallah! Birisi ayaklarının bastığı yere baksa bizi muhakkak görür.”

Rasûlullah (s.a.v.) ona:

— “Ebû Bekir! Üçüncüleri Allah olan iki kişi hakkında ne düşünürsün?”

Bu arada Kureyş'ten birinin diğerlerine şöyle dediğini duydular.

— “Gelin, mağaranın içine bakalım.”

Ümeyye b. Halef alay ederek:

— “Kapısına yuva yapan şu örümceği görmedin mi? Muhammed'in doğumundan da eski” dedi.

Ancak Ebû Cehil:

— “Lât ile Uzza'ya yemin olsun, ben onun yakınımızda olduğunu, konuştuklarımızı duyduğunu ve yaptıklarımızı gördüğünü zannediyorum. Fakat onun büyüğü bizim gözlerimizi kapattı...”

Ancak onlar, Muhammed'in durumunu öğrenmekten ve onu takip etmekten vazgeçemediler. Kureyş, Mekke'yle Medîne arasındaki yol boyunca sıralanmış kabileler arasında; Muhammed'i ölü veya diri getirene en iyilerinden yüz deve vereceğini açıkladı.

Suraka b. Mâlik, Mekke yakınındaki Kudeyd'de kabilesinin toplantı yerlerinden birindeydi.

Kureyş habercilerinden biri, ansızın onların yanına girer ve ölü veya diri Muhammed'i getirene Kureyş'in koyduğu büyük mükafat haberini duyurur.

Yüz deveyi duyar duymaz, Suraka'nın iştahı kabarır ve şiddetle ona kavuşmayı arzu eder. Fakat kendini tutar ve başkalarının da iştahı kabarmasın diye hiçbir kelime konuşmaz.

Suraka yerinden kalkmadan, toplantı yerine kendi kabilesinden bir adam girdi ve şöyle dedi:

— “Şimdi ben üç kişiyle karşılaştım. Onların; Muhammed, Ebû Bekir ve kılavuzları olduğunu tahmin ediyorum.”

Suraka:

— “Hayır, onlar filancalardır. Kaybettikleri develerini aramaya gitmişlerdi” dedi. Adam:

— “Belki öyledir” deyip sustu.

Suraka, dikkat çekmeşin diye hemen kalkmayıp biraz daha oturdu.

Toplantı yerindekiler başka bir söze dalınca, aralarından sıyrılıp hızla evine gitti. Cariyesine gizlice, kimse görmeden atını çıkarmasını, vadinin ortasına götürmesini ve oraya bağlamasını söyledi.

Uşağına da, silahını hazırlayıp kimse görmeyecek şekilde evlerin arkasından kendisine getirmesini ve atına yakın bir yere koymasını emretti.

Suraka zırhını giyip silahını kuşandı. Atına bindi. Kureyş'in koyduğu mükafatı başkası kazanmadan Muhammed'e yetişmek için hızla gidiyordu...

Suraka b. Mâlik, kabilesinin sayılı süvarilerindendi. Uzun boylu, büyük kafalı, iyi iz süren ve yollardaki tehlikelere karşı dayanıklı birisiydi.

Bütün bunlardan başka o, akıllı, zeki ve şâirdi. Atı da çok değerliydi.

Suraka yola koyuldu, ama az sonra atı tökezledi. Atın sırtından yere yuvarlandı. Bunu bir uğursuzluk sayıp:

— “N'oluyor? Kahrolasica at!” dedi.

Ata tekrar bindi. Biraz gitti ama atı tekrar tökezledi. Uğursuzluk fazlaşmıştı. Dönmeye niyetlendi ama yüz deveye kavuşmak arzusu onu geri dönmekten vazgeçirdi.

Suraka atının tökezlediği yerden çok uzaklaşmadan, Muhammed'i ve yanındakileri gördü. Elini yayına uzattı ama eli yerinde donmuştu. Çünkü atının ayakları yere gömülmüştü. Atın önünden duman yükseliyor her ikisinin de gözlerini kapatıyordu...

Atı sürmek istedi ama sanki o, demir çivilerle çivilenmiş gibi yere çakılıp kalmıştı. Rasûlullah'a (s.a.v.) ve arkadaşlarına dönüp yalvaran bir sesle:

— “Hey! Siz ikiniz! Atımın ayaklarını kurtarması için Rabbinize dua edin... Söz veriyorum, sizi yakalamaktan vazgeçeceğim.”

Rasûlullah (s.a.v.) onun için dua etti ve Allah atının ayaklarını kurtardı. Ancak iştahı yeniden kabarmakta gecikmedi. Atını onlara doğru sürdü ama bu defa atının ayakları öncekinden daha fazla kuma gömüldü.

Onlardan yardım isteyerek şöyle dedi:

— “Azığım, eşyam ve silahım senin olsun. Allah için söz veriyorum, arkamdan gelenleri sizi takip etmekten vazgeçireceğim...”

Onlar:

— “Bizim senin azığına, eşyana falan ihtiyacımız yok. Sen sadece başkalarını bizim peşimizden gelmekten vazgeçir” dediler.

Rasûlullah (s.a.v.) onun için yine dua etti ve atı kurtuldu. Dönmeye niyetlendiği sırada Suraka şöyle seslendi:

— “Yavaş olun da sizinle konuşayım. Vallahi, artık size benden bir kötülük gelmez.”

— “Bizden ne istiyorsun?” dediler.

— “Ey Muhammed! Ben, senin dininin üstün geleceğini ve senin davanın büyüyeceğini biliyorum. Toprakların içinde sana geldiğimde bana güzel davranacağına söz ver ve bunu benim için yaz...”

Rasûlullah (s.a.v.), Ebû Bekir'den yazmasını istedi. O da kemik bir levha üzerine yazıp ona verdi.

Ayrılmak üzereyken Rasûlullah (s.a.v.) ona:

— “Suraka! Kisra'nın bileziklerini taktığın zaman kimbilir nasıl keyiflenirsin?” dedi.

Suraka dehşet içinde:

— “Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın mı?”

— “Evet... Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın.”

Suraka geldiği yoldan geri döndü. Halkın, Rasûlullah'ı (s.a.v.) sormaya geldiklerini görünce, onlara şöyle dedi:

— “Dönün. Ben buraları karış karış aradım. Benim yanılmayacağı mı siz de bilirsiniz.”

Suraka'nın sözü üzerine onlar da geri döndüler.

Muhammed ve arkadaşlarıyla ilgili bu hadiseyi, onların Medine'ye varmış olduklarına ve Kureyş'in kötülüğünden emin bir yerde olduklarına kesin kanaat getirinceye kadar gizledi. Ebû Cehil, Suraka'nın Rasûlullah'la (s.a.v.) başından geçen olayı ve ona karşı davranışını duyunca, onunla dövüşmemesinden, korkaklık göstermesinden ve fırsatı kaçırmışından dolayı onu azarladı. Suraka, onun azarlamasına şöyle cevap verdi:

— “Ebû Hakem! Eğer atımın ayaklarının kuma nasıl gömüldüğünü görseydin, hiç şüphe etmeden Muhammed'in bir peygamber olduğunu ve ona kimsenin karşı koyamayacağını kabul ederdin.”

Günler birbirini kovaladı...

Mekke'den kovulmuş olarak ve gece karanlığında gizlice çıkan Muhammed, aynı yere binlerce beyaz kılıç ve siyah mızrak arasında bir fetih lideri olarak dönüyordu...

Yeryüzünü kibir ve gururla dolduran Kureyş ileri gelenleri, korka korka, yürekleri hoplayarak ve merhamet dileyerek onun yanına geliyorlar:

— “Acaba bize nasıl davranacaksın?” diyorlar.

O da peygamber cömertliğiyle:

— “Gidiniz. Sizler serbestsiniz...” diyordu.

Suraka da devesini hazırladı. On sene önce Rasûlullah'ın (s.a.v.) kendisi için yazmış olduğu belgeyi de yanına alarak, müslüman olduğunu huzurunda açıklamak için Rasûlullah'a (s.a.v.) gitti.

Suraka kendisi anlatmaktadır:

— “El-Ci'rane'de Peygambere yetiştim, bir Ensar birliğine katıldım. Onlar, mızrakların saplarıyla bana vurmaya başladılar. Şöyle diyorlardı: “Defol, defol. Sen ne arıyorsun?”

Safların arkasından ilerleyerek Rasûlullah'ın yanına yaklaştım. Devesinin üzerindeydi. Belgeyi kaldırdım.

— Ya Rasûlallah! Ben Suraka b. Malik. Bu da senin bana verdiğin belge, dedim.

Rasûlullah (s.a.v.):

— Yaklaş bana Suraka! Yaklaş... Bugün sözünü yerine getirme ve iyilik günüdür...

Böylece ben onun iyiliğine nâil oldum.”

Suraka b. Mâlik'in Rasûlullah'la (s.a.v.) görüşmesinin üzerinden birkaç ay geçtikten sonra, Rasûlullah (s.a.v.) Rabbine kavuştu...

Suraka çok üzüldü. Yüz deve için onu öldürmeye niyet ettiği gün gözünün önüne geldi. Dünyanın bütün develeri şimdi onun yanında Rasûlullah'ın (s.a.v.) tırnağı kadar olamazdı. Rasûlullah'ın (s.a.v.): “Suraka! Kisra'nın bileziklerini taktığın zaman kimbilir nasıl keyiflenirsin?” sözünü tekrar edip duruyordu. Çünkü bundan hiç şüphesi yoktu.

Günler yine birbirini kovaladı ve Hz. Ömer halife oldu. Onun zamanında müslüman askerleri fırtına gibi İran'a doğru estiler. Kaleleri yıkmaya, orduları yenmeye, tahtları sarsmaya ve ganimetler elde etmeye başladılar. Nihayet Allah, Kisraların devletine onların eliyle son verdi... Ömer'in halifeliğinin sonlarına doğru bir gün komutan Sa'd b. Ebî Vakkas'ın adamları, Halife'ye müjdesini vermek üzere Medine'ye geldiler...

Müslümanların beytül-mal'ine, Allah yolunda savaşanların elde ettiği ganimetlerin beşte birini getiriyorlardı...

Ganimetler önüne konulunca Ömer dehşetle onlara baktı...

Ganimetler içinde Kisra'nın inciden tacı, altın ipliklerle dokunmuş elbiseleri, kıymetli taşlar dizili kemeri, benzeri görülmemiş iki bileziği ve sayılmayacak kadar kıymetli eşyalar vardı.

Ömer elindeki sopayla bu değerli hazineyi karıştırmaya başladı.

Sonra etrafındakilere dönüp:

— “Bunları teslim edenler pek emin kimselerdir...”

O sırada orada bulunan Hz. Ali şöyle cevap verdi:

— “Sen namuslu oldun, halkın da namuslu oldu, Ömer! Eğer sen yeseydin, mutlaka onlar da yerlerdi...”

Bu arada Hz. Ömer, Suraka b. Malik'i çağırdı ve ona Kisra'nın gömleğini, pantolonunu, çizmelerini ve diğer elbiselerini giydirdi. Kisra'nın kılıç ve kemerini de taktı, başına tacını koydu... Bileziklerini taktırdı... Evet bileziklerini...

Bu sırada müslümanlar:

— “Allahu Ekber... Allahu Ekber... Allahu Ekber...” diye bağırdılar.

Ömer, Suraka'ya döndü:

— “Vay vay vay... Şuna bak... Başında Kisra'nın tacı ve kollarında bilezikleri olan Benî Mudlicli bir bedevicik!”

Daha sonra başını gökyüzüne kaldırıp:

— “Allah'ım? Bu malları, Rasûlüne verdin. Onu benden daha çok severdin. O, senin yanında daha değerliydi...”

Ebû Bekir'e de verdin. Onu benden daha çok severdin ve senin yanında daha değerliydi...

O malı bana da verdin ama onu, beni cezalandırmak için vermiş olmandan sana sığınırım...”

Malları müslümanlar arasında taksim etmeden oturduğu yerden ayrılmadı.¹

1 Suraka b. Malik hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Usdu'l-Ğabe, II/232

2- El-İsabe, II/18

3- Es-Sa'lebi, Simaru'l-Kulüb fi'l-Muzafi ve'l-Mensub, s. 93

4- İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kubra, I/188, 232; IV/366; V/90

5- İbn Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, I/133-135 ve fihristlere bakınız.

6- Hayatu's-Sahabe (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız).

7- Tacu'l-Arus min Cevahiri'l-Kamus, VI/83

FEYRUZ ED-DEYLEMÎ

“Feyruz, mübarek ehl-i beyt'ten mübarek bir adamdır.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Veda Haccından döndükten sonra Rasûlullah (s.a.v.) hastalanıp, Arap yarımadasının her tarafına hastalandığına dair haberler uçunca, Yemen'de Esvedu'l-Ansî, Yemâme'de Müseylimetu'l-Kezzab ve Benî Esed'in memleketinde Tuleyha el-Esedî irtidat ettiler (müslümanlıktan çıktılar). Bu üç yalancı, Hz. Muhammed'in Kureyş'e gönderildiği gibi, kendilerinin de milletlerine gönderilmiş birer peygamber olduklarını iddia ettiler.

Esvedu'l-Ansî gönlü kara, şerri yaygın, çok güçlü, iri gövdeli bir kahin ve gözbağcı idi.

Bunlardan başka o, iknâ gücü fazla ve konuşması güzel birisiydi. Bâtıl ve boş şeyleriyle avamın, (halk tabakasının) zihinlerini bulandırabilen, havassı (yüksek tabakayı) da para, mevki ve makamla kandırabilen kurnaz bir kimseydi.

Kendisine esrarengizlik ve heybet havası vermek için halka da-ima peçeli olarak görünürdü.

O ara Yemen'de hakimiyet Ebna'ya aitti. Bu Ebna'nın önde gelenlerinden birisi Feyruz ed-Deylemî idi.

Ebna; babaları, memleketlerini terkedip Yemen'e gelen İranlı, anaları da Arap olan bazı kimselere verilen isimdi.

Bunların en büyüğü; İslâm'ın ortaya çıktığı sıralarda, İran'ın büyük Kisra'sı adına Yemen'de hükümdarlık yapan Bâzân idi. Bâzân, Peygamberin doğru ve davetinin semavi olduğunu anlayınca, Kisra'ya itaatten vazgeçip halkıyla birlikte Allah'ın dinine girmişti. Hz. Peygamber onu mülkünde bırakmış, o, Esvedu'l-Ansî'nin ortaya çıkmasından biraz önce, ölümüne kadar orada kalmıştı.

Esvedu'l-Ansî'nin davetine ilk icabet eden Benî Mezhic olmuştu. Esved onlar vasıtasıyla San'â'ya sığırmış, oranın valisi Şehr b. Bâzân'ı öldürmüş ve Şehr'in karısı Azâd'la evlenmişti.

Esved, San'â'dan başka yerlere de sığırmış, oralar korkunç bir hızla onun eline geçmiş, nihayet Hadramut'la, Taif arası ve Aden'e kadar Bahreyn'le el-Ahsa arasındaki yerler ona boyun eğmişti.

Esvedu'l-Ansî'nin sınırsız kurnazlığı, insanları aldatıp kendisine bağlanmalarını sağlıyordu. Taraftarlarına, kendisine vahiy getiren ve gaipten haber veren bir meleğin olduğunu iddia ediyordu. Bu iddiasını; halkla ilgili bilgileri, sırları, problemleri, gönüllerinde dolaşan arzu ve emelleri öğrenen ve kendisine gizlice ulaştıran casusları vasıtasıyla kesinleştiriyordu. Böylece ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarına cevap veriyor, problemi olanların problemlerini çözüyordu. Kendine uyanlar için akıllara durgunluk veren garip şeyler yapıyordu.

Nihayet Esvedu'l-Ansî işi ilerletti. Yaptığı davete bir çok yer icabet etti.

Esvedu'l-Ansî'nin irtidat ettiği ve Yemen'e sığırdığı haberleri kendisine ulaşır ulaşmaz Hz. Peygamber on kadar sahabisiyle Yemen'in ileri gelenlerinden iyi davranışlarını umduğu kimselere mektuplar gönderdi. Bu mektuplarda onları; iman ve sabırla bu kör fitneye karşı durmaya davet ediyor ve Esvedu'l-Ansî'den herhangi bir yolla kurtulmayı emrediyordu:

Hz. Peygamberin mektubu ulaşan hiç bir kimse yok ki davetini kabul etmemiş olsun ve onun emrini yerine getirmeye koşmuş olmasın.

Onun bu davetine en önce cevap veren hikayemizin kahramanı Feyruz ed-Deylemî ve yanındaki Ebna'dır.

Eşsiz, güzel hikayesini bize anlatması için sözü ona bırakalım.

Feyruz anlatmaktadır:

“Ben ve yanımdaki Ebna, Allah'ın dinine girme hususunda bir an bile tereddüt etmemiştik. Hiçbirimizin kalbine Allah'ın düşmanına inanmak fikri düşmemişti. Ona saldırmak ve ondan herhangi bir yolla kurtulmak için fırsat gözlüyorduk. Bize ve ileri gelen mü'minlere Rasûlullah'ın mektupları gelince birbirimizden kuvvet aldık ve her birimiz kendi doğrultusunda çalışmaya başladı...”

Esved'ul-Ansî, elde ettiği başarıdan dolayı gurur ve kibire kapılmıştı. Ordu komutanı Kays b. Yağus'a karşı da büyüklük taslamıştı. Kendisine karşı davranışları değiştiği için Kays da onun kötülüğünden emin değildi.

Amcam Dazeveyh'le birlikte ona gittik. Rasûlullah'ın peygamber olduğunu ona duyurduk ve İslâm'a girmekte gecikmemesini söyledik. Davetimizi kabul edip sırrını bize açtı. Sanki bizi gökte ararken yerde bulmuştu. Yalancı mürtede (Esved'ul-Ansî'ye) diğer kardeşlerimiz dışarıdan saldırdıklarında, üçümüz de içeriden saldırmak üzere anlaştık.

Kocası Şehr b. Bâzân'ı öldürdükten sonra Esved'ul-Ansî'nin evlendiği amca kızım Daza'yı yanımıza almaya karar verdik.

Esved'ul-Ansî'nin sarayına gittim. Amcam kızı Daza'yla buluşup ona şunları söyledim:

— “Amca kızı! Bu adamın bizim başımıza getirdiği kötülük ve zararları biliyorsun... Senin kocanı öldürdü. Milletin kadınlarına leke sürdü. Birçok erkeği öldürdü ve onları idareden uzaklaştırdı. İşte bu, Rasûlullah'ın (s.a.v.) özellikle bize ve genellikle Yemen halkına gönderdiği mektup. Bu mektupta bizi, bu fitneyi yok etmeye davet etmektedir. Bu konuda bize yardımcı olmak ister misin?”

— “Size hangi konuda yardımcı olabilirim?” dedi.

— “Onu buradan çıkarmakta...”

— “Hayır, onu öldürmekte...”

— “Vallahi, ben sadece bunu kasdetmiştim. Fakat sana bunu açmaya çekinmiştim.”

— “Muhammed'i müjdeleyici ve korkutucu olarak hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki, dinim konusunda bir an bile şüphe etmedim. Allah, bu şeytandan daha çok kızdığım bir adam yaratmamıştır. İlk gördüğümünden beri ben onu; facir, günahkar, hakkı gözetmeyen ve kötülükten sakınmayan birisi olarak tanıdım.”

— “Bizim onu öldürmemiz nasıl mümkün olur?”

— “Ö, tedbirli ve çok dikkatlidir. Sarayda, muhafızların beklediği hiçbir yer yoktur. Sadece sarayın dışı bakan bir odası terkedilmiş bir vaziyettedir ve orada muhafız yoktur. Gece olunca yatsı vakti o odanın duvarını delin. Odanın içinde silah ve lamba bulacaksınız. Ben de sizi bekleyeceğim. Daha sonra Esved'in yanına girin ve onu öldürün.”

— “Fakat böyle bir sarayda bir odanın duvarını delmek kolay bir iş değildir. Belki bize birisi rastgelip muhafızlara bağırabilir... O zaman da sonu hoş olmayan bir hadise meydana gelebilir.”

— “Haksız değilsin!.. Benim bir fikrim var.”

— “Nedir o?”

— “Yarın işçi kılığında kendisine itimat ettiği birisini gönderirsin. Ben ona, odanın duvarını tamamen olmamak üzere içerden delmesini söylerim. Sonra siz geceleyin dışarıdan hafif bir zorlamayla delme işini tamamlarsınız.”

— “Çok iyi.”

Onun yanından ayrılıp kararımızı diğer iki arkadaşımıza bildirdim. Bunun hayırlı olmasını dilediler ve hemen hazırlık yapmak üzere yola çıktık. Bize yardım edecek olan müslümanların ileri gelenlerine parolayı bildirip hazırlanmalarını söyledik. Onlarla buluşma vaktimizi ertesi günün sabahı olarak kararlaştırdık.

Gece olup kararlaştırılan vakit yaklaşınca, arkadaşlarımla delinecek yere gittik ve orayı açtık. Odanın içine girip silahı aldık. Lambayı yaktık. Allah'ın düşmanının hususî odasına doğru yürüdük. Gördük ki, amca kızım kapısında duruyor. Bana işaret etti. İçeri girdim. Horul horul uyuyordu. Bıçağı boğazına sapladım. Adeta öküz gibi böğürdü. Deve gibi debelendi.

Muhafızlar onun böğürtüsünü duyunca odasına gelip:

— “Noluyor?” dediler.

Amca kızım onlara:

— “Haydi gidin. Allah'ın peygamberine vahiy geliyor” diye cevap verdi.

Onlar da çekip gittiler.

Sabah oluncaya kadar sarayda kaldık. Surlardan birisinin tepesine çıkıp:

— “Allahu Ekber, Allahu Ekber...” dedim ve ezanı tamamladım. Sonra şöyle devam ettim; Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet ederim ve Esved'ul-Ansî'nin yalancı olduğuna şehadet ederim...”

İşte parola bu idi.

Müslümanlar her taraftan saraya doğru ilerlediler. Ezanı duyucalar ve iki taraf birbirine girince muhafızlar kaçışmaya başladılar.

Esved'in başını sarayın duvarlarından onların üzerine attım...

Adamları onu görünce güçleri kalmadı, mü'minler ise tekbîr getirip düşmanlarına hücum ettiler.

Güneş doğmadan iş bitirildi...

Gün ağarınca, Allah'ın düşmanının öldürüldüğünü müjdelemek üzere Rasûlullah'a bir mektup gönderdik. Müjdeciler Medîne'ye varınca, Rasûlullah'ın (s.a.v.) o gece hayata gözlerini yumduğunu öğrendiler.

Ancak vahyin; Esvedu'l-Ansî'nin o gece öldürüldüğünü Rasûlullah'a (s.a.v.) müjdelediğini öğrenmekte gecikmediler...

Rasûlullah (s.a.v.) ashabına şöyle buyurmuştu:

— “Esved'ul-Ansî dün gece öldürüldü... Onu mübarek ehl-i beytten mübarek bir adam öldürdü...”

Ona soruldu:

— “Kimdir o, ya Rasûlallah!”

— “Feyruz... Feyruz kazandı...” diye cevap verdi.¹

1 Feyruz ed-Deylemi ve Esvedu'l-Ansî hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, biyografi no: 7012

2- El-İstiab (el-İsabe'nin hamışinde), III/204

3- Usdu'l-Ğabe, IV/271

4- Tehzibu'l-Tehzib, VIII/305

5- İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kubra, V/533

6- Tarihu'l-Taberî, özellikle üçüncü cilde, genel olarak onuncu cildin fihristlerine bakınız.

7- İbnu'l-Esir, el-Kamil, onbirinci yılın olayları.

8- El-Belazurî, Futuhu'l-Buldan, s. 111-113

9- Cemheratu'l-Ensab, s. 381

10- Tarihu'l-Hamîs, II/155

11- Dairatu'l-Maarifi'l-İslamiyye (İslâm Ansiklopedisi), II/198

12- Tarihu Halife İbn Hayyat, s. 84

13- Hayatu's-sahabe, II/238-240

14- Ez-Zirikli, el-A'lâm, V/299

(Bu kitapta Esved'in biyografisi vardır ve onun adı Ayhele'dir); V/371

(Burada da Feyruz ed-Deylemi'nin biyografisi var.)

SABÎT B. KAYS EL-ENSARÎ

"Sabit b. Kays'ınki hariç, ölümünden sonra yaptığı vasiyeti yerine getirilen hiç kimse yoktur."

Sabit b. Kays el-Ensarî, Hazrec kabilesinin beğenilen ve Yesrib'in sayılı kişilerindendi.

Ayrıca o, zekî, hazır cevap, gür sesli ve güzel konuşan biriydi. Konuştuğu zaman, konuşmacılara üstün gelir, dinleyicileri de büyüledi.

O, Yesrib'de İslâm'a ilk girenlerdendi. Mekkeli genç davetçi Mus'âb b. Umeyr'in güzel sesiyle okuduğu Kur'an ayetlerini dinleyince, onların etkisinde kalmıştı.

Böylece Allah, onun göğsünü imana açmış, derecesini yüceltmişti.

Rasûlullah (s.a.v.), muhacir olarak Medine'ye geldiğinde Sabit b. Kays, büyük bir süvari grubuyla, onu ve arkadaşı Ebû Bekir'i güzelce karşılamış, Hz. Peygamberin önünde belîğ bir konuşma yapmıştı. Bu konuşmasına Allah'a hamd ve sena (övgü), Peygamberine salât ve selamla başlamış ve şu sözlerle son vermişti:

— "Ya Rasûlallah! Biz, canlarımızı, çocuklarımızı ve kadınlarımızı koruduğumuz gibi seni koruyacağımıza söz veriyoruz. Bunun karşılığı olarak bize ne var?"

Rasûlullah da (s.a.v.):

— "Cennet..." diye cevap vermişti.

Cennet kelimesini duyunca, oradakilerin yüzleri sevinç ve memnuniyetten parlamış:

— "Kabul ettik, ya Rasûlallah... Kabul ettik, ya Rasûlallah!" demişlerdi.

Rasûlullah (s.a.v.) Hassan b. Sabit'i şairi yaptığı gibi, o günden itibaren Sabit b. Kays'ı da hatibi yapmıştır.

Rasûlullah'la (s.a.v.) övünme yarışına girmek veya onunla mü-nazarada bulunmak için Arap hatip ve şair heyetleri geldiğinde Rasûlullah (s.a.v.) hatiplere yarışması için Sabit b. Kays'ı, şairlere karşı övünmesi için de Hassan b. Sabit'i görevlendirdi.

Sabit b. Kays, imanı köklü, takvası katıksız, Rabbinden çok kor-kan ve Allah'ın gazabını çekecek her şeyden çok sakınan bir mü'mindi.

Bir gün Rasûlullah (s.a.v.) onu, korkudan titrerken ve üzüntülü bir halde gördü:

— "Neyin var Ebû Muhammed?" dedi.

— "Mahvolmuş olmaktan korkuyorum" diye cevap verdi.

— "Niçin?"

— "Aziz ve Celîl olan Allah, yapmadıklarımızla övülmeyi istemememizi emretti. Halbuki ben kendimi övülmeyi seviyor görüyorum. Allah bize büyükmeyi yasakladı ama ben kendimi beğendiğimi zannediyorum."

Rasûlullah (s.a.v.) onun korkusunu yatıştırdıktan sonra:

— "Sabit! Övülmüş olarak yaşamaya, şehid olmaya ve cennete girmeye razı olmaz mısın?" dedi.

Sabit'in yüzü bu müjdeyle parladı:

— "Evet, isterim ya Rasûlallah. Evet ya Rasûlallah!..."

— "İşte bunlar senin için var."

— "Ey iman edenler! Peygamberin sesini bastıracak şekilde sesinizi yükseltmeyin. Farkına varmadan, işlediklerinizin boşa gitmemesi için, Peygambere birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle bağır-mayın" ¹ mealindeki ayet nazil olduğu zaman, çok sevmesine ve aşırı

¹ Hucurat Sûresi, ayet: 2.

tutkunluğuna rağmen, Sabit b. Kays, Rasûlullah'ın (s.a.v.) meclislerine katılmayıp evine çekildi. Sadece namaz için evden çıkıyordu. Peygamber onu arayıp bulamayınca:

— “Kim bana ondan haber getirir?” dedi. Ensar'dan birisi:

— “Ben getiririm, ya Rasûlallah” diye cevap verdi.

Ensarlı zat aramaya gittiğinde onu üzgün ve başı önüne eğik bir vaziyette buldu:

— “Nasılsın? Ebû Muhammed?” dedi.

— “Kötüyüm” dedi.

— “Neden?”

— “Biliyorsun, benim sesim gürdür. Çoğunlukla sesim, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sesinin üstüne çıkar. Bildiğin gibi, bu konuda ayet indi. Ben işlediklerimin boşa gittiğini ve cehennemliklerden olduğumu zannediyorum...”

O zat Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına dönüp gördüklerini ve duyduklarını ona haber verdi. Rasûlullah:

— “Git ona şöyle söyle: Sen cehennemlik değilsin. Cennetliksin.”

Bu, Sabit için hayatı boyunca duymak istediği en büyük müjde idi.

Sabit b. Kays, Bedir hariç bütün olaylarda Rasûlullah'la (s.a.v.) beraber olmuştur. Peygamber'in müjdelediği şehitliği elde etmek için kendini harbin tehlikelerine atmıştır. Ama her defasında, tam yaklaşmak üzereyken onu kaçırıyordu... Bu, Hazreti Ebû Bekir zamanında müslümanlarla Müseylimetu'l-Kezzab arasında yapılan savaşlara kadar sürdü.

O sırada, Ensarlı askerlerin komutanı Sabit b. Kays, Muhacirlerin ki Ebû Huzeyfe'nin azatlı kölesi Salim, bütün ordunun komutanı da Halid b. el-Velîd idi. Çarpışmaların çoğunda üstünlük Müseylime ve adamlarının lehine, müslümanların aleyhine idi. Hatta onlar, Halid'in çadırına saldırıp hanımı Ümmü Temîm'i öldürmek üzereydiler. Çadırın iplerini kesip paramparça etmişlerdi. Sabit b. Kays o gün,

müslümanlarım gevşekliğinden ve birbirlerini suçlamalarından dolayı üzüntü verici şeylere şahid olmuştu...

Şehirliler köylüleri korkaklıkla suçluyorlar. Köylüler de, şehirli-lerin iyi savaşmadıklarını ve harbin ne demek olduğunu bilmediklerini söylüyorlardı...

Öyle olunca Sabit, ölmeye hazırlanıp kefenini giydi. Şehidlerin kafaları önünde durdu ve şöyle konuştu:

— “Ey müslümanlar! Biz, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında böyle savaşmıyorduk. Düşmanlarımıza, size karşı cesaret gösterme alışkanlığını vermeniz ne kötü... Kendinizi, onlar için savaştan vazgeçmeye alıştırmamız ne kötü...”

Sonra gözünü semâya dikip şöyle dedi:

— “Allah'ım! Ben sana karşı, şunların (Müseylime'yle taraftarlarının) getirdiği şirkten uzağım. Sana karşı, şunların (müslümanların) yaptıklarından da uzağım.”

Şu mübarek zatlarla, Bera b. Malik el-Ensârî, Hz. Ömer'in kardeşi Zeyd b. Hattab'la, Ebû Huzeyfe'nin azatlı kölesi Salim'le ve diğer mü'minlerle birlikte omuz omuza dövüşmek üzere aslan gibi hücumla geçti.

O, müslümanların kalplerini hamiyet ve azimle, müşriklerin kalplerini de korkuyla dolduran bir dövüş çıkardı.

Her yerde, her türlü silahla dövüşerek düşmanların gücünü kırdı. Allah'ın sevgilisi Rasûlullah'ın (s.a.v.) müjdelediği ve Allah'ın ona takdir ettiği şehidliğe ve onun elinde müslümanlar için gerçekleştirdiği, zafere sevinerek savaş alanında yere yıkıldı...”

Sabit'in üzerinde kıymetli bir zırh vardı. Müslümanlardan birisi yanına geldi, üzerinden zırhı çıkarıp aldı.

Şehid düştüğünün ertesi gecesı, müslümanlardan birisi Sabit'i rüyasında gördü. Sabit, o adama şöyle dedi:

— “Ben Sabit b. Kays'ım. Beni tanıdın mı?”

— “Evet.”

— “Sana bir vasiyet yapacağım. Bu bir rüyadır deyip geçme. Yoksa onu kaybedersin... Dün öldürüldüğümde, müslümanlardan şöyle şöyle birisi yanıma geldi ve zırhımı alıp falan taraftaki kışlanın çok uzağında bulunan çadırına götürdü ve kendine ait bir kazanın altına koydu. Kazanın üzerine de bir deve palanı attı. Halid b. Velîd'e git ve ona: Zırhı alması için birisini o adama göndermesini söyle. Zırh, hâlâ yerinde durmaktadır. Sana başka bir şey daha vasiyet edeceğim: Bu, uyku uyuyan birisinin gördüğü rüyadır demekten sakın, yoksa onu kaybedersin. Halid'e: Medine'deki Rasûlullah'ın (s.a.v.) Halifesine geldiğin zaman ona, Sabit b. Kays'ın şu kadar borcu var. Kölelerinden falan ve falan azad edilmiştir, de. O, borcumu ödesin ve iki kölemi serbest bırakın.”

Adam uyanınca, Halid'e gidip başından geçenleri ona anlattı:

Halid birisini, zırhı getirmesi için o adama gönderdi. Gönderdiği adam, zırhı yerinde buldu ve alıp geldi.

Halid Medîne'ye dönünce, Sabit b. Kays'la ilgili hadiseyi ve onun vasiyetini Ebû Bekir'e anlattı. Hz. Ebû Bekir de onun vasiyetini yerine getirdi.

Ne önce, ne de sonra Sabit'in ki hariç, ölümünden sonra, vasiyeti yerine getirilen hiç kimse bilinmemektedir...

Allah, Sabit b. Kays'tan razı olsun ve onu razı etsin. Onun makamını a'lâyî illîyyîn'de (yüksek makamların en yüksekinde) kılsın...¹

1 Sabit b. Kays el-Ensari hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- el-İsabe, biyografi no: 904.

2- el-İstîab (el-İsabe'nin hamışinde), I/192.

3- Tehzîbu't-Tehzîb, II/12.

4- Fethu'l-Barî, VI/405.

5- ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, I/371.

6- Hayatu's-Sahabe (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.)

7- el-Beyan ve't-Tebyîn, I/201, 359.

8- Sîretu İbn Hişam, II/152, III/318, IV/207.

9- Huseyn Heykel, es-Siddik, s. 160.

10- Siyeru A'lami'n-Nubela.

11- Usdu'l-Ğabe, I/275 veya biyografi no: 569.

ESMA BİNT EBÎ BEKİR

**“Esmâ, yüz sene yaşamıştır.
Onun ne tek bir dişi düşmüş,
ne de aklından bir eksilme olmuştur.”**

Tarihçiler

Bu hanım sahabimiz; şerefi bütün yönlerinden elde etmiştir. Babası sahabîdir, dedesi sahabîdir. Kızkardeşi sahabîdir. Kocası sahabîdir, oğlu sahabîdir...

Bunlar, şeref ve övünç olarak ona yeter...

Babası, sağlığında Rasûlullah'ın (s.a.v.) dostu, vefatından sonra halifesi olan Ebû Bekir es-Sıddîk'tir...

Dedesî, Ebû Bekr'in babası Ebû Atîk'tir.

Kızkardeşi; mü'minlerin annesi temiz, pâk, Âişe'dir.

Kocasî, Rasûlullah'ın (s.a.v.) dostu Zubeyr b. el-Avvam'dır.

Oğlu; Abdullah b. ez-Zubeyr'dir...

İşte bu -kısaca- Esmâ Bint Ebî Bekir es-Sıddîk'tir.

O kadar...

Esmâ, İslâm'a ilk giren kadınlardandı. Bu büyük fazîlette 17 kişinin dışında kimse onun önüne geçmemişti. Ona "İki Kemerli" lakabı verilmiştir. Medîne'ye hicret ettikleri gün, Hz. Peygamberle babasına yiyecek ve su tulumu hazırlamıştı. Onları bağlayacak bir şey bulamayınca, kemerini ikiye bölmüş, birisiyle azık torbasını, diğeriyle de su kabını bağlamıştı. Hz. Peygamber, o iki kemerin yerine Cennette, ona iki kemer vermesi için Allah'a dua etmişti.

İşte bundan dolayı ona, "İki Kemerli" lakabı verilmişti.

Onunla, Zubeyr b. el-Avvam evlenmişti. Zübeyr, yoksul bir gençti. Hizmetini görecektir hizmetçisi ve ailesini rahat içinde yaşatacak parası yoktu. Sadece bir atı vardı.

Esmâ ona iyi bir eş oldu. Kocasının hizmetini görür, atını tımar eder, otlatır ve ona yem hazırlardı. Nihayet Allah, Zubeyr'e yardım etti ve o sahabenin en zenginlerinden oldu.

Esmâ, Allah ve Rasûlüne sığınmak için Medîne'ye hicret etmek istediğinde, oğlu Abdullah b. ez-Zubeyr'e hamileliğinin son günlerindeydi. Bu durum onun, uzun ve meşakkatli yolculuğa çıkmasına engel olmadı. Kuba'ya varınca çocuğunu doğurdu. Müslümanlar, Allahu Ekber ve Lâ ilâhe illallâh diye bağırdılar. Çünkü o, Muhacirlerin Medîne'de doğan ilk çocuğu idi. Onu Rasûlullah'a (s.a.v.) götürüp kucağına verdiler. Rasûlullah (s.a.v.) biraz tükürüğünden alıp çocuğun ağzına koydu. Sonra da onun için dua etti...

Böylece onun karnına ilk giren. Rasûlullah'ın (s.a.v.) tükürüğü oldu.

Erkeklerden pek azında bulunan iyi hasletler, güzel huylar ve metanet Esmâ Bint Ebî Bekir'de bir araya gelmişti.

O, darb-ı mesel haline gelecek kadar cömertti. Oğlu Abdullah şöyle anlatır:

— "Ben şimdiye kadar, teyzem Âişe ve annem Esmâ'dan daha cömert kadın görmedim. Ancak onların cömertlikleri farklıdır. Teyzem bazı şeyleri biriktirmeye çalışırdı. Bir miktar biriktirince, onu ihtiyaç sahipleri arasında taksim ederdi. Annem ise hiçbir şeyi ertesi güne kadar bekletmezdi..."

Bundan başka Esmâ, güç durumlarda işleri iyi idare eden akıllı bir kadındı...

İşte bunlardan biri:

Hz. Ebû Bekir, Hicret'e Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte çıktığında, altı bin dirhem kadar olan bütün parasını yanına almış, çoluk çocuğuna hiçbir şey bırakmamıştı...

Babası Ebû Kuhafe, onun gittiğini öğrenince -henüz müşrik idi- onun evine geldi ve Esmâ'ya:

— "Canıyla sizi yaktıktan sonra, parasıyla da sizi yaktığını tahmin ediyorum" dedi.

Esmâ da şöyle cevap verdi:

— "Hayır, dedeciğim! Bize birçok para bıraktı."

Sonra bazı çakılları alıp duvardaki para oyuğuna koydu. Üzerine bir örtü örttü. Dedesinin elinden tutup -kör idi- şöyle dedi:

— "Dedeciğim! Bak, bize ne kadar para bıraktı."

Dedesi örtünün üzerine elini koydu.

— "Fena değil... Bunların hepsini size bırakmakla iyi etmiş..." dedi.

Esmâ bu hareketiyle, ihtiyarın içini rahatlatmak ve ona para vermemek istemişti; Çünkü o, dedesi de olsa hiçbir müşriğin kendisine iyilikte bulunmasını istemiyordu.

*

Tarih, Esmâ Bint Ebî Bekr'in bütün davranışlarını unutsa, oğlu Abdullah'la son defa karşılaştığında onun gösterdiği metaneti, karar verme ve iman gücünü asla unutmayacaktır.

Bunun hikayesi de şöyledir:

Yezîd b. Muaviye'den sonra, halife olarak oğlu Abdullah b. ez-Zubeyr'e beyat edilmişti. Hicaz, Mısır, Irak, Horasan ve Kuzey Arabistan'ın büyük kısmı ona itaat etmişti. Fakat Ümeyye oğulları, Haccac b. Yusuf es-Sekafî komutasında büyük bir orduyu onunla harbetmek için hemen harekete geçirdiler. İki taraf arasında, İbnu'z-Zübeyr'in çeşitli kahramanlıklar gösterdiği çarpışmalar oldu.

Ancak arkadaşları yavaş yavaş yanından ayrılmaya başladılar. Abdullah ve yanındakiler, Allah'ın evine sığınıp orada saklandılar.

Ölmeden birkaç saat önce, annesi Esmâ'nın yanına gitti - annesi gözleri görmez yaşlı bir haldeydi- ve şöyle konuştu:

— "Es-Selâmu aleyki ve rahmetullahi ve berakâtühü, anneciğim!"

— "Aleyke's-selâm Abdullah... Haccac'ın mancınıklarının Harâm'deki askerlerine fırlattığı taşlar, Mekke'nin evlerini titretirken, bu saatte gelmene sebep nedir?"

— "Seninle istişarede bulunmak için geldim."

— "Benimle istişarede bulunacaksın ha!... Hangi konuda?"

— "Askerler, Haccac'tan korktukları veya onun sağladığı imkanları arzu ettikleri için, beni perişan bir halde bırakıp gittiler. Hattâ çocuklarım ve akrabalarım benden ayrıldılar. Yanımda adamlarımdan çok azı kaldı. Onlar büyük gayret gösterecekler de ancak bir veya iki saat dayanabilirler. Ümeyye oğullarının elçileri, eğer silahı bırakır, Abdülmelik b. Mervan'a beyat edersem, dünyada ne istersem vereceklerini söylüyorlar. Sen ne dersin?"

Esmâ yüksek sesle şöyle cevap verdi:

— "Mesele senin meselen, Abdullah! Sen kendini daha iyi bilirsin... Eğer hak yolda olduğuna inanıyorsan ve Hakk'a davet ediyorsan senin sancağının altında öldürülen arkadaşlarının sabrettiği gibi sen de sabret ve savaş... Eğer dünyayı istiyorsan, sen ne kötü kulsun, kendini de arkadaşlarını da mahvetmiş olursun."

— "Fakat bugün ben mutlaka öldürülmüş olacağım."

— "Bu; Ümeyye oğulları çocuklarının kellenle oynaması için, isteyerek canını Haccac'a teslim etmenden daha hayırlıdır."

— "Ben öldürülmekten korkmuyorum, ancak benim organlarımı kesip koparmalarından korkuyorum."

— "Kişinin ölümden sonra korkacağı bir şey yoktur. Ölü koyuna derisinin yüzülmesi acı vermez..."

Abdullah'ın yüzünde memnuniyet ifadesi belirdi ve şöyle dedi:

— "Sen ne mübarek bir annesin. Senin ne mübarek hasletlerin var. Ben, bu saatte sana, bunları işitmek için geldim. Allah biliyor, ben

ne gevşedim, ne de gücümü kaybettim. Yine Allah şahittir ki, yaptıklarımı dünya ve zinetlerini sevdiğim için yapmadım, ancak Allah'ın haram kıldığı şeylerin mübah görülmesine gazablanacağı için yaptım. İşte ben, istediğin şeye doğru gidiyorum. Öldürüldüğümde bana üzülme, işini Allah'a havale et..."

— "Ben sana ancak bâtil uğrunda öldürülürsen üzülürüm."

— "Oğlunun şimdiye kadar hiçbir kötüyü yapmaya kastetmediğine, hiçbir yüz kızartıcı işi yapmadığına, Allah'ın hükmünden sapmadığına, hiçbir emanete hıyanet etmediğine, hiçbir müslüman ve zimmiye haksızlık etmek istemediğine ve onun yanında hiçbir şeyin; Azîz ve Celîl olan Allah'ın rızasından daha üstün olmadığına inan... Bunları kendimi temize çıkarmak için söylemiyorum. Allah beni, benden daha iyi bilir. O sözleri sadece kalbime sabrı sokmak için söyledim."

— "Seni, kendisinin ve benim istediğim şey üzerinde kılan Allah'a hamdolsun... Yavrucuğum! Seni koklamam ve vücuduna dokunmam için bana yaklaş. Belki, bu, seninle son görüşmemiz olur."

Abdullah annesinin ellerini ve ayaklarını öptü. Annesi de oğlunun yüzünü ve başını hem kokladı, hem de öptü. Elleriyle vücuduna dokundu.

Az sonra ellerini çekip şöyle dedi:

— "Abdullah! Bu giydiğin nedir?"

— "Zırhım."

— "Yavrum! Bu, şehid olmak isteyen elbisesi değildir."

— "Ben bu zırhı, senin hatırını hoş etmek ve içini yatıştırmak için giydim."

— "Onu çıkar. Böylesi senin hamiyetin ve cesaretin için daha sağlam, sıçraman için daha güçlü ve hareket etmen için daha hafiftir. Fakat onun yerine uzun pantolon giy. Yere yıkıldığında ayıp yerlerin açılmaz."

Abdullah b. ez-Zubeyr zırhını çıkardı. Üzerine pantolonunu giydi. Harbe devam etmek için şöyle diyerek Harem'e gitti:

— "Anneciğim! Bana dua etmeyi ihmal etme."

Esmâ ellerini semaya kaldırıp:

— "Allah'ım! Gece karanlığında uyurken onun namaz kılmak üzere uzun süre ayakta kalmasına ve ağlamasına acı...

Allah'ım! Oruç tutmak üzere Mekke'yle Medine'nin sıcaklarında aç ve susuz kalmasına acı... Allah'ım! Onun anne ve babasına itaat etmesine acı... Allah'ım! Onu sana havale ettim. Onun için takdir ettiğine razı oldum. Bana ondan dolayı sabredenler sevabı ver" dedi.

O gün güneş batmadan Abdullah b. ez-Zübeyr, Rabbine kavuştu. Onun ölümünün üzerinden on günden fazla geçmeden annesi Esmâ Bint Ebî Bekir de yüz yaşına ulaşmış, tek bir dişi dökülmemiş ve aklından bir şey eksilmemiş olarak Rabbine kavuştu.¹

1 Esmâ Bint Ebî Bekr hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- el-İsabe, biyografi no: 46.

2- Usdu'l-Ğabe, V/392-393.

3- el-İstîab (Haydarabad baskısı), II/704-705.

4- Tehzîbu't-Tehzîb, XII/397.

5- Sıfetu's-Safve, II/31-32.

6- Şezeratu'z-Zeheb, I/80.

7- ez-Zehebî, Tarîhu'l-İslâm, III/133-137.

8- el-Bidaye ve'n-Nihaye, VIII/346.

9- Dr. El-Harputlu, Abdullah b. ez-Zubeyr, Arap büyükleri dizisinden.

10- A'lâmu'n-Nisa (el-Kehhale'nin), I/36.

11- Kalâidu'l-Cuman, s. 149.

12- Siyeru A'lâmi'n-Nubela, II/208.

13- En-Nucumu'z-Zahire, I/189.

14- El-Muhabber, s. 22, 54, 100.

TALHA B. UBEYDİLLAH ET-TEYMÎ

“Ecelini tamamladığı halde, toprak üzerinde yürüyen birini görmek kimi memnun ederse Talhâ b. Ubeydillah'a baksın.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Talha b. Ubeydillah, Kureyş kabilelerinden birisiyle ticaret için Şam diyarına gidiyordu. Kfile Busra şehrine varınca, Kureyşli yaşlı tacirler alış-verişte bulunmak üzere, şehirde kurulan panayıra gittiler...

Öbürlerinin ticarî tecrübelerine sahip olmamasına rağmen Talha, onlarla yarışacak ve onlar olmaksızın daha fazla kazanacak kadar keskin bir zekâ ve ileri bir görüşe sahipti.

Her taraftan gelen tacirlerle dolup taşan panayırda dolaşırken sadece onun bütün hayatının akışını değil, tarihin seyrini tamamen değiştirmeyi müjdeleyen bir olay geçti.

Enteresan hikayesini anlatması için sözü Talha b. Ubeydillah'a bırakalım.

Talha anlatmaktadır:

“Biz Busra panayırında dolaşırken halkın arasında bir rahip şöyle haykırıyordu:

— “Tacirler! Bu mevsimde gelenlere sorun. İçlerinde Mekkelî birisi var mı?”

Ben onun yakınındaydım. Hemen yanına gittim.

— “Evet, var. Ben Mekkeliyim” dedim.

— “Aranızda Ahmed ortaya çıktı mı?”

— “Ahmed de kimdir?”

— “Abdulmuttalib'in torunu, Abdullah'ın oğlu... Bu onun ortaya çıkacağı aydır ve o, peygamberlerin sonuncusudur... O, sizin memleketiniz olan Mekke'den çıkacak, siyah taşları, hurmaları ve sulak çorak toprağı olan bir yere hicret edecek... Genç! Sakın ona gitmekte gecikme!”

Onun sözleri bana tesir etmişti. Hemen devemin yanına gittim, yol hazırlıklarını tamamladım. Kafilden ayrılıp hızla Mekke'ye doğru hareket ettim. Mekke'ye varınca aileme sordum:

— “Biz ayrıldıktan sonra Mekke'de bir olay oldu mu?”

— “Evet. Abdullah'ın oğlu Muhammed, peygamber olduğunu iddia ederek ortaya çıktı. (Ebû Bekir'i kastederek) Ebû Kuhafe'nin oğlu da ona uydu.”

Ebû Bekir'i tanıyordum. Yumuşak, sevimli ve uysal birisiydi. Ahlaklı ve dürüst bir tacirdi. Ondan hoşlanırdık. Kureyşle ilgili hadiseleri ve nesepleri iyi bildiğinden, onunla oturup sohbet etmeyi severdik.

Ebû Bekir'e gidip:

— “Muhammed'in peygamberliğini ilan ettiğini ve senin de ona uyduğun söylentisi doğru mu?” dedim.

— “Evet” dedi.

Bana onunla ilgili bilgi verdi ve ona gitmemi tavsiye etti. Ben de ona, rahibin söylediklerini anlattım. Buna hayret etti:

— “Gel, Hz. Muhammed'in yanına gidelim. Bunu ona da anlat, söylediklerini dinle ve Allah'ın dinine gir” dedi.

Birlikte Hz. Muhammed'e gittik. Hz. Peygamber bana İslâm'ı anlattı. Kur'an'dan ayetler okuyup dünya ve ahiretin en hayırlı iki şeyini bana müjdeledi. Allah bana İslâm'ı sevdirdi. Busra'da rahibin söylediklerini ona da anlattım. Buna çok memnun oldu.

Sonra kelime-i şahadeti getirdim. Böylece Hz. Ebû Bekir'in aracılığıyla müslüman olanların dördüncüsü olmuştum.”

Kureyşli gencin müslüman oluşu, âilesine ve yakınlarına yıldırım tesiri yapmıştı. Müslüman oluşuna en çok üzölen annesi olmuştu. O, oğlunun kavmine başkan olmasını istiyordu. Onu dininden vazgeçirmeleri için, hemen kavmine koştu ama onlar Talhâ'nın büyük bir dağ gibi kımıldamadığını gördüler. Güzellikle onu ikna etmekten ümitlerini kesince, işkence ve eziyete başvurdular.

Mes'ûd b. Hıraş anlatmaktadır:

“Safa ile Merve arasında sa'y ederken, kalabalık bir topluluğun elleri boynuna bağlanmış bir gencin peşinden gittiklerini gördüm. Onlar onun hem peşinden koşuyorlar, hem arkasından itip kakıyorlar, hem de başına vuruyorlardı. Gencin arkasından ona hakaret eden ve bağırıp çağırın yaşlı bir kadın da vardı.

— “Kim bu genç?” dedim.

— “Bu Talha b. Ubeydillah'tır. Dininden dönüp Haşim oğullarının çocuğuna uymuş.”

— “Arkasındaki şu yaşlı kadın kimdir?”

— “O da annesi Sabe Bint el-Hadramî'dir.”

Daha sonra, “Kureyş'in Aslan'ı” denilen Nevfel b. Huveylid, Talha b. Ubeydillah'ın yanına gitti. Talha'yı ve Ebû Bekir'i önce ayrı ayrı, daha sonra da birbirine bağladı. En ağır işkenceleri yapmaları için, onları Mekke serserilerine teslim etti...

Bundan dolayı Talha b. Ubeydillah'la Ebû Bekir es-Sıddîk'a “Bittişikler” adı verilmiştir.

Böylece günler geçmeye ve hadiseler birbirini kovalamaya, bu arada Talha b. Ubeydillah da olgunlaşmaya başladı. Allah ve Rasûlünün yolundaki yiğitliği, İslâm'a ve müslümanlara yararlılığı artıyordu. Hatta müslümanlar ona; “Canlı şehid” lakabını vermişlerdi. Rasûlullah da (s.a.v.) onu; “İyilik Talha'sı”, “Cömertlik Talha'sı” ve “Feyyâz Talha” diye çağırıyordu.

Bu lakaplardan her birinin, birbirinden müthiş hikayesi vardır.

Ona "Canlı Şehid" lakabının verilişi şöyledir:

Uhud savaşında müslümanlar Rasûlullah'ı (s.a.v.) terkettiklerinde yanında sadece 11 Ensarlı ile, Muhacirlerden Talha b. Ubeydillah kalmıştı.

Rasûlullah (s.a.v.) ve yanındakiler dağa çıkıyorlardı. Bir grup müşrik, onu öldürmeye geldi. Rasûlullah (s.a.v.):

— "Cennette arkadaşım olmak için bunları bizden kim uzaklaştıracak?" dedi.

Talhâ:

— "Ben ya Rasûlallah!" diye cevap verdi. Rasûlullah (s.a.v.):

— "Hayır, sen dur!" dedi. Ensar'dan birisi:

— "Ben ya Rasûlallah!" dedi.

— "Evet sen diye cevap verdi."

Ensarlı o zat, şehid oluncaya kadar dövüştü. Rasûlullah (s.a.v.) yanındakilerle birlikte dağa tırmandı. Ama müşrikler yine ona yetişti, Rasûlullah (s.a.v.):

— "Şunların hakkından gelecek birisi yok mu?" diye sordu.

Talha:

— "Ben ya Rasûlallah" dedi.

— "Hayır, sen dur!"

Ensardan birisi:

— "Ben ya Rasûlallah!" dedi.

— "Tamam, sen" diye cevap verdi.

O Ensarlı da şehid oluncaya kadar dövüştü.

Rasûlullah (s.a.v.) dağa tırmanmaya devam etmişti. Müşrikler yine yetiştiler. Rasûlullah (s.a.v.) devamlı aynı sözü söylüyor, Talha da:

— "Ben, ya Rasûlallah!" diyordu.

Hız. Peygamber onu kabul etmiyor. Ensar'dan birisine izin veriyordu. Nihayet hepsi şehid oldu. Yanında Talha'dan başkası kalmayıp müşrikler ona yetişince, Talha'ya:

— "Şimdi, evet..." dedi.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) dişleri kırılmış, alını yarılmış, dudağı patlamış, yüzü kan içinde kalmıştı. Ayrıca çok yorulmuştu. Talhâ müşriklere saldırıyor, onları Rasûlullah'tan (s.a.v.) uzaklaştırıyor, sonra Hz. Peygamberin yanına geliyor, onu biraz daha dağa çıkarıyor, bir yere oturtuktan sonra müşriklere yeniden saldırıyordu.

Müşrikleri ondan uzaklaştırmaya kadar böyle yapmaya devam etti...

Ebû Bekir şöyle anlatır:

— "O anda, Ebû Ubeyde b. el-Cerrah'la ben Rasûlullah'tan (s.a.v.) uzakta bir yerdeydik. Yardım etmek üzere Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına geldiğimizde, Talha'yı kastederek:

— "Beni bırakın, arkadaşınızın yanına gidin" dedi.

Kimisi kılıç darbesi, kimisi de mızrak ve ok yarası olan 70 küsur yarası vardı. Bu yaralardan kanlar fışkırıyordu. Eli kesilmiş, baygın bir halde bir çukura yığılmıştı...

Rasûlullah (s.a.v.) bundan sonra şöyle demiştir:

— "Ecelini tamamlamış olduğu halde, toprak üzerinde yürüyen birini görmek kimi memnun ederse, Talha İbn Ubeydillah'a baksın."

Hz. Ebû Bekir Uhud'dan söz edildiği zaman şöyle derdi:

— "Bu, tamamı Talha'ya ait olan bir gündür."

Bu Talha b. Ubeydillah'ın, "Canlı Şehîd" diye nitelendirildiği hikayedir. Ona "İyilik Talha'sı" ve "Cömertlik Talha'sı" lakaplarının verilmesinin yüzlerce hikayesi vardır...

İşte bunlardan biri:

Talha, ünlü ve zengin bir tacirdi. Bir gün ona Hadramut'tan yedi yüz bin dirhem değerinde bir mal gelmişti. Talha, o geceyi korku ve sıkıntı içinde geçirdi.

Karısı Ümmü Kulsûm bint Ebû Bekir yanına gelip:

— "Neyin var Ebû Muhammed? Herhalde yaptığımız bir şey senin canını sıktı."

— "Hayır, sen mükemmel bir eşsin... Gece boyu düşünüp kendi kendime şöyle dedim: "Bu mal evindeyken uyuyan bir kimsenin Rabbi'ne olan imanı nice dir?"

— “O malın nesi seni üzüyor? Halkının muhtaç ve fakirleri varken sen ne duruyorsun? Sabah olunca o malı onlara paylaştırırsın.”

— “Allah sana rahmetini esirgemesin. Sen doğru bir kimsenin doğru kızısın...”

Sabah olunca malı, torba ve tabaklara koyup Muhacir ve Ensar'ın fakirlerine dağıttı.

Bir de şu anlatılmıştır:

“Bir adam bağışta bulunmasını isteyerek Talha b. Ubeydillah'a geldi ve aralarında bir yakınlık bulunduğunu iddia etti.”

Talha şöyle dedi:

— “Bu, daha önce hiç kimsenin söylemediği bir yakınlıktır. Benim, Osman b. Affan'ın üç yüz dirhem verdiği bir arazim var... İstersen o araziyi al, istersen üç yüz bin dirheme onu satıp parasını vereyim.”

Adam:

— “Ben onun parasını istiyorum” deyince, satıp parasını ona verdi...

İyilik Talha'sı ve *Cömertlik Talha'sına* Rasûlullah'ın hediye ettiği bu lakaplar mübarek olsun.

Allah ondan razı olsun ve onu nur içinde yatırsın. ¹

1 Talha b. Ubeydullah et-Teymi hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- Et-Tabakatu'l-Kubra, II/152.

2- Tehzibu't-Tehzib, V/20.

3- El-Bed'u ve't-Tarih, V/12.

4- El-Cemu beyne Ricali's-Sahihayn, s. 230.

5- Gayetu'n-Nihaye, I/342.

6- Er-Riyazu'n-Nazire, II/249.

7- Sifetu's-Safve, I/130.

8- Hiyyetu'l-Evliya, I/7.

9- Zeylu'l-Müzeyyel, s. 11.

10- Tehzibu Ibn Asakir, VII/71.

11- El-Muhabber, 355.

12- Rağbetu'l-Amal, III/16, 89.

EBÛ HÜREYRE ED-DEVSÎ

“Ebû Hüreyre, müslümanlar için Rasûlullah'ın (s.a.v.) 1600'den fazla hadisini ezberlemiştir.”¹

Tarihçiler

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabından olan bu parlak yıldızı tanıdığınızdan hiç şüphe yok.

Hem İslâm ümmeti içinde Ebû Hüreyre'yi tanımayan birisi var mı ki?

Halk, cahiliyye devrinde onu “Abduşems = Güneşin kulu” diye çağırırdı. Allah ona İslâm'ı lütfedip, Hz. Peygamberle karşılaşmak şerefine nail edince, Rasûlullah (s.a.v.) ona:

- “Adın ne senin?” diye sordu. O da:
- “Abduşems” dedi. Rasûlullah (s.a.v.):
- “Hayır, Abdurrahman (Rahman'ın kulu)” dedi.
- “Evet, Abdurrahman, Anam-babam sana feda olsun, ya Rasûlallah!”

¹ Ebû Hüreyre en çok hadis rivayet eden sahabilerin başında zikredilir. İbnü'l-Cevzî, Bakıy İbn-i Mahled'in Müsned'inde Ebû Hüreyre'ye ait 5374 hadis saymıştır. Ama Ahmed İbn-i Hanbel'in Müsned'inde yer alan Ebû Hüreyre hadislerinden mükerrer olanlar çıkarıldığı takdirde 1579 hadis kaldığı görülür. Müellifin “1600'den fazla hadis ezberlemiştir” ifadesi 1579 sayısına yakın ise de, kesin olarak nereye dayandığı bilinmemektedir. (Çeviren)

“Ebû Hüreyre” künyesinin verilîşi de şöyledir: Çocukluğunda, oynadığı küçük bir kedisi vardı. Akranları ona: Ebû Hüreyre (küçük kedinin babası, yani kediyi çok seven) diye seslenmeye başladılar. Böylece bu ismi meşhûr oldu ve hatta asıl ismini unutturdu.

Ebû Hüreyre'nin yolları Rasûlullah'ın (s.a.v.) yollarıyla birleşince, Rasûlullah (s.a.v.) gösterdiği ilgi ve sevgisinden dolayı ekseriya ona, Ebû Hîrr (erkek kedi babası) diye hitap ederdi. Ebû Hüreyre; “Ebû Hîrr”i “Ebû Hüreyre”ye tercih eder ve şöyle derdi:

— “Dostum Rasûlullah bana böyle hitap etti. Hem “Hîrr” erkektir, Hüreyre ise dişidir. Erkek dişiden daha iyidir.”

Ebû Hüreyre, Tufeyl b. Amr ed-Devsî'nin aracılığıyla müslüman olmuştu. Hicretten sonra, kavminden bir grupla Medîne'ye, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına heyet halinde gidinceye kadar altı yıl Devs topraklarından ayrılmadı.

Devs'li genç, Rasûlullah'ın (s.a.v.) hizmet ve sohbetine sarıldı. Mescidi ev, Hz. Peygamberi öğretmen ve önder edindi. Çünkü Hz. Peygamber sağken, kendisinin çoluk çocuğu yoktu. Sadece, müşrik olarak kalmakta ısrar eden yaşlı bir annesi vardı. Ebû Hüreyre annesine acıdığı ve onun iyiliğini düşündüğü için, onu İslâm'a davet ediyordu ama o, İslâm'dan yüz çeviriyordu. Böyle olunca, Ebû Hüreyre üzüntüsünden yüreği parça parça olmuş bir halde yanından ayrıldı.

Bir gün, annesini Allah'a ve Rasûlüne imana davet etti. Annesi de Hz. Peygamber hakkında üzücü ve can sıkıcı bir laf etti.

Ebû Hüreyre ağlaya ağlaya Rasûlullah'a (s.a.v.) gitti.

Rasûlullah (s.a.v.) ona:

— “Niçin ağlıyorsun, Ebû Hüreyre?” dedi.

— “Ben annemi bıkip usanmadan İslâm'a davet ediyorum ama o kabul etmiyor. Bugün yine ona davette bulundum. Bana senin hakkında hoşuma gitmeyen şeyler söyledi. Annemin gönlünü İslâm'a meyllettirmesi için Azîz ve Celîl olan Allah'a dua et.”

Hz. Peygamber, annesi için dua etti:

Ebû Hüreyre anlatmaktadır:

“Eve gittim. Kapının kapalı olduğunu gördüm. Evden su şırlıtısı geliyordu. İçeri girmek istediğimde annem:

— “Dur, girme Ebû Hüreyre!...” dedi. O giyinince:

— “Gir” dedi. Ben de girdim.

— “Eşhedü en lâ ilahe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve rasûlühü” dedi.

Bir saat önce üzüntüden ağlarken, bu defa da sevinçten ağlayarak Rasûlullah'a (s.a.v.) geri gittim ve şöyle dedim:

— “Müjde ya Rasûlallah... Allah duanı kabul etti ve annem müslüman oldu...”

Ebû Hüreyre Hz. Peygamberi etine ve kanına işleyen bir sevgiyle sevmiştir. Rasûlullah'a (s.a.v.) bakmaya doyamaz ve şöyle derdi: “Rasûlullah'tan (s.a.v.) daha güzel ve daha parlak hiçbir şey görmedim. Yüzü adeta güneş gibiydi.”

Kendisine Peygamberiyle sohbet etmeyi ve dinine girmeyi lütfettiği için Allah'a hamdederek şöyle derdi: “Ebû Hüreyre'yi İslâm'a ileten Allah'a hamdolsun. Ebû Hüreyre'ye Kur'an'ı öğreten Allah'a hamdolsun. Ebû Hüreyre'ye Muhammed'le sohbet etmeyi lütfeden Allah'a hamdolsun!”

Ebû Hüreyre, Rasûlullah'a (s.a.v.) düşkün olduğu gibi ilme de düşkündü. İlim onun en büyük idealiydi.

Zeyd b. Sabit anlatmaktadır:

“Ebû Hüreyre ve bir arkadaşımın birlikte mescidde Allah'a dua ederken Rasûlullah çıkageldi. Bizim bulunduğumuz tarafa yönelip aramıza oturdu. Biz susunca şöyle dedi:

— “Biraz önce yaptığınıza devam edin.”

Arkadaşımın ben -Ebû Hüreyre'den önce- Allah'a dua ettik. Rasûlullah (s.a.v.) duamıza amîn dedi. Daha sonra Ebû Hüreyre dua etti:

— “Allah'ım! Ben senden arkadaşlarımdan istediklerini istiyorum. Ayrıca senden unutulmayan bir ilim istiyorum...”

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Amîn” dedi. Bunun üzerine biz:

— “Biz de Allah'tan unutulmayan bir ilim istiyoruz” dedik.

Rasûlullah (s.a.v.):

— “Bu konuda Devslî delikanlı sizi geçti” dedi.

Ebû Hüreyre ilmi kendisi için istediği gibi başkaları için de istemiştir...

İşte bunun misali:

Bir gün o Medîne çarşısına gitmişti. Halkın dünya işlerine dalmaları ve ticarete kapılmaları onu endişelendirdi. Tepelerine dikilip şöyle dedi:

— “Ey Medîne halkı! Sizi âciz bırakan nedir?”

— “Bizim ne âcizliğimizi gördün, Ebû Hüreyre?”

— “Siz buradasınız ama Rasûlullah'ın (s.a.v.) mirası taksim ediyor... Siz gitmiyor musunuz? Payınızı almıyor musunuz?”

— “Nerede, Ebû Hüreyre?”

— “Mescidde.”

Hemen yola çıktılar. Dönünceye kadar onları bekledi. Onlar geri dönüp geldiler:

— “Ebû Hüreyre! Mescide gittik. İçeri girdik ve taksim edilen hiçbir şey görmedik.”

— “Mescidde hiç kimseyi görmediniz mi?”

— “Namaz kılan, Kur'an okuyan ve aralarında helali ve haramı tartışan bazı kimseler gördük...”

— “Yazıklar olsun size... İşte bunlar Hz. Muhammed'in mirasıdır.”

Kendini ilme ve Rasûlullah'ın (s.a.v.) sohbetlerine vermesi sebebiyle Ebû Hüreyre, hiç kimsenin katlanmadığı açlık ve yaşama zorluğuna katlanmıştır.

Bizzat kendisi anlatmaktadır:

“Çok acıktığımda, beni evine götürüp doyurması için Rasûlullah'ın ashabından birine, bildiğim halde Kur'an'dan bir ayeti sorardım.

Bir gün çok acıkmıştım. Karnıma bir taş bağlayıp sahabenin geçeceği yola oturdum. Önce Ebû Bekir geçti. Allah'ın Kitabındaki bir ayeti sordum. Bunu, sırf beni evine davet etsin diye sormuştum. Ama davet etmedi. Arkasından Ömer b. el-Hattab geçti. Ayeti ona da sor-

dum ve o da davet etmedi. Nihayet Rasûlullah (s.a.v.) geldi. Aç olduğumu anladı:

— “Ebû Hüreyre?”

— “Evet, ya Rasûlallah!”

Peşine düştüm, birlikte eve girdik. İçinde süt dolu bir bardak gördü ve âilesine şöyle dedi:

— “Nereden geldi bu size?”

— “Onu sana, falan kişi gönderdi” dediler.

Beni, onları çağırmaya göndermesi hoşuma gitmedi ve kendi kendime:

— “Bu süt, Suffe ehline ne yeter?” dedim.

Halbuki beni kendime getirecek bir çorba içeceğimi ve geri döneneceğimi umuyordum. Suffe ehlinin yanına geldim ve onları çağırdım. Suffe ehli geldi. Onlar oturunca Rasûlullah (s.a.v.):

— “Al Ebû Hüreyre, onlara ver” dedi.

Hepsi kana kana içinceye kadar onlara verdim. Bardağı Rasûlullah'a (s.a.v.) vermek için aldım. Gülümseyerek bana baktı:

— “İkimiz kaldık değil mi?” dedi.

— “Evet, ya Rasûlallah!”

— “İç” dedi.

İçmeye başladım. O, devamlı “iç” diyordu. Ben de içmeye devam ediyordum. Sonunda:

— “Seni hak ile gönderene yemin olsun, artık boğazımdan geçmiyor...” dedim.

Bardağı alıp geri kalanını da o içti...

Bunun üzerinden uzun bir zaman geçmeden müslümanlara nimetler ve fetih ganimetleri yağdı. Ebû Hüreyre'nin de parası, evi barkı ve çoluk çocuğu oldu...

Ancak bütün bunlar o değerli zattan hiçbir şeyi değiştirmedii. Çoğu zaman şöyle derdi:

“Yetim olarak büyüdüm, yoksul olarak hicret ettim. Karın tokluğuna, Gazevan kızı Büsra'nın uşağı oldum. Yol esnasında konakladıklarında hizmetlerini görüyor, yol yürürlerken develerini sürüyordum. Sonunda Allah bana Büsra'yla evlenmeyi nasip etti.

Dini, bir nizam, Ebû Hüreyre'yi de imam (idareci) ¹ yapan Allah'a hamdolsun."

Ebû Hüreyre, Muaviye b. Ebî Sufyan tarafından birkaç defa Medîne'ye vali olarak tayin edilmiştir. Valilik onun güzel karakterinden ve iyi kalpliliğinden hiçbir şeyi değiştirmemiştir.

Vali iken Medîne yollarından birinden geçmişti. Sirtında ailesi için odun taşıyordu.

Sa'lebe b. Mâlik'le karşılaştı ve ona:

— "Ey İbn Mâlik! Emir için yolu genişlet" dedi, O da şöyle cevap verdi:

— "Allah sana merhamet etsin. Bütün bu alan sana yetmez mi?"

— "Emir ve sırtındaki odunlar için yolu genişlet yeter."

Ebû Hüreyre geniş ilmine ve iyi yürekliliğine takvayı da eklemişti. Gündüz oruç tutar, gecenin ilk üçte birinde önce kendisi namaz kılar, sonra hanımını uyandırır, gecenin ikinci üçte birinde de hanımı namaz kılardı. O da kızını uyandırır, geri kalan üçte birinde de kızı namaz kılardı.

Böylece gece boyunca onun evinde ibadet kesilmezdi.

Ebû Hüreyre'nin zenci bir cariyesi vardı. Cariye ona kötü davranıp ailesini üzdü. Ebû Hüreyre ona vurmak için kırbacını kaldırdı. Sonra vazgeçti ve şöyle dedi:

— "Kıyamet gününde kısas olmasaydı, senin bizi üzdüğün gibi ben de seni üzdim. Fakat çok ihtiyacım olduğu halde, seni bedelini tam ödeyecek kimseye satacağım (Allah rızası için seni serbest bırakacağım.) Şimdi git. Azîz ve Celîl olan Allah için sen serbestsin."

Kızı, Ebû Hüreyre'ye şöyle derdi:

— "Baba! Kızlar beni ayıplayıp şöyle diyorlar: Niye, baban sana altın takmıyor."

O da şöyle sevap verirdi:

— "Yavrucuğum! Onlara de ki: Babam beni cehennem alevinin hararetinden koruyor."

¹ Muaviye İbn-i Ebî Sufyan tarafından Medine'ye vali tayin edildiğine işaret etmektedir.

Ebû Hüreyre'nin kızına zinet takmaması, onun cimrilik ve paraya düşkünlüğünden değildi. Zira o, Allah rızası için cömert ve eli açık bir kimseydi.

Mervan b. el-Hakem ona yüz dinar yolladı. Ertesi gün de birisiyle şu haberi gönderdi:

— “Uşağım, yanılıp dinarları sana vermiş, halbuki o paraları ben sana değil, başkasına göndermişim.”

Ebû Hüreyre şaşırdı ve şöyle cevap verdi:

— “Yanımda bir dinarını bile geceletmeden onları Allah yolunda dağıttım. Onları maaşımdan kes.”

Mervan bunu sırf denemek için yapmıştı. Meseleyi araştırdı ve doğru olduğunu anladı.

Ebû Hüreyre -hayatı boyunca- annesine itaatkâr davranmıştır. Ne zaman evden çıkmak isterse, onun odasının kapısında durur, şöyle derdi:

— “Es-Selâmü aleyki ve rahmetullahi ve berakâtüh, anneciğim!”

— “Ve aleyke's-selâmü ve rahmetullahi ve berakâtüh yavrum!”

— “Küçükken beni büyütüp terbiye etmenden dolayı Allah sana merhamet etsin.”

— “Büyüdüğün halde, bana itaat edip iyi davranmandan dolayı, Allah sana da merhamet etsin.”

Evine döndüğü zaman da bunu aynen tekrarları.

Ebû Hüreyre halka, babalarına itaat ve iyilik etme, onlardan ilgiyi kesmeme konusunda öğüt vermeye çok önem verirdi.

Bir gün, birisi diğerinden daha yaşlı, yanyana yürüten iki kişi gördü:

— “Bu adam, senin neyin olur?” dedi.

— “Babam olur.”

— “Ona adıyla hitap etme. Önünde yürüme ve ondan önce oturma...”

Ebû Hüreyre ölüm yatağına düştüğünde ağladı...

Sordular:

— “Niçin ağlıyorsun Ebû Hüreyre!”

— “Ben bu dünyanıza ağlamıyorum... Ancak yolculuğun uzak oluşuna ve azığın az oluşuna ağlıyorum... Beni cennete veya cehenneme götürecek bir yolun sonunda durdum. Artık bilmiyorum, onların hangisinde olurum!”

Mervan b. el-Hakem ziyaretine geldiğinde ona şöyle dedi:

— “Allah sana şifa versin Ebû Hüreyre!”

O da şöyle dedi:

— “Allah'ım! Sana kavuşmak istiyorum. Benim kavuşmamı iste. Bu konuda benim için acele et...”

Mervan evden ayrıldıktan biraz sonra hayata gözlerini yumdu.

Allah Ebû Hüreyre'ye bol bol rahmet etsin. O, müslümanlar için Rasûlullah'ın (s.a.v.) 1600'den fazla hadisini ezberlemiştir.

Allah, İslâm ve müslümanlar adına ona mükâfat versin. ¹

1 Ebu Hureyre hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe (es-Seade baskısı), s. 199-207.

2- El-İstîab (Haydarabad ed-Deken baskısı), s. 697-698.

3- Usdu'l-Ğabe, V/315-317.

4- Tehzibu't-Tehzib, XII/262-267.

5- Takrîbu't-Tehzib, II/484.

6- El-Cemu beyne Ricalî's-Sahihayn, II/600-601,

7- Tecridu Esmâi's-Sahabe, II/223.

8- Hilyetu'l-Evliya, I/376-385.

9- Sıfetu's-Safve, I/285-289.

10- Tezkiratu'l-Huffaz, I/28-31.

11- İbn Kuteybe, el-Maarîf, s. 120-121.

12- Tabakatu's-Şa'ranî, s. 32-33.

13- Marifetu'l-Kurrai'l-Kibar, s. 40-41.

14- Şezeratu'z-Zeheb, I/63-64.

15- Et-Tabakatu'l-Kubra, II/362-364.

16- Ez-Zehabi, Tarihu'l-İslâm, II/333-339.

17- El-Bidaye ve'n-Nihaye, s. 103-115.

18- Muhammed Âccac el-Hatib, Ebu Hureyre (Arap büyükleri dizisinden).

SELEME B. KAYS EL-EŞCA'Î

Ömeru'l-Faruk, halkın güven ve huzur içinde uyuması için gesini hiç gözünü kırpmadan Medîne sokaklarında geçirmişti.

Sokaklarda dolaşırken, aklına Rasûlullah'ın (s.a.v.) yiğit ve kahraman sahabîleri geliyordu. Çünkü onlardan birini Ehvaz'a gidecek orduya komutan tayin etmek istiyordu.

Bir müddet sonra şöyle mırıldandı:

“Buldum onu... Evet Allah'ın izniyle buldum onu...”

Sabah olunca, Seleme b. Kays el-Eşca'î'yi çağırıp şöyle dedi:

— “Seni Ehvaz'a gidecek orduya komutan olarak tayin ettim. Allah'ın adıyla yürü. Allah'a inanmayan kimselerle Allah için dövüş. Düşmanınız olan müşriklerle karşılaştığınızda onları İslâm'a çağır. Eğer müslüman olup kendi yurtlarında kalmak isterlerse ve kendilerinden başkasıyla yapılan bir harbe sizinle birlikte katılmazlarsa, onların sadece zekat vermeleri gerekir. Ganimette hisseleri yoktur.

Şayet sizinle birlikte dövüşmek isterlerse, sizin lehinize olan onların da lehine, aleyhinize olan onların da aleyhinedir.

Eğer müslüman olmayı kabul etmezlerse onları cizye ¹ vermeye davet et. Onları kendi haline bırakın, onları kendi düşmanlarından koruyun. Onlara güçlerinin üstünde bir şey yüklemeyin.

Eğer bunu da kabul etmezlerse onlarla savaşın. Şüphesiz Allah, onlara karşı sizin yardımcınızdır.

¹ Cizye: Himaye etmelerine karşılık müslümanların ehl-i zimmet'e (müslüman olmayanlara) şart koştukları para.

Harp te galip gelirseniz, aşırı hareket etmeyin, zulmetmeyin, ölümlerin organlarını kesmeyin. Hiçbir çocuğu öldürmeyin.”

Seleme:

— “Baş üstüne!...” diye cevap verdi.

Hiz. Ömer onu sıcak bir ilgiyle uğurladı. Ellerini kuvvetlice sıkıp onun için dua etti.

Hiz. Ömer, Seleme ve askerlerinin omuzlarına yüklediği vazifenin büyüklüğünü biliyordu. Çünkü Ehvaz; yolları korkunç, kaleleri muhkem, Basra'yla İran arasında dağlık bir bölgeydi. Kuvvetlerini, İranlıların Basra'ya yaptıkları saldırılardan korumak, Irak'ın selâmet ve emniyetinin tehlikeye maruz kalmaması için, Ehvaz'ı kendi sahaları haline getirmelerine engel olmak için müslümanların orayı mutlaka fethetmeleri veya hakimiyetleri altına almaları gerekiyordu...

Seleme b. Kays, Allah yolunda savaşan ordusunun başında yola çıktı. Ancak Ehvaz topraklarında biraz ilerledikten sonra, oranın sert tabiatıyla çetin bir mücadeleye girdiler.

Ordu, yalçın tepeleri aşmaya, mikroplu su birikintilerinden geçmeye, gece ve gündüz, öldürücü yılan ve zehirli akreplerle mücadele etmeye başladı. Seleme b. Kays'ın inançlı ve temiz kalbi askerlerinin üzerinde titriyordu. Zira işkence etmek tatlı, korkutmak ise kolaydı. O, zaman zaman askerlerine, gönüllerini titreten nasihatlerde bulunuyor, gecelerini Kur'an'ın güzel kokularıyla dolduruyordu. Böylece onlar, Kur'an'ın ışığına bürünüyorlar, onun parıltısında yürüyorlar ve yorgunluklarını unutuyorlardı...

Seleme b. Kays, Halife'nin emrine uyarak Ehvaz'lılarla karşılaşınca Allah'ın dinine girmelerini teklif etti. Ama onlar kabul etmediler. Onları cizye vermeye davet etti, yine kabul etmeyip, burun kıvırdılar. Müslümanlar için, harp etmekten başka bir çare kalmamıştı, vereceği güzel sevabı umarak Allah yolunda cihada başladılar.

Son derece şiddetli bir savaş oldu. İki taraf, harp tarihinin pek az şahit olduğu çeşitli kahramanlıklar gösterdiler.

Çok geçmedi savaş, Allah'ın adını yüceltmek için savaşan mü'minlerin lehine açık bir zafer, Allah'ın düşmanı müşrikler için de kötü bir yenilgiyle sonuçlandı.

Savaş bitince Seleme b. Kays hemen askerleri arasında ganimetleri taksim etti.

Ganîmetler arasında güzel bir süs eşyası buldu, onu Emîrül-mü'minin'e hediye etmek istedi. Askerlerine şöyle dedi:

— “Bu süs eşyası aranızda taksim edilse bir değer ifade etmez. Onu Emîrül-mü'minin'e göndersek, razı olur musunuz?”

— “Evet” dediler.

Süs eşyasını bir kutuya koydu. Kavmi Benî Eşcâ'dan birisini görevlendirdi ve ona:

— “Kölenle birlikte Medîne'ye git. Emîrül-mü'minin'e fetih müjdesini ver ve bu süs eşyasını ona hediye olarak sun” dedi.

Benî Eşca'lı şahsın, Ömer b. el-Hattab'ın yanında başına gelen ibret ve öğüt dolu bir hadise vardır.

Hadiseyi bizzat kendisinin anlatması için sözü ona bırakalım.

Benî Eşca'lı şahıs anlatmaktadır:

“Kölemlerle birlikte Basra'ya gittim. Seleme b. Kays'ın bize verdiği paralarla iki deve satın alıp yol azıklarımızı yükledik ve Medîne'ye doğru yöneldik. Oraya varınca mü'minlerin emîrini arayıp sordum. Onu çoban gibi değneğine dayanmış bir halde, kendisi ayakta, müslümanlara yemek yedirirken buldum. O, hem yemek tabaklarını kontrol ediyor, hem de kölesi Yerfe'e şöyle diyordu:

— “Yerfe'! Şunlara et ilave et...”

— Yerfe'! Şunlara ekmek ilave et...”

— Yerfe'! Şunlara çorba ilave et...”

Hız. Ömer'in yanına varınca bana:

— “Otur!” dedi. Yemek yiyenlere yakın bir yere oturdum ve bana da verdikleri yemeği yedim. Oradakiler yemeklerini bitirince Ömer:

— “Yerfe'! Tabaklarını kaldır!” dedi ve oradan ayrıldı. Ben de onu takip ettim.

Evine girdikten sonra, müsaade isteyip ben de girdim. Evinde kıldan yapılmış bir örtü parçası üzerinde oturuyordu. İçleri lifle doldurulmuş iki deri yastığa da yaslanmıştı. Birisini bana uzattı, ben de onun üzerine oturdum. Arkasında bir perde vardı. Perdeye doğru dönüp:

— “Ümmü Kulsûm! Bize yemek getir...” dedi.

İçimden: "Emîrul-mü'minin'in kendi yemeği nasıl acaba?" dedim.

Ümmü Kulsûm ona, üzerinde çekilmemiş tuz bulunan yağlı bir ekmek getirdi. Bana:

— "Buyur, ye!" dedi. Biraz yedim. O da yedi. Ben, ondan daha güzel yemek yiyen kimse görmemiştim." Daha sonra şöyle dedi:

— "Bize içecek bir şey verin."

İçinde arpa şerbeti bulunan bir bardak getirdiler.

— "Önce misafire verin" dedi ve bana verdiler.

Bardağı aldım. Biraz içtim. Sonra bardağı o aldı, kanıncaya kadar ondan içti ve şöyle dedi:

— "Bize yiyecek ve su veren Allah'a hamdolsun."

O sırada:

— "Emîrul-mü'minin! Şana bir mektup getirdim" dedim.

— "Nereden?"

— "Seleme b. Kays'tan."

— "Seleme b. Kays ve onun elçisi hoş geldi, safalar getirdi. Bana müslüman ordusundan bahset."

— "Mü'minlerin Emîri! Durum arzu ettiğin gibi. Onlar selâmettedirler. Allah'ın düşmanlarına karşı zafer kazanmışlardır."

Ona kazanılan zaferi müjdeleyip ordu hakkında ayrıntılı bilgi verdim. Hz. Ömer:

— "Bunu lütfeden Allah'a hamdolsun" dedi ve arkasından: "Basra'ya uğuradın mı?" diye sordu.

— "Evet" dedim.

— "Müslümanlar nasıl?"

— "Allah'ın izniyle iyiler."

— "Fiyatlar nasıl?"

— "Fiyatlar çok ucuz."

— "Ya etler nasıl? Araplar etsiz duramaz."

— "Et çok bol."

Bendeki kutuya bakıp:

— "Şu elinde tuttuğun nedir?" dedi.

— "Allah, bizi düşmanlarımıza galip getirdiğinde, ganimetleri biraraya topladık. Seleme, ganimetler arasında bir süs eşyası görüp as-

kerlere şöyle dedi: "Eğer bu, size taksim edilse bir değer ifade etmez. Bunu Emirul-mü'minin'e göndersek, razı olur musunuz?" Onlar: "Evet" dediler.

Hemen kutuyu ona verdim.

Hız. Ömer onu açıp içindeki kırmızı, sarı ve yeşil değerli taşları görünce oturduğu yerden fırladı ve kutuyu yere çarptı. Kutunun içindekiler etrafa saçıldı.

Kadınlar, benim ona suikast yapmak istediğimi zannettiler ve perdeye doğru koştular... Ömer bana:

— "Topla onları..." dedi. Kölesi Yerfe'e de: "Bunu iyice döv" dedi.

Yerfe' bana vururken ben de kutudan dökülenleri toplamaya çalışıyordum. Daha sonra şöyle dedi:

— "İkiniz de defolun!" Ben de:

— "İzin ver de bize bir deve versinler. Çünkü kölen devemi aldı" dedim.

— "Yerfe'! Bunlara iki zekat devesi ver" dedi. Bana da: "Bu develerle, gideceğiniz yere vardıktan sonra, onlara senden daha muhtaç kimseler görürsen bu develeri o kimselere ver" dedi.

— "Tamam. Tamam inşallah" dedim.

Tekrar bana dönüp:

— "Eğer bu süs eşyası taksim edilmeden askerler dağılırsa, başınıza bela olurum" dedi.

Hemen yola çıktım ve Seleme'nin yanına geldim:

— "Görevlendirdiğin konuda, Allah beni başarılı kılmadı... Senin ve benim başımıza bir belâ gelmeden şu süs eşyasını askerler arasında taksim et" dedim ve meseleyi ona anlattım.

Seleme onu askerler arasında taksim etmeden yerinden kalkmadı...¹

1 Seleme b. Kays el-Eşcai hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- El-İsabe, II/7.

2- El-İstıab (el-İsabe'nin hamışinde), II/89.

3- Usdu'l-Ğabe, II/432

4- Tehzibu't-Tehzib, IV/154.

5- Mu'cemu'l-Buldan, I/284. Ehvaz hakkındaki bilgilerde.

6- Hayatu's-Sahabe, I/341.

7- Mahmut Şit Hattab, Kâdetu Fethi Faris.

MUAZ B. CEBEL

“Ümmetimin helal ve haramı en iyi bilen Muaz b. Cebel'dir.”

H. Muhammed

Arap yarımadası hidayet ve hak nuruyla aydınlandığında Yesribli Muaz b. Cebel olgun bir delikanlıydı. O; zekâ keskinliği, hazır cevaplılığı, güzel konuşma ve üstün gayretiyle akranlarından farklıydı.

Ayrıca o, gözleri sürmeli, saçları kıvrıkcık, dişleri pırıl pırıl, bakanların gözünü dolduran, gönüllerini çalan çok yakışıklı birisiydi.

Delikanlı Muâz b. Cebel, Mekkeli davetçi Mus'ab b. Umeyr'in aracılığıyla müslüman olmuştu. Akabe gecesi, onun eli uzanıp beyat etmek için Hz. Peygamberin elini sıkıyordu. Böylece Muaz, Rasûlullah'la (s.a.v.) karşılaşmak saadetini ermek, ona bey'at şerefine nail olmak, tarih kitabına en şahâne ve en parlak sayfayı yazmak için Mekke'ye giden 72 kişilik toplulukla birlikte olmuştu.

*

Delikanlı Mekke'den Medîne'ye dönünce, putları kırmak, Yesrib'deki müşriklerin evlerinden gizlice veya açıkça onları atmak için akranlarıyla birlikte küçük bir topluluk oluşturdu. Bu gençlerin tesiriyle Yesrib büyüklerinden Amr b. Cemûh müslüman olmuştu.

Amr b. Cemûh, Benî Seleme eşrafındandı. Diğer eşrafın yaptığı gibi o da kendisine değerli bir ağaçtan bir put yapmıştı. Benî Seleme'nin ihtiyarı bu putuna aşırı özen gösterir, üzerine ipek bir örtü örter ve her sabah ona güzel kokular sürerdi.

Delikanlılar gece karanlığında gidip onun putunu yerinden aldılar, Benî Seleme evlerinin arkasına götürüp bir lâğım çukuruna attılar...

Sabah olunca ihtiyar putuna gitti ama onu yerinde bulamadı. Her yeri arayıp taradı. En sonunda onu bir çukurda, pislikler içinde, yüz üstü gelmiş olarak buldu.

— “Yazıklar olsun size! Bu gece putumuza kim kötülükte bulundu?” deyip putunu çukurdan çıkardı, temizledi ve kokular sürdükten sonra yerine koydu:

— “Ey Menât! ¹ Sana bunu kimin yaptığını bilseydim, onu perişan ederdim” dedi.

Akşam olup ihtiyar uyuyunca gençler yine onun putuna bir önceki gece yaptıklarını yaptılar. Bu defa ihtiyar putunu başka bir çukurda buldu. Yine onu çıkarıp temizledi, kokular sürdü ve ona kötülük yapanlara tehditler savurdu.

Bu birkaç defa gençler tarafından tekrarlandı. İhtiyar da onu, atıkları yerden çıkarıp temizledi... Daha sonra kılıcını getirip onun boynuna astı ve ona şöyle dedi:

— “Menât! Bunu sana kimin yaptığını bilmiyorum ama, eğer sende bir hayır varsa kendini korursun. İşte bu kılıç da senin yanındadır.”

Akşam olup ihtiyar uyuyunca gençler yine putu ve boynunda asılı duran kılıcı aldılar... Putu ölü bir köpeğin boynuna bağlayıp çukurlardan birine attılar. Sabah olunca ihtiyar hemen putunu aramaya gitti. Onu, yüz üstü gelmiş ve bir köpeğe bağlı olarak pislikler arasında buldu. Putunu o halde görünce:

— “Allah'a yemin ederim ki, sen bir ilah olsaydın, bir kuyunun ortasında bir köpekle birlikte olmazdın.”

Böylece Benî Seleme'nin ihtiyarı müslüman oldu. Müslüman olması da çok iyi oldu.

¹ Menât, putunun adı.

Rasûlullah (s.a.v.) muhacir olarak Medîne'ye gelince, genç Muâz b. Cebel ondan hiç ayrılmadı. Kur'an'ı ondan aldı. İslâm'ı onun huzurunda öğrendi. Sonunda o, sahâbenin Kur'an'ı en iyi okuyanı ve Allah'ın dinini en iyi bilen oldu...

Yezîd b. Kuteyb anlatmaktadır:

"Humus camiine girdim. Cemaat kıvırcık saçlı bir gencin etrafında toplanmıştı. Konuştuğu zaman sanki ağzından nur ve inci saçılıyordu."

— "Kim bu?" diye sordum.

— "Muâz b. Cebel" diye cevap verdiler.

*

Ebû Musa el-Havlânî ¹ anlatmaktadır:

"Şâm camiine girdim: İçinde Hz. Peygamberin orta yaşlı sahabîlerinden bazılarının bulunduğu bir ilim halkası gördüm. İçlerinde gözleri sürmeli, dişleri parlak bir genç vardı. Halkadakiler, herhangi bir konuda ihtilaf ettiklerinde onu o gence soruyorlardı. Yanımdakilerden birine:

— "Kim bu?" diye sordum.

— "Muâz b. Cebel" diye cevap verdi.

*

Bunda hiç gariplik yoktur. Muâz b. Cebel, küçük yaştan itibaren Hz. Peygamberin medresesinde eğitilmişti. Onun elinde yetişmişti. İlmi, onun tükenmez kaynaklarından doya doya içmişti. Marifeti, onun asıl pınarından almıştı. Böylece en hayırlı öğretmenin en hayırlı öğrencisi olmuştu.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) şu sözü Muâz'a delil olarak yeter:

— "Ümmetimin helal ve haramı en iyi bilen Muâz b. Cebel'dir."

Hiz. Muhammed'in ümmetine iyilik olarak onun Hiz. Peygamber zamanında Kur'an'ı ezberleyen 6 kişiden biri olması yeter.

¹ Ebû Müslim el-Havlânî, Yemenli büyük tabiinlerden biridir.

Bu sebeple, Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabı, aralarında Muâz b. Cebel varken konuştuklarında saygılarından dolayı ona bakarlardı.

Hiz. Peygamber ve ondan sonraki iki halifesi (Ebû Bekir ve Ömer) bu eşsiz ilim enerjisini İslâm'ın ve müslümanların hizmetinde kullanmışlardır.

Hiz. Peygamber, Mekke'nin fethinden sonra, Kureyşlilerin akın akın Allah'ın dinine girdiklerini görünce, yeni müslümanlara İslâm'ı öğretecek ve İslâm'ın esaslarını anlatacak büyük bir öğretmene ihtiyaç duymuş, Mekke'de, idareci olarak yerine Attab b. Useyd'i, halka Kur'an'ı ve Allah'ın dinini öğretmesi için de Muâz b. Cebel'i bırakmıştır.

Yemen hükümdarlarının elçileri, kendilerinin ve ülkelerindekilerinin İslâm'a girdiklerini açıklamak ve ondan halka dinlerini öğretecek kimseleri beraberlerinde göndermesini istemek için Rasûlullah'a (s.a.v.) geldiklerinde, Hiz. Peygamber bu önemli vazifeyi ashabından davet görevi yapanlara vermiş ve Muâz b. Cebel'i de onlara başkan yapmıştır.

Hiz. Peygamber bu hidayet ve nur heyetini uğurlamaya çıkmıştı.

Muâz bineğine binmiş, Rasûlullah da (s.a.v.) yerde yürüyordu. Uzun süre böyle yürüdüler. Sanki Rasûlullah (s.a.v.) Muâz'la olan beraberliğini uzatmak istiyordu. Sonra Rasûlullah (s.a.v.) ona şöyle buyurdu.

— “Muâz! Belki sen, bu yıldan sonra beni göremeyeceksin. Belki de benim mescidime ve kabrime geleceksin...”

Muaz, Peygamberi ve dostu Hiz. Muhammed'den ayrıldığına üzülenek ağladı. Onunla birlikte müslümanlar da ağladılar.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) verdiği haber doğru çıkmıştı. O günden sonra Muaz'ın gözleri Hiz. Peygamberi göremedi... Muaz Yemen'den dönmeden Rasûlullah (s.a.v.) hayata gözlerini yummuştu.

Hiç şüphesiz, döndüğünde, Yesrib'i sevgilisi Rasûlullah'la (s.a.v.) ünsiyetten mahrum kalmış görünce ağlamıştır.

Hiz. Ömer halife olunca, yapılan bağışları ve zenginlerin fakirlerle verdikleri sadakaları aralarında dağıtması için Muaz'ı, Kilâb oğullarına gönderdi. Muaz verilen emri yerine getirdi. Giderken yanına aldığı

hayvan çulunu boynuna dolayarak hanımının yanına döndü. Hanımı ona şöyle dedi:

— "Görevli olarak gittiğin yerden getirdiğin şeyler hani?"

— "Yanımda beni devamlı kontrol eden çok dikkatli bir gözcüm vardı."

— "Sen, Rasûlullah'ın ve Ebû Bekir'in yanında güvenilir biriydin. Ömer halife olunca, yanında seni devamlı kontrol eden bir gözcü mü gönderdi?"

Bunu Hz. Ömer'in hanımları arasında yaydı. Hz. Ömer bunu duyunca Muaz'ı çağırıp şöyle dedi:

— "Ben senin yanında, seni kontrol eden bir gözcü mü gönderdim?"

— "Hayır, Emîrül-mü'minin! Fakat başka bahane bulamadım..."

Hz. Ömer güldü ve ona bir şey verip şöyle dedi:

— "Bununla hanımının gönlünü al..."

Halifelîği zamanında Hz. Ömer'e Suriye'deki valisi Yezîd b. Ebi Sufyan şöyle bir haber gönderdi:

— "Ey Mü'minlerin Emiri! Suriye'nin nüfusu arttı. Şehirler kalabalıklaştı. Onlar, Kur'an'ı ve dinlerini öğretecek kimselere ihtiyaç duymaktadırlar. Bana, onlara öğretmenlik yapacak kimseler gönder."

Hz. Ömer, Rasûlullah (s.a.v.) zamanında Kur'an'ı ezberleyen beş kişiyi çağırdı. Bunlar: Muaz b. Cebel, Ubade b. es-Samit, Ebû Eyyub el-Ensârî, Ubeyy b. Ka'b ve Ebû'd-Derda idi. Onlara şöyle dedi:

— "Suriyeli kardeşleriniz benden, kendilerine Kur'an'ı ve dinlerini öğretecek kimseler göndermemi istediler. Üçünüz bana bu konuda yardım edin. İsterseniz kur'a çekin, isterseniz aranızdan üç kişiyi ben seçeyim."

Onlar:

— "Kur'a çekmeye ne lüzum var? Çünkü Ebû Eyyub yaşlıdır, Ubeyy de hastadır. İşte üç kişi kaldık" dediler.

Hz. Ömer:

— “Önce, Humus'tan başlayın. Eğer ora halkının durumunu beğenirseniz, biriniz orada kalsın. Bir diğeri Şam'a ve üçüncü de Filistin'e gitsin” dedi.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) üç sahabîsi Humus'ta, Hz. Ömer'in emrini yerine getirdiler ve orada Ubade b. es-Samit'i bıraktılar. Ebû'd-Derda Şam'a, Muaz b. Cebel de Filistin'e gitti.

Muaz orada vebaya yakalandı. Ölmeden önce kibleye yönelip şu şiiri okuyup durdu:

— “Merhaba ölüme merhaba...

Ortadan kaybolduktan sonra bir ziyaretçi geldi...

Ve bir sevgili özlemle geldi.”

Daha sonra semaya bakarak şöyle dedi:

— “Allah'ım! Biliyorsun ki ben dünyayı ve dünyada çok kalmayı ağaç dikmek ve nehir kenarlarında keyif sürmek için istemedim. Ancak benim bu isteğim sıcak günlerin sıkıntılarına ve zor anlara katlanmak ve zikir meclislerinde alimlerle dizdize oturmak içindi.

Allah'ım! Mü'min bir kimse için kabul ettiğinin en iyisini benim için de kabul et.”

Daha sonra aile ve akrabalarından uzakta, Allah'a dua ede ede ve onun yolunda muhacir olarak temiz ruhunu teslim etti.¹

1 Muaz b. Cebel hakkında geniş bilgi için aşağıdaki eserlere bakınız:

1- el-İsabe, III/406

2- el-İstiab (el-Becavi'nin tahkikiyle) III/1402

3- Usdu'l-Ğabe, IV/374

4- Siyeru Alami'n-Nubela, I/318

5- et-Tabakatu'l-Kubra, III/583

6- Hilyetü'l-Evliya, I/228

7- Sıfetu's-Safve, I/195

8- Tehzibu'l-Esma ve'l-Luğat, II/98

9- ez-Zehebî, Tarihu'l-İslâm, II/24

10- el-Cem'u Beyne Ricali's-Sahihayn, II/487

11- el-Bidaye ve'n-Nihaye, VII/94.

12- Duvelu'l-İslâm, I/5.

13- Tehzibu't-Tehzib, X/186.

14- Vefayatu'l-A'yan

15- Cemheratu'l-Evliya, II/48.

16- Tabakatu Fukahai'l-Yemen, s. 44.

17- el-Cemu beyne Ricali's-Sahihayn.

18 - el-Bed'u ve'l-Tarih, V/117.

19- Ahmed İbn Hanbel, ez-Zuhd, s. 180.

20- Tezkiratu'l-Huffaz, I/19.

21- İbn Kuteybe, el-Maârif, I/3.

22- Ashabu Bedr (Şeyh Huseyn el-Gulami Şiiri), s. 204.

23- Hayatu's-Sahabe (dördüncü ciltteki fihristlere bakınız.)

MUS'AB B. UMEYR

İslâm elçilerinin ilki...

İşte Muhammed'in (s.a.v.) ashabından biri daha... Söze onunla başlamak ne güzel. O, Kureyş gençlerinin gözdesi, onların en zarifi ve en yakışıklısıydı...

Tarihçiler ve ravîler onun gençliğini şöyle tarif ediyorlar: "O Mekkelilerin en çok koku sürüneniydi..." O, nimet içinde doğmuş, o nimetle beslenmiş ve onun gölgesinde büyümüştür.

Belki, Mekke gençleri arasında anne ve babasının şımartmasıyla Mus'ab b. Umeyr'in elde ettiklerine sahip olan hiç kimse yoktu...

Her şeye tok, şımarık, nimetler içinde yüzen, Mekke'nin yakışıklı delikanlısı ve toplantı yerlerinin incisi olan bu gencin; iman ve fedakarlıkta örnek bir durumu olabilir miydi?

Vallahi, onun yani Mus'ab b. Umeyr'in veya müslümanlar arasındaki lakabına göre Mus'âbu'l-Hayr'ın şahane bir hikayesi vardır.

O, İslâm'ın çıkarıp Muhammed'in (s.a.v.) yetiştirdiklerinden biridir...

Fakat o, herhangi biri miydi?

Şüphesiz onun hayat hikayesi bütün insanoğlu için bir şereftir...

Bir gün bu delikanlı da, Mekke halkının Muhammed'den duymaya başladıkları şeyi duydu...

Muhammed, Allah'ın kendisini, müjdeleyici, uyarıcı ve tek olan Allah'a kulluk yapmaya davetçi olarak gönderdiğini söylüyordu.

Mekke'nin; kaygısız, tasasız, sadece Hz. Peygamber ve dininin lâfını ederek günlerini geçirdiği sırada, Kureyş'in şımarık delikanlısı da bu lafı çok işitenlerdendi.

Yaşının küçüklüğüne rağmen o, toplantıların süsüydü. Yapılan her toplantıda Mus'ab'ın da bulunması arzu edilirdi. Çünkü kibarlık ve akıllılık İbni Umeyr'in kalpleri ve kapıları açan hasletlerindendi...

O, Peygamber ve onunla birlikte iman edenlerin Kureyş'in zulüm ve eziyetlerinden uzak olarak Safâ'da el-Erkam b. Ebi'l-Erkam'ın evinde toplandıklarını duyunca hiç tereddüt etmeden, aynı akşam el-Erkam'ın evine gitti...

Allah'ın elçisi orada ashabıyla buluşup, onlara Kur'an okur ve onlarla birlikte Allah için namaz kılarlardı.

Mus'ab yerini alıp, ayetler Peygamberin kalbinden çıkınca, dudaklarında parlayarak kulak ve gönüllere yol alınca, İbn Umeyr'in gönlü bu akşamlarda ümit vâ'deden bir gönül olmuştu!...

O, sevinçten yerinde duramıyor, adeta uçuyordu.

Fakat Peygamber, mübarek şefkatli sağ elini uzatıp onun coşkun göğsüne ve yerinde duramayan kalbine dokununca derin sükûnet, okyanusun derinliğine dönüşüvermişti... Bir anda, iman etmiş ve müslüman olmuş olan genç, yaşının kat kat üstünde bir hikmet (bilgi) ve zamanın seyrini değiştiren bir azimle ortaya çıkıyordu...

Mus'ab'ın annesi Hunas Bint Mâlik, ender bulunan güçlü bir karaktere ve korku verecek derecede bir heybete sahipti.

Mus'ab müslüman olduğunda, yeryüzünde, annesinden başka hiçbir güçten çekinmiyor veya korkmuyordu.

Bütün putlarıyla, eşrafiyla ve çölleriyle Mekke; Mus'ab'ın karşısına çıksa, bir noktaya kadar bunlar ona hafif gelirdi...

Ancak, annesinin düşmanlığı, üstesinden gelinmeyen bir korkuydu!...

Mus'ab, Allah'ın takdir ettiği bir olay ortaya çıkıncaya kadar müslüman olduğunu gizlemeye karar verdi.

O, devamlı el-Erkam'ın evine gidiyor, mü'min olmaktan memnûn olarak ve müslüman olduğundan haberi olmayan annesinin kızmasından da korkmayarak Rasûlullah'la (s.a.v.) oturuyordu.

Fakat, o günlerde Mekke'de hiçbir şey gizli kalmıyordu. Kureyş'in gözü ve kulağı her yerdeydi. Mekke'deki, yumuşak ve kızgın kumların üstündeki her ayak izinin gerisinde bir jurnâlcı vardı...

Osman b. Talhâ, onu, gizlice el-Erkam'ın evine girerken görmüştü. Bir defasında da onu Muhammed'in kıldığı gibi namaz kılariken görmüştü. Çölün rüzgar ve fırtınaları Mus'ab'ın annesine gitmek üzere adeta yarışa girdiler ve nihayet annesine, aklını başından alan haberi ulaştırdılar.

Mus'ab, annesinin, kabilesinin ve etrafında toplanan Mekke eşrafının karşısında, Hakka iman ve onda sebat etme konusunda Peygamberin, kalplerini onunla yıkadığı ve kalplerine, hikmet, şeref, adalet ve doğruluğu onunla doldurduğu Kur'an'ı okumak üzere dikildi.

Annesi onu sert bir tokatla susturmak istedi, ama ok gibi uzanan el, oğlunun yüzündeki güzelliği artıran nûr karşısında, saygı uyandıran heybet ve iknâ edici sakinlikten dolayı hemen gevşeyip yerine döndü.

Ancak, annesi, annelik duygusuyla ona vurmaktan ve ona işkence etmekten vazgeçecektir ama başka bir yolla, oğlunun terkettiği ilahlar namına öç alacak güçteydi...

Böylece onu evinin en ücrâ bir köşesine hapsedti ve kapıyı üzerinden iyice kilitledi. Artık Mus'ab onun bu hapishanesinde rehin idi. Bu arada bazı mü'minler Habeşistan'a hicret ettiler. Mus'ab bunu duyar duymaz, bir yolunu bulup annesini ve onun için vazifelendirdiği bekçilerini atlatıp o da Habeşistan'a hicret etti.

O, diğer muhâcir kardeşleriyle birlikte Mekke'ye dönecek, sonra yine Hz. Peygamberin hicret etmelerini emrettiği sahabîlerle birlikte ikinci defa Habeşistan'a hicret edecektir.

Ancak, gerek Habeşistan'da, gerek Mekke'de Mus'ab'ın imanının üstünlüğü her yerde ve her zaman kendini göstermiştir. O, hayatını, Muhammed'in onlara seçkin örneğini verdiği yeni düzene göre tekrar kurma işini tamamlamış, hayatının; büyük yaratıcıya bir kurban olarak sunulmaya lâyık hale gelmiş olduğunu anlamıştı.

Birgün o, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında oturmakta olan bazı müslümanların yanına gitti. Onlar, Mus'ab'ı görür görmez, başlarını önlerine eğip gözlerini yumdular. Bazılarının da gözlerinden yaşlar boşandı.

Çünkü onlar, Mus'ab'ı eski ve yamalı bir elbise giymiş olarak görmüşlerdi. Bu onlara Mus'ab'ın müslüman olmadan önceki halini hatırlatmıştı. Halbuki onun, müslüman olmadan önceki elbiseleri bir bahçenin parlak, zarif ve kokulu çiçekleri gibiydi...

Rasûlullah (s.a.v.) onun gelişini, hikmetli, şükür ve sevgi ifade eden bakışlarla seyretti ve gülümseyerek şöyle dedi: "Bir zamanlar Mekke'de anne ve babasının yanında ondan daha rahatı yokken, şimdi şu Mus'ab'ı görüyorum. Ama o, bunların hepsini Allah'a ve Peygambere olan sevgisinden dolayı terketti..."

Annesi oğlunun, yeni dininden vazgeçeceğine dair inancından ümidini kesince, dünya nimeti olarak ona verdiği herşeyi kesti. İlahları terketmiş ve onların lanetine uğramış bir insanın kendi ekmeğini yemesine razı olmadı. Hatta bu insan, oğlu bile olsa!...

Mus'ab, Habeşistan'dan döndükten sonra annesi onu yine hapsedmeye çalıştı ama oğlu, annesine bu konuda yardımcı olacak herkesi mutlaka öldüreceğine yemin etti.

Böylece annesi onun bu konudaki kararlılığını iyice öğrenmiş oldu. Ana-oğul ağlaya ağlaya birbirlerinden ayrıldılar.

Vedalaşma ânı tuhaf bir ısrara sahne oldu. Anne oğlunu küfre, oğlu da annesini imana davette ısrar ediyordu. Anne oğlunu evinden çıkarırken: "Defol! Artık senin annen değilim" diyor, oğlu da annesine yaklaşıp: "Anneciğim! Ben sana iyilik ediyorum, sana acıyorum. Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet et" diyordu.

Anne öfke ve heyecanla: "Yıldızlara yemin olsun ki, senin dine girmem, yoksa benim fikrime önem verilmez ve benim aklıma güvenilemez!..."

Mus'ab, içinde yaşadığı bol nimetten, zorluk ve yoksulluğa geçti. Artık, daha önce şık giyinen ve kokular sürünen delikanlı, şimdi en kaba elbiseleri giyen, bir gün yiyen, günlerce yemeyen biri olmuştu. Fakat, inanç yüceliğiyle nazikleşen ve Allah'ın nûruyla parlayan ruhu, onu, gözleri saygıyla, gönülleri hayretle dolduran başka bir insan haline getirmişti.

Böylece, Rasûlullah (s.a.v.) onu o günün en büyük görevi için seçmişti. O, Peygamberin Medine'deki elçisi olacak, iman edip Aka-be'de Peygambere biât eden Ensar'ı yetiştirecek, başkalarını da Allah'ın dinine sokacak ve Medîne'yi büyük hicret gününe hazırlayacaktı.

O sırada Peygamberin ashâbı arasında, Mus'ab'dan daha yaşlı, mevkice ondan daha üstün ve Peygambere daha yakın kimseler vardı... Ama Hz. Peygamber, o günün meselelerinin en tehlikelisini ona havale ettiğini, kısa süre sonra hicret yurdu, davet ve davetçilerin, müjdecilerin ve gazilerin hareket noktası olacak Medîne'deki İslâm'ın âkîbetini onunla başbaşa bıraktığını bile bile Mus'âb'u'l-Hayr'ı seçmişti...

Mus'ab, Allah'ın kendisine ihsan ettiği üstün akıl ve güzel hu-yun neticesi olarak emaneti yüklendi. Zühdü, müttakiliği ve samimiye-tiyle Medînelilerin gönüllerini fethetti ve onlar da grup grup Allah'ın dinine girdiler.

Mus'ab, Rasûlullah (s.a.v.) tarafından Medîne'ye gönderildiğin-de, orada daha önce Akabe'de bey'at eden 12 kişiden başka müslüman yoktu. İşte Mus'ab böyle bir durumda Medîne'ye gelmişti. Fakat o, on-ların arasında birkaç ayını tamamlar tamamlamaz diğerleri de Allah'a ve Rasûlü'ne icabet etmişlerdi.

Akabe bey'atından sonraki hac mevsiminde Medîne müslümanları, kendilerini temsilen bir heyeti, Hz. Peygamberle görüş-mek üzere Mekke'ye gönderiyorlardı. Heyettekilerin sayısı 70 kişiydi. Onlar, öğretmenleri ve Peygamberlerin elçisi Mus'ab b. Umeyr'in baş-kanlığında gelmişlerdi.

Mus'ab, zeka ve kabiliyetiyle Rasûlullah'ın (s.a.v.) kimi seçece-ğini iyi bildiğini ispat etmişti...

Mus'ab, görevini tam olarak anlamıştı. Kendisinin, Allah'a da-vetçi olduğunu; insanları, doğruluğa ve doğru yola davet eden dini müjdelediğini, kendisinin de o dine inanmış elçi olarak sadece tebliğ etme görevine sahip olduğunu anlamıştı.

Es'âd b. Zürene'nin misafiri olarak, onunla birlikte, halka Rabbi'nin Kitabını okumak ve aralarında büyük bir yumuşaklıkla "Allah ancak bir tek ilahdır" sözünü fısıldamak üzere kabilelere, evlere ve top-lantılara gidiyorlardı...

Eğer o, üstün bir zekaya ve ruh yüceliğine sahip olmasaydı, kendisini ve yanındakileri mahvedebilecek bazı durumlarla karşılaşır-dı.

Bir gün, halka vazederken Medîne'deki Abdu'l-Eşhel oğullarının efendisi Useyd b. el-Huzayr çıkageldi. Kavmini dininden çıkarmaya, onları putlarını terketmeye davet etmeye, onlara daha önce bilmedikle-ri ve alışık olmadıkları bir tek ilahı bahsetmeye gelmiş olan bu ada-ma karşı kızgınlığından titrer bir halde ona mızrağını çekti...

Çünkü kendi putları kendileriyle birlikte yerleştikleri yerde ikamet etmekteydi. Onlardan birinin tanrılara ihtiyacı olduğunda yerlerini bilir, başına gelecek kötülüğü bildirmesi ve duasını kabul etmesi için ona doğru yüzünü dönerdi. Onlar böyle tasavvur ediyorlar, böyle zannediyorlardı...

Ancak, kendilerine gelen bu elçinin, onları, adıyla kendisine davet ettiği Muhammed'in ilahının yerini hiç kimse bilmiyor ve hiç kimse onu göremiyordu!

Mus'ab'ın yanında oturan müslümanlar Useyd b. el-Huzayr'ın çok öfkeli ve hiddetli bir şekilde geldiğini görünce korktular, fakat Mus'abu'l-Hayr sakin ve kararlı bir şekilde lâ ilahe illallah diyerek yerinde durdu.

Useyd, Mus'ab'ın önünde durup Es'ad b. Zurarey'le ona hitaben:

— “Niçin bizim yurdumuza geldiniz ve niçin bizim zayıf kimselerimizle uğraşıyorsunuz? Eğer sağ kalmak istiyorsanız bizi terkediniz!” dedi.

Sanki onda denizin sakinliği ve gücü vardı.

Sanki onda sabah ışığının parlaklığı ve huzuru vardı. Mus'abu'l-Hayr'ın yüzü gülümseyip şöyle konuştu:

— “Dinlemek için oturmaz mısın? Eğer bizim işimizi beğenirsen onu kabul edersin. Şayet beğenmezsen, biz de sizden vazgeçeriz.”

Allahu Ekber. Sonu iyi bitecek ne şahâne bir başlangıç!

Useyd, zeki ve akıllı bir adamdı. İşte o Mus'ab'ın kendisiyle birlikte vicdanına hükmettiğini görüyor. O, Useyd'i sadece dinlemeye davet ediyordu. Eğer inanırsa, onu inanmasından dolayı bırakıyor. Eğer inanmazsa, Mus'ab onların kabile ve sülalesini bırakıyor ama, ne zarar veren, ne de zarar verilen başka bir kabile ve sülâleye geçiyordu.

Useyd:

— “Tamam, haklısın” deyip mızrağını yere bıraktı ve dinlemek üzere oturdu.

Mus'ab, Kur'an'ı okuyup Abdullah'ın oğlu Muhammed'in getirdiği daveti açıklayınca Useyd'in suratının asıklığı gitmeye ve neşeli bir hal almaya başladı.

Mus'ab, sözünü bitirir bitirmez, Useyd b. el-Huzayr ona ve yanındakilere şöyle fısıldadı.

— “Bu söz ne kadar güzel ve doğru... Bu dîne girmek isteyen kimse ne yapar?”

Ona, yerin göğün sarsıldığı bir lâ ilahe illallâh'la cevap verdiler, sonra Mus'ab:

— “Müslüman olmak isteyen elbise ve vücudunu temizler. Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet eder.”

Useyd bir süre onların yanından ayrıldı. Daha sonra, başından temiz sular damlaya damlaya döndü. Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahadet ettiğini ayakta ilan etti.

Haber sanki bir şimşek gibi yayıldı. Sa'd b. Muaz gelip Mus'ab'ı dinledi, kalbi kanaat getirdi ve müslüman oldu. Onu, Sa'd b. Ubade takip etti. Onun müslüman oluşuyla iş tamam oldu. Medîneliler birbirleriyle: “Useyd b. el-Huzayr, Sa'd b. Muaz ve Sa'd b. Ubade müslüman olmuşlar, biz neden geç kaldık? Haydi Mus'ab'a, onunla birlikte biz de iman edelim, çünkü diyorlar ki hak, onun dışlarının arasından çıkıyor” şeklinde konuşmaya başladılar.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) elçilerinin ilki benzersiz bir başarı kazanmıştı. Hem de Mus'ab'a yaraşan bir başarı.

Günler ve yıllar geçer, Peygamber ve ashabı Medîne'ye hicret eder, Kureyş, kin ve öfkesini ortaya koyar. Allah'ın salih kullarına hak-sız saldırılarına devam etmek için batıl hazırlığını yapar. Bedir savaşı olur, orada, kalan akıllarını başlarından alan bir ders alırlar ve yine intikam peşinde koşarlar. Uhud savaşı olur. Müslümanlar kendilerini harbe hazırlar, Rasûlullah (s.a.v.), sancağı taşıyacak kimseyi seçmek için inanan yüzleri incelemek üzere ayakta durur. Mus'âbu'l-Hayr'ı çağırır. Mus'âb ilerler ve sancağı alır.

Korkunç çarpışma başlar, savaş kızışır, okçular Rasûlullah'ın (s.a.v.) emrine muhalefet ederler, müşriklerin bozguna uğrayarak çekildiklerini görünce dağın tepesindeki mevkielelerini terkederler. Fakat onların bu hareketi, müslümanların zaferini hemen bozguna çevirir. Müslümanlar ansızın, dağın tepesinden gelen Kureyş süvarileriyle karşılaşır ve kana susamış deli kılıçlar onların üzerine işlemeye başlar.

Düşmanlar, karışıklık ve korkunun müslüman saflarını parçaladığını görünce, yaklaşmak için Rasûlullah'ın (s.a.v.) etrafında toplanırlar.

Mus'ab b. Umeyr bu korkunç tehlikeyi sezer. Sancağı yukarı kaldırarak, arslan kükremesi gibi bir tekbir getirir. Hücum edip üzerlerine atılmak üzere harekete geçer. Bütün gayesi, düşmanın dikkatini üzerine çekmek, onları Rasûlullah'la (s.a.v.) uğraşmaktan alıkoymak ve bir ordunun tümünü ondan uzaklaştırmaktır. Evet, Mus'ab, sanki kendisi çok gürültü çıkaran kalabalık bir orduymuş gibi tek başına dövüşmeye gitmişti.

Kılıçla vuran bir eliyle de ön sıralarda savaşıyordu.

Fakat düşmanlar onun başına üşüşüp cesedinin üzerinden geçmek ve Peygamberin bulunduğu yere varmak isterler.

Biz şimdi, büyük Mus'ab'ın hayatının son sahnesini anlatması için sözü, olaya bizzat şahit olan kimseye bırakalım:

İbn Sa'd, İbrahim b. Muhammed b. Şurahbil el-Abdurî'nin babasının şöyle anlattığını rivayet etmektedir:

"Mus'ab b. Umeyr, Uhud günü, sancağı aldı. Müslümanlar saldırıya geçince, Mus'ab bulunduğu yerden ayrılmadı. İbn Kumey'e atlı olarak geldi ve Mus'ab'ın sağ eline vurup onu kopardı. Bu arada Mus'ab şöyle diyordu: Muhammed ancak bir peygamberdir, ondan önce de başka peygamberler gelip geçmiştir...

Sancağı sol eliyle tutup üzerine eğildi. Düşman bu defa sol eline vurup onu da kopardı. Mus'ab sancağın üzerine kapanıp pazılarıyla onu bağrına bastı. Yine şöyle diyordu: Muhammed ancak bir peygamberdir, ondan önce de başka peygamberler gelip geçmiştir...

Düşman bu defa mızrakla saldırıp Mus'ab'a mızrağı sapladı ve mızrak kırıldı. Mus'ab yere düştü ve sancak da düştü..."

Mus'ab düştü... Sancak da düştü!...

Şehitliğin süsü, şehitlerin yıldızı düştü.

O, fedakarlık ve iman savaşının büyük ölüm kalım çarpışmasına katıldıktan sonra düştü...

O, zannediyordu ki, düştüğünde, Rasûlullah'ı (s.a.v.) öldürmek isteyenlerin yolu açılacak ve Rasûlullah (s.a.v.) savunmasız kalacaktı.

Fakat o, Rasûlullah'ı (s.a.v.) çok sevdiği ve ona bir zarar gelmesinden korktuğu için onun uğrunda kendini feda ediyordu. Yürürken kendinden kolunun birini alan her kılıç darbesiyle birlikte:

— “Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir” diyordu.

Daha sonra devamı nâzil olacak bu ayeti tekrar edip duruyordu.

Şiddetli çarpışma bittikten sonra dürüst şehidin cesedi, yere uzanmış bir halde bulundu. Yüzünü, temiz kanlarıyla kokulanmış yerin toprağı içine saklamıştı. Sanki ölü bir ceset olduğu halde Rasûlullah'a (s.a.v.) bir kötülük gelmesinden korkmuş da, korktuğu ve sakındığı şeyi görmemek için yüzünü saklamıştı!...

Veya, Rasûlullah'ın (s.a.v.) kurtuluşuna sevinmeden ve onu koruma, savunma görevini sonuna kadar yerine getiremeden önce şehid düşmesinden utandığı için yüzünü saklamıştı!...

Ey Mus'ab! Sana Allah yeter... Seni anmak hayatın hoş bir kokusudur.

Hız. Peygamber ashabıyla birlikte savaş alanını incelemek ve şehidleri gömmek için geldi.

Mus'ab'ın cesedine geldiğinde, birçok samimi gözyaşı aktı...

Hâbbâb b. el-Erett anlatır:

— “Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte, Allah rızası için hicret ettik. Allah Teâlâ bu yüzden ecir verdi. Bazılarımız göçüp gitti, bu dünyada verilen ecirden hiç yiyemedi. -Mus'ab b. Umeyr bunlardandır- O Uhud'da şehid edildi... Onu kefenlemek için alacalı bir kumaş parçasından başka bir şey bulamamıştık... O kumaşla başını örttüğümüzde ayakları açıkta kalıyor, ayaklarını örttüğümüzde başı açıkta kalıyordu. Rasûlullah (s.a.v.) bize şöyle buyurmuştu: “O kumaş, başını takip eden kısımdan itibaren kefen yapın, ayaklarını da izhir otuyla örtün...”¹

¹ Hoş kokulu bir bitki. (Çeviren)

Rasûlullah'ın (s.a.v.) amcası Hamza'nın şehid edilmesi, müşriklerin, onun organlarını koparmalarından dolayı göz yaşlarının boşanıp yüreğini parçalayan derin ve acı üzüntüsüne rağmen...

Her biri kendine göre doğruluk, temizlik ve nûr alemi olan sahâbi ve dostlarının cesedlerinin savaş alanını doldurmasına rağmen...

Bütün bunlara rağmen o, defnetmek ve uğurlamak için ilk elçisinin cesedi başında durmuştu...

Evet... Peygamber, Mus'ab b. Umeyr'in yanında durmuş, nûrlu, şefkatli ve vefâlı gözlerle ona bakıp şöyle demişti:

"Mü'minlerden, Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır." (Ahzâb, 23)

Sonra, ona kefen yapılan bürdesine hüzünlü bir şekilde bakıp:

— "Seni Mekke'de gördüğümde, elbisesi daha şık ve senden daha güzel saçlı kimse yoktu. Ama işte şimdi sen bürdenin içinde saçları dağınık haldesin?" demişti.

Rasûlullah (s.a.v.) gözleriyle savaş alanında yatan Mus'ab'ın bütün arkadaşlarını süzüp şunu da söylemişti:

— "Allah'ın Rasûlü şehadet eder ki: Siz kıyamet gününde Allah katında, şehid kimselersiniz."

Arkasından yanındaki, sağ kalan arkadaşlarına:

— "Ey insanlar! Onları ziyaret edin, onlara gelip selâm verin. Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, kıyâmet gününe kadar, birisi onlara selâm verse, onlar o kimsenin selâmını alırlar" demişti.

Selâm sana, ey Mus'ab!

Selâm size, ey şehidler!

Es-Selâmu aleykum ve rahmetullahi ve berakatuhu...

BİLÂL B. REBÂH

Korku ve şiddetlerle alay eden kişi!

Ömer b. el-Hattab, Ebû Bekir anıldığı zaman şöyle derdi:

“Ebû Bekir efendimizdir ve o efendimizi azat etmiştir.

Yani Bilâl'i...

Hiz. Ömer'in “Efendimiz” lakabını verdiği kimse gerçekten çok büyük ve şanslı bir kimsedir...

Ancak -ravilerin tarif ettiğine göre- rengi simsiyah, vücudu çelimsiz, saçları sık ve ince yüzlü bu adam kendisine yöneltilen ve lütfedilen medih ve övgü cümlelerini duymaz, sadece başını önüne eğip gözlerini kapatır, yanakları döktüğü gözyaşlarıyla ıslanmış bir halde şöyle derdi:

— “Ben sadece bir Habeşliyim... Ve daha düne kadar bir köledim!...”

Düne kadar bir köle olan bu Habeşli kimdir?

İşte o, İslâm'ın müezzini ve putların kırıcısı Bilâl b. Rebah'tır.

O, iman ve samimiyet mucizelerinden biridir...

Büyük İslâm'ın mucizelerinden biridir.

İslâm'ın başlangıcından bugüne ve Allah'ın takdir ettiği zamana kadar, karşılaştığımız her on müslümandan -en az- yedisi Bilâl'i tanıtır...

Yani asırlar ve nesiller boyunca milyonlarca insan Bilâl'i tanımış, onun adını ezberlemiş, İslâm'ın en büyük iki halifesi Ebû Bekir ve Ömer'i öğrendikleri gibi onun devrini tam olarak öğrenmiştir.

Mısır'da, Pakistan'da Çin'de...

Kuzey ve Güney Amerika'da, Avrupa'da, Rusya'da, Irak'ta, Suriye'de, Türkiye'de, İran'da, Sudan'da, Tunus'ta, Cezayir'de ve Fas'ta...

Afrika'nın derinliklerinde, Asya'nın tepelerinde...

Müslümanların oturduğu, yeryüzünün her bölgesinde öğreniminin ilk yıllarında olan herhangi bir müslüman çocuğa: "Çocuğum! Bilâl kimdir?" diye sorduğunda...

O sana: "Bilâl Hz. Peygamberin müezzini, dininden döndürmek için efendisi tarafından ona kızgın taşlarla işkence edilen ve: "Ehad (Bir)... Ehad (Bir)" diye cevap veren köledir" diyecektir.

İslâm'ın Bilâl'e lütfettiği bu ebediliği görünce şunu da bil ki bu Bilâl, İslâm'dan önce bir avuç hurma karşılığında efendisinin develerini otlatan bir köleden başka bir şey değildi. İslâm olmasaydı, ölüm onun işini bitirip unutulmanın derinliklerine atıncaya kadar kalabalıkta şaşkın şaşkın yürüyen bir köle olmasından başka bir şey değildi...

Fakat onun imanındaki samimiyet ve inandığı dinin azameti onu, hayatında ve tarihinde, İslâm büyükleri arasında büyük bir yere getirdi!...

Büyük insanlar, mevki, otorite ve servet sahiplerinin çoğu, Habeşli köle Bilâl'in elde ettiği ebediliğin onda birini bile elde edemediler!...

Hatta tarihteki kahramanlardan birçoğu Bilâl'in kazandığı tarihi şöhretin birazını olsun kazanamadılar.

Derisinin siyahlığı, soy ve sopunun düşüklüğü, bir köle olarak insanlar yanındaki basitliği, onu, İslâm'ı din olarak seçtiği sırada, samimiyet, teslimiyet, temizlik ve fedakârlığının ona lâyık gördüğü yüksek mevkiye gelmekten mahrûm etmemiştir.

Bunların hepsi onda, hesapta olmayan bir büyüklüğün mevcut olduğunu göstermiş, herkesi hayrete düşürmüştür.

İnsanlar, Bilâl gibi bir kölenin yabancı bir ırka mensup olduğunu, onun âilesinin ve gücünün olmadığını, onun hayatta hiçbir şeye sahip olmadığını, parasıyla onu satın alan efendisinin bir malı olduğunu, onun efendisinin basit istekleriyle deve ve koyunları arasında gidip gelen birisi olduğunu zannediyorlardı...

Onlar böyle bir varlığın hiçbir şeye gücünün yetemeyeceğini ve onun hiçbir şey olamayacağını zannediyorlardı...

İşte o, bütün zanları alt-üst eder ve bir imana muktedir olur, hem de öyle bir iman ki, ondan başkası böyle bir imandan uzaktır... Sonra o, müslüman olup Peygambere tabi olan her Kureyş efendisi ve büyüğünün kendisi için umduğu iş olan, Peygamberin ve müslümanlığın ilk müezzini olur!...

Evet... Bilâl b. Rebâh!

Ne şampiyona... Ve bu üç kelimenin -Bilâl b. Rebâh'ın- ifade ettiği ne büyüklük?...

O, siyah ırktan olan bir Habeşistanlıdır. Kaderi onu, Mekke'deki Cumâh oğullarından bazı insanların kölesi yapmıştı ki, annesi de onların cariyelerinden birisiydi...

O, kölelik hayatını yaşıyor, günleri birbirine benziyor ve kuru bir şekilde geçiyordu. Ne bugününde hakkı vardı, ne de yarınından ümidi vardı!...

Mekke'de halk Muhammed ile ilgili haberleri birbirlerine aktarmaya başladıklarında, efendilerinin ve onun misafirlerinin özellikle kölelerinden biri olduğu Cumâh oğulları kabilesinin şeyhlerinden Ümeyye b. Halefin sözlerini dinlediğinde bu haberler Bilâl'in kulağına da gelmeye başlamıştı.

O, Ümeyye ile arkadaşlarının ve kabile fertlerinin birbirleriyle konuşurlarken Hz. Peygamberden ekseriya öfke, üzüntü ve kinle bahsettiklerini duymuştu...

Bilâl'in kulağı, çılgın düşmanın sözleri arasından, bu yeni dinin ona tasvir ettiği özellikleri kapıyordu... Bunların, yaşadığı bu çevrede yeni özellikler olduğunu hissediyordu. Nitekim onun kulağı, onların ürkütücü -tehditkâr- sözleri arasından Muhammed'in şerefini, doğruluğunu ve emin oluşunu da kapıyordu!...

Evet... Onların, Muhammed'in getirdiği şeye şaşırdıklarını ve ona hayran kaldıklarını da işitiyordu!...

Onlar birbirlerine şöyle diyorlardı: Muhammed hiçbir gün yalancı, büyücü ve deli olmadı... Bugün bütün bunlarla onu kötüleyecek bir şeyimiz olmasa da, onun dinine girecek olanları ondan alıkoyacağız!

Bilâl onların; Hz. Peygamberin emin oluşundan...

Vefakârlığından...

Mertliğinden ve ahlakından...

Temizliğinden ve çok akıllı olduğundan bahsettiklerini de duymuştu...

Kendilerini onunla uğraşmaya ve ona düşmanlık yapmaya sevkeden sebepleri de aralarında konuşurlarken duymuştu. Bu sebepler: Önce, onların atalarının dinine bağlılığı... İkincisi, Kureyş'in şerefine zarar geleceği korkusuydu. Bütün Arabistan'da ibadet merkezi olarak, orayı dinî merkez haline getiren bu şereftir. Sonra, Haşim oğullarına kin gütmeleri, çünkü peygamber, kendilerinden değil de onlardan çıkmıştı!...

Birgün Bilâl b. Rebâh, Allah'ın nurunu görür, temiz ruhunun derinliklerinde hakikatin sesini duyar ve hemen Allah'ın Rasûlü'ne gider ve müslüman olur... Bilâl'in müslüman oluşu yayılmakta gecikmez... Dünya Cumah oğullarının efendilerinin kafalarında döner... Bunlar kibrin şişirip, gururun ağırlaştırdığı kafalardır!...

Yeryüzünün şeytanları, kölelerinden birinin müslüman oluşunu kendilerini utanca garkeden bir tokat gibi gören Ümeyye b. Halefin göğsüne yerleştiler...

Habeşli köleleri müslüman oluyor ve Muhammed'e tabi oluyor ha!...

Ümeyye kendi kendine: Buna rağmen zararı yok... Sadece bugünün güneşi bu kaçak kölenin müslüman oluşuyla batacak!...

Fakat güneş şimdiye kadar Bilâl'in müslüman olmasıyla batmadı. Aksine bir gün Kureyş'in bütün putlarıyla ve oradaki putçuluğun koruyucuları ile birlikte battı!...

Bilâl'in -İslâm ona daha layıkça da- yalnız İslâm'ın şerefi olmayan bir durumu vardır. Fakat o bütün insanlığın şerefidir.

O, büyük salih insanlar gibi en katı işkence türleriyle karşılaşmıştır.

Sanki Allah, yüzü siyah olanlar ve köle olanların iman edip yaranına sarıldıkları ve haklarına yapıştıklarında ruh yüceliğine nâil olamayacakları hususunda onu insanlara bir örnek yapmıştı...

Bilâl ise zamanındakilere ve her zamandakilere, kendi dininden ve her dinden olanlara tam bir ders, vicdan hürriyetinin ve yüceliğinin,

ne dünya kadar altın, ne de dünya kadar işkenceyle satılamayacağı mânâsına gelen bir ders vermişti...

Dininden döndürmek veya inancının bozuk olduğunu göstermek üzere çıplak olarak korların üzerine yatırılmış ama o direnmişti...

Peygamber ve İslâm, vicdana saygı sanatında, vicdan hürriyetini ve onun yüceliğini korumada, bu ezilmiş Habeşli köleden bütün insanlığa bir üstad meydana getirmişti.

Onu, çölü öldürücü cehenneme çeviren öğle sıcağında dışarı çıkarıyorlar... Çıplak olarak, kızgın taşların üzerine atıyorlar, sonra, birkaç kişinin yerinden kaldırıp taşıyabildiği kızgın bir taş getiriyorlar ve onu Bilâl'in vücuduna, göğsüne koyuyorlardı.

Bu işkence her gün tekrarlanıyordu. Nihayet cellatlardan bazıları işkencenin şiddetinden dolayı yumuşayıp -sadece- bir tek kelimeyle de olsa tanrılarını iyi olarak zikretmesi karşılığında onu serbest bırakmaya razı oldular. Onlar için, o bir kelime, tanrılarının büyüklüğünü korumaya yetecekti. Kureyş ise kölelerinin direnmesi ve inadı karşısında rezil olduklarını söyleyemiyorlardı.

Ancak, kalbinin gerisinden söyleyebileceği, imanını kaybetmeden hayatını ve canını satın alabileceği ve kanaatinden vazgeçebileceği bu tek kelimeyi bile, geçici bu tek kelimeyi bile Bilâl söylemeyi reddetti!...

Evet, onu söylemeyi reddetti ve onun yerine ebedî marşını tekrarlayıp duruyordu!...

— "Ehâd (Bir)... Ehâd (Bir)..."

Cellatları ona haykırıyor, hatta şöyle demesi için ona yalvarıyorlardı. "Lât ve Uzza'yı söyle..."

O da onlara:

— "Ehâd... Ehâd..." diye cevap veriyordu.

Onlar:

— "Bizim dediğimiz gibi de" diyorlardı.

O da tuhaf bir tavırla ve can sıkıcı bir alayla:

— "Benim dilim onu iyi söyleyemiyor!..." diyordu.

Bilâl, öğle vaktinin şiddetli sıcağında kalır, akşam olduğunda onu ayağa kaldırırlar ve boynuna bir ip takarlar, sonra çocuklarına onu Mekke'nin tepelerinde ve caddelerinde dolaştırmalarını emrederlerdi... Ve Bilâl dilinden mukaddes marşı "Ehâd Ehâd"ı düşürmezdi.

Gece olunca onunla şöyle pazarlık ederler:

— “Yarın, tanrılarımız hakkında iyi sözler söyle, Rabbim, Lât ve Uzza'dır, de. O zaman seni kendi haline bırakırız. Sana işkence etmekten usandık. Hatta sanki bize işkence ediliyor!”

O, başını sallar ve şöyle der: “Ehâd Ehâd.”

Ümeyye b. Halef onun yüzüne bir yumruk patlatıp, öfkeli ve üzüntülü olarak şunu haykırır:

— “Seni bana hangi uğursuzluk getirdi, ey pis köle... Lât ve Uzza'ya yemin olsun ki! Seni köle ve efendilere ibret olacak hale getireceğim...”

Bilâl kesin bir iman ve ruh yüceliğiyle:

— “Ehâd, Ehâd” dedi.

Kendisine, ona acıyor rolünü oynama görevi verilen kimse tekrar konuşmaya ve pazarlığa başlar:

— “Ümeyye! Sen çekil!... Lât bugünden sonra işkence etmeyecek, Bilâl artık bizden. Annesi bizim cariyemizdir. Müslüman olmakla o bizi Kureyş'in dedikodusu ve maskarası yapmaya razı olmayacak...”

Bilâl, onların yalancı ve sahte yüzlerine bakar, sabah aydınlığı gibi olan gülümsemesini keser ve onları titreten bir sakinlikle:

— “Ehâd... Ehâd...” der.

Yine sabah olur, şiddetli öğle sıcağı yaklaşır. Bilâl yine kızgın çöle götürülür, o her zaman ki gibi sabırlı, dirençli ve azimlidir.

Ebû Bekir es-Sıddîk, işkence edilirken onların yanına gider ve şöyle haykırır:

— “Bir insanı “Rabbim Allah” dediği için mi öldürüyorsunuz?”

Sonra Ümeyye b. Halef'e:

— “Değerinden daha fazlasını al ve onu serbest bırak...” der.

Sanki Ümeyye batmak üzereydi de ona cankurtaran sandalı yetmişti.

Ebû Bekir'in Bilâl'in azad parasını teklif ettiğini duyunca Ümeyye'nin içi rahatladı. Çünkü Bilâl'in itaat edeceğinden ümitlerini kesmişler ve bunu kendilerine iyice dert edinmişlerdi. Onlar tüccar olduklarından, onlar için Bilâl'i satmanın, ölmesinden daha kazançlı olduğunu anlamışlardı.

Onu, hürriyetine kavuşturmak isteyen Ebû Bekir'e hemen sattılar. Bilâl hür insanlar arasındaki yerini aldı... Ebû Bekir hürriyete götürmek üzere Bilâl'i koltuğunun altına alınca Ümeyye ona:

— “Onu al, Lât ve Uzza'ya yemin ederim ki, eğer onu sadece bir tek okiyyeye (12 dirheme) satın almaya razı olsaydın yine de sana satardım...”

Ebû Bekir, bu sözlerdeki ümitsizlik acısını ve çaresizliği farkettiler. Bunlar cevaba lâyet sözler değildi.

Ama bu sözlerde, din kardeşi olan bir kişinin şerefine sataşmada bulunulduğu için Ümeyye'ye şöyle cevap verdi:

— “Vallahi! Siz onu, yüz okiyye'den aşağısına satmaya razı olmasaydınız, o parayı ben yine de öderdim!...”

Ebû Bekir, hürriyetine kavuştuğunu müjdelemek üzere arkadaşı Bilâl'i Rasûlullah'a (s.a.v.) götürdü. Büyük bir bayram oldu!

Rasûlullah (s.a.v.) ve müslümanların Medîne'ye hicret edip oraya yerleşmelerinden sonra, Hz. Peygamber ondan namaz için ezan okumasını ister...

Ufuk boyunca ezanın tekbirleri çınlarken günde beş defa namaz için kim müezzilik yapacaktı?

İşte, onüç yıldan beri, işkence edilirken yere yıkıldığında bile: “Allah Ehâd'dır (birdir) Ehâd” diye haykıran Bilâl...

O gün Rasûlullah (s.a.v.), Bilâl'i İslâm'ın ilk müezzini olarak seçti.

O, gür ve coşturucu sesiyle gönülleri iman, kulakları hayretle doldurmak üzere yürüdü. Şöyle haykırıyordu:

Allahu Ekber, Allahu Ekber

Allahu Ekber, Allahu Ekber

Eşhedü enlâ ilahe illallâh

Eşhedü enlâ ilahe illallâh

Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah

Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah

Hayye ale's-salâh

Hayye ale's-salâh

Hayye ale'l-felâh

Hayye ale'l-felâh

Allahu Ekber, Allahu Ekber

Lâ ilâhe illallâh...

Gün gelir Müslümanlarla, harbetmek için Medîne'ye gelen Kureyş ordusu arasında savaş çıkar...

Savaş çok sert ve acımasızca devam etmektedir. Bilâl müslümanların ilk savaşı olan Bedir savaşında çarpışmaktadır. Bu savaş Rasûlullah'ın (s.a.v.) "Ehâd Ehâd"ı parola yaptığı savaştır.

Bu savaşta Kureyş ciğerparelerini, çocuklarını savaşa çıkarmıştı. Bütün eşraf müslümanlarla savaşmaya çıkmıştı.

Bir zamanlar Bilâl'in efendisi olan ve ona vahşi bir şekilde işkence etmiş olan Ümeyye b. Halef harbe gitmemeye niyet etti...

Ümeyye'nin arkadaşı Ukbe b. Ebî Muâyt, arkadaşının harbe gitmeyeceğini öğrenince, eline bir parfüm kutusu alarak Ümeyye'ye gitmeseydi ve oturduğu topluluk içinde parfüm kutusunu önüne koyup: "Ebû Ali! Bu kokudan sürün, çünkü sen ancak kadınlardansın" demeseydi, o, hâlâ harbe gitme niyetinde değildi!

Ümeyye: "Allah seni ve getirdiğini kahretsin" diyerek haykırdı.

Daha sonra, diğerleriyle birlikte savaşa çıkmaktan başka bir çare bulamadı ve çıktı.

Acaba kaderinde neler vardı?

Ukbe b. Ebî Muayt, Ümeyye'yi Bilâl'e ve diğer zayıf müslümanlara işkence etmeye teşvik edenlerin en başında geliyordu...

Bugün onun ölümü orada olacak. Bedir savaşına çıkmaya teşvik eden bizzat o idi.

Yine Ukbe'nin ölümü de orada olacaktı.

Ümeyye savaşa gitmek istemeyenlerdendi. Eğer gördüğümüz gibi Ukbe onu zorlamasaydı çıkmayacaktı.

Fakat Allah buyruğunu yerine getirir. Ümeyye mutlaka çıkacak, çünkü onunla Allah'ın kullarından birisi arasında eski bir hesap vardır.

Hesabın görölme zamanı gelmiştir. Deyyan (hesaba çeken) ¹ ölmez, hesaba çektiğiniz gibi, hesaba da çekilirsiniz!...

Kader, zalimlerden öç almasını iyi bilir... Tahriklerine kapılıp salih mü'minlere işkence etmede nefsine uyan Ümeyye'yi ölüm alanına götürecek olan da Ukbe'dir.

Acaba kimin eliyle?

Bizzat Bilâl'in eliyle mi? Tek başına Bilâl'in eliyle mi?

Ümeyye'nin zincir takıp vurarak ve eziyet ederek sahibinin canını yaktığı aynı el.

Bu elin tâ kendisi, o gün yani Bedir savaşında, kaderin tam denk getirdiği randevuda, mü'minlere düşmanlık yapan Kureyş'in cellâdıyla birlikte.

İşte durum, tam ortadadır...

İki taraf arasında çarpışma başlayıp müslümanların tarafı parolaları olan "Ehâd, Ehâd" ile çalkalandığında, Ümeyye'nin kalbi yerinden fırladı ve ona bir korku geldi.

Dün, kölesinin, işkence ve dehşet altında tekrar edip durduğu kelime, bugün bir dinin ve yeni ümmetin tamamının parolası olmuştu!

"Ehâd, Ehâd."

Böyle mi? Bu hızla mı? Ve bu büyük gelişmeyle mi?

Kılıçlar şakırdadı ve harp şiddetlendi...

Çarpışmanın sonuna doğru, Ümeyye b. Halef, Rasûlullah'ın (s.a.v.) arkadaşı Abdurrahman b. Avf'ı görüp ona sığındı ve canını kurtarmak ümidiyle onun esiri olmak istedi.

Abdurrahman, Ümeyye'nin teklifini kabul edip ona eman verdi. Daha sonra onu harbin ortasında esirlerin tutulduğu yere götürdü.

Yolda onu Bilâl görüp şöyle haykırdı:

— "Küfrün başı, Ümeyye b. Halef... Eğer o kurtulmuşsa ben kurtulmuş olmayayım."

Ümeyye'nin uzun zamandan beri gurur ve kibrini ağırlaştırdığı başını koparmak için kılıcını kaldırdı ama Abdurrahman b. Avf ona bağırdı:

¹ Allah Teâlâ'nın sıfatlarından birisi.

— “Bilâl!... O benim esirim.”

Harp ateşi yanıp tutuşurken, bir esir ha?

Bir dakika önce, müslüman cesedlerine yapılanlardan dolayı kılıcından kan damlarken bir esir ha?

Hayır! Bilâl'e göre, bu komik bir şeydi ve onunla alay etmek demektir. Ümeyye gülüp onunla yeterince alay etmişti.

Ümeyye, böyle bir gün için, böyle bir savaş meydanı ve böyle bir akıbet için sakladığı alayı eksik bırakmadan yapmıştı.

Bilâl din kardeşi Abdurrahman b. Avf'ın himayesine aldığı kişiye tek başına saldıramayacağını anladı ve yüksek sesle müslümanların arasında şöyle bağırdı:

— “Ey Allah'a yardım edenler! İşte, küfrün başı Ümeyye b. Halef, eğer o kurtulursa ben kurtulmuş olmayayım.”

Kılıçlarından ölüm damlayan bir müslüman topluluğu gelip Ümeyye'yle oğlunu kuşattılar. -Oğlu da Kureyşle beraber savaşıyordu- ve Abdurrahman b. Avf hiçbir şey yapamadı. Hatta kalabalığın dağıttığı zırhlarını bile koruyamadı.

Bilâl şakırdayan kılıçların altında düşen Ümeyye'nin cesedine uzun süre baktıktan sonra, gür sesiyle:

— “Ehâd, Ehâd” diyerek hızla onun yanından ayrıldı.

Böyle bir durumda Bilâl'in hoşgörüsünün faziletini incelemenin hakkımız olduğunu sanmıyorum...

Bilâl'le Ümeyye'nin karşılaşması başka şartlarda olsaydı. Bilâl'den tolerans hakkını istememiz caiz olurdu ve böyle bir iman ve takvaya sahip olan kişi bu konuda cimri olamazdı.

Fakat aralarında vaki olan karşılaşma her iki tarafın hasımlarını yok etmek için geldikleri bir savaşta olmuştur.

Kılıçlar parlamakta, insanlar ölüp yere düşmektedirler. Bilâl, üzerinde Ümeyye'nin yaptığı işkencelerin izlerini taşıırken, onu vücudunda sadece parmak ucu kadar bırakılmış olarak görür.

Onu nerede ve nasıl görüyor?

Onu harp meydanında, ele geçirdiği her müslüman başını biçerken görüyor. Eğer o sırada, Bilâl'in başına ulaşıyorsa, onu da uçururdu.

İki kişinin karşılaştığı böyle şartlarda Bilâl'e: "Niçin iyi bir tolerans göstermedi?" diye sormamız doğru bir mantık değildir.

Günler geçer. Mekke fethedilir...

Hız. Peygamber, onbin müslümanın başında şükrederek ve tek-bir getire getire Mekke'ye girer.

Önce Kâbe'ye. Kureyş'in, yılın günleri sayısınca putlarla doldurduğu bu mukaddes yere yönelir.

"Hak geldi, batıl yok oldu."

Bugünden itibaren ne Uzza, ne Lât, ne de Hubel var. İnsan bugünden sonra ne bir taşın ne de bir putun önünde eğilecek... İnsanlar ancak benzeri olmayan tek ve yüce olan Allah'a gönüllerince ibadet edecekler...

Peygamber, yanında Bilâl'le Kâbe'nin içine girer.

Kâbe'nin içine girer girmez bir heykelle karşılaşır. Heykel Hz. İbrahim'in fal oklarıyla kismet aradığını temsil etmektedir. Rasûlullah (s.a.v.) öfkelenip:

— "Allah onları kahretsin... Şeyhimiz fal oklarıyla kismet aramazdı. İbrahim ne yahudî, ne de hristiyandı, ama o hanîfti, müslümandı, müşriklerden değildi."

Hız. Peygamber, Bilâl'e Kâbe'nin damına çıkıp ezan okumasını emreder.

Bilâl ezan okuyor... Ne güzel zaman, ne güzel mekan, ne güzel münasebet!

Mekke'de hiçbir hareket yok. Binlerce müslüman, huşu içinde, Bilâl'den sonra ezanın kelimesini içinden tekrar etmek üzere kesilmiş bir soluk gibi ayakta dururlar.

Evlerindeki müşrikler neredeyse inanamazlar:

Bu, Muhammed ve dün bu diyardan çıkarılan yoksulları mı?

Gerçekten, beraberindeki onbin mü'minle birlikte o mu?

Gerçekten bu, birbirimizle atışıp, savaştığımız, ailesinden ve akrabalarından en sevdiklerini öldürdüğümüz kimse mi?

Gerçekten bu, boyunlarımız önünde, bize hitabede bulunup:

"Gidiniz... Sizler serbestsiniz" diyen kimse mi?

Fakat Kureyş eşrafından üçü Kâbe'nin avlusunda oturuyorlardı. Ayaklarıyla putlarını çiğneyip tozlanmış put yığınlarının tepesinden bütün Mekke ufuklarında bahar kokusu gibi yayılan ezanla sesini yükseltirken, Bilâl'in orada olması adeta onları yakıp kavuruyordu...

Bu üçü: Ebû Sufyan b. Harp -henüz birkaç saat önce müslüman olmuştu- Attab b. Useyd ve Hâris b. Hişam'dı -bu ikisi henüz müslüman olmamışlardı.-

Ezanını okurken, gözü Bilâl'in üzerinde olarak Attab:

— "Allah, babam Useyd'i vaktiyle öldürdü de şu sesi işitmemek nimetini ikram etti" dedi.

Haris ise:

— "Muhammed'in hak olduğunu bilsem vallahi ben de icabet ederdim" dedi.

Dahî Ebû Sufyan onların konuşmasına şöyle katıldı:

— "Ben hiçbir şey söylemeyeceğim. Şayet bir şey söylersem şu çakıllar bile dile gelerek hemen gidip ona haber veriyorlar!"

Hız. Peygamber Kâbe'den ayrıldıktan sonra onları gördü. Bir bakışta onların yüzlerini okudu. Gözleri Allah'ın nuru ve zafer sevinciyle parlayarak:

— "Söylediklerinizi biliyorum" dedi.

Konuştuklarını onlara anlatmaya başladı.

Haris'le Attab:

— "Biz şahadet ederiz ki, sen Allah'ın elçisisin. Vallahi bunları konuştuğumuz sırada bizi, kimse dinlememişti ki o sana haber versin. Herhalde sana bir taraftan haber veriliyor!..."

O ikisi, Bilâl'i yepyeni kalplerle karşıladılar.

Zihinlerinde, Mekke'ye ilk girdiğinde Hız. Peygamberin yaptığı konuşmada işittikleri şu kelimelerin yankısı vardı:

— "Ey Kureyş topluluğu!... Şüphesiz Allah sizden cahiliye kibri-ni ve atalarla büyülenmeyi kaldırmıştır. İnsanlar Adem'dendir... Adem de topraktır."

Bilâl, Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte yaşamış ve bütün olaylarda onun yanında olmuştur. Namaz için ezan okur, kendisini karanlıklar-

dan aydınlığa, kölelikten hürriyete kavuşturan bu büyük dinin şiarlarını yaşatır ve korurdu...

İslâm'ın şanı yüceldi, onunla birlikte müslümanların şanı da yüceldi. Bilâl'in; kendisini "Cennetliklerden birisi" diye niteleyen Rasûlullah'ın kalbine yakınlığı her gün artıyordu.

Fakat Bilâl, daha önceki gibi, alçak gönüllüğünü muhafaza etti. O kendisini ancak: "Daha düne kadar köle olan bir habeshî" olarak görüyordu!...

Bir gün o kendisine ve kardeşine kız istemek için gitti. Kızların babasına:

— "Ben Bilâl'im. Bu da kardeşim. Biz Habeşistan'lı iki köleyiz... Biz yolumuzu şaşırmıştık. Allah bizi doğru yola ulaştırdı. Biz iki köledik. Allah bizi kölelikten kurtardı... Eğer siz bizi evlendirirseniz, Allah'a hamdolsun... Eğer bizi evlendirmezseniz ne yapalım, Allah büyüktür!"

Hız. Peygamber, birbirlerinden hoşnut bir şekilde Rafik-i A'la'ya gittiğinde, müslümanların başına ondan sonraki Halifesi Ebû Bekir es-Sıddîk geçti.

Bilâl, Rasûlullah'ın (s.a.v.) halifesine gidip şöyle der:

— "Ey Allah'ın elçisinin halifesi... Ben Rasûlullah'ın (s.a.v.), mü'minin en faziletli ameli, Allah yolunda cihaddır" dediğini duymuştum.

Ebû Bekir ona:

— "Ne istiyorsun Bilâl?" dedi. O da:

— "Ölünceye kadar Allah yolunda cihad etmek istiyorum" dedi.

Ebû Bekir:

— "Peki, bize ezanı kim okuyacak?" dedi.

Bilâl, gözlerinden yaşlar boşalarak:

— "Allah'ın Rasûlü'nden sonra hiç kimseye ezan okuyamam" dedi. Ebû Bekir:

— "Burada kal ve bize ezan oku, Bilâl!" dedi. Bilâl:

— "Eğer beni kendin için azad ettinse emret, senin yanında kalayım, şayet beni Allah rızası için azad ettinse, o zaman bana izin ver gideyim..." dedi.

Ebû Bekir:

— “Bilesin ki ey Bilâl! Sen Allah için azad edilmişsin” dedi.

Raviler değişik şekillerde rivayet etmektedirler: Bazıları onun, mücahid olarak kaldığı Şam'a gittiğini söylerler.

Bazıları da onun, Ebû Bekir'in kendisiyle birlikte Medîne'de kalma ricasını kabul ettiğini, Ebû Bekir vefat edip halifelîğe Hz. Ömer geçince ondan izin isteyip Şam'a gittiğini rivayet ederler.

Hangisi olursa olsun, Bilâl, Allah ve Rasûlü'nün sevdikleri en hayırlı amel üzerindeyken Allah ve Rasûlüyle karşılaşmaya azmederek ömrünün geri kalanını İslâm sınırlarında cihad etmeye adanmıştır.

Artık gür, duygulu ve heybetli sesi ezan okumuyordu. Çünkü ezan da: “Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah = Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahadet ederim” cümlesini söyleyemiyordu. Çünkü hatıralar onu coşturuyor ve üzüntüsünden sesi kayboluyor ve çıkardığı kelimeler gözyaşları ve üzüntülerle boğuluyordu.

Onun son ezanı, Emîrul-mü'minin Ömer'in Şâm'ı ziyaret ettiği günlerde olmuştu. Müslümanlar, bir tek namazda olsun, Bilâl'i ezan okumaya razı etmesi için Hz. Ömer'e geldiler.

Emîrul-mü'minin Bilâl'i çağırırdı. Namaz vakti gelmişti. Ondan namaz için ezan okumasını rica etti. Bilâl çıkıp ezanı okudu. Bilâl'in ezan okuduğu sıralarda Hz. Peygamberi görmüş olan sahabîler ağladılar... Hem de daha önce hiç ağlamadıkları bir şekilde ağladılar... Hz. Ömer ise onların en çok ağlayanıydı!...

Bilâl arzu ettiği şekilde Allah yolunda cihad ederek Şam'da vefat etti...

Bugün Şam topraklarında, inanç ve kanaatini en sağlam şekilde koruyan insanlardan biri yatmaktadır.

ABDULLAH B. ÖMER

Devamlı ibadet ve tövbe eden...

O, uzun ömrünün zirvesindeyken şöyle demiştir:

— “Rasûlullah'a (s.a.v.) bey'at ettim...

Bugüne kadar bey'atımı ne bozdum ne de değiştirdim.

Hiçbir fitneciye bey'at etmedim...

Hiçbir mü'mini de yattığı yerden kaldırmadım.”

Bu kelimelerde, seksen yıldan fazla yaşayan daha onüç yaşındayken yaşının küçüklüğü sebebiyle Rasûlullah (s.a.v.) tarafından geri çevrilmeden önce mücahidler arasında bir yere sahip olmak arzusuyla, babasıyla birlikte Bedir savaşına gitmek istediğinde İslâm ve Hz. Peygamberle alâkası başlayan bu salih kişinin hayatının tam bir özeti vardır...

Pek erken adam sınıfına girmiş bu çocuğun İslâm'la ilgisi o günden itibaren, hatta o günden önce babasıyla birlikte Medine'ye hicreti esnasında başlamıştır...

O günden itibaren, 85 yaşına ulaşmış olduğu halde, Rabbine kavuştuğu güne kadar, karşılaştığımız her yerde onu, yolundan kıl kadar sapmayan, yaptığı bey'attan dönmeyen ve verdiği sözü bozmayan devamlı ibâdet ve tövbe eden bir kimse olarak görürüz...

Bakışları, Abdullah b. Ömer'e çeviren meziyetler pek çoktur.

İlim, tevazu, vicdan ve davranış doğruluğu, cömertlik, takva, ibadete devamlılık ve örnek edinmede kararlılık...

İbn Ömer, bütün bu fazilet ve hasletlerden meydana gelmiş, benzersiz şahsiyeti temiz ve dürüst hayatı bunlarla yoğrulmuştur...

O, babası Ömer b. el-Hattab'tan birçok hayrı öğrendiği gibi, babasıyla birlikte Rasûlullah'tan bütün hayrı ve bütün yüceliği öğrenmiştir.

Babası gibi, Allah'a ve elçisine en güzel bir şekilde iman etmiştir. Hz. Peygamberin yoluna uyması da akılları şaşırtan bir şey olmuştur...

Bakar, Hz. Peygamber her konuda ne yapıyorsa, o da kendisini nezaket ve alçak gönüllülikle ona benzetmeye çalışırdı...

Meselâ, Rasûlullah (s.a.v.) bir yerde namaz kılardı, değil mi?... İbn Ömer de aynı yerde namaz kılardı...

Meselâ, Rasûlullah (s.a.v.) ayakta dua ederdi, değil mi? İbn Ömer de ayakta dua ederdi...

Rasûlullah (s.a.v.) oturarak dua ederse, Abdullah da oturarak dua ederdi...

Meselâ, bir gün Rasûlullah (s.a.v.) bir yolda, devesinden inip iki rekat namaz kılmışsa, İbn Ömer de bir yolculuk sebebiyle aynı yere uğramışsa aynı şeyi yapardı...

Hatta şöyle anlatılır:

Bir gün, Rasûlullah'ın (s.a.v.) devesi, Mekke'de bir yerde iki defa döndükten sonra Rasûlullah (s.a.v.) inip iki rekat namaz kılar. Deve bunu, kendisine çökeceği yeri hazırlamak için kendiliğinden yapmış olabilir.

Ama Abdullah b. Ömer bir gün, bu yere gelir gelmez devesini orada döndürür, sonra onu çöktürür ve aynen daha önce Rasûlullah'tan (s.a.v.) gördüğü şekilde Allah rızası için iki rekat namaz kılar.

Onun bu konuya çok önem vermesi mü'minlerin annesi Hz. Aişe'yi de duygulandırmış ve şöyle demiştir:

— "İbn Ömer'in takip ettiği gibi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) odalarındaki izlerini takip eden hiç kimse yoktur."

O, mübarek, uzun ömrünü bu sağlam dostluk üzere geçirmiştir. Hatta bir zaman gelmiş ki salih bir müslüman dua ederken şöyle demiştir:

— “Ya Rabbi! Bana bırakacaklarından Abdullah b. Ömer'i bırak ki ona uyabileyim. Ben ilk hal üzere kalan ondan başka hiç kimseyi bilmiyorum.”

Hz. Peygamberin yoluna ve sünnetine bu sıkı ve sağlam sarılma gücüyle birlikte İbn Ömer, Rasûlullah'tan (s.a.v.) hadis rivayet etmekten çok korkardı, bütün harflerini tek tek söylemedikçe, ondan hiçbir hadis rivayet etmezdi.

Çağdaşları şöyle söylemişlerdir:

— “Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabı arasında, hadiste fazla veya eksik yapma konusunda Abdullah b. Ömer'den daha çok korkanı yoktu!”

Böylece o, fetva verme konusunda çok dikkatli ve çok çekingendi...

Bir gün ona, fetva isteyen birisi geldi. Adam, İbn Ömer'e sorusunu sorunca:

“Sorduğun konuda benim bilgim yok” diye cevap verdi.

Adam yanından ayrılıp biraz uzaklaşır uzaklaşmaz, İbn Ömer sevinç ve memnuniyetten ellerini ovuşturur ve kendi kendine şöyle der: “İbn Ömer'e bilmediği bir şey soruldu ve o da bilmiyorum dedi.”

O, fetva verirken ictihad etmekten ictihadında hata etmekten korkardı. Hata edene bir ecir, isabet edene iki ecir veren büyük bir dinin emirlerine uyarak yaşamasına rağmen, takvası, fetva verme cesaretini engelliyordu.

Aynı şekilde takvası onu, hâkimlerin makamlarından da uzaklaştırıyordu...

Hâkimlik görevi devletin ve toplumun en yüksek makamlarındandı. Bu görev, onunla meşgul olana, mal, mevki ve şeref sağlıyordu.

Bir gün Halife Osman (r.a.), İbn Ömer'i çağırıp ondan hâkimlik yapmasını istedi. O, özür diledi. Hz. Osman ısrar etti, o da özür dilemeye devam etti.

Osman sordu:

— “Bana karşı mı geliyorsun?”

İbn Ömer cevap verdi:

— “Asla... Bana ulaştı ki hâkimler üçtür... Bilmeyerek hükmeden hâkim ki o cehennemdedir... Hevasıyla hükmeden hâkim ki o da cehennemdedir... İctihad edip isabet eden hâkim ki bir şeye yaramaz,

ne günah kazanır ne de sevap... Ben, Allah için, senin beni bu görev-den affetmeni istiyorum..."

H. Osman ondan, bunu hiç kimseye söylemeyeceğine dair söz aldıktan sonra onu affetti. Çünkü H. Osman, İbn Ömer'in halkın gönlündeki yerini biliyor, müttaki ve salih kimselerin onun hâkimlikten yüz çevirdiğini öğrendiklerinde ona tabi olup onun yolunda gideceklerinden ve o zaman Halife'nin hâkimlik yapacak muttaki bir kimse bulamayacağından korkuyordu...

Bu durum Abdullah b. Ömer'in olumsuz taraflarından biri olarak görülebilir.

Ancak durum öyle değildir. Çünkü İbn Ömer orada, hâkimliğe kendisinden başka lâıyk kimse yokken çekinmemiştir. Aksine Rasûlullah'ın (s.a.v.) müttakî ve salih ashabından birçoğu oradaydı. Onlardan bir kısmı hüküm ve fetva vermekle bizzat meşguldü. İbn Ömer'in hâkimlikten uzak durmasında hâkimlik görevini terketme yoktu. Onu layık olmayan kimselerin ellerine verme de yoktu... Böylece o, taat ve ibadeti artırmak suretiyle, nefsini arındırmak ve olgunlaştırmak üzere kendi başına kalmayı tercih etmiştir...

Yine İslâm'ın bu döneminde dünya, müslümanlara gülmüş, mal dolup taşmış, makam ve başkanlıklar da çoğalmıştı.

Mal ve makama düşkünlük bazı mü'min kalplere de girmeye başlamıştı. İbn Ömer gibi bazı sahabiler, zühd, takva ve büyük mevki-lerden kaçınma konularında, kendileri örnek olmak suretiyle mal ve makama düşkünlük fitnesine karşı koyma bayrağı açtılar.

İbn Ömer, gecelerin dostuydu, geceleri namaz kılarak geçirirdi... Seherlerin de dostuydu. O, seherleri istiğfar getirerek ve ağlayarak geçirirdi. O, gençliğinde bir rüya görmüş ve H. Peygamber bu rüyayı, gece namazı kılmayı, Abdullah'ın emellerinin son noktası, gıpta ve sevincinin sebebi haline getiren bir şekilde yorumlamıştı...

Şimdi rüyasıyla ilgili haberi bizzat kendisinden dinleyelim:

"Rasûlullah (s.a.v.) zamanında bir rüya gördüm, Elimde ipekten bir kumaş parçası vardı ve ben Cennetten ancak, o kumaşın beni oraya uçuracağı bir yer istiyordum...

İki kişi gelip beni Cehenneme götürmek istediler. Karşılarına bir melek çıkıp bana: "Korkma" dedi ve onlar beni serbest bıraktılar.

Kızkardeşim Hafsa, Rasûlullah'a (s.a.v.) rüyamı anlattığında Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Abdullah ne iyi kişidir. Keşke gecelerin namaz kılıp bunu çoğaltsaydı."

İbn Ömer, o günden itibaren, Rabbine kavuşuncaya kadar yolculukta ve yolculuk dışında gece namazı kılmayı terketmedi.

O namaz kılıp Kur'an okuyordu. Rabbini çok zikrediyordu... Babası gibi, Kur'an'daki uyarı ayetlerini okuduğunda gözyaşları sağnak yağmur gibi boşanıyordu.

Ubeyd b. Umeyr şöyle der:

"Bir gün şu âyeti Abdullah b. Ömer'e okudum: "Her ümmete bir şahit getirdiğimiz ve ey Muhammed, seni de bunlara şahit getirdiğimiz vakit durumları nasıl olacak... O gün, inkâr edip Peygambere baş kaldırmış olanlar, yerle bir olmayı ne kadar isterler ve Allah'tan bir söz gizleyemezler..." (Nisa, 41-42)

İbn Ömer ağlamaya başladı, öyle ki gözyaşlarından sakalı ıslandı.

Bir gün dostları arasında oturup şunları okudu:

"İnsanlardan, kendileri birşeyi ölçerek aldıkları zaman tam alan; ama onlara birşeyi ölçüp tartarak verdiklerinde eksik tutan kimselerin vay haline! Bunlar büyük bir günde tekrar dirileceklerini sanmıyorlar mı? O gün insanlar, âlemlerin Rabbinin huzurunda dururlar." (Mutaffifin, 1-6)

Sonra:

"O gün insanlar âlemlerin Rabbinin huzurunda dururlar" ayetini tekrar ede ede gitti:

Gözyaşları yağmur gibi akıyordu... Sonunda, çok üzüлüp ağlamaktan dolayı yere yıkıldı!

Cömertlik, zühd ve takvası, bu büyük insanın en üstün faziletlerinin teşekkülü için büyük bir sanatla hep birlikte işliyordu... O çok verirdi, çünkü cömertti... O temiz ve helal olanı verirdi, çünkü müttakiydi...

Cömertliğin, kendisini fakir bırakacağına aldırılmazdı, çünkü zahiddi!...

İbn Ömer (r.a.), rahat ve huzur içinde yaşayan nüfuzlu kimse-lerden idi. Çünkü o hayatının yarısını güvenilir ve başarılı bir tacir olarak geçirmişti... Beytül-mâl'den aldığı maaşı da çoktu... Ama o, Beytül-

mâlden verileni aslâ kendisi için biriktirmemişti. Onu bol bol, yoksul, zavallı ve muhtaçlara gönderirdi...

Eyyub b. Vâil er-Râsibi bize, onun cömertliklerinden birini şöyle anlatmaktadır:

Bir gün İbn Ömer'e dört bin dirhem ve bir kadife kumaş göndermişti.

Ertesi gün, Eyyub onu, bineği için veresiye yem satın alırken görmüştü.

İbn Vâil, onun ailesine gidip sordu:

— “Ebû Abdurrahman'a (yani İbn Ömer'e) dün dört bin dirhem ve bir kadife kumaş gelmiş miydi?”

Onlar:

— “Evet, gelmişti” dediler.

O da:

— “Bugün ben onu pazarda, bineğine veresiye yem alırken gördüm...” dedi.

Onlar şöyle cevap verdiler:

— “O, dün paraların hepsini hemen dağıttı, kadifeyi de sırtına alıp dışarı çıktı... Sonra kadifesiz döndü. Ona kadifeyi ne yaptığını sorduğumuzda, bir fakire bağışladığını söyledi!...”

İbn Vâil, çırpınarak dışarı çıktı ve pazara geldi. Yüksek bir yere çıkıp, halka şöyle haykırdı:

— “Ey tacirler... Siz dünyada ne yapıyorsunuz? İşte, İbn Ömer'e binlerce dirhem geliyor ve onları hemen dağıtıyor. Ama sabah olunca, o, bindiği hayvanına borçla yem alıyor!...”

İşte, üstâdı Muhammed, babası Ömer (r.a.) olan kimse, gerçekten büyük ve o her büyüğün dengidir.

Şüphesiz Abdullah b. Ömer'in cömertliği, zühdü ve takvası yani bu üç hasleti, Abdullah'ın şahsında, dürüst lideri ve dürüst oğlu temsil ediyordu.

O, Rasûlullah'ı (s.a.v.) örnek almada o kadar ileri gitmişti. Öyle ki, bir gün Hz. Peygamberi bir yerde devesiyle dururken görmüşse, o

da devesini orada durdurur ve: "Belki devenin ayağının izi onun devesinin izine rastlar" derdi...

Babasına itaat, saygı ve sevgide, Hz. Ömer'in şahsiyetinin akrabası ve oğullardan ziyade kendisini düşmanlara kabul ettirdiği noktaya ulaşmıştı.

Ben diyorum ki: Bu peygambere ve bu babaya bağlı olan kimsenin para ve mala köle olması düşünülemezdi...

Mal ve paralar ona bol bol geliyordu, ama ona ve evine uğrayıp transit geçiyordu.

Onun cömertliği, ne bir övünme ne de bir olay vesileydi.

O, kendini muhtaç ve yoksullara adamıştı. Tek başına yemek yediği pek azdı. Onun yanında yetim veya yoksulların olması gerekiyordu... Oğullarından bazıları, zenginlere ziyafet verdiklerinde, davetliler beraberinde fakirleri de getirmezlerse, oğullarına:

— "Tokları çağırıyor, açları bırakıyorsunuz" diyerek uzun süre kızardı.

Fakirler onun merhametini öğrenip, iyilik ve şefkatini tatmışlardı. Onlar, görünce evine götürsün diye onun geçeceği yolun üzerine otururlardı. Arıların özünü emmek üzere çiçekleri sardıkları gibi onun etrafını sararlardı...

Ona göre, mal ve para uşaktı, efendi değildi. Ona göre, mal ve para geçinmek için bir vasıtaydı, konfor için değildi.

Malı ve parası sadece ona ait değildi. Aksine fakirlerin onda belli bir hakkı vardı.

Şüphesiz bu sınırsız cömertlikte ona zühdü yardımcı olmuştur. İbn Ömer dünyaya tamah etmez ve ona yönelmezdi. Dünyadan ancak vücudunu örtecek kadar bir giyecek, güç verecek kadar da bir yiyecek isterdi...

Horasan'dan gelen kardeşlerinden birisi ona, yumuşak ve şık bir elbise hediye edip şöyle dedi:

— "Bu elbiseyi sana Horasan'dan getirdim. Eğer, üzerindeki şu sert elbiseyi çıkarıp bu güzel elbiseyi giydiğini görürsem, çok memnun olurum."

İbn Ömer ona:

— “Öyleyse onu bana göster” dedi.

Sonra eliyle kontrol edip:

— “Bu ipek mi?” dedi.

Arkadaşı:

— “Hayır... Pamuk” dedi.

Abdullah elbiseyi biraz tuttuktan sonra sağ eliyle ve şöyle diyerek itti:

— “Hayır... Ben kendimden korkuyorum... Bunun beni gururlu ve kibirli hale getirmesinden korkuyorum... Çünkü Allah her gururlu ve kibirliyi sevmez...”

*

Bir başka dostu da bir gün ona içi dolu bir kap hediye etti...

İbn Ömer ona sordu:

— “Bu nedir?”

— “Bu, sana Irak'tan getirdiğim büyük bir ilaçtır.”

— “Bu ilaç neyi tedavi ediyor?”

— “Yemeği hazmettiriyor.”

İbn Ömer gülümseyip arkadaşına:

— “Yemeği mi hazmettiriyor? Kırk yıldan beri, hiçbir sofradan tok kalkmadım ki!” dedi.

Kırk yıldan beri hiçbir sofradan tok kalkmayan İbn Ömer, sofradan fakirlikten dolayı tok kalkmıyor değildi, aksine zühdünden, takvasından Peygamberine ve babasına benzemeye çalışmaktan dolayı tok kalkmıyordu...

Kıyamet gününde kendisine:

— “Dünyadaki hayatınızda sizin için güzel olan her şeyi harcadınız, onların zevkini sürdürdünüz.” (Ahkâf, 20) denilmesinden korkuyordu.

O, kendisinin dünyada bir misafir ve yolcu olduğunu biliyordu.

Kendisinden şöyle bahsediyordu:

“Rasûlullah (s.a.v.) vefat edeliden beri ne taş üstüne bir taş koydum, ne de bir hurma fidanı diktim...”

Meymun b. Mihran anlatmaktadır:

— “İbn Ömer'in yanına girdim. Yatak, yorgan ve yaygı olarak evdeki herşeye değer biçtim. Onları yüz dirheme denk bulamadım...”

Bu, fakirlikten değildi. Çünkü İbn Ömer zengindi...

Bu cimrilikten de değildi... Çünkü o cömertti, eli açıktı...

Bu, sadece dünyadaki zühdünden, konfora önem vermediğinden, doğruluk, dürüstlük ve takva yoluna sarılmaktandı...

İbn Ömer, uzun bir ömür sürmüştür. Malın mülkün dolup taşıp arazilerin genişlediği, çoğu evleri, hatta çoğu sarayları diyebilirsiniz, lüksün sardığı Emeviler devrinde de yaşamıştır.

Bununla birlikte bu yüce dağ, yerinden kımıldamamış ve sabit kalmıştır. Kendi yolundan ayrılmamış, takva ve zühdünden vazgeçmemiştir.

Ona, sakındığı dünya nimetleri ve malları hatırlatıldığında şöyle demiştir:

— “Ben ve arkadaşlarım bir konuda ittifak ettik, eğer onlara muhalefet edersem, onlara kavuşamamaktan korkuyorum...”

Daha sonra, kendisinin, onların dünyasını âcizlikten dolayı terketmediğini başkalarına bildirir ve ellerini semaya kaldırarak:

— “Ya Rabbi! Biliyorsun ki senden korkmasaydık, bu dünyada, kavmimiz Kureys'le rekabete girerdik.”

Evet... Rabbinden korkmasaydı bu dünyada rekabete girer ve hiç şüphesiz kazananlardan olurdu... Hatta onun rekabete girmesine de gerek yoktur. Dünya ona yöneliyor, iyilik ve aldaticılarıyla birlikte ona tabi oluyordu...

Hilafet makamı gibi bir aldaticı olabilir miydi?

Yüz çevirdiği halde, hilafet makamı İbn Ömer'e defalarca teklif edilmişti. Bu konuda ölümle bile tehdit edilmişti. Ama o şiddetle reddediyor ve ondan yüz çeviriyordu!...

Hasen (r.a.) anlatır:

— "Osman b. Affan şehid edildiğinde Abdullah b. Ömer'e: Sen insanların efendisisin ve insanların efendisinin oğlusun; ortaya çık da insanları sana bey'at ettirelim" dediler.

O da şöyle cevap verdi:

— "Eğer gücüm yetiyorsa, kan şişesinden benim yüzümden kan dökülmez..."

— "Mutlaka çıkacaksın, yoksa seni yatağında öldürürüz" dediler...

Abdullah onlara ilk cevabını tekrar etti.

Ona çeşitli vaadlerde bulundular. Korkuttular... Ama ondan hiçbir şey koparamadılar!

Daha sonra, zaman geçiyor, fitneler artıyor. İbn Ömer ümit olmaya devam ediyordu. Halk, hilafet makamını ve kendisine bey'atı kabul etmesi için ona ısrar ediyor, fakat o devamlı reddediyordu...

Bu kabul etmeme, İbn Ömer gibi bir kaynağı şüpheli hale getirmiştir.

Ancak onun akli ve delili vardı.

Hz. Osman'ın (r.a.) şehid edilmesinden sonra işler bozulmuş, fitne, kötülük ve tehlike arzeden bir tarzda büyümüşü...

Eğer, İbn Ömer, halifelik makamı konusunda zühd yapıyorsa, bu makamın sorumluluklarını kabul ediyor ve tehlikelerini yükleniyor demektir. Fakat, sadece bir kişi bile kılıçla ona bey'at ettirilse bütün müslümanların itaat ederek ve isteyerek onu seçme şartını ve onunla birlikte halifeliği kabul etmiyordu.

İşte o zaman, bu mümkün değildi... Onun faziletine, müslümanların onu sevip saymadaki ittifakına rağmen, sınırların genişlemesi, uzaklaşması, müslümanlar arasında alevlenen ve onları harp sebebiyle bozuşup ayrılan ve birbirlerine kılıç çeken taraflar haline getiren ihtilaflar havayı Abdullah b, Ömer'in koştugu bu icma (ittifak) ya hazır hale getirememişti...

Bir gün, bir adam onunla karşılaştı ve ona:

— “Muhammed ümmeti için senden daha kötü birisi yoktur” dedi.

İbn Ömer:

— “Niye? Allah'a yemin ederim ki, ne onların kanlarını döktüm, ne onların topluluğunu dağıttım, ne de değneklerini kırdım” dedi.

Adam şöyle cevap verdi:

— “Eğer isteseydin, senin hakkında iki kişi ihtilaf etmezdi.”

İbn Ömer:

— “Hilafetin bana gelmiş olmasını sevmiyorum. Birisi: Hayır, diyor. Diğer de: Evet diyor” dedi.

Hadiseler büyük boyutlara ulaşır, hilafet önce Muaviye, daha sonra oğlu Yezîd'e geçti. Daha sonra da iş başına geçtikten birkaç gün sonra Yezîd halifelîği, oğlu ikinci Muaviye'ye bıraktı.

O sırada İbn Ömer'in yaşı çok ilerlemişti. Ama o, hâlâ insanların halifelikteki ümididir. Mervan ona gidip şöyle dedi:

— “Elini ver sana bey'at edelim, sen Arapların efendisisin ve onların efendisinin oğlusun.”

İbn Ömer:

— “Doğululara nasıl davranırsınız?” dedi.

Mervan:

— “Bey'at edinceye kadar onları döveriz” diye cevap verdi.

İbn Ömer:

— “Vallahi, benim yüzümden tek bir kişinin öldürülmesi karşılığında, yetmiş yıl halifelikte kalmak istemem” dedi.

Mervan şu şiiri okuyarak yanından ayrıldı:

— “Ben kazanları kaynayan bir fitne görüyorum.

Ebû Zeylâ'dan (Muâviye b. Yezîd) sonra mülk üstün gelenindir.”

İbn Ömer, Hz. Ali'yle Hz. Muaviye'nin taraftarları arasındaki siyahlı fitneden aşağıdaki sözleri, prensip ve parola yaparak uzak durmuş ve tarafsız kalmış, yani kuvvet ve kılıç kullanmayı reddetmiştir.

— “Kim, haydi namaza derse, ona icabet ederim...

Kim, haydi felaha derse, ona icabet ederim...

Kim, haydi müslüman kardeşini öldürmeye ve onun malını gasbetmeye derse, ben de: Hayır derim!..”

Fakat o, bu uzak durma ve tarafsızlığında hiçbir batılâ destek olmamıştır. İbn Ömer, saltanatının zirvesindeyken uzun zaman Muâviye'nin üzücü, kırıcı meydan okumalarıyla karşılaştı. Hattâ “Benimle halk arasında bir kıl olsa kopmaz” derken, onu ölümle tehdîd etmiştir!...

Bir gün, Haccac hitab etmek üzere kalktı ve şöyle dedi:

— “İbnu'z-Zubeyr Allah'ın kitabını tahrif etmiştir.”

İbn Ömer onun yüzüne:

— “Yalan söylüyorsun, yalan söylüyorsun, yalan söylüyorsun” diye haykırdı.

Haccac birden şaşırıp herkesin ondan korktuğu bir kimseyken, İbn Ömer'e en kötü cezayı vereceği tehdidini savurarak yürüdü.

İbn Ömer, Haccac'a elini kulaçlayarak ve insanlar da hayret içindeyken:

— “Savurduğun tehdidi yerine getirirsen, buna hiç şaşmam, çünkü sen şerrin musallat olmuş kılıcısın” dedi.

Fakat o -güçlü ve cesur olmasına rağmen- son günlerine kadar, herhangi bir tarafa meyletmeyi reddederek, silahlı fitnede hiç bir rol ve payının olmamasına titizlik göstermiştir...

Ebû'l-Aliye el-Bera anlatır:

“Bir gün İbn Ömer'in arkasında yürüyordum. Onun benden haberi yoktu. Onun kendi kendine şöyle dediğini duydum:

Omuzlarına kılıçlarını koyarak ve: “Ey Ömer'in oğlu Abdullah! Elini ver!” diyerek birbirlerini öldürüyorlar.”

Müslümanların kanlarının, müslümanların elleriyle aktığını görünce üzüntü ve acıdan dolayı yerinde duramıyordu...

Sözümüzün başında geçtiği gibi “O hiçbir mü'mini yattığı yerden kaldırmıyordu.”

Eğer o, savaşa mani olup kan dökülmesini önleyebilseydi, bunu yapardı. Fakat olaylar ondan daha güçlüydü. Bu sebeple o, olaylardan uzak durdu.

Onun gönlü Hz. Ali (r.a.) ile idi. Ortaya çıkan durum hakkındaki inancı onunla aynıydı. Hatta son günlerinde şöyle dediği rivayet edilmiştir:

— “Dünyada, sonradan, yapmadığıma üzüldüğüm tek şey, asilere karşı Ali'yle birlikte savaşmamamdır.”

Haklı olan ve hakkın yanında olan imam Hz. Ali'yle birlikte dövüşmeyi reddettiğinde bunu kaçmak ve kurtuluşu aramak için yapmıştır. Aksine bütün ihtilaf, bütün fitneyi reddetmek, müslümanla müşrik arasındaki bir savaştan değil, birbirlerini yiyen iki müslüman arasındaki bir savaştan uzak durmak için yapmıştı...

Nafi' kendisine bunu sorduğunda tam olarak açıklamıştır. Nafi' ona şöyle sormuştu:

— “Ebû Abdurrahman (İbn Ömer)! Sen Ömer'in oğlusun... Sen Allah'ın Rasûlü'nün (s.a.v.) arkadaşısın. Sen şusun, sen busun. Seni bu işten -yani Ali'ye yardım etmekten- alıkoyan nedir?”

İbn Ömer ona şöyle cevap vermiştir:

— “Beni bundan alıkoyan, Allah Teâlâ'nın bana müslümanın kanını haram kılmış olmasıdır. Azîz ve Celîl olan Allah şöyle buyurmuştur: “Fitne kalmayıp, yalnız Allah'ın dini ortada kalıncaya kadar onlarla savaşın!” (Bakara, 193).

Biz bunu yaptık, Allah'ın dini ortada kalıncaya kadar müşriklerle savaştık. Ama bugün ne için savaşaacağız?

Ben, Kâbe ağzına kadar putlarla doluyken dövüştüm. Nihayet, Allah onları Arabların toprağından çıkarıp attı...

Bugün ben lâ ilahe illallâh diyenlerle mi dövüşeceğim?”

Onun mantığı, delili ve kanaati böyleydi.

O halde o, kaçmak veya karşı çıkmak için savaştan uzak durmamıştır. Aksine inananlar arasındaki iç harbi kabul etmediği için bir müslümanın bir başka müslümanın yüzüne kılıç çekmesinden çekindiği için savaşa katılmamıştır...

Abdullah b. Ömer uzun yaşamıştır. O, dünya kapılarının müslümanlara açıldığı, paraların dolup taşıdığı, makamların çoğaldığı, hırs ve isteklerin arttığı günlere ulaşmıştır.

Fakat onun müthiş ruhî gücü, zamanın terkitabini değiştirmiştir! O, hırs, mal ve fitneler devrinde değişiklik yapmıştır... Bu, devri, ona nisbetle, zühd, takva ve barış günleri haline getirmiştir. Devamlı ibadet ve tövbe eden İbn Ömer o günleri bütün inanç, ahlak ve temizliğiyle geçirmiştir... İslâm'ın, ilk ve yüce günlerinde işleyip süslediği faziletli karakterine aslâ hükmedilememiştir.

Emevî devrinin başlamasıyla birlikte hayatın karakteri de değişmişti. Bu değişiklikten kaçınılamazdı. O devirde, her şeyde bir genişlik, sadece devletin istediği değil, toplum ve fertlerin de istediği bir genişlik oldu...

Çevresindeki kışkırtıcı insanlar ve genişliğin özelliklerine, ganimetlerine ve güzellerine tutkun, devrin gençleri arasında İbn Ömer, bütün bunlardan uzak olarak, büyük ruhî ilerlemesine devam etmek suretiyle, faziletleriyle birlikte yaşıyordu...

O, yüce hayatından umduğu gâyeleri elde etmişti. Öyle ki, çağdaşları onu şöyle tarif etmişlerdir:

“İbn Ömer, fazilette Ömer'in benzeri olarak vefat etmiştir.”

Hattâ faziletlerinin çokluğu onları şaşırtınca, onunla babası büyük Ömer'i karşılaştırmak hoşlarına gidiyor ve şöyle diyorlardı:

“Ömer benzerlerinin bulunduğu bir zamandaydı. İbn Ömer ise, benzerinin hiç bulunmadığı bir zamandaydı!”

Bu bir mübalağadır. Ama İbn Ömer'in bu mübalağaya lâıyk olması onu affettirir. Hz. Ömer'le hiç kimse karşılaştırılmaz. Bütün devirlerde, onun bir benzerinin bulunması çok uzak bir ihtimaldir.

Hicretin 73. yılında güneş batmak üzereyken, ebediyet gemilerinden birisi -Mekke'de ve Medîne'de- vahiy günlerinin son temsilcisi Ömer b. el-Hattab'ın oğlu Abdullah'ın cesedini yüklenerek, öbür dünyaya ve en büyük dosta gitmek üzere demir almıştı.

MİKDAD B. AMR

İslâm süvarilerinin ilki

Dost ve arkadaşları onu şöyle anlatmışlardır:

“Allah yolunda at koşturanların ilki Mikdâd b. el-Esved'dir.”

Mikdâd b. el-Esved, bu kahramanımız Mikdad b. Amr'dır ki, cahiliyye devrinde Esved b. Abdi Yegus'la anlaşma yapmış ve Esved, Mikdad'ı evlat edinmiştir. Böylece o, evlat edinmeyi nesheden ayet ininceye ve babası Amr b. Sa'd'a nisbet edilinceye kadar “Mikdad b. el-Esved” diye çağırılmıştır...

Mikdad İslâm'a ilk girenlerdendir. Kureyş'in eziyet ve cezalarından payını alarak, erkeklerin cesareti, dostların gıptasıyla müslümanlıklarını açıkça ilan eden kişilerin yedincisidir!

Onun Bedir savaşındaki davranışı, güzelliği azalmayan nefis bir tablo olacaktır.

Muhteşem bir davranış ki, onu gören herkes bu büyük davranışın sahibi olmayı isterdi.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) dostu Abdullah b. Mes'ud şöyle der:

“Mikdad'ın bir davranışını gördüm. O davranışın sahibi olmayı, yer yüzündeki her şeyden daha çok isterdim...”

Çetin olarak başlayan o günde... Kureyş'in kalabalık kuvvetiyle, inatçı ısrarıyla, gurur ve kibiriyle geldiği günde...

O gün müslümanlar azdı, İslâm için daha önce hiçbir savaş tecrübesi geçirmemişlerdi. Bu, onların yaptıkları ilk savaştır...

Hız. Peygamber, bareberindekilerin imanını denemek, süvarisiyle, yayasıyla üzerlerine gelen orduyla karşılaşmak için kabiliyetlerini anlamak üzere ayakta durdu.

Meseleyi onlarla görüşmeye başladı. Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabı biliyorlardı ki, o, görüş istediğinde bunu gerçekten yapardı. Eğer o, her birinden gerçek kanaat ve görüşünü istediğinde, birisi bütün cemaatin görüşüne aykırı bir görüş söylese bile, ona ne kızar, ne de sitem ederdi...

Mikdad, müslümanlar arasında, çarpışmanın durumuyla ilgili bildiği şeyler bulunan kimseler olmasından çekindi... Ondan önce kimse konuşmadan, savaşın parolasını kesin konuşmasıyla ortaya atmak ve bu meselenin halline katılmak için önce davranmaya niyet etti...

Ama, daha iki dudağını kımıldatmadan, Hız. Ebû Bekir konuşmaya başlamıştı. Mikdad çok memnun oldu. Ebû Bekir güzel konuştu...

Onu Ömer b. el-Hattab takip etti, o da güzel konuştu...

Daha sonra Mikdad ilerleyip şöyle konuştu:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'ın sana emrettiğini yap, biz seninle beraberiz. Vallahi, İsrailoğullarının Musa'ya dedikleri gibi biz: "Haydi, sen ve Rabb'in düşmana karşı gidip savaşınız. Biz burada oturalım" demeyiz.

Fakat biz: Sen ve Rabbin düşmana karşı gidip savaşın. Biz de sizinle birlikte savaşırız. Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki, sen bizi Berku'l-Gımad'a kadar yürütecek olsan, seninle birlikte oraya kadar yürür, Allah sana fethi nasip edinceye kadar, senin sağında, solunda, önünde ve arkanda çarpışırız."

Kelimeler adeta kurşun gibi çıkmıştı. Hız. Peygamberin yüzünü sevinç kaplamış, Mikdad için yaptığı hayır dua ile ağzı parlamıştı... Mikdad b. Amr'ın söylediği ve gücüyle, inandırıcılığıyla, söz isteyene sözün türünü, konuşmak isteyene konuşmanın tarzını tarif eden ve kesin hüküm ifade eden konuşmanın cesareti, inanan ve doğru yolda olan bu topluluk içinde sevinç uyandırmıştı.

Evet, Mikdad'ın sözleri mü'minlerin gönüllerinden geçeni ifade etmişti. Bunun üzerine Ensar'ın lideri Sa'd b. Muaz kalkıp şöyle konuştu:

— “Ey Allah'ın Rasûlü! Biz sana iman ettik ve seni tasdik ettik. Bize getirdiğin Kur'an'ın hak olduğuna şahadet ettik. Bu hususta sözlerini dinlemeye ve sana itaat etmeye söz verdik. Ya Rasûlallah! Nasıl dilerse o şekilde hareket et. Biz seninle beraberiz. Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a andolsun ki sen bize denizi gösterip dalsan, biz de seninle birlikte dalarız. Bizden (Ensar'dan) bir kişi bile geri de kalmaz. Biz, yarın düşmanımıza bizimle beraber karşı gitmeni de kötü görmeyiz...”

Biz, savaşta sebat etmesini, düşmanla karşılaştığımızda sadakat göstermesini biliriz. Umulur ki, Allah Teâlâ sana bizden gözünü aydın edecek kahramanlıklar gösterecektir. Bunun için Allah'ın bereketine ve selametine dayanarak bizimle birlikte düşman üzerine yürüyün...”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) kalbi sevinçle doldu...

Ashabına da:

— “Haydi yürüyün, müjdeler olsun” dedi.

Ve iki topluluk karşılaştı...

O gün müslümanların sadece üç tane süvarisi vardı: Mikdad b. Amr, Mersed b. Mersed ve Zubeyr b. el-Avvam. Diğer mücahidler piyade idiler veya deveye binmişlerdi...

Daha önce okuduğumuz Mikdad'ın sözleri onun sadece cesaretini tasvir etmiyor, bize onun üstün hikmet (bilgi) ve derin düşüncesini de tasvir ediyordu...

İşte Mikdad böyleydi.

O hakîm (bilgili) ve akıllıydı. Onun hikmeti kendisini sadece kelimelerde ifade etmiyordu. Aksine kendisini etkili prensiplerde, mutedil ve ahenkli bir davranışta ifade ediyordu. Onun tecrübeli hikmetinin azığı, aklının pınarı idi.

Rasûlullah (s.a.v.) bir gün onu, emirliklerden birisine tayin etmişti. Dönünce Hz. Peygamber ona sordu:

— “Emirliği nasıl buldun?”

Hiç mübalağa etmeden:

— “Emirlik, beni sanki bütün insanlar benden aşağıda, ben de kendimi onların üstünde görüyorum gibi yaptı... Seni hak ile gönderene

yemin olsun, bu günden sonra iki kişiye bile olsa emirlik yapmayacağım..." dedi.

Eğer bu hikmet değilse ya nedir?

Eğer o hakîm değilse kimdir ya?

Nefsi ve zaafı yüzünden aldanmayan bir adam...

O, emirlik görevini üzerine alıyor, kendini kibir ve gurur bürüyor. Kendindeki bu zaafı keşfediyor ve nihayet onu, bulunduğunu zannettiği yerlerden uzaklaştırmak, bu tecrübeden sonra emirliği reddetmek ve ondan sakınmak için yemin ediyor... Ve yeminini tutup bir daha kesinlikle emir olmuyor!...

Rasûlullah'tan (s.a.v.) duyduğu bir hadisi mırıldanır dururdu.

Bu hadis şöyledir:

— "Mes'ud kimse fitnelerden uzaklaştırılan kimsedir..."

Emirlikte onu fitneye düşürecek veya onu fitneye yaklaştıracak bir kibir görülmüşse, öyleyse onun saadeti ondan uzaklaşmaktadır...

İnsanlar aleyhinde hükmederken uzun süre beklemesi onun hikmetinin belirtilerindendir...

Mikdad, Rasûlullah'tan (s.a.v.) öğrenmişti. Rasûlullah (s.a.v.) onlara, Âdemoğlunun kalbinin, kaydığı zaman tencereden daha çabuk değiştiğini öğretmişti...

Mikdad insanlar hakkındaki son hükmünün, aleyhinde hükmünü vermek istediği kimsenin değişmeyeceğinden; hayatında yeni bir şey ve herhangi bir değişiklik veya ölümden sonra herhangi bir şey ortaya çıkmayacağından emin olmak için ölüm anına kadar ertelerdi?...

Bize dostlarından birinin naklettiği şu konuşma esnasında, hikmeti mükemmel bir anlayış içinde parlamaktadır:

"Bir gün Mikdad'ın yanında oturduk. Ona bir adam geldi...

Mikdad'a hitabederek:

— "Rasûlullah'ı (s.a.v.) gören şu gözlere ne mutlu... Vallahi, biz de gördüğün şeyi görmek ister, şahid olduğun şeye de şahid olmak isterdik."

Mikdad ona:

— "Görmediğin birşeyi niçin görmek istiyorsun? Acaba o görmediklerini görseydin halin ne olacaktı. Yemin ederim ki, Hz. Peygam-

beri görenler içinde niceleri var ki, cehennemde burunları üzerinde sürünüyorlar. Siz şükrediniz ki, kendinizi bileli Allah'ı tanıyor ve Peygamberin getirdiğine inanıyorsunuz."

Bir hikmet... Ne hikmet!...

Sen, Allah'ı ve Peygamberini seven bir mü'minle karşılaşıyorsun, ancak onun Peygamberin günlerinde yaşamak ve onu görmek istediğini görüyorsun...

Fakat, becerikli ve hakîm Mikdad'ın basîreti bu idealde kaybolmuş kulu keşfediyor...

O günlerde yaşamak isteyen bu adamın cehennemliklerden olması ihtimal dahilinde değil midir?

Onun kafirlerle birlikte küfretmesi ihtimal dahilinde değil midir?

Öyleyse, onun kendisine İslâm'ın güçlendiği dönemlerde yaşamayı lütfeden Allah'a hamdetmesi ve İslâm'ı lütuf ve iyilik olarak kabul etmesi daha iyi değil midir?

Bu, bütün davranışlarında, tecrübelerinde ve sözlerinde hikmet parlayıp, anlayış saçılan, akıllı ve hakîm olan Mikdad'ın görüşüdür.

Mikdad'ın İslâm sevgisi büyüktü...

Bunun yanında o, anlayışlı ve hakîmdi...

Sevgi, büyük ve hakîm (hikmetli) olunca, sahibinden, bu sevginin kendisine değil, sorumluluklarına imrendiren üstün bir insan ortaya çıkarır.

Mikdad b. Amr, bu tiptendir...

Onun peygamber sevgisi, kalbini ve zihnini peygamberin selâmette olması sorumluluğuyla doldurmuştur. Medine'de bir korku hissedilir hissedilmez, Mikdad, adeta, göz açıp kapayacak kadar zaman içinde, kısrağının sırtına binerek ve kılıcını çekerek Rasûlullah'ın (s.a.v.) kapısında durur olmuştur...

Onun İslâm sevgisi, İslâm'ı sadece düşmanlarının tuzağından değil, dostlarının hatalarından da koruma sorumluluklarıyla doldurmuştur.

O, bir gün, düşmanın kuşatması mümkün olan bir seriyyeyle çıkmıştı. Seriyyenin başkanı, hiç bir kimsenin hayvanını otlatmamasını emretmişti. Fakat müslümanlardan birisinin verilen emirden haberi yoktu. Bu yüzden verilen emre uymadı. O, seriyyenin başkanından hak ettiğinden daha fazla belki de mutlaka hak etmediği bir ceza gördü.

Mikdad, ağlayıp sızlanırken adamın yanına geldi ve niçin ağladığını sordu. Adam ona olanları anlattı.

Mikdad, onun sağ elinden tutup seriyye başkanının yanına götürdü. Mikdad, hatasını açıklayınca kadar başkanla tartıştı ve ona şöyle dedi:

— “Şimdi, onu kendinle kısas et, ona kısas yapma imkanı ver!...”

Başkan kabul etti, ancak asker onu bağışladı. Mikdad, davranışın yüceliği, onlara bu izzeti veren bu dinin büyüklüğü karşısında kendinden geçti. O sanki mırıldanıyor gibi şöyle diyordu:

— “Ben mutlaka, İslâm âziz (üstün) iken öleceğim...”

Evet... Bu, yani İslâm azizken ölmek onun ideâliydi... O, Hz. Peygamberin kendisine söylediği:

“Allah bana seni sevmeyi emretti. Ve bana, seni sevdiğini bildirdi...” buyruğuna lâıyk kılan üstün bir azimle bu ideali gerçekleştirmeye çalışanlarla beraber çalışmıştır...

HAMZA B. ABDİLMUTTALİB

Allah'ın aslanı ve şehidlerin efendisi

Mekke; çalışmak, kazanmak, ibadet etmek ve eğlenmekle geçen bir günden sonra derin bir uykuya dalmıştı...

Kureyşliler uyurken, yataklarında dönüp duruyorlardı... Ancak birisi vardı ki, yatağından uzaktaydı. Aslında o, erkenden yatağına girmiş, birkaç saat istirahat ettikten sonra büyük bir şevkle kalkmıştı. Çünkü onun Allah'la bir randevusu vardı. O odasındaki namaz kıldığı yere gider, Rabbine yalvarır ve O'na duâ ederdi. Onun, devamlı yalvarıp yakaran göğsünün çıkardığı sestten dolayı hanımının her uyanışında, kocasına bir zarar gelmesinden korkup ona kendisine acımasını ve uykusunu almasını istediğinde o, gözyaşları, sözleriyle yarışır bir halde şöyle cevap verirdi:

— “Hatice! Artık uyuma zamanı geçti!”

Onun durumu, Kureyş'in dikkatini çekmişse de henüz onların uykularını kaçırmıyordu... O daha davasının başlangıcındaydı. Sözünü gizlice ve fısıldayarak söylüyordu.

O sırada kendisine inananlar çok azdı.

Bu arada, ona inananlardan başka, onu bütünüyle sevip sayanlar, gönlü büyük bir özlemle ona iman etmeyi ve onun mübarek kafilesi içinde yürümeyi isteyenler vardı. Bunlara sadece; örf ve çevrenin görüşleri, geleneklerin baskısı ve onun bunun dedikoduları arasındaki kararsızlıkları engel oluyordu.

İşte Rasûlullah'ın (s.a.v.) amcası ve süt kardeşi olan Hamza b. Abdilmuttalib bunlardandı.

*

Hamza kardeşinin oğlunun yüceliğini ve olgunluğunu biliyordu. Onun davasının aslını ve özelliklerini çok iyi biliyordu.

O, kardeşinin oğlunu sadece amcası olarak tanımaz, onu kardeşi ve dostu olarak da tanırdı... Çünkü Peygamberle Hamza aynı soydandılar ve yaşları birbirine yakındı... İkiisi birlikte büyümüşler, birlikte oynamışlar, birlikte kardeşlik yapmışlar, başından beri yolu adım adım birlikte yürümüşlerdi...

Eğer onlardan her birinin gençliği bir yolda devam etseydi, Hamza, hayatın iyi şeylerini elde etmek ve Mekke'nin liderleri ve Kureyş'in efendileri arasındaki kendi yerini genişletmek için kendi akranlarıyla rekabete başlardı. O sırada Muhammed kendisine Allah'ın yolunu aydınlatmak üzere doğmuş olan ruhunun ışıklarına, onu hayatın gürültüsünden derin düşünceye ve hakla tanışıp onu kabûle hazırlanmaya döndüren kalbinin konuşmasına bağlanmıştı...

Diyoruz ki, onlardan her birinin gençliği zıt bir yöne yönelseydi, şüphesiz Hamza'nın yaşıtının ve kardeşinin oğlunun faziletleri sahibini bütün insanların gönüllerinde yüce bir yere yerleştiren ve onun büyük geleceği için açık bir tablo çizen büyük fazilet ve özellikler bir an olsun aklından çıkmazdı...

O günün sabahında Hamza her zamanki gibi evinden çıktı.

Kâbe'nin yanında Kureyş eşrafından ve efendilerinden bir grup gördü. Konuştuklarını dinlemek üzere yanlarına oturdu.

Onlar Muhammed'den söz ediyorlardı.

İlk defa Hamza, kardeşinin oğlunun davasından dolayı onları bir endişenin sardığını, onun hakkındaki sözlerinde, kin, öfke ve acının vurgulandığını gördü.

Daha önce onlar aldırıyorlardı yahut aldırılmaz görünüyorlardı.

Bugün ise yüzlerinden endişe, keder ve öç alma isteği taşıyordu...

Hamza onların konuşmalarına uzun uzun güldü. Onları abartıcılıkla ve iyi değerlendirememekle suçladı...

Arkasından Ebû Cehil; Hamza'nın Muhammed'in davette bulunduğu şeyin tehlikesini çok iyi bildiğini fakat o, bir gün sabah olsun diye durumu hafife aldığı söyleyerek arkadaşlarını uyardı. Gerçekten Kureyş'in sabahı kötü olmuş, Hamza'nın yeğeninin işi onların aleyhine çıkmıştı...

Nihayet onlar bağıra çağıra ve tehditler savurarak oradan ayrıldılar...

Hamza ise bazen gülümsüyor, bazen de üzülüyordu. Topluluk dağılıp her biri kendi yoluna gittiğinde Hamza'nın yeni fikir ve yeni düşüncelerle kafası kazan gibi olmuştu. Yeğeninin işi onun karşısına çıkıyor ve yeniden onu kendi kendine tartışıyordu!

Her günle birlikte, Hz. Peygamberin davası hakkında Kureyş'in konuşmaları artarak birbirlerine seslenirlerken günler geçti. Konuşmalar uğraşmaya dönüşürken, Hamza uzaktan durumu kontrol etmektedir.

Yeğeninin azmi onu hayrete düşürmektedir... İmanı ve davası yolunda fedakarlığı, Kureyş'in kendisi bazı fedakarlık ve azimleriyle tanınmış olmasına rağmen, onların hepsi için yepyeni birşeydir!

O gün bir şüphe Rasûlullah'ın (s.a.v.) doğruluğu ve ahlakının büyüklüğü konusunda birisini aldatabilseydi, bu şüphe, Hamza'nın aklına ulaşacak bir yol bulamazdı.

Hamza, çocukluğundan itibaren, temiz gençliğine, emin ve samimi adamlığına kadar Muhammed'i en iyi tanıyanlardandı...

O, kendini tanıdığı gibi, hatta kendisini tanıdığından daha fazla onu tanırdı. İkisi, birlikte dünyaya geldiklerinden beri, birlikte büyüdüklerinden beri, birlikte olgunluk çağına ulaştıklarından beri Muhammed'in bütün hayatı güneşin ışıkları gibi temizdi... Hamza, bu hayatta ortaya çıkan tek bir şüpheyi hatırlamaz. Onun bir gün olsun öfkelenildiğini, ümitsizlik gösterdiğini, tamahkârlık yaptığını, eğlendiğini ve aşırı sevinç gösterdiğini hatırlamazdı.

Hamza sadece beden gücünü değil, akıl ve irade gücünü de kullanıyordu...

Bu sebepten, tamamen doğruluk ve güvenilirliğiyle tanınan bir insana uymakta geç kalmak tabii bir şey değildi. Böylece onun gönlü yakın bir günde ortaya çıkacak bir olaya kadar onunlaydı...

Ve beklenen gün geldi...

Hamza yayını aldı. Özel zevki ve sevdiği spor olan avla meşgul olmak için çöle gitmek üzere evinden çıktı... Çünkü o, av konusunda üstün bir maharete sahipti...

Gününün bir kısmını çölde geçirdi. Avdan gelince, her zamanki gibi, evine dönmekten önce tavaf etmek için Kâbe'ye gitti.

Kâbe'ye yaklaştığı esnada, Abdullah b. Cud'ân'ın hizmetçisiyle karşılaştı. Kadın onu görür görmez şöyle dedi:

— “Ey Ebû Umare! Yeğenin Muhammed'e, Ebû'l-Hakem b. Hişam'ın (Ebû Cehil'in) yaptıklarını görmüş olsaydın neler yapmazdın. O yeğenini orada otururken buldu, ona eziyet etti ve sövdü. Yani yeğenin Ebû Cehil'den hoşuna gitmeyecek şeyler gördü.”

Kadın, Ebû Cehil'in Rasûlullah'a (s.a.v.) yaptıklarını anlattıktan sonra onun yanından ayrıldı.

Hamza onun konuşmasını iyice dinlemişti. Bir süre düşündükten sonra, elini yayına uzattı ve onu omzuna yerleştirdi. Daha sonra, Ebû Cehil'le karşılaşmayı umarak hızlı ve kesin adımlarla Kâbe'ye doğru yürüdü... Eğer onu, orada bulamazsa, buluncaya kadar her yerde aramaya devam edecekti...

Fakat Kâbe'ye varır varmaz, Ebû Cehil'i Kâbe'nin avlusunda Kureyş efendilerinden bir grubun ortasında gördü...

Korkunç bir sessizlik içinde, Hamza, Ebû Cehil'e doğru ilerledi. Sonra yayını çıkarıp Ebû Cehil'in başına indirdi. Ebû Cehil'in başı yarıldı ve kan akmaya başladı.

Yanında oturanların hayreti geçmeden Hamza, Ebû Cehil'e haykırdı:

— “Ben onun dini üzereyken sen Muhammed'e mi sövüyorsun. Ben de onun dediğini diyorum. Gücün varsa ona yaptıklarını bana da yap...”

Bir anda orada oturanların tümü liderleri Ebû Cehil'in uğradığı hakareti ve başından akan kanları unutmuştu. Onları yıldırım gibi kuşatan şu söz meşgul etmişti. Muhammed'in düşündüğünü düşünerek ve

onun söylediğini söyleyerek Hamza'nın Muhammed'in dini üzerinde olduğunu ilan ettiği söz...

Hamza müslüman mı oluyor?

Kureyş gençlerinin en güçlüsü ve en cesuru Hamza müslüman oluyor ha?

Bu, Kureyş'in önüne geçemeyeceği bir belâ idi. Hamza'nın müslüman olması birçok iyi kimseyi müslüman olmaya teşvik edecek; Muhammed, etrafında davasını destekleyip takviye edecek güç ve cesareti bulacak ve Kureyş, bir gün put ve tanrılarını kıran balyozların sesiyle uyanacaktı!

Evet... Hamza müslüman oldu, gönlünün istediği şeyi insanlara açıkladı. Ümidini yitirdiği için çekip giden şaşkın topluluğu ve yarık başından akan kanlarını yalayan Ebû Cehil'i terketti...

Hamza elini yine yayına uzattı ve onu omzuna yerleştirdi. Kararlı adımlarıyla ve üstün cesaretiyle evine giden yola düştü.

Hamza kafası çalışan birisiydi ve iyi bir vicdana sahipti.

Evine dönüp günün yorgunluklarını üzerinden atınca, düşünmek ve meydana gelen hadiseyi zihninden geçirmek üzere oturdu...

Müslümanlığı nasıl ve ne zaman açıklamıştı?

O, müslümanlığını hamiyet, kızgınlık ve gücenme anlarından birinde ilân etmişti.

Yeğenine kötü davranılması, hiçbir yardımcısı yokken ona haksızlık edilmesi, onun zoruna gitmiş ve bundan dolayı öfkelenmiş, Haşim oğullarının şerefi için hamiyeti kabarmış, bunun üzerine Ebû Cehil'in başını yarmış ve onun yüzüne o sözü haykırmişti.

Fakat bu; insanın, atalarının ve milletin dinini, yılların ve asırların dinini terketmesi, daha sonra o, henüz kurallarını bilmediği, aslını pek az tanıdığı yeni bir dini kabul etmesi ideal bir yol muydu?

Onun Muhammed'in doğruluğunda ve yolunun temizliğinde hiç bir an şüphe etmediği doğrudur. Fakat bir kimsenin, gerekli olan bütün sorumluluk ve sonuçlarıyla, şimdi Hamza'nın yaptığı gibi bir öfke anında yeni bir dini kabul etmesi mümkün müdür?

Sancağını yeğeninin taşıdığı bu yeni davaya, gönlü saygı besliyordu...

Ama, onun bu davete uyan, ona inanan ve onu savunanlardan birisi olması takdir edilmişti... Bu dine girmek için uygun vakit hangisiydi?

Öfke ve hamiyet anı mı? Yoksa düşünce ve tefekkür anları mıydı?

Böylece, onun iyi bir vicdana sahip olması ve düşüncesinin temizliği, kesin ve ince bir şekilde düşünmek için bütün meseleye yeniden eğilmesini gerektirdi.

Düşünmeye başladı. Zihninin durmadığı birkaç gün ve gözünün kapanmadığı birkaç gece geçirdi.

Aklı vasıtasıyla gerçeği araştırınca, bilgiye giden yol olarak şüpheye sarılıyordu.

Böylece, Hamza İslâm davasını araştırmada aklını kullanıp eski dinle yeni din arasında karşılaştırma yapar yapmaz, gönlünde atalarının dinine duyulan fitrî ve irsî arzu ve her yenilikten korkma duygusunun sebep olduğu şüpheler uyandı.

Kâbe, tanrıları ve putları, bu yontma tanrıların bütün Kureyş'e ve bütün Mekke'ye getirdiği dini şerefler hakkındaki bütün hatıraları zihninde uyandı...

Bütün bu geçmişten, bu köklü eski dinden vazgeçmek, geçilmesi gittikçe zorlaşan bir tünel gibi göründü.

Hamza, bir insanın atalarının dinini bu kolaylık ve çabuklukla terketmesinin nasıl kolay olduğuna şaşıtı. Yaptığı şeye pişman oldu. Fakat o, aklına başvurdu. Tek başına aklının yetmeyeceğini anlayınca, bütün samimiyet ve doğruluğuyla gaybe sığındı.

O, Kâbe'nin yanında, hakkı ve doğru yolu bulmak için, samimiyetle ve içi yanarak, kainattaki mevcut bütün güç ve nurlardan yardım istemek üzere yüzünü gökyüzüne çeviriyordu...

Olayın bundan sonrasını bizzat Hamza'dan dinleyelim:

"Sonra atalarımın ve milletimin dininden ayrıldığım için beni bir pişmanlık almıştı. Büyük bir meselede şüphe içinde geceledim. Bir türlü gözüme uyku girmiyordu.

Daha sonra Kabe'ye geldim. Hakkı sevdirmesi ve benden şüpheyi gidermesi için Allah'a yalvarıp yakardım... Allah duamı kabul etti ve kalbimi kesin imanla doldurdu...

Sabahleyin Rasûlullah'a (s.a.v.) gidip durumum hakkında ona bilgi verdim. O da Allah'a, kalbimi onun dininde sâbit kılması için dua etti..."

Böylece Hamza kesin olarak müslüman olmuştu...

Allah Hamza'yla İslâm'ı âziz kılmıştı... O, Allah'ın elçisini ve ashabından ezilenleri savunmak üzere güçlü ve vakarlı olarak durdu...

Ebû Cehil onun, müslüman saflarının arasında durduğunu görünce, bunun açıkça bir savaş olduğunu anladı. Kureyş'i Peygambere ve ashabına eziyet etmeye teşvik ediyordu. Kin ve öfkelerine ancak o yolla derman olacak bir iç savaşa hazırlanmaya başladı...

Tabîî, Hamza bütün eziyetlere engel olamadı... Fakat bununla beraber onun müslüman olması bir kalkan ve zırh olmuştu. Nitekim bu, önce Hamza'nın sonra Ömer b. el-Hattab'ın İslâm'a girmesinin öncülük ettiği birçok kabile için iyi bir teşvik olmuş ve bunun üzerine kabileler akın akın İslâm'a girmişlerdi...

Hamza, İslâm'a girmesinden itibaren bütün âfiyetini, gücünü ve hayatını, Allah'a ve dinine adadı. Hatta Peygamber (s.a.v.) ona şu büyük lakabı verdi:

"Allah'ın aslanı ve onun elçisinin aslanı..."

Müslümanların düşmanla karşılaşmak için çıktıkları ilk seriyyenin emîri (başkanı) Hamza idi...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) sancak verdiği ilk müslüman Hz. Hamza'ydı...

Bedir harbinde iki topluluğun karşılaştığı gün, Allah'ın ve onun elçisinin aslanı orada acayip şeyler yapıyordu!

Kureyşliler, hezimet ve yenilgilerinden dolayı perişan bir halde Bedir'den Mekke'ye dönmüşlerdi. Ebû Süfyan da korka korka ve başı

önüne eğik olarak dönmüştü. O, Ebû Cehil, Utbe b. Rabiâ, Şeybe b. Rabiâ, Umeyye b. Halef, Ukbe b. Ebî Muâyt, Esved b. Abdilesed el-Mahzûnî, Velîd b. Utbe, Nazr b. el-Haris, As b. Saîd, Turne b. Adiyy gibi Kureyş efendilerinin ve onlar gibi daha birçok kahramanını savaş alanında bırakmıştı.

Kureyş, bu kötü hezimetini barış içinde hazmedemiyordu. Kendisinin, şerefine ve ölümlerinin öcünü almak için hazırlanıyordu.

Ve Kureyş tekrar savaşa karar vermişti...

Kureyş kabilesiyle Ebû Süfyan komutasında diğer anlaşmalı Arap kabilelerinin birlikte çıktıkları Uhud savaşı geldi çattı.

Kureyş'in liderleri bu yeni savaşlarında iki kişiyi hedef almışlardı...

Peygamber (s.a.v.) ve Hamza (r.a.)...

Evet... Savaşa çıkmadan önceki konuşmaları ve görüşmelerini dinleyen kimse, Hz. Peygamberden sonra Hamza'nın nasıl savaşta hedef alınan kişi olduğunu anlardı.

Savaşa çıkmadan önce, Hamza'nın işini bitirecek adamı seçtiler. Bu Habeşli bir köleydi. Mızrak atmada üstün bir maharete sahipti. Onun savaştaki bütün rolünün, Hamza'yı avlamak ve mızrağıyla ona öldürücü bir darbe indirmek olduğunu söylediler. Ona, savaşın sonu ve gidişi nasıl olursa olsun, bundan başka bir şeyle meşgul olmamasını tembih ettiler.

Ona pahalı ve büyük bir fiyat vâ'dettiler: Hürriyetini... Adı "Vahşî" olan bu adam Cubeyr b. Mut'im'in kölesi idi... Cubeyr'in amcası Bedir'de ölmüştü. Cubeyr ona şöyle dedi:

— "İnsanlarla birlikte savaşa çık, Hamza'yı öldürürsen, hürsün."

Sonra, daha fazla tahrik etmesi ve istedikleri gayeye sevk etmesi için onu Ebû Süfyan'ın hanımı Hind Bint Utbe'ye gönderdiler.

Hind, Bedir savaşında babasını, amcasını, kardeşini ve oğlunu kaybetmişti. Ona, bunların bazısını bizzat Hamza'nın öldürdüğünü, bazılarının ölümünde de onun payı olduğu söylenilmişti...

Bu yüzden, maceranın gerektirdiği fiyat ne olursa olsun, o, erkek ve kadın Kureyşlilerin çoğunu sadece bir şey için, yani Hamza'nın başını elde etmek için savaşa çıkmaya teşvik ediyordu.

Savaşa çıkmadan önce birkaç gün bekledi. Yegâne işi Vahşî'nin zihnine bütün kinini boşaltmak ve onun aleyhinde yapacağı hareketi tasarlamaktı... Hamza'yı öldürmede başarılı olursa, ona bir kadının eşya ve süs olarak sahip olduğu değerleri vadetti. Kinli parmaklarıyla kıymetli inciden küpesini ve boğazında dizili altın gerdanlıklarını tutup Vahşî'ye göstererek:

— “Eğer Hamza'yı öldürürsen, bunların hepsi senin!...” dedi.

Vahşî'nin ağzının suyu aktı... Akli, özlemle, hürriyetini kazanacağı ve artık köle olmayacağı, Kureyş kadınlarının lideri, Kureyş'in liderinin hanımı ve Kureyş'in efendisinin kızının boynunu süsleyen bu zînetlere sahip olarak döneceği savaşa gitti.

Öyleyse istişareler ve harptekiler açık ve kesin bir şekilde Hamza'yı (r.a.) istiyordu.

Uhud savaşı günü geldi...

İki ordu karşılaştı... Hamza, savaş elbisesini giymiş ve göğsünde, çarpışma anında takmayı alışkanlık haline getirdiği deve kuşu tüyü olduğu halde ölüm-kalım alanının ortasındadır.

O, çarpışmaya başladı, önüne bir baş gelmesin, kılıcıyla hemen onu koparıyordu. Müşriklerin arasında dövüşerek yürüyordu. Sanki ölümler onun emrindeydi. O, ölümleri istediğine fırlatıyor; onlar da o kimsenin tam kalbinin ortasına isabet ediyordu.

Müslümanların hepsi hücumla geçtiler, kesin zafere yaklaştılar ve hattâ Kureyş topluluğu korkup geri çekilmeye başladı. Eğer okçular dağın tepesindeki yerlerini hezimete uğrayan düşmanlara terkedip Kureyş süvarileri için geniş bir gedik açmasalardı Uhud savaşı bütün Kureyş'e, erkeklerine, kadınlarına hatta atlarına ve develerine bir mezar olacaktı!

Kureyş süvarileri ansızın müslümanları gerilerinden çevirdi. Kana susamış çılgın kılıçları müslümanlar içinde çalışmaya başladı... Müslümanlar yeniden kendilerine gelmeye ve Kureyş ordusunun geri çekildiklerini görünce silahlarını bırakmış olanlar tekrar silaha sarılıyorlardı... Fakat ani karşılaşma acımasız ve çok sert idi.

Hamza olanları gördü ve gücünü, gayretini ve enerjisini bir kat daha artırdı.

O, sağıyla, soluyla, önüyle ve arkasıyla vuruşmaya başladı. Vahşî de onu gözetlemekte, darbesini ona doğru yöneltmek için hâin fırsatını kollamaktaydı.

Bırakalım da olayı Vahşî kendi sözleriyle anlatsın:

“Ben Habeşistanlıydım. Habeşistanlılar gibi mızrak atar, isabet ettiremediğim pek az olurdu. İnsanlar savaş meydanında karşılaşınca Hamza'yı gözetlemeye çıktım. Nihayet onu boz deve gibi insanların ortasında gördüm. Kılıcı ile insanları biçip geçiyor ve önünde hiç bir şey duramıyordu... Vallahi, onun için hazırlanıyordum. Onu yere düşürmek veya bana yaklaşması için bir ağacın arkasına gizlendiğim sırada Sibâ' b. Abdiluzza önüme geçti. Hamza ona şöyle haykırdı: Yanıma gel, ey sünnetçi kadının oğlu! Arkasından ona bir darbe indirdi ama başına isabet ettiremedi...

O sırada mızrağımı salladım ve istediğim şekilde attım. Mızrak memesine batıp ayaklarının arasından çıkmıştı. Bana doğru yürüdü, ama düşüp şehid oldu...

Yanına gidip mızrağımı aldım, sonra çadırların bulunduğu yere döndüm ve bir çadırın içine oturdum. Çünkü benim başka bir isteğim yoktu. Onu, kölelikten kurtulmak için öldürmüştüm...”

Bırakalım Vahşî (r.a.) sözünü tamamlasın:

— “Mekke'ye dönünce kölelikten azâd edildim. Mekke fethedilip Rasûlullah (s.a.v.) oraya girinceye kadar Mekke'de kaldım. Rasûlullah (s.a.v.) Mekke'ye girdikten sonra ben de Tâîf'e kaçtım.

Müslüman olmak için Taîf heyeti Rasûlullah'a (s.a.v.) gitmek üzere yola çıktığında bütün yollar bana kapanmıştı. Kendi kendime şöyle dedim: Şam'a mı gideyim, Yemen'e mi, yoksa başka bir yere mi?

Vallahi son derece üzgün olduğum bir sırada bir adam bana: “Yazıklar olsun sana! Allah'ın Rasûlü, dinine giren hiç kimseyi öldürmüyor...” dedi.

Yola çıktım, Medine'ye Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanına geldim. Beni ancak ayakta ve önünde Kelime-i Şehâdeti getirirken gördü. Beni görünce:

— “Sen Vahşi misin?” dedi. Ben de:

— “Evet yâ Rasûlallah!” dedim.

— “Anlat bakalım Hamza'yı nasıl öldürdün?” dedi.

Anlattım, sözümü bitirince; "Yazıklar olsun sana, yüzünü bana gösterme!" dedi.

O günden sonra, beni görmemesi için Rasûlullah'ın (s.a.v.) bulunduğu yoldan geçmezdim. Rasûlullah (s.a.v.) vefat edinceye kadar böyle yaptım.

Müslümanlar, Yemame'de Müseylimetü'l-Kezzâb'la savaşmaya çıkınca ben de onlarla birlikte çıktım. Hamza'yı öldürdüğüm mızrağı mı da yanıma aldım. İnsanlar savaş meydanında karşılaşınca, Müseylimetü'l-Kezzâb'ı kılıcı elinde, ayakta iken gördüm. Onun için hazırlandım. Mızrağımı salladım ve istediğim şekilde attım. Mızrak ona isabet etmişti...

Eğer bu mızrağımla insanların en hayırlısı Hamza'yı öldürmüşsem, Allah'ın beni bağışlamasını dilerim. Çünkü onunla insanların en kötüsü Müseylime'yi de öldürdüm..."

İşte böyle... Allah'ın ve onun elçisinin aslanı şerefli bir şekilde şehid düşmüştü.

Onun hayatı gürültülü olduğu gibi, vefatı da gürültülü olmuştu...

Düşmanları onu öldürmekle yetinmemişlerdi... Onlar sadece Hz. Peygamber ve amcası Hz. Hamza'yı istedikleri bu savaşta Kureş'in bütün hayvan ve adamlarını asker yapan kimselerdi...

Ebû Süfyan'ın hanımı Hind Bint Utbe emretmişti. Vahşi'ye, Hamza'nın ciğerini getirmesini emretmişti. Habeşli, bu çılgın isteğe cevap vermişti. Hind'e ciğeri getirdiğinde ona sağ eliyle ciğeri veriyor, sol eliyle de ondan, görevini yerine getirmenin mükâfatı olarak küpe ve gerdanlıkları alıyordu...

Bedir'de müslümanların öldürdüğü Utbe'nin kızı, şirk ordusunun ve putçuluğun komutanı Ebû Süfyan'ın hanımı idi... Bu ahmaklığın kin ve düşmanlığa şifâ vermesi ümidiyle Hamza'nın ciğerini çiğnedi. Fakat ciğer dişlerine sert geldi ve onu yutamadı. Ağzından çıkardı. Yüksek bir kayanın üstüne çıktı ve şu mısraları haykırmaya başladı:

"Biz size Bedir'in karşılığını verdik,

Halbuki savaştan sonra savaş deliliktir.

Ne Utbe, ne kardeşim, ne onun amcası,

Ne de genç devern için sabrım kalmıştır.

İçimi rahatlattım ve adağımı yerine getirdim.

Vahşî, kalbimin kinini giderdi...”

Savaş bitti, müşrikler develerine bindiler, Mekke'ye dönmek üzere atlarını sürdüler...

Rasûlullah (s.a.v.) ashabıyla birlikte, şehidlere bakmak için savaş alanına indi.

Orada, vadinin ortasında, canlarını Allah'a satan, onları büyük Rabblerine makbul kurbanlar olarak takdim eden ashabının yüzlerini incelerken birden bire durdu... Baktı ve sustu... Dişlerini sıktı... Gözlerini kapattı...

Arap ahlâkının bu çirkin vahşiliğe düşeceğini ve bir ölünün cesedinin, Allah'ın aslanı ve şehidlerin efendisi, şerefli şehid, amcası Hamza b. Abdilmuttalib'in cesedini gördüğü şekilde organlarının parçalanmasını aslâ tasavvur edemiyordu...

Hız. Peygamber kaderin şimşegi gibi parlayan gözlerini açtı... Gözleri amcasının cesedi üzerinde şöyle dedi:

— “Seni kaybetmek gibi bir musîbetle aslâ karşılaşmayacağım. Şimdiye kadar ben, şu andakinden daha öfkeli olmadım...”

Sonra ashabına dönüp:

— “Hamza'nın kızkardeşi Safiyye'nin üzülmekten ve benden sonra bir âdet olarak kalmasından korkmasaydım, Hamza'yı açıkta bırakır, onun vahşî hayvanlar ve kuşlar tarafından yenmesine müsaade ederdim. Onlardan mutlaka otuz kişinin organını keseceğim!” dedi.

Peygamberin ashabı haykırdı:

— “Vallahi, eğer bir gün Allah bizi onlara galip getirirse, Araplardan hiç kimsenin görmediği bir şekilde onların organlarını keseceğiz!...”

Fakat, Hamza'ya şehidliği ikram eden Allah, onun şehadetinden dolayı ebediyete kadar adâleti koruyan büyük bir ders için fırsat vermiştir. Cezâ ve kısasta bile merhameti vacib ve farz kılmakla, ona bir defa daha ikramda bulunmaktadır.

Böylece, Rasûlullah (s.a.v.) biraz önceki tehdidini bitirir bitirmez, daha yerinden ayrılmadan şu ayet-i kerimeler vahyedildi:

“Rabbinin yoluna, hikmet ve güzel öğütte çağır; onlarla en güzel şekilde tartış; doğrusu Rabbin, kendi yolundan sapanları daha iyi bilir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilir. Eğer cezâ vermek isterse-

niz, size yapılanın aynıyle mukabele edin. Sabrederseniz, andolsun ki bu sabredenler için daha iyidir. Sabret, senin sabrın ancak Allah'ın yardımıyladır, onlara üzülme, kurdukları düzenlerden de endişe etme.

Allah şüphesiz sakınanlarla ve iyilik yapanlarla beraberdir.”
(Nahl, 125-128)

Bu ayetlerin bu yerde nâzil olması, ecrini Allah'ın verdiği Hamza (r.a.) için en iyi ikram idi.

Rasûlullah (s.a.v.) onu çok severdi. Daha önce de belirttiğimiz gibi o, sadece sevgili amcası değildi...

Onun süt kardeşiydi...

Çocukluk arkadaşıydı...

Hayatı boyunca dostuydu...

Bu vedâ dakikalarında Rasûlullah (s.a.v.) onu uğurlayacak, savaşın bütün şehidler sayısınca ona namaz kılmaktan daha iyi bir selam bulamadı...

Böylece, Hamza'nın cesedi, onun savaşta gayretine şâhid olan ve kanlarını bağrına basan savaş alanındaki namaz yerine taşındı. Rasûlullah (s.a.v.) ve ashâbı onun namazını kıldılar. Daha sonra başka bir şehid getirildi. Peygamber onun namazını kıldı. Sonra o kaldırıldı ve Hamza yerinde bırakıldı, üçüncü bir şehid getirildi. Hamza'nın yanına konuldu. Rasûlullah (s.a.v.) o ikisine namaz kıldı...

Böylece, arka arkaya bütün şehidler getirildi. Rasûlullah (s.a.v.) yanlarında Hamza olmak üzere onların herbirine namaz kılıyordu. Öyle ki Rasûlullah (s.a.v.) o gün amcasına yetmiş namaz kılmış oldu...

Hız. Peygamber savaştan evine dönerken yolda Abdüleşhel oğulları kadınlarının şehidlerine ağladıklarını duydu. Şefkat ve sevgisinin çokluğundan:

— “Fakat Hamza için ağlayanlar yok” dedi.

Sa'd b. Muâz bu sözü duyup kadınlar onun amcasına ağlarsa gönlü hoş olur zannıyla Abdüleşhel oğullarının kadınlarına koşar ve

onlara Hamza'ya ağlamalarını emreder, onlar da emri yerine getirirler. Hz. Peygamber onların ağlamasını duyar duymaz yanlarına çıkar ve:

— “Ben bunu kasdetmedim. Dönünüz, Allah size merhamet etsin. Bugünden sonra ağlamak yok.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabı Hamza'ya ağıt söyleme ve yüce hayatını övmeye yarışa girmişlerdir.

Hassan b. Sabit uzun bir kasidede onun hakkında şöyle demiştir:

Fani olan bu yurttan (dünyadan) vazgeç de.

Cömert Hamza'ya ağla.

Süvarilerin atları korkudan geri durduklarında o, ormandaki aslan gibi yiğitçe savaşıyor.

O, Haşim oğullarının tepesindeki beyazlıktır.

O hakkı bırakıp batılla uğraşmamıştır.

Sizin kılıçlarınızın arasında şehid düştü.

Onu öldürdüğü için Vahşî'nin elleri çolak olsun.

Abdullah b. Ravaha da şunları söylemiştir:

Gözüm yaş döktü, o göz, yaşı dökmeyi haketti.

Aslında, şu öldürülen adam,

Hamza mı? dedikleri sabah

Allah'ın Aslanı'na ne ağlama ne de sızlama fayda verir.

Onun öldürülüşüyle, bütün müslümanlar, bu arada Hz. Peygamber bir belaya uğramıştır.

Ebû Ya'lâ! Sana ait direkler yıkıldı.

Sen, şeref ve şan sahibisin, iyilik seversin ve akrabayla ilgilenirsin.

Rasûlullah'ın (s.a.v.) halası ve Hamza'nın kızkardeşi Safiyye Bint Abdilmuttalib de şu şiiri söylemiştir:

“Arşın sahibi, Hakkın İlahı,

O’nu içinde yaşayacağı cennete ve sevince çağırdı.

Bu, bizim kıyamet gününde Hamza için umduğumuz en iyi neticedir.

Vallahi, saba rüzgarı estiği sürece

Kavminin efendisi olan Allah'ın aslanına ağlayarak ve üzülerek,

Yolculukta ve yolculuk dışında seni asla unutmayacağım.

O, her kâfire karşı İslâm'ı savunur.

Diyorum ki, onun ölümü kabîlemin şerefini yükseltmiştir.

Allah ona bir kardeş ve yardımcıdan daha iyisini versin.”

En iyi mersiye hangisiydi... Onun hatırasını estirirken savaş şehitleri arasında onu görüp cesedinin başında durduğu sırada Hz. Peygamberin şu sözleri de onun içindi:

— “Allah sana rahmet etsin, sen bildim bileli sıla-i rahme önem verir ve hep iyilikler işlersin.”

Hz. Peygamberin (s.a.v.) yüce amcası Hamza'dan dolayı başına gelen felaket çok ağırdı... Ona sabretmek zor bir işti. Ancak kader Allah'ın Rasûlüne en güzel teselliyi saklıyordu.

Uhud'dan evine giden yolda Hz. Peygamberin karşısına, babası, kocası ve kardeşi savaşta şehid olan, Dînar oğullarından bir hanımefendi çıktı...

Savaştan dönen müslümanları görünce, savaş haberlerini sormak üzere onlara koştu.

Ona, kocasının, babasının ve kardeşinin öldüğünü haber verdiler...

O, hemen, merak içinde onlara:

— “Ya, Allah'ın Rasûlü ne yaptı?” diye sordu.

Onlar:

— “İyidir... O, Allah'a hamdolsun istediğin gibidir” dediler.

Kadın:

— “Bana, onu gösterin de gözümle göreyim” dedi.

Rasûlullah (s.a.v.) yaklaşıncaya kadar onun yanında durdular. Kadın Hz. Peygamberi görünce şöyle diyerek ona doğru koştu:

— “Senden sonra her musibet hafif kalır...”

Evet... Bu, en güzel ve en kalıcı tesellî idi...

Peygamber, bu eşsiz olaya gülümsedi. Cömertlik, dostluk ve fedakârlık dünyasında bunun bir benzeri yoktu...

Aynı anda, babasını, kocasını ve kardeşini kaybeden, dağları yıkan haberi işittiği an ölüm haberini veren kimseye cevabı: “Rasûlullah (s.a.v.) ne yaptı?” olan, zavallı, zayıf bir hanımefendi...

Bu, Allah'ın aslanı ve şehidlerin efendisinden dolayı, Hz. Peygambere iyi bir teselli vermek için kaderin, çizimini, zamanlamasını çok iyi yaptığı bir olaydı.

AMMÂR B. YASÎR

Cennetlik bir adam...

Bazı insanlar cennette doğsalor, orada gelişip büyüseler ve sonra dünyanın süsü ve nuru olmak için dünyaya getirilselerdi; Ammar, annesi Sümeyye ve babası Yâsir mutlaka bunlardan olurlardı!...

Fakat niçin, "Doğsalor, gelişip büyüseler vs." diyoruz... Yâsir ailesi gerçekten cennetliklerden iken niçin böyle bir faraziyede bulunuyoruz?

Rasûlullah (s.a.v.):

— "Sabrediniz, ey Yâsir ailesi... Allah'ın size va'dettiği cennettir" dediğinde, onları sadece teselli etmiyor, aksine bildiği bir hakikati ikrar edip, gözüyle gördüğü bir gerçeği te'yîd ediyordu...

Ammar'ın babası Yâsir b. Amir, bir kardeşini arayıp, sormak için Yemen'deki köyünden çıktı...

Mekke'de ikamet etmek hoşuna gitti ve Ebû Huzeyfe b. el-Muğire ile anlaşarak oraya yerleşti.

Ebû Huzeyfe onu Sümeyye Bint Hayyât adındaki bir cariyesiyle evlendirdi...

Bu mübârek evlilikten, Allah onlara Ammar'ı verdi...

Allah'ın kendilerine hidayet verdiği doğru kişilerin şânına uygun olarak onların müslümanlığı erken oldu...

Yine erkenci doğru kişilerin şânına uygun olarak, onlar da Kureyş'in işkence ve terörlerinden yeteri kadar nasibini aldılar!

Kureyş, mü'minlerin başına kötü şeyler gelmesini bekledi.

Eğer mü'minler kavmin şerefli ve güçlü kimselerindense, onları tehdit ve korkuyla terkederlerdi. Ebû Cehil o mü'minlerden birisiyle karşılaştığında: "Senden daha iyi oldukları halde sen atalarının dinini terkettin. Aklını başından alacağız... Şerefini alt üst edeceğiz... Ticaretinde zarara uğratacağız. Malını yok edeceğiz" derdi. Daha sonra, şiddetli bir sinir harbine girişirlerdi.

Eğer mü'minler Mekke'nin zayıf, fakir ve kölelerinden olursa onları ateşin üstüne koyarlardı.

İşte Yâsir ailesi bu takımdandı.

Onlara işkence edilme işi Mahzum oğullarına havâle edilmişti. Hepsini, Yâsir'i, Sümeyye'yi ve Ammar'ı, her gün, Mekke'nin kızgın kumlarına götürürler ve onlara işkence cehenneminin her türlüünü uygularlardı.

Bu işkencede Sümeyye'nin payı çok ağır ve korkunçtu: Şimdi ondan söz etmeyeceğiz... İnşallah; yüce fedakarlığı ve büyük azmiyle birlikte, ondan, benzerlerinden ve ebedî günlerdeki kardeşlerinden bahsedeceğimiz bir fırsat doğar.

Şimdi mübalağasız olarak, şehid Sümeyye'nin o sırada, başından sonuna kadar bütün beşeriyete tükenmeyen bir şeref lütfeden bir davranış; güzelliği gitmeyen bir asalet vakfetmiş olduğunu söylemekle yetinelim.

Bir davranış ki o kadından; bütün dönemlerde mü'minlere ve bütün zamanlarda şeref sahibi insanlara yüce bir örneği vermiştir.

Rasûlullah (s.a.v.) Yâsir ailesine işkence edildiğini bildiği yere giderdi...

O günlerde karşı koyacak ve işkenceyi önleyecek çarelerden, hiçbirine sahip değildi...

Bu, Allah'ın dilemesiydi...

Yeni din -yani Hz. İbrahim'in dini olan Hanîflik- Muhammed'in bayrağını kaldırdığı din, geçici bir ıslâh hareketi değildi... O ancak, inanan insanların hayat yoluydu.

Bu inanan insanların, dinin yanında bütün kahramanlıklarıyla, fedakârlıklarıyla ve tehlikeleriyle tarihini bırakması gerekiyordu.

Bu şerefli müthiş fedakarlıklar; din ve âkidenin yok olmayan bir sebat ve eskimeyen bir ebedîlik olduğunu lütfeden sağlam temellerdir.

Bunlar, mü'minlerin kalplerini dostluk, gıpta ve sevinçle dolduran köprülerdir.

Bunlar, gerçek dini, doğruluğunu ve büyüklüğünü idrak eden, nesillere yol gösteren meş'alelerdir.

Böylece İslâm için fedakarlıklar yapılması ve kurbanlar verilmesi gerekiyordu.

Kur'an-ı Kerîm bu mânâyı, müslümanlara birçok ayette açıklamıştır.

O şöyle buyurur:

“Andolsun, biz kendilerinden öncekileri de denemişken, insanlar, inandık deyince, denenmeden bırakılacaklarını mı sanırlar?” (Ankebût, 2)

“Yoksa içinizden Allah cihad edenleri ve sabredenleri belirtmeden cennete gireceğinizi mi sanıyordunuz?” (Âl-i İmran, 142)

“Allah elbette doğruları ortaya koyacak ve elbette yalancıları da ortaya çıkaracaktır.” (Ankebût, 3)

“Allah, içinizden cihad edenleri; Allah'tan, Peygamberinden ve inananlardan başka sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan sizi kendi halinize bırakacak mı zannediyordunuz? Allah işlediklerinizden haberdardır.” (Tevbe, 16)

“Allah, inananları sizin durumunuzda bırakacak değildir, temizi pisten ayıracaktır.” (Âl-i İmran, 179)

“İki topluluğun karşılaştığı günde başınıza gelen, Allah'ın izniyledir. Bu inananları belirtmesi içindir...” (Âl-i İmran, 166-167)

Evet... Böylece Kur'ân, kendisini taşıyıp okuyanlara; fedakârlığın, imanın özü olduğunu, haksızlıklara, azim, sabır ve sebatla karşı koymanın en güzel ve en şahane iman faziletlerini meydana getirdiğini öğretti...

Allah'ın dini, kaidelerini koyuyor, temellerini atıyor ve misallerini veriyor. Onun, bu yüce işi için, inananlarından, dostlarından ve ona sadakat gösterenlerden ilerdeki mü'minlere örnek olan bir grubu seçerek, varlığını ortaya koyması ve kendini temize çıkarması fedakârlıkla olması gerekiyordu.

Sümeyye, Yâsir ve Ammar, fedakârlık, azim ve sebatlarıyla, İslâm'ın yüceliğinin ve ebedîliğinin vesikasını vermek için İslâm'ın seçtiği mübârek ve yüce gruptandı...

Biz, Rasûlullah (s.a.v.) her gün, sebat ve kahramanlıklarını selamlamak üzere Yâsir ailesinin yanına giderdi, demiştik. Onlar, dayanılamayacak işkencelerle karşılaşırken, onların bu durumlarına merhamet ve şefkatinden dolayı Rasûlullah'ın (s.a.v.) yüce kalbi erirdi.

Bir gün, onları ziyaret ettiğinde, Ammar seslendi:

— “Yâ Rasûlallah! İşkence son haddine vardı.”

Peygamber (s.a.v.) de ona şöyle seslendi:

— “Sabret... Ebû'l-Yakzan... Sabredin Yâsir ailesi... Size va'dedilen cennettir...”

Arkadaşları, Ammar'ın gördüğü eziyetleri birçok konuşmalarında tarif etmişlerdir:

Amr b. el-Hakem şöyle der:

— “Ne dediğini bilmez hale gelinceye kadar Ammar'a işkence ediliyordu.”

Amr b. Meymun da şöyle der:

— “Müşrikler Ammâr b. Yâsir'i ateşte yakarlardı. Rasûlullah (s.a.v.) ona uğradığında, eliyle başını sıvazlayıp: “Ey ateş! İbrahim'e

karşı serin ve zararsız olduğun gibi Ammar'a karşı da serin ve zararsız ol" derdi.

Sırtına ağır gelse de, gücünü kırsa da bütün bu şiddet Ammar'ın ruhuna aslâ ağır gelmemişti...

Ölüm, Ammar'ın aklına hiç gelmemişti. Ancak, cellatlarının suç işlerken ve azgınlık yaparken bütün dehalarını kullandıkları o gün müstesnâ... O gün, ateşle dağlamaktan tutun, kızgın taşlar altında, sıcak kumların üzerine yatırmaya kadar... Soluğu kesilinceye, derileri ve yaraları soyuluncaya kadar, suyun içine daldırmaya kadar her türlü işkenceyi yapmışlardı.

Çünkü o gün bu şiddetin baskısı altında aklını kaybetmişti. Ona "tanrılarımız hakkında güzel şeyler söyle" deyip bir şeyler söyletmeye başlamışlardı. O da şuursuz olarak söylediklerini tekrar etmişti.

O gün, işkence bittikten sonra biraz kendine gelince, söylediği şeyleri hatırladı ve aklı başından gitti. Bu yanılgı gözünün önünde canlandı ve onu bağışlanmayan ve keffareti olmayan büyük bir hata olarak gördü. Birçok zaman, günah işlemiş olmak duygusu onu müşriklerin işkencesinin, o günah yanında merhem ve lütuf haline geldiği işkenceye düşürdü...

Eğer Ammar bu duygularından dolayı birkaç saat bırakılsaydı mutlaka duyguları onu öldürürdü.

O vücuduna gelen şiddete dayanıyordu, çünkü ruhu yüksekti. Ama şimdi yenilginin ruhuna ulaştığını zannederek üzüntü ve korkusu onu ölüme yaklaştırmıştı...

Fakat yüce Allah, bu olayı azametli bir şekilde bitirmeyi murad etti...

Vahiy Ammar'la tokalaşmak üzere mübarek sağ elini uzattı ve şöyle fısıldadı:

Kalk ey kahraman... Sana ne azarlama var, ne de güçlük...

Rasûlullah (s.a.v.) Ammar'la karşılaştığında onu ağlar bir halde buldu. Eliyle gözyaşlarını silerek ona:

— "Kâfirler seni yakalayıp suya yatırdılar. Sen de şöyle şöyle dedin?"

Ammar hüngür hüngür ağlayarak:

— "Evet, ya Rasûlallah!" diye cevap verdi. Rasûlullah (s.a.v.) gülümseyerek ona şöyle dedi:

— “Eğer yine gelirlerse, onlara bu söylediklerinin aynısını söyle!...”

Sonra şu ayet-i kerimeyi okudu:

— “Gönlü imanla dolu olduğu halde, zor altında olan kimse müstesna, inandıktan sonra Allah'ı inkar edip, gönlünü kafirlere açanlara Allah katından bir gazap vardır, büyük azap da onlar içindir.” (Nahl, 106)

Ammar'ın içi rahatladı. Artık vücuduna yapılan işkenceden dolayı hiçbir acı duymadı ve artık hiçbir acıyla karşılaşmadı...

Onun ruhu ve imanı kazanmıştı... Kur'an bu mübarek işte, ona garanti vermişti. Artık bundan sonra ne olursa olsun!

Ammar celladlarına yorgunluk çökünceye ve onlar, onun azmi karşısında rezil bir şekilde vazgeçinceye kadar direndi.

Peygamberlerinin hicretinden sonra müslümanlar Medine'ye yerleştiler. Müslüman toplum orada hızla teşekkül etmeye ve kendini tamamlamaya başladı.

Ammar bu müslüman ve inanan toplumda yüce bir mevkiye sahip oldu...

Rasûlullah (s.a.v.) onu çok severdi. Ashabına onun imanı ve hidayetiyle iftihar ederdi...

Onun hakkında Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

— “Ammar, kemiklerindeki iliklere kadar imanla doludur.”

Halid b. el-Velid'le Ammar arasında geçen bir anlaşmazlıktan dolayı Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

— “Kim Ammar'a düşmanlık ederse, Allah'a düşmanlık etmiş olur. Yine kim Ammar'a kızarsa, Allah da ona kızar...”

Artık, İslâm kahramanı Halîd b. el-Velid'in, özür dileyerek ve güzel affını umarak Ammar'a koştuktan başka çaresi yoktu...

Rasûlullah (s.a.v.) ve ashabı, Medine'ye geldikten sonra Mescid'i inşâ ederlerken Hz. Ali bir şiir söylemişti. Hz. Ali ve müslümanlar bu şiiri tekrar eder dururlardı. Şiir şöyleydi:

“Mescidler yapıp oralarda ayakta,

Ve oturarak ibadet edenler,

Toz topraktan kaçtığı görülenlerle bir olmaz.”

Ammar mescidin bir köşesinde çalışıyordu. Sesini yükselterek şiiri tekrar etmeye başladı... Ashabdan biri Ammar'ın kendine lâf dokundurduğunu zannetti ve Ammar'a bazı sözler söyledi.

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) kızıp:

— “Ammar kim, onlar kim? O, onları cennete davet ediyor, onlar ise onu cehenneme davet ediyor... Şüphesiz Ammar, benim ashabımdandır...”

Rasûlullah (s.a.v.) bir müslamanı bu derecede seviyorsa, onun imanı, gayreti, dostluğu, ruh yüceliği, vicdan ve ahlak güzelliği en son noktaya ve olgunluğun zirvesine ulaşmış olması gerekir!

İşte Ammar böyleydi...

Allah, onun iman ve hidayetini en mükemmel ölçekle ölçmüştü. O, Rasûlullah'ın (s.a.v.) imanını örnek olarak verdiği, ashâbı arasında numûne olarak gösterdiği hidayet ve iman derecelerine ulaşmıştı.

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

— “Benden sonra iki kişiye, Ebû Bekir ve Ömer'e uyunuz... Ammar'ın yolunda gidiniz...”

Raviler onu şöyle tarif etmişlerdir:

— “Boyu uzun, gözleri elâ ve geniş omuzluydu. O, insanların en çok susanlarından ve en az konuşanlarındandı...”

Bu, sükut eden elâ gözlü, geniş göğüslü; vücudu, hayret uyandıran azminin ve benzersiz yüceliğinin vesikasını taşıdığı gibi kendisine yapılan korkunç işkencelerin izlerini taşıyan bu dev insanın hayatı nasıl geçmişti?

Bu samimi dost, sadık mü'min ve göz kamaştıran fedainin hayatı nasıl geçmişti?

O, öğretmeni ve peygamberiyle birlikte bütün olaylarda, Bedir'de Uhud'da, Hendek'te ve Tebûk'te... ve geri kalan hepsinde bulunmuştur.

Rasûlullah (s.a.v.) Refîk'i A'lâ'ya gidince bu dev insan ordudaki vazifesine devam etmiştir...

Müslümanlar, İranlılar ve Bizanslılarla karşılaştığında, bundan önce de kalabalık mürted ordularıyla karşılaştığında; Ammar, yiğit, güvenilir, kılıcının isabet etmediği vaki olmayan bir asker olarak; müttaki ve kendisini Allah'tan hiçbir isteğin alıkoymadığı yüce bir mü'min olarak daima ilk saflardaydı...

Emîrul-mü'minin Ömer b. el-Hattab, dikkat ve incelikle müslümanların valilerini seçtiğinde, gözleri devamlı kesin bir güven içinde Ammar b. Yâsir'in üzerinde geziyordu...

Böylece, Ammar'a koştı ve onu Kûfe'ye vali yaptı. Onunla birlikte İbn Mes'ud'u da beytul-mal'e tayin etmişti...

Hız. Ömer, Kûfe halkına yeni valilerini müjdeleyen bir mektup yazdı:

— “Size Ammar b. Yasir'i emir olarak, İbn Mes'ud'u da öğretmen ve vezîr olarak gönderdim... Onlar asillerdendir, Muhammed'in ashabından ve Bedir savaşına katılanlardandır.”

Ammar'ın, valilik anlayışında, kendisine tahammül etmek zordu. O, şehrin yönetiminde, dünyaya rağbet edenlere ağır gelen bir şekilde hareket etti. Nihayet onun aleyhinde birleştiler veya birleşmek üzerelerdi...

Valilik onun tevazusunu, takvasını ve zühdünü artırmıştı...

Kûfe emiri olduğu sırada, Ammar b. Yâsir'in acur satın alıp onları bir iple bağladığı ve sırtına yükleyip evine götürdüğü görülmüştür.”

Yine Kûfe emiri olduğu sırada, Yemâme savaşında mürtedlerin kılıçlarıyla kesilmiş olan kulağı yüzünden onu ayıplamak üzere halktan birisi ona: “Ey kulağı kesik!” der. Elinde otorite olan emir, kendisine hakaret eden kimseye:

— “Sen kulaklarımın en hayırlısına hakaret ettin... O Allah yolunda kesilmişti!” diye cevap verir...

Evet... O kulağı, Ammar'ın şerefli günlerinden bir gün olan Yemâme gününde Allah yolunda kesilmişti... Bu dev insan, ölümü hiçe sayarak Müseylimetü'l-Kezzab'ın ordusu içine kafalar biçmek ve onlara ölümler yağdırmak üzere bir fırtına gibi atılmıştı...

Müslümanlarda bir gevşeme gördüğünde, saflar arasında korkunç çığlığını atıyor, onlar da ok gibi fırlıyorlardı.

Abdullah b. Ömer (r.a.) şöyle der:

— “Yemâme gününde Ammar b. Yâsir bir kayanın üstüne çıkmış: “Ey müslümanlar! Cennetten mi kaçırıyorsunuz? Ben Ammar b. Yasir'im. Bana gelin” diye haykırıyordu gördüm. Onun bir kulağı kopmuş sallanırken o da şiddetli bir çarpışma yapıyordu...”

Evet, doğru Peygamber ve mükemmel öğretmen Hz. Muhammed'in büyüklüğünden şüphe eden kimse, o peygamber ve ashabı olan bu örnekler karşısında durup kendisine şunu sorsun: Bu yüce modelin ortaya çıkmasına yüce bir peygamber ve öğretmenden başkasının gücü yeter mi?

Onlar Allah yolunda bir savaşa katıldıklarında ona zaferi değil ölümü arayan kimse gibi atılırlardı.

Onlar halife ve hakim olduklarında Halife, yetimlerin koyunlarını sağlar ve yetimler için hamur yoğururdu.

Nitekim Ebû Bekir ve Ömer öyle yaparlardı.

Onlar vali olduklarında, Ammar'ın yaptığı gibi yiyeceklerini iple bağlayarak sırtlarında taşırlardı... Ve Selman'ın yaptığı gibi maaşlarından feragat ederek örülmüş hurma yaprağından çeşitli eşyalar ve sepetler yapmak üzere oturlardı.

Şimdi, onları ortaya çıkaran dine ve onları eğiten peygambere, din ve peygamberden önce onları tam bunun için seçen, onları tam bunun için hidayete ulaştıran ve onları insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetin öncüleri yapan yüce Allah'a saygı gösterelim.

Sırların ve kalplerin dilinde uzman olan Huzeyfe b. el-Yeman Allah'la buluşmaya hazırlanıp ölüm sekeratıyla uğraşıyordu. Yanında oturan arkadaşları şöyle sordular:

— “İnsanlar ihtilâfa düştüklerinde, bizim kime başvurmamızı tavsiye edersiniz?...”

Son sözünü söylemek üzere, Huzeyfe onlara şu cevabı verdi:

— “İbn Sümeyye'ye sarılın. O, ölünceye kadar haktan ayrılmaz...”

Evet... Ammar, hakkın döndüğü yere hakla birlikte dönüyor... Şimdi de onun mübarek eserlerine dönüyoruz. Yüce hayatının izlerini inceliyoruz. Gelin, büyük bir olaya yaklaşalım...

Fakat güzelliği, azameti, cesareti, olgunluğu, fedakarlığı, sebatı, üstünlüğü ve güçlülüğü içinde bu olayla yüzyüze gelmeden önce, ge-

lin, bu hadiseden önceki, onun haberini veren ve hazırlığını yapan başka bir hadiseyi görelim.

Bu olay, müslümanların Medîne'ye yerleşmelerinden sonra olmuştı. Hz. Peygamber ve ashabı, Rablerinin rızası için saç ve başları dağınık bir halde, toz-toprak içinde, mescid inşa etmeye kalktılar... İnanan kalpleri neşe ve sevinçle dolup Rablerine hamd ve şükür için tutuştu.

Hepsi sevinç, ve ümitle çalışıyorlar... Taş taşıyorlar, harç karıyorlar, duvar yapıyorlardı...

Orada bir grup, burada bir grup...

Mübarek ufuk, neşeli sesleriyle söyledikleri şu nağmeyi tekrar ediyordu:

— “Nebi çalışırken biz oturursak, bizim bu yaptığımız kaybolmuş bir ameldir.”

İşte böyle okuyup terennüm ediyorlardı...

Daha sonra başka bir nağmeyi terennüm eden sesleri yükseldi:

— “Ya Rabbi! Gerçek hayat ahiret hayatıdır. Ensar'a ve Muhacirlere merhamet et.”

Bir üçüncü nağme daha:

— “Mescidler inşa edip, orada, ayakta ve oturarak ibadet edenlerle, tozdan topraktan kaçtığı görülenler bir olmaz.”

İşte Allah'ın arı kovanları çalışıyor... İşte Allah'ın askerleri, onun sancağını taşıyorlar ve onun binasını yükseltiyorlar...

Allah'ın temiz, emin elçisi de onlarla birlikte. O, koca koca taşları taşımaktadır. O, en zor işle meşguldür... Terennüm eden sesleri, hoşnut ve itaatkâr gönüllerinin memnuniyetini anlatmaktadır... Üstlerindeki gök, onları taşıyan yere gıpta etmektedir... Güzel hayat en güzel bayramlarından birine şahid olmaktadır.

Ammâr b. Yasir de kutlanmakta olan bayramdadır. Ağır taşları yontuldukları yerden konulacakları yerlere taşımaktadır.

—“Hediye edilmiş rahmet” Allah'ın Rasûlü Muhammed, onu görür ve büyük bir şefkatle ona yaklaşır mübarek eliyle başındaki tozları siler... Allah'ın nurunun doldurduğu bakışlarla sakın ve inanan yüzü bir süre düşündükten sonra bütün ashabının ortasında şöyle seslenir:

— “Vah yazık, İbn Sümeyye'ye! Onu âsi bir topluluk öldürecek...”

Dibinde çalıştığı bir duvar yıkıldığında Hz. Peygamberin verdiği bu haber bir defa daha tekrarlanır. Arkadaşlarından birisi onun öldüğünü zanneder, bunu Rasûlullah'a haber vermeye gider, ashab haberin tesiriyle korkuya kapılır... Fakat Rasûlullah (s.a.v.) huzur ve güven içinde:

— “Ammar ölmedi... Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek...”

Acaba bu topluluk kimlerdir?

Ne zaman, nerede?

Ammar bu haberi, büyük Peygamberinin sahip olduğu basiretin doğruluğunu çok iyi bilen bir kimse olarak dinledi...

Fakat o hiç irkilmedi. O müslüman olalıdan beri, gece ve gündüz her an ölüme ve şehidliğe adaydı...

Günler ve yıllar geçti...

Rasûlullah (s.a.v.) Refik-i A'lâ'ya gitti. Arkasından Hz. Ebû Bekir (r.a.) ona kavuştu. Daha sonra da Hz. Ömer (r.a.) onlara kavuştu.

Halifelîğe “İki Nur Sahibi” Osman b. Affan geçti...

İslâm'ın aleyhindeki tertipler her türlü yola başvuruyor, harpte kaybettiklerini haksız ve fitneyi uyandırmak suretiyle kazanmaya çalışıyorlardı...

Hz. Ömer'in şehid edilmesi, İslâm'ın saltanat ve tahtlarını yıktığı bu ülkelerden sam yeli gibi Medine'ye doğru esmeye başlamış olan bu tertiplerin elde ettiği ilk başarıydı.

Hz. Ömer'in şehid edilmesi, bu tertipçileri, çalışmalarına devam etmeye teşvik etti. Böylece bu tertipçiler fitneler çıkarıp onları İslâm ülkelerinin çoğunda da uyandırmış oldu...

Belki Hz. Osman, işlere gereken önemi vermeyip gerekli alakayı göstermedi. Olan oldu ve Hz. Osman (r.a.) şehid edildi. Müslümanlara fitne kapıları açıldı... ve Hz. Muaviye, halifelikte hakkı olduğu konusunda, yeni halife Hz. Ali (kerremallahü vechehü) ile mücadeleye girişti...

Sahabe'nin eğilimleri çoğaldı...

Bir kısmı İbn Ömer'in şu sözünü şiâr edinerek: . . .

— “Kim “Hayye alâ's-salâh” derse ona cevap veririm...

Kim “Hayye ale'l-felah” derse ona cevap veririm... . . .

Kim “Haydi müslüman kardeşini öldürmeye ve malını almaya” derse, “Hayır” derim...” ihtilaftan elini çekip evine kapandı. . . .

Bazıları da Hz. Muaviye'ye meyletti...

Bir kısmı da, bey'at sahibi ve müslümanların halifesi Hz. Ali'nin yanında yer aldı...

Acaba Ammar o gün nerede durmaktaydı?

Rasûlullah'ın (s.a.v.) hakkında: “Ammâr'ın yoluna uyunuz” dediği adam nerede durmaktaydı?

Rasûlullah'ın (s.a.v.) hakkında: “Kim Ammar'a düşman olursa, Allah da ona düşman olur” dediği adam nerede durmaktaydı?

O, Rasûlullah'ın (s.a.v.) evine yaklaşırken, Rasûlullah'ın sesini duyup da: “Hoş geldin, temiz ve temizlenmiş kişi, ona izin verin” dediği kimsedir.

O, sırf taraf tutmak üzere değil, hakkı kabul etmek ve sözünü tutmak üzere Ali b. Ebî Talib'in yanında yer almıştır.

Hz. Ali, müslümanların halifesidir, ona bey'at edilmiştir. O halifeliği, ona layık olarak almıştır...

Hz. Ali -bundan önce ve sonra- Hz. Harun'un (a.s.), Hz. Musa (a.s.) yanındaki derecesi neyse, onu da Rasûlullah (s.a.v.) yanındaki dereceye getiren meziyetlerin sahibiydi...

Döndüğü yere hakla birlikte dönen Ammâr, basiretinin nuruyla ve ihlasıyla bu mücadeledeki yegâne hak sahibine uymaktadır. O gün inancına göre İmam Ali'den (r.a.) başkası hak sahibi değildi. Böylece Ammar onun yanındaki yerini almıştı...

Ali (r.a.) onun yardımına, belki, o gün benzerine sevinmediği bir şekilde sevindi. Hakkın büyük şahsiyeti Ammar kendisine koştuğu ve onunla birlikte olduğu sürece, hak üzerinde olduğuna inancı arttı...

Ve korkunç Sıffîn günü geldi...

İmam Ali (r.a.), önleme sorumluluğu üzerinde olan ve bir isyan olarak kabul ettiği tehlikeli işle karşılaşmak üzere, savaş meydanına çıktı.

Ammar da onunla birlikte çıktı...

Ammar o gün 93 yaşına ulaşmıştı...

93 yaşında... Ve savaşmak için çıkıyor.

Evet, savaşmanın sorumluluk ve görev olduğuna inandığı sürece, o, 30 yaşındakilerden daha şiddetli ve daha şahane dövüştü...

Devamlı susup az konuşan bu adam, eğer dudaklarını kımıldatırsa sadece şununla kımılatıyordu:

— "Fitneden Allah'a sığınırım."

— "Fitneden Allah'a sığınırım."

Rasûlullah'ın (s.a.v.) vefatından az sonra, bu kelimeler onun devamlı duası olmuştu...

Günler geçtikçe onun bu cümleye düşkünlüğü ve fitneden Allah'a sığınması artıyordu...

Sanki günleri yaklaştıkça onun temiz kalbi ortaya çıkacak tehlikeyi seziyordu...

Tehlike ortaya çıkıp fitne alevlenince İbn Sümeyye yerini biliyordu. Sıffın gününde, yardımlaşmanın gerekli olduğuna inandığı bir hak davaya yardım etmek için -daha önce de dediğimiz gibi- 93 yaşındayken kılıcını alarak yerini almıştı...

Bu savaştaki görüşünü şöyle açıklamıştı:

— "Ey insanlar! Osman'ın (r.a.) öcünü istediklerini ileri süren şu topluluğa doğru bizimle birlikte yürüyün. Vallahi, onların maksadı Osman'ın öcünü almak değildir. Fakat onlar, dünyanın tadını almışlar, ondan faydalanmak hoşlarına gitmiştir. Onlar anlamışlardır ki hak, onlarla dünyalık arzu ve isteklerine engel olmaktadır.

İslâm'da onların; müslümanların kendilerine itaatini ve onların idaresine girmelerini gerektiren bir öncelikleri yoktur. Onların kalpleri, kendilerini Hakka uymaya sevkeden Allah korkusunu da bilmez...

Onlar, Osman'ın kanının öcünü istemek iddiasıyla insanları kandırırlar... Aslında onlar zorba kimseler ve saltanat süren kimseler olmaktan başka bir şey istemezler..."

Sonra sancağı eliyle tutup dalgalanmak üzere başların üstüne kaldırdı ve insanların içinde şöyle haykırdı:

— “Canım elinde olana yemin olsun... Ben Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında bu sancakla savaştım. İşte ben, bugün de onunla savaşıyorum...”

Canım elinde olana yemin olsun. Eğer onlar, bizim en son ocağımızı da yenseler, anlardım ki, biz Hak üzerindeyiz, onlar da bâtıldadırlar...”

Bunun üzerine, insanlar Ammar'a tabi oldular. Onun sözlerinin doğruluğuna inandılar.

Ebû Abdîrrahmân es-Sülemî şöyle der:

— “Ali (r.a.) ile birlikte Sıffîn'de bulunduk. Ammâr b. Yasir'in (r.a.) Sıffîn'in hiçbir köşesinde ve vadisinde durmadığını gördüm. Ancak Muhammed'in ashabının sanki, bayraktarıymış gibi Ammar'ın peşinden gittiklerini gördüm.”

Ammar, savaşta çarpışırken kendisinin o savaşın şehidlerinden biri olduğuna inanıyordu...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) verdiği haber, gözlerinin önünde büyük harflerle parlıyordu:

— “Ammar'ı âsî bir topluluk öldürecek...”

Bu yüzden, sesi savaşın ufkunda şu nağmeyle çınılıyordu:

— “Bugün dostlara kavuşacağım.”

Muhammed'e ve arkadaşlarına kavuşacağım!

Sonra Hz. Muâviye ve yanındaki emevîlerin tarafına doğru büyük bir bomba gibi atılır ve kahredici yüksek çığlığını atar:

— “Onun (Kur'an'ın) inmesi üzerine sizinle dövüştük. Bugün onun te'vîlinden dolayı sizinle dövüşüyoruz.

Öyle bir dövüş yapıyoruz ki, o, yolunu dönünceye kadar, başları uydukları yerden ayırıyor ve dostu dostundan ayırıyor.”

Bu şiiriyle o, şunları kastediyordu: Hz. Peygamberin ilk ashabı-ki Ammar da onlardandı- dün başlarında şirkin bayrağını taşımış olan ve müşrik ordularını yöneten Ebû Süfyan olduğu halde Emevîlerle savaşmışlardı.

Dün, onlarla dövüşmüşlerdi. Kur'an-ı Kerim onlara, açıkça Emevîlerle dövüşmeyi emrediyordu. Çünkü onlar müşrikti...

Bugün ise, her ne kadar müslüman olmuşlarsa da, Kur'an-ı Kerim kendilerine açıkça onlarla savaşmayı emretmiyorsa da Ammâr'ın

(r.a.) hakkı araştırmadaki gayreti, Kur'an'ın gaye ve meramlarını anlayışı, gasbedilmiş hakkın sahiplerine iadesine, azgınlık ve fitne ateşi ebedî olarak sönünceye kadar onlarla savaşmaya inanıyordu...

Böylece o, dün Emevîlerle, dîne ve Kur'an'a küfrettikleri için dövüşüklerini kastediyordu...

Bugün ise, onlarla dinden sapmalarından, Kur'an-ı Kerim'i iyi tefsir ve te'vil etmediklerinden, ayetlerini ve meramlarını kendi istek ve gayelerine uydurmaya çalışmalarından dolayı savaşıyorlardı!

O 93 yaşındaydı. Yüce hayatındaki savaşların sonuncusuna katılıyordu. Savaşa gitmeden önce hayata, Hak'ta sebat etme konusundaki son dersini vermiş, hayata yüce, şerefli ve öğretici davranışlarının sonuncusunu bırakmıştı...

Hz. Muâviye'nin adamları mümkün olduğu kadar Ammar'dan uzak durmaya çalışıyorlardı. Öyle ki kendi kılıçları onu öldürmesin de, insanlar onların *âsî topluluk* olduklarını bilmesinler.

Ancak, sanki tek başına bir orduymuş gibi savaşan Ammar'ın cesareti, onlara akıllarını kaybettirmişti. Muâviye'nin askerlerinden bazıları onu öldürmek için fırsat gözlüyorlardı. Nihayet buna imkan bulduklarında onu öldürdüler.

Hz. Muâviye'nin ordusunda birçok yeni müslüman vardı... Bunlar, İslâm'ın Bizans ve Acem'in hakimiyetinden kurtardığı birçok ülkedeki İslâm fethinin davulları çalması üzerine müslüman olmuşlardı. Bunların çoğu Hz. Muâviye'nin isyanının ve Hz Ali'ye (r.a.) biât etmemesinin sebep olduğu iç harbin yakıtı idiler. Onlar harbi iyice alevlendiren yakıt ve yağ oldular...

Eğer işler, ilk müslümanların ellerinde olsaydı, bu tehlikeli ihtilaf barışla bitebilirdi... Fakat mesele, içinden çıkılmaz bir hale gelince ona, İslâm'ın sonu kendilerini ilgilendirmeyen birçok el karıştı. Bu eller savaş ateşini körükleyip iyice tutuşturmaya başladı.

Ertesi gün Ammar'ın şehid edildiğinin haberi yayıldı. Müslümanlar çok önce, Medîne'de mescidi yaparken Rasûlullah'ın (s.a.v.) verdiği şu haberi birbirlerine nakletmeye başladılar:

— "Sümeyye'nin oğluna vah yazık! Onu *âsî bir topluluk* öldürecek..."

İnsanlar şimdi anlamışlardı, kimin âsî topluluk olduğunu... Ammar'ı şehid eden topluluğu... Onu Hz. Muâviye'nin topluluğundan başkası öldürmemişti.

Hız. Ali'nin arkadaşlarının buna inancı arttı...

Hız. Muâviye'nin taraftarlarının içine şüphe girmişti. Bazıları isyana ve Hız. Ali'ye katılmaya hazırlanıyordu.

Hız. Muâviye olayı duyar duymaz bunun gerçek olduğunu ve Rasûlullah'ın (s.a.v.), Ammar'ı âsî bir topluluğun öldüreceğine dair bir gerçeği haber verdiğini halk arasında yaymaya çıktı... Fakat Ammar'ı öldüren kimdi? Daha sonra yanındaki insanların arasında şöyle haykırdı:

— "Onu ancak evinden çıkarıp buraya savaşmaya getirenler öldürmüştür..."

Kalplerinde bu aceleci te'vile sevgisi olan bazı kimseler buna inanıp aldandılar. Çarpışmanın seyri malum vaktine kadar devam etti...

Ammar'ı, Hız. Ali kucığına alıp namazını kıldıkları yere götürdü ve üzerindeki elbiseleriyle birlikte gömdü...

Evet, temiz kanına bulanmış elbiseleriyle... Dünyanın bütün ipek ve atlasları içinde Ammar tipindeki büyük bir şehîde ve velîye kefen olmaya lâyık olanı yoktu.

Müslümanlar hayret içinde kabrinin başında durdular.

Çoktan beri Ammar, savaş alanında onların arasında memleketine hızla götürülürken içi sevinçle dolu olan bir kimse gibi şunu terennüm ediyordu:

— "Bugün dostlara kavuşacağım, Muhammed'e ve arkadaşlarına kavuşacağım!"

Bugün, bildiği ve beklediği bir randevudan dolayı mı onlarla birlikteydi?

Arkadaşları birbirlerine sormaya başladılar...

Birisi arkadaşına şöyle dedi:

— "Medîne'de o günün akşamını hatırlıyor musun? Biz, Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte oturuyorduk... Birden Rasûlullah'ın (s.a.v.) yüzü neşeli bir hal alıp: "Cennet Ammar'a özlem duymaktadır" demişti.

Bir arkadaş ona:

— "Evet" deyip o gün orada bulunan bazı kimseleri de saymıştı... Onların içinde Ali, Selman ve Bilâl de vardı...

Evet, Cennet Ammar'ı özlemişti...

Evet, bütün sorumluluklarını yerine getirinceye ve son görevini yapıncaya kadar mühlet istediğinden cennetin ona hasreti uzamıştı.

O, ciddiyetle sorumluluklarını yerine getirmiş ve sevinç içinde görevlerini yapmıştı.

Onun, cennetlerin ortasından kendisine seslenen özlem çağrısına cevap verme zamanı gelmemiş miydi?

Evet... Onun bu çağrıya cevap verme zamanı gelmişti... İyiliğin karşılığı ancak iyilik değil midir? Böylece mızrağını atıp gitti...

Kabrinin toprağı, arkadaşlarının elleriyle düzeltilirken ruhu oradaki mesut sonuyla, Ammar'a özlemi uzun süren ebedîlik cennetleriyle kucaklaşıyordu.

UBÂDE B. ES-SAMÎT

Allah'ın taraftarları arasında bir nakib...

İşte bu zât, Ensar'dan birisidir. Rasûlullah (s.a.v.) o Ensar hakkında şöyle buyurmuştu:

— “Eğer Ensar bir vadiye veya bir mahalleye yönelseydi, ben de Ensar'ın vadisine ve mahallesine yönelirdim. Eğer hicret olmasaydı mutlaka Ensar'dan birisi olurdum...”

Ubâde b. es-Sâmit, Ensar'dan olduktan sonra, Hz. Peygamberin onların aile ve sülâlelerine nakîbler (başkanlar) tayin ettiği liderlerinden biriydi.

Müslüman olmak üzere Rasûlullah'a (s.a.v.) bey'at etmek için -ki bu bey'at, birinci akabe bey'atı diye meşhurdur- ilk Ensar heyeti Mekke'ye geldiğinde Ubâde (r.a.) İslâm'a koşup bey'at etmek üzere sağ ellerini Rasûlullah'a (s.a.v.) uzatan ve yardım etmek, müslüman olmak üzere onun sağ elini sıkı sıkıya tutan on iki mü'minden birisiydi...

Ertesi yılki hac mevsiminde, ikinci akabe bey'atı yapıp 70 erkek ve kadından oluşan ikinci Ensar heyeti bey'at ettiğinde Ubâde yine heyetin liderlerinden ve Ensar'ın da nakiblerindendi...

Daha sonra olaylar devam eder... Fedakârlık ve cömertlik davranışları birbirini takip eder. Ubâde hiçbir olaydan geri kalmaz ve hiçbir fedakarlıkta cimrilik yapmaz...

Allah ve Rasûlü kendisini seçtikten sonra o, bu tercihin getirdiği bütün sorumlulukları en üstün şekilde yerine getirir...

Onun bütün dostluğu Allah içindir... Bütün itaati Allah içindir. Akrabalarıyla, müttetikleriyle ve düşmanlarıyla olan bütün alakalarını ancak imanı şekillendirir ve bu imanın gerektirdiği ahlaki şekillendirir...

Ubâde'nin ailesi, Medine'deki Benî Kaynuka yahudileriyle yapılmış eski bir anlaşmaya bağlıydı...

Peygamber ve ashabı Medine'ye hicret ettiğinde oradaki yahudiler barış yapmış görünürler. Ancak Bedir savaşıyla, Uhud savaşı arasındaki günlerde Medîne yahudileri tehdit savurmaya başladılar...

Yahudi kabilelerinden biri -Benî Kaynuka- müslümanlara karşı fitne ve kavga sebepleri uydurdular...

Ubâde; onların yaptıklarını görür görmez aralarındaki söz ve anlaşmayı;

— “Ben ancak Allah'ı, O'nun elçisini ve mü'minleri severim” diyerek bozdu.

Onun bu davranışını ve sevgisini selamlamak üzere Kur'an'ın şu ayetleri indi: **“Kim, Allah'ın, Peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki, şüphesiz Allah'tan yana olanlar üstün gelirler.”** (Mâide, 56)

Ayet-i kerime Allah'tan yana olanların üstün olduğunu ilan etmiştir...

Allah'tan yana olanlar, hidayet ve Hak sancağını alarak Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında toplanan ve tarih boyunca, kendi devirlerinde Hâyy ve Kayyûm olan Allah'ın adını tebliğ etmek üzere Peygamberlerinin etrafında toplanan daha önceki mü'minlerin saflarıyla mübârek bir bağlantı meydana getiren kimselerdi...

Allah'tan yana olanlar -bu defa- Muhammed'in ashâbıyla yetinmeyecek, aksine, Allah ve Peygamberine inanan her mü'mini saflarına katarak, Allah; yeryüzüne ve üzerindeki varis oluncaya kadar gelecek nesil ve zamanlara uzanacaktı...

Böylece, onun davranışını selamlamak, sevgi ve imanını yüceltmek üzere hakkında bu ayetin nâzil olduğu adam sadece Medine'

deki Ensar nakîblerinden biri olmayacak, aksine yeryüzünün bütün bölgelerine yayılacak nakîblerinden biri olacaktı...

Evet, Hazreç'ten bir sülâlenin nakîbi olan Ubâde b. es-Sâmit, İslâm'ın öncülerinden biri; adı bir nesil değil, iki nesil değil, üç nesil değil, Allah'ın dileyeceği kadar nesiller, zamanlar ve süreler içinde, yeryüzünün çoğu bölgelerinde bir bayrak gibi dalgalanacak müslüman önderlerden biri olmuştu!

Bir gün o, Rasûlullah'ı (s.a.v.), emîr ve valilerin sorumluluğundan bahsederken dinledi...

Yine onu, müslümanlar hakkında kusur eden ve görevlerine para karıştıranı (yani rüşvet alanı) bekleyen âkıbetten söz ederken dinlemişti. Bundan öyle bir sarsıldı ki, aslâ emir (başkan) olmamaya yemin etti...

Ve yeminini tuttu...

Mü'minlerin emîri Ömer'in (r.a.) halifeliği sırasında Farûk, insanlara öğretmenlik yapmak ve onlara dinlerini öğretmek dışında, onun herhangi bir makama geçmesini kabul ettiremedi...

Evet... Ubâde'nin, kibir, otorite ve zenginlikle çepeçevre sarılmış, hatta dini ve akıbeti hakkında korktuğu tehlikelerle sarılmış diğer işlerden kendini uzaklaştırmak için tercih ettiği yegâne iş buydu...

Böylece üç kişinin üçüncüsü Şâm'a gitmişti. Bu üç kişi; o, Muâz b. Cebel ve Ebû'd-Derdâ idi. -Allah hepsinden razı olsun- Bunlar, gittikleri memleketleri, ilim, fıkıh ve nûrla doldurmuşlardı...

Ubâde, bir süre, kadılık görevini üzerine aldığı Filistin'e gitti. O sırada Filistin'e halife adına Hz. Muâviye hükmediyordu...

Ubâde b. es-Sâmit, Şâm'dayken gözünü hududun gerisine İslâm'ın ve halifeliğin merkezi Medîne-i Münevvere'ye çevirip oraya bakıyordu. Orada, o tipte başkası yaratılmamış birisi olan Ömer b. el-Hattab'ı görüyordu. Sonra gözünü, kaldığı yer olan Filistin'e çeviriyor, orada da Muâviye b. Ebî Süfyan'ı görüyordu...

Ubâde, hayatının en güzel, en büyük ve en verimli günlerini Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte yaşayan ilk topluluktandı... O topluluk ki, mücadele aşkıyla yanıp tutuşan, fedakarlık yapmakta meşhur olan, İslâm'ı korkarak değil, isteyerek kabul eden, canını ve malını Allah'a satan topluluktur... Ubâde, Muhammed'in bizzat elleriyle yetiştirdiği, kendi ruhundan, nûrundan ve yüceliğinden onlara da verdiği topluluktandı... Yaşayan kimseler arasında idarecinin en büyük misali mevcut olunca, Ubâde'nin içi rahatlayıp kalbine güven doluyordu. İşte Medîne'de oturan bu yüce zât, Ömer b. el-Hattab idi...

Ubâde, Muâviye'nin yaptığı işleri bu ölçüyle ölçmeye başlayınca, ikisi arasındaki mesafe geniş olacaktı. Çarpışma kaçınılmaz olacaktı ve de oldu...

Ubâde (r.a.) şöyle der:

“Allah'ın Rasûlü'ne, Allah için, kınayanın kınamasından korkmamaya bey'at ettik...”

Ubâde, bey'atında duranların en iyisi olmuştur... Böylece o, bütün otoritesiyle birlikte Muâviye'den aslâ korkmayacaktır, onun bütün hatalarını gözetleyecektir...

Filistin halkı o sırada bir şeye şahit oldu... Ubâde'nin Muâviye'ye yaptığı cesur çıkışmanın haberleri İslâm ülkelerinden birçoğuna ulaştı... Bu karşı gelme örnek ve yol gösterici oldu...

Muâviye hilmiyle (yumuşaklığıyla) meşhur olmasına rağmen Ubâde'nin tutum ve davranışlarına canı sıkıldı ve bu olaylarda, otoritesinin itibarı için doğrudan doğruya bir tehlike sezdi.

Ubâde, kendi yönünden, Muâviye'yle arasındaki mesafenin git-tikçe açıldığını gördü ve Muâviye'ye:

— “Vallahi, seninle aynı yerde aslâ oturamam” deyip Medîne'ye gitmek üzere Filistin'den ayrıldı...

Mü'minlerin emîri Hz. Ömer (r.a.) çok akıllı ve uzak görüşlüydü... O, zekasına güvenip onu hesapsızca kullanan Muâviye benzeri valileri, müttakî, zahid, öğüt verici ve ihlaslı bazı sahabîlerle kuşatma-

dan valilikte bırakmama konusunda çok titizdi. Böyle yapıyordu. Çünkü bu sahâbiler, tayin edilen valîlerin hırs ve arzularını dizginliyorlar, o valilere ve halka Hz. Peygamber'in (s.a.v.) günlerini devamlı hatırlatıyorlardı... Bu yüzden, Emîru'l-Mü'minin, Medîne'ye dönen Ubâde b. es-Sâmit'i görür görmez:

— “Ubâde! Gelmene sebep nedir?” diye sordu.

Ubâde, Muâviye ile aralarında geçenleri anlatınca Hz. Ömer ona:

— “Yerine dön, içinde senin gibisi olmayan bir yeri Allah kahretsin!” dedi.

Daha sonra Hz. Ömer, Muâviye'ye bir mektup yazdı. O mektupta şu cümle yer alıyordu:

— “Sen, Ubâde'ye emirlik yapmayacaksın!”

Evet... Ubâde kendinin emiriydi... Ömeru'l-Faruk, birisini böyle yüceltirse o elbette yüce olur. Ubâde, imanında, vicdanının ve hayatının düzgünlüğünde büyük idi...

Hicretin 34. yılında, Ensar'ın ve İslâm'ın nakîblerinden olan bu dürüst nakîb hayatta iyi bir hatıra bırakarak Filistin topraklarındaki Ramle'de vefat etmiştir...

OSMAN B. MAZ'ÛN

Ma'bedi hayat olan âbid...

Eğer Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabını İslâm'daki önceliğine göre sıralamak istersen, on dört rakamına geldiğinde, o rakamın Osman b. Maz'ûn'a ait olduğunu görürsün.

Şunu bil ki; bu Osman b. Maz'ûn, Medine'de vefat eden Bâki mezarlığına defnedilen ilk muhâcirdir.

Son olarak şunu da bil ki, şu anda hayatını okuduğun bu yüce sahâbî, büyük bir âbiddi... İnzivâya çekilen âbidlerden değil, aksine hayat âbidlerindendi.

Evet... Hayat bütün gençliğiyle, sorumluluklarıyla ve faziletleriyle onun ma'bedi idi...

Onun âbidliği, Hak yolunda devamlı bir çalışma, hayır ve salâh yolunda devamlı bir fedakârlıktı.

İslâm'ın taze, nemli ışığı Rasûlullah'ın (s.a.v.) kalbinden çıkıp gizlice söylediği sözleri, bazı kulaklara aktığında...

Osman b. Maz'ûn, Allah'a koşup onun elçisinin etrafında toplanan bir avuç azınlıktan biriydi...

O sırada sabırlı ve dirençli mü'minlerin başına gelen ezâ ve celâlar onun başına da gelmişti...

Rasûlullah (s.a.v.), Habeşistan'a hicret etmelerini emrederek ve işkence karşısında tek başına kalmayı tercih ederek bu mazlum mü'min azınlığı memnûniyetle kabul ettiğinde, Osman b. Maz'ûn, Allah'ın

düşmanı Ebû Cehil'in hilelerinden, Kureyş'in tehditlerinden ve onların işkencelerinin şiddetinden uzak ülkelere doğru yönünü çevirerek oğlu es-Sâib'i de yanına alarak hicret edenlerin ilk grubunun başkanıydı...

Birinci ve ikinci, her iki hicrette Habeşistan'a hicret edenlerinki gibi, Osman b. Maz'ûn'un sadece İslâm'a bağlılığı arttı...

Gerçek şu ki, Habeşistan'a yapılan iki hicret, İslâm davasında tek ve şerefli bir olayı temsil eder... Rasûlullah'a (s.a.v.) inanıp onu tasdik eden ve onunla birlikte indirilen nûra tâbî olanlar, bütün sapıklık ve cehâletleriyle putçuluktan bıkmışlardı. Onlar artık taştan veya çamurdan yapılmış putlara tapmayı hazmedemedikleri sağlam bir karaktere sahiptiler...

Onlar Habeşistan'a hicret ettiklerinde, orada semavî ve düzenli bir dinle karşılaştılar. O dinin kiliseleri, âlimleri ve rahipleri vardı... Bu din, -onların o dine bakışı ne olursa olsun- kendi memleketlerinde ortaya çıkardıkları putçuluktan, bilinen şekliyle ve geride bıraktıkları usulleriyle putlara tapmaktan uzaktı...

Habeşistan'daki kilise adamlarının, bu göçmenlerin kendi dinlerine meyletmelerini sağlamak ve bir din olarak hristiyanlığa inandırmak için birçok gayret sarfetmiş olmaları gerekir...

Bütün bunlarla birlikte, bu muhacirlerin tek olan Allah'a ibadet etmek, barış günlerinde, mescidde; şirk güçleri harbe zorladığında, savaş meydanında; büyük Peygamberlerinin arkasındaki yerlerini almak için sevgili ülkelerine dönecekleri o yakın günü hasret ve endişe içinde bekleyerek, İslâm'a ve Allah'ın Rasûlü Muhammed'e olan derin sevgileriyle kaldıklarını görüyoruz...

Böylece muhacirler Habeşistan'da güven ve huzur içinde yaşadılar... Amcasının oğlu Umeyye b. Halef'in hilelerinin kendisine ve başkalarına yaptığı ezaları cefaları gurbetteyken unutmamış olan Osman b. Maz'ûn da onlarla birlikte yaşadı. O, onu hicretmek ve tehdit etmekle kendini tesellî ediyordu:

"Tüyleri seninle anlaşımayan oklara tüy takıyorsun,

Sen, bütün tüyleri sana ait olan okları düzeltiyorsun,

Sen yüce ve aziz kavimlerle savaştın,

Sen kendilerinden korktuğun kavimleri mahvettin.

Bir gün başına bir belâ gelir ve seni, yaptığın şeyden, aşağı (gördüğün) insanlar vazgeçirirse öğreneceksin."

Muhacirler, hicret ettikleri yerde Allah'a ibadet edip bildikleri Kur'an ayetlerini incelerlerken ve -gurbette olmalarına rağmen- benzersiz bir ruh heyecanı taşırlarken onlara; Kureyş'in İslâm'a girip Hz. Peygamberle birlikte tek ve Kahhâr olan Allah'a secde ettiklerine dair peşpeşe haberler gelmeye başladı...

Bu arada muhacirler eşyalarını yüklenip özlem ve hasretleri daha önde Mekke'ye uçtular...

Ancak onlar Mekke'nin tepelerine yaklaşır yaklaşmaz, Kureyş'in müslüman olduğuna dair kendilerine ulaşan haberlerin yalan olduğunu anladılar...

Daha o an pişman oldular ve acele ettiklerinin farkına vardılar... Fakat şu Mekke, gözlerinin önündeyken nereye gidebilirlerdi?

Mekke müşrikleri uzun zamandır, peşinde oldukları ve avlamak için ağlarını attıkları avın gelişini duydular... İşte şimdi tam zamanıydı. Fırsat doğmuştu. Avı kendi kaderi getirmişti...

O gün, "himâyecilik" Arapların kutsal ve saygı duyulan âdetlerinden biriydi. Zayıf bir adam Kureyşli bir efendinin himayesine girdiği zaman o, kanının dökülmesine müsaade edilmeyen; kendisine güvenin sarsılmadığı güçlü bir himayede olurdu.

Yurtlarına dönen kimseler bir himaye elde edebilmede aynı seviyede değildiler...

Bundan dolayı, onlardan az sayıda kişi himâye elde etmişti. Bunların arasında Velîd b. el-Muğîre'nin himayesine giren Osman b. Maz'ûn da vardı.

Böylece o, Mekke'ye güven ve huzur içinde girdi. Mekke'nin yollarından geçip gitti. Hiç bir zulüm ve kötülük görmedi...

Fakat Kur'an ve Hz. Muhammed'in terbiye ettiği İbn Maz'ûn onların etrafında dönüyor ve kendileri için bir himaye ve himayeci bulamayan fakir ve zayıf müslüman kardeşlerini görüyordu... Onları her taraftan işkencenin sardığını, her yolda zulmün takip ettiğini görüyordu... O kavminin eziyetlerinden uzak olarak yolunda yürürken hür ruhu kabarıyor, asil vicdanı kaynıyor ve içi içine sığmıyordu. Evinden, el-Velîd'in himayesinden çıkmaya, Allah'ın yolundaki eziyetin lezzetini tadan, inanan dünyanın öncüleri ve yarın her tarafından iman, tevhit ve nûr fişkıracak bir dünyanın müjdecileri olan müslüman kardeşlerine

benzeme şerefini kendisine haram kılan bu himayeyi sırtından atmaya karar vererek çıkıyordu...

Olanları bize anlatması için sözü, olayı bizzat yaşayan kimseye bırakalım:

“Osman b. Maz'ûn, Velîd b. el-Muğîre'nin himayesinde yaşarken, Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashabının başına gelenleri görünce şöyle dedi: “Vallahi, arkadaşlarım ve dindaşlarım, benim görmediğim eziyet ve kötülüklerle karşılaşırken, müşrik bir adamın himayesinde yaşamak benim için büyük bir ayıptır.”

Velîd b. el-Muğîre'ye gidip:

— “Ey Ebû Abdî's-Şems! Senin üzerine aldığın himaye sona erdi. Artık senin himayeni kabul etmiyorum” dedi.

Velîd de ona:

— “Niçin? Kardeşimin oğlu! Belki kaviminden birisi yine sana eziyet edebilir?...” dedi.

Osman:

— “Hayır, ben artık Allah'ın himayesini kabul ediyorum. Ondan başkasının himayesine girmek istemiyorum...” diye cevap verdi.

— “Öyleyse, Kâbe'ye git ve daha önce açıkça benim himayemi istediğin gibi, şimdi de benim himâyemi reddettiğini açıkça söyle...”

İkisi birlikte Kâbe'ye gittiler ve Velîd:

— “Bu Osman, artık benim himayemi kabul etmediğini söylemeye gelmiş” dedi.

Osman:

— “Doğru söylüyor... Ben onun vefalı ve iyi bir himayeci olduğunu gördüm. Ama Allah'tan başkasının himayesine sığınmamayı arzu ettim...” dedi.

Osman, Lebîd b. Rabîa'nın şiir okuduğu Kureyş'in toplantı yerlerinden birine gitti ve onların yanına oturdu: Lebîd:

— “Şüphesiz, Allah'tan başka her şey bâtıldır” dedi.

Osman:

— “Doğru söyledin” dedi.

Lebîd:

— “Her nimet mutlaka yok olacaktır” deyince, Osman:

— “Yalan söyledin, cennet nimetleri yok olmaz” diye cevap verdi. Bunun üzerine Lebîd:

— “Eskiden sizin toplantılarınıza katılanlara böyle davranılmazdı. Bu ne zaman çıktı?” dedi.

Oradakilerden birisi:

— “Bu beyinsiz bizim dinimizi terketti. Söylediği sözden dolayı canını hiç sıkma” dedi.

Osman b. Maz'ûn ona cevap verince öfkeleniler. Adam kalkıp Osman'ın yanına geldi ve ona bir tokat attı. Tokat gözüne isabet etti. Osman'a yakın bir yerde oturmakta olan el-Velîd, onun başına gelenleri görüyordu. Bunun üzerine şöyle dedi:

— “Evet, kardeşimin oğlu! Eğer gözün uğradığı beladan kendini koruyabilseydi, sen de güçlü bir himayede olurdun...”

Osman da:

— “Vallahî, sağlam gözüm de, Allah yolunda böyle bir şeye muhtaçtır... Şüphesiz ben, senden daha üstün ve daha güçlü birinin himayesindeyim, ey Ebû Abdîşems” dedi.

Velid:

— “Gel yeğenim! İstersen, yine himayeme dön...” dedi.

İbn Maz'ûn:

— “Hayır...” diye cevap verdi.

İbn Maz'ûn gözü ağrı ve sancıya dayanamazken ruhundan afiyet, sağlamlık ve sevinç fışkırır bir halde olay yerini terketti.

Yolda, şu şiirini söyleye söyleye evine gitti:

— “Eğer gözüme Allah rızası için, hidayete ermeyen dini inkar eden kişinin elleri ulaşmışsa,

Rahman olan Allah ona karşılık bana sevap verdi.

Ey kavmim! Rahman'ın hoşnut kaldığı kimse mesud olur.

Siz, sapık ve yolunu şaşırmış deseniz de,

Ben Peygamber (s.a.v.) Muhammed'in dini üzerinde yaşıyorum.

Ben bu yaptığımın Allah'ın rızasını istiyorum.

Bize saldırıp zulmeden kimselere rağmen,

Hak olan bizim dinimizdir.”

Osman b. Maz'ûn böylece darb-ı mesel olmuştu. Tabii, buna lâyıktı...

Böylece hayat, bu eşsiz davranışıyla ve şu ebedi şahane sözleriyle bütün kainatı duygulandıran büyük bir insanı tanımıştı:

— “Vallahi, sağlam gözüm de Allah yolunda böyle bir şeye muhtaçtır. Şüphesiz, ben senden daha üstün ve daha güçlü birinin himayesindeyim...”

Osman, Velîd'in himayesini reddettikten sonra, Kureys'ten ezâ ve cefayı tatmaya başladı. Bununla son derece mutluydu... Bu eza ve cefa onun için imanı pişirip olgunlaştıran bir ateş mesabesindeydi.

Böylece o, hiçbir yasak kendilerini korkutmaksızın ve hiçbir saldırı onları engellemeksizin mü'min kardeşleriyle birlikte yürüdü!...

Osman artık Ebû Cehil, Ebû Leheb, Ümeyye ve Utbe'nin bulunmadığı ve uykusuz bırakmadığı Medine'ye hicret eder... Uzun zamandır, gecelerini zehir eden, gündüzlerini de burnundan getiren zulümler de artık orada yoktur...

Güçlüğü, meşakkati ve şiddeti son haddine varan bir imtihanda sabır ve azimleriyle başarılı olan, Medine'ye dinlenmek ve tembellik yapmak için değil, oranın geniş kapısından, Allah'ın sancağını yüklenerek ve onun kelimelerini, ayetlerini ve hidayetini müjdelemek üzere, yeryüzünün bütün bölgelerine gitmek için hicret eden yüce arkadaşlarıyla birlikte Medine'ye gider...

Nurlu hicret yurdunda, Osman b. Maz'ûn'un cevheri ve eşsiz yüce hakikati ortaya çıkar. O, bir âbiddir, zâhiddir, her şeyi bırakıp Allah'a yönelen, ona tevbe ve ibadetle meşgul olan bir kişidir...

O, hayatı terkedip mâbedine çekilmeyen büyük örnek bir âbiddir.

Hatta o, hayatı ameliyle ve Allah yolunda cihadiyla dolduran bir âbiddir.

Evet...

O geceleyin ibadet eden, gündüz savaş için ata binen birisidir. Hattâ o, gece gündüz ibadet eden ve yine gece gündüz ata binip savaşan birisidir...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ashâbı, bilhassa hayatlarının bu döneminde, hepsi zühd ve inziva ruhunu taşısalar, İbn Maz'ûn'un bu alanda hususi bir kişiliği olurdu... Çünkü o, zühdünde ve fedakarlığında çok ileri gitmişti... Bütün hayatını, gece gündüz, devamlı ve nurlu bir namaza, uzun ve tatlı bir tesbihe vermiştir.

O, ibadete dalmanın tadını alır almaz, insanları hayatın nimetlerine bağlayan bütün sebepleri kesmeye niyet etti...

Artık o, sadece kaba elbise giyiyor, katıksız ekmek yiyordu...

Bir gün o, Rasûlullah (s.a.v.) ashâbıyla otururken mescide girdi. Üzerinde tamamen yırtılmış bir elbise vardı. O yırtığı bir post parçasıyla yamamıştı. Rasûlullah (s.a.v.) ona acıdı, ashâbı da ağladı. Peygamber onlara şöyle dedi:

— “Sizden birinizin giderken bir elbise; gelirken bir başka elbise giydiği, önüne bir tabak konulduğu, sonra başka bir tabak kaldırıldığı, Kâbe'nin örtüldüğü gibi evlerinizi örttüğünüz gün siz nasıl olursunuz acaba?

Ashab:

— “Ya Rasûlallah! Biz bolluğa ve rahat yaşamaya kavuştuğumuz için böyle olmasını istiyoruz...” dediler.

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— “Bu mutlaka olacak... Ve siz bugün, o günkü halinizden daha iyisiniz...”

Şurası kesindir ki; İbn Maz'ûn bu sözleri dinledikten sonra daha çok güç olana koşmuş, nîmetten daha çok kaçmıştı.

Hatta Rasûlullah'ın (s.a.v.) haberi olmasaydı o hanımıyla da ilişkisini kesmişti. Ama Rasûlullah (s.a.v.) onu çağırıp:

— “Ailenin de sende hakkı vardır” demiştir.

Rasûlullah (s.a.v.) onu çok sevmiştir.

Medine'de vefat eden ve cennetin yolunu arayan ilk muhacirin temiz ruhu, öteki aleme göç etmeye hazırlandığı sırada, Rasûlullah (s.a.v.) yanındaydı...

Öpmek ve şefkatli gözlerinden akan gözyaşlarıyla onu kokulamak için alnının üzerine eğildi. Ölüm anında, en parlak ve en güzel şekliyle görülen Osman'ın yüzü, Rasûlullah'ın gözyaşlarıyla kokulandı...

Rasûlullah (s.a.v.) sevgili sahabîsini uğurlarken:

— “Ey Ebû's-Saib (Osman)! Allah sana rahmet etsin... Dünyadan çekip gittin. Ama ne sen ona iltifat ettin, ne de o sana...”

Sevgili Peygamber (s.a.v.) vefat ettikten sonra, sahabisini unutmayıp onu devamlı anar ve överdi...

Hatta kızı Rukiyye vefat ettiğinde, onu şu sözlerle uğurlamıştı:

— “Bizim hayırlı selefimiz Osman b. Maz'ûn'a kavuş!...”

ABDULLAH B. RAVAHA

Ey nefis! Eğer öldürülmezsen ölürsün...

Rasûlullah (s.a.v.), ilk Akabe bey'atında, Ensar'dan on iki nakîble anlaşmak üzere, Mekke tepelerinde, Kureyş kâfirlerinden gizli olarak Medine'den gelen heyetle biraraya geldiğinde, Abdullah b. Ravaha, yaptıkları bey'atlar, o sırada Allah'ın dîni İslâm için şahane bir hareket olan, hicreti hazırlayan ve İslâm'ın Medîne'ye taşıyıcıları olan o nakîblerden birisiydi...

Ertesi yıl, Rasûlullah (s.a.v.) ikinci Akabe bey'atında Medîne'li 73 Ensar'la anlaştığı sırada, büyük İbn Ravaha yine bey'at eden nakîblerden birisiydi.

Peygamberin ve ashabının Medîne'ye hicret edip oraya yerleşmelerinden sonra, Ensar arasında dinin zaferi ve onun ayakta durması için en çok gayret gösteren Ensarlıydı. Yine müslümanlar hicret etmeden önce Medine halkının, kral yapmak için taç giydirmeye hazırlandıkları, kaybolan fırsatın acılığının boğazından gitmediği ve kafasını artık İslâm'a tuzak kurmada kullanan Abdullah b. Ubeyy'in entrikalarına karşı en çok dikkat edenlerdendi.

Abdullah b. Ravaha basiretle bu belâyı takip etmeye başlayınca, İbn Ubeyy'in entrikaları kendi aleyhine çıktı ve hiçbir şey yapamaz oldu.

İbn Ravaha (r.a.), yazı yazmaya pek vakit ayrılmayan bir çevrede yazı yazan birisiydi...

O, şairdi de... Şiir ağzından, tatlı ve güçlü bir şekilde çıkardı...

O, müslüman olur olmaz şairlik gücünü İslâm'ın hizmetine adadı...

Peygamber onun şiirlerini sever, onun çok şiir söylemesini isterdi...

Bir gün Rasûlullah (s.a.v.) ashabıyla birlikte otururken Abdullah b. Ravaha çıkageldi ve Hz. Peygamber ona sordu:

— “Şiir söylemek istediğinde nasıl söylersin?”

Abdullah ona cevap verdi:

— “O konuda düşünür ve sonra söylerim.”

O anda içinden geldiği şekilde şu şiiri söylemeye başladı:

— “Ey hayırlı Haşimoğulları! Allah sadece sizi bütün insanlara üstün kıldı, sende hayır olduğunu iyice anladım.

Ben onu, baktıkları şeyde onlardan farklı bir ferasetle biliyorum.

Eğer sen isteseydin veya bazılarından işinin halli için yardım isteseydin, onlar vermezler ve yardım da etmezlerdi.

Allah, sana verdi güzelliği, Musa'nın adını devamlı kıldığı gibi, devamlı kılsın. Muzaffer kılınmış kimseler gibi seni de muzaffer kılsın.”

Rasûlullah (s.a.v.) bundan memnûn olup:

— “Allah seni de İslâm'da daim ve sabit kılsın” buyurdu.

Peygamber kaza umresinde Kâbe'yi tavaf ettiği esnâda, Abdullah b. Ravaha önünde şu şiiri söylüyordu:

— “Allah'ım! Sen olmasan hidayet yolunu bulamaz, sadaka veremez, namaz kılmazdık.

Üzerimize bir huzur indir, musibetle karşılaştığımız zaman ayaklarımızı sabit kıl.

Düşmanlar bize karşı azıp kudurdular, fakat fitne çıkarmak istedikleri zaman çekindik, katılmadık.”

Müslümanlar da onun güzel şiirini tekrar ediyorlardı.

Şâir Abdullah b. Ravaha, **“Şâirlere ancak azgınlar uyar.”** (Şuârâ, 224) ayet-i kerimesi nazil olunca çok üzülür. Ama: **“Ancak inanıp yararlı**

iş işleyenler, Allah'ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında haklarını alanlar bunun dışındadır" (Şuâra, 227) ayeti nazil olunca da neş'esi yerine gelir.

İslâm kendini savunmak için savaşımaya mecbur kalınca, İbn Ravaha şiirindeki: "Ey nefis! Eğer öldürülmezsen ölürsün" sözlerini devamlı parola yaparak, her savaşta müşriklerin içinde:

— "Ey kâfir oğulları! Onun (Rasûlullah'ın) yolundan çekilin,
Çekilin, bütün hayırlar Allah'ın Rasûlündedir" diye haykırarak,
Bedir, Uhud, Hendek, Hudeybiye ve Hayber'de kılıcını taşıyordu.

Mute savaşı geldi...

Abdullah, komutanların üçüncüsüydü.

İbn Ravaha (r.a.) ve ordu Medîne'den ayrılmak için hazırlanmaya başladılar...

Abdullah b. Ravaha şu şiiri söyleyerek bekliyordu:

"Fakat ben Rahmân'dan mağfîret ve ağızdan köpük fışkırtan tesirli bir kılıç darbesi istiyorum.

Veya çok susuz birinin elleriyle hazırlanmış karnı ve ciğeri delen bir mızrak yarası istiyorum.

Nihayet, benim kabrime uğradıklarında "Allah'ın doğru yolu gösterdiği asker! O doğruyu bulmuş" denilsin istiyorum."

Evet... Bu onun idealiydi, ondan başka bir şey istemiyordu... Kendisini muzaffer şehidlerin âlemine götürecek bir kılıç darbesi veya bir mızrak darbesi!

Ordu Mute'ye hareket etti, müslümanlar düşmanlarına baktıklarında, Bizans ordusunun iki yüz bin savaşçı kadar olduklarını tahmin ettiler... Çünkü sonu gelmeyen saflar ve hesabın üstüne çıkan sayılar gördüler...

Müslümanlar kendilerinin azıcık sayılarına bakıp korkudan dilleri tutuldu...

Bazıları: "Rasûlullah'a (s.a.v.) adam gönderip düşmanımızın sayısını haber verelim. O bize, ya takviye gönderir, ya da savaşmamızı emreder ve biz de emre itaat ederiz" dediler...

Ancak İbn Ravaha, gün gibi, safların ortasında kalkıp onlara:

— "Ey kavmim! Vallahi biz, düşmanlarımızla, sayı, güç ve çokluk sebepleriyle dövüşmeyiz...

Biz ancak, şerefimizi yükselten müslümanlık için savaşırız...

Haydi ilerleyiniz... Bu sâyede iki güzel sonuçtan birisine erişiriz: Ya gazi oluruz, ya da şehîd..." dedi.

Sayıcı az, imanca çok olan müslümanlar şöyle fısıldadılar:

— "Vallahi, İbn Ravaha doğru söyledi."

Ordu, azıcık sayıyla, iki yüz bin kişilik Bizanslıyla, korkunç savaş için hedefine doğru yürüdü...

İki ordu karşılaştı...

Birinci komutan Zeyd b. Harise şereflice şehid düştü...

İkinci komutan Cafer b. Talib onu takip etti ve nihayet gipta edilecek ve yüce bir şekilde şehidliğe kavuştu...

Üçüncü komutan Abdullah b. Ravaha, Cafer'in elinden sancağı aldı... Savaş son haddine ulaştı. Bir avuç müslüman topluluğu Herakliyüs'ün yığıldığı güçlü ve gürültülü ordunun ortasında yok olmak üzereydi.

İbn Ravaha bir er olarak savaşırken, hiç tereddütsüz ve hiçbir şeye aldırmaksızın çarpışıyordu...

Ama şimdi, bir ordunun komutanı olmuş ve kendi hayatından sorumlu hale gelmişti. Karşısında Bizanslı belâsı vardı. Sanki ona bir tereddüt ve korku duygusu gelmişti. Fakat kendisini tehlikeye atacak bütün güçleri yardıma çağırmakta gecikmedi ve şöyle haykırdı:

Ey nefis! Yemin ettim. Sen mutlaka O'na gideceksin.

Bana ne oluyor da senin cenneti istemediğini görüyorum?

Ey nefis! Eğer öldürülmezsen ölürsün,

Bu, ölümün ecelidir. Sen onu tatmış durumdasın.

Sen istemedin ama sana verildi.

Eğer o ikisi gibi yaparsan sana hidayet verilir."

Bu son mısra ile kendisinden önce şehîd olan iki arkadaşı Zeyd ve Ca'fer'i kastediyordu...

"Eğer o ikisi gibi yaparsan sana hidayet verilir..."

Ve fırtına gibi Bizanslıların üzerine esti.

Eğer, bugün cennetle randevusunun olduğuna dair daha önce bir belge olmasaydı, savaşan toplulukları yok edinceye kadar kılıcıyla dövüşürdü... Fakat göç saati, Allah'a gidişin başlangıcını ilan etmek üzere çaldı ve şehid olarak gitti...

Cesedi düştü ve temiz, ölümü arayan ruhu Refik-i A'lâ'ya yükseldi...

En değerli idealleri gerçekleşmişti:

"Nihayet, benim kabrime uğradıklarında: Allah'ın doğru yolu gösterdiği asker! O doğruyu bulmuş denilsin istiyorum."

Evet... Ey İbn Ravaha!

Ey Allah'ın doğru yolu gösterdiği asker! O doğruyu bulmuş!

Suriye'deki Belka topraklarında savaş devam ederken, Medîne'-de, aralarında konuşmak üzere Rasûlullah (s.a.v.) ashabıyla oturuyordu...

Konuşma neş'e ve huzur içinde geçerken birden bire, Rasûlullah (s.a.v.) sustu ve gözlerini bir süre kapattı... Sonra, üzüntü ve şefkatin ıslattığı parlak bir ışığın gözlerinden çıkması için göz kapaklarını kaldırdı!

Üzgün bakışlarını ashabının yüzlerinde gezdirdikten sonra:

— "Sancağı Zeyd b. Harise aldı ve şehid edilinceye kadar elinde sancakla savaştı... Sonra onu Ca'fer aldı ve o da şehid edilinceye kadar elinde sancakla savaştı" buyurdu.

Biraz sustuktan sonra:

— "Sonra sancağı Abdullah b. Ravaha aldı ve o da şehid edilinceye kadar, elinde sancakla savaştı..." dedi.

Bir süre daha sustu... Neş'eli, huzurlu ve hasret duyan bir gülümsemeyle gözleri parlayarak:

— “Onlar cennette, benim yanıma yükseltildiler!”

Ne şerefli bir yolculuktu...

Ne mutlu bir anlaşmaydı...

Savaşa hep birlikte gitmişlerdi...

Cennete hep birlikte yükselmişlerdi...

Onların ebedî hatıralarına gönderilmiş en hayırlı selam, Rasûlullah'ın (s.a.v.) şu sözleriydi:

— “Onlar cennette benim yanıma yükseltildiler!...”

HALİD B. EL-VELİD

O uyumaz, uyuyan kimseyi de bırakmaz!

Onun durumu ne tuhaftır!

O, Uhud gününde müslümanlara saldıran, diğer günlerde de İslâm'ın düşmanlarına saldıran kişidir...

Şimdi başlangıcından itibaren onun hikayesine gelelim...

Fakat hangi başlangıç?

Kendisi, hayatının başlangıcı olarak sadece, bey'at etmek üzere Rasûlullah'la (s.a.v.) el sıkıştığı günü biliyor...

Eğer mümkün olsa, o günden önceki bütün yılları ve günleri ömründen ve hayatından söküp atacaktı...

O halde, biz de onunla birlikte sevdiği, kalbinin Allah'a huşû duyduğu, ruhunun Rahman'dan aldığı, bunun üzerine, boş günlerinde bâtıla yardım etmenin günahlarını omzundan atmak üzere, Allah'ın dinine, elçisine ve Hak yolunda büyük şehadete hasretinden dolayı yerinde duramadığı o güzel andan başlayalım...

Bir gün nefsiyle başbaşa kalıp, her gün sancaklarının parlaklığı ve yüksekliği artan yeni din hakkında düşündü ve Allâmü'l-Guyûb (gaybleri çok iyi bilen) olan Allah'tan kendisine herhangi bir sebeple

hidayeti uzatmasını istedi... Ve temiz kalbinde imanın müjdeleri parlardı. Şöyle dedi:

— “Vallahi, işleri yoluna girdi... Bu zatın peygamber olduğu kesin... Ama, ne zaman? Gidip müslüman olayım...”

Şimdi, Rasûlullah'a (s.a.v.) gidişini ve mü'minler kafillesi içinde yerini almak için Mekke'den Medîne'ye yolculuğunu bize anlatması için ona kulak verelim:

“Bana arkadaş olacak kimseler bulmak istedim. Osman b. Talha'yla karşılaştım. Arzu ettiğim şeyi ona anlattım. O da hemen kabul etti. Hep birlikte çıktık. Seher vakti yola koyulduk. Ovada giderken, Amr b. el-As'la karşılaştık. Bize merhaba dedi. Biz de merhaba diye cevap verdik...

— “Nereye gidiyorsunuz?” dedi. Biz de durumu açıkladık. O da: “Kendisinin de müslüman olmak için Rasûlullah'a (s.a.v.) gitmek istediğini” söyledi.

Onu da yanımıza aldık ve 8 nci senenin safer ayının ilk günü Medîne'ye geldik. Rasûlullah'ı (s.a.v.) görünce, Peygambere verilen şekilde ona selâm verdim. O güler yüzle selamımı aldı. Arkasından kelime-i şehâdeti getirerek müslüman oldum.

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle dedi:

— “Senin akıllı olduğunu biliyor, bunun seni selâmet ve hayra eristireceğini umuyordum.”

Rasûlullah'a (s.a.v.) beyat ettikten sonra:

— “Benim günahlarımı bağışlaması için Allah'a dua etmeni istiyorum” dedim. O da şöyle buyurdu:

— “İslâm, daha önce işlenmiş günahları, saymaz, siler.”

Ben de:

— “Yâ Rasûlallah! Bunu yapmanı istiyorum” dedim.

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.):

— “Allah'ım! Senin yolundan yüz çevirme konusunda yaptığı şeylerden dolayı Halid b. el-Velîd'i bağışla” dedi.

Amr b. el-As ve Osman b. Talhâ da ilerleyip müslüman oldular ve Allah'ın Rasûlü'ne bey'at ettiler...

Peygambere söylediği sözü gördünüz mü? "Allah yolundan yüz çevirme konusunda bütün yaptıklarımı bağışlaması için Allah'a dua etmeni istiyorum?..."

Görüşünü ve bâsiretini bu ibare üzerine kuran; Allah'ın kılıcının ve İslâm kahramanının hayatında bilmecelelere benzeyen davranışları iyi anlayabilecektir...

Onun hayatını anlatırken bu davranışlara vardığımızda, bu cümle onları anlamak ve açıklamak için delilimiz olacaktır.

Gelelim şimdi, yeni müslüman olan Halid'le birlikte Kureyş'in süvarisinin onların atlarına ait dizginlerinin sahibinin; savaş dünyasında bütün Arapların dahisinin; babalarının ve kavminin şereflilerinin ilahlarına sırtını döndüğünü göreceğiz. Onun Peygamber ve müslümanlarla birlikte, Allah'ın kendisine Muhammed'in ve kelime-i tevhidin sancağı altında yeni bir dünyaya yöneldiğini göreceğiz...

Öyleyse, müslüman olduktan sonra Halid'in hayret verici mücadeleye dolu yaşamını göreceğiz!

Mûte savaşının kahramanları üç şehitle, Zeyd b. Harise, Cafer b. Ebî Talib ve Abdullah b. Ravaha ile ilgili haberi hatırlıyor musunuz?

Bunlar, Suriye topraklarındaki Mûte savaşının kahramanlarıydılar... Bu, Bizanslıların iki yüz bin kişiyi getirdikleri ve müslümanların benzersiz bir şekilde çarpıştıkları bir savaştı...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) üç komutanının da şehid olduğunu haber verdiği hüznü yüce cümleyi hatırlıyor musunuz? O şöyle buyuruyordu:

— "Sancağı Zeyd b. Harise aldı ve şehid oluncaya kadar elinde sancakla dövüştü...

Daha sonra sancağı Ca'fer aldı. Şehid oluncaya kadar o da elinde sancak olduğu halde dövüştü...

Sonra da sancağı Abdulah b. Ravaha alıp elinde sancak olduğu halde, şehid oluncaya kadar dövüştü..."

Rasûlullah'ın (s.a.v.) bu sözlerinin devamını, bu bölümde anlatmak için saklamıştık. İşte devamı:

“Sonra sancağı, Allah'ın kılıçlarından olan bir kılıç aldı ve Allah fethi onun vasıtasıyla nasip etti...”

Bu kahraman kimdi acaba?

İşte bu, Rasûlullah'ın (s.a.v.) orduya komutan tayin ettiği üç kişinin komutası altında, normal bir er olarak Mûte savaşına koşan Halid b. el-Velîd'di. O üç komutan da Zeyd, Cafer ve İbn Ravaha ve yine aynı sırayla savaş meydanında şehîd edilen kişilerdi...

Komutanların sonuncusu şehid olarak yere yıkıldıktan sonra Sabit b. Akram sancağa koşup eline aldı ve karışıklık, saflarını dağıtmasın diye müslüman ordusunun ortasında havaya kaldırdı...

Sabit sancağı eline alır almaz, hemen Halid b. el-Velîd'e yöneldi ve ona şöyle dedi:

— “Sancağı al, Ebû Süleyman!”

Halid, yeni müslüman olmuş birisi olarak; ondan önce müslüman olmuş Ensar ve Muhacirlerin bulunduğu bir topluluğa komutan olma hakkına sahip olmadığı görüşündeydi.

Edeb, tevazu, anlayış ve faziletler... İşte o, bunların hepsine lâ-yık birisiydi.

Sabit b. Akram'a şu cevabı verdi:

— “Hayır... Ben sancağı alamam. Buna sen daha lâ-yıksın... Sen hem yaşça büyüsun, hem de Bedir savaşına katıldın...”

Sabit de ona şöyle cevap verdi:

— “Sancağı sen al, çünkü savaşmayı sen benden daha iyi bilirsin. Vallahi ben sancağı, sadece sana vermek için aldım.”

Daha sonra Akram müslümanların arasında şöyle haykırdı:

— “Halid'in komutanlığına razı oluyor musunuz?”

Onlar da:

— “Evet...” dediler.

Bu üstün şahsiyet atına bindi. Sanki o, Rasûlullah'ın hayatında ve vefatından sonra, kahramanın adım adım katedeceği uzun ve açık bir yol üzerinde açılma vakti gelmiş kapalı kapıları çalıyormuşçasına

sancağı eliyle öne uzattı... Tâ ki, kader, onun üstün şahsiyetiyle takdir edilmiş bir noktaya varsın...

Halid, savaşın sonu belli olduktan sonra ordu komutanlığına geçmişti. Müslümanların kaybı çoktu. Perişân durumdaydılar. Kalabalık Bizans ordusu üstün durumdaydı ve müslümanları kırıp geçiriyordu...

O, savaşın sonucunu değiştirecek, mağlûbu galip, galibi mağlûb hale getirecek herhangi bir savaş imkanına sahip değildi...

Orduyu kurtarmak için bu dahiyi bekleyen tek iş, İslâm ordusundaki kayıpların durması, geri kalanını zararsız olarak savaştan çıkarmak, yani savaş meydanında çarpışan kuvvetin geri kalanının mahvını önlemek için geri çekilmektir.

Ancak böyle bir geri çekilme, imkansız demektir...

Fakat, eğer "cesurun kalbinde imkansız yoktur" sözü doğruysa, Halid'den daha cesur kalpli, ondan daha üstün bir deha ve ondan daha derin görüşlü kim vardı?

İşte o sırada, Allah'ın kılıcı, şahin gözlerine benzeyen gözleriyle geniş savaş alanına göz atmak üzere ilerler ve ışık hızıyla zihninde planlar yapar... Ordusunu -savaş devam ederken- gruplara ayırır, sonra her grubun görevlerini belirtir. Akıllara durgunluk veren tekniğini ve mükemmel dehasını kullanmaya başlar. Böylece Bizans ordusunun saflarında büyük ve geniş bir gedik açtı. İslâm kahramanının dehasıyla mahvedici ve işini bitirecek bir belâdan kurtulduktan sonra bütün müslüman askerleri rahatça o gedikten çıktılar!

İşte bu savaşta Rasûlullah (s.a.v.) Halid'e bu yüce lâkabı lûtfetmiştir.

Günler gelir geçer...

Kureyş, Rasûlullah'la (s.a.v.) olan anlaşmasını bozar ve müslümanlar Rasûlullah'ın (s.a.v.) komutasında Mekke'yi fethetmek için hareket ederler...

Rasûlullah (s.a.v.) ordunun sağ kanadına Halid b. el-Velid'i komutan tayin eder.

Müslüman ova ve dağlarının, uzun zaman putçuluk ve şirk ordusunun komutanlarından biri olarak tanıdığı Halid, Mekke'ye müslüman ordusunun komutanlarından biri olarak giriyordu...

Tatlı çocukluk ve neş'eli gençlik hatıraları aklına geliyordu...

Daha sonra, âciz ve hiçbir değeri olmayan putlar için ömrünü harcadığı uzun günlerin hatıraları da aklına geliyordu...

Pişmanlık gönlünü ısırmadan önce, durumun dehşeti ve yüceliği karşısında titriyordu...

Mekke üzerine yürüyen nûrun durumu... Vücutları, hâlâ işkence ve terörün izlerini taşıyan ve zorla, düşmanlıkla çıkarıldıkları memlekette dönen -kişneyen atların üstünde ve dalgalanan İslâm bayraklarının altında oraya dönen- ezilmek istenenlerin durumu karşısında titriyordu...

Dün Dâru'l-Erkam'da yaptıkları gizli konuşmalar Mekke'yi yerinden oynatan tekbirlere ve bütün varlıkların onlarla birlikte olduğu kelime-i tevhîdlere dönüşmüştü. Sanki herkes bir bayram yapıyordu.

Mu'cize nasıl tamam olmuştu?

Bu olanları yorumlayacak neydi?

Hiçbir şey... Zafer kazanan askerlerin birbirlerine bakarak ve sevinerek, kelime-i tevhîd ve tekbirlerinin arasında tekrar edip durdukları şu ayetten başka hiçbir şey yorumlayamazdı:

“Allah'ın vaadi... Allah vaadini bozmaz.”

Halid başını havaya kaldırıyor, ufku dolduran İslâm bayraklarının yüceliği, sevinç ve neşesi içinde bakarak kendi kendine şöyle diyor:

— “Evet... Elbette bu Allah'ın vaadidir, Allah vaadini bozmaz!...”

Sonra, kendisine İslâm'ı lütfeden; bu büyük fetih gününde, fetihin kendilerini İslâm'a sevkedeceği kimselerden değil de, İslâm'ı Mekke'ye götürenlerden biri yapan Rabbinin nimetine şükrederek başını eğiyordu.

Halid üstün kabiliyetlerini, tümüyle inanıp bütün hayatını adadığı dinin hizmetine vererek, Rasûlullah'ın (s.a.v.) yanında duruyordu...

Günler geçer... Yıllar birbirini kovalar...

Rasûlullah (s.a.v.) Refik-i A'lâ'ya kavuştuktan ve halifeliliğin sorumluluğunu Hz. Ebû Bekir yüklenip yeni dini saran irtidat fırtınaları esince, Ebû Bekir gözünü hemen o günün adamı ve kahramanı, Allah'ın kılıcı, Ebû Süleyman Halid b. el-Velîd'e diker!

Ebû Bekir'in sadece kendisinin komuta ettiği bir orduyla, mürtedlerle savaşımlara giriştiği doğrudur. Fakat bu, Halid'i son güne saklamış olmasına ve dinden dönenlerle yapılan savaşların en tehlikelisi olan çarpışmada Halid'in yegâne kişi ve kahraman olmasına engel değildir...

Mürted topluluklar büyük tertiplerini uygulamak için hazırlanmaya başladıklarında, büyük Halife Ebû Bekir müslüman ordusuna bizzat kendisi komuta etmeye karar verdi. Sahabenin ileri gelenleri onu, bu kararından vazgeçirmek için ümitsiz çabalar sarfediyorlardı... Fakat o kararında ısrar ediyordu... Belki de böyle yapmakla, insanları o yüzden savaşa katılmaya büyük bir önem ve kudsiyet vermek istemişti. O, müslümanlarla, dinden dönen sapıklık orduları arasında meydana gelecek şiddetli savaşımlara bizzat katılmak ve bütün müslüman kuvvetlerine doğrudan doğruya komutanlık yapmak görüşünü savunuyordu...

Geçici bir isyan gibi başlamalarına rağmen, dinden dönme hareketleri son derece tehlikeli bir hâl almıştı...

Bunların arasında, İslâm'dan korkan kabilelerin tümü ve gerek Arap kabileleri arasında olsun, gerek Bizans ve Acem hükümdarlarının oturduğu sınırlarda olsun İslâm'ın aleyhinde bir fırsat gözetleyenler de vardı. İslâm'ın kendisi için en büyük tehlike olduğunu sezmeye başlayan bir hükümdar, perde arkasından kendi usûlünde fitne uyandırıyor-du...

Esed, Gatafan, Abs, Tayy ve Zübyân kabilelerinde fitne ateşleri tutuşmuştu...

Daha sonra da Benî Âmir, Hevazin, Süleym, ve Benî Temim kabilelerinde...

Çarpışmalar başlar başlamaz onlar sayıları onbinlerce kişiye varan kalabalık orduya dönüştüler...

Korkunç tertibe Bahreyn, Ummân ve Mehre de katılmıştı. İslâm en tehlikeli bir belâ ile karşı karşıyaydı. Müslümanların etrafındaki topraklar ateş almıştı... Fakat işte burada Ebû Bekir vardı...

Ebû Bekir müslümanları savaş düzenine sokup onları kalabalık bir ordu olarak karşılarına çıkmış olan Abs, Mürre ve Zübeyan kabilelerinin bulunduğu yere sevketti...

Savaş başladı, uzun süre devam etti. Sonunda müslümanlar üstün bir zafer kazandılar...

Muzaffer ordu Medîne'ye döner dönmez Halife onu ikinci bir savaşa çağırdı...

Mürtedlerle (dinden dönenler) ilgili haberlerin ve onların topluluklarının her an tehlikesi artıyordu... Ebû Bekir bu ikinci ordunun başında sefere çıktı. Fakat sahabenin büyüklerinin sabrı tükenmişti. Onlar, Halifenin Medine'de kalması konusunda ittifak etmişlerdi. Hz. Ali, ordunun önünde gitmekte olan Hz. Ebû Bekir'in önüne geçip bindiği hayvanın yularından tuttu ve şöyle dedi:

— "Nereye, ey Rasûlullah'ın (s.a.v.) Halifesi? Sana, Rasûlullah'ın (s.a.v.) Uhud gününde söylediğini söylüyorum: "Kılıcını kınına sok Ebû Bekir! Senin yüzünden bizi üzüntüye sokma..."

Müslümanların ısrarı karşısında Halife, Medine'de kalmaya razı oldu ve orduyu onbir gruba ayırdı... Her bir gruba görevlerini belirtti...

Bu gruplardan en büyüğüne Halid b. el-Velîd komutan olmuştu...

Halife, her bir komutana sancağını verince Halid'in tarafına yönelip ona şunları söyledi:

— "Rasûlullah'ın (s.a.v.) şöyle dediğini duydum: Halid b. el-Velîd Allah'ın ne iyi kulu ve ne iyi kardeşidir. O, Allah'ın kafirler ve münaflara karşı çektiği kılıçlardan biridir..."

Halid ordusunu savaştan savaşa ve zaferden zafere koşturmaya devam etti. Nihayet, son savaş oldu...

Yemâme'de Hanife oğulları ve onlara katılan kabileler, Müseylimetü'l-Kezzab komutasında, dinden dönenlerin en tehlikeli ordusunu toplamıştı...

Müslüman kuvvetlerin bazıları Müseylime'nin ordusu karşısında daha önce bir tecrübe geçirmişler ama başarı elde edememişlerdi...

Muzaffer komutanına Halife'nin emri: "Hanîfe oğullarının üzerine yürü" diye geldi...

Ve Halid yürüdü...

Müseylime, Halid b. el-Velîd'in, yolda, kendilerinin üzerine gelmekte olduğunu öğrenir öğrenmez, ordusunu yeniden düzene soktu ve o ordusunu gerçek bir tehlike ve korkunç bir düşman haline getirdi.

İki ordu karşılaştı...

Tarih kitaplarından bu korkunç savaşın seyri incelendiği zaman insanı bir dehşet alır. Çünkü insan kendisini, silah türü ve savaş şartları bakımından geri olsa bile, şiddet yönünden zamanımızdaki modern harplere benzeyen bir çarpışma karşısında bulur...

Halid ordusunu Yemâme'ye bakan bir kum tepesinde konaklat-tı. Müseylime kibirli ve azgın bir şekilde geldi. Kalabalık ordusunun saflarının adeta sonu gelmiyordu!

Halid, sancak ve bayrakları ordu komutanlarına teslim etti. İki ordu birbirine yaklaştı ve korkunç bir savaş oldu... İnatçı bir kasırganın savurduğu bahçe çiçekleri gibi müslüman şehitleri arka arkaya yere yıkıldılar.

Halid düşman tarafının üstünlüğünü görünce yakın bir yerdeki atına bindi ve çarpışmaya hızlı, zekî ve derin bir bakışla göz attı...

Hemen ordusundaki zaaf noktalarını anladı ve onları tesbit etti...

Müseylime'nin ordusunun kendilerini ansızın sarması karşısında sorumluluk duygusunun zayıflamış olduğu görüşüne vardı. Aynı anda bütün müslümanların zihinlerinde sorumluluk duygusunu en son noktasına kadar yeniden uyandırdı... Komutanların yanına gelmeleri için seslendi. Ordunun savaş alanındaki yerleşim şeklini yeniden düzene soktu. Sonra muzaffer sesiyle haykırdı:

— "Bugün her canlının yaptığını görmemiz için birbirinizden ayrılın..."

Hepsi birbirlerinden ayrıldılar.

Muhacirler, kendi sancakları altında, Ensar kendi sancakları altında "Bir babanın oğulları kendi sancakları altında" yürüdüler.

Böylece, eğer bir hezimet gelirse, nereden geldiği tamamen açık hale geldi. İçleri hamâsetle tutuştu, harbe devam etme ateşiyle yandı, azim ve kararlılıkla doldu...

Halid zaman zaman, tekbir getiriyor, kelime-i tevhidi okuyor veya emir vermek için bir çılgılık atıyordu. Ordusunun kılıçları, emrini reddetmeyen, gayelerine engel olmayan makinalara dönüşüveriyordu...

Sayıli dakikalar içinde savaşın yönü değişti. Müseylime'nin askerleri, sıkılan bir haşere ilacının öldürdüğü sinekler gibi, onar onar, yüzer yüzer ve biner biner yıkılmaya başladılar!

Halid sanki hamâsetini askerlerine elektrikle aktarmıştı. Sanki onun ruhu bütün askerlerine geçmişti. İşte bu da onun dehasının özelliklerinden birisiydi...

Böylece dinden dönenlerle yapılan savaşların en tehlikelisi ve en şiddetlisi kazanılmış, yalancı peygamber Müseylime öldürölmüştü...

Müseylime'nin adamlarının ve askerlerinin cesetleri savaş meydanını doldurmuş ve bu yalancı propagandanın bayrağı ebediyete kadar toprağın altına gömölmüştü...

Medine'de Halife, yüce Rabbi için şükür namazı kıldı. Çünkü Allah onlara bu zaferi ve kahramanı lütfetmişti...

Hız. Ebû Bekir, anlayış ve uzak görüşlölüğüyle memleketinin sınırları ötesindeki şer güçlerinin İslâm'ı ve müslömanları tehdit eden tehlikeli rolünü anlamıştı. Irak'ta Acemler, Suriye'de de Bizanslılar vardı...

Ayakta kalma şansı çok az kalan, Irak ve Suriye'deki insanlara çok eziyet eden iki zayıf imparatorluk, çoğunluğu Arap olan ahaliyi yeni dinin bayrağını taşıyan Arap müslömanlarla savaşa zorluyordu.

Bu arada, mübarek büyük Halife, ordusunu Irak tarafına hareket ettirmesi için Halid'e direktiflerini gönderdi.

Kahraman Halid Irak'a doğru hareket etti. Keşke bu sayfalar onun zaferlerini etraflica incelemek için daha geniş olsaydı da onun hayret veren mücadelesini yazabilseydik.

Halid, Irak'taki seferlerine oranın eyalet ve şehirlerindeki Kisra'nın bütün vali ve naiblerine gönderdiği mektuplarla başladı...

— "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Halid b. el-Velîd'den Acem Merzübanlarına (Hudut muhafızlarına, sınır beylerine):

Selâm doğru yolda olanlaradır.

Sizin topraklarınızı dağıtan, saltanatınızı sona erdiren ve kötölüklerinizi zayıflatan Allah'a hamdolsun.

Kim bizim gibi namaz kılar ve bizim kıblemize yönelir ve bizim kestiğimizi yerse, işte siz o zaman müslüman olursunuz. Bizim lehimize olan sizin de lehinizedir. Bizim aleyhimize olan sizin de aleyhinizdir.

Size mektubum geldiğinde, bana rehineler gönderin ve benim verdiğim teminâta güvenin. Eğer bunu yapmazsanız, kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, size, sizin hayatı sevdiğiniz gibi ölümü seven bir topluluk gönderirim!..."

Her tarafa yerleştirdiği öncülerini, Halid'e Irak'taki Acem komutanlarının ona karşı hazırladığı kalabalık orduların haberlerini getirdiler. Halid hiç vakit kaybetmeden askerlerini, kökünü kazımak için batılın üzerine göndermeye başladı... Onun için yer acayip bir şekilde dü-rülüp büküldü, yani mekânı atlaracasına o mesafeler katetti...

Sedir'e kadar Ubulle'de, Hîre'ye kadar Necef'te, Ehbar'a ve Kâzımıyye'de birbirini takip eden birçok zaferler, müjde rûgârları, zayıfların ve köleleştirilmek istenen insanların gölgesine sığındığı İslâm bayrağını yükselterek her yerde onun adını söylüyorlardı...

Evet, Acemlilerin sömürüp işkence ettikleri ülke halkından zayıf ve köleleştirilmek istenen insanların gölgesine sığındığı bayrağı yükselterek, kuvvetlerine verdiği şu emirle yürümeye başlaması Halid için ne şahane bir hareketti:

— "Çiftçilere kötü davranmayın, onları işlerinde güven içinde bırakın. Eğer onlardan bazıları sizinle savaşmaya kalkarsa, o zaman sizde onlarla savaşın..."

O, muzaffer ordusunu taze tereyağının içindeki bıçak gibi yürüttü. Nihayet Suriye'deki sınırlarda durdu...

Orada müezzinlerin sesleri ve fatihlerin tekbirleri gürledi...

Acaba Suriye'deki Bizanslılar duymuş muydu?

Onlar, bu tekbirlerden, günlerinin ve dünyalarının sonunun geldiğini anlamışlar mıydı?

Evet, onlar duymuşlar, korkmuşlar, ümitsizlik ve yok olma savaş-şı gibi bir delilik yapmaya karar vermişlerdi.

İslâm'ın Irak'taki Acemlere karşı elde ettiği zafer Suriye'deki Bizanslılara karşı da benzeri bir zaferi müjdeliyordu...

Ebû Bekir es-Sıddîk birkaç ordu hazırladı. Komutanlıklarına da Ebû Ubeyde b. el-Cerrah, Amr b. el-As, Yezîd b. Ebî Sufyan ve Muâviye b. Ebî Sufyan gibi becerikli kimseleri getirdi.

Bu ordularla ilgili haberler Bizans İmparatoruna ulaştığında, vezir ve komutanlarına müslümanlarla anlaşma yapılmasını ve onlarla faydasız bir savaşa girilmemesini tavsiye etti...

Ancak vezir ve komutanları savaş yapmakta ısrar edip şöyle dediler:

— “Biz Ebû Bekir'in atlarını topraklarımıza ayak bastırmayacağız...”

Savaş için 240 bin kişilik dev bir ordu hazırladılar. Müslüman komutanlar durumun korkunçluğunu Halife'ye ulaştırdılar. Ebû Bekir:

— “Vallahi, onların kuruntularını Halid'le gidereceğim!” dedi.

“Kuruntuların ilacı” azgınlık, düşmanlık ve şirk kuruntularını aldı. O, daha önce giden müslüman ordularına komutan olmak için, Halife'den Suriye'ye gitme emrini de aldı...

Halid, hemen emre uydu. Irak'ta Müsenna b. Harise'yi bırakıp, seçtiği kuvvetleriyle birlikte, Suriye topraklarındaki mevkilerine varıncaya kadar yürüdü. Üstün dehasıyla kısa bir süre içinde müslüman ordusunu ve mevkilerini düzene sokmayı başardı. Askerlerin içinde bir konuşma yaptı. Rabbine hamd ve senâdan sonra şunları konuştu:

“Şüphesiz bugün Allah'ın sayılı günlerinden biridir... Bu günde, ne övünme, ne de itaatsizlik vardır... Cihadınızda, samimi olun, yaptığınız hareketle Allah'ın rızasını isteyin. Gelin, komutanlığı elden ele dolaştıralım. Yani bugün birimiz, yarın başka biri, yarından sonra da bir başkası komutan olsun. Böylece her biriniz sırayla komutan olasınız...”

“Bugün Allah'ın sayılı günlerinden biridir...”

Ne şahâne bir başlangıç!

“Bunda ne övünme ne de itaatsizlik vardır...”

Bu ne cesaret ve bu ne takva!

Büyük komutanı, cömertlik dolu anlayışı yalnız bırakmadı. Halife'nin kendisini bütün komutanlarla birlikte ordunun başına getirmesine rağmen o, arkadaşlarının aleyhinde şeytanın yardımcısı olmayı is-

temedi ve komutanlıktaki devamlı hakkından vazgeçip, onu, aralarında el değiştiren bir görev haline getirdi...

Bugün bir komutan... Yarın ikinci komutan... Yarından sonra başka bir komutan... Ve böylece...

Bizans ordusu sayısı ve malzemesiyle son derecede korkunç bir şeydi...

Bizanslı komutanlar, zamanın, müslümanların lehinde olduğunu, savaşın uzamasının ve çarpışmaların fazla olmasının onlara daima zafer kazandıracağını anladılar. Bundan dolayı bütün güçlerini artık bundan sonra varlıkları kalmayacak şekilde ve Arapların işini bitirecek tek bir çarpışma için yığmaya karar vermişlerdi. Müslümanların da o gün korku ve tehlike hissettiklerinde şüphe yoktur.

Fakat imanları böyle karanlıklarda hizmet etmeyi hafif görüyordu. Hele ümit ve zafer pırıltısıyla onları bürüyorsa!

Bizanslıların gücü ve orduları ne olursa olsun, bir uzman ciddiyetiyle Ebû Bekir şöyle demişti.

— "Buna Hâlid lâyıktır!..."

Hız. Ebû Bekir arkasından şunu da ilave etmişti:

— "Vallahi, onların kuruntularını Halid'le gidereceğim..."

Bizanslılar bütün şiddetiyle gelsin, müslümanlarda ilacı vardı!

Halid b. el-Velîd ordusunu savaş düzenine sokup onu bazı birliklere ayırdı. Hücüm ve savunma için, Irak'taki Acem kardeşlerinin usûllerini öğrenen Bizanslıların usûlüne uygun düşen yeni bir plân hazırladı... Savaşın bütün hesaplarını yaptı...

Savaşın, adım adım, hareket hareket Halid'in belirttiği ve beklediği gibi cereyan etmesi ne kadar şaşırtıcıydı. Öyle ki, eğer savaştaki kılıç darbelerinin sayısını belirtseydi, tahmin ve hesabında hatâ etmezdi!

Bizanslılar, onun tahmin ettiği bütün taktikleri uyguladılar...

Onun haber verdiği bütün geri çekilmeleri yaptılar...

Savaşa girmeden önce, ordusundaki bazı askerlerin özellikle, İslâm'a yeni girenlerin Bizans ordusunun korkunç manzarasını gördükten sonra kaçmaya kalkmaları ihtimali zihnini meşgul ediyordu...

Halid, zaferi bir tek şeyde, yâni sebatta görüyordu...

İki veya üç kişinin yaptığı bir kaçma hareketinin orduda bütün düşman ordusunun yapamayacağı telaş ve dağılmayı yaygınlaştırabileceğini düşünüyordu...

Bundan dolayı o, silahını atıp kaçan kimseye karşı çok sertti.

Bu savaşta -yani Yermuk savaşında- ordusu mevkilerini aldıktan sonra, müslüman kadınlarını çağırdı ve ilk defa onlara kılıç verdi ve her yönden müslüman saflarının gerisinde durmalarını emretti. Kadınlarına şöyle dedi:

— “Kim kaçmak isterse onu öldürün...”

Bu hareket, görevini en güzel şekilde yerine getiren bir stratejiydi...

Savaş başlamadan az önce Bizans ordusunun komutanı bazı sözleri söylemek için Halid'in yanına gelmesini istedi. Halid ona gitti, iki ordunun arasını ayıran boş alanda atlarının üzerinde karşı karşıya geldiler...

Bizanslıların komutanı Mahan, Halid'e şunları söyledi:

— “Biz anladık ki, sizi ülkenizden çıkaran sadece sıkıntı ve açlıktır... Eğer isterseniz, her birinize onar dinar, elbise ve yiyecek vereyim. Şimdi memleketinize dönersiniz. Gelecek yıl, yine size aynısını gönderirim!...

Mert ve kahraman Halid dişlerini sıktı. Bizanslıların komutanının sözlerindeki edepsizliği anlamıştı...

Ona, münasip bir cevap vermeye karar verdi ve şöyle dedi:

— “Dediğin gibi, bizi memleketimizden açlık çıkarmadı. Fakat biz kan içen bir milletiz. Öğrendik ki, Bizanslıların kanından daha lezzetli ve iyi kan yokmuş. İşte biz bunun için geldik.”

Kahraman, ordusunun saflarına dönmek üzere atının gemini çekti. Savaşa davet etmek üzere sancağı kaldırdı...

— “Allahu Ekber...”

— “Ey cennet rüzgarları esiniz!”

Askerleri, sıkılmış mermi gibi fırlıyorlardı.

Şiddeti yönünden benzeri olmayan bir savaş başladı...

Bizanslılar dağlara benzeyen bölükler halinde geldiler...

Müslümanlardan beklemedikleri şeyler gördüler.

Müslümanlar, fedakarlık ve azim yönünden akılları durduran tablolar çizdiler...

İşte müslümanlardan biri, savaş devam ederken Ebû Ubeyde b. el-Cerrah'a (r.a.) yaklaşıp şöyle diyor:

— “Ben şehid olmaya karar verdim. Buluştuğumda Rasûlullah'a (s.a.v.) ulaştıracağım bir mesajın var mı?”

Ebû Ubeyde cevap verir:

— “Evet... Ona: 'Ya Rasûlallah (s.a.v.)! Şüphesiz biz, Rabbimizin bize vadettiğini gerçek olarak gördük' de...”

Adam ok gibi fırlar... Ölümü özleyerek savaşın ortasına atılır... Kılıcıyla vurur, ona da binlerce kılıçla vurulur. Nihayet şehidlik mertebesine yükselir!

İşte İkrime b. Ebî Cehil...

Evet, Ebû Cehil'in oğlu İkrime...

Bizanslıların saldırısı kendilerine ağır gelince müslümanların arasında şöyle haykırdı:

— “Allah beni İslâm'la hidayete eriştirmeden önce Rasûlullah'a (s.a.v.) karşı çok savaştım. Bugün Allah'ın düşmanlarından mı kaçayım?”

Sonra:

— “Kim ölünceye kadar savaşmak üzere sözleşecek?” dedi.

Bir grup müslüman ölünceye kadar savaşmak üzere onunla sözleşti. Sonra hep birlikte zaferi değil, şehitliği aramak üzere çarpışmanın ortasına girdiler... Allah onların alış-verişini ve sözlerini kabul eder ve şehid olurlar!

Bunlar ağır yaralar almışlardı. Onlara dudaklarını ıslatsınlar diye su getirildi. Birincisine su geldiği zaman o, suyu getirene “Yanımdaki kardeşime ver, çünkü yarası daha tehlikeli ve o daha susuz” diye işaret etti... Su öbürüne geldiğinde o da yanındakine vermesi için işaret etti. Su ona gittiğinde o da yanındakine vermesini işaret etti...

Böylece, çoğunun ruhu, susuz kalarak cömertlik yaptı... Fakat en güzel fedakarlık ve cömertlikle!...

Evet...

Yermuk savaşı, benzeri pek az olan bir fedakarlık alanı olmuştu...

Güçlü azimlerin çizdiği parlak fedakarlık tabloları arasında işte ender bulunan bir tablo... Sadece yüz kişi olan askerlerin başında Halid b. el-Velîd'in resminin bulunduğu bir tablo. Onlar sayıları 40 bin er olan Bizanslıların sol kanadını yarıyorlar ve Halid yanındaki yüz kişinin içinde şöyle haykırıyor:

— "Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Bizanslıların ancak gördüğünüz kadar sabır ve gücü kaldı. Ben, Allah'ın, onlara karşı bize desteğini lütfedeceğini umuyorum."

Yüz kişi, 40 bin kişinin içine dalıyor, sonra da galip geliyorlar!

Fakat ne tuhaf?

Ama onların kalpleri yüce Allah'a imanla dolu değil miydi?

Ve onun doğru sözlü ve güvenilir elçisine imanla dolu değil miydi?

Hayattaki davaların en iyisi, en doğrusu ve en asili olan bir davaya imanla dolu değil miydi?

Onların Sıddîk (hem doğru hem de doğrulayan) halifeleri yeni dünyanın yeni başkenti Medine'de kendi eliyle dul kadınlara ait koyunların sütünü sağarken ve kendi eliyle öksüzlerin ekmeğini yaparken sancaklarını yükseklere kaldıran kimse değil miydi?

Komutanları Halid b. el-Velîd, büyüklük, azgınlık ve düşmanlık kuruntularının ilacı, geri kalmışlık, bozukluk ve şirk güçlerine karşı çekilmiş Allah'ın kılıcı değil miydi?

Bu, böyle değil miydi?

Öyleyse, esin ey zafer rüzgarları...

Kuvvetlice, muzaffer ve kahredici bir şekilde esin!

Savaş arasında verilen molalardan birinde Yorgi isimli birinin Halid'le görüşmeye gelmesinden dolayı Halid'in dehası Bizanslıların komutanlarını hayrette bırakmıştı.

İkisi biraraya gelince, Bizanslı komutan Halid'e şu sözü yöneltir:

— "Ey Halid... Bana doğru söyle, yalan söyleme, çünkü hür insan yalan söyleyemez... Allah sizin Peygamberinize gökyüzünden bir kılıç indirdi de, o da sana mı verdi ki, onu kimin üzerine sıyırsan hezimetle uğratiyorsun?"

Halid şöyle cevap verdi:

— "Hayır..."

Adam:

— "Peki, niye Allah'ın kılıcı diye adlandırıldın?" dedi.

Halid:

— "Allah bize peygamber gönderdi. Bizden bazıları onu tasdik etti. Bazıları da yalanladı. Ben yalanlayanlar arasındaydım. Nihayet Allah kalplerimizi İslâm'a yöneltti ve bizi elçisi vasıtasıyla hidayete ulaştırdı ve biz de ona beyat ettik.

Peygamber benim için dua etti ve bana: "Sen, Allah'ın kılıçlarından bir kılıçsın" dedi ve böylece ben "Seyfullah = Allah'ın kılıcı" adını aldım" dedi.

Bizanslı komutan:

— "Siz neye davet ediyörsunuz?" dedi.

Halid şöyle cevap verdi:

— "Bir olan Allah'a ve İslâm'a."

Komutan yine sordu:

— "Bugün İslâm'a giren bir kimse için, size verilen sevap ve mükafatın aynısı var mıdır?"

Halid:

— "Evet, belki de o bizden üstündür" dedi.

Adam:

— "Nasıl? Ama siz o dine daha önce girdiniz?"

Halid şöyle cevap verdi:

— "Biz Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte yaşadık. Biz onun mucizelerini gördük. Bizim gördüğümüzü görenin, duyduğumuzu duyanın kolaylıkla müslüman olması gerekir.

Siz ise, onu görmeyen ve dinlemeyen kimselersiniz. Sonra siz görmeden gaybe iman etmiş oluyorsunuz. Eğer samimiyet ve ihlasla İslâm dinine girerseniz mükafatınız daha bol ve daha büyük olur."

Bizanslı komutan atını Halid'in tarafına sürüp onun yanında durduktan sonra şöyle haykırdı:

— "Bana İslâm'ı öğret Halid!..."

Ve komutan müslüman oldu. Allah için iki rekat namaz kıldı... O iki rekattan başka namaz da kılamadı... İki ordu tekrar savaşılmaya başladı. Bizanslı Yorgi şehîd olmak için ölümü isteyerek müslüman safları arasında vuruştı ve sonunda şehidliği elde etti!...

*

İşte şimdi biz en göz kamaştırıcı sahnelerden birinde insana ait yücelikle karşı karşıyayız... Halid bu şiddetli savaşta müslüman ordu-suna komuta edip zorlu ve korkunç olduğu kadar, Bizanslıların dişle-rinden zaferi eşi görülmemiş bir şekilde çekip aldığı sırada, yeni Halife, mü'minlerin emiri Ömer b. el-Hattab'ın mektubunu taşımak üzere Me-dine'den gelen posta ile karşılaşır... Mektubun içinde Faruk'un müslüman ordusuna selamı, Allah'ın Rasûlü'nün (s.a.v.) Halifesi Ebû Bekir'in (r.a.) vefat haberi ve Halid'in komutanlıktan azledildiği ve ye-rine Ebû Ubeyde b. el-Cerrah'ın tayin edildiği emri vardır...

Halid mektubu okudu ve Ebu Bekir'e rahmet, Ömer'e de muvaf-fakiyet dileklerini mırıldandı...

Halid, mektubu getirenin, mektupta yazılı olanlardan hiç kim-seye söz etmemesini istedi. Onu bir yerde durdurup oradan ayrılmama-sını ve asla kimseyle ilgilenmemesini emretti...

Ebû Bekir'in vefatını ve Ömer'in emirlerini gizleyerek, yakın o-lan zafer gerçekleşinceye kadar savaş için komutanlığa başladı...

Zafer saati çaldı ve Bizanslılar kovuldu.

Kahraman Halid, komutanına er selamını vermek üzere Ebû Ubeyde'ye yaklaştı. Ebû Ubeyde önce, bunu, hesapta olmayan bir za-feri gerçekleştiren komutanın oyunlarından biri zannetti...

Ancak bunun gerçek ve ciddi olduğunu anlamakta gecikmedi. Halid'i alnından öptü ve onun ruhunun ve seciyyelerinin yüceliğini övmeye başladı...

Başka bir rivayette, mektubun Emîrul-mü'minin Hz. Ömer tara-fından Ebû Ubeyde'ye gönderildiğini ve Ebû Ubeyde'nin savaş bitince-ye kadar haberi Halid'den gizlediği söylenir.

Durum ister öyle olsun, ister böyle, farketmez. Çünkü Halid'in her iki haldeki davranışı da bizi ilgilendirir. Bu, son derece mükemmel ve yüce bir davranıştı.

"Halid'in bütün hayatında onun derin samimiyetini ve güvenilir doğruluğunu, bu şekilde haber veren bir davranış bilmiyorum."

Ona göre bir komutan veya er olmak farketmiyordu.

Er olmak veya komutan olmak, her ikisi de, inandığı Allah'a, beyat ettiği peygambere ve girdiği ve sancağının altında yürüdüğü dine karşı görevini yerine getirdiği bir vesiledir.

İtaat edilen komutan iken sarfettiği gayret, itaat eden bir er olarak sarfettiği gayret gibiydi!...

Nefse karşı kazanılan bu büyük zafer ona, başkalarına da hazırladığı gibi, müslümanların ve o günkü müslüman devletin başındaki halifelerin tiplerini hazırlamıştı...

Ebû Bekir ve Ömer...

Bunlar, bir dil bu isimleri söylediğinde, hemen bütün en üstün insanî faziletlerin akla geldiği isimlerdir...

Ömer'le Halid arasında -bazen- kaybolan sevgiye rağmen Ömer'in temizliği, adaleti, takvası normalin üstündeki büyüklüğü, Halid için asla soruşturma mahalli olmamıştı...

Bundan dolayı, onun kararları şüphe mahalli değil. Çünkü bunları söyleyen vicdan, takva, ahlak, samimiyet ve doğrulukta temiz ve doğru bir vicdanın ulaştığı en son noktaya ulaşmıştı...

Mü'minlerin emiri Ömer, onu kötü bir davranışından dolayı tenkit etmiyor, onu ancak kılıcının hızlılığı ve keskinliğinden dolayı tenkit ediyordu.

Malik b. Nuveyre'nin öldürülmesinden hemen sonra, Hz. Ebû Bekir'e, Halid'in komutanlıktan alınmasını teklif ettiğinden bunu şöyle ifade etmişti:

— "Halid'in kılıcında bir kusur var."

Yani "Halid'in kılıcında hafiflik, keskinlik ve acelecilik var" demişti.

Halife Ebû Bekir es-Sıddîk ona şöyle cevap vermişti:

— "Allah'ın kâfirlere karşı çektiği bir kılıcı asla kınına koyamam..."

Hiz. Ömer ise "Halid'de kusur var" dememiş, "kusur"u onun şahsına ait değil, kılıcına ait bir nitelik yapmıştı. Bunlar Hiz. Ömer'in

sadece edebinden değil, aynı zamanda Halid'i takdirinden dolayı meydana çıkmayan sözlerdi...

Halid, beşikten mezara kadar harp adamıydı...

Onun çevresi, büyüyüp gelişmesi -İslâm'dan önceki ve sonraki bütün hayatı, tehlikeli ve dahi bir kahramana ait bir bütünlük arz ediyordu...

Sonra, müslüman olmadan önceki geçmişini, Rasûlullah (s.a.v.) ve ashabına karşı yaptığı savaşları ve müşriklik günlerinde, mü'min başları ve ibadet eden alınları düşüren kılıcının darbelerini devamlı hatırlaması Halid'in vicdanında ağır bir yük olmuştu. Kılıcını artık daha önce İslâm'a verdiği zararların kat kat üstünde, şirkin temellerine zarar vermek için kullanmıştı...

Bu konunun başında söylediğimiz ve onun Rasûlullah'la (s.a.v.) konuşması esnasında söylediği şu ibareyi hatırlayınız:

— “Ya Rasûlallah! Benim geçmişte işlediğin günahları bağışlaması için Allah'a dua etmeni istiyorum.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ona: İslâm'ın daha öncekileri sildiğini haber vermesine rağmen o, Rasûlullah'ın (s.a.v.) onun daha önceki yaptıklarını affetmesi için Allah'a dua edeceğine dair bir söz elde etmeye çalışıyordu.

Kılıç, Halid b. el-Velîd gibi bir kahramanın elindeyken ve o kılıcı tutan eli, iyice temizlenmek ve bedelini ödemek ateşiyle yanarak cepheden cepheye koşmuştu.

Peygamber Mekke'nin fethinden sonra, onu, Mekke'ye yakın bazı Arap kabilelerine gönderdiğinde ona şöyle demişti:

— “Seni davetçi olarak gönderiyorum, savaşçı olarak değil...”

Kılıcı onun emrine üstün gelmiş ve onu, Rasûlullah'ın (s.a.v.) tavsiye ettiği davetçi rolünü bırakarak savaşçı rolüne itmişti. Halid'in yaptığı hareketi duyduğu zaman Rasûlullah (s.a.v.) üzüntü ve acıdan sarsılmış, kibleye yönelip ellerini kaldırarak Allah'tan şöyle özür dilemişti:

— “Yâ Rabbi! Ben Halid'in yaptığından beriyim (uzağım)...”

Daha sonra Rasûlullah (s.a.v.) Hz. Ali'yi gönderip o kabilelere telef olan can ve malları için diyet ödemişti.

Denilir ki: Abdullah b. Huzafe, Halid'e: "Rasûlullah (s.a.v.) sana, İslâm'dan yüz çevirirlerse, onlarla savaşmanı emretmişti" dediğinde, özür dilemiştir.

Halid, normalin dışında bir enerji taşıyordu. Eski dünyasını tamamen yıkmaya yönelik şiddetli bir arzu onu tek başına hareket ettiriyordu...

Eğer onu, Hz. Peygamberin yıkması için gönderdiği Uzza putunu yıkarken görebilseydik...

Şâyet onu, bu taş yapıya balyozla vururken görseydik, sanki onu ferdlerinin başını ezdiği ve öldüre öldüre saflarını darmadağın ettiği bir ordunun tümüyle savaşan birisi olarak görürdük...

O, Uzza'nın sağına, soluna ve önüne vuruyor ve dağılan tahta parçalarının ve düşüşen toprakların içinde şöyle haykırıyordu:

— "Ey Uzza! Sana inanmıyorum ve sana bir değer vermiyorum. Çünkü Allah'ın sana bir değer vermediğini anladım!"

Daha sonra onu ateşe verip yakıyordu.

Halid'e göre, Uzza'nın benzeri, şirkin bütün görüntü ve kalıntılarının, bayraklarının altında durduğu yeni dünyada yerleri yoktu.

Halid onları temizlemek için kılıcından başka bir aleti tanımiyordu.

Yalnız şu hariç: "Sana inanmıyorum ve sana bir değer vermiyorum. Ben, Allah'ın sana bir değer vermediğini anladım!"

Emirül-mü'minin Hz. Ömer'le birlikte Halid'in kılıcında bu kusunun bulunmamasını temenni ederken yine Hz. Ömer'le birlikte onun şu sözünü tekrar edip duracağız:

— "Kadınlar Halid gibisini doğurmaktan âcizdirler."

Hz. Ömer, vefat ettiği gün Halid'e çok ağlamıştı. Halk anladı ki, Hz. Ömer sırf onu kaybettiği için ağlamıyordu. Belki de, ölümün Ömer'in elinden aldığı fırsata ağlıyordu. Çünkü o, Halid ölmeseydi, halkın ona duydukları his kaybolduktan sonra ve onun komutanlıktan alınma sebepleri anlaşıldıktan sonra komutanlığı tekrar Halid'e vermek niyetindeydi...

Evet, büyük kahraman cennetteki makamına gitmişti...

Onun dinlenme vakti mi gelmişti? O, yeryüzünün rahat etmek için, onun gibi bir düşmana şahit olmadığı bir kimse miydi?

Yorgun vücudunun biraz uyuma vakti mi gelmişti? O, dost ve düşmanlarının kendisini:

— “Uyumayan adam, uyuyan birisini de terketmeyen adam” diye tarif ettikleri kimse miydi?

Evet o, kendisine seçme hakkı verilseydi, eski kokuşmuş kalıntıları yıkmaya, Allah ve İslâm yolundaki işine ve cihadına devam etmek üzere Allah'tan ömrünü biraz daha uzatmasını isterdi.

Bu adamın rahat ve istirahati, atların kişnemesi, mızrakların uçlarının parlaması ve müslüman ordularının üstündeki tevhit sancaklarının dalgalanmalarıyla daimi ve ebedî idi. Kendisi şöyle der:

— “Bana bir gelinin getirildiği veya doğan bir çocuğun müjdelendiği bir geceyi, benim müşriklere saldırmak üzere, bir muhacir seriyyesinin içinde bulunduğum soğuğu şiddetli bir geceden daha çok sevmem...”

İşte bundan dolayı, -ona göre- bütün hayatını atının sırtında ve kılıcının parıltısında geçirmişken, yatağında vefatı, hayatının trajedisi idi.

Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte savaş yapan, mürtedleri yenen, Acem ve Bizans tahtlarını yerle bir eden, İslâm için fethedinceye kadar Irak'ı ve Suriye'yi adım adım dolaşan...

Er gibi mütevazî bir komutan, komutanın sorumluluğunu ve liderliğini taşıyan bir er...

İşte böyle bir kahramanın hayatının trajedisi, kahramanın yatağında vefatıydı!

Bu arada, gözlerinden yaşlar dökülerek şöyle dedi:

— “Şu şu savaşlarda bulundum. Vücudumda hiçbir yer yok ki, orada bir kılıç veya mızrak ve ok yarası bulunmasın...”

Ama işte şu anda ben, devenin öldüğü gibi yatağında rahat olarak ölüyorum. Korkakların gözleri aydın olsun!...”

Bunlar, böyle bir yerde ancak böyle birisinin konuşabildiği sözlerdi.

Ölüm yolculuğuna hazırlandığı dakikalarda vasiyetini yazdırmaya başladı...

Kime vasiyette bulunduğunu biliyor musunuz?

Ömer b. el-Hattab'ın bizzat kendisine!

Terekesinin (bıraktığı şeylerin) ne olduğunu biliyor musunuz?

Atını ve silahını...

O, insanların çalışarak kazandıkları ve sahip olduklarından hiç bir şey bırakmamıştı.

Çünkü o sağken, zafer kazanmak ve Hakkın düşmanlarına karşı zafer elde etmekten başka bir şeye sahip olamamıştı.

Dünyalık eşya olarak sahip olmaya düşkünlük gösterdiği şeyler yoktu.

Bir tek şey vardı ki, severek ve yolunda ölmeyi isteyerek, ona karşı çok düşküncü. İşte o da "Kalensüve"siydi...¹

Yermuk gününde kalensüvesi düşmüştü. Kendisi ve diğer müslümanlar onu çok aradılar. Bu konuda tenkid edilince:

— "Onun içinde Rasûlullah'ın (s.a.v.) alınından kopmuş bir saç kıllı vardı ve ben onu uğur sayıp zafer kazanıyordum" dedi.

Nihayet kahramanın cesedi arkadaşlarının omuzlarında taşınarak evinden çıktı. Göç etmekte olan kahramanın annesi onu, içlerine azim ve kararlılık parıltısının hüznün örtüsüyle karıştığı gözleriyle süzdü ve onu uğurlarken şöyle dedi:

— "Adamların yüzlerinin rengi değiştiğinde sen bir milyonluk topluluktan daha iyisin. Cesur mu? Sen, yavrularını koruyan bir aslandan daha cesursun. Cömert mi? Sen dağların arasında akan büyük bir selden daha cömertsin."

Hız. Ömer bunu duyunca, kalbinin çarpıntısı ve gözyaşlarının dökülmesi arttı ve:

— "Doğru söyledi... Vallahi aynen öyleydi..." dedi.

Kahraman kabrine konuldu.

Her taraf sessiz bir haldeyken, arkadaşları huşu içinde başında durdular...

¹ Tepesi sivri külâh, takke.

Bu korkunç sessizliğe ancak -tasavvur ettiğimize göre- yularını çıkarıp kokusunu takip ederek, sahibinin cesedinin peşinde Medine caddelerini geçtikten sonra, koşa koşa gelmiş olan bir atın kişnemesi bozdu.

At, sükût içinde topluluğa ve taze kabre ulaştığında sancak gibi başıyla işaret etti ve sahibinin Acem ve Bizans'ın tahtlarını yıkarken, putçuluğun ve azgınlığın kuruntularını giderirken, gericilik ve şirkin bütün güçlerini İslâm'ın yolundan uzaklaştırırken, tam sahibi sırtındayken yaptığı gibi kişnedi...

Gözlerini kabrin üzerinden ayırmadan, efendisine ve kahramanına işaret etmek, ona veda selamını yapmak üzere başını kaldırıp indirmeye başladı!

Sonra, başını kaldırarak sessizce durdu. Fakat gözlerinden büyük büyük ve bolca yaşlar akıyordu!

Halid onu silahıyla birlikte Allah yolunda vakfetmişti.

Ancak Halid'den sonra bir yiğit onun sırtına binebilecek miydi?

O da sırtını Halid'den başkasına eğecek miydi?

Ey her zaferin kahramanı...

Ey her gecenin sabahı...

Sen ordunun moralini düşman korkusuna karşı askerlerine söylediğin şu sözle yükseltiyordun:

— “Sabah olunca kavim gece yürüyüşlerini över.”

Nihayet bir misal olarak onlar (gece yürüyüşleri) seni bıraktılar...

İşte sen de gece yürüyüşünü tamamlamış oluyorsun...

Senin sabahın için övgü var, ey Ebû Süleyman!

Senin hatıran için, şeref, güzellik ve ebedilik var, ey Halid!

Müsade et de Emirul-mü'minin Hz. Ömer'le birlikte seni uğurlarken söylediği mersiye'nin tatlı ve hoş sözlerini tekrar edelim:

— “Allah Ebû Süleyman'a (Halid) rahmet etsin.

Allah'ın katında onun hakkında olan şeyden daha hayırlısı yoktur.

O, övülen bir kişi olarak yaşadı.

Mes'ûd bir kişi olarak vefat etti.”

KAYS B. SA'D B. UBADE

İslam olmasaydı O, Arapların en kurnazı olurdu.

Yaşının küçüklüğüne rağmen, Ensar ona bir lider gibi davranırdı...

Onlar: "Paralarımızla Kays'a bir sakal alabilseydik, bunu mutlaka yapardık" derlerdi.

Çünkü o tüysüzdü. Onda, sadece, halkının örfüne göre, liderlik vasıflarından, erkeklerin yüzlerinde bulunması gereken sakal eksikti.

Halkının yüzünde, hakiki büyüklük ve üstün liderlik için dış görünüşü tamamlayan bir sakalın bulunması için, uğrunda para harcamaya razı oldukları bu delikanlı kimdi acaba?

Evet, bu delikanlı Kays b. Sa'd b. Ubâde'ydi...

O, Arap evlerinin en cömert ve en köklüsündendi. Öyle bir evdendi ki, Rasûlullah (s.a.v.) onun hakkında:

"Cömertlik, bu ev halkının huyudur" demişti.

O kurnazlık, maharet ve zeka fışkıran bir kimseydi.

O kendisini haklı olarak şöyle tanıtmıştı:

— "Eğer İslam olmasaydı, Arapların gücünün yetmeyeceği hileleri yapardım!..."

Çünkü o keskin zekalı, çok kurnaz ve zihni açık birisiydi.

Sıffîn'de Hz. Muaviye'ye karşı Hz. Ali'nin yanında yer almıştı. O, tek başına oturdu ve bir veya bir günden az bir süre içinde Muaviye'yle taraftarlarının işini bitirebilecek hileyi tasarladı. Ancak onun yüzünden kafasının patladığı bu hileyi iyice düşündüğünde, onun kötü ve tehlikeli olduğunu gördü ve Allah Teala'nın şu sözünü hatırladı:

“Oysa pis pis kurulan kötü tuzağa ancak sahibi düşer.”¹

Hemen yaptığı şey hoşuna gitmeyip, Allah'tan af dileyerek yola koyuldu ve lisan-ı hal ile şöyle dedi:

“Vallahi, Muaviye'nin bizi yenmesi takdir edilse, o bizi asla zekasıyla yenemez, belki bizim takvamız sayesinde yenebilir!”

Hazrec kabilesine mensup bu Ensarlı, büyük bir liderin evindendi. O, faziletlere, büyükten büyüğe geçen bir miras olarak sahip olmuştu... İşte o ilerde kendisiyle karşılaşacağımız Hazrec'in lideri Sa'd b. Ubade'nin oğluydu...

Sa'd müslüman olduğunda oğlu Kays'ın elinden tutup Rasûlullah'a (s.a.v.) götürmüş ve O'na şöyle demişti:

— “Bu senin hizmetindedir, ya Rasûlallah!”

Rasûlullah (s.a.v.) Kays'ta bütün üstünlük ve doğruluk vasıflarını görmüştü.

Bu sebeple onu kendisine yaklaştırmış ve Kays da daima bu makamın adamı olmuştu...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) dostu Enes şöyle der:

— “Kays, Rasûlullah (s.a.v.) yanında, bir başkanın güvenlik görevlisi gibiydi.”

Kays, müslüman olmadan önce, halka zekasıyla davranırken, onun en küçük bir zeka oyununu hesaba katarlardı. Medine ve civarında, sadece onun kurnazlığı için binlerce hesap yapan kimseler vardı. Müslüman olduğunda, İslam ona, insanlara kurnazlık değil, samimiyetle davranmayı öğretti. O, İslam'ın itaatkar bir mensubu olmuştu. Bu bakımdan, kurnazlığını bir tarafa attı ve artık perişan eden oyunlarını yapmaz olmuştu. Her ne zaman zor bir durumla karşı karşıya gelse, zincire vurulmuş kurnazlığını özler ve darb-ı mesel haline gelen şu sözünü söylerdi:

1 Fâtır Suresi, 43

— “Eğer İslam olmasaydı, Arapların gücünün yetmeyeceği hileleri yapardım!...”

Özellikleri arasında, cömertliğinden başka zekasına üstün gelen bir şey yoktu... Cömertlik Kays'ta, sonradan ortaya çıkan bir huy değildi. O, cömertlikte köklü bir evdendi. O günkü Arap cömertlerinin ve zenginlerinin âdetine göre Kays'ın ailesinin, evlerinin damına çıkıp gündüz misafirleri sofralarına çağıran veya geceleyin yol yürüyen yolcunun yolunu bulması için ateş yakan bir tellalı vardı...

Halk o günlerde şöyle diyorlardı: “Kim yağ ve et seviyorsa, Duleym b. Harise'nin evine gelsin...”

Duleym İbn Harise, Kays'ın ikinci dedesiydi...

Cömert Kays, bu köklü evde emzirilmişti...

Bir gün Hz. Ebû Bekir ve Ömer, Kays'ın cömertliği hakkında şöyle konuşmuşlardı:

— “Eğer bu genci cömertlikte serbest bıraksaydık, babasının malını tamamen dağıtırdı...”

Sa'd b. Ubade, onların oğlu Kays hakkında söylediklerini duyunca şöyle haykırdı:

— “Kim bana Ebû Kuhafe'nin oğlu Ebû Bekir ve Hattab'ın oğlu Ömer hakkında mazeret gösterir? Çünkü onlar oğlumu bana karşı cimrileştiriyorlar...”

Birgün o, yoksul kardeşlerinden birine büyük bir borç vermişti...

Borç için verilen vade dolunca, adam, Kays'a borcunu ödemeye gitti ama Kays, parayı kabul etmeyip şöyle dedi:

— “Biz verdiğimiz hiçbir şeyi geri almayız!...”

İnsan fıtratının gecikmeyen ve değişmeyen bir kaidesi vardır. Nerede cömertlik varsa orada cesaret de vardır...

Evet... Hakiki cömertlikle hakiki cesaret, biri diğerinden asla geri kalmayan ikiz kardeşlerdir. Şayet bir cömertlik görür, cesaret görmezsen, gördüğün şeyin cömertlik olmadığını anla... O sadece, kibir ve gösteriş görüntülerinden boş ve aldatıcı bir görüntüdür. Cömertlikle

birlikte olmayan bir cesaret gördüğünde, bunu böylece bil ki, o bir cesaret değil, hiddet ve hafiflikle yapılan hareketlerden birisidir...

Kays b. Sa'd, sağ eliyle cömertlik dizginlerini tutar olduğunda aynı elle cesaret ve atılganlık dizginlerini de tutuyordu...

Sanki o şairin şu sözüyle kastettiği kimse gibiydi:

“Ne zaman şeref için bir bayrak kaldırılrsa,

Arabe onu sağ eliyle kapar.”

Rasûlullah (s.a.v.) sağken, onunla birlikte bulunduğu bütün olaylarda göz kamaştırıcı bir cesarete sahipti.

Rasûlullah (s.a.v.) Refik-i A'la'ya gittikten sonra yaptığı savaşlarda da göz kamaştırıcı cesareti devam etmiştir.

Kurnazlık yerine doğruluğa dayanan cesaret... Dalavereyi ve aldatmacayı değil, açıklık ve dobra dobra olmayı esas edinen cesaret, sahibine ağır gelen zorluk ve meşakkatler yüklüyordu.

Böylece, Kays, kurnazlık ve dalavereye olan gücünü geriye atıp, bunun kendisine getirdiği zorluk ve sorumluluklara sevinerek cesaretin bu tarzını yüklenmişti...

Gerçek cesaret, sahibinin tek başına inanmasından meydana gelir...

Bir istek veya arzunun meydana getirdiği bu inancı ancak nefsi-ne karşı doğru olmak ve Hakk'a karşı samimî olmak meydana getirir.

Böylece Hz. Ali'yle, Hz. Muaviye arasında ihtilaf çıktığında, Kays'ın nefsiyle başbaşa kaldığını ve taşıdığı inançla Hakk'ı aradığını görüyoruz. Nihayet o, Hakk'ı Hz. Ali'nin yanında görünce, güçlü ve kahraman bir şekilde Hz. Ali'nin yanında yer almıştı.

Sıffin, Cemel ve Nehrevan savaşlarında Kays, ya zafer ya ölüm diyen kahramanlardan birisiydi...

Şöyle haykırarak Ensar'ın sancağını taşıyordu:

“Bu, Cebrail'in bize yardım ederken, Peygamber'le birlikte etrafını çevirdiğimiz sancaktır. Ensar'ın kendisine sırdaş ve özel cemaat olduğu kimsenin yanında onlardan başkasının olmaması önemli değildir.”

İmam Hz. Ali onu Mısır'a vali olarak tayin etmişti...

Hız. Muaviye'nin gözü devamlı Mısır'da idi. O, Mısır'ı beklenen tacındaki çok değerli bir inci gibi görüyordu.

Bu yüzden Kays'ın Mısır valisi olduğunu görür görmez deliye döndü ve kendisi Hız. Ali'ye karşı kesin bir zafer kazansa bile, Kays'ın ebediyete kadar kendisiyle Mısır arasında bir engel olacağından korktu.

Bu arada Kays zekasını meşru bir şekilde kullanmak için güzel bir fırsat buldu ve anladı ki: Hız. Muaviye onu kendi tarafına çekmede başarısızlığa uğradıktan sonra, Hız. Ali'ye kin tutturmak ve ona olan sevgisini zayıflatmak için kendisine bu oyunu oynamıştı... Öyleyse, Hız. Muaviye'nin kurnazlığına en iyi cevap Hız. Ali'ye sevgisini ve Hız. Ali'nin temsil ettiği ve aynı zamanda Kays b. Sa'd b. Ubade için doğru ve sağlam inancın sebebi olan Hakk'a sevgisini artırmaktı.

Böylece hiçbir dakika, Hız. Ali'nin kendisini Mısır valiliğinden almasından etkilenmedi... Valilik, emirlik ve bütün bu makamlar sadece inanç ve dini için kullandığı vasıtalar. Onun Mısır'a emirliği, Hakk'a hizmet için bir vasıta ise, savaş alanında Hız. Ali'nin yanındaki durumu, önemi pek de küçümsenmeyen başka bir vasıtaydı.

Hız. Ali şehid olup, Hız. Hasan'a bey'at edildikten sonra, Kays'ın cesareti sadakat ve akıllılığın zirvesine ulaşır.

Kays, Hız. Hasan'ın (r.a.) halifeliğın meşru varisi olduğuna inanıp, ona bey'at etmiş ve tehlikelere aldırmaksızın onun yanında yer almıştı...

Hız. Muaviye onları kılıç çekmeye zorlayınca, Kays harekete geçip, Hız. Ali'ye matemlerinden dolayı başlarını tıraş ettiren kimselerden beş binini savaşa sevkeder.

Hız. Hasan ise müslümanların büyümekte olan yaralarını sarmayı tercih eder ve bu mahvedici savaş için bir sınır koyar. Hız. Muaviye'yle görüşür, sonra ona bey'at eder...

Bu arada Kays dikkatini yeniden meseleye çevirir ve görür ki, Hız. Hasan'ın tutumu ne kadar doğru olursa olsun, Kays'ın askerleri son kararı vermede şûrâ hakkına sahiptiler.

Böylece Kays onları toplar ve şu konuşmayı yapar:

— “Eğer isterseniz bizim en hızlımız ölünceye kadar sizinle vuruşurum. Eğer isterseniz sizin için bir eman alırım...”

Askerler ikinci şıkkı seçtiler. Kays da kaderinin kendisini düşmanlarının en cesur ve en tehlikelisinden kurtardığını görünce içine sevinç dolan Hz. Muaviye'den onlar için eman aldı...

İslam'ın kurnazlığını eğittiği, kurnaz dahi, hicretin 59. yılında Medine-i Münevvere'de vefat etti...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) “Kurnazlık ve hile ateştedir” dediğini duymasaydım, bu ümmetin en kurnazı olurdum, diyen adam vefat etmişti...

O, hayatta doğru, açık, cömert ve cesur bir adamın hatırasını bırakarak barış içinde vefat etmişti...

Evet, geride, İslam için verdiği bütün söz ve teminatlarına güvenilen bir kimsenin hatırasını bırakarak vefat etmişti...

ZEYD B. EL-HATTAB

Yemame gününün şahini...

Rasûlullah (s.a.v.) bir gün bazı sahabîleriyle oturmuş sohbet ederken, bir ara konuşmasını kesip, bir süre sükut ettikten sonra etrafındakilere şu sözü söyledi:

— “İçinizde, cehennemdeki azı dişî, Uhud dağından daha büyük bir adam var.”

Rasûlullah'ın (s.a.v.) bu sözünden sonra orada bulunanların tümünü bir korku hatta bir dehşet sarmıştı. Her biri, akıbeti kötü olacak ve kötüye çevrilecek kimse olmaktan korkuyordu.

Fakat, o gün, bu sözün yöneltildiği kimselerden iki kişi hariç hepsinin sonu iyi bitmiş ve onlar ecellerini Allah yolunda şehid olarak tamamlamışlardı. Onlardan sadece Ebû Hureyre ve Raccal b. Unfuve sağ kalmışlardı.

Ebû Hureyre, Rasûlullah'ın (s.a.v.) verdiği bu haberin kendisine isabet edeceği korkusuyla titreyip duruyordu. Gözyaşları kesilmemiş, kafası bir türlü sakinleşmemişti. Nihayet, kader kötü nasiplinin üzerinden perdeyi kaldırdı. Raccal, İslam'dan ayrılıp Müseylemetül-Kezzab'a katıldı. Böylece Peygamber'in (s.a.v.) verdiği haber ona isabet etti.

Bu arada Rasûlullah'ın (s.a.v.) akıbeti kötüye çevrilecek ve kötü olacak kişi hakkında verdiği haber ortaya çıkmıştı...

İşte bu adam, Raccal b. Unfuve'ydi... O, bir gün bey'at etmek ve müslüman olmak üzere Rasûlullah'a (s.a.v.) gitmişti. Rasûlullah'tan (s.a.v.) İslam'ı öğrenince, kabilesine dönmüştü. Medine'ye de ancak Rasûlullah'ın (s.a.v.) vefatından ve Hz. Ebû Bekir müslümanların halifesi olduktan sonra dönmüştü. Hz. Ebû Bekir'e, Yemame halkının Müseylime'nin etrafında toplandığına dair haberler naklediliyor, Yemame halkını İslam üzere devam ettirecek birisini onlara göndermesi teklif ediliyordu. Nihayet, Halife oraya gitmesi için Raccal'a izin vermişti.

Raccal, Yemame halkına doğru yönelir... Onların kalabalık topluluklarını görünce, üstün durumda olduklarını zanneder ve hain nefsi ona geliyor sandığı El-Kezzab'ın (yalancının) devletinde şimdiden kendisine bir yer ayırmasını söyler. Bunun üzerine İslam'dan ayrılp, ona bol vaatlerde bulunan Müseylime'nin saflarına katılır.

İslam için Raccal, Müseylime'den daha tehlikeliydi...

Çünkü o, daha önceki müslümanlığını, Hz. Peygamber'in zamanında Medine'de geçirdiği devreyi, Kur'an'dan ezberlediği birçok ayeti ve müslümanların halifesi Ebû Bekir'in elçiliğini istismar etmişti. Müseylime'nin saltanatını ve onun yalancı peygamberliğini desteklemede bütün bunlardan faydalanmıştı.

Halk arasında, bizzat kendisinin; Rasûlullah'ın (s.a.v.), Müseylime b. Habib'i bu işe (peygamberliğe) ortak yaptığını söylerken duyduğunu anlatıyordu. Artık Rasûlullah (s.a.v.) vefat etmiş olduğuna göre, ondan sonra peygamberlik ve vahiy bayrağını taşımaya en layık kimse Müseylime'ydi...

Müseylime'nin etrafında toplananların sayısı; bu Raccal'ın yalanları, daha önce İslam ve Hz. Peygamber'le olan alakasını hain bir şekilde istismarı sebebiyle gittikçe artıyordu.

Raccal'la ilgili haberler Medine'ye geliyor ve müslümanlar; insanları saptıran ve sapıklığıyla müslümanların girmeye mecbur kalacakları harp dairesini genişleten bu tehlikeli mürtede kızgınlıklarından dolayı yanıp tutuşuyorlardı...

Müslümanların en öfkeli ve onunla karşılaşmak için en çok yanıp tutuşanı; siyer ve tarih kitaplarındaki hatırası, şu sevimli ismin, yani Zeyd b. el-Hattab isminin altında parlayan yüce bir sahabiydi!

Zeyd b. el-Hattab mı?

Siz onu tanımış olmanız lazım...

O, Hz. Ömer'in kardeşidir...

Evet... O'nun en büyük ve en önce kardeşi...

O Ömer'den önce dünyaya gelmişti ve yaşça ondan daha büyüktü.

Zeyd, İslam'a girmede Ömer'i geçtiği gibi, Allah yolunda şehid olmada da onu geçmişti...

Zeyd, göz kamaştırıcı bir kahramandı... O, sessiz hareket ederdi, çok susmak onun kahramanlığının özüydü.

Onun Allah'a, Peygamberine ve dinine olan imanı sağlam bir imandı. Hiçbir olay ve savaşta Rasûlullah'tan (s.a.v.) geri kalmamıştı.

Bütün olaylarda, şehidliği aradığı kadar zaferi aramazdı!...

Uhud'da müşriklerle mü'minler arasında savaş kızıştığında Zeyd b. Hattab devamlı vuruyordu.

Kardeşi Ömer b. el-Hattab, onun zırhının düştüğünü ve düşmanlar için onun kolay bir av haline geldiğini görünce ona:

— “Zeyd! Benim zırhımı al da onunla dövüş” diye bağırdı.

Zeyd de şöyle cevap verdi:

— “Ömer! Ben, senin aradığın şeyi yani şehitliği arıyorum!”

O yine de göz kamaştırıcı bir fedakarlık ve büyük bir kahramanlıkla zırhsız olarak dövüşüyordu.

Biz şöyle demiştik: O, -Allah ondan razı olsun- tek başına, Raccal'in pis hayatından nasibini kesmeyi temenni ederek, onunla karşılaşma özlemiyle yanıp tutuşuyordu... Raccal, Zeyd'e göre sadece bir mürted değil, yalancı, münafık ve yaltaktı da... O, bir inanç için dönmemişti. Aksine alçak bir yaltaklık, iğrenç ve basit bir münafıklık için dönmüştü.

Zeyd, münafıklık ve yalana düşmanlıkta tam kardeşi Ömer gibiydi!

Her ikisi de basit menfaatçılık ve bayağı isteklerin yaptırdığı böyle bir münafıklıktan tiksiniyorlardı...

Bu bayağı istekler yüzünden Raccal pis rolünü oynadı ve Müseylime'nin etrafında toplananların sayısını çok artırdı. O, bu yaptığıyla dinden dönenlerle yapılacak savaşlarda ölecek olan birçok kimseyi kendisi vasıtasıyla ölüme davet ediyordu. Önce, onları doğru yoldan saptırıyor, sonra da ölüme atıyordu... Neyin yolunda? Nefsinin ve hevasının arzu ettirdiği alçak istekler yolunda... Zeyd, Müseylime'nin şahsında değil, en tehlikeli ve en suçlu kimsenin yani Raccal b. Unfuve'nin şahsında bu fitneyi yok etmek için inançlı ömrünü tamamlamaya hazırlandı...

Yemame günü kara bulutlarla kaplı olarak başlamıştı.

Halid b. el-Velid İslam ordusunu toplayıp mevzilere dağıttı. Ordusunun sancağını kime vermişti acaba?

Zeyd b. el-Hattab'a...

Müseylime'nin taraftarları olan Hanifeoğulları şiddetli bir ölüm kalım savaşı yaptılar...

Başlangıçta savaş müslümanların aleyhineydi. Onlardan birçoğu şehid düştü.

Zeyd bazı müslümanların kalplerine korku düştüğünü gördü.

Oradaki bir tepeye çıkıp müslüman kardeşlerine şöyle haykırdı:

— “Askerler! Dışlerinizi sıkın ve düşmanınıza öyle vurun. İleri gidin. Vallahi, Allah onları yeninceye veya ben Allah'a kavuşuncaya kadar konuşmayacağım. Böylece öldüğümde, ben onunla delilimle birlikte konuşabileyim!...”

Dışlerini sıkıp dilini hiç kıpırdatmadan tepeden indi...

Ona göre savaşın akıbeti, Raccal'in akıbetinde noktalanmıştı. Raccal'i aramak için dövüşenleri ok gibi aşır geçiyordu. Nihayet onu gördü.

Bu arada ona, sağdan ve soldan saldırmaya başladılar! Savaş tufanı her ne zaman, düşmanını yutup saklasa Zeyd, dalga yeniden ortaya çıkarıncaya kadar onun peşine düşüyordu. Zeyd ona yaklaşıyor, kılıcını uzatıyor ama hiddet dolu bir insan dalgası tekrar Raccal'i

yutuyordu. Zeyd onu takip edip, kurtulmaması için onun peşinden gidiyordu.

Nihayet, onu ele geçirir ve onun gurur, yalan ve alçaklık dolu başını uçurur...

Yalanın düşmesiyle bütün yalan alemi düşmeye başladı. Müseylime, Muhakkim b. et-Tufeyl ve Raccal'in öldürüldüğü haberi, rüzgarlı günde yayılan ateş gibi askerler arasında yayıldı ve Müseylime'nin askerlerinin içine korku düştü...

Müseylime, onlara kesin zaferi ve kendisinin, Raccal b. Unfuve ve Muhakkim b. et-Tufeyl'le birlikte zafer sabahı dinlerini yayıp devletlerini kuracaklarını vadediyordu!...

İşte o Raccal yere yıkılmıştı... Öyleyse Müseylime'nin verdiği haberin tamamı yalandı... Yarın Muhakkim yıkılacak, ertesi günde Müseylime!...

Böylece, Müseylime'nin saflarındaki bütün bu felaketi Zeyd b. el-Hattab'ın darbesi meydana getirmişti.

Müslümanlar arasında haber yayılır yayılmaz, azimleri dağlar gibi yükseldi. Yaralılar bile yarasına aldırmaksızın kılıçlarını alarak yeniden ayağa kalktılar...

Bu haber, şehid olmak üzere olanların kulaklarına güzel bir rüya gibi ulaştı. Onlar da savaşmak ve zaferin şahane sonunda bulunmak için kendilerini hayata döndürecek bir güce sahip olmayı istediler...

Fakat onlara kendilerini karşılamak için Cennet kapıları açılmıştı. Onlar şimdi koltuklara çağrılmak üzere isimlerini dinliyorlardı!

Zeyd b. el-Hattab, Rabbine dua etmek ve nimetine şükretmek üzere ellerini semaya kaldırdı...

Daha sonra kılıcına ve sükutuna döndü. O, zaferi tamamlayıp şehidliği elde edinceye kadar konuşmamaya yemin etmişti...

Savaş müslümanların lehine devam ediyordu. Onların kesin zaferi hızla yaklaşıyordu...

Bu arada Zeyd, zafer rüzgarlarının gelmekte olduğunu gördü. Hayatında böyle bir sondan daha şahanesini tanımamıştı. Allah'tan Yemame'nin bu gününde kendisine şehidliği lütfetmesini diledi...

Cennet rüzgarları esti. Onun içi özlem, gözleri yaş ve gönlü azimle doldu...

Yüce sonunu arayan kimse gibi vuruyordu...

Kahraman şehid düştü...

Hayır, şehidliğe yükseldi, deyin.

Büyük, şerefli ve mesud olarak yükseldi...

İslam ordusu Medine'ye muzaffer olarak döndü...

Hız. Ömer, Halife Hız. Ebû Bekir'le birlikte, muzaffer olarak dönen kişileri karşılarken, dönmekte olan kardeşini özleyen gözlerle bakıyordu...

Zeyd oldukça uzundu, onun için gözler onu çabuk tanıyordu...

Zeyd için baş sağlığı dilemek isteyen müslümanlar ona yaklaştığında, Hız. Ömer şöyle dedi:

— "Allah Zeyd'e rahmet etsin. O, iki güzel şeyde benden önce davranmıştır... Benden önce müslüman oldu... Benden önce şehit oldu..."

İslam'ın elde ettiği zaferlerin çokluğuna rağmen Zeyd, kardeşi Ömer'ül-Faruk'un hatırasından bir an olsun çıkmadı...

O devamlı şöyle derdi:

— "Saba rüzgarı eser esmez onda Zeyd'in kokusunu bulurum."

Evet...

Saba, Zeyd'in esintisini ve onun üstün niteliklerinin kokusunu taşıyor.

Fakat, emirül-müminin izin verirse bu yüce cümlesine, tabloyu tamamlayan şu kelimeleri ilave edeceğim...

İşte o kelimeler:

Yemame gününden itibaren zafer rüzgarları İslam'ın üzerine eser esmez, İslam onlarda Zeyd'in esintisini, Zeyd'in yiğitliğini, Zeyd'in kahramanlığını ve Zeyd'in büyüklüğünü bulmuştur!...

Allah'ın Resûlü'nün sancağı altındaki Hattab ailesi mübarek olsun...

Müslüman oldukları gün mübarek olsun...

Cihad ettikleri ve şehid oldukları gün mübarek olsun...

Kıyamette diriltilecekleri gün mübarek olsun!...

ZÜBEYR B. EL-AVVAM

Rasûlullah'ın (s.a.v.) havarisi, dostu, yardımcısı.

Talha'nın adı geçsin de Zübeyr onunla birlikte zikredilmiş olmasın...

Zübeyr'in adı geçsin de Talha onunla birlikte zikredilmiş olmasın...

Rasûlullah (s.a.v.) hicretten önce Mekke'de ashabını birbirleriyle kardeş yaptığında Talha'yla Zübeyr'i kardeş yapmıştı.

Rasûlullah (s.a.v.) aynı anda ikisinden çok söz ederdi. Mesela o şöyle buyurmuştur:

— “Talha ve Zübeyr Cennet'te benim komşularımdır.”

Her ikisinin de nesebi Rasûlullah'ın (s.a.v.) nesebiyle birleşir.

Talha'nın nesebi, Rasûlullah'ın (s.a.v.) nesebiyle, Mürre b. Ka'b'da birleşir. Nitekim annesi Safiyye, Rasûlullah'ın (s.a.v.) halasıdır.

Talha ve Zübeyr, hayatın cilvelerinde birbirlerine çok benzerlerdi.

Aralarında büyük benzerlik vardı. Yetişmede, zenginlikte, cömertlikte, inanç gücünde, yiğitlikte... Her ikisi de İslam'a girmede erken davranan müslümanlardandır. Rasûlullah'ın (s.a.v.) kendilerini cennetle müjdelediği on kişinin içindedirler. Hz. Ömer'in kendisinden sonra

halife seçme işini havale ettiği altı kişilik danışma meclisi üyele-
rindendirler.

Hatta ikisinin akıbeti de, tamamen birbirine benziyordu. Üstelik onların akıbeti aynı akıbeti! Zübeyr -söylediğimiz gibi- erken müslüman olmuştu. Çünkü O, İslam'a koşan ve Dârü'l-Erkam'daki mübarek öncülere katılan ilk yedi kişiden birisiydi...

O sırada on beş yaşındaydı... Böylece hidayet, nur ve hayır ona daha delikanlıyken verilmişti.

O, çocukluğundan beri yiğit ve atılgandı. Hatta tarihçiler, İslam'da çekilen ilk kılıcın Zübeyr'in kılıcı olduğunu söylerler.

İslam'ın ilk günlerinde, müslümanlar azınlıktaydılar ve onlar Darü'l-Erkam'da gizleniyorlardı...

Bir gün, Rasûlullah'ın (s.a.v.) öldürüldüğüne dair bir haber yayıldı... Zübeyr bu haberi duyar duymaz kılıcını çekip -yaşının küçüklüğüne rağmen- Mekke sokaklarına düştü!

Önce haberin aslını araştırmaya gitti. Giderken şöyle niyet etmişti: Eğer bu haber doğru çıkarsa, kılıcını bütün Kureyş'in boynundan geçirecekti. Tabii, sonunda ya o Kureyş'e galip gelecekti, ya da onlar ona galip gelecekti.

Mekke'nin en yukarısında Rasûlullah'la (s.a.v.) karşılaştı. Rasûlullah (s.a.v.) ona ne olup bittiğini sordu. Zübeyr de ona duyduğu haberi aktardı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), Zübeyr'in kendisinin hayırda olması ve kılıcının galip gelmesi için duada bulundu.

Kabileleri içindeki şerefine rağmen Zübeyr de Kureyş'in zulüm ve işkencelerinden payını almıştı.

Ona işkence etmek işini üzerine alan amcasıydı... Amcası onu bir hasırın içine sarar, zor nefes alsın diye ateş yakıp, onu dumanda bırakırdı. Zübeyr bu haldeyken amcası ona:

— "Muhammed'in Rabbini inkar et, seni bu işkenceden kurtarayım" diye seslenirdi...

O sırada kemikleri taze bir gençten fazla bir şey olmayan Zübeyr amcasına korkunç bir meydan okumayla:

— "Hayır!... Vallahi, asla küfre dönemem!..." diye cevap verirdi...

Zübeyr, Habeşistan'a iki defa hicret eder ve sonra bütün olaylarda Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikte olmak için döner. Onun bulunmadığı hiçbir savaş ve çarpışma yoktur.

Vücudunda harpte yara alıp da yeri iyileştikten sonra, Zübeyr'in kahramanlığını ve şereflerini anlatan pek çok iz vardı!... Şimdi, vücudundaki bu izleri gören bir arkadaşının söylediklerini dinleyelim:

— “Yolculuklarından birinde Zübeyr b. el-Avvam'a arkadaşlık ettim. Bu sırada onun vücudunu görme imkanına sahip oldum. Vücudu sanki kılıçlarla doğranmıştı. Göğsünde göz çukuru kadar yara izleri vardı.

Ona şöyle dedim:

— “Vallahi, senin vücudunda, şimdiye kadar hiç kimsede göremediğim yaraları gördüm.”

O da bana şöyle cevap verdi:

— “Vallahi, o yaraların her biri Rasûlullah'la (s.a.v.) birlikteyken ve Allah yolunda alınmıştır.”

*

Uhud savaşında, Kureyş ordusu Mekke'ye dönmek üzere bozguna uğratıldıktan sonra Hz. Peygamber, Kureyş ordusunun peşinden gitmeleri ve onları kovalamaları için Hz. Ebû Bekir'le Zübeyr'i görevlendirdi. Böylece onlar müslümanların güçlü olduğunu anlayacaklar, tekrar Medine'ye dönmeyi ve yeniden savaşa başlamayı düşünmeyeceklerdi.

Hz. Ebû Bekir ve Zübeyr yetmiş müslümanla birlikte yola çıktılar. Onlar muzaffer bir orduyu takip etmelerine rağmen, Hz. Ebû Bekir'le Zübeyr'in uyguladıkları savaş taktiği, Kureyş'e müslümanların kayıplarını iyi tahmin edemedikleri ve Zübeyr'le Hz. Ebû Bekir'in iyi idare ettikleri bu güçlü birliğin korkunç bir şekilde saldırıya geçeceğini ve Peygamber ordusunun sadece bir öncü birliği olabileceği zannını verdi. Bunun üzerine Kureyş, Mekke'ye doğru adımlarını hızlandırdı!...

*

Yermuk gününde Zübeyr tek başına bir orduydı... Başlarında olduğu askerlerin çoğunun insan kalabalığından meydana gelen Bizans dağlarının karşısında bozguna uğradıklarını görünce: “Allahu Ekber”

diye haykırdı ve kılıcıyla vura vura, tek başına dağ gibi olan bu insan kalabalıklarını geçti... Daha sonra, sağ elinde, kılıcı parlama parlama korkunç safların ortasından geri döndü. Onun kılıcının parıltısı ne söyüyor, ne de isabet etmediği oluyordu!

O -Allah ondan razı olsun- şehitliğe tutkun, Allah yolunda ölmeye aşıktı.

O şöyle derdi:

— “Talha b. Ubeydillah, Muhammed'den sonra peygamber olmadığını bildiği halde oğullarına peygamber adlarını koyardı. Ben ise oğullarıma, belki şehid olurlar diye şehid adlarını koyuyorum...”

Böylece, bir oğluna şehid sahabi Abdullah b. Cahş'a teberrüken (bereket ve uğur sayarak) Abdullah (İbnu'z-Zübeyr) adını koydu...

Oğlunun birine, şehid sahabi Münzir İbn Amr'a teberrüken Münzir adını koydu...

Oğlunun birine de şehid sahabi Urve b. Amr'a teberrüken Urve adını koydu...

Başka bir oğluna da yüce şehid Hamza b. Abdilmuttalib'e teberrüken Hamza adını koydu...

Bir başka oğluna da büyük şehid Cafer b. Ebî Talib'e teberrüken Cafer adını koydu...

Bir oğluna da şehid sahabi Mus'ab b. Umeyr'e teberrüken Mus'ab adını koydu.

Bir diğer oğluna da, şehid sahabi Halid b. Said'e teberrüken Halid adını koydu...

Böylece O, oğulları için, ecelleri geldiği gün şehidlerden olmaları ümidiyle şehid adlarını seçiyordu.

Onun hayatı anlatılırken şöyle denilmiştir:

“O, Allah yolunda savaşmaktan başka ne bir emirliğe, ne bir vergi memurluğuna, ne de bir haraç memurluğuna sahip oldu...”

Bir asker olarak kendine tamamen güvenme meziyetini gösterdi.

Savaşta yüz bin kişi onunla birlikte olsa, yine de onun tek başınaymış gibi savaştığını görürdünüz... Sanki savaş ve zafer sorumluluğu tek başına onun omuzlarında idi...

Bir asker olarak sebat etmek ve sınırlarına hakim olma faziletini gösterdi...

Uhud gününde, müşrikler tarafından temiz cesedi, acımasızca parça parça edilmiş dayısı Hamza'nın durumunu görünce, dişlerini sıkarak ve kılıcının kabzasını tutarak büyük bir dağ gibi onun önünde durdu. Korkunç bir intikamdan başka bir şey düşünemezken hemen Rasûlullah'ı (s.a.v.) ve müslümanları, sırf bunu düşünmekten alıkoyan vahiy gelmişti!...

Beni Kureyza'nın teslim olmamaları karşısında kuşatma uzadığında peygamber onu Ali b. Ebî Talib'le birlikte göndermişti. O, muhkem kalenin önünde Hz. Ali'yle birlikte şu sözünü tekrar ederek durdu:

— "Vallahi, biz ya Hamza'nın tattığını tadacağız, ya da onların kalelerinin kapılarını açacağız..."

Daha sonra, sadece ikisi kendilerini kalenin içine attılar...

Şaşırtıcı sinir hakimiyetiyle, kalenin içine sığınanların içlerine tam bir korku düşürdüler ve müslümanlara kalenin kapılarını açtılar!...

Huneyn gününde, Hevazin'in lideri ve bu savaştaki şirk ordularının komutanı Malik b. Avf'ın Huneyn'de bozguna uğradıktan sonra dostlarından ve bozulan ordusunun geriye kalanlarından meydana gelen bir birliğin ortasında durduğunu gördü ve tek başına onların üzerine atıldı. Tek başına onları darmadağın etti. Savaştan dönen müslümanların bazı ileri gelenleri için kurdukları pusudan onları uzaklaştırdı!...

Onun, Rasûlullah'ın (s.a.v.) sevgi ve takdirinden aldığı pay büyüktü...

Rasûlullah (s.a.v.) onu şöyle överdi:

— "Her peygamberin bir havarisi (dostu, yardımcısı) vardır. Benim havarim de, Zübeyr b. el-Avvam'dır..."

Çünkü o sadece amcasının oğlu değildi, sadece iki kemerli Esma Bint Ebî Bekir'in kocası değildi. O aynı zamanda vefalıydı, güçlüy-

dü, şerefli yiğitti, eli açık ve cömertti. Canını ve malını âlemlerin Rabbi Allah için satandı.

Hassan b. Sabit, şu şiirinde onu ne güzel tarif etmiştir:

“Nebi'nin havarisi, sözü işine denk olarak,

Onun sözü üzerine hareket etti.

Hakk'ın dostuna sarılarak, onun gittiği yolda yürümüştür.

Çünkü Hakk en doğru olandır.

O, ünlü yiğittir. O, unutulmayan günde çarpışan kahramandır.

Onun, Allah'ın Resûlüyle yakın akrabalığı ve,

İslam'ın zafer kazanmasında köklü bir şerefi vardır.

Nice sıkıntıda, Zübeyr kılıcıyla Mustafa'yı korumuştur.

Allah (bunların mükafatını ona) bol bol verecektir.”

Onun ahlakı çok güzeldi... Cesaret ve cömertliği yarış atları gibiydi!...

O, başarılı bir ticaret yapıyordu. Malı çoktu. Ama onu İslam yolunda harcadığından borçlu olarak vefat etmiştir!...

Allah'a tevekkülü; cömertliğinin, cesaretinin ve fedakarlığının hareket noktasıydı...

Hatta o, ruhuyla cömertlik yapıyor, oğlu Abdullah'a borçlarını ödemesini tavsiye ederken şöyle diyordu:

— “Bir borç seni âciz bırakırsa, Mevlam'dan yardım iste...”

Abdullah da ona sordu:

— “Allah'ı... O ne iyi Mevla (dost) ve ne iyi yardımcıdır...”

Abdullah bu konuda şöyle der:

— “Vallahi, onun borcu konusunda bir sıkıntıya düşer düşmez hemen: “Ey Zübeyr'in Mevla'sı onun borcunu öde” derdim. O da onu öderdi.

Talha b. Ubeydullah gibi, Zübeyr'in sonu da Cemel günündedir.

O, doğru olanın, elini savaştan çekmek olduğunu gördükten sonra fitne ateşinin devam etmesini isteyenlerden bir grup onu takip etti ve Rabbinin huzurunda namaz kılarken zalim katil onu şehid etti.

Kâtil, Zübeyr'e karşı yaptığı haksızlığın haberini Hz. Ali'ye duyurursa ve suçunu işledikten sonra aldığı kılıcı onun önüne koyarsa, bir müjde vereceğini zannederek, Hz. Ali'ye gitti.

Fakat Hz. Ali, Zübeyr'in kâtilinin kapıda, içeri girmek için izin istediğini öğrenince, onun kovulmasını emretti ve şöyle dedi:

— “Safiyye'nin oğlunun kâtiline Cehennem'i müjdele...”

Hz. Ali'ye Zübeyr'in kılıcını getirdiklerinde onu öptü ve şöyle dedikten sonra, uzun zaman ağladı:

— “Bir kılıç ki, vallahi sahibi onunla uzun süre Allah'ın elçisini (s.a.v.) sıkıntılardan korumuştur!...”

Onun hakkındaki sözümüzün sonunda Zübeyr için söyleyeceğimiz bir söz Hz. Ali'nin sözlerinden daha güzel ve daha veciz olabilir mi?

Hayatından sonra, ölümünde de Zübeyr'e selam olsun!...

Rasûlullah'ın (s.a.v.) havarisine selam üstüne selam olsun!...

HUBEYB B. ADİYY

İdam sehpasındaki kahraman!

Şimdi...

Ey insanlar! Bu kahraman için yolu genişletin...

Her taraftan ve her yerden gelin...

Büyük, küçük hepiniz gelin...

Koşa koşa ve huşû içinde gelin...

Fedakârlık konusunda, benzersiz bir ders almak için gelin!...

Siz şöyle diyeceksiniz: Daha önce bize anlattıklarının hepsi benzersiz fedakârlıklar konusunda verilen örnekler değil miydi?

Evet, onların hepsi birer örnekti...

Onların dehşet ve güzelliklerinin eş ve benzerleri yoktu... Fakat şimdi fedakârlık sanatında yeni bir üstâdın karşısındasınız.

Bir üstad ki, eğer onunla ilgili olayı kaçırsaydınız, birçok iyi ve önemli şeyi kaçırmış olurdunuz.

Haydi, bütün milletlerin ve ülkelerin inanç sahipleri, gelin...

Haydi, ey bütün çağ ve zamanlarda yücelik aşıkları gelin...

Siz de, ey gururun ağırlaştırdığı kimseler, dinleri ve imanı kötü zannedenler...

Gururunuzla gelin!...

Gelin, bakın, Allah'ın dini, kişileri ne hale getiriyor...

Gelin, bakın, bu ne izzet... Bu ne kuvvet... Bu ne azim ve sebat... Bu ne fedakârlık... Bu ne bağlılık...

Tek kelimeyle, Hakk'a imanın ihlâs sahiplerine yaptırttığı bu ne göz kamaştırıcı büyüklük!...

İdam sehpasına çıkarılmış bu cesedi görüyor musunuz?

Ey insan oğullarının tümü! İşte bu, bugünkü dersimizin konusudur!...

Evet...

Karşınızda idam sehpasına çıkarılmış bu ceset; konudur, derstir ve üstaddir...

Onun adı, Hubeyb b. Adiyy'dir...

Bu yüce adı iyi belleyin...

Onu şiir gibi belleyin. O, her dinden, her mezhepten, her cinsten ve her zamanda, her insan için bir şereftir!...

O, Medine'nin Evs kabilesinden ve Ensar'dandır.

Hubeyb, Rasûlullah (s.a.v.) onlara hicret etmeden ve kendisi âlemlerin Rabbi Allah'a iman etmeden önce, O'nun (s.a.v.) yanına sık sık uğradı.

O, tatlı ruhlu, açık gönüllü, sağlam imanlı ve iyi vicdanlıydı... O, İslam'ın şairi Hassan b. Sabit'in tarif ettiği gibiydi: "Ey Ensar'ın ortasındaki şahin! Yumuşak huylulukta pırıl pırıl olan."

O, Bedir'de bayraklar kaldırıldığında yiğit ve atılgan bir askerdî. Çarpışmanın başında önüne çıkan ve kılıcıyla devirdiği müşrikler arasında Haris b. Amir b. Nevfel de vardı...

Savaş bitip, yenilen diğer Kureyşliler Mekke'ye döndükten sonra Haris'in oğulları babalarının öldürüldüğünü öğrendiler ve savaşta onu yıkan müslümanın adını iyice bellediler: Hubeyb b. Adiyy...

Müslümanlar, yeni toplumlarını kurmaya devam etmek üzere Bedir'den Medîne'ye döndüler...

Hubeyb çok ibadet ederdi. Her yönden âbidlerin (çok ibadet edenlerin) huyuna ve tabiatına sahipti.

Bir aşık ruhuyla ibadete yönelmişti. Geceleyin namaz kılar, gündüz oruç tutar ve âlemlerin Rabbi Allah'a hamdederd.

Bir gün Rasûlullah (s.a.v.), Kureyş'le ilgili bilgiler toplamak, Kureyş'in bazı hareketlerde bulunduklarına ve yeni bir savaşa hazırlanmalarına dair kendisine gelen haberlerin aslını öğrenmek istedi. Bu iş için aralarında, Hubeyb'in de bulunduğu on kişiyi seçti ve Âsım İbn Sabit'i de onlara başkan yaptı.

Kafile, yerine getirecekleri görev için yola çıktı. Usfan'la Mekke arasında bir yere geldiklerinde, onların haberi, Hayyan oğulları denilen Huzeyl'li bir obaya ulaştı. Onlar hemen en usta okçularından yüz kişiyi müslümanlar üzerine gönderdiler, okçular müslümanların izlerini takip etmeye başladılar.

Onlardan birisi, kumların üstüne düşmüş birkaç hurma çekirdeğini görmeseydi, yollarını değiştirmek üzerelerdi. O adam, bu çekirdeklerden birini aldı ve Araplara has garip bir firasetle onu inceledi. Sonra yanındaki arkadaşlarına haykırdı:

— “Bu Yesrib hurmasının çekirdeğidir, bizi onlara götürünceye kadar bu çekirdekleri takip edelim.”

Yere atılmış çekirdekleri takip ederek yürüdüler. Nihayet aradıkları yitiklerini uzakta gördüler.

On kişinin başkanı olan Âsım, onların kendilerinin peşinde olduklarını anladı. Arkadaşlarına bir dağın tepesine çıkmayı teklif etti.

Yüz okçu yaklaşıp, dağın eteğinden onları kuşatıp etraflarında sağlam bir duvar ördüler.

Kendilerine hiçbir kötülük yapmayacaklarına dair söz verdikten sonra onları teslim olmaya çağırdılar.

On kişi -Allah onlardan razı olsun- başkanları Âsım b. Sabit el-Ensârî'ye dönüp onun emrini beklemeye başladılar...

İşte o şöyle diyordu:

— Vallahi, ben bir müşriğin sözünü kabul edemem... Ya Rabbi! Bizim hakkımızda Peygamberine haber ver...”

Yüz okçu onlara ok atmaya başladı... Başkanları Âsım, isabet alıp şehid oldu. Onunla birlikte yedi arkadaşı daha isabet alıp şehid oldular...

Geri kalanlara da, eğer tepeden inerlerse, hiçbir şey yapmayacaklarına dair söz verdiler...

Bunun üzerine üçü indiler. Hubeyb İbn Adiyy ve iki arkadaşı...

Okçular Hubeyb'le arkadaşı Zeyd b. ed-Disinne'nin yanına gelip onları iplerle bağladılar...

Üçüncü arkadaşları zulmün başladığını görünce Asım ve diğer kardeşlerinin şehid oldukları yerde ölmeye karar verdi...

Ve istediği yerde şehid oldu...

Mü'minlerin en büyük, en doğru ve Allah'la Resûlü'ne en vefalı olanlarından sekizi imanlarını, ahd ve sözlerini bu şekilde yerine getirmişlerdi...

Hubeyb'le Zeyd bağlı oldukları iplerden kurtulmayı denediler ama ipler çok sağlamdı...

Zalim okçular onları Mekke'ye götürüp oradaki müşriklere sattılar.

Hubeyb'in ismi kulaklarda çınladı...

Bedir'de öldürülen Haris b. Âmir'in oğulları bu ismi çok iyi hatırladılar ve içlerindeki intikam duyguları yeniden kabardı.

Hemen onu satın almaya koştular. Bedir savaşında babalarını ve ileri gelenlerini kaybeden Mekkelilerin çoğu ondan intikam almak için bu konuda birbirleriyle yarışa girdiler...

En sonunda hepsi anlaştılar ve onu yalnız ona değil, bütün müslümanlara olan kinlerini söndürecek son için hazırlamaya başladılar!...

Başka bir kabile de Hubeyb'in arkadaşı Zeyd b. ed-Disinne'ye el koydu. Böylece her ikisine ateşle işkence etmeye başladılar...

Hubeyb kalbini, durumunu ve sonunu âlemlerin Rabbi Allah'a teslim etmişti...

Kılı kıpırdamadan ve cesurca, kayaları eriten ve korkuyu yok eden Allah'ın verdiği bir iç huzurla Allah'a itaata yönelmişti...

Allah onunlaydı, o da Allah'la birlikteydi...

Allah'ın eli onun üzerindeydi, sanki o elin parmaklarının şefkatini göğsünde hissediyordu...

Bir gün evinde esir olduğu Haris'in kızlarından biri yanına geldi. Ama hemen, garip bir şeyi görmeleri için halka seslenerek koş a koş oradan ayrıldı...

— Vallahi onu, elindeki büyük bir salkımdan üzüm yerken gördüm. Halbuki o zincirlerle bağlı... ve bütün Mekke'de bir üzüm tanesi bile yok..."

Onun Allah'ın, Hubeyb'e verdiği bir rızıktan başka bir şey olduğunu sanmıyorum!...

Evet... O Allah'ın salih kuluna verdiği bir rızıktı. Nitekim, daha önce bunun benzerini İmran'ın kızı Meryem'e vermişti:

Zekeriya mabedde onun yanına her girişinde, yanında bir yiyecek bulurdu... O, (Zekeriya a.s.): "Meryem! Bu sana nereden geldi?" dedi. O da şöyle cevap verdi: "Bu Allah'ın katındandır, doğrusu Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır." (Al-i İmran Suresi, 37).

Müşrikler, Hubeyb'e, arkadaşı ve kardeşi Zeyd b. ed-Disinne'nin (r.a.) şehadet haberini getirdiler.

Onlar, bununla Hubeyb'in sinirlerini bozacaklarını ve ona ölümün benzerini tattıracaklarını zannediyorlardı. Halbuki onlar, Rahim olan Allah'ın onu misafir ettiğini, ona sekînet (iç huzuru) ve rahmetini indirdiğini bilmiyorlardı.

Onun imanı konusunda pazarlık yapıyorlar, eğer Muhammed'i, ondan da önce inandığı Rabbini inkar ederse onu kurtaracaklarına dair söz veriyorlardı. Fakat onlar güneşi balçıkla sıvamaya çalışan kimseler gibiydiler...

Evet, Hubeyb'in imanı, kuvvet, uzaklık, ateş ve ışık yönünden güneş gibiydi...

O, kendisinden ışık isteyen herkesi aydınlatıyor ve kendisinden sıcaklık isteyen herkesi ısıtıyordu. Fakat kendisine yaklaşan ve meydan okuyanı ise yakıp mahvediyordu.

Umduklarını bulamayınca kahramanı akıbetine sürüklediler. Onu, Ten'im denilen öldürüleceği yere çıkardılar.

Götürdükleri yere varır varmaz Hubeyb onlardan iki rekat namaz kılmak için izin istedi. Onun, teslim olmak, Allah'ı, peygamberini ve dinini inkar ettiğini açıklamakla sonuçlanacak bir konuşma yapabileceğini zannederek ona izin verdiler...

Hubeyb huşû, teslimiyet ve tevazu içinde iki rekat namaz kıldı...

Ruhundan imanın tadı fışkırdı, devamlı namaz kılmak, namaz kılmak istiyordu...

Fakat kâtillerinin bulunduğu tarafa dönüp onlara şöyle dedi:

— "Vallahi, eğer ölümden korktuğum için namazı uzatmış olduğumu düşünmeseydiniz, daha fazla namaz kılmak isterdim!"

Daha sonra ellerini semaya doğru uzatıp:

— "Allah'ım! Onları yok et ve hiçbirini sağ bırakma" dedi.

Bunu da söyledikten sonra, kararlılıkla onların yüzüne baktı ve şu şiiri söylemeye başladı:

— "Müslüman olarak öldürülürsem, Allah yolunda ölümümün herhangi bir yerde olmasına aldırmam. Çünkü bu Allah içindir. Eğer, O dilerse, parçalanmış bir uzvun geri kalanlarını da mübarek kılar."

Belki de Arap tarihinde ilk defa onlar, bir adamı idam sehпасına çıkarıp orada öldürüyorlardı...

Onlar hurma dallarından, üstüne Hubeyb'i yerleştirdikleri büyük bir idam sehпасı hazırlamışlar, onun kol ve bacaklarını iplerle bağlamışlardı. Müşrikler açıkça görülen bir sevinç içinde toplanmışlar, mızrak sahipleri de mızraklarını bilemişlerdi...

Bütün bu vahşilik, idam sehпасındaki kahramanın önünde kasıtlı bir yavaşlık içerisinde cereyan etmişti!... O gözlerini yummamıştı, yüzünü aydınlatan şaşırtıcı vakar da gitmemişti...

Ona, mızraklar saplanmaya ve kılıçlar etini doğramaya başlamıştı.

Bu sırada Kureys'in ileri gelenlerinden biri ona yaklaşıp:

— “Sen kendin sağlam ve ailen arasında rahat bir halde olduğun halde, Muhammed'in senin yerinde olmasını ister misin?” dedi.

İşte sadece burada, Hubeyb bir fırtına gibi kıpırdanmaya çalışıp katillerine karşı:

— “Vallahi, Muhammed'e bir diken batırılması karşılığında, dünya rahatına kavuşmayı ve çoluk çocuğumun arasında olmayı istemem” diye haykırdı...

Öldürmeye niyetlendikleri sırada, arkadaşı Zeyd b. ed-Disinne'nin söylediği yüce sözlerin aynısı!... Dün, Zeyd'in söylediği şahane sözlerin aynısı!... Onları, bugün de Hubeyb söylüyor... O sözler ki henüz müslüman olmamış Ebû Süfyan'ın ellerini çırparak ve dehşet içinde şu sözleri söylemesine sebep oluyordu:

— “Muhammed'in ashabının, Muhammed'i sevdiği gibi, başkasını seven hiç kimseyi görmedim!...”

Hubeyb'in söylediği o sözler, mızrak ve kılıçların kahramanımızın vücuduna gönderilmesi için sanki bir komut olmuş, nihayet onlar çığınca ve vahşice ona gitmişlerdi...

Olayın yakınındaki bir yerde, kuşlar ve şahinler uçuşuyordu. Sanki onlar kasapların işini bitirip oradan ayrılmasını bekliyordu. Çünkü onlar oraya gelip onun taze cesedinden lezzetli bir yiyecek elde etmek istiyorlardı... Fakat onlar hemen aralarında cıvıldaşıp bir araya geldiler. Sanki onlar aralarından bir şeyler fısıldaşıyorlarmış gibi gagalarını birbirine yaklaştırdılar...

Kuşlar, ansızın gökyüzünü yara yara ve uzaklara, hem de çok uzaklara doğru uçmaya başladılar.

Sanki onlar duyuları ve içgüdüleriyle salih ve âbid bir adamın idam sehпасındaki cesedinden yayılan kokuyu duymuşlar ve ona yaklaşmaktan veya ona bir kötülük yapmaktan utanmışlardı!...

Kuş sürüsü, kötü bir şey, yapmaktan çekinerek ve insaf ederek gökyüzünün derinliklerine uçmuşlardı.

Müşrik topluluğu da azgınlık ve düşmanlık yaparak Mekke'deki intikam dolu yuvalarına dönmüştü...

Şehidin cesedi bir grup Kureyşli'nin kılıç ve mızraklarıyla korunarak meydanda bekletiliyordu.

Hubeyb, hurma dallarından yapılan idam sehпасına çıkarılıp ona iplerle bağlandığında yüzünü göklere çevirip, Yüce Rabbine şöyle yalvarmıştı:

— "Allah'ım! Biz Peygamberlerinin risâletini tebliğ ettik. Sabahleyin, bize yapılanları ona ulaştır..."

Allah, onun duasını kabul etmişti...

Medine'de Hz. Peygamber'i, ashabının işkencede olduğuna dair kuvvetli bir duygu bastı... Ona, ashabından birinin asılı olduğu haber verilmişti...

Hemen O, Mikdad b. Amr'ı ve Zübeyr b. el-Avvam'ı çağırdı... Onlar atlarına atlayıp oraya gittiler.

Allah onları bilinen yerde bir araya getirmişti. Onlar arkadaşları Hubeyb'in cesedini indirdiler. İşte orada nemli toprağın altında kucaklamak için temiz bir yer onu beklemekteydi...

*

Hiç kimse -bugüne kadar- Hubeyb'in kabrinin nerede olduğunu bilmemektedir.

Belki onun için en doğrusu ve en uygunu buydu. Böylece onun tarihin hafızasındaki ve dünyanın vicdanındaki yeri, daima idam seh-pasındaki bir kahraman olacaktır!...